

TMMOB MİMARLAR ODASI

MİMARLIK ve EĞİTİM KURULTAYI

16-17. 11. 2017 • ODTÜ

Türkiye
Mimarlık ve
Eğitim
Politikaları

6 KİŞİ

Mimarlık ve Eğitim Kurultayı - IX
Türkiye Mimarlık ve Eğitim Politikaları

16-17 Kasım 2017
ODTÜ Mimarlık Fakültesi

MİMARLIK VE EĞİTİM KURULTAYI - IX

© TMMOB Mimarlar Odası Yayınları
Sertifika No: 19481

Ankara, Mart 2018
Birinci Baskı: 500 adet
ISBN 978-605-01-1182-8

Yayına Hazırlayan : Bülend Tuna
Grafik Tasarım : Nilgün Kara Babacan
Grafik Uygulama : Ebru Laçın
Fotoğraflar : Ömer Burak Polat, Sibel Baş

Yapım
Mimarlık Vakfı İktisadi İşletmesi, İstanbul
T: +90.212.244 86 87
Sertifika No: 14902

Basım
Pelin Ofset, Ankara
T: +90.312.395 25 80
Sertifika No: 16157

Mimarlar Odası Genel Merkezi
Konur Sokak No: 4/2 Yenışehir
06650 ANKARA
T: +90.312.417 37 27
F: +90.312.418 03 61
E: info-mek@mo.org.tr

Kaynak gösterilerek yapılacak alıntılar dışında, yayıncının izni olmadan hiçbir yolla kopyalanamaz, çoğaltılamaz.

MİMARLIK VE EĞİTİM KURULTAYI - IX

TÜRKİYE MİMARLIK VE EĞİTİM POLİTİKALARI

16-17 Kasım 2017
ODTÜ Mimarlık Fakültesi

16 Kasım 2017, Perşembe

- Açılış konuşmaları
- Güncel Durum Üzerine Değerlendirmeler
- Uluslararası Alanda Mimarlık Eğitiminin Güncel Konuları
- Türkiye’de Mimarlık Eğitimi Üzerine Değerlendirmeler
- Forumlardan Yansımalar

17 Kasım 2017, Cuma

- Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası Oturumu
- Türkiye Mimarlık Politikası Oturumu
- Forum

TMMOB MİMARLAR ODASI

Düzenleme Kurulu

Bülend Tuna, Deniz İncedayı, Eyüp Muhcu, Güven Arif Sargın,
Mehmet Şener Küçükdoğu, Necip Mutlu, T. Elvan Altan

Kurultay Sekreterliği

Berrin Zeytun Çakmaklı (ODTÜ), Pelin Yoncacı Arslan (ODTÜ), Sibel Baş (MO)

Danışma Kurulu

Ayşen Ciravoğlu (YTÜ), Cengiz Bektaş, Derya Oktay (On Dokuz Mayıs Ü.),
Doğan Hasol, Emre Aysu (Okan Ü.), Ersen Gürsel,
Gaye Birol (Balıkesir Ü.), Hakkı Moltay, Hikmet Sivri Gökmen (DEÜ),
İlkay Özdemir (KTÜ), Neslihan Dostoğlu (İKÜ), Nur Esin (Okan Ü.),
Pınar Arabacıoğlu (YTÜ), Sema Ergönül (MSGSÜ), Sinan Omacan,
Türker Aktaç (KKTC MO), Yurdanur Dülgeroğlu (İTÜ), Zeynep Uludağ (Gazi Ü.)

Çalışma Grupları

Türkiye Mimarlık Politikası Çalışma Grubu

Abdi Güzer, Boğaçhan Dünderalp, Bülend Tuna, Bülent Batuman,
Cengiz Bektaş, Deniz Dokgöz, Doğan Hasol / Raportör,
Ersen Gürsel, Eyüp Muhcu, Haydar Karabey, Osman Aydın

Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası Çalışma Grubu

Ayşen Ciravoğlu / Raportör (YTÜ), Berin Gür (TED Ü.),
Deniz İncedayı (MSGSÜ), Derya Oktay (On Dokuz Mayıs Ü.),
Elvan Altan (ODTÜ), Emre Aysu (Okan Ü.),
Gaye Birol (Balıkesir Ü.), Güven Arif Sargın (ODTÜ),
İpek Yada Akpınar (İTÜ), Mehmet Şener Küçükdoğu (İKÜ),
Murat Günaydın (İTÜ), Neslihan Dostoğlu (İKÜ),
Nilay Coşgun (Gebze Teknik Ü.), Nur Çağlar (TOBB Ü.),
Nur Esin (Okan Ü.), Nuray Bayraktar (Başkent Ü.),
Ozan Avcı (İTÜ), Sait Ali Köknar (Kadir Has Ü.),
Selahattin Önür (Atılım Ü.), Şebnem Yalınay Çinici (Bilgi Ü.)

(İsimler alfabetik sırayla yazılmıştır.)

IX. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'na Çağrı

İlkini 2001 yılında gerçekleştirdiğimiz ve mimarlık ve mimarlık eğitimini tüm bileşenlerimizle masaya yatırdığımız Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nın dokuzuncusunu, "**Türkiye Mimarlık ve Eğitim Politikaları**" teması çerçevesinde 16-17 Kasım 2017 tarihinde, Ankara'da ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nde düzenliyoruz.

İçine düşürüldüğümüz, demokratik yaşam alanlarımızı günbegün örseleyen ulusal ve uluslararası koşullar ve genel siyasi iklimin yarattığı toplumsal hezeyana karşın, Mimarlık ve Eğitim Kurultayı gibi önemli bir etkinliği düzenlemekten, umudumuzu, mesleğimizi ve akademya adına tazelemekten büyük bir onur duyuyoruz. Ümit ederiz ki, iki gün sürecek ve Türkiye mimarlığını tüm veçheleriyle tartışmaya açacak bu süreçte, "eleştirel akıl" her zaman olduğu gibi galebe çalar ve arzu duyduğumuz diyalog ve müzakere geleneğini Mimarlar Odası ve mimarlık okullarımız marifetiyle sürdürebiliriz. Her ölçekte toplumsal sözleşmelerin yerle yeksan eylendiği, özneler arası uzlaşmayı toplumsal barış ve varsılık için öncelikli gören demokratik teamüllerin yok sayıldığı, kısaca açık toplum tahayyüllerinden uzaklaştığımız bu dönemde, diyalog ve müzakere ortamlarına çok daha fazla gereksinim duyduğumuzu biliyoruz.

Toplumsal sorumluluk bağlamında, yapılı çevrenin kalitesinin artırılmasına yönelik konuları değerlendirmek, toplumla birlikte mimarlığı tartışabilmek, "Mimarlık ve Toplum" ilişkisinin yeniden yorumlanmasını sağlamak kurultayların önemli konuları arasında olmuştur. Türkiye'nin tarihsel birikimlerine yakışır ve çağın gereklerini yerine getiren bir yapılı çevre ile kentsel ortamlara kavuşabilmesi için benimsenmesi öngörülen temel ilkeleri içeren "**Türkiye Mimarlık Politikası**" metni kurultaylar sürecinin bir kazanımı olarak kamuya sunulmuştur.

Bir önceki Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nda ise, ilk üç kurultayın birikim ve deneyiminden yola çıkarak, mimarlık mesleği ve eğitimiyle ilgili güncel konular ele alınmış; özellikle, son dönem gelişmelere başat küresel ölçekli tehdit ve kimi olumlu gelişmelerin eş-zamanlı okumaları yapılmıştı. Dokuzuncusunu gerçekleştireceğimiz kurultayda, Türkiye mimarlık ve eğitimi politikalarının güncellenmesi yönünde bir irade oluşmuştur. Mimarlık ve eğitimin bir anlamda anayasası, yol haritası olarak addedebileceğimiz "**Türkiye Mimarlık Politikası**" belgesinin gözden geçirilip, güncel tehdit ve potansiyellerin gölgesi/ışığı altında bir kez daha kaleme alınmasının, "**Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası**" oluşturulması doğrultusunda çalışmalar yürütülmesinin yerinde ve öncelikli bir mesele olduğuna inanıyoruz.

Bu bapıan bakıldığında, Kasım 2017 tarihinde gerçekleştireceğimiz ODTÜ toplantısında yükümüzün bir hayli kıymetli ancak meşakkatli olduğunun da altını çizmemiz gerekiyor. Her şeye rağmen, gücünü emeğinden alan biz meslek insanların, çağcıl, demokratik, egaliteryan ve özgürleştirici metinler üreteceğini ve toplumsal faydayı öncelikli gören tahayyüllerinden ödün vermeyeceğini biliyoruz.

Kurultay çalışmalarında katılımcılığın artırılmasını önemsiyoruz ve katkı koymanızı bekliyoruz. Kurultayın teması çerçevesinde oluşturulan çalışma grupları toplantılarında yapılan değerlendirmeler, belgeler ile tüm Kurultay süreci www.mo.org.tr/mek adresinden takip edilebilecektir.

Başarılı bir Kurultay süreci geçirmemiz dileğiyle hepinizi saygıyla selamlıyoruz.

Güven Arif Sargın

ODTÜ Mimarlık Faköltesi Dekanı
Kurultay Başkanı

Eyüp MUHCU

TMMOB Mimarlar Odası
Genel Başkanı

DİPLOMA PROJELERİ SERGİSİ V

16 Kasım 2017

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi

Kurultay çerçevesinde düzenlenen Diploma Projeleri Sergisinin beşincisi 2016-2017 öğretim yılında mezun vermiş olan Mimarlık Bölümlerinin katılımıyla düzenlenmektedir. Sergi için Türkiye ile Kuzey Kıbrıs Türkiye Cumhuriyeti'nde bulunan 91 Mimarlık Bölümüne çağrı gönderilmiş, 22 Mimarlık Bölümü katkıda bulunmuştur.

DİPLOMA PROJELERİ SERGİSİ V

1	Atılım Üniversitesi	Bir Toplum Merkezi Olarak Toplumsal ve Kişisel Gelişim ve Spor Kompleksi
2	Balıkesir Üniversitesi	Balıkesir Havalimanı İç-Dış Hatlar Terminal Binası Tasarımı
3	Başkent Üniversitesi	Yerin Üstü/Suyun Altı-İzmir Karaburun'da Dalış Otel
4	Beykent Üniversitesi	Otel ve Kongre Merkezi
5	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Haliç / Artshub Rethinking Art and Architecture: Artshub Haliç/Silahtarağa: Urban Manifest For Living Art And Organisms
6	Gebze Teknik Üniversitesi	Yaşsız Buluşma/Kuşaklar Arası Buluşma Merkezi
7	İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	Girdap / Kentsel Sürdürülebilirlik Ağı: Kentsel Kıyı Tasarım ve Planlaması
8	İstanbul Arel Üniversitesi	Kazlıçeşme Aktarma İstasyonu Meydan Düzenlemesi ve Sosyal Merkez Projesi
9	İstanbul Bilgi Üniversitesi	Performance Arts Center and Public Square at Eskişehir Atatürk Stadium Region
10	İstanbul Kültür Üniversitesi	Bakırköy Tarık Akan Kültür Parkı Projesi
11	İzmir Ekonomi Üniversitesi	Slimfit/Solidarity/Eco Village
12	Kadir Has Üniversitesi	İstanbul Şehir Kütüphanesi
13	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Trabzon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Kampüs Tasarımı

14 Kto Karatay Üniversitesi	Akşehir Belediye Hizmet Binası ve Sosyal Merkezi
15 Mardin Artuklu Üniversitesi	Mekanik Kooperatif
16 Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Gençlik ve Kültür Merkezi
17 Orta Doğu Teknik Üniversitesi	A Center for Architectural Production and Exchange Multifacated Landscape Vertical Campus Oblique.Bo
18 Özyeğin Üniversitesi	Perspektif Sakarlıca
19 Uludağ Üniversitesi	Osmangazi Belediye Binası ile Çevresi Kentsel ve Mimari Tasarım Projesi
20 Yıldız Teknik Üniversitesi	Good Life Youth Center
21 Doğu Akdeniz Üniversitesi	Doğu Akdeniz Üniversitesi Kütüphanesi Ek Binası
22 Lefke Avrupa Üniversitesi	International Expo in Lefke

Sergi kapsamında iletilen projelere, ihtiyaç programı ve raporlarına aşağıdaki internet bağlantı adresi üzerinden veya kare kod ile erişebilirsiniz.

<https://adobe.ly/2AGF5sm>

İçindekiler

Açılış Oturumu

Güven Arif Sargın, <i>Kurultay Başkanı</i>	13
Eyüp Muhcu, <i>TMMOB Mimarlar Odası Başkanı</i>	14
Türker Aktaş, <i>KKTC Mimarlar Odası Başkanı</i>	17

Güncel Durum Üzerine Değerlendirmeler

Tomris Elvan Altan, <i>Oturum Başkanı</i>	21
İbrahim Kaboğlu, <i>Doğal - Tarihsel ve Kültürel Miras (Anayasal Hak ve Ödev Diyalektiği)</i>	22
Galip Yalman, <i>İçinde Bulunduğumuz Kaotik Ortam Üzerine</i>	28
Soner Yıldırım, <i>Kim Bu Homo Technicus</i>	35
Tartışma / sorular.....	45

Uluslararası Alanda Mimarlık Eğitiminin Güncel Konuları

Deniz İncedayı, <i>Oturum Başkanı</i>	53
Johan de Walsche, <i>Eğitim, Araştırma, Uygulama: Ayrı Ama Bağlantılı</i>	55

Türkiye’de Mimarlık Eğitimi Üzerine Değerlendirmeler

Selahattin Önür, <i>Oturum Başkanı</i>	71
Bülend Tuna, <i>Türkiye Mimarlık Eğitimi Ortamı</i>	73
Neriman Şahin Güçhan, <i>MiAK + MiMeKK + SMGM + Mim.Ar Ortak Sunuşu</i>	87

Forumlardan Yansımalar

Nur Esin, <i>Yöneten</i>	119
Öğrenci Temsilcileri / Öğrenci Forumlarının Sonuçları	119
Tartışma / sorular.....	123

Esin Kasapoğlu, <i>İstanbul Akademisyen Forumu Sonuçları</i>	134
Serpil Özaloğlu, <i>Ankara Akademisyen Forumu Sonuçları</i>	139
Hikmet Sivri Gökmen, <i>İzmir Akademisyen Forumu Sonuçları</i>	143
Cemil Atakara, <i>KKTC Forumları Sonuçları</i>	145

Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası Oturumu

Mehmet Şener Küçükdoğu, <i>Oturum Başkanı</i>	153
Ayşen Cıravoğlu, <i>Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası Çalışma Grubu’nun Sunuşu</i>	155
Nilay Coşgun, <i>MOBBİG Çalışmalarının Aktarımı</i>	163

Neslihan Dostoğlu, <i>Çalışma Grubu Değerlendirmesi</i>	184
Tartışma / sorular.....	194
Ek: Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası	207

Türkiye Mimarlık Politikası Oturumu

Erkan Karakaya, <i>Oturum Başkanı</i>	215
Doğan Hasol, <i>Türkiye Mimarlık Politikası Çalışma Grubu'nun Sunuşu</i>	216
Necip Mutlu, <i>Toplum ve Mimarlık Çalışmaları</i>	221
Deniz Dökgöz, <i>Çalışma Grubu Değerlendirmesi</i>	230
Tartışma / sorular.....	237
Ek: Türkiye Mimarlık Politikası	243

Forum

Güven Arif Sargın, <i>Yöneten</i>	263
---	-----

Mimarlık ve Eğitim Kurultayı - IX

1. Gün (16 Kasım 2017)

Açılış Oturumu

Güven Arif Sargın
Kurultay Başkanı

Eyüp Muhcu
TMMOB Mimarlar Odası Genel Başkanı

Türker Aktaş
KKTC Mimarlar Odası Başkanı

Güven Arif Sargın

(Kurultay Başkanı)

Mensubu olduğum Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Meslek örgütümüz Mimarlar Odası'yla birlikte dayanışarak ve kolektif akıl ve emekle, birlikte üretmekten onur duyuyoruz. İki gün sürece bu etkinlik sürecinde, ümit ediyoruz ki birlikte üreterek, bize uzun vadede yol gösterecek politikalarımızı belirleyecek sonuçlar elde ederiz. Katılımınız bu açıdan da çok önemli; bu gerekçeyle, bizlerle birlikte olduğunuz için şükranlarımızı sunuyoruz.

Genelde âdettendir, çağrı metinleri açılış gününde bir kez daha okunur ve belleğimiz tazelenir. Müsaadenizle, özellikle örgütümüzün Genel Başkanı Sayın Eyüp Muhcu'nun da müsaadesiyle ortak kaleme aldığımız metni Kurultay Başkanı sıfatıyla sizlerle bir kez daha paylaşmak istiyorum; hem toplantının içeriğini hatırlatmak hem de çağrı metnindeki temel konuları bundan sonra gelecek oturumlarda tartışmaya açabilmek adına. Siyasi içerikli bir metin; ancak, içinde olduğumuz koşullar zaten siyasi ortama, iklime referans vermeden herhangi bir tartışmanın başlatılmasını da anlamsız kılıyor. O açıdan da çağrı metninin hatırlatılmasında fayda var diye düşünüyorum:

İçine düşürüldüğümüz demokratik yaşam alanlarımızı günbegün örseleyen, ulusal ve uluslararası koşullar ve genel siyasi iklimin yarattığı toplumsal hezeyana karşın, Mimarlık ve Eğitim Kurultayı gibi önemli bir etkinliği düzenlemekten, umudumuzu mesleğimiz ve akademi adına tazelemekten büyük bir onur duyuyoruz.

Ümit ederiz ki, iki gün sürece ve Türkiye mimarlığını tüm yönleriyle tartışmaya açacak bu süreçte, eleştirel akıl her zaman olduğu gibi galip çıkar ve arzu duyduğumuz diyalog ve müzakere geleneğini Mimarlar Odası ve mimarlık okullarımız marifetiyle sürdürebiliriz.

Her ölçekte toplumsal sözleşmelerin yerle yeksan edildiği, öznelararası uzlaşmayı toplumsal barış ve varsılık için öncelikli gören demokratik teamüllerin yok sayıldığı, kısaca açık toplum tahayyüllerinden uzaklaştığımız bu dönemde, diyalog ve müzakere ortamlarına çok daha fazla gereksinim duyduğumuzu biliyoruz. Toplumsal sorumluluk bağlamında yapı çevrenin kalitesinin artırılmasıyla ilgili konuları değerlendirmek, toplumla birlikte mimarlığı tartışabil-

mek, mimarlık ve toplum ilişkisinin yeniden yorumlanmasını sağlamak kurultayın önemli konuları arasında olagelmıştır.

Türkiye'nin tarihsel birikimlerine yakışır ve çağın gereklerini yerine getiren bir yapıyı çevreyle kentsel ortamlara kavuşabilmesi için benimsenmesi öngörülen temel ilkeleri içeren Türkiye Mimarlık Politikası metni kurultaylar sürecinin bir kazanımı olarak kamuoyuna sunulmuştur.

Bir önceki Mimarlık ve Eğitim Kurultayında, ilk üç kurultayın birikim ve deneyiminden yola çıkarak, mimarlık mesleği ve eğitimiyle ilgili güncel konular ele alınmış, özellikle son dönem gelişmelere başat küresel ölçekli tehdit ve olumlu gelişmelerin eşzamanlı okumaları değerlendirmeleri yapılmıştır.

Dokuzuncusunu gerçekleştireceğimiz kurultayda, Türkiye mimarlık ve eğitim politikalarının güncellenmesi yönünde bir irade oluşmuştur. Mimarlık eğitiminin bir anlamda anayasası, yol haritası olarak görebileceğimiz Türkiye Mimarlık Politikası belgesinin gözden geçirilip, güncel tehdit ve potansiyellerin gölgesi ışığı altında bir kez daha kaleme alınmasının, Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası oluşturulması doğrultusunda çalışmalar yürütülmesinin yerinde ve öncelikli bir mesele olduğuna inanıyoruz.

Bu çerçeveden bakıldığında, bugün ve yarın gerçekleştireceğimiz ODTÜ buluşmasında, yükümüzün bir hayli ağır ve fakat kıymetli olduğunun farkındayız. Her şeye rağmen gücünü emeğinden alan biz meslek insanlarının, çağcıl, demokratik, egaliter ve özgürleştirici metinler üreteceğini ve toplumsal faydayı öncelikli gören tahayyüllerinden ödün vermeyeceğini biliyoruz.

Başarılı bir kurultay süreci geçirmemiz dileğiyle, hepinizi saygıyla selamlıyoruz. Katıldığınız için çok teşekkür ederim.

Eyüp Muhcu

(TMMOB Mimarlar Odası Genel Başkanı)

Merhabalar. Sayın Kurultay Başkanım ve Dekanım, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Mimarlar Odası Başkanı ve yöneticileri arkadaşlarımız, değerli hocalarımız, değerli meslektaşlarımız ve değerli katılımcılar; Mimarlar Odası tarafından düzenlenen Mimarlık ve Eğitim Kurultayına hoş geldiniz.

Mimarlık ve Eğitim Kurultayımızın dokuzuncusunu "Türkiye Mimarlık ve Eğitim Politikaları" başlık ve teması ile gerçekleştirmek amacıyla bir aradayız. Öncelikle bu toplantıya ev sahipliği yapan Orta Doğu Teknik Üniversitemize ve özellikle Kurultay Başkanlığımızı yapan ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mi-

marlık Fakültesi Dekanlığı olarak da bu organize görevini üstlenen ve kurumlar adına bu sorumluluğu yürüten Güven Arif Sargın arkadaşımıza ve ekibine özel bir teşekkür sunuyoruz.

Değerli meslektaşlarım, değerli katılımcılar; öncelikle kaybettiğimiz meslektaşlarımızı, doğal afetlere ve şiddetlere kurban verdiğimiz asker sivil bütün yurttaşlarımızı, kaybettiğimiz doğal ve kültürel değerlerimizi anmak üzere sizleri saygı duruşuna davet ediyorum.

(Saygı duruşu)

Uygarlığın beşiği bu topraklara barışın kardeşliğin bilimin ve aklın yeniden egemen olmasını diliyoruz. Teşekkür ederim.

Değerli katılımcılar, Mimarlık ve Eğitim Kurultayı hazırlık süreciyle birlikte, 19 yıl gibi bir süreyi kapsamaktadır. Bu süre içerisinde Mimarlar Odası mimarlık fakültesi ve bölümleriyle ve burada görev yapan değerli hocalarımız, uzmanlar, mimarlık öğrencileri ve ilgili kesimlerle bir buluşma diyalog ortamı yaratılması hedeflenmiştir. Bunu yaparken de, mesleki alanımızdan kamuya topluma, eğitim ortamına ve meslek alanına ilişkin sorunlar uyarılar ve çözüm önerileri hakkında mesajlar vermeye devam edilmektedir.

IX. Mimarlık Eğitim Kurultayını ülkemizin her bakımından, yine olağanüstü bir dönemden geçtiği koşullarda gerçekleştirmekteyiz. İki yıl önce İstanbul'da sevizincisini düzenlediğimiz kurultayda, değerlendirme konularıyla ilgili ne yazık ki olumlu anlamda bir gelişmeden söz edememekteyiz. Tersine, yeni ve yine daha kapsamlı ve büyük sorunlar yaşadığımız ortamda gündeme getirilmektedir. Bu bağlamda açış konuşması kapsamında kısaca belli başlı konulara vurgu yapmak istemekteyim.

Bu kurultayımızın amacı genel olarak, mimarlık ve eğitim alanının sorunlarını ve çözüm önerilerini ortaya koymak ve bu çerçevede Türkiye Mimarlık ve Eğitim Politikası belgesinin güncellenmesi ve geliştirilmesine katkı sağlamak olarak özetleyebiliriz.

İçinde bulunduğumuz dönemde yaşanan insan hakları ihlalleri, özgürlüklerin kullanılamaması, demokrasi karşıtı uygulamalar, eşitsizlik sorunları ve adaletsizlikler ülkenin genel panoramasını oluşturmaktadır. Bu koşullarda meslek örgütlerinin kamu kurumlarının ve üniversitelerin faaliyetlerini özgürce programlamaları ve gerçekleştirilmesi pek olası değildir. Otoriter ve vesayet içeren müdahaleler bütün çalışma alanlarının üretime yaratıcı katkı sağlamalarının önündeki en önemli engeli oluşturmaktadır. Çevre, yatırım, eğitim ve benzeri kararların aşırı merkezileşmesi demokratik gelişimi engellemektedir. Sık sık değişen, değişiklik gösteren ve kendi içerisinde dahi çelişkiler barındıran karar ve uygulama süreçleri her alanda geriye gidişi hızlandırmaktadır.

Bu dönemde çevre ve kültür değerleri hızla tüketilirken, kentlerimiz felakete sürüklenmektedir. Ülkemizde var olan eğitim, sosyal kültürel birikim ve deneyimlerin karar süreçlerine yansımaması, gelecek için kaygılarımızı artırmaktadır. Mimarlık ve eğitim, tam da bu sorunların ortasında debelenmektedir. Nitekim mimarlık hizmetlerinin elde edilmesi, meslek etiğinin korunması, güvenli yaşam çevrelerinin oluşturulmasının kamusal güvenceleri bu ortamda tamamen yok edilmiştir.

Özgür demokratik üniversitelere gereksinim varken, okullar merkezi politikalar kıskacında hızla bilimsel üretimden uzaklaştırılmaktadır. Bu bağlamda mimarlık okullarının hiçbir kurala bağlı olmaksızın açılmaya devam etmeleri ve eğitimde var olan yetersizliklerin tamamen göz ardı edilmesi, sorunları daha da içinden çıkılmaz hale getirmektedir. Bu süreçte öğretim üyeleri ve üniversitelerimiz üzerinde yoğun bir baskı olduğunu gözlemlemekteyiz. Öğrenci kardeşlerimiz açısından durum daha da vahim hale gelmiştir. Paralı eğitim, eğitimin yetersizliği, niteliği ve koşulları, öğrenci haklarının yok edilmesi gibi sorunlar iktidarın eğitim politikasına bağlı olarak artarak devam etmektedir.

Peki, bu olağanüstü koşullarda eğitim alanında çığ gibi büyüyen sorunlarla bizler nasıl baş edebileceğiz? Meslek ortamının tahrip edilmesi ve meslek odalarının teslim alınmaya çalışılması, mesleklerin nitelikli katkı sunmasını zorlaştırmaktadır. Meslek odalarının kamu denetimi yapmalarının engellenmesi, tamamen işlevsizleştirilmesi veya tasfiye edilmek istenmesiyle, nitelsiz üretim sistemleştirilmektedir.

Son yıllarda mesleki haklara yönelik müdahalelerin artması sonucu mesleki hakların yetersiz olan güvencelerinin ortadan kaldırılması söz konusudur. Bu çerçevede uygulanan kentsel dönüşüm politikalarının hızlandırılması, önündeki hukuki mesleki engellerin kaldırılması için meslektaşlarımızın mimarların yapı üretim sürecindeki ve var olan yapılar üzerindeki fikri hakları ve telif hakları hiçbir yasal kural tanımadan ortadan kaldırılmaktadır. Mimarlık alanında ve yapı sektöründeki nicel büyümeye ve gelişmeye rağmen, nitelsiz üretim sürecindeki tekelleşme, iş dağıtım mekanizmasındaki haksızlıklar, meslektaşların işlevsiz ve işsizleşmesi, çağdaş bir üretim biçimiyle asla izah edilemez. Devasa kamu projelerinin yarışma yöntemiyle elde edilmemesi, proje üretim sürecinin saydam ve katılımcı olmaması, başlangıçta bu projelerin başarısız sonuçlanmasının ortamını hazırlamaktadır.

Bu ortamda cumhuriyet mimari mirasının yok edilmesiyle ilgili kimi hususları da paylaşma ihtiyacı duymaktayım. Cumhuriyetin mimari mirası, tescilli kültür yapıları, simgesel değerleri, uygulanan kentsel dönüşüm politikaları ve dogmatik bir anlayışla tek tek ve topluca yok edilmektedir. Bu kapsamda cumhuriyetin başkentin mirası olan Atatürk Orman Çiftliğine kaçak saray yapılması, İller Bankası binasının yok edilmesi, İstanbul Atatürk Kültür Merkezinin birinci grup tescilli anıtsal varlığın yok edilmesi ve daha pek çok yıkıp yok etme kararlarının hangi öğretiyeye bağlı olarak karar altına alındığını doğrusu merak etmekteyiz.

Bu ortamda meslektaşlarımızın mesleği yapma, özgün tasarımlarını ortaya koyma, meslek pratiğinde yer alma olanaklarının ortadan kaldırılmasını da kabul etmediğimizi önemle vurgulamak istemekteyim. Çok önemli hukuksuzluklardan birisi de, üniversitelerimizin bilimsel eğitimden tamamen uzaklaşmaları ve iktidarın arka bahçeleri haline getirilmeleri değil midir? Şüphesiz bu alanlara ilişkin daha pek çok can yakıcı sorunlardan bahsetmek mümkündür.

Bütün bu konular iki gün sürece olan Mimarlık ve Eğitim Kurultayı boyunca uzmanlarımız, değerli hocalarımız ve meslektaşlarımız tarafından ele alınacak

ve değerlendirilecektir. Türkiye Mimarlık ve Eğitim Politikası sorusuna, birlikte kurultay boyunca yanıt arayacağız. Birlikte çözüm önerileri ortaya koyacağız. Biz Mimarlar Odası olarak kurultayın bilimsel ve çok değerli önerilerini başta kamuoyumuzla, ilgili kamu kurumlarıyla, üniversite çevreleriyle ve ilgili bütün kesimlerle paylaşacağız ve kurultayın önerilerinin hayata geçirilmesi için yoğun bir çaba içerisinde olacağız.

Değerli katılımcılar, bizler “Türkiye Mimarlık ve Eğitim Politikası Nasıl Olmalıdır?” sorusuna birlikte yanıt ararken, biliyoruz ki en azından bir süre daha sorunlar yumağıyla baş etmek için özverili çabalarımızı sürdürmek zorunda kalacağız. Ancak umudumuz ve mücadele azmimizin asla sönmeyeceğini sizlerle paylaşmak istiyorum. Bu anlamda kurultayımızın başarılı olacağı inancıyla, sizleri sevgi ve saygıyla yeniden selamlıyorum.

Türker Aktaç

(KKTC Mimarlar Odası Başkanı)

Sayın Başkan, saygıdeğer meslektaşlarım, değerli konuklar, sevgili akademisyenler ve sevgili öğrenciler; hepinizi Kıbrıs Mimarlar Odası adına saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Bugün Türkiye Mimarlık ve Eğitim Kurultaylarının dokuzuncusunu gerçekleştirmek üzere buluşmuş bulunmaktayız. Bizler Kıbrıs Mimarlar Odası olarak Mimarlık ve Eğitim Kurultaylarımızın beşincisini 1 Kasım 2017 tarihinde gerçekleştirdik. Bu kurultayımızda tabii ki ana tema mimarlık ve eğitim politikalarıydı. Bu tema merkezinde olmak kaydıyla insan

olgusu, çocukluk, gençlik ve olgunluk felsefesi temelinde, üç ana başlık altında sorgulanmıştır.

Çocukluk dönemini temsilen, insan belleğinde mimarlık hafızasının oluşumunun incelenmesi hedeflenirken, gençlik dönemini temsilen yükseköğretim kurumlarında mimarlık eğitim politikalarının incelenmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda yine 28 Ekim 2017 tarihinde Mimarlar Odası önderliğinde Kıbrıs Akademik ve Öğrenci Forumu düzenlenmiş ve konu detaylı olarak hem akademisyenler, hem de mimarlık öğrencileri tarafından irdelenmiştir.

Özellikle gelinen noktada, mimarlık eğitiminin 5 yıla çıkarılması ve mezuniyet kriterleri olarak UIA'nın koymuş olduğu asgari kriterlerin en üst seviyede karşılanabilmesi ve minimum 300 ECTS'nin sağlanması ve buna bağlı formüller tartışılmış ve bu konuda fikir birliğine varılmıştır. Konuyla ilgili bir özet sunum sizlerle bugün burada paylaşılacaktır.

Olgunluk dönemini temsilen, profesyonel hayatta mimarlık mesleğinin gelişimi ve saygınlığı adına politikaların irdelenmesi hedeflenmişti. Mimarlar Odası bu bağlamda fiili adımlarını atmış -Kıbrıs Mimarlar Odası'ndan bahsediyorum- ve ilk olarak Sürekli Mesleki Gelişim Merkezini oluşturarak, mimarlara yöne-

lik SMGM eğitimlerine başlanmıştır. Bu sürece başlarken Türkiye Mimarlar Odası'nın Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi, İngiltere'de RIBA ve İtalya'da Milano Mimarlar Odası ziyaret edilmiş, protokoller imzalanmış ve konu hakkında bilgi ve tecrübeleriyle buralarda halen sürdürülen uygulanan eğitim süreçleri incelenmiştir. Halen eğitimler planlandığı gibi devam etmektedir.

Aslında temel hedef daha kaliteli bir çevre yaratmak yolunda, ama ana aktörlerden olan mimarların meslek içi eğitimlerle bilgi ve becerilerini artırırken sorgulayıcı kimliklerini geliştirmek, sanatsal kaygılarla insanı ön plana çıkaran çözümler üreten ve rasyonel çözümlerle yaşam kalitesini sağlarken bir o kadar da doğayı ve kültürel insanlık dünyasına sahip çıkan; toplumu eğiten, ona önderlik yapan, yönlendiren, öncü bireyler olmalarını istiyoruz.

Bu kurultayda aslında bir yüzleşme ve bir özeleştirisel bakış konulması da hedeflenmişti. Özeleştirisi, mutlaka yapılmalı. Hatta özellikle acımasızca yapılmalıdır, çünkü bu heyecan içerisinde bazen hatalarımızı görmediğimiz olmuştur ve bu da maalesef çok pahalıya mal olabilmektedir.

Yeni ufuklara doğru ilerleyişimizi sürdürürken, kendimizi sorgulamak, bizleri ve toplumun doğru yönde ilerlemesine ve geleceği biçimlendirmede geriye baktığımızda oluşan izlerin bize gelecek için umut verici olduğunu bilmek bizim davamız olurken, insanı tam da bunu merkezine koyuyoruz. İşte ancak bu şekilde aydınlık geleceğe güvenle bakabiliriz inancındayız.

Hepinize başarılı bir kurultay diliyorum, tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Mimarlık ve Eğitim Kurultayı - IX

1. Gün (16 Kasım 2017)

Güncel Durum Üzerine Değerlendirmeler

T. Elvan Altan
Oturum Başkanı

İbrahim Kaboğlu
Doğal - Tarihsel ve Kültürel Miras (Anayasal Hak ve Ödev Diyalektiği)

Galip Yalman
İçinde Bulunduğumuz Kaotik Ortam Üzerine

Soner Yıldırım
Kim Bu Homo Technicus

Tartışma / sorular...

Tomris Elvan Altan

(Oturum Başkanı)

ODTÜ Mimarlık Bölümü adına hepiniz hoş geldiniz; verimli bir toplantı diliyorum. Mimarlar Odası'na teşekkür ederek başlamak istiyorum ben de; doku-zuncusunu bugün gerçekleştirdiğimiz kurultayı yürüttükleri ve sürekliliğini sağladıkları için.

Bu kurultay çerçevesinde mimarlık politikası çalışmaları sürmekte; bu seneki kurultayda da mimarlık eğitimi politikasına odaklanılan bir çalışma yürütüldü ve iki gün boyunca toplantılarda bu iki çerçeve üzerinden değerlendirmeler sunulacak.

Oturumlarda Türkiye'de ve uluslararası alanda mimarlık eğitiminin güncel konuları üzerine tartışacağız. Değişen ortamın getirdiği yeni sorunlar tartışılacak. Aslında eğitimin sorunları dediğimiz zaman, kendi içinden çıkan sorunları tabii ki var, bunları konuşmayı sürdürüyoruz. Ancak bu ilk oturumda bu eğitim sürecinin iç sorunlarını da aslında etkileyen, daha geniş dış çerçeveye odaklanmaya çalışacağız. Değişen eğitim ortamını toplumsal boyutuyla değerlendirmeye çalışacağız.

Şöyle demek gerekir herhalde: Mimarlık pratiği son tahlilde kamusal bir sorumluluk alanıdır; mimarlık, toplumsal, çevresel sorumluluk ve etik bir çerçeve içinde gerçekleştirilmesi gereken bir meslek pratiğidir. Eğitimin hedefi de, bu çerçeveler kapsamında tanımlanmakta; eğitim anlayışımızın temelini mezun edeceğimiz mimarlara böyle bir kamusal sorumluluk bilinci verebilmek olarak tanımlanmalı.

Dolayısıyla, bu ilk oturumumuzda bu daha geniş dış çerçeveyi değerlendirmek üzere üç değerli akademisyen hocamızı davet etmek istiyorum. Konunun hukuki, siyasi ve eğitim bilimi alanlarını bize sunacaklar. Konuşmacılarımızı sahneye davet ediyorum: Sayın İbrahim Kaboğlu, Sayın Galip Yalman ve Sayın Soner Yıldırım.

İbrahim Hocamız, "Doğal, Tarihsel ve Kültürel Miras / Anayasal Hak ve Ödev Diyalektiği" alt başlığıyla hazırladığı sunuşunu yapacak. Anayasa hukukçusu ve akademisyen hocamızı tanıtmama gerek yok; buyurun hocam.

Doğal - Tarihsel ve Kültürel Miras (Anayasal Hak ve Ödev Diyalektiği)

İbrahim Kaboğlu

Günaydın, hepinize merhaba... Ben de Sevgili Dekanı, Sevgili Başkanı, bütün katılımcıları selamlıyorum ve kutluyorum bu önemli toplantı vesilesiyle. Bu açış konuşmalarıyla aslında bu konunun, mimarlık konusunun yalnızca belirli bir disiplin alanına hapsedilecek bir konu olmadığını, disiplinler arası bir konu olduğunu ortaya koydunuz. O bakımdan ben de anayasacı kimliğimle değil, ama daha çok disiplinler arası bir bakış açısıyla konuya yaklaşmak istiyorum.

Bu bakımdan konuyu belki üç başlık altında toplayabilirim. Bir, genel olarak anayasacıların yaklaşımı nedir, nasıl olmalıdır? Anayasalarda bu kamusal alanı, ülke ögesi nasıl ele alınmaktadır? Birincisi bu. İkincisi, tarihsel doğal kültürel mirasla anayasa arasında nasıl bir ilişki var? Üçüncüsü ise, biraz daha genel bir çerçevede, belki siyaset bilimine de bir adım atmak anlamında, köprü kurmak anlamında, bu siyasal liberalizm, iktisadi liberalizm ikileminde veya ayrışmasında nasıl bir yaklaşım söz konusu, kapitalist toplum, devletler ve Türkiye’de ortaya çıkış bakımından. Buna değineceğim ve tabii belki birkaç söz de Sevgili Genel Başkanla hep birlikte olduğumuz konuştuğumuz üzere Türkiye’de önümüzdeki dönemde anayasa konusunda ne yapılabilir? Yöntem üzerine birkaç şey söyleyeceğim.

Şimdi ben aynı zamanda bu girişi yaparken, *Anayasa Hukuku* kitabımın ilke kısmını bulmaya çalışıyorum. Şöyle; anayasacılık son altı ay Türkiye’inde fetişleştirildiği gibi iktidar olgusu olarak anlaşılmış bulunuyor ve daha çok iktidar olunca daha çok iktidar, daha çok iktidar olunca kişi iktidarı, kişi iktidar olunca sınır tanımayan bir alan biçiminde karşımıza çıkıyor. Şu anda Türkiye’nin yaşadığı karşı karşıya bulunduğu olgu bunu ifade ediyor.

Oysa anayasayı iktidar sınırları özgürlükler güvencesi arasındaki denge şeklinde tanımlarız; hak ve özgürlüklerin güvence altına alındığı, siyasal iktidarın ise sınırlandırıldığı bir belge olarak. Fakat burada önemli bir ihmal söz konusu, bu da esasen insan hakları temel değerler olarak, ama insanların üzerinde yaşadığı alan... İktidar sonuçta insanlarca oluşturulmuş gerçekleştirilmiş bir örgüt modeli. O bakımdan ben anayasa hukukunda önce ülke, sonra ülkede yaşayan insan topluluğu ve en sonunda belirli bir ülke üzerinde yaşayan insan topluluğunun ülkenin değerlerini bileşenlerini, insanla ülke arasındaki uyumlu ilişkiyi ve o ülkede yaşayan insanların barışçıl özgürlük ortamında birlikteliğini geleceğe taşıyacak olan bu temel iki öğeyi örgütleyecek üçüncü ayak siyasal yönü -iktidar dememek lazım belki de, yani siyasal örgüt- üçüncüsü önce ülke, sonra insan veya toplum, sonra devlet veya siyasal örgütün uçlu sacayağına dayanan bir metin olarak anayasayı ele alıp

incelemeye çalışıyorum. Ama şunu da söyleyerek öğrencilerime, bu bugün kabul görmüyor, ama önümüzde 10 yıl sonra 20 yıl sonra ülke ögesi anayasanın ana konuları, daha doğrusu en ilk konusu olarak incelenecektir. Çünkü sonuçta bizim varlığımız ve devlet adı verilen siyasal örgütlenmenin vardı, ülke sayesinde olmakta.

Şimdi hemen bir-iki cümleyle ülke hep sınırlar konusunu ele alırız. Dış müdahalelere karşı bağımsızlık egemenlik öğeleriyle ele alırız, ama konumuz açısından ülkenin alt başlığını bulacak olursak şöyle; anayasal düzenleme konusu olarak ülke. Ülke anayasalarda nasıl düzenlenmiştir? İnsan flora fauna nasıl korunmaktadır? Flora fauna ve homosapiyen sapiyens ilişkisi birlikteliği anayasalarda nasıl düzenlenmiştir ve bunun sonuç olarak da nitelikli ve sürdürülebilir bir ülke ne demektir ve nitelikli ve sürdürülebilir ülke bir anayasa metni tarafından nasıl tasarlanabilir? Bu başlığa özgülemiş bulunuyorum ve burada neyi öne çıkaracaksınız? Anayasalarda yaşamın temellerini, yaşamın gelişimi ve sürmesi için gerekli olan öğeler bütünü düzenleyen anayasalar, biyolojik çeşitlilik temelinde düzenleme yapan anayasalar, insan merkezli antroposantizm anayasal çevre yaklaşımını öne çıkaran anayasalar yansıtan anayasalar ve yaşamın temellerine sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı ekseninde vurgu yapan anayasalar şeklinde dört anayasal kategori ortaya çıkıyor. Kimisi birine öncelik tanıyor, kimisi diğerine öncelik, ama sürdürülebilir çevre çerçevesinde flora fauna ve homosapiyen sapiyens ilişkisini en uyumlu biçimde hangi anayasa düzenlemektedir ya da nasıl bir anayasal düzenlemeyle bu uyumlu birliktelik sağlanabilir? İşte bunu nitelikli ve sürdürülebilir bir ülke başlığı altında incelemek mümkün olabilir diye düşünüyorum. Ve özellikle burada mimarlık açısından peyzaj hakkına kadar, tabii birinci sınıf öğrencilerine peyzaj sözleşmesini ne kadar anlatırsınız? Kuşkusuz bunu da belirterek, Avrupa Konseyi tarafından yürütülen çalışmalarda beşeri faaliyetler bütünü ceryan ettiği mekân olarak ülkenin en iyi şekilde dikkate alınmasında çevre hakkına saygının temellerini öne çıkarma amacı vardır. Alan düzenlemesine ilişkin Avrupa Şartı, 25 Ocak 1984 en başta belirtilebilir diye devam ediyor Avrupa Peyzaj Sözleşmesine kadar.

Yani bununla, bunları sizlerle paylaşarak bu başlıkları söylemek istediğim şudur: Anayasalar sizin kamusal alanı adını verdiğiniz kentsel veya kırsal alan ayrımı yapmadan bir bütünsel biçimde kucaklayıcı olarak, insanın yaşadığı mekânı, aynı zamanda flora ve faunayla bütünlük içerisinde giderek koruma altına alan, düzenleyen metinler haline geliyor. Yoksa sadece iktidar fetişizmini anayasanın merkezine yerleştiren bir temel metin olmaktan anayasalar uzaklaşıyorlar giderek. Ve tabii bu son olarak işaret ettiğim Avrupa Şartıyla Avrupa Peyzaj Sözleşmesi göstermektedir ki, mimarlık eğitiminde olsun, bizim ele aldığımız insan hakkı alanı olsun, yalnızca elimizdeki metinlerle sınırlı değildir, yani ülke anayasalarıyla sınırlı değildir. O ülkenin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler de buraya dâhildir.

Şimdi bu açıdan bakıldığı zaman, ikinci başlığa geçecek olursam, ikinci başlık bu doğal tarihsel ve kültürel miras bakış açısıyla nasıl ele alınabilir anayasa ve mimarlık ilişkisi nasıl somutlaştırılabilir? Burada ikinci konuyu da öncelik

vermek gerekiyor. İkinci konu şu: Öncelikte ülke ögesini vurguladım, ikincisi ise insan ve insanın sahip olduğu hak ve özgürlükler, değerler dizisi olarak, değerler manzumesi olarak. İşte burada insanlığın ortak mirasına saygı veya tarihsel kültürel ve doğal miras dediğimiz alan. Ama bunlar sadece böyle sıralamayla değil, diğer haklarla olan ilişkisinde... Mesela çevresel haklar; çevresel hakları nereye kadar tanıyacaksınız ve nasıl tanıyacaksınız? Veya bizim 65. maddede olduğu gibi, devlet kültürel tarihsel ve doğal mirasın değerini korumakla yükümlüdür şeklinde devlete yüklenen ödev hak olarak nasıl ele alınıp incelenebilir?

Şimdi bu alanlara baktığımız zaman, anayasamızın doğrudan, biraz önce değindiğim uluslararası sözleşmelere girmeksizin çıplak olarak anayasa hükümlerini incelediğimiz zaman, anayasamızın birçok maddesi; kıyıların korunmasından, ormanların korunmasına kadar bütün bu değindiğim doğal kültürel ve tarihsel miras öğelerini yansıtan dağınık da olsa hükümler bütününe sahiptir. Şimdi bu bütünü biz belki devletin yükümlülüğü olarak düşünebiliriz. Ama sadece devletin yükümlülüğü olarak düşündüğümüz zaman şöyle bir tuzağa düşme riski her zaman var; Cerattepe örneğinde olduğu gibi. Bildiğiniz üzere Cerattepe davasında Danıştay Rize İdare Mahkemesi kararını onaylarken, gerekçe de kullanmadı. Ona karşı Anayasa Mahkemesine başvurmadan önce, o bölgeyi Cerattepe alanını bir bilim heyeti ziyaret etsin ve ÇED raporunda vaat edilen yükümlülükler ne kadar uyuldu? Bunu yerinde görsün saptasın ve Anayasa Mahkemesine başvuru dilekçesinde bunlar işlensin diye bir tavsiyede bulundu. Artvin Valiliğinin son dakika yanıtı şu; “kanuna göre ilgili görevli ve yetkililer gereğini yapıyorlar, sizin incelemenize gerek yok.”

Bu işte tam tamına devleti polisiye olarak, polisiye bir vaka olarak kurgulayan 200 yıl öncenin yaklaşımı. Oysa eğer devlet yapsaydı, zaten Yeşil Artvin Derneğinin ve bütün Türkiye’nin böyle bir mücadelesine ihtiyaç olmazdı, gerek olmazdı. Bu nedenle bu yaklaşımı ne yapmalıyız? Atmalıyız, aşmalıyız. Çünkü eğer devlet anayasanın kendisine yüklediği yükümlülükleri yerine getirmiş olsaydı, zaten Cerattepe olayı yaşanmayacaktı. Devlet yerine getirmediği için yurttaşlar 56. maddenin ve diğer anayasa maddelerinin kendilerine yüklediği yükümlülüğü hem tanıdığı hakkı, çevre hakkını, sağlıklı ev dengeli bir çevrede yaşama hakkını tanıyor, ama ve aynı zamanda bozulmasının önlenmesi, çevrenin korunması ve çevrenin geliştirilmesi yönünde bana yükümlülük veriyor, anayasa yükümlülük ödev veriyor. Dolayısıyla hak ödev diyalektiği burada karşımıza çıkıyor.

Ve şu önemli, özellikle hukukçu arkadaşları uyarmaya çalışıyorum, lütfen diyorum bana anayasa bu hakkı tanımış ise, o zaman direnme hakkından söz etmemeliyiz. Çünkü anayasa bana bu hakkı tanıyor. Ben anayasal hakkımı kullanıyorum. Direnme hakkı ne zaman başlar? Anayasal hak bittiği zaman; anayasal hak kullandırılmıyor ise, anayasal hakkı kullanma ortam ve koşulları yok ise. Çünkü doğrudan anayasal dayanak daha güçlü bir dayanaktır, zira Anayasanın 137. maddesine göre sen kanunsuz emir alanına girmiş bulunuyorsun sorumlusun, Anayasanın 40. maddesine göre bana indireceğin cop

seni sorumlu kılar, bu suçtur diyebilme hakkına sahibim. Ben direnmiyorum, ben anayasal hakkımı kullanıyorum. Ama ben dirensem de eğer, yani toplandı ve gösteriyi izinsiz ve bildirmsiz yapsam da, şiddet kullanmadığım sürece bana karşı şiddet kullanamazsın. Kullandığın zaman Anayasanın 137. maddesi çerçevesinde suç işlemiş oluyorsun.

Şimdi bu açıdan bakıldığı zaman, hani anayasa maddelerini incelediğimiz zaman, devletin yükümlülükleri, devlet organlarının yükümlülükleri, görev ve sorumlulukları, esasen onların alanı görev yetki ve yükümlülüktür, bizim alanımız ise daha çok hak özgürlük ve eşitliktir. Fakat bizim haklarımız, özellikle doğal tarihsel ve kültürel miras alanında, çevresel alanda hak olmanın ötesine geçiyor ve hak ve ödev diyalektiği biçiminde karşımıza çıkıyor. Hak ve ödev diyalektiği, devlet organlarının görev ve sorumluluklarını yerine getirmemeleri karşısında bizim durumumuzu güçlendiriyor. O zaman anayasanın diğer maddelerini kullanıyoruz. Madde 33'ü, örgütlenme hakkını, dernek hakkını bu amaçla kullanıyoruz. Madde 34'ü gösteri ve yürüyüş yapma hakkını bunun hedefine hizmetine yönlendiriyoruz ve biz daha da güçlü oluyoruz. Yani ben dernek hakkımı ya da yürüyüş hakkımı, örneğin maaşım takviye edilsin diye kullanmıyorum, bu alanda bir kamusal çıkar, bütün toplumu ilgilendiren hatta bütün toplumu ilgilendirmenin de ötesinde gelecek kuşakları ilgilendiren bir kamu yararı adına bunu yapıyorum. O zaman daha güçlü bir desteğe dayanıyorum, daha güçlü bir anayasal desteğe dayanmaktayım. O bakımdan beni engelleyemezsiniz. Şu anda sizin sırtınızdaki gaz tüpü kullanıldığı zaman, sadece bana karşı değil gelecek kuşaklara karşı da kullanılıyor, kamu yararını yok etmek için kullanılıyor. Bunu yapamazsınız diyebilme konumundayım, bu hak ödev diyalektiğini anayasal hak ve özgürlükler bütününe yaydığım zaman o bü-tünde gördüğüm zaman.

Şimdi üçüncü başlıktan şunu kastediyorum. İktisadi liberalizm ve siyasal liberalizm çelişkisi... Birçok meslektaşımız mimarlar dâhil olmak üzere, hocam işte bu kadar konuşmayalım, kapitalizm budur. Hayır değil diyorum. Çünkü bizim tanık olduğumuz süreç, kapitalizmle örtüşen bir süreç değildir. Çünkü iktisadi liberalizmin de kuralları var. Siyasal liberalizmin kuralları var. Şöyle ki; kapitalist bir ülkede iktisadi liberalizm oldukça düzenlenmiş bir alandır. Düzenlenmiş, denetime tabi bir alan ve yaptırıma bağlanan bir alandır. Şimdi Soma olayı ne oldu? Sıkı düzenleme yapılmadığı için, denetim yapılmadığı için yaptırım da uygulanamadı. Bu bir kapitalizmin ürünü değildir, olmadığı için mi oldu? Takdiri ilahi denildi. Oysa takdiri ilahi her iyi şeyi biz yapıyoruz, her kötü şeyi tanrı yapıyor. Böyle bir inanç zaten olamaz. Kapitalizmle ilgisi yoktur.

Hatta şöyle bir bellek tazelemesi yapmak adına, sorardım Fransız öğrencilerime. Siyanür yöntemiyle altın madenin işletmeciliği nasıl yapılır? Efendim yasak bu. Hayır yasak da, sizde yasak. Bizde yasak değil. O nedenle sizin işadamlarınız, çok uluslu şirketler bizim gibi ülkelere gelirler ve oraları işletirler. Burada kapitalist düzenleme, denetim ve yaptırım sistemi buna olanak tanımıyor. Bizde ise, kapitalizm değil bir yağma düzeni söz konusu olduğundan,

iktisadi liberalizm alanı son derece gevşek, ama bizde siyasal liberalizm alanı en özgür olması gereken alan en sıkı alan. Çünkü kaçak yapılaşma, kocaman bina diker, o binanın altında onlarca kişi can verir, tıpkı maden ocaklarında olduğu gibi. O kişiye yaptırım uygulanmaz, ama siz Türkiye Mimarlar Odası olarak gösteri yaptığınız zaman bu kanunsuz yatırıma hayır diye, hemen sizin hakkınızda işlem yapılır, gözaltına alınırsınız.

Dolayısıyla siyasal liberalizme iktisadi liberalizm ilişkisinde burada ne iktisat var bizde, ne siyaset var. Çünkü siyasetin olduğu yerde özgürlüğün de kullanılması söz konusu, tepki gösterilmesi. İktisadın olduğu yerde onun düzenlenmesi ve denetlenmesi söz konusu. Bu bakımdan konuya bir de iktisadi ve siyasal liberalizm ilişkisi açısından da bakmakta yarar var.

Son olarak bu yürütülen anayasa çalışmalarında ya da 2019'a doğru benim demokrasi ve anayasa diyalektiği dediğim süreç üzerine birkaç söz söyleyerek sözlerimi toparlamak istiyorum.

Tabii ki burada benim değindiğim hususlar, esasen şuna işaret ediyordu. Tabii ki anayasal açıdan çok daha somut düzenlemeler yapılmalı. Anayasa eğer yediğiniz ekmek kadar, içtiğimiz su kadar, soluduğumuz hava kadar önemliyse ki, öyledir. Düzenleme, denetleme ve yaptırım mekanizmaları açısından öyledir, hepsinin de doğrudan temelinde anayasa yer alıyor, anayasal düzenlemeler daha somut anayasal düzenlemeler, ülkeyi öne çıkarıcı, çevresel kültürel tarihsel ve doğal değerleri koruyucu anayasal düzenlemeler yapılmalı. Ama bu olanları kazanımları küçümseme, ikinci plana atma ya da onları ihmal etme sorumsuzluğuna bizi götürmemelidir. Kazanımlar önemli bu bakımdan.

Şimdi önümüzde çok önemli bir dönem var. 16 Nisan iktidar fetişizmine ve kişisel iktidar fetişizmine dayanan bir uygulama oldu. Ama 2019 oylaması şöyle bir ikileme karşı karşıya getiriyor bizi. İktidar oylaması mı olacak? Yani o kişisel iktidarı tümüyle hâkim kılacak bir oylama mı olacak? Yoksa 2016 Nisan'da oylanan metnin öngördüğü kurallara göre demokrasi seçime girerek uygun gördüğü kurallara göre seçime girip, demokrasiye dönüş oylaması mı olacak? İşte eğer biz demokrasiye dönüş oylaması olacak diyorsak, o zaman anayasayı merkeze çekmemiz kaçınılmazdır. Tabii anayasayı merkeze çekmek için de, anayasal kazanımlarımızı ortaya koymamız gerekiyor. Anayasal kazanımlar, mimari kazanımlar da anayasal kazanımlardır, çevresel kazanımlar da anayasal kazanımlardır, bütün ülkesel kazanımlar da anayasal kazanımlardır. Bu sadece cumhuriyet dönemi değil, Tanzimat'tan bu yana kazanımlarımızdır. Yalnızca ulusal değil, değindiğim üzere uluslararası kazanımlarımızdır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Türkiye hakkında ve Türkiye dışında verdiği kararlardır. Ama bunlar aynı zamanda bugüne kadar sivil toplum örgütlerinin yaptığı çalışmaların ortaya koyduğu kurallar da kazanımlar olarak kabul edilmelidir. Çünkü hiçbir sivil toplum örneği bu kadar iktidar fetişizmine dayanan bir değişiklik için emek harcamadı.

Şimdi peki, nereye gelmek istiyorum? Şuna; bir uzmanlık, mimarlık, hukukçuluk. Mimarlar, hukukçular farklı ve hekimler, farklı alanlarda uzmanlar, anaya-

sacılar diğerleri, uzmanlık alanı. İki, sivil toplum alanı; buna tabii demokratik kitle örgütleri olarak mimarlar nezdinde merkezi gücü; üç, siyasal alan. Şimdi biz bu ilk ikisini eklemleyebildiğimiz ölçüde, genişletebildiğimiz ölçüde siyasal aktörleri etkileme gücümüz var.

Mesela ben İbrahim Kaboğlu olarak çalışıyorum, ama aynı zamanda başında bulunduğum Anayasa Hukuku Araştırmaları Derneğini Anayasa-Der'i hizmetime sunulabilecek bilgi üretmesi için sürekli çaba göstermekteyim. Ya da onunla yetinmiyorum, Sevgili Başkanın da içinde yer aldığı Önce Demokrasi Hareketi yoluyla girişimi yoluyla bütün bu mutfaktaki uzmanlık emeğini topluma yaymaya çalışıyoruz. Bunu sadece İstanbul'da değil, Ankara'da, Denizli'de, Adana'da ve bütün Türkiye'de. Şimdi dolayısıyla burada bize düşen görev diye düşünüyorum, sadece uzmanlık bilgilerimizi değil, yalnızca mesleki bilgilerimizi değil, ama bu bilgileri aynı zamanda sivil toplum örgütleriyle, demokratik kitle örgütleri arasındaki eklemlemeyi kurmak suretiyle, sağlamak suretiyle bütün Türkiye, Türkiye mekânına yaymak. Bunu yayabildiğimiz ölçüde, hem mimarlık eğitiminin temelini oluşturan bu değerleri daha yakından tanıma olanağımız olur, hem de farklı kesimlerin bunları sahiplenmesi yolunda bir duyarlılık yaratırız.

Ve son sözüm şu olsun. Hani ben bazen acaba Diyanet İşleri Başkanlığına mı oynuyor bu Milli Eğitim Bakanı adı verilen kişi diye kuşkulananmıyor değilim eğer o unvanı kullanmasa. Çünkü ortaya attığı görüşler, gerçekten eğitimle öğretimle hiçbir şekilde ilgisi olmayan hususlar. Mesela değerler eğitimi alanına ne koyacak bilmiyorum, ama eğer konulması gerekiyorsa değerler eğitimi diye bir eğitim alanı olacaksa, Kıbrıs örneğinde olduğu gibi, o zaman çocuklarımız çevrelerini tanımalı, kültürel doğal ve tarihsel mirası algılamaya çalışmalı, ülkenin değerlerini çocuklar öğrenmeli, başkalarına saygı çevreye saygı tarihe saygı ve bu mirası geleceğe nasıl aktaracağız bunu çocuklara değerler eğitimi bu olmalı. Bu olduğu zaman gelecek kuşaklara bu mirası aktarma şansımız olabilir.

Şu yanlış yaklaşımı da bir kez daha yıkmak için Sevgili Oktay Ekinci'ye de yollama yaparak, bana bir televizyon programında sormuştu, ne demek bu ilerilik devrimcilik? "Çevresel, doğal ve kültürel alanı muhafaza etmektir" dedim. Öyle mi diyorsunuz, işte bu kimliğinizle... Evet, öyledir. Çünkü Türkiye'de tersine anlaşıyor, ilerilik devrimcilik değiştirmektir, yıkmaktır, yağmalamaktır şeklinde. Hayır, öyle değildir. Siz korunması gerekeni koruyacaksınız, daha iyisini ona ekleyebildiğiniz zaman onun değerini artırırsınız. İşte anayasa da böyledir. Eğer siz 150-200 yıllık bir tarihiniz varsa, birikiminiz varsa, daha ileriye, daha ileriye götürmek istiyorsanız anayasacılığı ve toplumu, o birikime yeni şeyler ekleyerek daha ileriye götürebilirsiniz. Yoksa hiçbir toplum, ben birikimi mi sıfırladım, yeni baştan başlayacağım ileriye götüreceğim. Bu gelişmişlikle bağdaşmayan bir şeydir ve bizim gelişmiş dediğimiz toplumlar, hep var olan olumluyu koruyan ve ona yeni şeyler, daha iyisini eklemeye çalışan toplumlardır.

Teşekkür ederim dikkatinize, ilginize.

İçinde Bulunduğumuz Kaotik Ortam Üzerine

Galip Yalman

Çok teşekkürler, bu toplantıya beni çağıran hem Mimarlar Odası'na, hem üniversitemin Mimarlık Fakültesine.

Bu bulunduğumuz mekânın da benim açımdan her seferinde burada bulunduğum zaman beni uygulandıran bir yönü var. 1968 sonbaharında Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencisi olduğum günden itibaren, ilk tanıştığım mekân burası. Hani 68'li diye bir şey varsa, ben onu hep öyle görürüm, ucundan yakalayan kuşağım. O açıdan da burada bulunmak ayrıca da anlamlı benim için.

Hem Sayın Muhcu, hem de Dekanımız Güven Sargın bana ayrı ayrı bu kurultayda konuşma önerisi yaptıklarında, doğrusu ilk tepkim biraz şaşırırmaktı. Mimarlık ve Eğitim konulu bir kurultayda, eğer kendimi öyle sayarsam, bir siyaset bilimci ya da siyasal iktisatçı olarak ne söyleyebilirdim ki acaba? Karar vermeme yardımcı olması için, katılacağım oturum hakkında bilgi istedim kendilerinden. Genel taslak programda isminin karşısında gördüğüm başlık, tam da sizlerin şimdi programda gördüğü başlıktı; "İçinde Bulunduğumuz Kaotik Ortam Üzerine". Kimin fikriydi bilmiyorum, ama kendilerine teşekkür ediyorum. Çünkü hem ben katılma konusunda ikna oldum, hem de eğer bana bir başlık sorsalar daha iyisini herhalde düşünemezdim diye düşünüyorum. Toplantı başlamadan önce de, bu özgün başlığın kime ait olduğunu kendisi söyledi, Sayın Bülend Tuna'ya da ayrıca teşekkür ediyorum.

Şimdi izninizle içinde bulunduğumuz siyasal, toplumsal ve ekonomik koşullara ilişkin fazla da kaotik bulmayacağınızı ümit ettiğim bazı kısa değerlendirmeler yapmak istiyorum. Deyim yerindeyse, biraz genelden özele, yani dünyadan ülkemize doğru gitmeye çalışarak.

Bildiğiniz gibi dünya kapitalist sistemi uzun süredir bir krizde. Krizin farklı coğrafyalardaki etkileri birebir aynı olmasa da, genelde şunu söyleyebiliriz sanırım. Demokratik teamüller aşılmakta ve bunun sadece kriz dönemine özgü bir şey olmadığını da biliyoruz. Ama aynı zamanda da toplumsal ve ekonomik eşitsizliklerin, artık kapitalist sisteme özünde karşı olmayanlar, hatta sistemin koruyucusu konumundaki Uluslararası Para Fonu gibi kurumların bile dikkat çekmek gereğini duymaya başladığı boyutlara ulaştığı bir zaman dilimindeyiz.

Küreselleşme, finansallaşma, neoliberalizm diye herkesin artık diline pelesenk olmuş eleştirel bir yanı adeta kalmamış kavramlar üstünden söylersek, bu üçlünün belirlediği çerçevelerin dışına çıkmadan yaşanan ve uzatmaları oynadığı hep söylendikçe de devam eden sistemsel diye ifade edilen krize çözüm bulma çabaları bir taraftan da devam etmekte.

Bir başka ifadeyle, krizin nedenlerinin kapitalizme içkin ve 1980'den bu yana da gündemi belirleyen ve neoliberal diye ifade edilen politika uygulamalarından kaynaklandığını esas itibarıyla yadsıyan bir yaklaşım söz konusu. Çözüm arayışları da dolayısıyla bu çerçevede yapılmaya çalışılıyor. Bir başka deyimle, neoliberalizmin krizi neoliberal reçetelerle aşılmaya çalışılıyor.

Dolayısıyla ortaya çıkan tablo, çeşitli ülkelerde Avrupa'da, Güney Amerika'da ve dünyanın başka yerlerinde esas itibarıyla bir yandan sermaye geliri olmayan kesimler tarafından bir bedel ödenmesi söz konusu oluyor, öte yandan da doğanın ve çevrenin hızla talan edildiği, kısa dönemli kazanç maksimize etme güdüsüyle gelecek kuşaklara yaşanabilir bir dünya bırakmama riskinin de giderek artmasına yol açan bir biçimde, ama bütün bunlar olurken de oldukça vurdumduymaz bir tavır ve anlayışla hüküm süren iktidarların ne yazık ki sayısının da artmakta olduğunu da gözlemek mümkün.

Sayın Kaboğlu biraz önce iktisadi liberalizm siyasi liberalizm ilişkisini o konudaki düşüncelerini bizlerle paylaştı. Bir miktar farklılaşıyoruz o noktada, onu söylemek gereğini hissediyorum. Kurallara bağlı bir kapitalizm biraz kağıt üstünde kalan bir kapitalizm. Neoliberal söylemden bakarsanız, bizim gibi ülkelerde hâkim olan şey ahabap çavuş kapitalizmi, yani kuralsız ve kayırmacı. Ama bunun eleştirel siyasal iktisat açısından baktığınız zaman çok net bir adı var, ilkel birikime dayalı bir düzen bu. Yani hızlı bir biçimde sermaye birikimi sağlayarak, doğanın ve insan-noğlunun bunun bedelini ödemesinden hiçbir sakınca görmeden doludizgin çevrenin, doğanın ve insan emeğinin harcandığı bir süreç. Dolayısıyla da kapitalizmi liberalizmle özdeşleştirerek yüceltmenin de çok anlamlı olmadığı kanısındayım.

Şimdi somuta baktığımızda, bizim gibi ülkelere, çeşitli tanımları var. Ben hâlâ eski usul az gelişmiş demesek bile, gelişmiş kapitalist ülkelerden farklı olarak dünya kapitalist sisteminin çevresinde yer aldığı ifade edilen ekonomiler ve toplumlar açısından baktığınız zaman, onların toplumsal sınıfsal ilişkilerine baktığınız zaman ortaya çıkan tablo çok net. Bu ülkelerin egemen sınıflarının, isterseniz öyle diyelim; değişik katmanları ve kendi içinde farklı temsil mekanizmaları bağlamında ayrışmaları tabii ki söz konusu. Ancak iktidar bloğunu oluşturan sermaye kesimleri açısından bakıldığında çok temel bir özellikleri var. Herkesin bildiği bir şeyin altını çizelim, dışa bağımlılar. Yani kendi sermaye birikim süreçlerini devam ettirebilmek için sürekli olarak başka ülkelerden ve dünya kapitalist sistemi içinden sağlanacak kaynaklara, -iktisatçıların deyimiyle- dış tasarruflara bağımlı ve muhtaç bir konumdalar.

Baktığınız zaman, bu bağımlılık 1945'ten beri, ki dünyada bunun değişik evrelerde değişen biçimleri olsa da, değişmeyen bir özellik olarak karşımıza çıkıyor. Değişen iktisat politikaları ve kalkınma stratejilerine rağmen, değişmeyen bir özellik bu. Detayına isterseniz tartışmada zaman olursa gireriz.

Şimdi böyle bakıldığı zaman, büyük ölçüde finansal sermayenin dünya üzerindeki egemenliğinin bir ifadesi olan sürece ilişkin olarak, temelden net bir karşı çıkışı, bu ülkelerin iktidar bloklarından beklememiz söz konusu değil. O zaman bu toplumsal dış dengelerin nasıl oluştuğu ve nasıl değişebileceği üstüne düşünmemiz gerekiyor.

Şimdi şu da bir gerçek, 1945-80 dönemi için genellersek, birçok ülke için geçerli değil belki ama baktığımız zaman, toplumsal güç dengelerinin değişmesi anlamında, demokratik bir devlet biçimi olarak tanımlanacak bir süreç yaşandı. Bizim gibi ülkelerde bu değişim çok net. Bizde bir askeri darbe ile oldu, başka ülkelerde askeri darbeler olmadan. Bizim de 1961 Anayasasıyla kör topal da olsa yaşadığımız, demokratik hak ve özgürlüklerin anayasal güvence altında olduğu bir dönem. Bu dönemin birçok ülkedeki sermaye kesimleri açısından yarattığı sıkıntıların aşılması, 1980'den itibaren toplumsal güç dengelerinin sermaye kesimi lehine emek aleyhine dönüşmesi ile gerçekleştirildi. Siyaset bilimi literatüründeki deyimlerle söyleyecek olursak, 1980'lerden itibaren demokratik bir devlet biçiminden, otoriter bir devlet biçimine bir dönüşüm, bir geçiş söz konusu. Bunu İngiltere'de de görebiliyorsunuz, Türkiye'de de görebiliyorsunuz, birçok başka ülkede de. Dolayısıyla, bu dönüşüm her yerde askeri darbelerle olmadı, yani rejim değişikliği olmadan da yaşandı.

Dolayısıyla sonuçta şöyle bir tabloyla karşı karşıyayız, son 30-40 yıllık süreçte baktığımız zaman; egemen sınıflar açısından, emek dünyasından gelecek bir tepkiden bir direnişten büyük ölçüde rahatsız olma endişesi o anlamda azalmış durumda en kibar ifadesiyle. Dolayısıyla mesele bir kendileri açısından dış dünyayla ilişkilerini nasıl düzenleyecekleri, dış kaynak gereksinimini sürekli kılacak düzenlemelerin nasıl olabileceği; ikincisi de, kendi ülkelerindeki siyasi iktidarla ilişkilerinin nasıl düzenlenebileceği. Bu açıdan bakıldığı zaman, dolayısıyla soru bizim ülkemiz için de geçerli olan bu, eğer bundan hoşnut değilseniz, bunun toplumsal, ekonomik, çevresel yol açtığı yıkıntılara karşı bir şeyler yapma gereğini duyuyorsanız "ne yapmalı?" sorusu çok önem kazanıyor. Ancak buna cevap vermek de, bu anlamda bir karşı çıkış stratejisi belirlenmesi de, günümüz pratikleri onu gösteriyor ki çok da kolay değil. Ama herhalde üstünde düşünmeye değer.

Şimdi bakıldığında son dönemde bir özellik daha var, ona bakmak lazım. Böyle bir strateji gündeme gelebilecek olsa bile, teorik olarak, gerek dünya kapitalist sistemi açısından, gerekse tekil ülkelerin egemen sınıfları, iktidar blokları açısından nasıl karşılanır? Kolaylıkla kabullenebilecekleri bir sonuç mudur? Çünkü bunun olumsuz örnekleri çok geçmişte. Dolayısıyla bakıldığında, ama tabii öyle ki acaba dedirten, insanı biraz umutlandırabilecek örnekleri günümüzde var mı diye düşündüren gelişmeler de var. Örneğin, son dönemde İngiliz İşçi Partisindeki değişim. Neoliberal değerleri reddeden bir anlayışla yeni bir program ortaya çıkaran, yeni İşçi Partisi liderliğinin iktidara geldiği takdirde ne yapabileceği merak konusu. Çünkü bu açıdan da bir dizi soru işareti var. Yakın geçmişte daha farklı koşullarda da olsa, işte Yunanistan'daki Syriza gibi bir iktidarın yarattığı umutları büyük ölçüde hayal kırıklığına dönüştürmesine de tanık olundu. Sonuçta, başka ülke deneyimlerini gündemimize almamız, onlardan gerekli dersleri çıkarmamız da yarar görüyorum.

Şimdi biraz daha ülkemize doğru yaklaşırsak, birçok ülke için geçerli, ama bizde çok daha yakıcı olan bir şey var. Uluslararası ilişkiler disiplini çerçevesindeki arkadaşların kullandığı deyimlerle söyleyeyim, dış politika iç politika ilişkisi artık anlamlı bir ayırım olmaktan büyük ölçüde çıkmış durumda. Herhangi bir

zamanda var mıydı böyle bir ayrımın anlamı diye de ayrıca tartışabiliriz, ama bugün baktığımızda, dolayısıyla Türkiye nereden geliyor, nereye gidiyor? Yine Sayın Kaboğlu'nun değindiği anayasal meseleler açısından bir değerlendirme yapmak nasıl olur diye baktığımız zaman, Türkiye'nin hem dünyadaki durduğu yer ve ilişkiler, hem de bölgedeki gelişmelerden bağımsız olarak değerlendirmemizin de çok kolay olmadığı bir noktadayız.

En son söyleneceği belki en baştan söylersek; "yurtta barış, dünyada barış" ilkesinin en azından söylemsel olarak dış politikanın temel düsturu olduğu bir Türkiye'den çok uzak bir noktada olduğumuzu belirtmem gerek bile yok. Ama şunu da söylemek lazım, geldiğimiz nokta itibarıyla, -hatırlatma yapayım- örneğin 1960'lardaki Kıbrıs sorunu çerçevesinde, Johnson mektubu olarak tarihe geçen süreçte, Türkiye-ABD ilişkileri 1945-60 dönemindekinden farklı bir yere evrilmeye başlamış, tam bağımsız ve demokratik Türkiye şiarlarının yükseldiği bir dönemden geçilmişti. Sol devrimci geleneğin yükselttiği bu şiarların, ne ölçüde ülkeyi yönetenlerin dış politikasını belirlediği ayrı bir tartışma. Ama bugün geldiğimiz noktada şöyle bir enteresan durumla karşı karşıyayız.

Türkiye'de anti-ABD bir havanın yoğunlaştığı üstüne Batı basını da dahil bol miktarda yorum okuyorsunuz. Bizdeki yandaş basının manşetlerine, sabahları televizyonların gösterdiği ölçüde göz atmanız bile yeter, nereden nereye geldiğimizi anlamak için. Peki ne oldu, Türkiye şimdi bambaşka bir iktidar altında, çok daha antiemperyalist bir tavır mı takındı? Gerçekle hiçbir ilgisi yok tabii. Ne var ki, dünya kapitalist sisteminin hâlâ önde gelen unsuru olan, artık süper güçlü değildi söylemleri bir yana kaldı, Amerika Birleşik Devletleri ile Türkiye'nin ilişkisine baktığınız zaman çok farklı bir tabloyla karşı karşıyasınız. 1990'lardan itibaren, çeşitli isimlerle, stratejik ortaklık, model ortaklık vb. olarak tanımlanmaya çalışılan ilişki biçiminin, artık Türkiye'nin Amerika'yla olan ilişkilerini belirleyen bir tanım olmaktan uzaklaştığını saptamak mümkün.

Örneğin, 1970'lerin sonunda İran ve Afganistan'daki gelişmeler ışığında Amerika'nın bölgedeki hayati olarak nitelediği çıkarlarını korumak için kurmak zorunda hissettiği kısaca Centcom diye nitelenen merkezi bölge komutanlığı bugün Körfez'de, Katar'da konuşlanmış durumda. Ancak Suriye ve Irak'taki çatışmalı ortamda, kilit bir rol oynamakta. Bu Centcom'un sözcülerinin açıklamalarına bakarsanız, artık Türkiye'yi bir müttefik olarak görmelerinin pek kolay olmadığını görürsünüz. Bunlar resmî söylemler.

Yine bakarsanız, Türkiye'nin "terörist" diye tanımladığı, yani resmî söylemin terörist diye tanımladığı bir örgülle Amerika işbirliği yapıyor Suriye içinde. Öte yandan bakıyorsanız ilginç bir biçimde, çeşitli yorumcular artık AKP iktidarını, Amerika'yla çıkarları paralel olan bir Türkiye'yi simgeleyen bir iktidar olarak görmüyorlar. Yalnız bu bakış açısı ve söylem değişikliği sadece son dönem, hele son iki-üç yıllık gelişmelerle sınırlı da değil.

1 Mart tezkeresi bu açıdan önemli bir dönem noktası. Amerika'nın Irak işgali sürecinde yaşanan, çuval krizi vb. adlandırmalarla anılan olaylar aslında, iki taraf arasında bir güven kaybı şeklinde yorumlanmaktaydı. Sonra, isterseniz öyle diyeyim, bir onarım çabası olarak niteleyebileceğimiz gelişmeler yaşandı.

Hatırlarsak, Barack Obama'nın ilk ziyaret ettiği ülkelerden birisi neresi? Türkiye. Ne diyor? İşte ilişkinin model ortaklık olarak yeniden tanımlandığı günlerde, bölgedeki diğer ülkelere model olabilecek, demokratik bir rejimle yönetilen Müslüman bir ülke olarak gösteriyor. Dikkatinize sunarım, anayasanın laik bir sosyal hukuk devleti olarak tanımladığı Türkiye'nin öne çıkarılan özelliği Müslüman ülke olması. Bu model ülke ne demek? İslam'la demokrasiyi bağdaştıran bir örnek ülke, yani aykırı, istisnai bir örnek. Buna bir de isim takıyorlar, o zamanın Başbakanının isminden ilham. Bunun İngilizcesi de var, Türkçesini söyleyebiliriz, Erdoğanlaşma süreci acaba yaygınlaştırılabilir mi?

Sonra 2010'lara geldiğimizde, "One minute," Mavi Marmara vb. olaylar dizisinin sonunda Batı basınına bakınca, Türkiye'yi kim kaybetti? sorusunun tartışılmasına başlandığını görürsünüz. Arap Baharı bile olmadan daha. Neyi kastediyorlar, tam da şunu söylüyorlar. Türkiye, yani AKP iktidarının temsil ettiği Türkiye, artık güvenilir bir müttefik olmaktan çıkıyor. 2012'den sonra özellikle havanın değiştiğini, ona bağlı olarak söylemin de değiştiğini görüyorsunuz. Artık tam tersine güvenilmez müttefik, ne yapacağı belli olmayan bir iktidarın söz konusu olduğu bir ortam ve artık Amerika'yla Türkiye arasında ortak bir değer sisteminden veyahut da çıkar birliğinden söz etmenin pek de gerçekçi olmadığı üstüne sürekli olarak yazılıyor çiziliyor. Yazılıp çizilmekle kalmıyor, Amerikan başkanlarına bu konuda Amerikan dış politikasından kendisini sorumlu sayan çevrelerin yazdıkları uzun metinler de var. Bu metinlerde Türkiye'deki siyasi rejiminin tahammül edilebilir kusurlu bir demokrasi olmaktan çıkıp, otokrasiye dönüştüğü şeklinde saptamalar yapılıyor.

Öbür yandan bakıyorsunuz, yine Türkiye'nin temel taşlarından biri, dış dünyayla ilişkilerinde Avrupa Birliğiyle olan ilişkiler. Uzatmayayım, şunu çok net olarak görmek mümkün. 2000'li yılların başından itibaren Türkiye için bildiğiniz üzere katılım süreci başlıyor, Helsinki Zirvesi'nden sonra, hem ekonomik, hem toplumsal, hem de siyasal açıdan Avrupa Birliği'nin bu anlamda çok kritik bir rolü olduğu, dönüştürücü bir güç olarak işlev kazandığı üstüne değerlendirmeler söz konusu hem içeride, hem de dışarıda. Avrupa Birliği de kendine böyle dönüştürücü bir misyon atfediyor.

Bunun bir başka özel anlamı da vardı: AKP iktidara geldikten sonra. AKP'yi İslamcı ya da siyasal İslam projesine sahip bir parti olarak değil, bireylerin veya toplulukların Müslüman kimlikleriyle kamusal ve siyasal alanda faaliyet göstermesini olanaklı kılan bir iktidar olarak nitelenmesi. Onun dış dünyaya yansımaları demin söylediğim, Erdoğanlaşma meselesi.

Aynı dönemde, başka bir şey daha var. Zaten 12 Eylül sürecinden itibaren büyük ölçüde demokratik hak ve özgürlüklerinden yoksun bırakılmış emek dünyasının temsilcisi konumunda olan sendikalar, DİSK dahil, Avrupa Birliği'ne katılım sürecinin emek dünyası açısından da görece daha iyileştirici birtakım hakların ve özgürlüklerin kazanılması ve kullanılmasına yardımcı olacağı gibi bir beklenti içindelerdi. Onu da hatırlamakta yarar var.

Dolayısıyla hem iktisadi ve hem siyasi istikrarı sağlayacak demokratikleşmeyi ileri götürecek bir güç olarak tanımlanması. Hatta bazı yorumcular, daha da

ileri gidip, AKP yönetimini demokrasi barış ve hukukun üstünlüğü temelinde bir devrim projesinin sahibi olarak ilan etmekten çekinmiyorlardı.

Şimdi nereden nereye geldik diye düşünebilirsiniz. Bunlar aslında kurgulardan ibaret. Bu kurguların ne kadar boş olduğu zaman içinde ortaya çıktığı ölçüde de dediğim gibi söylemde bir ciddi değişiklik geliyor gündeme. Ama mensubu olmaktan gurur duyduğum, uzun süre de 2000'li yıllar boyunca düzenli olarak yaptığı çalışmaları yayımlayan, Bağımsız Sosyal Bilimciler 2008 yılında yayınladığı bir çalışmada şöyle bir saptama yapmıştı: “Neoliberal küreselleşme projesinin taşıyıcısı olmayı üstlenen bir siyasal hareketin, -yani AKP iktidarının- kendisini muhafazakâr demokrat gibi terimlerle tanımlama çabası içinde olması, İslamcı gelenekten bir kopuş anlamda niteliksel bir dönüşüm geçirdiği biçiminde yorumlanmasını gerektirmez.”

Ama 2008 sonrası sürece baktığınız zaman özellikle, hem Avrupa Birliği kendi krizini yaşıyor, dünya kapitalist sisteminin krizi açısından bakarsanız, hem de genişleme süreci açısından mesele askıya alınıyor. Ama Türkiye'yle olan ilişkilerin, demin söylediğim çerçevede kendileri açısından bozulmasının, Türkiye'deki genel havanın değişmeye başlamasının sonucunda, sürekli olarak baştan beri var olan bir şeyin altını çizmeye başlıyorlar. Sayın Kaboğlu yanlış çeviriyorsam düzeltsin, ama “rule of law” yani hukukun üstünlüğü temel bir mesele oluyor. Bu çerçevede 2012'den itibaren Avrupa Birliği ve Komisyon, örneğin Pozitif Gündem olarak adlandırdıkları bir yaklaşımla, ilişkiyi yeniden canlandırma çabası içine giriyorlar. Genişleme sürecindeki o dönüştürücü gücün, gerçekten dönüştürücü bir güç olması için bir girişim. Ekonomik boyut artık mesele değil, çünkü Türkiye neoliberalizme bağlılığını çoktan kanıtlamış bir ülke, ama şunu söylemeye başlıyorlar. Acaba Türkiye'yi biz bir aday ülke olarak mı göreceğiz? Yoksa stratejik bir ortak mı?

Şimdi Amerika Türkiye'yi stratejik ortak olarak görmekten giderek uzaklaşırken, Avrupa Birliği tam tersine bir yaklaşım içinde mi? Böyle yorumlamak mümkün bir bakıma. Bunun en somut gerekçesini biliyoruz, göçmen anlaşması. Dolayısıyla da katılım süreci askıya alınırken büyük ölçüde, Türkiye'yi AB ülkelerinin korkulu rüyası, göçmen ve mülteci dalgasını önlemekte işlevsel olacak bir ortak olarak tanımlamak. İşbirliği yapılabilir bir stratejik ortak olarak görmek. Bildiğiniz gibi bu işbirliği de tam olarak yürümedi. Ama son geldiğimiz nokta neydi? O tartışılıyordu, en azından 2016'ya kadar. Gümrük Birliği denilen, yine 1990'lara gittiğiniz zaman başlangıç noktası olan ilişki biçiminin yenilenmesi genişletilmesi, tartışmalarında da, yine meseleyi buraya bağlıyorlar. Siyasi kriterlerin öne çıktığı ve hukukun üstünlüğünün sağlanmadığı bir ülkeyle Gümrük Birliği anlaşmasının bile yenilenmesinin çok da gerçekçi olmadığı üstüne tartışmalar var. Zaten bu genişleme süreci müzakerelerinin de askıya alınması görüşünün de dillendirildiği bir ortamın Avrupa platformlarında yaygın olduğunu da unutmamak kaydıyla.

Bütün bu süreçte neoliberal politikaları birtakım sıkıntılar olmakla birlikte uygulayan Türkiye'nin kazandığı bir başka sıfat nedir dersenez, “kırılgan beşli”nin değişmez ülkesiyiz. Kime göre, ülkelerin uluslararası finans piyasalarındaki konumlarını bir takım kriterlere göre değerlendiren reyting kuruluşları denilen

kurumlara göre. AKP iktidarını da son zamanlarda oldukça rahatsız eden açıklamalar yapan kuruluşlara bakarsanız, iki sene önceki kırılığın beşliden diğer dördü değişmiş, bir başka dört ülke eklenmiş, ama Türkiye'nin konumu değişmiyor. Niye böyle? Çünkü bunun bir göstergesi olarak, Dolar karşısında en fazla değer kaybeden ülke ekonomisi Türkiye ekonomisi. Değişmiyor bu özelliğimiz. Ara sıra Merkez Bankası'nın utangaç müdahaleleri filan kurtarmıyor vaziyeti.

Ama bunun yapısal nedenleri var. Oktay Türel Hocamızın ifadesiyle, bir habis üçlü karakterize ediyor aslında Türkiye ekonomisini. Sanayisizleşen, özelleştirme dalgasının giderek yükseldiği ve sendikasılaşan ya da sendikaların giderek etkinliğini büyük ölçüde yitirdiği bir Türkiye. Aslında bu sanayisizleşme olgusu sadece sol bir eleştiri değil. 500 büyük firma listeleri yayınlayan İstanbul Sanayi Odası'na da bakarsanız, aslında bu epey bir zamandır şikâyet ettikleri bir olgu. Niye? Çünkü Türkiye katma değeri yüksek ürünler üreterek sanayileşen ve ihracat yapan bir ülke konumunda değil. Yeni milli araba yaparsak ne kadar değişecek? Takdir sizlerin.

Aynı zamanda da hem iç dış borç sarmalı içinde, bir yandan Kredi Ganti Fonu gibi uygulamalarla günü kurtarma, vaziyeti idare etme çabaları. Öte yandan, Varlık Fonu gibi kamusal varlıkları kullanarak borçlanma kapasitesini artırmaya yönelik girişimler. Tüm bunlar KHK düzeninde herhangi bir denetim ya da sorgulamaya meydan vermeksizin, belki daha rahat gündeme getiriliyor, ama gerçek meseleleri çözmeye ne kadar yardımcı? O başka.

Bitirmeden bir konuya daha değinmek istiyorum. Gezi olayı eğer hâlâ konuşuluyorsa, üstünde durulup, yeni kuşaklarla da paylaşılması gereken bir özelliği olduğu için diye düşünüyorum, o da şu: AKP iktidarının nasıl bir yönetim anlayışına sahip olduğunu ortaya çıkarması. Şunu hatırlatayım önce, ilk iktidar döneminde partinin sayfasına konulan devlet tanımı neydi? Artık o sayfada göremiyorsunuz bu tanımı gerçi ama şuydu: "Vatandaşını tanımlayan, biçimlendiren, ona tercihler dayatan değil, vatandaşın tanımladığı denetlediği ve şekillendirdiği bir devlet". Peki Gezi olayı neyi gösterdi? Tam tersine demokratik hak ve özgürlükleri, sözlü ve fiziki şiddet kullanarak engellemeye yönelik, dayatmacı ve otoriter bir iktidar zihniyetinin iktidarda olduğunu, öyle bir anlayışla yönetildiğimizi. Birçok başka örneği de var, ama Gezi bence bunu çok net bir biçimde ortaya çıkardı.

Dolayısıyla şunu da gösterdi bence, bu deneyimden çıkarılması gereken bir ders olarak. Bu politikalara karşı mücadele edilebildiği, direnilebildiği takdirde, imkânlar ölçüsünde hukuki, yasal olanaklardan da yararlanarak toplumsal hakların ve kamusal alanın korunmasının mümkün olabileceğini gösterdi.

Bu OHAL koşullarında artık ne kadar mümkün artık o ayrı bir tartışma. Ama bugün çok daha ağır koşullarda, karşı karşıya olduğumuz çok ciddi meseleler var. Çevre tahribatı açısından, önlenemediği takdirde çok olumsuz sonuçları olacağı kesin, bir tehlike bizleri bekliyor. 2018'de gündemimizin en önemli meselelerinden biri olmaya aday bir proje. Çılgın projelerin en sonuncusu, Kanal İstanbul projesi.

Şimdi bu tür olumsuz sonuçları olacak girişimlere karşı ne yapabiliriz meselesinin, bir de şu açıdan tartışılmasında yarar var. Bazı gelişmeler -Kanal İs-

tanbul projesi de bir örnek- yaratabileceği olumsuz sonuçları itibarıyla, öngörülebilir. Tartışıyoruz ediyoruz ama öngörmekle kalıyoruz. Olduktan sonra reaksiyon göstermeye başlıyoruz, nasıl direnebiliriz vb. Halbuki, eğer birtakım olumsuzlukları öngörebiliyorsak, oluşmadan önce ne yapabiliriz, nasıl karşı çıkabiliriz, nasıl tavır alabiliriz, nasıl toplumda bu anlamda duyarlılık yaratabiliriz, bir farkındalık yaratabiliriz meselesini de ciddiye almamız lazım. Bence önemli noktalardan bir tanesi bu.

Son sözüm, Sayın Kaboğlu da oraya bağladı. Önümüzde işte ne zaman, ne ile karşılaşacağımızı önceden pek kestiremediğimiz 2018-2019 yılları var. Önemli nokta şu bence. 16 Nisan gecesinden itibaren bende böyle bir düşünce oluştu kişisel olarak, paylaştım öğrencilerimle, sizinle de paylaşayım. Söylemekle, karşı çıkmakla kalmayarak, olabildiğince geniş bir asgari müşterekler çerçevesinde bir mutabakat oluşturarak, bir yeni anayasa projesi için çalışmak. Bunun genel hatları ile tartışma gündemine getirilmesi. Anayasayı şu andan yazmak mümkün değil tabii. Sayın Hocam çok daha yetkin bu konuda, epey çalışmaları olduğunu da hepimiz biliyoruz. Ama en azından kişisel olarak ben öyle düşünüyorum, sandığa da yeniden meşruiyet kazandıracak, sandıktan çıkana -16 Nisan onu gösterdi çünkü- güvenebileceğiniz koşulların da yaratılmasına bağlı olarak, öyle söyleyeyim, başlangıç noktası olarak en azından, geliştirilmiş ve zaaflarından arındırılmış, 1961 Anayasasını başlangıç noktası olarak neler yapılabilir? Demokratik hak ve özgürlükleri, toplumun değişik kesimleri için yeniden tanımlandığı, Kürt meselesi dahil bütün meselelerin ciddi bir biçimde tartışılmasına imkân verecek, en azından demokratik hak ve özgürlüklere sahip çıkacak farklı toplumsal kesimlerin, kendi mücadelelerini verebileceği, değişiklik taleplerini ileriye dönük olarak gündemde tutabileceği bir barış ortamı sağlayacak, bir anayasa projesi.

Bu olmazsa, Ahmet Bey mi olur, Ayşe Hanım mı aday olur üstünden 2019'a gidilirse, bence makûs talihimize bir kez daha kızmaktan öte gidemeyiz diye düşünüyorum.

Sabrınız için çok teşekkürler.

Kim Bu Homo Technicus?

Soner Yıldırım

Herkese merhabalar, ben de kendime de hoş geldim diyeceğim. Mimar değilim, Mimarlık Fakültesinden değilim, Eğitim Fakültesindenim ve öğretim teknolojuyum, benim alanım öğretim teknolojisi.

Güven Hocadan davet aldığımda, aksine ben çok çabuk ikna oldum ve hemen geldim. Çünkü mimarlık son günlerde herhalde kendi beklediğinden daha önemli bir alan oldu. Çünkü TEOG'tan sonra ÖSS sınavı da belli ki adrese dayalı olacak. Onun için artık şehirlerin nasıl planlandığı, dikey mi yatay mı planlandığı, çocukların hangi uzaklıkla hangi

liseye yerleştiği, bir yerde mimarlar kaderi belirliyor olacak. Artık çocuklar iki matematik sorusuyla değil de, herhalde bir kilometreyle fen lisesini kaçıracaklar. Doçentlik de oraya gidiyor gibi, adrese dayalı doçentlik geliyor gibi. Sınavın kalkacağıyla ilgili ciddi emareler var. Onun için mimarlık mesleği herhalde hiç bu kadar kıymetli olmamıştı, özellikle şehir planlamacılar sizlerin ileride ben çok önemli olacağınıza inanıyorum. Eğitim sistemine de çok büyük katkı vereceğinize inanıyorum bu yeni anlayışla. Biz eğitim bilimcilerinin çok da bir fonksiyonu kalmayacağını zannediyorum.

Şimdi efendim benim uzmanlık alanım öğretim teknolojisi, ama öğretim teknolojisi dışarıdan anlaşıldığı gibi çok da acaba eğitimde teknoloji nasıl kullanılır ötesinde bir alan. Şimdi 2000 yılı ve 2000 yılından sonra doğan çocuklar, gerçekten teknolojinin içine doğdular. İnternet onların artık hayatlarının vazgeçilmez bir parçası ve bu yıldan itibaren, 2018'den itibaren önümüze bu çocuklar öğrenci olarak gelmeye başlayacaklar. Buna sosyologlar, çeşitli isimler bulmaya çalışıyor tabii, çok önemli değil isimleri, ama bu çocuklar farklı büyüdüler, farklı ihtiyaçlarla büyüdüler ve önümüze farklı çocuklar geliyor.

Ben size şimdi biraz bu işin fizyolojisini anlatacağım. Öğrenme dediğimiz şey çünkü büyük oranda beyinde gerçekleşiyor, ama vücudun tamamı sorumlu aslında, deri de dahil olmak üzere. Ama ben öğretmen adaylarına da anlatırken çok zevk aldığım bir konudur bu, öğrenmenin nasıl olduğu.

Baktığınızda öğrenme aslında beyinde gerçekleşiyor diye yaygın bir kanı var, ama çok da doğru değil, aslında vücudun tamamında gerçekleşiyor öğrenme. Nerede depoladığımız çok bildiğimiz bir şey değil. Bilişsel bilim henüz buna cevap verebilecek düzeyde değil. Beynin neresinde depolanıyor bilmediğimiz gibi, vücudun neresinde depolanıyor? Onu da tam olarak bilmiyoruz. Omuriliğin tamamı sorumlu olabilir bu işten. Beynin belli bölgeleri depoluyor diyemiyoruz.

Beynimiz niye tamamen tek başına sorumlu değil? Çünkü bir şeyi öğrenirken, şu anda bulunduğumuz ortamın sıcaklığından tutun, atmosfer basıncına kadar her şey öğrenmeyi etkiliyor ve bunların hepsi birlikte kodlanıyor ve hatırlanırken de birlikte geri geliyor bunlar. Onun için bir şeyi öğrendiğimiz mekânla, o öğrendiğimiz mekânın içinde aynı şeyin sınavını almak arasında çok büyük bir korelasyon var. Daha çok öğrendiğimiz şeyleri, öğrendiğimiz mekânlarda hatırlıyoruz. Mesela ÖSS sınavının belki de en büyük handikaplarından biri, çocuklar hayatlarında ilk defa bulunduğu bir mekânda, başka mekânlarda öğrendikleri şeyleri hatırlamaya çalışıyorlar, ama bunu bir türlü aşamıyoruz yıllardır.

Eğer eve gidip beyin yapmak isterseniz, aslında beyin tarifi bu, bileşenleri bu. Şöyle güzel bir tarafı var insan vücudunun, ne dersiniz deyin yüzde 75'i sudan oluşuyor. Aslında konuştuğumuz mevzunun tamamı sudan mevzular. Yani karşınızdaki canlı yüzde 75'i sudan oluşuyor. Ben öğrencilerime de tavsiyede bulunuyorum. Çünkü biliyorsunuz ergenliklerini bizde yaşıyorlar ODTÜ'ye gelince ve kız arkadaşları erkek arkadaşlarından ayrıldıklarında çok büyük depresyon yaşıyorlar. Daha sınıfa giriyorsunuz anlıyorsunuz. Diyorum oğlum git

üç damacana su al ve sarıl, sonuçta seni terk eden bu ağırlıkta bir canlıydı ve yüzde 75'i suydı.

Şimdi günde, belki inanılmaz gelecek size, ama beynimizden 57 damacana miktarında, yani 57 çarpy 19 litre kan geçiyor. Şimdi burada öğrenme açısından iki şey çok önemli. Biliyorsunuz vücudun yaklaşık yüzde 2'lik parçası beyinden oluşuyor ağırlık olarak baktığınızda, ama ürettiği enerjinin yüzde 25'ini tek başına beyin kullanıyor. Kullandığı enerji türü glikoz, glikozun taşınma yöntemi kan ve glikozu parçalayabilen tek madde oksijen. Demek öğrenmede glikoz ve oksijen çok önemli. Oksijenden kasıt şu, burası gibi yüksek tavanlı öğrenme ortamlarına ihtiyacımız var, en iyi öğrenme buralarda oluyor. Ama Türkiye'nin maalesef bir okul mimarisi yok, böyle bir kültürü yok. Çok basık tavanlı yerlerde öğretim yapıyoruz ve iğrenç tipte okul prototipler oluşturulmuş mimari projeler ve Türkiye'nin her yerinde bu tekrarlanıyor. Bunun öğrenmeye hiçbir katkısı olmadığı defalarca söylendi, ama diğer taraftan şuna da inanıyorum ben. Okul mimarisi mimarlık içinde ayrı çalışılması gereken bir konu ve bilişsel bilimlerle ve eğitim bilimleri ile birlikte mutlaka okul mimarisinin çalışılması gerekiyor. Çünkü fiziksel mekânın öğrenme üzerindeki etkisi çok büyük.

Şimdi beynin kısımlarından bahsedeceğim biraz arkadaşlar, niçin çok önemli? Şimdiye kadar çok değerli iki hocam çok güzel sunu yaptılar, belki onunla da ilişkilendirebilirsiniz. Ama beyin üç katmandan oluşuyor ve biz eğitimciler, hep o frontal korteksle uğraşıyoruz, öndeki analitik düşünme dediğimiz. Yani homosapienlerin en son geliştirdiği katmanla uğraşıyoruz. Ama aşağıda iki katman daha var ki, başımıza ne gelirse bundan geliyor. Aslında biraz önce hocalarımdan çok güzel özetlediği şeylerin altında yatan, sürünge beynimizden kaynaklanan ve limbik sistemden kaynaklanan problemler.

Ve kendisini çok çağdaş ve entel tanımlayan eğitimciler, maalesef bu sistemlerle çok uğraşmıyorlar, daha çok frontal korteksi eğitmeye çalışıyorlar. Ve frontal korteksi eğittiğiniz süreye harcadığınız yılları, limbik sisteme oynayan bir adam 10 dakikada yıkıyor. Çünkü duygusal beyne oynadığınız an yapabilecek hiçbir şey yok.

Peki, bunların özellikleri neler? Mesela sürünge beynin özelliklerine şöyle kısaca bir bakalım. Bu bizim gerçekten hayvansı beynimiz, bizi hayatta tutan beynimiz. Birinci şey üreme, hayatta kalmaya çalışıyor ve sürekli üremeye çalışıyor. Allahtan beynimizin sadece yüzde 10'u bu, tamamı olsa... Ama hayvanlarda tamamı, sürekli üremeye çalışıyor. Yalanı seviyor, iftirayı seviyor, dedikoduyu seviyor, menfaati aşırı seviyor. Kendi menfaatine oluşan her şeyi çok çabuk kabul ediyor, kendi menfaatine aykırı olan her şeyi de yok etmeye kalkıyor. Güçlüyken yok ediyor, güçsüzken yok olmaya çalışıyor, ortada gözükmemeye çalışıyor.

Şimdi bir de limbik sistemimiz var ki, tam bir baş belası, duygusal beynimiz. Ama limbik sistemde bu kısmı beynin çok önemli. Şimdi bir şeyler göstereceğim, onun önemini eğitimci olarak anlayacaksınız. Şimdi bu bizim yüzde 20'lik beynimiz. Aslında bu bizim homosapienliğe geçiş aşamamız limbik sistemimiz.

Ama duygularımızın tamamı buradan kontrol ediliyor sevgili arkadaşlar. Özellikle inançlar burada manipüle ediliyor. Eğer insanların inançlarıyla oynamak istiyorsanız oraya, limbik sisteme oynamak zorundasınız. Bunu yaparken de eski hatıraları geri getirmeniz lazım, sürekli takıntılar oluşturmanız lazım kişilerde ve bunları gruplaştırmamız ve ayırtıştırmamız lazım.

Bir de frontal korteks var, işte eğitimcilerin eğittiğini iddia ettiği yer. Bu analitik düşünmeyi yapan yer ve buranın gelişimi 25 yaşına kadar devam ediyor aslında. Anne karnında da en son ön kısım gelişiyor beynin, ama biz 25 yaşına geldiğimizde aslında hepimizin kariyeri belli olmuş oluyor, mesleklerimizi seçmiş oluyoruz. Onun için birçok insan çok mutsuz meslekler yapıyor. Hatırlarsanız yeni jenerasyon çok bilmez, ama Türk Sanat Müziğinin en önemli bestekârları tıp doktorlarıydı. Adamcağız tıp fakültesi okuyor, ama sonra bir fark ediyor ki aslında sanata karşı çok büyük ilgisi var. Ama hatası ne? Çünkü adamcağız çok fazla fen sorusu çözmüş ÖSS'de ya da çok iyi matematik sorusu çözmüş, mühendis olmuş mimar olmuş, ama 25 yaşından sonra fark ediyor ki aslında yapmak istediği o değil.

Şimdi şunun için söyledim. Limbik sistemle frontal korteks arasındaki ilişki eğitimde hep atlanan kısımdır. Çünkü bizim eğitim programlarımızın tamamı ön tarafa hitap eder. Ve biz zannederiz ki insanlar analitik düşünme yoluyla her türlü problemi aşabilecek ve her şeyi anlayacaklar. Ama 4,5 milyon yıllık evrime baktığımızda, ön taraf 200 bin yıllık homosapienle sadece 200 bin yıla karşılık geliyor. Altındaki o limbik sistemin bir türlü oynanması gerekiyor ve o alan genelde akademi dışı alanlara terk edilmiştir ve bunun başında da din gelir. O alanın etki alanı kesinlikle akademi değildir.

Şimdi şeye baktığımızda, belki bu haber biraz bizi sarsacak. Bizim vücudumuzda arkadaşlar, öğrenmeyle ilişkili 30 bine yakın gen var ve bu genler diğer bütün her şeyi de kontrol ediyorlar ve bu genlerin yüzde 99,9'u 30 bin yıldır hiç değişmedi, 40 bin yıldır hiç değişmedi. Yani şu söylem çok doğru bir söylem değil, teknolojiyle birlikte insan beyni... Yok hayır, insan beyni evrimsel olarak o kadar hızlı değişmiyor.

200 bin yıl önceki problem çözme yeteneğimizle, şu andaki problem çözme yeteneğimiz hemen hemen aynı. 200 bin yıl önceki kritik düşünme yeteneğimiz hemen hemen aynı. Özellikle 21. yüzyıl becerileri altında ya da Endüstri 4.0 altında anlatılan yaratıcı düşünme, kritik düşünme, şu düşünme, bunlar yeni şeyler değil. Bu insanı insan yapan özellikler zaten. 200 bin yıl önce böyle düşünmese, homosapien zaten diğer canlılardan ayıramıyor. Mesela neandertaller yok oluyor ki, daha ahlaklılar, ama daha terbiyesiz olan homosapien ayakta kalıyor. Yani bunu kritik düşünebildiği için yapıyor. Bunlar çok yeni beceriler değil. Bunları sadece kazandırma yöntemleri farklılaştı teknolojiyle birlikte. O kısma da biraz değineceğim.

Şimdi bu hormonlar içinde iki tanesi çok önemli, serotonin ve dopamin. Bunlar bizim mutluluk hormonlarımız. Eğer bir mutsuzluk yaşıyorsanız ve psikiyatra gittiyseniz, büyük ihtimal antidepresan aldıysanız serotonin salgısını artıran antidepresanlardır. Bunlar niye çok önemli? Öğrenmede eğer bu mutluluk hor-

monları salgılanmazsa çocuk öğrenmiyor, hangi yaşta olursa olsun. Stresli ortamlarda öğrenmiyor.

Peki, bu hormonların salgısı vücutta nasıl kontrol ediyor ya da biz eğitimciler bu hormonlarla oynayabilir miyiz? Maalesef şu anda bu hormonları en iyi kullanan sosyal medya. Cep telefonlarına ya da teknolojiye olan bağımlılık da zaten buradan geliyor. IT firmaları çok akıllıca bir şey yaptılar çok akıllıca, interneti ve sosyal medyayı telefonun içine koydular, şunu fark ettiler çünkü. Beyinde bir kısım var, hemen limbik sistemle bizim prantal korteksin arasında bir merkez vardır. Bu yeşil mercimek büyüklüğünde, çok küçük bir merkez. Biz eğitimciler onu nereden biliyoruz? Burası bizim öde-ceza merkezimiz. Eğitimde en kullandığımız şey, yani yüksek not veririz motive ederiz. Aferin deriz, şu hatanı düzelt deriz, okuma yazmayı sökene kurdele takarız. Bunların hepsi işte bu merkezden dopamin salgısı içindir.

Ama şu anda şunu biliyoruz, siz Facebook'ta bir resim paylaştığınızda, o resme gelen like sayılarını saydığınızda her seferinde dopamin salgısı oluyor beyinde. Sizi kaç kişinin takip ettiği dopamin salgısı. Eğer bu sayılarda bir düşüklük olursa kortizol salgısı başlıyor. Eğer bunu dışarıdan alırsanız kortizol, yani gerilim hormonu, yani mutsuzluk hormonu. Dışarıda öğrencilerin en maruz kaldığı hisler bu hisler.

Düşünün bir sınıfta hiç sevmediği bir arkadaşı bir resim paylaşmış, binlerce beğeni almış ve çatlıyor sinirden. Yani bu iğrenç kız bu resmiyle ve o beğeni sayısını artırabilmek için artık acayip resimler koyuyor çocuklar internete, çok acayip resimler koyuyor, ailelerinin resimlerini. Anne babalar farklı mı? İnanın farklı değil, trajedi orada zaten. Anne baba da, mesela çocuğumun yaş günü, çocuk ODTÜ Mimarlık dördüncü sınıf, çocuğunun sünnet resmini koyuyor. Sonra kız arkadaşı geliyor diyor ki, senin sünnet resmini gördüm. Nerede gördün? Annen koymuş Facebook'a diyor. Hatta çıplak resmini koyuyor çocuğun. Onun için artık gençler çok Facebook'ta gezmiyor, anne baba maalesef orayı işgal etti. Onların artık yeni medyaları var.

Şimdi arkadaşlar bu merkezinin işlevi şu: Yemek yediğimizde devreye giriyor, özellikle çikolata makarna. Cinsellikte devreye giriyor, aldığımız hazın salgılandığı merkez burası ve söylediğim gibi sosyal medya kullanımında devreye giriyor. Bir araştırma 2 bin kişiyle yapılmış Amerika'da. İnsanlara deniyor ki, size şu opsiyonları versek, sigara içki para harcama uyku cinsellik, bunlardan hangisini sosyal medyaya tercih edersiniz diyorlar ve Amerikan popülasyonunda ki, 18-65 yaş arası çok geniş bir popülasyon. Uyku ve cinselliği tercih ederiz diyor, ama tabii bu Türk popülasyonu değil. Sen sıradan kahveden bir adama, kardeşim Facebook mu kadın mı dediğinde, Facebook demez, ama Amerika'da demiş adamcağız. Bu kadar da ciddi bir yer almaya başladı hayatta. Yani bunun sonucunda insanlar merak ediyor. Psikologlar diyor ki, acaba niye insanlar bu kadar internette? Bakıyorsunuz her şey bencillikle ilgili. Çünkü yüz yüze iletişimlerde kendinizden çok bahsedemiyorsunuz, karşı taraf sıkılıyor, ama internette savuruyorsunuz, kimse yok kontrol yok ve herkes kendini öyle bir anlatıyor ki, herkes o kadar mutlu, o kadar zengin, ailesiyle o kadar

ferah içinde, çocukları hepsi hepsi böyle yüzde 1'e giriyor Türkiye'de, koca Türkiye'deki en iyi koca, kadın Türkiye'deki en iyi kadın. Böyle bir sahte hayat var ortalıkta.

Ve çağımızın üç tane temel korkusu oluştu maalesef. Özellikle genç nesilde bu üç temel korku çok yaygın, ya internet çekmezse Allah korusun, WİFİ var mı? Ya otelden çekmezse otel değiştirirsiniz şaka değil. Sistemiz hacklenebilir. İpone'lar için çok geçerli değil, ama androidler için geçerli. Piliniz bitebilir Allah korusun. Başınıza gelebilecek en büyük felaket şarjınız bitebilir ve büyük bir kesim de büyük ihtimal yanında yedek pil taşıyor. Çünkü o korkunç bir şey, iletişimin kopması korkunç bir şey. Ve en modern hastalıklardan biri nomofobia. Yeni jenerasyon eğer mobil telefonlarından uzak kalırlarsa ve erişim engellenirse, bu çocuklarda fiziksel semptomlar başlıyor. Mesela avuç içi terlemesi, mide bulantısı, altına kaçırma gibi. Ciddi, altına kaçırma gibi. Ve tıpta henüz bir hastalık kategorisi değil, ama bir semptom kategorisi olarak psikiyatrlar tanıyor bunu.

Peki, bu hastalığı nereden biliyoruz? Şuradan biliyoruz. 2 bin kişiye yakın yine İngiltere'de bir deneyde, insanlara deniyor ki şu cep telefonunuzu elinizden alsak nasıl hissedersiniz? Büyük kısmı paniklerim diyor. Sadece yüzde 6'sı rahatlarım diyor. Bizim bir grubumuz var, Facebook'ta bizi bulabilirsiniz. Bizim içimizde eğitim bilimciler var, tıp doktorları var, psikiyatrlar var, biz de bu konuyu çalışmaya çalışıyoruz. Biz 11 bin kişiyle yaptık bu araştırmayı Türkiye'de, her kademedede insanla yaptık. Sonuçlar üç aşağı beş yukarı benziyor. Bir de aynı gruba soruyoruz, nerelerde kullanıyorsunuz cep telefonunuzu diye. Yatağa götürenler çok, özellikle yeni nesilde yüzde 85 bu oran. Yatak odasında tutuyor ve gece uyarı geldiğinde açıp bakıyor mesajına. Bu ciddi bir sorun. Tuvalet bizde çok yüksek... Yani gerçekten Türk olmakla tuvalet arasında bir korelasyon var. Artık siz onu mimarlar tarihsel olarak bakın. Yani Orta Asya'dan gelirken yaşanan problemler ne bilmiyorum. Yüzde 30'u yemek masasına koyuyor, Türklerde bu yüzde 60 yemek masasında telefon tutmak. İbadette çok enteresan, bizimkilerinki daha düşük, ama yani niye ibadet yerinde telefon açarsın ya da yanında götürürsün? Bunun inanın hiçbir anlamı yok.

Metroyu çok kullanıyorum ben Kızılay'a gitmek için ve cuma günleri cuma namazı metroda kılındığı için, bazen ben orada mahsur kalıyorum, çıkamıyorum. Şimdi bir seferinde bekliyorum çıkabileyim diye. Adamcağız belli ki telefonu yatıp kalkarken cepten düşmüş, ama arıyor. Böyle olmaz, bu işin bir ritüeli var, bir ciddiyeti var, böyle selam da verilmez, cep telefonu da aranmaz. Yani dinin bile bir parçası, inanın artık ibadetin birebir parçası ritüeli oldu.

Şimdi eğitim sisteminde bize ne değişiklik getirdi? Şöyle bir boyut var artık kabul edin ya da etmeyin, elektronik içerik çok yaygın sevgili arkadaşlar. Eğitimciler tarafında bir sorumluluk kısmı var, bir de öğretmen kişiler tarafında bir sorumluluk kısmı var. Ama şunu biliyoruz, insan beyni eskiye göre daha hızlı öğrenmiyor. İnsan beyni eskiye göre daha fazla bilgi depolamıyor. Henüz elde böyle bir veri yok, ama bilginin sunuluşu çok farklılaştı.

Aslında başımıza gelen bir data tsunamisi yaşıyoruz sevgili arkadaşlar, yaşanan krizin tamamını anlatan şey bu. İnsan bilişsel kapasitesi sabitken, ma-

alesef üretilen veri o kadar fazlaştı ki, insan beyni bununla nasıl baş edebileceğini bir türlü çözemedi. Herhalde bir 200 binlik yıl daha evrime ihtiyacı var. Yapılan tahminler şöyle, IBM'in yaptığı. 1900'lere kadar her yüz yılda bir insanın bilgisi ikiye katlanmış, ama özellikle 2000'lerden sonra bu 13 saate düştü. Her 13 saatte bir internetteki bilgi ikiye katlıyor.

Şimdi bu şu demek sevgili mimar arkadaşlarım, çarpık bir bilgi kentleşmesi var. Bununla nasıl baş edeceğiz? Her yer bilgi gecekondularıyla dolu ve çocuklar bunu gerçek zannediyor. İnternette okuduğu her şeyi gerçek zannediyor ve bunun bir mimarisi yok. Bilgisayar mühendislerinin anladığı mimari çok farklı. Bilginin mimariye ihtiyacı var, bir tasarıma ihtiyacı var. Çünkü bilgi erişilebilir ve doğru kullanılabilir haldeyken insanlık için çok büyük fayda, ama kötü niyetle kullanılmaya başladığında dünyanın şimdiki halini yaşıyorsunuz işte. Dünya şu anda iyi yönetilmiyor, iyiye de gitmiyor ve insanlığın cevap vermesi gereken bir sürü soru var. 8 milyara yaklaşmış bir nüfus, nereden istihdam sağlanacak kimse bilmiyor. Çünkü sadece ATM'ler ve online bankacılık yüzünden şu anda dünyadaki banka çalışanlarının oranı yüzde 60 azalmış 20 yıl içinde.

Şimdi bakın teknoloji hem otomize ediyor, hem insana olan ihtiyacı azaltıyor, ama aynı zamanda büyüyen bir nüfus var ve bunlar nasıl karnını doyuracak? Kimsenin bir fikri yok. Zaten yeni jenerasyonun şöyle bir handikabı var çocukların. Anne baba her şeyini çocuğa harcadığı için, çünkü üçüncü nesil Türkiye'de para gören nesil. Yani iki-üç nesil geriye gitseniz Türkiye'de köye gidersiniz, sanayi birikimi olmadığı için köye gidersiniz. Orada bulursunuz ataları. Şimdiki nesil parayı gören nesil de her şeyin çocuğa ait, o zavallı çocuk her şeyi alabileceğini zannediyor. Yani AVM'lerde büyüdüğü için çocuk...

Benim size bir tavsiyem, okullar zorunlu tatil olduğunda, kar yağışı filan. AVM'lere gidin ve anne ve babaların zavallı halini görün, çocuklarıyla nasıl vakit geçiremediklerini görün olur mu? Ağlayan çocuk, zıplayan çocuk, yırtınan çocuk, duygu sömürüsü yapan anne... Bugün işe de gidemedim de, senin yüzünden... İlişkiler bu düzeyde. Ve çocuk şunu zannediyor, istediğimde ben her şeye erişebilirim zannediyor. Çünkü internet ona onu öğretiyor. Sadece parmağının ucunda her şey, yeter ki iste. Ama bu bilgi tsunamisi, data tsunamisi maalesef dünya kaliteli liderler tarafından yönetilmediği için anlaşılabilmiş değil sevgili arkadaşlar, başımıza ne iş açacağı hâlâ anlaşılabilmiş değil.

Şimdi bakıyorsunuz, bu nesil günde ortalama 2 bin 617 kere telefonuna dokunuyor. Bunlar ortalamalar ve bunların uç değerleri 4 binlerde. Ortalama 145 ilâ 222 dakika arasında da ortalama bir yeni nesil çocuğu telefon kullanıyor, bu da yaklaşık üç saate denk gelir. Üç saati istisnasız ekran önünde geçiriyor minimum. Ama evdeki televizyonu ya da laptopu koymuyorum buraya, sadece telefon ve yüzde 87'si mutlaka yatağında telefonla uyuyor.

En iyi öğrenme kanalı Youtube yeni nesil için. Youtube'la video çok önemli. Ama orada da araştırmalar bize şunu gösteriyor. Eğer Youtube 20 saniye ve altındaysa çok etkili, 6 dakikayı geçen hiçbir Youtube seyredilmiyor. Yani sınıfa girdiğiniz çocukların dikkatini çekme süreniz 20 saniyeye indi. Japon balığında bu 8 saniye. Eğer 20 saniye içinde çocuk sizin söyleyeceğinize ilgi duymazsa,

büyük ihtimal ders boyu sizinle ilgilenmeyecek. Ve o kadar kısa sürede görsel ve net mesajı vermeniz lazım ki... Çünkü buna alıştı, o kadar hazırda alıştı ki, yani fastfood tüketimi neyse bilginin tüketimi de aynı düzeyde arkadaşlar, kullanıyor ve atıyor, irdeleme yok ve karşı tarafı sorumlu tutuyor, öğretmeni sorumlu tutuyor.

Şimdi 4 milyon yıllık ARGE şunu söylüyor sevgili arkadaşlar öğrenmeyle ilgili elimizde ne var? Bizim alanın uzmanlık alanı budur. Görseller her zaman çok önemli. Çünkü görsellere baktığınızda 60 bin kat beyin çok daha hızlı algılıyor. Çünkü dil çok suni bir şey arkadaşlar, sonradan yaratılma. Sesler, harfler, rakamlar, bunların her biri çok suni, ama görselle ilgili beynin hiçbir tereddüdü yok, çok hızlı algılıyor. Onun için görsel hâlâ çok önemli.

Şimdi beyni çok fazla simüle ediyorlar ve beyin öyle simüle edilmesi kolay bir şey değil sevgili arkadaşlar. Bakın limbik sistemi katmıyorum, duygusal beyin. Sadece şu öndeki frontal korteksi bir saniyesini bile eğer siz simüle etmeye kalkarsanız sadece frontal korteks 80 binin üstünde işlemcili bir bilgisayara ihtiyacınız var. Beyin bu kadar karmaşık kararlar veriyor. Bunları nasıl yapıyor biliyor musunuz sevgili arkadaşlar, aslında biliyorsunuz 80 ve 100 milyar arasında nöron hücresi var beyinde ve bunların her biri de 1000 ilâ yaklaşık 10 bin arası sinaps oluşturuyor, yani kılsal çıkıntılar ve bu çıkıntılar hiçbir zaman birbirlerine değmezler sinapsa. Ama bunlar arasındaki elektrik akımları ve kimyasal tepkimelere biz öğrenme diyoruz işte. Genelde duygusal boyutu olanlar kimyasal tepkimelerdir, hormonlar devreye girer. Genelde bilişsel olanlar da elektrik akımlarıdır. Bunun aynı yoldan geri gelmesi işine de hatırlama diyoruz. Eğer aynı yoldan geri gelemezse o akım, hatırlama olmaz. Bir yerlerde bilgi var mıdır? Vardır. Beyinde ya da vücutta bir yerde depoludur, ama geri gelmiyorsa işe yaramaz.

Ve şunu biliyoruz 100 yıllık deneylerden, duyguyla eşleşmeyen hiçbir şey hatırlanmıyor sevgili arkadaşlar. Mutlaka bir duyguyla eşlemeniz lazım. Sırf bilginin aktarımı hatırlamak için iyi bir yöntem değil. Eğer öğrenme esnasında dopamin serotonin ya da kortizol gibi hormonlar salgılatılabilirse, bunların hatırlanma oranları çok yüksek. Yani mutluluk korku ya da hoşlanma gibi. Bunlarla birlikte öğretebilmeniz lazım. İşte hatırlanabilen bilgiler bunlar. Öğrencinin hatırlayamadıkları da, sizin çok ön tarafa hitap ettiğiniz şeyler.

Şimdi bu iki hormonu tekrar hatırlayalım. Bir de şunu bilin, beynimiz bahar aylarında niye yapıyor bilmiyoruz, ama yüzde 4 oranında daha fazla dopamin salgılıyor. Aslında bahar dönemleri öğrenme için en iyi dönem. Ama biz genelde baharı boş filan geçiririz, çocuk çok fazla sınıfa girmez. Bizde bahar sömestrleri zordur dikkat edin. Milli Eğitimde de böyledir, üniversitede de böyledir. Aslında bunun tam tersini düşünebilmemiz lazım. İnsan vücudu doğaya tepki veriyor ve bahar insan vücudu için de bir canlanma aracı gibi algılanıyor ve daha fazla dopamin salgısı yapıyor.

Benim çok sevdiğim bir fizyolog vardır Amerika'da, Hindistan kökenli, çok da takip ederim onun araştırmalarını. Şimdi bu kadıncağыз şöyle bir araştırma yapıyor. Çocuklara diyor ilk ders saatinde sevdikleri bir etkinlik yaptıracağım,

ama kesinlikle konu alanı öğretmeyeceğim diyor. Çoğu çocuk müzik aleti çalmayı tercih ediyor, spor yapan resim çizen çocuk da çok fazla. Bu ortaokul düzeyinde yapılan bir araştırma. Sonra kandaki dopamin oranlarına bakılıyor ve yüzde 9 arttığı görülüyor. Zaten çocuğa kokain verseniz yüzde 22 artıyor arkadaşlar bu.

Şimdi geri dönün ve köy enstitülerini bir hatırlayın, bu adamlar ne yapıyor-du? Bakın o zaman daha bilişsel bilim buralarda değildi. Neyle başlıyordu bu adamlar güne? Jimnastikle başlıyordu. Her biri ne yapıyordu? Bir müzik aleti çalışıyordu. Peki, bu başarı nereden geliyordu, rastlantı mıydı? O zamanın insanları bunu tasarlayabilmişler. Yani 60 yıl 65 yıl öncesinin Türkiye'si bunu tasarlamış. Şimdinin Türkiye'si bunu düşünemiyor bile, böyle bir yeteneği yok şimdinin Türkiye'sinin.

Uykuyla öğrenme arasında çok ciddi bir ilişki var sevgili arkadaşlar, bu en iyi bildiğimiz deneysel çalışmalardan biridir. Şimdiki neslin en büyük baş belalarından biri gece uykusu azlığı. Bilişsel kapasitelerinin bir kısmını evde bırakarak geliyorlar. Sınıfa biz girdiğimizde karşımızdaki çocuk -ki, maalesef öğretim üyesi de aynı pozisyonda- yüzde 50 kapasiteyle çalışıyor. Öğrenmedeki en önemli etkenlerden biri de budur uyku. Neden? Çünkü bakın, öğrenme esnasında günlük işlemlerde söylemiştim size, snepsler arasındaki elektrik akımlarının ve kimyasal tepkimeleri. Bu tepkimeler esnasında bazı partiküller oluşuyor beyinde, küçük parçacıklar, molekül protein parçacıkları ve bunların mutlaka beyinden temizlenmesi lazım, hatırlamanın gerçekleşebilmesi için. Beyin, derin uykuya geçtiğinde garip bir şekilde bir sıvı salgılıyor ve beynin tamamını yıkıyor ve bütün bu partikülleri alıyor. Eğer bu partiküller kalırsa, çocukta hatırlama zorlukları başlıyor, karıştırıyor. İşte uyku bu yüzden çok önemli sevgili arkadaşlar, hem yetişkin için hem çocuk için ve bu kesinlikle 7 saatin altına inmemeli, kesinlikle inmemeli. Ama şu andaki çocuklar ellerinde cep telefonuyla yattığı için böyle bir şansları yok.

Ve önemli bir şey, hâlâ insanın 10 parmağıyla kullanışıyla zekâsı arasında direkt korelasyon var. Bu Stanford'un yaptığı çok ünlü deneylerdir, elle yazanlar ve ekrana yazanların hatırlama oranları ölçülmüştür defalarca. Efemal cihazıyla yapılan görüntülemelerde şunu görüyorsunuz, 10 parmak ne kadar devreye girerse, beyindeki aktif bölgelerin sayısı o kadar artıyor. Ne yapacağız, ne edeceğiz? Yaparak öğrenmeyi mutlaka vazgeçilmez parça yapacağız. Yine köy enstitülerine gidiyorum. Adamlar kendi binasını bile kendi yapıyordu. Onun için eğitim çok kıymetliydi onlar için.

Bir de fiziksel hareketler çok önemli. Çünkü kampus denilen bir merkezimiz var sevgili arkadaşlar ve gerçekten denizatına benziyor. Eski Yunancada denizati demek, hafızadan sorumlu olduğuna inandığımız merkez burası. Eğer burada bir küçülme daralma olursa, zaten demans başladı demek, büyüme başladı demek ve çok tehlikeli bizim için. Buradaki hücre sayısını artıran tek şey fiziksel etkinlik ve şu anda çocukların en az yaptığı şey. Çünkü çocuklar servisle taşınıyor okullara, evlerden çıkmıyorlar, alışveriş bile bilmiyor çocuk ve bu kampusun gelişmesi mümkün değil. Ama sonra ayda 500 liraya çocuğu

hareket ettiriyoruz anneler babalar bir yere verip, hadi oğlum hareket et diye. Yani doğuştan getirdiği bir özelliği parayla yaptırıyoruz.

Şimdi teknolojinin bizde yarattığı bir yanlış anlaşmalardan biri de şu: İnsan beyni aynı anda birçok iş yapamıyor arkadaşlar, tek bir şeye odaklanabiliyor. Çoklu iş yaptığını söyleyenler, aslında kalitesiz iş yapıyorlar. Evet, insan çoklu iş yapabilir, ama kaliteyi tutturamaz, mümkün değil. Çünkü beynin şöyle bir özelliği var, odaklanmadığı takdirde başaramıyor. Onun için aynı anda birçok şeyi söylemek bir çocuğa ya da çocuk önünde telefon, önünde laptopu, aynı zamanda konuşuyor, aynı zamanda bir şey yazıyor. Bu mümkün değil, birinden birinde çok kötü hata yapıyor. Çünkü çocuk çoklu görevle karşılaştığında hemen kortizol salgısı başlıyor. Söylediğim gibi bize yaptırdığı şey, hemen oradan kaçmaya çalışırız, o durumdan kurtulmaya çalışırız. Bizdeki stres hormonu bu. Zaten bu çok artarsa vücudunuzda, dürtü kaygı bozukluğu başlar, o da ilaç tedavisi gerektirir mutlaka.

Bir de elimizde henüz yaratıcılıkla teknoloji arasında direkt ilişki kurabileceğimiz kadar deneysel veri yok, henüz yok. Bu ileride olacak mı bilmiyorum, çünkü haksızlık da etmek istemiyorum. Ama şöyle bir deneyden bahsedeyim size. 2 bin çocuğa aynı hikâye okunuyor. Bunlardan bir grup çocuk günde bir saatten az televizyon seyreden çocuklar, diğeri ise günde üç saatten fazla televizyon seyreden çocuklar ve bunları hikâyedeki karakterleri çizmesi isteniyor ve çizdikleri karakterler bunlar.

Bizim yaratıcılıktan anladığımız şu, bilmiyorum belki siz mimarlar da şimdi bana katılırsınız. Bu çocuklar televizyonda bir şey görmüşler, ama kendilerinde yok neyse, ama onu yaşamak istiyorlar. Yaşadıklarında da böyle bir şey çıkıyor ortaya. Şimdi yaratıcılıktan bizim anladığımız şu, bakın yaratıcılık şu demek. Yaratıcılık bilinen üzerine yapılır, bilinmeyen üzerine yaratıcılık olmaz beyinde. Önemli olan bilinenler arasındaki ilişkiyi görebilmektir yaratıcılık. Bunu ifade ediş şeklinize yaratıcılık denir.

Şimdi bu çocukların bildikleri bu ve bunu böyle ifade ediyorlar. Onun için biz buna yaratıcılık diyoruz. Neden? Var olandan farklı ifade ettikleri için ve mimarlık eğitiminde yaratıcılık çok önemli biliyorsunuz. Ama onun temel koşulu, birinci koşulu; bir, bileceksiniz bilmek çok önemli; iki, kritik düşünme becerisi, problem çözme becerisi çok önemli. Bunun yöntemine yaratıcılık diyoruz. Bazısı klasik yöntemle problem çözer ki, bazısı farklı bir cevapla gelir, işte ona yaratıcılık deriz, ama ikisi de problem çözmenin iki temel çıktısıdır. Kritik düşünme olmadan problem çözme olmadan yaratıcılık da mümkün değil. Demek ki bu becerileri kazandırmamız gerekiyor.

Amerika'dan, APA bizim alanın en derli toplu araştırmaları burada rapor edilir ve onların son raporlarında öğrenmeyle ilgili 20 tane temel ilke ortaya konulmuştur. Onlar içinde bir-iki şey çok önemlidir, çünkü öğrenme yaklaşık 60'a yakın değişkenle açıklanabiliyor. 60'a yakın değişken öğrenmenin yüzde 65'ini açıklayabiliyor, hâlâ yüzde 35'inin nasıl olduğunu bilmiyoruz. Ama o 60 değişken içinde iki tanesi motivasyon ve yüzde 65'lik varyansın yaklaşık yarısından fazlasını açıklıyor. Demek ki motive edeceksin ve ruhsal ve fiziksel katılımı

sağlayacaksın. Öğrenme şimdiye kadar 150 yıllık deneyim, biz öğrenmeyle ilgili bunu gösterdi.

Ama son söz şunu söylemek istiyorum. Biz eğitimciler, bu ahlak işi hiç bu kadar önemli olmamıştı. Bilgi eskiden çok kıymetliydi, şu anda hiçbir kıymeti yok, bilgelik çok kıymetli. Bilgeliği de kazandırmıyoruz, maalesef kazandıramıyoruz. Hele ahlakla örtüşmeyen bir bilgelik, artık bilginin hiçbir kıymeti yok sevgili arkadaşlar, bilgi herkeste, önemli olan bilgelik ve üstüne ahlakı oturtabilmek. İşte eğitimde koyabileceğimiz en önemli hedef ve bilgelik nereden gelecek, kimi rol alacak çocuklar model alacak? Peki, bu ahlaki ilkeleri ki, hocam değerler eğitimine değindi ve ahlaki ilkeleri biz bu çocuklara nasıl kazandıracamız?

Hepinize çok teşekkür ediyorum.

Tartışma / Sorular

Cânâ Bilsel

Teşekkürler, çok değerli üç konuşma dinledik ve ben kendi hesabıma her üç konuşmadan da çok yararlandığımı söyleyebilirim. İlk iki konuşma birbirini Türkiye'nin içinde bulunduğu durumu farklı boyutlarıyla çözümlemeleri açısından tamamliyordu, son konuşmada Soner Hoca bize eğitimciler olarak ufku-muzu açan bir sunum yaptı, her üç konuşmacıya da çok teşekkür ederiz.

Ben öncelikle Sayın İbrahim Kaboğlu'na bir soru sormak istiyorum. Konuşmanızın sonunda sivil toplumun etkinliğinin ne denli önemli olduğunu vurguladınız. Biz mimarlar, çevre ile ve kentlerimizle doğrudan ilgilenen kişiler olarak, son dönemde olup bitenlerden hiç mutlu değiliz ve belki eğitimimiz gereği, çevremizi dönüştüren süreçlere eleştirel yaklaşabilen bir topluluğuz. Mimarlar Odası Genel Merkez ve şubeleri -Ankara bunun iyi bir örneğini oluşturuyor- içinde yaşadığımız çevrenin niteliklerinin, kültürel mirasımızın ve doğal çevrenin korunması ve savunulması yönünde mücadelelerini sürdürüyor. Ancak, Anayasa'da son dönemde, özellikle 2010 referandumu ile getirilen değişiklikler var. Özellikle bu konuyu sizinle tartışmak istiyorum. 2010 referandumu sonrasında Türkiye Cumhuriyeti yurttaşları kamu yararı adına dava açabilirken bugün artık doğrudan kişinin kendisini ilgilendirmedeği gerekçesiyle mahkemeler davayı reddedebiliyor. Bu, zaman zaman Mimarlar Odası şubelerinin de başına geldi zannediyorum. Sözünü ettiğiniz "ödev-hak diyalektiği" bence de çok önemli bir kavram. Bu sorun nasıl aşılır ve anayasayla bugüne kadar edinmiş olduğumuz kazanımları bundan sonra koruyabilmek ve geliştirebilmek için daha fazla neler yapılması gerekiyor diye sormak istiyorum.

Ve bir eğitimci olarak Soner Bey'e yaratıcı eğitim konusunda bir soru sormak istiyorum. Mimarlık eğitiminde yaratıcı eğitimi sürdürmeye çalışıyoruz. ODTÜ Mimarlık Fakültesi 1950'lerden itibaren getirdiği eğitim yaklaşımıyla bunu ön-celemiş olan bir kurum. Öğrencilerin stüdyo ortamında yaparak öğrenmesini ve eleştirel bir pozisyon edinebilmesini amaçlayan öğrenci-merkezli eğitim yaklaşımını sürdürüyor. Fakat ortaöğrenimden bize gelen öğrenciler, bu tür bir eğitim biçimiyle genellikle ilk defa karşılaşılıyorlar. Bu nedenle mimarlık eği-

timinde ilk yıl, özellikle de birinci sınıf stüdyosu öğrenciler için zor bir süreç oluyor.

Son dönemde örneğin Finlandiya modelinden ve yaratıcı eğitimden, orta eğitimde de yaparak öğrenmenin yararından söz ediliyor. Acaba eğitim bilimleri alanında, özellikle ortaöğretimde bu anlamda, tasarım odaklı yaparak öğrenmeye yönelen bir eğitim araştırması var mı ve bu sizce de önemli mi? Teşekkür ederim.

İbrahim KABOĞLU

Teşekkürler, gözlem saptama ve sorunuz için. Şöyle, anayasal kazanımların farkındalığı önemli öncelikle. Bazılarına değindim konuşmam sırasında, tabii değinmediğim birçok şey var. Mesela bunu mimarlara değil sadece, başta hukukçulara bizlere yönelik olarak söylüyorum. Anayasa'nın 23 ve 57. maddeleri sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek. 57. maddede de benzeri bir hüküm var. Acaba kaç hukukçu bunun farkında, bunun için davada bunu dayanak olarak almış bulunuyor. Çünkü bir başka anayasada bizden çok daha düzenli kentleşmenin olduğu ülkelerde bu tür hükümler olmayabiliyor. Yasa yeterli olabiliyor.

Mesela bizde 57. maddede diyor ki, devlet şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir tanımlama çerçevesinde önlemleri alır. Şimdi 23. madde hak temelini koruyor, 57. madde devlete ödev veriyor, üstelik konut hakkı başlıklı. Şimdi bakıldığı zaman Fransa'da konut hakkı anayasada böyle bir hak yok, ama tanınmış bulunuyor mahkeme kararı yoluyla, ama bizde var fakat tanınmış değil.

Bu açıdan bakıldığı zaman, bu örnekler artırılabilir. Bana öncelikli olarak, mimar olalım, hukukçu olalım, başkaları..., bunların farkındalığı önemli. Yani anayasal bilgi, ne kadar hukuk bilgisine sahibiz? Bunlar önemli. Bu bilgiyi sonra tıpkı Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin yaptığı gibi külliyeye inşaatı karşısında, hukuki mekanizmaları çok ciddi biçimde izlemek, bilgi temelinde temellendirmek ve hukuki mekanizmaları, hukuki mücadele yollarını hem ulusal, hem de uluslararası alanda çok kapsamlı biçimde işlemek ve bunu yaparken, bunu yapmak için de eylem önemli, dayanışma önemli, birliktelikler önemli ve bunu sadece nasılsa Mimarlar Odası Ankara Şubesi bunu yapıyor diye hukukçu seyretmemeli ya da bir Eczacılar Odası seyretmemeli. Çünkü bu ortak miras, ortak yarar konusu.

Şimdi burada değindiğimiz önemli bir husus, 2010 Anayasa değişikliğinde ben şöyle diyordum. Benim altı altın kuralım var buna hayır demek için, altıncısı budur. Yani bu mahkemelerin yerindelik denetim yasağını öngören. Eğer hepsine evet diyebilecek olsaydım dahi, bu tek başına bu yol bu yasak tek başına 2010 Anayasa değişikliğine hayır dememi haklı kılardı diyordum o sırada ve gerçekten evet bireysel başvuru gibi yeni birtakım açılımlar yapmış olsa da, bu çok önemli bir alan. Yani bu kapattığı alan askeri yönetimin bile yapmadığını 30 yıl sonra sivil yönetim yaptı, demokrasi adına yaptı, özgürlükler adına yaptı. O bakımdan sürekli bunu teşhir etmemiz gerekir, değinmeniz iyi oldu.

Peki, çözüm olarak ben tabii ki kazanımlar çerçevesinde söyleyecek olursam, mesela biraz önce değindiğim peyzaj sözleşmesi. Avrupa Peyzaj Sözleşmesini belki sizler mimarlar olarak bunun farkındasınız kullanıyorsunuz, ama kaç hukukçu bunun farkında? Peyzaj Sözleşmesinin peyzaj hakkını sosyalleştirme yönündeki açılımını biz hukukçular olarak ne kadar kullandık? Peyzaj hakkının ayrıcalıklı bir hak olmadığını, ayrıca varlıkların hakkı olmadığını, ayrıcalıklı sınıfın hakkı olmadığını, bir sosyal hak olduğunu, herkesin hakkı olduğunu. Tam işte mimarlıkta bunun şeyinin merkezinde yer alıyor. Acaba biz hukukçular olarak bunu ne kadar mahkeme kararlarına aktarabildim? 2003 yılında Türkiye buna taraf olduğu halde.

O nedenle ben insan hakları ideolojisini kullanıyorum, Galip Bey'in de belki bana yönelttiği eleştiri veya benimle ayrıştığı alana bir tür ışık tutmak veya onu bir miktar kapatmak için. Çünkü insan hakları ideolojisi şu bakımdan önemli. Hani insan haklarına bütünsel bakış açısını vermek için. Çünkü onu yaptığımız zaman, sizin dile getirdiğiniz kamu yararı, ortak yarar, gelecek kuşaklar da var orada, canlılar da var, bitkiler de, hayvanlar da hepsi birlikte düşünülmesini gerekli kılan. Ama benim sendikal özgürlüğüm belki geri planda kalabilir o yarar karşısında. Hani çatışmanın uzlaştırılması, neye öncelik vereceğiz sorunu. O bakımdan insan hakları ideolojisi önem taşıyor, zira kapitalist sistem çerçevesinde emekçi sınıflar... Sadece emekçi sınıflara hayal edersek, o zaman hani çevre koruması mümkün olmaz. Çevre koruması oysa doğal miras kültürel miras, hepimizin sahiplenmesi gereken alan ki, burada da örneğin bir peyzaj hakkının sosyal hak olduğunu kabul etmemiz gerekiyor bütünsel yaklaşımda. Onu kabul ettiğimiz zaman, başkasının tek kişinin hakkı, bir kişinin hakkı karşısında geri plana çekilmeli çekilebilir. Bunun bilgisini vermek, bunun bilincini yaratmak.

Bu açıdan bence anayasal kazanımlar, hem uluslararası boyutuyla, hem mahkeme kararları temelinde ve bir de disiplinler arası çalışma yapabilmek için bunların farkındalığı önemli. Ama bu şu anlama gelmiyor. Anayasal kazanımlar var olan anayasal metin, pozitif anayasa hukuku yeterlidir anlamına gelmiyor. Ancak şu soruyu sorabiliriz. Eksikliklerine rağmen günahlarına rağmen acaba bu metnin yüzde ne kadarını işlevsel kılabiliriz, ne kadarını kullanabiliyoruz? Bana göre şu andaki hukuksuzluk durumunu bir yana bırakalım, çünkü şu anda Türkiye'de fiili bir durum var, hukuk dışı bir ortamdayız, ama 35 yıl süreyle özellikle yapılan değişiklikler sonucunda bir metamorfoza uğradı, anayasa başkalaştı ve bunun yarısını bile uygulayamadık. Bunun yarısını bile uygulayabilseydik, mesela bu kadar yapma yıkma olmazdı diye düşünüyorum. Ama bunun için de biz bazen uluslararası kazanımlar dediğimiz zaman, hemen Avrupa Birliğine gidiyor belleğimiz.

Oysa Avrupa Konseyi ve o çerçevedeki kazanımlarımızı da hukuki ve insan hakları kazanımları alanında elden geldiğince kullanmamız gerekir. Hukukçular olarak fazla açık değiliz bu kullanıma. Ben aynı zamanda bizi de eleştirerek, multidisipliner çalışmanın gereği olarak Sayın Dekana benim kitabımı kütüphaneye koymasına için göndereceğim ki, Mimarlık Fakültesi öğrencileri kendileriyle anayasa arasında daha baştan bağlantı kurabilsinler. Anayasa bu ülkenin

ülke temelinde temel değerleri esas alan, insan haklarını koruma mekanizmasıdır. Bunun da doğrudan mimarlıkla ilgili vardır farkındalığına varmaları için.

Galip Yalman

Çok teşekkürler, ben çok yararlandım diğer hocaların konuşmalarından. Bir kez gittim uluslararası toplantı vesilesiyle Çin'e, 2011 yılıydı. Amerika'nın dünyada değişen konumu, daha Obama var, Trump gelmemiş, ama krizin etkileri de sürmekte. Çinli bir bilim insanı diyeyim, hiç dedi öyle Amerika'nın yerine Çin mi gelecek, işte yükselen yeni bir güç falan. Öyle düşünmeyin dedi. 2011'de olduğu için, 2020'lerden filan söz ediliyor o sırada. Yok dedi, 21. yüzyıl bile değil, belki dedi, 22. yüzyıldan sonra, 2200'leri düşündüğünüz zaman olabilir. Çünkü Çin tarihine göre yanılmıyorsam 1600'lere falan gidiyor Çin'in önceki parlak dönemi. 1600'lerden 2200'lere, böyle çok uzun erimli düşünmek lazım dedi.

Şimdi böyle bakarsanız, insan doğasına nasıl bakılıyor? Bir de onu düşünmek lazım. Çin toplumunun hangi değerlerle nasıl yapılandırılmaya çalışıldığı meselesi. Şimdi bunu niye söylüyorum biliyor musunuz? Bir de şu var, bireyin ne olduğu meselesi. Hocam da değişti, bireyler öyle aynı tornadan çıkmış insanlardan mı ibaret? Toplumsal, ekonomik işte çevresel koşullar bireyi nasıl yeniden yapılandırıyor, ya da yapılandırmıyor? Bütün bu konuşulanların bir yanı da o. İşte bu neoliberal birey dediğimiz varlık, sanki aynı tornadan çıkmış, aynı rasyonaliteye sahip, kendi çıkarından başka bir şey düşünmeyen bir insan tipi olarak algılanmakta. Şimdi bu verili tipe daha farklı bir takım değerleri nasıl kazandırırınız? Öyle de bağlayabilirsem diğer konuşmalarla birlikte. Şimdi böyle de bir sorunumuz var. Yani içinde olduğu koşullara uyum gösteren, eğitim sistemiyle de bu koşullara adapte ettirilmeye çalışılan bu bireylere, o koşulları değiştirme güdüsünü nasıl sağlayacaksınız meselesi var. Yaratıcılığı sadece hani laboratuvara girip fizik, kimya, biyoloji bilimsel üretime katkı ya da bilgisayar ortamında yeni program yazma meselesi olarak değil de; içinde bulunduğu koşullara nasıl daha müdahaleci bir tavır içinde olabilir, şeklinde ele almak gerekmez mi? Ama aynı zamanda da yakıp yıkarak değil, içinde bulunduğu kurumsal ve yasal çerçevelerin de değişmesi için kafa yoran, değiştirebilme gücünü birliktelikte arayan insan tipini yaratabiliyor muyuz? Hep beraber düşünelim.

Soner Yıldırım

Ben de çok kısa cevap vermeye çalışayım. Yaratıcılığın büyük problemleri alanı ölçme alanıdır. Yaratıcılık ölçülebilir, objektif ölçülebilen bir şey değildir, sübjektiftir ölçümü ve sübjektif olması da gerekir.

Ortaöğretimde Milli Eğitim ne yapabiliyor? Sistem hareketi başlattılar biliyorsunuz. Yani konuları daha entegre öğretmeye çalışıyorlar, ama Milli Eğitimin şöyle bir çıkmazı var. Her yıl 2 milyonun üstünde çocuk birinci sınıfa başlıyor bu ülkede. 18 milyon öğrencisi olan bir sistemi regüle etmek kolay değil. Yani ne yaparlarsa yapsınlar, 1 milyon öğretmen 18 milyon öğrenci, bu yönetilebilir bir şey değil. Merkezi olduğu için yönetilebilir değil. Çünkü illere yetki vermiyorlar, kendi eğitim programını yap, kendi öğretmenini belirle, yok Türkiye'de. Merkezi

eğitim programı uygulanıyor. Çünkü eğitim bakanı zamanında demiş ki, saate baktı mı ben Fransa'nın okullarında ne öğretiliyor bileceğim demiş adamcağız. Şimdi bizde ben saate bakıyorum, 7. sınıf matematikte bütün Türkiye'de ne öğretiliyor size söylerim. Bizde hâlâ o tarz eğitim programı uygulanıyor. Türkiye'nin her yerinde o hafta aynı şey öğretilir. Öğretmediğiniz takdirde Milli Eğitim müfettişleri canınıza okur sizin.

Şimdi böyle bir sistemi regüle etmek, adam etmek kolay değil. Burada kitle eğitimleri yapıyor devlet. Yani bildiğiniz eline kâğıdı tutuşturuyor, diplomayı, eğer siz normal dağılımda uçtaki yüzde 2'lerdeyseniz özellikle sağ tarafta yaşıyorsunuz, yerinizi buluyorsunuz. Ama bir standart sapma sağa sola gidip, işte o yüzde 34'lük dilimlerdeyseniz sıradan adamlarsınız. Yani bu değiştirilebilirliği zor, kitlesel eğitimden vazgeçemiyor devlet, para harcadığı halde yapamıyor. Yani para harcamıyor değil, para harcadığı halde altından kalkamıyor. Çünkü öğretmen seçme sistemi yok bu ülkenin. ÖSS'de aldığınız puan sizi öğretmen yapıyor, hiçbir niteliğinize bakılmıyor. Öğretmen eğitimi programlarında iletişim dersi yok, diksiyon dersi yok, ne bekleyebilirsiniz ki. Yani böyle bir acayip ucube bir eğitim sistemi.

Buradan dönüş kolay mı? Kolay. Çünkü Türkiye denemiş geçmişte ve başarmış. Onu yapan yapmaz? Çünkü oradan birey çıkar, kitleler çıkmaz. Birey çıkarsa dert olur, düşünür düşünür Allah korusun yaratıcı bir şey yapar, başıma dert olur. Oraya dönmez, çünkü doğu kültürlerinin maalesef itaate dayalı bir yönetim şekli var ve bu ailede de böyle. Yani adam dışarıda demokrasi kavgası veriyor gaz yiyor, eve geliyor kadını dövüyor. Bu nasıl bir ikilemdir? Yani doğu kültürü bu, bu bir yaşam tarzı... Yaratıcılıkta da sizin stüdyo buna çok güzel bir örnek. Mesela stüdyonun özellikleri ne? Çocuk sınırını tanıyor, deneyebildiği kadar deniyor. Çünkü her çocuğun sınırı farklı, yapabildiği farklı, ama şunu görüyor. Denediği takdirde başına bir şey gelmiyor. Şimdi Türkiye'de başına bir şey gelir, denemeyeceksin. Denediğin an, vallahi icat çıkarmayacaksın, acayip canın yanar.

İşte o kültürü evde verebiliyor musun? Veremiyorsun çok fazla. Elit aileleri kas-tetmiyorum, ama Türkiye'nin büyük kitleleri otur sus ve konuşma, karışma ile büyüyen çocuklar. Daha sonra birden bu çocuğa hadi yaratıcı ol dediğinde, yapabildiği en büyük yaratıcılık başkasını taklit etmek. Onun için önünde hep taklit edeceği birini arıyor, onun için hep cemaatleşiyor, onun için hep birilerinin kulu olmaya çalışıyor, ama bu doğunun bir gerçeği. Değişir mi? Tabii ki değişir, bir 2 bin yıl daha bekleyin, çok aceleci davranıyorsunuz. 2000 yıl sonra gelin Türkiye'yi görün, ne kadar güzel bir ülke. Sadece 2 bin yıla ihtiyaç var.

Mimarlık ve Eğitim Kurultayı - IX

1. Gün (16 Kasım 2017)

Uluslararası Alanda Mimarlık Eğitiminin Güncel Konuları

Deniz İncedayı
Oturum Başkanı

Johan de Walsche
Eğitim, Araştırma, Uygulama: Ayrı Ama Bağlantılı

Deniz İncedayı

Öncelikle sizleri Mimarlar Odası adına saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum. “Mimarlık ve Eğitim Kurultayı” buluşmalarının farklı açılardan önemli olduğuna inanıyorum. Özellikle, eğitim kurumları arasında bir iletişim aracı olması ve bugünün son derece sorunlu ortamında ortak bakışlar geliştirilebilmesi açısından buluşmalarımız önemli. Yapılan tartışmalar ve bilgi paylaşımıyla sorunların çözümü için verimli ortamların gelişmesini bu toplantılardan beklemeliyiz.

Bu oturuma başlamadan önce tüm katılımcılara, organizasyon komitesine, ODTÜ Dekanlığı ve Bölüm Başkanlığı'na, emeği geçen arkadaşlarıma, değerli meslektaşlarıma teşekkür etmek istiyorum. Ayrıca, davetimizi kabul ederek bugün burada sunuş yapmak üzere Kurultay'a katılan Prof. Dr. Johan de Walsche'ye de Odamız adına teşekkürlerimizi iletiyorum.

Şu soruyu sorarak başlayabiliriz: Bugün eğitimi tartışmak neden önemli?

Hepimizin bildiği gibi, dünyada her alanda hızlı bir değişim yaşanıyor. Meslek alanımızda da gelişen yeni süreçler, araçlar ve olanaklar, eğitimden başlayarak tüm teori ve uygulama alanlarında yeni değerlendirmeleri gündeme getiriyor, yeni düşünce sistemleri yeni tartışmaları açıyor.

Böylesi bir süreçte mimarların ve mimarlığın ortama sunacağı yanıtlar kritik bir önem taşıyor. Bu sadece değişim süreçlerine uyum sağlamak anlamında değil, daha çok değişim süreçlerini doğru yönlendirebilmek olarak anlaşılmalıdır.

Genel olarak baktığımızda, meslek alanını ilgilendiren ciddi tehditler veya sorunlar görüyoruz. Bunlar karşısında ortak çözüm önerileri, yeni yaklaşımlar ve yaratıcılıklar geliştirmemiz gereği açık. Göç ve kentleşme sorunları, çevre sorunları, insan ölçeği, kimlik ve aidiyet sorunları, sosyal ve kültürel sorunlar, genel olarak söylersek bunları çok boyutlu yaşam kalitesi sorunları olarak tanımlayabiliriz.

Tam da bu nedenle, eğitim süreçlerine, sorunlarına ve yöntemlerine birlikte yeniden bakmak önemli. Bildiğiniz gibi bugün akreditasyon, validasyon süreçleri ile uluslararası ve ulusal ölçeklerde hareketlilik programları yoğun olarak gündemde. Öğrenci merkezli, araştırma merkezli ve öğrenim çıktılarına dayalı değerlendirmeler ve paylaşımlar, mimarlıkta ve eğitiminde etik kodlar güncel tartışma başlıkları olarak alanımızda yaygınlaşıyor. Yenilikler sürecinde sağ-

lıklı bir iletişimin gelişmesi adına UIA, EAAE, EUA vb. kurumların belgeleri de ortak bazı noktalara vurgu yapıyor. Eleştirel düşüncüyü, analiz ve sentez yeteneklerini, entelektüel katkıları meslekle ve eğitimle ilişkilendiriyor.

Gerek ulusal gerekse uluslararası meslek ortamında dikkat çeken bir başlık olan “sorumlu mimarlık” başlığı, bu çerçevedeki tartışmalar ve buna yönelik olarak yeni bir vizyonun geliştirilmesi gibi hedefler sağlıklı geleceğimiz, çevresel, sosyal ve kültürel sürdürülebilirlik, haklar ve kamu yararı ilkesi vb. açılardan giderek ve haklı olarak ağırlık kazanıyor. Mimarlığın ve topluma karşı sorumluluklarının görünür kılınması ve tanımlanabilmesi, meslek formasyonuna katılabilmesi eğitim sürecinden uygulama alanına kadar benimsenmesi gereken ilkesel bir tavır olarak duruyor karşımızda.

1996 yılında kabul edilen ve son revizyonu Haziran 2017’de gerçekleştirilen UNESCO-UIA Mimarlık Eğitimi Şartı incelendiğinde, mimarlık eğitim programları validasyonunda öğrenim çıktılarında “sorumlu mimarlık” fikrinin öne çıktığı, nesnel eleştiri, eleştirel düşünce, iletişim becerileri ile analiz - sentez yeteneklerinin vurgulandığı görülüyor.

Özetle söylersek, birçok meslek için geçerli olduğu gibi mimarlıkta da eğitim kalitesini yükseltmek ve sürekli gelişime açık tutmak geleceğin yaşam kalitelerinin bir garantisi olarak değerlendiriliyor. Bu nedenle de bugün burada hedeflendiği gibi, kurumlar arası, uluslararası iletişim ve paylaşımlar son derece değerli olmaktadır. Kurumlar arası ilişkiler, sadece yöneticiler arasında değil, öğrencileri ve eğitim kadrolarını da içine katarak etkileşim ve iletişimi destekleyerek ortak hedefler tanımlayabilir, çözüm önerilerine ulaşmada araç olabilir.

Son olarak şunu da eklemek gerekir ki, eğitimde böylesi bir bakış, özellikle ülkemiz gibi çok sayıda miras değerlerinin sahibi, diğer taraftan göç ve kültürel bütünleşme sorunları yaşayan, kamu hakları tartışmalarının yoğun olduğu coğrafyalarda kritik bir değer taşımaktadır. Umuyorum ki, burada dokuzuncusunu gerçekleştirdiğimiz “Mimarlık ve Eğitim Kurultayı” meslek alanımızda yeni ufuklar açan verimli bir platform yaratarak gelecek çalışmalarımıza ışık tutar.

Sözü konuk konuşmacımıza vermeden önce, kısaca kendisinin özgeçmiş bilgilerini katılımcılarla paylaşmak istiyorum:

Johan De Walsche, Belçika’da Antwerp’de Tasarım Bilimleri Fakültesi’nde öğretim üyesidir. Uzun süredir akademik alandaki çalışmalarını meslek pratiği ile birlikte sürdürmektedir. Çalışma konuları, mimarlık araştırmalarının, meslek pratiği, araştırma metodolojisi ve eğitim alanı ilişkileri üzerinde yoğunlaşmaktadır. ISTT (International Studies, Territories in Transition) kapsamında, Kahire, Asvan, Paramaribo, Kasablanka ve Managua’da disiplinlerarası diploma çalışmalarını yürütmektedir.

Avrupa Mimarlık Okulları Birliği (EAAE) Eğitim Akademisinde proje yürütücüsüdür. Ayrıca, EAAE Mimarlık Araştırmaları Şartı çalışma grubunun üyesi olarak koordinatörlüğünü yapmıştır.

Johan De Walsche, ARENA başlıklı uluslararası bir araştırma ağının da üyesidir. Bu kapsamda, DR_SoM (Design Research, Series on Methods) başlıklı araştırma seminerlerinde proje yöneticiliği ve editörlük görevlerini yürütmektedir.

Aynı isimli konferanstan geliştirilen “Theory by Design” (Tasarımla Kuram) başlıklı kitabın eş-editörü olan Johan de Walsche, Belçika’da, araştırma projelerinin sonuçlarını değerlendiren ECOOM uzmanlık grubunun da üyesidir.

Çok sayıda konferansa katılmış, bilim komitesi üyelikleri yapmış, çeşitli kurumlarda davetli konuşmacı, jüri üyesi ve eleştirmen olarak bulunmuştur.

Sözü, “Eğitim-Araştırma-Uygulama, Ayrı ama Bağlantılı” başlıklı konuşmasını yapmak üzere konuğumuz Prof. Dr. Johan de Walsche’ye bırakmak istiyorum.

Buyurun Sayın Johan De Walsche...

Eğitim / Araştırma / Uygulama: Ayrı Ama Bağlantılı

Johan De Walsche

(Prof. ir. Arch, Antwerp Üniversitesi Mimarlık, İçmimarlık ve Kentsel Tasarım Bölümü, EAAE Eğitim Akademisi Proje Yöneticisi)
(İngilizceden çeviren: Arif Şentek)

Mimarlar Odası adına Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Deniz İncedayı’nın bana ilettiği çağrıdan onur duydum. Çoğu ülkede, mimarların ulusal meslek kurulları veya odaları ile mimarlık eğitimi veren kurumlar arasında bir gerilim ve hatta bir karşıtlık havası vardır. Burada, Türkiye’deki 9. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı’nda gördüğüm bu yakın işbirliği, övgüye değer bir inisiyatif ve aynı zamanda birçok Avrupa ülkesi için örnek oluşturuyor. Avrupa’nın çoğu ülkesinde hem mimarlık eğitimi hem de mimarlık meslek uygulaması tartışmalara konu oluyor. Belki

Türkiye’de mimarlık öğrenimi insanlara çok çekici geliyordur ama buna karşın mimarlığın üretilmesinde durum ve koşulların sorunlu olmadığı söylenemez. Çeşitli güçlüklerle karşılaşılacaktır. Mesleği uygulayanlarla akademisyenler arasında yakın ilişkiler sonucu Oda ve okulların ortak bir politika geliştirmesi, bu güçlükleri fırsatlara ve çözümlere dönüştürebilir. Son zamanlardaki bazı gözlemlerime ve deneyimlerime dayanarak, “araştırmancının” her iki taraf yani mesleği uygulayanlar ve akademisyenler için üzerinde odaklanılacak ortak bir sorun olduğu sonucuna vardım. Bu bakımdan konuşmamda mimarlıkta araştırma konusu üzerinde duracağım ve bunun sadece akademisyenler için değil iki taraf için de ortak bir konu olduğunu ve bunun, mesleği uygulama alanını hem mesleki hem de toplumsal açıdan güçlendirmenin bir yolu olduğunu tartışacağım. Bununla birlikte, ayrıntılı anlatacağım gibi, bugüne kadar “araştırma” bir bağlayıcı olmamış, karmaşıklık getirmiş, birleştirici olmaktan çok, birlikten uzaklaştırıcı olmuştur.

Birkaç yıl önce, Hollandalı genç bir tarihçi, 1350 ve 1530 yılları arasında, bugün Hollanda, Belçika ve Lüksemburg'un bulunduğu topraklarda yapı üretiminin ortaya çıkışı konusunda bir kitap yayımlamıştı.¹ Kitap, bu ülkelerde mimarlık ve yapı üretiminde izlenen gelişimin en az, hakkında daha ayrıntılı bilgilere sahip olduğumuz İtalyan rönesansında mimarlığın gelişimi kadar önemli olduğu tezini savunuyordu. Şu var ki, "mimarlık" denilen geniş spektrumun farklı yollarında yer almışlardı. Kitabın yazarı bunu iki ikonik heykel örneğiyle açıklıyordu. (Resim 1-2) Birinci heykel, Anvers Katedrali'nin mimarı Pieter Appelmans'a aitti. Heykelde mimar, tam bir inşaat ortamında, işbaşında bir zanaatkâr, işinin üzerine eğilerek çalışan bir taş duvar ustası olarak temsil edilmişti. Bunun tam karşıtı olarak diğer heykelde Filippo Brunelleschi, oturur durumda, şık giyimli, bir inşaat şantiyesi için Appelmans'ın üzerindeki giysilerden daha az uygun bir kıyafetle gösterilmişti. Erken dönem İtalyan rönesansının mimarı hafiften yukarı, göklere, büyük bir olasılıkla eseri olan Floransa Katedrali'nin kubbesine bakmakta, belki de "kavramsal düşünme" eylemini gerçekleştirmektedir.

Resim 1. Anvers Katedrali'nin mimarı Pieter Appelmans ve babası Jan Appelmans ile rönesans dönemi mimarı Filippo Brunelleschi'nin heykelleri.

Her iki mimar da, toplumun her düzeyinde son derece önemli değişikliklerin meydana geldiği bir dönemde yaşıyordu. Mimarlığın, dönemin değişiklikleriyle başa çıkmada bir destek olduğu kabul edilmişti. Yeni mimarlık, toplumun halihazırdaki durumunu eleştirmekle ve sorgulamakla kalmıyor, aynı zamanda bu yeni toplumda yeni bir yaşamın sürdürülmesine olanak sağlayan somut çözümler ve fiziksel alternatifler getiriyordu. Akademisyen mimarlar kadar uygulamacı mimarlar da yeni olanaklara ve dönemlerinin koşullarına, her biri kendi özel konumları itibarıyla yanıt veriyordu.

Bununla birlikte tarih boyunca bu iki kesim, birbirlerini tamamlayıcı olmaktan çok, karşıt olarak görülmüşlerdir. Günümüzde ise, uygulamacılar ile akade-

1. Hurx, Merlijn, 2012, *Architect En Aannemer: De Opkomst Van De Bouwmarkt in De Nederlanden 1350-1530*, Vantilt, Nijmegen.

misyenler arasındaki kopukluk daha da artma riski taşımaktadır. Jeremy Till, uygulamacı kesim ile akademisyen kesim arasındaki çatışmayı şu kelimelerle anlatmaktadır: “Uygulamacı ‘Hepiniz gerçekle bağlarınızı koparmışsınız’, akademisyen ‘Piyasanın ve para kazanma tutkusu içinde kültürsüzlüğün çamuruna bulanmışsınız’ diyor.” Ve Till şu sonuca varıyor: “İki kamp arasında birbirine karşı gereksiz bir antipati var ve sonuç olarak bu, sürdürülebilir bir bilgi tabanı geliştirme konusunda araştırmancının değerini düşürmektedir.”²

Öte yandan mesleği uygulayanlar akademisyenlere, uygun nitelikte mezunlar yetiştirmediklerini ileri sürerek serzenişte bulunuyorlar. Bir süre önce Belçika’nın Flaman bölgesinde yapılan bir anket, mimarların yüzde 86’sının, ofislerde çalışmaya başlayan yeni mezunları, yapacakları işler için yeterli düzeyde hazır görmediklerini ortaya koymuştur.³

Erken Rönesans döneminde olduğu gibi bugün de toplum hızlı değişimlerle karşı karşıyadır. Ve böylesi koşullarda, araştırma (mimari araştırma da dâhil) kaçınılmaz bir ihtiyaçtır. Mimari araştırma konusunda Avrupa Mimarlık Eğitimi Birliği (EAAE) tüzüğü bu ihtiyacı şöyle anlatmaktadır: “Mimarlık, yaşamsal araştırmaları gerektiren iklim değişikliği, küreselleşme, kentleşme ve toplumsal dönüşüm sorunları ile karşı karşıyadır. Buna koşut olarak, mimari deneyimin ufukları yeni teknolojiler ve medya dolayısıyla hızla genişlemektedir. Eğer biz bu değişimlerin getireceği sonuçları anlayacak, tanımlayacak, öngörecektir ve etkileyeceksek, araştırma bir zorunluluktur. Ayrıca, disiplinin bilgi temelini sürekli genişlemesi, mekânsal anlayışın gelişimi ve eğitim, öğretim ve uygulamanın ilerlemesi için de araştırma zorunlu bir gerekliliktir.”⁴

Diğer bilimsel disiplinlerle karşılaştırıldığında, burada geniş kapsamlı bir amaç söz konusudur. Sadece (çoğu bilimlerde tipik olarak amaçlandığı gibi) gerçekliği “anlama” ve “tanımlama” ile yetinilmemekte, birçok “bilimsel bilim”in spekülasyon ve politika konusu olarak gördüğü bazı şeyler, yani “öngörme” ve “etkileme” de aranılmaktadır.

Böyle geniş kapsamlı bir amacın gerçekleştirileceği yer neresidir? Akademi mi yoksa meslek uygulaması mı? Ve öğrenciler bu çok yönlü görevi yerine getirecek o eleştirel ve yaratıcı yurttaşlar olarak nasıl yetiştirilecektir? Akademiye görecekları yükseköğrenim ile mi yoksa mesleği uygulama alanına girdiklerinde mi?

Önce birincisine, akademik yükseköğrenime bir bakalım. Mimarlık eğitimi “akademik”, yani Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi’nin (European Qualification Framework-EQF) 7. düzeyine uygun olmak durumundadır.⁵ Akademik öğrenim

2. Till, Jeremy, 2005, “What Is Architectural Research? Architectural Research: Three Myths and One Model”, RIBA, Londra. www.architecture.com/Files/RIBAProfessionalServices/ResearchAndDevelopment/WhatIsArchitecturalResearch.pdf

3. Flaman Mimarlar Ağı (Network Architects Flanders - NAV) tarafından 2013’te yapılan bir anket.

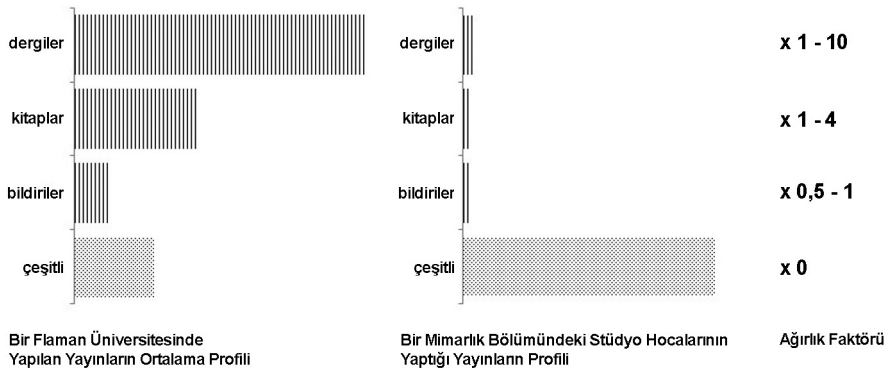
4. EAAE Charter on Architectural Research (Mimari Araştırmaya İlişkin Tüzük), EAAE Avrupa Mimarlık Eğitimi Birliği (European Association for Architectural Education - EAAE). www.eaae.be/about/statutes-and-policy/eaae-charter-architectural-research

5. The European Qualifications Framework for Lifelong Learning - EQF (Yaşam Boyu Öğrenim İçin Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi), 2008, Avrupa Komisyonu.

araştırmayı temel alma demektir. Bu bağlantı, araştırma-öğretim diye adlandırılan ilişki ile kavramlaştırılmıştır. Bu ilişki, üniversitede sürdürülecek formel “bilimsel araştırma düzeni” ile bağlantılı olarak anlaşılmaktadır. Fakat -genellikle eğitim programının belkemiği olarak kabul edilen- mimari tasarım stüdyosunun bilimsel araştırma düzeni ile ilişkisi pek azdır, hatta yoktur. Eğer stüdyoda -bir şekilde- araştırma yapılıyorsa bu, stüdyoda eğitimin genellikle bilimsel araştırmacılar değil, uygulamadan gelenler tarafından verilmesi nedeniyle daha çok “mimari” araştırma denilen niteliktedir. O zaman bu “bilimsel” türden bir “araştırma” olabilir mi? Stüdyo pedagojisi, bir araştırma öğretimi düzenine değil daha çok, “mesleği uygulama”ya yönelik bir düzene dayanmaktadır. Ve stüdyo eğitimi araştırmayı değil daha çok tasarımı temel almaktadır. O zaman bu, mimari tasarım eğitiminin akademik olmadığı, dolayısıyla EQF’nin 7. düzey koşullarını sağlamadığı anlamına mı gelmektedir? O zaman bugüne kadar verilen bütün akreditasyonlar haksız olarak elde edilmiş mi demektir? Veya bu defakto duruma başka bir değer mi biçilmelidir?

Avrupa’da yüksek eğitim kapsamında araştırmanın giderek artan önemi hakkında söylenecek daha fazla şey vardır. Burada sadece eğitimsel bir kaygıya yanıt aranmamaktadır. Lizbon Stratejisi, Avrupa’yı ABD’nin ve yeni ortaya çıkan Asya ülkelerinin bilgi ekonomileri ile rekabet edecek duruma getirme konusunda Bologna Süreci ile birlikte düşünülmelidir.⁶ Böyle bir arayışta, üniversiteler ana aktörler olarak dikkate alınmıştır. Lizbon gündeminin hedeflerine ulaşmak için araştırma araçsal bir önem taşımaktadır ve bilgi, günümüzde yeni bir meta haline gelmiştir. Bugün üniversitelere ayrılacak fonlar için, giderek daha yaygın bir şekilde, araştırma performans göstergelerini temel alan ödenek mekanizmaları uygulanmaktadır.

Mimarlık için bu durum, hem kullanılan göstergelerin türleri hem de “araştırma”dan ne anlaşıldığı açısından sorunludur. Resim 2’nin sol tarafındaki grafik, bir Flaman üniversitesinin akademik arşivindeki bütün dergi, kitap,

Resim 2. Akademisyenlerin yaptıkları yayınların profili.

Kaynak: Johan de Walsche

6. Çok sayıda diğerlerinin arasında örneğin bakınız: Keeling, Ruth, 2006, “The Bologna Process and The Lisbon Research Agenda: The European Commission’s Expanding Role in Higher Education Discourse”, *European Journal of Education*, cilt: 41, sayı: 2, ss. 203-223.

etkinliklere ait bildiriler ve diğer çeşitli yayınların ortalamasını; sağ taraf ise (keza üniversitenin içinde yer alan) bir mimarlık bölümünün stüdyo hocalarının oluşturduğu grubun yayın profilini göstermektedir.⁷ Diğer birçok Avrupa ülkesinde olduğu gibi Flaman bölgesinde de yayın profili, fon sağlamada temel bir parametredir. Web of Science (WoS) indeksinde yer alan makaleler 10 üzerinden ağırlık verilerek değerlendirilmektedir. Değerlendirmede, WoS'a girmeyen kitap, kitap bölümleri ve makaleler için uygulanan ağırlık faktörü ise 1 ile 4 arasında değişmektedir. Bu oranlar dikkate alındığında, üniversitenin bünyesinde çalışanları WoS tarafından indekslenenlerin dışındaki kanallarda yayınlanacak metinler yazmak için vakit harcamamaya yönlendirmesi sürpriz değildir. Mimarlık bölümleri için durum dramatiktir. Bazı mimarlık ürünlerinin gösterildiği tek yer olan “çeşitli” (*miscellaneous*) kategorisi hiç hesaba katılmamaktadır. Üniversite için mimarlık bölümü, mali açıdan sadece “borç” hanesine yazılan bir yükür.

Kuşkusuz bu durum tutarlı olmayan davranışlara yol açmaktadır. TU Delft Mimarlık Fakültesi’nde araştırma yöneticisi olan Frank Van der Hoeven, akademisyenlerin karşılaştığı ikileme tanık olmuştur. Yayın konusunda akademik beklentilerini yerine getirmemeye karar verenler akademik itibar ve yeterliliklerini yitirmektedir. Yayın yapma kararı verenler ise, karşılarında şu ikilemi bulmaktadır: Ya yazıları indekslemeye girmeyen (dolayısıyla hesaba katılmayan) ortamlarda yayınlanacak ve kendileri ile aynı düzeyde olan meslektaşlarına hitap edecekler ya da yazıları kendi alanlarında indeksleme yapan akademik dergilerde yayınlanacak ama bu kez de meslektaşları ile aralarında yabancılaşmaya yol açmış olacaktırlar.⁸ Bu, gerçekten sorunlu bir durumdur.

2013/55/EU sayılı Mesleki Yeterlilikler Avrupa Direktifi’nde 46. maddenin ikinci paragrafı, eğitim programlarının “mimarlık eğitiminin kuramsal ve uygulamaya yönelik yanları arasında bir denge sağlaması gerektiğine” işaret eder. Ancak, Kuzey Ülkeleri Mimari Araştırmalar Derneği (Nordic Association of Architectural Research) 2009 yılındaki genel kurulunda bu dengeye ilişkin duyulan endişe dile getirilmiştir. Kurul, yayımladığı “Mimari Araştırmaların Öneme İlişkin Açıklama” başlıklı manifestoda, güncel durum konusunda şu uyarılarda bulunmuştur: “Geleneksel olarak mimarlık okullarında ders verenler, uygulamada en başarılı olan mimarlardır. Mimari araştırmacılar da, araştırmalarını ulusal düzeyde yayınlanan ve mimarlık meslek mensupları ile çevrelerinde yer alan geniş bir topluluk tarafından okunan dergi ve kitaplarda yayımlarlar. Kuram ve uygulama arasındaki bu türden bir diyalog günümüzde tehdit altındadır. Bilim dünyasından alınan ve mimari uygulamalarla yakın ilişkisi olmayan katı değerlendirme sistemleri, araştırma ve araştırmaya ilişkin iletişime çok dar tanımlarla yaklaşmaktadır. Bunları benimsemeye zorlanan mimari araştırma, fildişi bir kuleye hapsolme ve hem uygulama hem de toplum açısından anlamını yitirme riski ile karşı karşıyadır.”⁹

7. Grafikler online verilerin analizi ile çıkarılmıştır, Ekim 2014.

8. van der Hoeven, Frank, 2011, “Mind the Evaluation Gap: Reviewing the Assessment of Architectural Research in the Netherlands”, *arç: Architectural Research Quarterly*, cilt: 15, sayı: 2.

9. 2009, “Statement on Merits within Architectural Research”, Nordic Association for Architectural Research (Kuzey Ülkeleri Mimari Araştırma Birliği), Trondheim.

“Kuram” akademik araştırmacılarla, “uygulama” ise uygulamadaki mimarlarla bağlantılı olduğundan, kuram ile uygulama arasındaki kopukluk, araştırma ile tasarım çalışmaları arasında bir kopukluk demektir. Giderek daha yaygın olarak akademik araştırma ile mimari tasarım uygulaması birbirine karışmış gibi görülmektedir. Hatta bu rahatsız edici durum, mimarlık okullarında kararlı bir şekilde “araştırma” sözünün bile edilmemesine kadar varmaktadır. AA Mimarlık Okulu, yıllık dergisi *AArchitecture*’ın 2013’te yayınlanan sayısını, stüdyoda araştırma konusuna ayırmıştı. Okulun hocalarından biri şöyle yazıyordu: “21. yüzyılın en yaygın kullanılan bilgisayar kaynağı Wikipedia’ya göre, ‘araştırma’ sözcüğü ilk kez 1577’de kullanılmış. Bu tarihten sonra geçen yüzlerce yıl içinde seyrek kullanıldığı kabul edilse de bugün bu sözcük Michael Moore’un McDonald hamburgerlerini yiyiş sıklığından daha fazla kullanılmaktadır. Chris ve benim istediğimiz en son şey, öğrencilerimizden birinin ‘araştırma’ yapıyor olmasıdır. [...] ‘Araştırma’ yapmayı, şiir veya pandomime benzer türden şişirilmiş büyüklükte bir etkinliğin veya büyüklük taslamanın insanın kendi kendini yanıltan görüntüsü olan görselleştirme ile aynı kefeye koyuyoruz. Ne Chris ne de ben, araştırma ve tasarımdan daha az birbiriyle bağdaşan iki iş hayal edebiliyoruz. Geçen gün Mark Cousin’in bana söylediği gibi ‘Beyler, araştırma yapmayın!’”¹⁰

Mimarlık ve mimarlık eğitiminin, bilimsel araştırmalardan -aralarındaki pek rahat olmayan ilişkiye karşın- daha yakın bir bağlantı kurularak yararlanması yaklaşımı yeni değildir. Özellikle 1960’lar ve 1970’lerde, mimarlık eğitimi bilimselleştirerek mimarlık disiplini daha güçlü hale getirmek için girişimlerde bulunulmuştu. Mimarlık eğitim programlarına birdenbire sosyoloji, psikoloji, antropoloji ve ekoloji dersleri girmeye başlamıştı. Mimarlık, giderek yaygın bir şekilde başkalarının anlam kazandırdığı bir alan olmuştu. Mimarlık alanındaki gelişmeler, yapı ve yapılı çevre konularında, her biri bağlı olduğu disiplinle ilgili çalışmaların yapıldığı diğer bilimsel disiplinlerdeki gelişmeleri temel almıştı. Mimarlık eğitimi bir aktarma konusu olmuştu. Diğer disiplinlerdeki bilgiler mimarlık öğrencilerinin kafalarına aktarılmalıydı. Sırası geldiğinde öğrencilerin bu bilgileri kendi tasarım çalışmalarına uygulamaları bekleniyordu. Mimarlık uygulamalı bir bilim haline gelmiş, mimarlar da uygulayıcı -daha açıkçası yabancısı- bilgilerin uygulayıcıları- olmuştu.

1970’lerden sonra uzunca bir süre bu yaklaşım sürdürülmüştür ve bir ölçüde bugün de sürdürülmektedir. Anvers’in 2005-2006 akademik yılı için hazırlanan tanıtım kılavuzunda yer alan mimarlık programında, mimarlığın şu dört alandan oluştuğu belirtilmektedir: Uygulamalı Bilimler ve Teknoloji, Uygulamalı Beşeri Bilimler, Uygulamalı Ekonomi Bilimleri, Uygulamalı İletişim Bilimleri. Mimarlıktan kendi başına bir bilim olarak söz edilmemekte, mimarlığın diğer bilimlerin karışımı olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Tasarım ile bilim arasındaki ilişki tek yönlüdür. “Saf” bilimsel araştırma diğer disiplinlerde yer almaktadır. İnsan kültürünün ve etkileşiminin sonucu diye anlaşılan yanlarıyla mimarlık, “beşeri bilimler” ve “sosyal bilimler” alanı ile ilişkilendirilmektedir. Mimarlık inşaat olarak anlaşıldığında ise “mühendislik” ve “teknoloji” alanına girmektedir.

10. Pierce, Christopher, 2013, “A Flea in Our Ear”, *Aarchitecture*, sayı: 18, s. 2.

Sonuçta kendine özgü başlı başına bir disiplin olarak mimarlık, gözden kaybolup gitmektedir.

Jeremy Till daha önce sözünü ettiğimiz makalesinde bu gidişata karşı uyarıda bulunmaktadır. Till bu durumdan bir “mit” olarak, “mimarlık mimarlık değildir” miti olarak söz etmekte ve şöyle demektedir: “Diğer entelektüel paradigmalara dayandırılan [böyle bir mimari araştırma anlayışında] mimarlığın kendine özgü niteliklerine bir metodolojik deli gömleği giydirilmektedir. Başkalarına yönelen mimarlık, kendisinin ne olabildiğini unutmaktadır. Mimarlıktaki karmaşıklığı kurgularken, mimarlığın mimarlık olmadığı [miti] böylece onu olamayabileceği bir şey olarak tanımlamaktadır.”

Till, bu “mit”in yeniden ortaya çıkışını, akademikleşmenin günümüzdeki eğilimine, Bologna sürecinin yönlendirmesiyle araştırmanın giderek daha fazla önemsenir hale getirilmesine ve bunun yukarıda gösterildiği gibi bibliyometrik performans mekanizması ile güçlendirilmesine bağlamaktadır: “Bu, çeşitli araştırma kurullarının, belirlenmiş özel araştırma paradigmaları yoluyla kabul edilebilir alanlar tanımladığı, açıkçası mimarlığın genişliğine uymayan, araştırmayı esas alan fon besleme mekanizmasının körüklediği bir mittir.”¹¹

Disiplinin 1960’lar ve 1970’lerde bilimselleştirilmesi sadece mimarlığı daha oturmuş bilimsel alanlarda kurgulamaktan ibaret değildi. Disiplinin tam özündeki uygulama -tasarım- bilimselleştirmeye tabi olmuştur. 1963’te -yeni kurulumuş Tasarım Yöntemi Hareketinin (Design Method Movement) öncülerinden- Christopher Jones ve Denis G. Thornley bir Tasarım Metotları Konferansı düzenlemişlerdi. Bu konuda şöyle diyorlar: “Ortak amaç, daha önce az veya çok sezgisel yaklaşılan tasarım sürecinde sistematik kontrol ve analitik anlayışa izin veren yöntemleri formüle etmektir. Tasarım eğitimi kadar profesyonel tasarım faaliyetinin de sistematik bir tasarım yönteminden yararlanacağı düşünülmektedir.”¹²

Mimarlık, yapıları kültürün ifadesi, toplumun bir ürünü; mimari tasarım ise bireysel ve belirli özel ihtiyaçları özgün bir biçimde karşılayan bir süreç olarak görülmektedir. Söz konusu bu bilimselleşme, zararlı terslikleri azaltan bir önlem diye anlaşılmaktaydı. Tasarım Yöntemi Hareketi içinde de kısa sürede bu görüşe varılmıştı. 1980’de aynı Christopher Jones geriye dönerek o gelişmelere baktığında ve o günlere tanıklığını dile getirdiğinde şöyle demektedir: “Açık fikirli olmaya, yaşama karşı o tarihteki mesleki uygulamalardan daha duyarlı bir tasarım süreci geliştirmeye çalışıyorduk ama sonuç katı bir anlayışı getirdi. Bugün herkesin insan ihtiyaçlarına karşı duyarsız bulduğu tasarımları üretecek hedefler ve yöntemler belirlendi.”¹³

11. Till, 2005.

12. Jones, J. Christopher, Eylül 1962, *Conference on Design Methods Papers Presented at the Conference on Systematic and Intuitive Methods in Engineering, Industrial Design, Architecture and Communications*, Oxford, Londra, Pergamon Press, 1963, aktaran Mareis, Claudia, 2009, “Design Research: New Approaches to Knowledge Production in Design”, *Art and Artistic Research*, (ed.) Corina Caduff, Fiona Siegenthaler ve Tan Wälchli, Zurich Yearbook of the Arts, cilt:6, ss. 88-97.

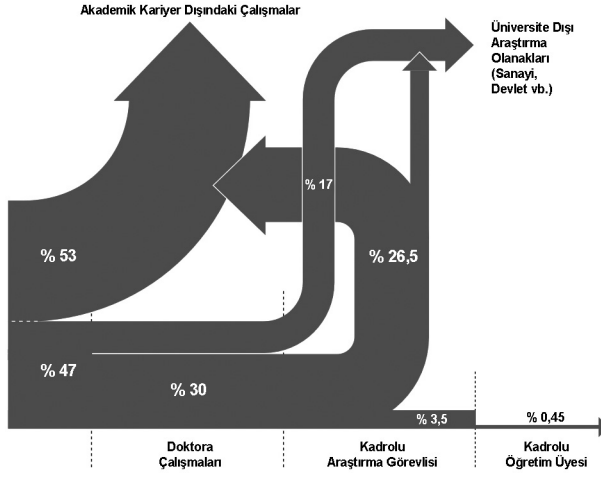
13. Jones, John C., 1992, *Design Methods*, (2. Basım), Wiley, John & Sons, New York, aktaran Mareis, 2009, ss. 91-92.

Mimarlık performans temelli bir teknolojik üretim olarak görüldüğü oranda endüstriyel tasarım ve ürün mühendisliğine yakınlaşmaktadır. Bu alanlarda tasarım sürecinin bilimselleşmesi hâlâ itibar görmektedir. Ama geçmişten ders alalım. Eğer günümüzün sorunlarıyla başa çıkmak için araştırma yapacaksak nasıl bir yaklaşımımız olmalıdır? Mimari araştırmayı nasıl çerçevelemeli, geliştirmeli ve uygulamalıyız? Parametrik tasarım konusunda ne söylenebilir? BIM için ne diyeceğiz? Bu teknolojik gelişmeleri, “katılığa” ve “insan ihtiyaçlarına karşı duyarsızlığa” yol açmayacak şekilde daha zekice nasıl uygulayabiliriz?

Akademikleşmenin ve akademik araştırma yapılmasına verilen önemin artmasının bir başka sonucu, mimarlık kuramında yaygınlık kazanan gelişmelerde görülebilir. Bu çelişkili gibi gelebilir. Gerçekten de, 25-30 yıl içinde mimarlık kuramı disipliner bir niş olmaktan çıkarak yaygın kabul gören bir akademik disiplin haline gelmiştir. *The Sage Handbook of Architectural Theory* kitabının yayınlanmış olması bu akademik konumu doğrulamaktadır. Bu dal, eleştirel kuram ve kültürel çalışmalardaki gelişmelerin rüzgârını arkasına alarak kendini geliştirmiştir. Elbette her yeni gelişen mimari araştırma alanının, disiplinin yararına olduğu hesaba katılmalıdır. Dolayısıyla bu bir sorun olmamalıdır. Bununla birlikte Kuzey Ülkeleri Derneği’nin uyarısı, bugün kuram ile uygulama arasındaki dengenin tehdit altında olduğunu ortaya koymaktadır. Sürelelmekte olan akademikleşme, yine disiplinde kuram ile uygulama arasındaki kopukluğu daha da artırarak yeni bir “bilimselleşme”ye neden olma riski taşımaktadır. Bu, mimarlığın toplumsal görevine ve doğasına aykırı bir engel oluşturacaktır. Dahası bu, üniversitenin bir bütün olarak kamuya karşı olan görevini de etkileyecektir.

Şimdi, mimarlık eğitiminde aşırı akademikleşmeye yönelik eğilimin karşıtı olarak diğer taraf -mesleği uygulama alanı- üzerinde duracağım ve bu alanın akademikleşmeden uzak kalmasının getirdiği sıkıntıları tartışacağım. Bu akademikleşmeden uzaklaşma, disiplinin hak etmediği bir durumdur. Bilgi yitimine ve dahası disiplinin hem akademik hem de toplumsal etkinlik alanından “yok olması”na yol açmaktadır.

Wilhelm von Humboldt’un ikonik öncüsü olduğu modern Batı Avrupa modeli denilen üniversite 19. yüzyılda ortaya çıktığında, ayrıcalıklı bir bilgi üretim ve aktarım merkeziydi. Yıllarca bütün dünyada bu model referans alındı. 1960’lara gelindiğinde ise yüksek eğitimde bir kitleselleşme yaşandı. O tarihten itibaren üniversite ve diğer yüksek eğitim kurumları yığınlarca mezun üretti. Mezunların bizatihi kendisi defakto birer bilgi üreticisi olduğundan, bu durum fiziksel olarak yeni bilgi üretim merkezlerinin yayılması sonucunu doğurdu. Bu gözlem sadece yüksek lisans mezunlarını değil, mükemmel bir bilgi üreticisi olan doktora mezunlarını da kapsamaktadır. Resim 3 İngiltere’de doktora mezunlarının ka-

Resim 3. İngiltere'de lisans mezunlarının kariyer akışı.

riyer akışını göstermektedir.¹⁴ Aslında doktora yapmış olanların sadece yüzde 3,5'u sürekli araştırma görevinde çalışmakta ve sadece yüzde 0,45'i öğretim üyeliğine geçmektedir. Bu, bilimsel eğitim görmüş bu araştırmacıların yüzde 96,5'unun akademi dışında çalıştığını göstermektedir.

Mimarlıkta durum nedir? Mimarlıkta bilgi üreticilerinin akışı nasıl gerçekleşmektedir? Bu bilgi üreticileri mimarlık okullarını bitirdikten sonra nerelere gitmiştir? Ne kadarı doktora devam etmiştir? Mimarlıkta doktora derecesinin, bir akademik kariyere girmenin ötesinde aslında artı değeri nedir? Mimari bilginin gerçekten üretildiği yer neresidir? Akademi mi uygulama mı? Bu bilgi üreten araştırmacıların profilleri nedir? Uygulamadaki akademisyenler mi yoksa (akademik olarak) düşünen uygulamacılar mı?

Şimdi mesleki uygulama alanına odaklanalım. Bu alanın, her yanına bilgi üretim merkezlerinin yayıldığı bir görünümü olduğu söylenebilir mi? Ve mimarlık meslek uygulaması akademik doktora eğitiminden gelenlerin ürettiği bilgilerle beslenen bir alan mıdır? Açıkçası hayır. Bir STS bilimcisi olan ve nanoteknolojistlerin disiplinler özgünlüklerini inceleyen çalışmalarının ardından mimarlık alanında gözlemlerde bulunan Monika Kurath şu sonuca varmıştır: "Mimarlıkta en iyi öğrenciler -geleneksel akademik disiplinlerde olduğunun tersine- bir doktora programına devam etmemektedir. Mezuniyetten sonra genellikle tanınmış bir mimarlık ofisinde çalışmayı hedeflemektedirler. Profesyonel mimar olarak kariyer yaptıktan sonra akademiye dönebilmekte ve bir tasarım stüdyosunda hocalık yapmaktadırlar."¹⁵ Stüdyoda düşünce geliştirmeyi ve soruşturma nitelikli çalışmaları teşvik etseler de hiçbir zaman ne akademik (bilimsel) araştırmaların yönetilmesi ne de akademik (araştırmaya dayanan) öğreticilik konusunda herhangi bir eğitimden geçmemişlerdir.

14. *The Scientific Century: Securing Our Future Prosperity*, 2010, The Royal Society, Londra.

15. Kurath, Monika, 2015, "Architecture as a Science: Boundary Work and the Demarcation of Design Knowledge from Research", *Science & Technology Studies*, cilt:28, sayı:3.

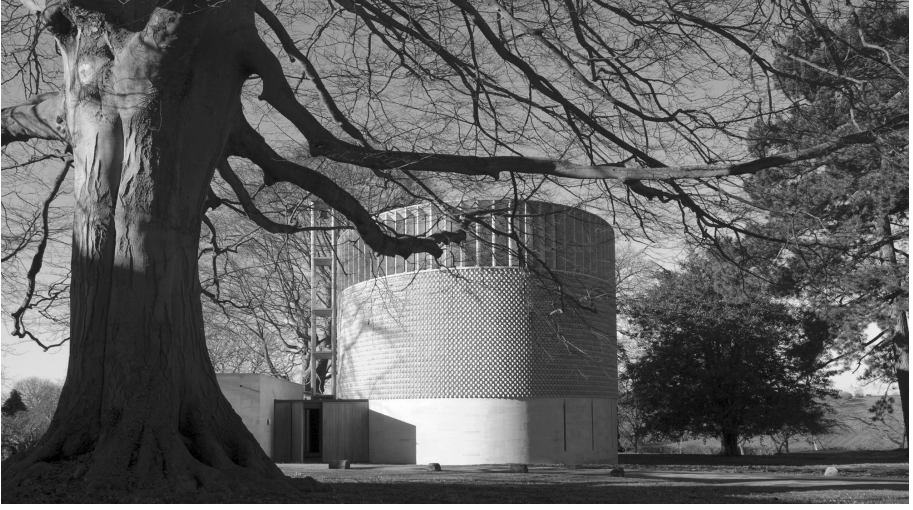
Açıkçası mimarın gerçek anlamda eğitiminin çoğu, mesleki uygulama alanında, yani akademinin dışında ve formel eğitim çalışmalarından sonra gerçekleşmektedir. Ancak bu mesleki alan ne ölçüde bilginin üretildiği bir yer olarak görülebilir? Orası esas itibarıyla, 1970'lerde kabul edildiği gibi, bir uygulama alanı değil midir? Veya o alanda mimari bilginin üretildiği bazı merkezler var mıdır?

Mesleki uygulama alanında bilgi üretimine ilişkin görüntü hâlâ bir parça bulanıktır. Ne var ki mimarlık uygulama alanında bilgi üretimi kültürünün geliştiğine ilişkin ümit verici ipuçları görülmeye başlamıştır. Bu uygulamalar diğer disiplinlerde üretilen bilgilerin ödünç alınmasına bel bağlamamakta, “tasarımı” tam bir disiplinler araştırma alanı olarak yeniden keşfetmektedir. Önde gelen mimarlık ofisleri kendi şirketlerine ait mimari araştırma merkezlerini kurmaya başlamıştır. Hollanda Metropolitan Mimarlık Ofisi (Office for Metropolitan Architecture - OMA) kısaltılmış adını tersten yazarak adlandırdığı AMO’yu, MVRDV ise kendi işlettiği ve TUDelft ile işbirliği yapan Why Factory’yi kurmuştur. İsveçli White ve Norveçli Snohetta firmalarının kendi ARGE merkezleri vardır. 2015'te Anne Dye ve Flora Samuel, mimarlık meslek uygulamasında günlük olarak üstlenilecek araştırmaların esaslarını anlatan bir elkitabı yayınladı.¹⁶ Kitapta, araştırmada uzmanlaşmayı geliştirmenin tasarım projelerinin niteliğini nasıl yükselteceği, bunun bir ofisi marka olarak tanımlamaya nasıl yardımcı olacağı ve işverenlere verilecek yaratıcı hizmetlerle nasıl yeni gelir kanalları oluşturulabileceği incelenmektedir. 2016'da Michael U. Hensel ve Fredrik Nilsson'un yayımladığı *The Changing Shape of Practice* (Mesleği Uygulamanın Değişen Biçimi) adlı kitap ise, bütün dünyada yürütülen değişik büyüklüklerdeki mimarlık uygulamasında üstlenilen araştırmaların giderek artan entegrasyonu konusunda bilgi vermektedir.¹⁷ Sayıları artan birçok ülkede, mesleği uygulama bağlamında mimari araştırmanın yararları anlaşılmakta ve bunun geliştirilmesi bir hükümet politikası olarak ele alınmaktadır.

Hollanda'da Yaratıcı Endüstri Vakfı (The Creative Industry Fund), mesleki uygulamada tasarım araştırmalarını teşvik etmek amacıyla kurulmuştur. Fransa'da 2015 yılında -görev kapsamı mimarlığı da içeren- Kültür ve İletişim Bakanlığı, yeni bir “Mimarlık İçin Ulusal Strateji” (Stratégie nationale pour l'architecture - SNA) belgesi yayımladı. Belge, ana görüş olarak yenilik ve araştırma konusunu ele almakta ve mimarlık okulları, meslek uygulamasından ortaklar, endüstri ve yerel yetkililer arasında işbirliğini teşvik etmektedir. Fransızların bu belgesi, mimari tasarımda tutarlı bir disiplinler bilgi temelini var olduğunu kabul etmekte ve bunun günümüzdeki sosyoekonomik ve çevresel sorunlarla baş etmede yaşamsal bir rol oynadığı görüşünü dile getirmektedir. İngiltere’de, Araştırma ve Geliştirme Vergi İndirimi (Research and Development Tax Relief) uygulaması ile mesleki uygulama bağlamında, KOBİ ve büyük ölçekli firmalara araştırmada çalışacak kişileri istihdam etmeleri karşılığında vergi indirimi geti-

16. Dye, Anne; Samuel, Flora, 2015, *Demystifying Architectural Research: Adding Value to Your Practice*, RIBA Publishing, Londra.

17. Hensel, Michael U.; Nilsson, Fredrik, 2016, *The Changing Shape of Practice: Integrating Research and Design in Architecture*, Routledge, New York.

Resim 4. Piskopos Edward King Şapeli, dış görünüş. “Piskopos Edward King Şapeli” Niall McLaughlin Architects tarafından tasarlanmış bir yapıdır. Tasarım süreci araştırmayı gerektiren bir dizi soru üzerinden yürütülmüştür. Sonuçta yapı, REF2014 kapsamında bir araştırma ürünü - mimarlığa ilişkin yeni ayrıntılı buluşların etkin bir biçimde paylaşıldığı bir yapı olarak değerlendirilmiştir.

rilerek araştırmalar teşvik edilmektedir. Yine İngiltere’de RE2014¹⁸ (araştırmaların değerlendirilmesi ve fon teminine ilişkin İngiltere çapında geçerli protokol) araştırma konusunda geniş kapsamlı bir anlayışı ve araştırmaların getirilerine yönelik ayrıntılı bir bakış açısını benimsemekte, binaları ve mesleği uygulamada mimari tasarım çalışmalarını araştırmaların geçerli birer sonucu olarak görmektedir. Protokol, bir mimarlık okuluna araştırma için sağlanacak fonun hesaplanmasında, bu okuldaki hocaların uygulamada gerçekleştirdiği tasarım çalışmalarını da dikkate almaktadır. (Resim 4-6)

Toplum değiştikçe meslek de değişime uğramıştır ve yeni sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sorunlar fırsata çevrilmelidir. Konferanslar, toplantılar ve yapılan yayınlar, hem okulların hem de meslek topluluğunun, gelişim eğrisinin gerisinde kaldıkları duygusu içinde olduğunu göstermektedir. Hızlı değişimlere ayak uydurma ihtiyacı giderek daha fazla duyulmaktadır. Mevcut yaklaşım ve alışkanlıklarla çözülemeyen yeni sorunlara yanıtlar bulabilmek için araştırmaya ihtiyaç vardır. Fakat yukarıdaki gözlemler, araştırmaya daha fazla ağırlık verilmesinin, özellikle mimarlık alanında, bazı temel güçlüklerle yol açtığını göstermektedir. Bununla birlikte, tutarlı bir mimari araştırma kültürünü amaçlayan ve mimarlık disiplini yeniden tanımlayan gelişimlerin güç kazandığı bazı ümit verici durumlara da değinmiştim.

Dahası, öğrenciler de değişmiştir. Artık onların büyük dahi tasarımcılar olmalarını amaçlayan bir eğitim almayı beklememektedirler. Bunun yerine istedikleri,

18. REF2014, “Research Excellence Framework 2014” protokolünün kısaltılmış adidir.

Resim 5. Yapıyı arazinin üzerine bir şapkayı model olarak imgelemek. Araştırmada ele alınan sorulardan biri gün ışığına ilişkin deneylerle ilgiliydi ve gelecekteki kullanıcıların gün ışığı ile ilişkilerini sınamak üzere şapka gibi başa geçirilecek bir model yapılmıştı.

Modelin sadece temsili bir işlevi yoktu, araştırma sorusu ile yakından bağlantılı bir araç işlevini de yerine getiriyordu.

Kaynak: McLaughlin, 2013

kayda değer önem taşıyan bir şeyler yapabilme yeteneğine sahip olmaktır. Ve mimarlık eğitimi onlara bu amaca ulaşma olanağı vermelidir. Mezunların sadece sınırlı bir kesimi mesleği uygulama alanında mimar olarak çalışmaktadır. Çoğu mezun ise diğer yerlerde, ilgili diğer işlerde veya bütünüyle farklı uygulama ve endüstrilerde çalışmaktadır. Açıkça görülmektedir ki, almış oldukları tasarıma yönelik eğitim, onlara geniş bir yelpazede yer alan farklı iş alanlarında çalışabilecekleri beceriler kazandırmaktadır. Hatta dahası, eğitimciler olarak biz şunun farkında olmalıyız ki, günümüzün öğrencileri ileride bugün henüz daha ortalıkta olmayan mesleklerde çalışacaklardır.¹⁹ Akademi ve mesleği uygulama alanlarının her ikisinin de, bilginin üretildiği ve üzerinde çalışılan konu içeriklerinin ayrıntılı olarak anlam kazandığı yerler olduğu dikkate alınmalıdır. Birinin diğerine ihtiyacı vardır. Acilen bu süreçleri daha görülebilir kılmaya ve uygulamada, diğer meslektaşlar ile diğer akademisyenler arasında olduğu kadar, diğer toplumsal paydaşlar ve endüstri ile paylaşımı sağlayacak platformlar ve yollar geliştirmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Mesleği uygulamada bu yeni tarzın farkında olmalıyız. Karşılıklı etkileşim ve bilginin yaygınlaştırılmasını ortak bir görev ve ortak bir iş olarak görmeliyiz.

Mimarlık okulları, disiplinin yaygın biçimlerini, araçlarını ve yöntemlerindeki belirgin özgünlükleri ve dikkat gerektiren yanlarını bulmaya yönelik araştırmaları geliştirmenin bir yolunu bulmalıdır. Böylesi araştırmalar, akademik kaliteye olduğu kadar eğitimin sosyokültürel yapısına da destek olacaktır. Bunun da ötesinde, mimarlık okulları, bir eğitim ortamında yapıyor olmasından yararlanılacak araştırma etkinlikleri yürütebilir, örneğin tasarım stüdyosu bir laboratuvar gibi değerlendirilebilir. Mimarlığın, kendine özgü araçları geliştirmeden,

19. "65 Percent of Today's Students Will Be Employed In Jobs That Don't Exist Yet", www.successperformancesolutions.com/65-percent-of-todays-students-will-be-employed-in-jobs-that-dont-exist-yet

Statement about the Research Content and Process

Description

The Bishop Edward King Chapel is a new chapel for Ripon Theological College in Cuddesdon, Oxfordshire. The chapel replaces the existing 19th-century one, which had become too small for the current needs of the college and the Sisters of Bebbrook, a small community of nuns resident on the site. The brief asked for a building that would accommodate the range of worshipping needs of these two communities within a collegiate seating arrangement.

Questions

1. To investigate the relationship between space and liturgy.
2. To examine the creative use of natural light and geometrical form as an expression of the divine.
3. To consider Semper's search for origins and recreate the notion of the primitive hut.
4. To explore the use of innovative structures and sustainable design principles in the context of contemporary liturgical design.

Methods

1. A study of the etymology of liturgical terms and their poetic use in literature.
2. Analysis of the site through video and sound recordings.
3. Research through making in the form of site-specific tools to explore the acoustic and luminous conditions of the site.

4. Text-based research to explore the geometry of the ellipse, the history of its discovery and its use in public buildings.
5. Design development through public, collaborative drawing.
6. Experimentation with structural/material principles and building methods.
7. Working through prototypes to refine the skin of the building.

Dissemination

Presented in two lectures and an exhibition, *The Tracing Floor*. Extensively reviewed in the architectural press, including in *Architectural Review* and *Architecture Today*.

Statement of Significance

Won a two-stage RIBA competition from among 126 international applications. The other shortlisted practices were Massimiliano Fuksas Architetto, Sarah Hare Architects, Terry Pawson Architects Ltd. and Ushida Findlay Architects. Won a RIBA Regional Award (South), RIBA National Award and RIBA South Building of the Year (2013). Shortlisted for the RIBA Stirling Prize (2013).

1 (previous page)
Clerestory light

Resim 6. Yapılan çalışmanın REF2014 kapsamında bir araştırma ürünü olarak kabul edilmesi için mimar, şu koşulları yerine getirdiğini göstermelidir: a) Yapı, projenin kendi baskın özellikli ayrıntılarını içermeli, b) Proje titizlikle uygulanan bir metodolojinin sonucu olmalı, c) Sonuçlar etkin bir biçimde başkalarının bilgisine sunulmalı. Bunu gerçekleştirmek üzere, Niall McLaughlin'in öğretim üyesi olduğu Londra'daki Bartlett Mimarlık Okulu proje dosyalarına uygulanacak bir şablon geliştirdi. Burada, Piskopos Edward King Şapeli dosyasının bir bölümünü görüyorsunuz.

Detaylı bilgi için www.bartlettdesignresearchfolios.com

Kaynak: Niall McLaughlin Architects, 2013, "Bishop Edward King Chapel", In "Bartlett Design Research Folios."

diğer disiplinlerin kendine özgü bilgi, araç ve yöntemlerini ödünç almasına gerek yoktur. Tasarımın kendisi bu rolü ve görevi yerine getirebilecek eğitimsel, eleştirel ve sorgulayıcı güce sahiptir. Tasarım stüdyosunun günümüz ihtiyaçlarına ve sorunlarına yanıt verecek tartışmaların, eleştirel düşüncelerin, deneyimlerin, aramaların ve geleceğe yönelik yeni kavramların geliştirileceği bir yer olma olanağı vardır. Bu nedenle okullar, "öğretim yoluyla araştırma" türünden bir programı gerçekleştirecek doğru kişilerden oluşan (mimari) araştırmacıları bünyelerine almanın bir yolunu bulmalıdır.

Bu "araştıran öğreticiler" bundan böyle geleceğin mezunlarına, yaptıkları tasarım çalışmaları konusunda işverenlerini ve jürileri nasıl ikna edeceklerini öğretmeyeceklerdir. Yapacakları, esas olarak öğrencilere, daha geniş bir meslektaş topluluğu ile paylaşma açısından değerli olan yeni bilgileri ve konuların özüne ilişkin ayrıntıları aramaya yönelik olarak kendi mimarlık uygulamalarını nasıl geliştireceklerini öğretmek olacaktır. Böyle bir uğraşın adı "araştırma"dır.

Sonuçta mesleği uygulayanlar, bu alanın sadece yapı üretiminin yapıldığı bir

yer değil, aynı zamanda ayrıcalıklı bir bilgi üretim arenası olduğunun giderek daha fazla farkında olacaktır. Burada üstesinden gelinmesi gereken bazı güçlükler de vardır. Mesleğin kültür ve geleneği değişmek zorundadır. Eğer mesleği uygulama, gerçekten kendini araştırma alanı olarak geliştirecekse, yeni düşünce ve iletişim biçimlerini benimsemelidir. Profesyoneller, sadece yaptıkları tasarım çalışmalarının kalitesi konusunda işverenleri ve jürileri nasıl ikna edeceklerini değil, aynı zamanda bir tasarımdan ve bu tasarım sürecinden çıkan bilgi ve özgün ayrıntıları taraflara iletmeyi de düşünmelidir.

Burada, çevredekilerin eleştirilerine maruz kalmayı göze almak ve ikna edici bir retorik kullanmanın yerine, daha çok şüphe ve sorunlar hakkında iletişime geçme de söz konusudur. Mesleği uygulayanlar arasında görüşlerin, bilginin ve elde edilen ayrıntıların paylaşılmasına yönelik bir eğilim son derece önemlidir, ancak, farkına varılmamış, yararlanılmamış ve geliştirilmemiş durumdadır. Bunun ötesinde, mesleği uygulayanlar arasında ayrıntıların paylaşılması, sadece mesleğin algılanmasını değiştirmekle kalmayacak, aynı zamanda mimarinin, günümüz toplumsal sorunlarıyla başa çıkılmasında vazgeçilemez bir ortak olduğunu gösterecek ve meslek topluluğunu güçlendirecek bir mekanizmadır.

Mimarlık ve Eğitim Kurultayı - IX

1. Gün (16 Kasım 2017)

Türkiye’de Mimarlık Eğitimi Üzerine Değerlendirmeler

Selahattin Önür
Oturum Başkanı

Bülend Tuna
Türkiye Mimarlık Eğitimi Ortamı

Neriman Şahin Güçhan
MiAK + MiMeKK + SMGM + Mim.Ar Ortak Sunuşu

Selahattin Önür

(Oturum Başkanı)

IX. Mimarlık ve Mimarlık Eğitim Kurultayı'nın, "Türkiye'de Mimarlık Eğitimi Üzerine Değerlendirmeler" başlıklı oturumuna hoş geldiniz. Bu kurultayın gerçekleşmesi için yapılanlara katılan herkese, Mimarlar Odası Başkanı Sayın Eyüp Muhcu'nun şahsında Mimarlar Odası'na, Sayın Prof. Dr. Güven Sargın'ın şahsında da ODTÜ Mimarlık Fakültesi'ne teşekkür ederiz.

Oturumun konuşmacılarından Sayın Bülend Tuna, 12 yıl mimarlık Oda yönetimlerinde bulunmuş, 2004-2010 arası ikinci başkan ve başkan olarak çalışmıştır. Halen MİAK Mimarlık Akreditasyon Kurulu

üyесidir. Sayın Prof. Dr. Neriman Şahin Güçhan, ODTÜ Mimarlık Bölümü Korumaya ve Restorasyon Bölümü öğretim üyesi ve aynı zamanda MİAK Akreditasyon Kurulu Başkanı'dır.

Bu oturum, isminden de anlaşılacağı üzere Türkiye'deki mimarlık eğitimindeki durumu ortaya koyacak değerlendirmeler üzerinedir. Peki, bu kez niçin bu değerlendirmeleri yapıyoruz? Bu kurultayın önemli bir iddiası var: "Mimarlık eğitim politikasını, mimarlık politikasını yazacağız." Ancak, Türkiye'de mimarlık eğitime yol gösterecek politikanın gerçekçi olarak belirlenebilmesi için var olan durum ve koşulların çok iyi tanımlanması ve bazı önemli sorulara yanıt verilmesi gerekmektedir.

Önce mimarlık eğitimi uygulamasının yapıldığı toplum... Bu toplum uluslararası evrensel çağdaş değerlerin neresinde? Bu toplum demokrasi kültürünün hangi aşamasında? Bu toplumun adalet anlayışı nedir? Ekonomiden ne anlamaktadır? Aslında bu soruların yanıtları çok önemli, çünkü bu sadece mimarlık değil, tüm farklı etkinliklerin açısından da önemli.

Mimarlık eğitimi, göreceli bağımsızlığı olan üniversiteler ve dolayısıyla üniversite eğitimi, özelinde de mimarlık eğitimi üzerinden bir sorgulamaya geçerse, dünyada ve ülkemizde mimarlık eğitimi etkileyen önemli gelişmeler neler oldu? Bunlardan birinci husus, mimarlık eğitiminin şekillenmesine etki edici etmenlerden birisi, özellikle 90'lı yılların sonunda ortaya konulan uluslararası reform politikaları ve uygulamalarıdır. Bu politika ve uygulamalar, 20. yüzyılın ilk 10 yılında Türkiye'de yapılması gerekliliğine inanılan reformlar için uluslararası önemli bir referans olmuştur. Bunda belki özel durumlardan birisi de tabii Türkiye'nin o sıradaki Avrupa Birliği bağlantısı ve Türkiye'nin Avrupa Birliği politikası dolay-

sıyla olmuştur ve çok iyimser bir hava içerisinde gelişmiştir. Özellikle o yıllarda mimarlık meslek odasıyla (Mimarlar Odası) mimarlık eğitim ortamının reformlar bağlamında işbirliği ve bu işbirliğinde önemli rol oynayan kişilerden birisi de, diğerleri arasında, Bülend Tuna olmuştur. Ve bu işbirliği sonucu, bu oturumda Sayın Prof. Dr. Neriman Şahin'in sunumunu yapacağı, kurumlar var edilmiştir.

Peki, Avrupa Birliği bağlamında gelişen eğitim ve araştırma reformları Türkiye'de mimarlık eğitimine ne katabildi, ne kattı? Sadece Türkiye'de değil, Avrupa'da da bu reformlar aslında dipten gelmiştir, çok önemlidir. Bürokratik bir reform değildir, toplumun dinamiğinden kaynaklanmıştır. Ancak giderek AB tarafında, AB komisyonları tarafından, Türkiye'de yine aynı şekilde yönetimler tarafından oldukça bürokratize edilmiştir. Ama o bürokratize eden tarafını bırakırsak gerçekten çok önemlidir.

Uluslararası evrensel özellikleri vardır eğitim açısından. Birtakım, işte yarışmacı tutumları, işte ekonomiyle ilgili, ekonomi açısından vurgu yapılmasını bir tarafa bırakacak olursak, geleneksel üniversite kültürü açısından, üniversite olabilme açısından taşıdığı önemli tarafları vardır. Fakat bugüne kadar Türkiye'deki mimarlık eğitimine bu gelişmelerden ne girdi, ne kaldı? O zamandan bu zamana tersine gelişmeler oldu. Toplumla ilgili, toplum içerisinde neler gelişti? Bunları hep izledik gördük, bazılarını flu olarak bazılarını çok etkili olarak hissediyoruz, biliyoruz.

Uluslararası üniversite reform hareketleri ile aynı dönemlerde YÖK kaynaklı bir çalışma ortaya çıkmıştı: Türkiye Yükseköğretim Stratejik Plan Raporu. Sayın İlhan Tekeli tarafından özellikle kaleme alınan. Sayın Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'e sunulmuştu. Çok önemliydi. Fakat onun sonuçları ne oldu, onun sonuçlarının etkileri ne oldu? Bunları izleyebiliyor muyuz, izleyebildik mi? Çok önemli.

Evet, ikinci husus, dünyada ve ülkemizde mimarlık eğitiminin 20. yüzyılda şekillenmesine etki edici etmenlerden ikincisi, aslında uluslararasılaşma ve bilgi teknolojileri ve sayısallaştırma yöntemleri olmuştur. Bunların etkilediği değişimler ne oldu peki? Aslında birtakım şeyler öngörülmekteydi: disiplinlerarası etkileşim, disiplinlerin birbirinden kopuk olmaması gereği, olamayacağı ve bütünleşik tasarım diye konuştuklarımız. Bütünleşik tasarım beklentileri eğitimde ve uygulamada ne kadar karşılandı, nasıl karşılandı? Bu da bir soru.

Yine bu bağlamda bir başka soru ki, eğitimin doğrudan doğruya kendisiyle ilgili olarak, mesleki yeterlilik ve yeterliliği sağlayacak yetkinliklerin kazanılması doğrultusunda neler yapılabildi? Mesleki yeterliliğin kazanılmış olabilmesinin güvencesi nasıl sağlanabildi, sağlanabildi mi? Her sene binlerce mezun veriyoruz. Bunların mesleki yeterlilikleri ve dolayısıyla mimarlık meslek uygulamalarındaki sonuçları neler olacak? Onun dışında, eğitim süresinde ve eğitim sonrasında mesleki deneyim kazanma, yani stajların verimli ve yararlılığının artırılması mümkün olabilmekte midir?

Bütün bu sorular, aslında daha da çoğaltabiliriz, ama öncelikle sanıyorum ben kurultay konuşmacılarımızdan, katılımcılarından ve forumdan bunlarla il-

gili değerlendirmeler beklemekteyim; sorulara yanıtlar olmasa bile en azından değerlendirmeler yapmaları sağlıklı bir politika oluşturmamız bakımından çok önemli gözükmektedir.

Sözü Sayın Bülend Tuna’ya devrediyorum. Buyurun.

Türkiye Mimarlık Eğitimi Ortamı

Bülend Tuna

Teşekkür ederim. Konuşmamda sizin de belirttiğiniz gibi Türkiye mimarlık eğitim politikalarına altlık olacak bilgileri paylaşmak istiyorum. Tatsız bilgiler tabii, bunları değişik ortamlarda güncelleyerek sunuyorum. Bazı arkadaşlarımız izlemişlerdir, son MOBBİG toplantısında ve Kuzey Kıbrıs Kurultayında paylaşmıştım. Öncelikle bu nicel takıntı dikkate almamız gereken bir olgu olarak öne çıkıyor. Öyle bir yığılma var ki, bu nicel takıntı her türlü kalite arayışını anlamsızlaştırabiliyor.

Kurultaylardan söz ediyoruz, işte dokuzuncusunu yapıyoruz. Birincisini 2001’de yapmıştık. Onun nedeni de, 99 depremiydi. 99 depreminde binlerce bina yıkılmıştı ve bunun nedeni olarak da yetersiz teknik eğitim gösteriliyordu. Mühendislerin mimarların iyi eğitim almadıkları, iyi hizmet vermedikleri, dolayısıyla binaların yıkıldığı dile getiriliyordu. O günden bu yana tartışıyoruz bu başlıklar altında. Bunların belgeleri de web sayfamızda yayınlarda var.

1. Nasıl Bir Gelecek, Nasıl Bir Mimarlık? (2001 / YTÜ)
2. Mimarın Formasyonu Nedir, Ne Olmalıdır? (2003 / MSGSÜ)
3. Mimarlık ve Eğitimi Yeniden Yapılanırken (2005 / İTÜ)
4. Mimarlık ve Eğitimi / Süreklilik ve Değişim (2007 / ODTÜ)
5. Kalite / Yetki ve Sorumluluk (2009 / İKÜ)
6. Mimarlık Eyleminin Gelişimi ve Çeşitlenmesi (2011 / DEÜ)
7. Mimarlık Eğitim ve Meslek Alanında Bütünleşme ve Dayanışma (2013 / AÜ)
8. Mimarlık ve Eğitim: Nereye? (2015 / MSGSÜ)
9. Türkiye Mimarlık ve Eğitim Politikaları (2017 / ODTÜ)

Tabii bazı konularda başarılı olduk, bazı konularda başarılı olamadık.

- Mimarlık Bölümü Sayıları: 2001 yılında: 32 / 2017 yılında: 115
- Öğrenci Kontenjanları: 2001 yılında: 1.859 / 2017 yılında: 7.882
- Öğrenci Sayısı: 2001 yılında: 6.400 / 2017 yılında: 37.000
- Mimar Sayısı: 2001 yılında: 26.702 (2001 Aralık) 2017 yılında: 54.115 (2017 Ekim)
- 99 üniversitede mimarlık eğitimi yapılıyor. (45 Devlet + 42 Vakıf + 8 KKTC + 4 Yurtdışı)

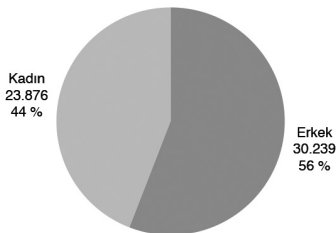
- 115 mimarlık bölümü var. (80 Türkçe + 35 İngilizce).
- 45 yeni mimarlık bölümü kararı daha alındı. (Henüz öğrenci almamış) Bu sayının içerisinde KKTC'de açılacak mimarlık okulları yok. Bu 45 üniversiteyi incelediğimizde ilginç bilgilerle karşılaşyoruz. Yeni açılan üniversitelerin yanı sıra çok köklü üniversiteler de mimarlık bölümü açıyor. Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Ege Üniversitesi gibi üniversiteler de mimarlık bölümü açma kararı alıyorlar. Bunu değerlendirmemiz gerekiyor.

Yeni Üniversiteler		
	Üniversitenin İsmi	Türü
1	Aksaray Üniversitesi	Devlet
2	İstanbul Rumeli Üniversitesi	Vakıf
3	İstinye Üniversitesi	Vakıf
4	İzmir Demokrasi Üniversitesi	Devlet
5	Siirt Üniversitesi	Devlet
6	Uluslararası Final Üniversitesi	KKTC

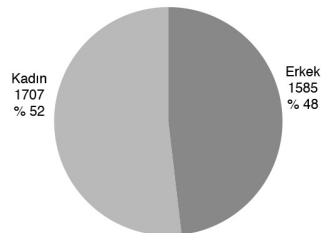
Bu sene 6 yeni üniversite aramıza katıldı, biri Kuzey Kıbrıs'ta, 5'i Türkiye'de, 6 üniversitenin de ismi değişti.

Yeni Üniversiteler			
	Üniversitenin İsmi	Eski İsmi	Türü
1	Altınbaş Üniversitesi	İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi	Vakıf
2	Antalya Bilim Üniversitesi	Uluslararası Antalya Üniversitesi	Vakıf
3	İstanbul Gedik Üniversitesi	Gedik Üniversitesi	Vakıf
4	İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	Yeni Yüzyıl Üniversitesi	Vakıf
5	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Niğde Üniversitesi	Devlet
6	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Devlet

Mimarlar Odası 1954 yılında kurulduğunda 736 üyesi varmış. 25 Ekim 2017 tarihi itibarıyla 54.115 üyesi var. Geçen sene 3 bin 292 kişi katılmış. 37 bin öğrenci olduğunu düşünürsek, bu sayının nasıl katlanacağını görebiliriz. Sürdürülebilir bir durum değil, bunu görmemiz lazım.

Mimarlar Odası Aktif Üye Sayısı:
54.115. (25 Ekim 2017)

Mimarlar Odası'na 2016 yılında üye olanlar: 3292.

	Mevcut Öğrenci			Yabancı Öğrenci		
	Kız	Erkek	Toplam	Kız	Erkek	Toplam
Türkiye	18.227	15.746	33.374	740	1.134	1.875
KKTC	691	1.488	2.179	48	144	192
Toplam	18.918	17.234	36.153	788	1.278	2.067

2016-2017 Mimarlık Öğrencilerinin Sayısı.

Bu senenin (2017-2018) mimarlık bölümleri kontenjanı 7.882 (5.611 Türkçe + 2.271 İngilizce / 3.620 Devlet + 3.441 Vakıf + 730 KKTC + 91 Yurtdışı) Bu kontenjanlardan 944’ü açık.

Üniversite	Kontenjan	Kayıt	Açık
Devlet Üniversitesi	3.480	3.480	
Vakıf Üniversitesi	3.263	2.956	307
KKTC	670	321	349
Yurt Dışı	109	21	88
	7.522	6.778	744

Geçen seneki (2016-2017) kontenjanlarında da 744 açık vardı. Devlet okullarında kontenjan açığı yoktu, ama vakıf üniversitelerinde ve Kuzey Kıbrıs’ta 200.000 barajı nedeniyle açık olmuştı. Kuzey Kıbrıs’taki okullar sanıyorum yabancı öğrencilerle bu açıkları doldurdu, ama Türkiye’deki vakıf üniversitelerinde bu açıkların kaldığını düşünüyorum. Bu 200.000 sınırını biz önemsiyoruz.

Dört alanda başarı puanı sınırlaması yaptı YÖK. Tıp alanında 40.000, hukuk alanında 150.000, mühendislik alanında 240.000, mimarlık alanında da 200.000. Mühendislik alanında da çok ciddi bir sorun var, 240.000 barajını çok yüksek buluyor mühendisler. Bizden kısa bir süre önce İnşaat Mühendisleri Odası’nın bir eğitim çalıştayı vardı, orada da çok ciddi bir yığılmanın söz konusu edildiğini öğrendim.

Yerleştirmede en düşük sıra başarı barajı yokken (2015-2016) devlet üniversitelerinde 51.500, vakıf üniversitelerinde 238.000 idi. Geçen sene (2016-2017) devlet üniversitelerinde 74.296, vakıf üniversitelerinde ise 199.957 oldu. Burada bir denge sıkıntısı var. Devlet üniversitelerinde öğretim üyesi ve mekân sıkıntısı daha fazla, özellikle yeni açılan Anadolu’daki üniversitelerde, ama vakıf üniversitelerinde biraz daha iyi durumda olabiliyor. Bundan dolayı da vakıf üniversiteleri bu 200.000 sınırına itiraz ediyorlar. Hepsinin ettiğini zannetmiyorum, ama edildiğini biliyorum, böyle bir sunuş izledik, MOBBİG’e de katılanlar bileceklerdir. Öğrenci başarı puanının aşağılarda olması, öğrencinin eğitim sırasındaki başarısını etkilemediğine dair bir sunuş izlemiştik. Ama biz 200.000 sınırını doğru buluyoruz, hatta daha da öne çekilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Bu arada Yükseköğrenim Kurulu Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği bir basın açıklaması yayınladı. Buna göre bütün kontenjanlarda 214.430 açık varmış. (163.613 önlisans, 50.817 lisans programlarında) Yani üniversitelerde kontenjan açıyor ÖSS kapsamında, ama 214 bin öğrenci girme hakkı olduğu halde girmiyor. Başarı sıralamasında sınır getirilen dört alandan, tıpta ve hukukta bir

sorun yok gözüküyor. Birisinde 27 açık oluşmuş, birisinde hiç açık oluşmamış. Ama mühendislikte 8.165, mimarlıkta da 944 açık var.

	2016-17	2017-18
Tip	55	27
Hukuk	298	0
Mühendislik	14.754	8.165
Mimarlık	744	944

Yükseköğrenim Kurumunun açıklaması şöyle: “Yeni YÖK olarak Yükseköğretim sisteminin her kademesinde kaliteyi öncelikli kılıyoruz. Kontenjan planlamasında önceliğimiz kontenjanların ve yerleşen sayılarının hadsiz hesapsız artırılması değildir. Sistem, önceden yapılan planlamalarımız dahilinde çalışmakta olup yetkinlik ve yeterlilik dikkate alınarak büyüme gerçekleştirilmektedir.” Şaka gibi değil mi? Geçen sene 744 açık olmuş, bu sene kontenjanın azaltılması gerekirken daha da artırmışlar, 944 açık olmuş. Öğretim üyesi artmıyor, ama öğrenciyi siz sürekli arttırıyorsunuz.

Sanıyorum burada bir beceriksizlik ya da ani bir karardan ziyade, bir demografik makyaj çabası gözüküyor. Yükseköğrenim görmüş nüfus sayısının artırılması hedefleniyor. Böyle bir yaklaşım çerçevesinde daha çok kişinin üniversiteyi bitirmesi hedefleniyor diye düşünüyoruz.

	Mimar Sayısı	Nüfus	Kişi başına düşen mimar sayısı
Almanya	107.200	80.780.000	1.3
Avusturya	4.650	8.507.786	0.5
Belçika	15.000	11.203.992	1.3
Birleşik Krallık	34.300	64.308.261	0.5
Bulgaristan	3.400	7.245.677	0.5
Çek Cumhuriyeti	8.200	10.512.419	0.8
Danimarka	10.000	5.627.235	1.8
Estonya	800	1.315.819	0.6
Finlandiya	3.300	5.451.270	0.6
Fransa	29.800	65.856.609	0.5
Hırvatistan	2.200	4.246.700	0.5
Hollanda	10.900	16.829.289	0.6
İrlanda	2.600	4.604.029	0.6
İspanya	51.700	46.507.760	1.1
İsveç	6.150	9.644.864	0.6
İsviçre	7.200	8.136.689	0.9
İtalya	153.000	60.782.668	2.5
Kıbrıs	950	858.000	1.1
Letonya	900	2.001.468	0.4
Litvanya	1.350	2.943.472	0.5
Lüksemburg	900	549.680	1.6
Macaristan	4.100	9.879.000	0.4
Malta	650	425.384	1.5

Norveç	3.650	5.109.056	0.7
Portekiz	21.200	10.427.301	2.0
Romanya	7.400	19.942.642	0.4
Sırbistan	8.000	7.146.759	1.1
Slovakya	1.750	5.415.949	0.3
Slovenya	1.450	2.061.085	0.7
Türkiye	54.115	77.667.864	0.7
Yunanistan	17.600	10.992.589	1.6
AVRUPA -31-2014	565.000	565.981.316	1.0

Türkiye ile ilgili veriler güncellenmiştir.

2014 yılında Avrupa Mimarlar Konseyi’nin araştırmasının raporu, Avrupa’daki nüfus ve mimar oranları ortalama 10 bin kişiye 10 mimar düşüyor Avrupa’da, Türkiye’de henüz 7, dolayısıyla daha çok mimara ihtiyacımız var gözüküyor. Ama bizim yapı üretim sürecimiz, yapı sektörümüz bu kadar sayıda mimarı istihdam etmiyor. Özellikle kamu kesiminde ciddi bir sorun var. Kuzey Kıbrıs rakamlarını da

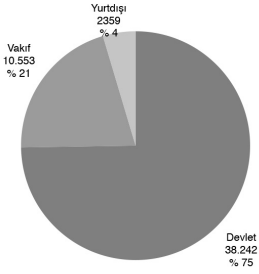
Kıbrıs için hazırlamıştım, burada da paylaşayım. Orada ciddi farklı bir durum var tabii. KKTC’deki mimar sayısı 1392 (aktif üye 800), KKTC’de 10.000 kişiye 46 mimar (aktif üyeye oran 26 mimar)

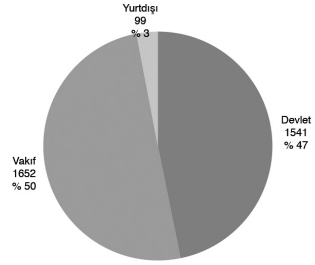
Diploma eşittir iş denklemini yok, bununla ilgili ciddi bir sıkıntı var. Diploma ve işsizlik ya da beklentiye uygun işlerde çalışmama gibi bir durum var, ciddi bir hayal kırıklığı yaşanıyor. Çok düşük ücretlerle genç meslektaşlarımızın buldukları işlere tutunmaya çalıştıklarını görüyoruz. Özellikle kamuda ciddi bir teknik eleman boşalması var. Bu çok ciddi bir sorun, bu da stratejik bir yaklaşımdı. Özal zamanından beri -bunu altını çizerek söylüyorum- kamunun boşaltılması gerekir diye defalarca söyleye söyleye, cumhuriyet tarihinden beri yapı üretim alanında oluşturulmuş olan kurumlar boşaltıldı, kapatıldı, dağıtıldı. Arşivlerinin bile nerede olduğu maalesef bilinmiyor. İller Bankası, Emlak Bankası, İmar İskân Bakanlığı, Bayındırlık ve İskân Bakanlığının ilgili birimleri dağıtıldı, işlevsizleştirildi. Yapı üretim alanında örnek olacak, rol modeli olabilecek devlet üretim sistemleri giderek etkisizleştirildi, şimdi sadece TOKİ var. Tek örnek TOKİ.

Tabii burada da vurgulamalıyız, eğitimimizde de bir yansıması olduğu şekilde kamuda mimar olmanın küçümsendiği bir duygu iklimindeyiz. Serbest çalışma alanında iş yapmayı beceremeyenlerin, eş dost yardımıyla kamuya kapağı attığı gibi bir duygu var. Oysa kamuda çalışan teknik elemanların çok daha ciddi sorumluluklar üstlendiklerini, daha iyi eğitilmeleri gerektiğini, daha önemli görevler üstlendiklerini bir kez daha belirtmek istiyorum.

Mezun oldukları okula göre meslektaşlarımızın dağılımını bu iki tabloda görüyorsunuz. Bir tanesinde 54’ten bu yana olan mezunlarımız yüzde 75’i dev-

Mimarlar Odası üyeleri.
(1954-2016)

Mimarlar Odası üyeleri. (2016)

let okullarından mezun olmuş. Halbuki geçen sene 2016'da mezun olan, yani Oda'ya üye olanların yüzde 47'si devletten mezun olmuş. Bunun irdelenmesi, ileride mesleğimize yansımalarının ne olacağını gözetmemiz gerekir.

- Yerleşik devlet üniversiteleri
- Yeni açılan devlet üniversiteleri
- Vakıf üniversiteleri
- KKTC'deki üniversiteler
- Yurt dışı eğitim kurumları

Türkiye'de iki yeni tür üniversite daha geliyor...

- Özel üniversiteler
- Yabancı üniversiteler

Mimarlık okulları hakkında daha önceki toplantılarda da bu tabloyu koymuştuk. Üniversitelerin sadece yeni vakıf okulları açıldı diye, sorun yığıldı diye düşünmenin yanlış olduğunu bir kez daha söylüyorum. Elbette hesapsız kitapsız okul açılması ciddi bir sorun, ama en köklü üniversitemizde bile sorun olabiliyor. Sorunlar sadece yeni açılan okullardan kaynaklanmıyor. İki yeni üniversite türü de geliyor. Bir tanesi geçtiğimiz aylarda açıldı, Türk-Japon üniversitesi. YÖK'ten bağımsız olarak kurgulandı, kanunu öyle düzenlendi. YÖK'ün denetiminden, Sayıştay denetiminden uzak bir Türk-Japon üniversitesi açıldı. Milli Eğitim Bakanı da, niye YÖK'ten bağımsız olduğunu, "daha özerk gelişsin diye böyle yaptık" diye, bir de şaka gibi bir savunma yaptı. Kulislerde duyduğumuza göre, bu üniversite nükleer santrale teknik eleman yetiştirmek üzere kurgulanmış, o yüzden fazla karışanı görüşeni olmasın istenmiş. Ama özerk olması, sadece ona mı uygun olur? Onu tartışmamız gerekir.

Fakülte adları:

- Mimarlık Fakültesi;
- Mühendislik-Mimarlık Fakültesi;
- Mimarlık-Mühendislik Fakültesi;
- Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi;
- Güzel Sanatlar Fakültesi;

- Sanat ve Tasarım Fakültesi;
- Mimarlık ve Tasarım Fakültesi;
- Doğa Bilimleri, Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi;
- Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi;
- Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi;
- Mühendislik ve Tasarım Fakültesi;
- Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi;
- Mühendislik Fakültesi;
- Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi

Farklı farklı konulara değinmek istiyorum, bir tanesi farklı fakülte adları... 14 tane fakülte adı tespit ettim. Değişiyor, benzer adlarla, farklı üniversitelerde farklı yapılanmalar oluyor. Başından beri mimarlık fakültesi altında yapılanması gerektiğini söylüyoruz. En kötüsünün mühendislik mimarlık fakültesi altında yapılanan mimarlık bölümleri olduğunu yıllardır gözledik. Şimdi bir başka eğilim var, o da tasarım adı altındaki diğer bölümlerle beraber olmak. Elbette tasarım fakültelerinin farklı işlevleri var, çok da güzel olabilir, ama hoca sıkıntısının olduğu bölümlerde diğer tasarım bölümlerinin hocalarının mimarlık derslerine girdiklerini gözlüyoruz. Seçmeli ders seçeneğinde sadece ve sadece grafik tasarım ya da diğer tasarım bölümlerinin derslerinin sunulduğunu görüyoruz.

Bir-iki yeni örnekte de, köklü ziraat fakültelerinin olduğu üniversitelerde, ziraat fakültelerinin içerisindeki peyzaj mimarlığı bölümlerin de alınarak mimarlık bölümleriyle ortak fakülteler kurulmaya başlandığını gördük. Burada da doğrudan peyzaj mimarlığı altında bir mimarlık eğitime doğru gitme sıkıntısı var. Tabii bütün bunların hepsini MİDEKON’da konuşmamız gerekir. MİDEKON Mimarlık Dekanları Konseyinin böylesi görevleri olması gerekir diye düşünüyorum.

Hep söylüyoruz yedinci kurultaydan beri gözlemlerimiz, mimarlığın ve mimarların kimyası değişiyor. Vakıf üniversitelerinin kontenjanının artmasının sosyolojik etkileri; mesleğimizin yapısındaki değişiklikler; yapı üretim sürecindeki değişimler; mimarın bu süreçteki rolünde gözlediğimiz başkalaşımalar irdelenmelidir. Sadece teknik hizmet üreten bir elemana dönüştük. Halbuki inşaatı sürecini yöneten bir elemanken ve farklı bir noktaya çekildi. Bu konu daha fazla irdelenmelidir diye düşünüyorum.

Mimarlık eğitiminde ciddi bir akademik kadro sıkıntısı var. Hakkı Önel’le yaptığımız tespitlerde, eski kurultaylarda, mimarlık alanında yılda yaklaşık 25 doktora yapıldığını belirtmişti. Belki şimdi biraz artmıştır. Bu kadar hızlı artamıyor doktora sayısı, akademik kadro kolaylıkla gelişmiyor. Ama öğrenci sayısını siz artırıyorsunuz ve sonra nitelikli eğitim yapmaya çalışıyorsunuz. Mimarlık eğitiminde farklı yaklaşımlar olabilir, önemli olan eşdeğer bir eğitimin sağlanmasıdır. Bologna kriterlerinin eğitime etkisi ciddi bir şekilde irdelenmelidir. Mimarlık okullarında mekân sıkıntısı vardır, kütüphane, maket atölyesi gibi olanaklar eksiktir.

Vakıf üniversiteleri yoluyla eğitimin ticarileştiğini gözlüyoruz. Vakıf üniversiteleri irdelenmeli tabii, çünkü farklı vakıf üniversiteleri var ve öğrencilerin

çok ciddi sorunlarla karşılaştıklarına inanıyoruz. Geçen hafta öğrenci forumu vardı. İstanbul'dakine katıldım. İstanbul'daki arkadaşlar belki burada aktarmaya çalışırlar. Öğrencinin biri geldi, mecburi alınması gereken derslerden birkaç tanesinin programa girmediğini görmüşler. Rektörlüğe kadar çıkmışlar. Rektör, ne yapalım işte bu sene böyle idare edin gibi sözler söylemiş, onun yerine üç tane değişik İngilizce ders koymuşlar ve programın kredisini de doldurmuşlar. Öğrencilerin şikâyeti üzerine de, "hafta sonları işte sertifikalı program açtık onlara gidin, dersin kredisi olmayacak, ama yüksek lisansınıza yarar" gibi sözler dile getirilmiş. Burada şunu söylemek istiyorum. Vakıf üniversitelerindeki öğretim üyesi eksikliği ya da başka başka nedenlerle derslerin yeterli hizmet verilemeyecek şekilde yürütülmesi ciddi bir sıkıntı yaratıyor. Bu öğrencilerin derdini anlatacakları bir mercii bile bulamaması önemli bir sorun. Hatta pahalı bir eğitim olduğu için de, tüketici hakları kapsamında da bir sorun olarak görülebilir. Parasını veriyorsunuz, hizmeti alamıyorsunuz üstelik.

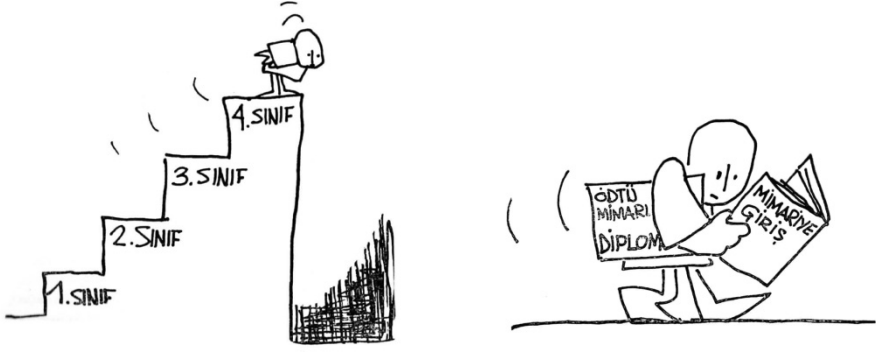
Akademik kadronun yetersizliği giderilmeli, mevcut akademik kadronun çalışma şartlarına yönelik eleştirileri dikkate alınmalıdır.

Mimarlık bölümü açılmasıyla ilgili belirli kurallar getirilebilir.

"Mimarlık Bölümü Açılması ve Sürdürülmesinde Aranacak Asgari Koşullar Üzerine Bir Araştırma" (Mimarlık 374 - Kasım / Aralık 2013; Prof. Dr. Mehmet Şener Küçükdoğu, Prof. Dr. E. Füsün Alioğlu, Prof. Dr. Neslihan Dostoğlu, Prof. Dr. Nur Esin, Prof. Dr. Hasan Çetin Türkçü, Doç. Dr. Nilay Coşgun, Yrd. Doç. Dr. Evren Burak Enginöz, Araş. Gör. Dr. M. Emre Arslan) Bu altıncı kurultayda kabul edilmiş çok önemli bir rapor. Bu geliştirilerek mimarlık dergisinde yayınlandı, YÖK'e iletili ve yeni bölüm açmak isteyen pek çok üniversiteye gönderildi. Hâlâ daha geçerliliğini sürdürüyor, ama ne yazık ki çok fazla dikkate alındığını söyleyemiyoruz.

Bu da bir başka konumuz, şehir planlama. Ayrım derinleşiyor, şu anda altı bine yakın şehir plancısı mimarlık eğitimi dışında doğrudan lisansta eğitim olarak çalışıyor ve bölüm sayısı da 26. Mimarlık ve şehir planlama bölümlerinde birbirinden kopuş o kadar fazlalaşıyor ki, bu ayrım meslek ortamında da ciddi bir sorun olarak yaşanıyor. Aynı yapının altındayız Mimarlar Odası ve Şehir Plancıları Odası, daha sıkı bir işbirliği yapılması gerekiyor ve bu eğitim alanında da aynı fakültenin altında iki ayrı bölümün pek çok derste daha farklı bir çalışma içerisinde olması gerekir. Yoksa bu kopuş bizim mesleğimiz açısından da ciddi bir sorun yaratıyor. Planlamayla ilgilenmeyen bir mimarlıkla karşı karşıya kalıyoruz. Sadece parsel içerisinde kendi yaratıcılığını, performansını göstermekle sınırlayan bir durumla karşı karşıya kalıyoruz.

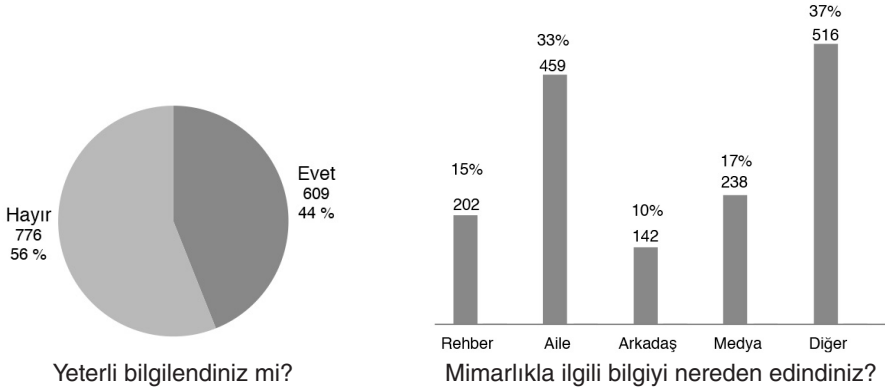
Bunlar ODTÜ'den nostaljik karikatürler. Benim mezun olduğum yıl, 73-74 yılılığından Salih Memecan'ın iki karikatürü. Okul bitiyor, sonra ne yapacağını bilemeyen gençler.

Salih Memecan, ODTÜ Mimarlık Fakültesi, 1973-74 Yıllığı.

Mimarlık Araştırma Merkezi (Mim.Ar) bir anket düzenliyor. 2017 Şubat’ından itibaren Oda’ya kayıt olan herkese bir form doldurtuyoruz. Bu genç arkadaşlarımız yeni mezun oldukları okulla ve eğitimle ilgili düşüncelerini aktarıyorlar. Bazı konularda kendilerini yeterli eğitilmiş, donatılmış hissediyorlar, bazı konularda da eksikliği vurguluyorlar. Tamamlandığı zaman bu araştırmanın sonuçlarını yayınlayacağız, sizlerle de paylaşacağız. Farklı göstergelerle bu araştırma yorumlanabiliyor. Şu anda 1392 kişinin bilgisayara kaydı girildi. Ben bu çalışmadan çıkardığım birkaç bilgiyi sizlerle paylaşacağım.

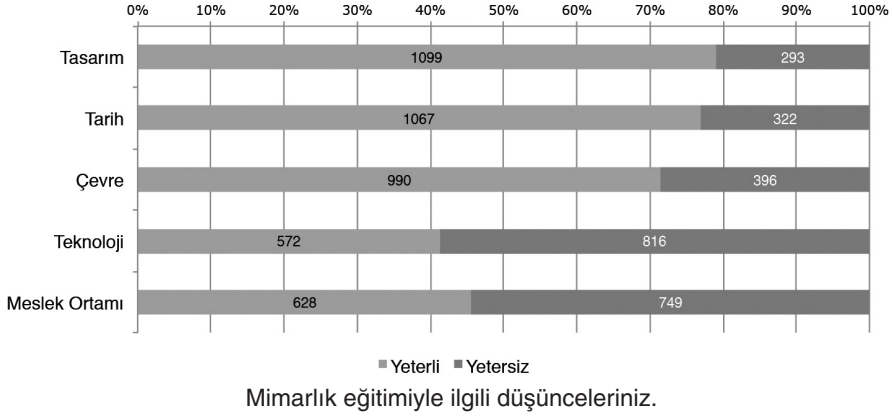
Dediğim gibi, buradaki bilgiler o okulun yeterli ya da yetersiz olduğunu değil, o öğrencinin okuluyla ilgili düşüncesini ya da kendisiyle ilgili düşüncesini gösteriyor, öyle bakmanızı diliyorum.

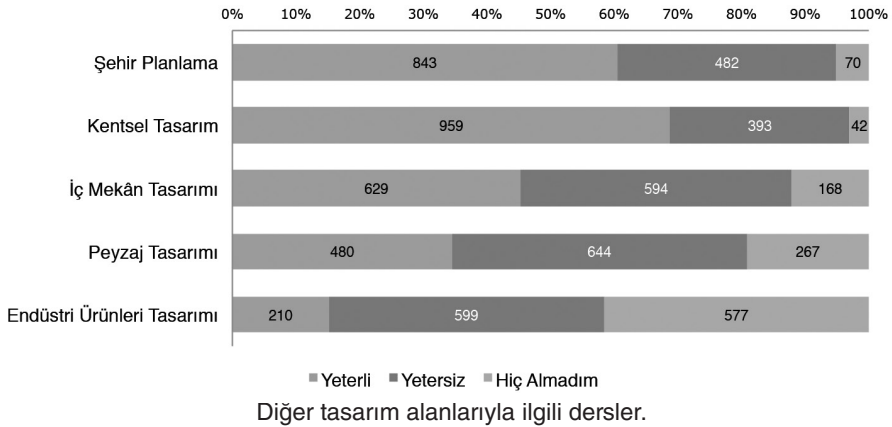
Birincisi, tercih yaparken mimarlıkla ve mimarlık eğitimiyle ilgili yeterli bilgiyi edinebildiniz mi diye sorduk. Yüzde 56’sı “hayır bilgilendirilmedim” dedi. YÖK’ün verdiği bilgilere göre de, 2016-2017 raporuna baktım, 6.778 kişi mimarlık okullarına girmişti. İlk 10 tercihi bile mimarlık olmayanların sayısı 962 idi, olağanüstü bir oran. Neresi olursa olsun bir eğitim kurumuna gireyim diyen kişiler mimarlık eğitimine geliyor ve biz bunları 4 yıl sonra mimar olarak aramızda görüyoruz. Çok ciddi bir sorun.

Bir de mimarlıkla ilgili, lise çağlarında hangi kurumdan ya da nereden bilgi aldınız diye sorduk. Sonuçları tablodan görüyorsunuz. Bu tablo bize görev yük-

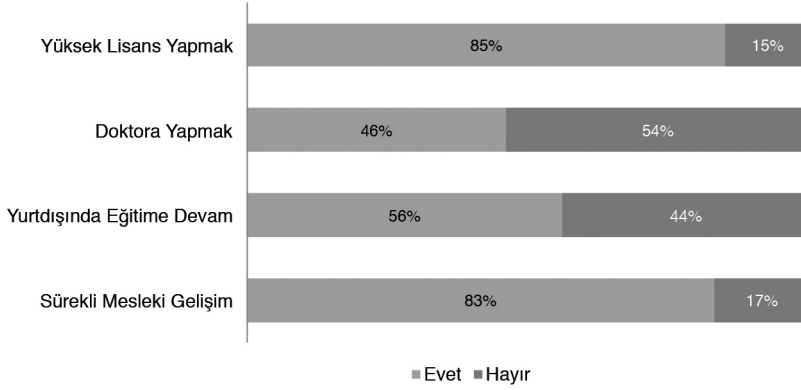
luyor diye düşünüyorum. Lise çağındaki gençlere mimarlıkla ilgili daha fazla tanıtım yapmamız gerekir diye düşünüyorum.

Mimarlık eğitimiyle ilgili düşüncelerini sorduk. MİAK'ın, Akreditasyon Kurulu'nun beş temel alanda bir değerlendirme cetveli var, o kapsamda sorduk: Tasarım, tarih, çevre, teknoloji ile ilgili dersleri ve meslek ortamıyla ilgili bilgilenmelerini. Öğrencileri tablodan görüldüğü gibi, yüzde 80 civarında tasarım konusunda bilgili hissediyorlar kendilerini, tarih ve çevre konusunda da keza, ama teknoloji konusunda aynı durum geçerli değil, teknoloji derslerinin yetersiz olduğunu belirtiyorlar, yüzde 42 gibi, meslek ortamı hakkında da yeterli bilgileri olmadığını söylüyorlar.

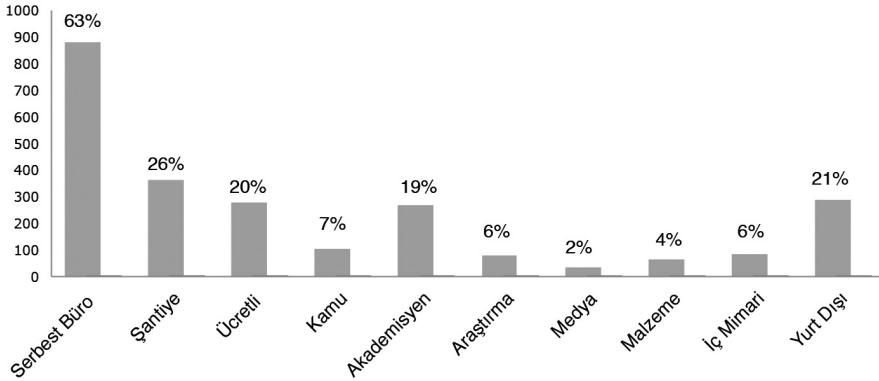

Diğer tasarım alanlarıyla ilgili dersler konusundaki bilgileri soruldu; şehir planlama, kentsel tasarım, iç mekân tasarımı, peyzaj tasarımı ve endüstri ürünleri tasarımı konusunda. Burada da cevap şıkları yeterli, yetersiz ve hiç almadım şeklinde verildi. Şehir planlama ve kentsel tasarım konusunda işte iyi kötü bir şeyler aldıklarını söylüyorlar, yüzde 60 yüzde 70'e yakın, ama iç mekân tasarımı, peyzaj tasarımı ve endüstri tasarımı konusunda çok az bilgilendiklerini ifade ediyorlar.

Mezuniyet sonrası eğitimle ilgili düşünceleri.

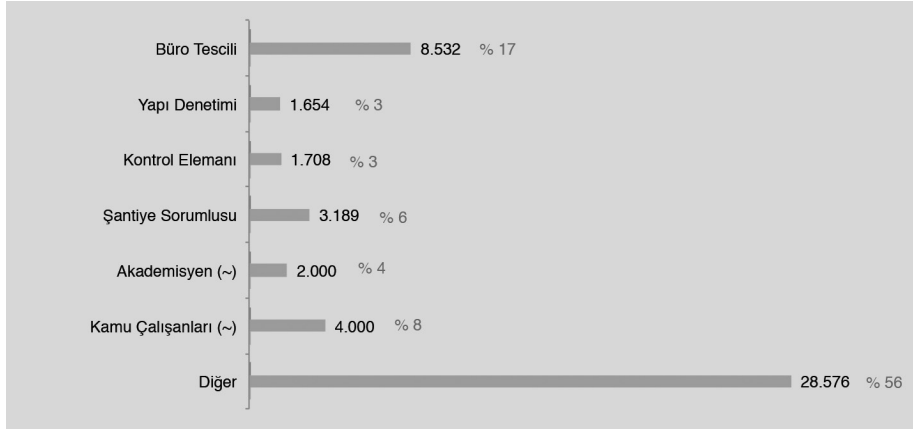
Mezuniyetten sonra eğitimle ilgili düşüncelerinde de, yüzde 85’i yüksek lisans yapmak istediğini belirtmiş, bu oran yakın zamana kadar yüzde 25’ti. Meslek ortamındaki kötü şartlar eğitimdeki talebi artırmış olmalı diye düşünüyorum. Yüzde 46’sı doktora yapmak istediğini söylüyor, bu olağanüstü bir şey. Yüzde 56 yurtdışında eğitim alabileceğini söylüyor. Sürekli mesleki gelişim kapsamındaki eğitimlerin doğru olduğunu söyleyenlerin oranı ise yüzde 83.

Meslek ortamında çalışmak istedikleri alanlar.

Ne alanda çalışmak istersiniz, meslek hayatınızda ne yapmak istiyorsunuz diye soruldu. Yüzde 63’i “kendi serbest büromu açmak ve orada çalışmak istiyorum” diyor. Diğer alanlardaki oranları görüyorsunuz, ücretli olarak çalışabilirim diyen, kamuda çalışmak isteyen yüzde 7, akademisyen olmak isteyen yüzde 19, araştırma alanında yüzde 6, medya alanında yüzde 2, malzeme yüzde 4. Bunların toplamı yüzde 100 değil, onu da belirtmeliyim. Daha farklı alanlar da yazılabilirdi. Yurtdışına gitmek isteyenlerin oranı yüzde 21.

Bu da gerçek durum, 2016 yılındaki Mimarlar Odası kayıtlarında serbest bürosunu çalıştırabilen yüzde 17, yapı denetimi yüzde 3, kontrol elemanı yüzde 3, şantiye yüzde 6, akademisyen yüzde 4, kamu çalışanlarının yüzde 8 olduğunu görüyoruz ve diğer alan yüzde 56 gibi. Bu yüzde 17, 10-15 sene önce yüzde

2016 yılında üyelerin çalışma alanları, 2016 yılında mimar sayısı 50.873.

35 civarındaydı. Mimar sayısı çok arttı, ama bu alanda sayı artmayınca oran olarak düştü, yüzde 17.

Bunun altını çiziyorum, çünkü sanki bütün mimarlık eğitiminin hedeflediği buymuş gibi bir algı yaratıyor. Bütün eğitim süresince tasarım eğitime vurgu yapılıyor, mimarlık eğitimi tamamlayanlar, kendi serbest bürosunu kuracak gibi bir duygu oluyor. Dolayısıyla kuramayınca, görüldüğü gibi sadece yüzde 17 aktif olabiliyor, diğerleri ciddi bir hayal kırıklığıyla meslek ortamına başlıyor. Bu ciddi bir travma, bunu tartışmamız gerekiyor.

En son MOBBİG'de de gündeme geldi, “meslek okulu mu mimarlık okulu mu” tartışmaları. Tabii tasarım ağırlıklı eğitim eleştirilince, meslek pratiği üzerinden vurgu yapılıyor ve meslek pratiğine çok vurgu yapılırken da, işte “burası meslek yüksek okulu değil, biz mimarlık eğitimi yaptıracağız” deniyor. Tabii ki yapılacak, işte bunun dengesini kurmamız gerekir. Meslek ortamında karşılaşacakları her sorunun aktarılması, her şeyin öğrenilmesi değil, en azından her şeyin farkında olunduğu bir eğitimin verilmesi gerekir diye düşünüyorum. Bu konuda da Mim.Ar'la beraber farklı araştırmalar yapılabileceğini hatırlatarak, bu bölümü kapatmak istiyorum.

Uluslararası ortamla ilgili birkaç bilgi paylaşayım... UIA bilgilerinde 124 ülkede 1,5 milyon civarında mimar gözüktüyor, Avrupa'da da 565 bin mimar var. Mimarların yüzde 70'i gelişmiş ülkelerde, mimarlık öğrencilerinin de yüzde 70'i gelişmekte olan ülkelere. Bir tür öğrenci fabrikası gibi çalışıyor ülkeler ve gelişmiş ülkelere öğrenci transfer ediyoruz. Çünkü bizim mezunlarımız henüz mimar olarak kabul edilmeyen o ülkelere.

Bu konuya da kısaca değineyim, dünyadaki yabancı öğrenci pazarı üniversite kapsamında 4 milyon 300 bin kişiymiş. Çok ciddi bir ekonomik pazar, OECD rakamlarına göre 100 milyar ABD doları civarında olduğu hesaplanıyor. Türkiye'de 55 bin, herhalde Kuzey Kıbrıs hariçtir, Kuzey Kıbrıs'ta çok ciddi bir yabancı öğrenci nüfusu var. İşte buradan da başka ülkelere, özellikle İngiltere, Almanya, Fransa gibi ülkelere mezunlarımız gidiyor. Doğal olarak kendilerini geliştirmeye bir başka ortamda tutunabilmeye çalışıyorlar.

Mimarlık alanında uluslararası hizmet ticareti bedeli 2,8 milyar €. (2008 yılına ait bir veri, güncelleyemedim, ama arttığını tahmin edebiliriz.) Bir başka ülke için üretilmiş mimarlık hizmetlerinin bedeli bu. Türkiye az da olsa mimarlık hizmeti ihraç ediyor, bununla gurur duyuyoruz. Afrika’dan Orta Asya’ya kadar pek çok ülkede proje yapan meslektaşlarımız var, ama İstanbul’a baktığınızda büyük holdinglerin projelerini yabancı mimarlara ısmarladığını görüyoruz, bir yandan da yabancı proje hizmeti ithal eden bir ülkeyiz.

Uluslararası ortaklıklar kurulmasını istiyoruz, ama ortaklıklarda da eğitimden kaynaklanan bir eşitsizlik söz konusu. Bu bizi taşeron durumuna indiriyor. Bunu da belirterek hızlıca geçmek, uzatmak istemiyorum.

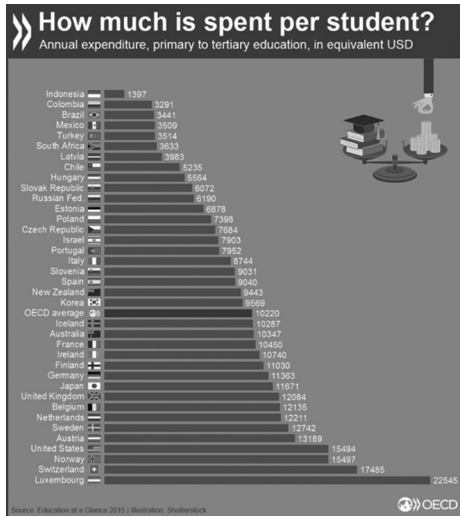
Avrupa Birliği süreci konusunda hocam da biraz değişti. Hatırlayacaksınız, bir ara sürekli uyum yasaları çıkıyordu. Bu uyum yasaları çerçevesinde mimarlıkla ilgili yasa taslağı da tartışıldı ve bu taslak geliştirilmesine rağmen, Avrupa Birliği süreci dondurulduğu için bu kanun çıkmadı. “Mesleki Yeterliliklerin Belirlenmesi ve Karşılıklı Tanınması Hakkındaki Yasa” çıkmadı, fakat bu yasadaki ilgili madde YÖK tarafından yönetmelik olarak yayınlandı. (Resmî Gazete / 02.02.2008 / 26.775) Doktorluk, Hemşirelik, Ebelik, Diş Hekimliği, Veterinerlik, Eczacılık ve Mimarlık Eğitim Programlarının Asgari Eğitim Koşullarının Belirlenmesine Dair Yönetmelik. Yönetmeliğin 9. maddesi mimarlıkla ilgili. Burada da ne bir şekilde, 4 yıllık eğitim diyor ve 11 madde sıralanmış... Yıllardır bildiğimiz, UIA-UNESCO’nun mimarlık eğitiminde olması gereken, edinilmesi gereken kriterler diye belirtilen, 11 madde belirtiyor. Bu 4 yılın altını çizmesine rağmen, YÖK yurtdışından gelen 3 yıllık diplomalara denklik veriyor, bu ciddi bir sorun. Bununla ilgili davalar sürüyor, Mesleğe Kabul Kurulumuzun bu konuda çalışmaları var.

Öncelikle mesleğe kabul sürecinin önümüzdeki dönemde daha ayrıntılı irdelenmesi gerekir. Mimarlar Odası Mesleğe Kabul Kurulu var çalışıyor, ama yasal bir dayanağı olmadığı için Mimarlar Odası bünyesindeki mevzuat çerçevesinde danışma organı olarak görev yapıyor. Özellikle yurtdışı diplomalarını inceliyor. Ama bu yapının farklı farklı alanlarda çalışması, gelen diplomaları irdelemesi, ülkemizdeki diplomaları irdelemesi gibi bir seçenek olmalı. O yüzden uzun zamandır bu kurulun gündeminde olduğunu biliyorum. Mesleğe Kabul Çalıştayının yapılması ve MİAK’ı oluşturduğumuz gibi, hep beraber akademisyenlerle birlikte meslek örgütümüz ve paydaşlarımızla birlikte Mesleğe Kabul Kurulunun daha kuvvetli bir şekilde örgütlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

“Staj ve Meslek Pratiği Eşgüdüm Kurulu” kurultaylarda irdelenen bir konudur. Eğitim içerisindeki staj yükümlülüğünün ve eğitimden sonraki meslek pratiği yükümlülüğünün birlikte ele alınması, tartışılması, sorunlarının beraber değerlendirilmesi, büroların akreditasyon konusunun nasıl yapılabileceği konuşuldu geliştirildi, ama hayata geçmedi. Bunu da yine bu kurultayın sonuç bildirisine geçmesi bakımından bir kez daha sizin dikkatinize sunuyorum. Bu yapının da Mimarlar Odası ve MOBBİG ortaklığıyla beraber kurulabileceğini ve sorunların önemli bir kısmını aşabileceğini düşünüyorum.

Karşımızda şöyle bir tablo var, ortaöğrenimin durumundan yaşam boyu sürececek sürekli mesleki gelişime kadar bütünlük arz eden bir kalite arayışı söz konusu. Biz özellikle uluslararası denkliği gözeten bir üniversite eğitimi konuşuyoruz daha çok, ama ortaöğrenim çıktılarına fazla irdelemiyoruz. Bizim alanımız değil tabii ki, ama biz onunla ilgili sorunları, endişelerimizi dile getirebiliriz diye düşünüyorum. Bu konuyla ilgili olarak geçtiğimiz günlerde PISA'nın (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) bir raporu çıkmıştı.

Andreas Schleiche / OECD PISA Direktörü bir röportaj verdi, okumuşsunuzdur. 72 ülke arasında 50'nci olmuşuz. Bilim ve matematikten sondan ikinci olmuşuz. Eğitimimizle ilgili öyle analizler yapıyor ki, eğitim bilimciler tabii daha dikkatli irdelemeli bu durumu: "Türkiyeli öğrenciler öğrendikleri bilgiyi yeniden üretme görevi -yani bir şeyi ezberlemek ve onu kâğıda dökmek görevi- verildiğinde çok iyi notlar alıyorlar. Fakat ellerindeki bilgiyi yaratıcı bir şekilde uygulamaları istendiğinde zorlanıyorlar. Çelişki şu: Türk öğrencilerin iyi oldukları alanlar artık dünyada daha önemsiz. ...Biyoloji, fizikte içerik bilgisi sorduğumuzda Türk öğrenciler gayet iyi. Ama internetten de bulabileceğiniz bu bilgilere sahip olmanın anlamı ne ki?" Bunlar çok ciddi sorgulamalar. Bu ortamda yetişen, yetersiz bir donanımla üniversiteye gelen öğrenciyi, biz yine yetersizlikler içerisinde dört yılda yetki veriyoruz, en önemli sorunumuz bu.

Ülkelerin eğitim harcamaları, OECD.

OECD'nin raporunda, eğitime harcanan Avrupa ortalaması 10.220 USD, Türkiye'de 3.514 USD, üçte biri. En yüksek harcama da Lüksemburg'ta olmuş, 22.545 USD. Biz bunu artırmadığımız müddetçe, örgün eğitim konusunda bir genel yaklaşımları, politikayı değiştirmedığımız müddetçe kolay kolay bir sonuç alamayacağız diye düşünüyorum.

Bu kurultayda iki ana konumuz var, Birincisi "Türkiye Mimarlık Politikası" bunu yarın daha çok tartışacağız. İkincisi "Türkiye Mimarlık Eğitim Politikası" geçtiğimiz kurultaydan beri bu konuyu dile getiriyor geliştirmeye çalışıyoruz. Bu konuyu da yarın irde-

leyeceğiz, burada çok fazla ayrıntıya girmiyorum. Ama şunun altını çiziceğim. Bizler tabii ki sıkıntılarımızı dile getiriyoruz. Biz meslek örgütü olarak değişik platformda bunları aktarıyoruz, sizler sorunlarınızı kendi kurumsal çerçeveler içerisinde aktarıyorsunuz. Ama bizlerin daha güçlü bir şekilde beraber görüşmelerimizi oluşturmamız ve kamuoyuna, ilgili idarelere daha güçlü bir şekilde duyurmamız gerekir. Bunun mekanizması da, "Türkiye Mimarlık Eğitim Kurulu" gibi bir oluşumu oluşturmaktır. Bu tüzüksel bir yapı değildir, beraberliğimizin, kurultayda olduğu gibi beraberliğimizin sağlanması ve asgari müştereklerde anlaştığımız konularda endişelerimizi, sıkıntılarımızı, çözüm önerilerimizi daha güçlü bir şe-

kilde aktaralım diyorum. Bu alandaki bütün paydaşlarla beraber, bu oluşumu sağlayabilirsek, işte mimarlık eğitim kurultaylarını beraber yapıyoruz, yine beraber örgütlerimiz daha güçlü bir şekilde hayata geçiririz. Yıllık raporlar hazırlarız, kamuoyuna yönelik yayınlar yaparız mimarlık eğitimiyle ilgili, kurumsal sürekliliği ve bilgi birikimini sağlarız ve biraz önce belirttiğim o yasa çalışmaları tekrar gündeme geldiğinde güçlü bir temsil sağlayabiliriz diye düşünüyorum.

Sonuç bildirisine geçmesi için bunların altını çizmek istedim. Teşekkür ederim.

MİAK + MiMeKK + SMGM + Mim.Ar Ortak Sunuşu

Neriman Şahin Güçhan

Merhaba. Bülend Tuna’nın mimarlığın eğitim ortamıyla ilgili niceliksel bilgileri de içeren, oldukça kapsamlı sunumundan sonra ben de sizlere SMGM, MiMeKK, MİAK ve Mim.Ar birimlerinin çalışmalarıyla ilgili bir sunuş yaparak, bunların birbirleri ile ilişkilerini de aktarmaya çalışacağım. Bu ortak sunumu her birim adına bugüne kadar görev yapmış kurum temsilcileri ile birlikte: SMGM adına Necip Mutlu, Dilşad Aktaş Canatay, Merve Yıldırım; MiMeKK adına Bülend Ceylan ve Sibel Baş; Mim.Ar adına Bülend Tuna ve Merve Yıldırım; MİAK adına ben ve Dilşad Aktaş Canatay’la birlikte hazırladık. Bu ortak

çalışma ile ilgili sorular olursa, çalışmaya destek veren tüm ekip de burada olduğu için, onlarla birlikte sizlere yanıt verebiliriz.

Bu sunuşu üç başlıkta derledim. Önce genel bir giriş yapıp, mimarlık eğitim ve pratiğinin konumuna ilişkin bir değerlendirme yaparak, daha çok hukuki çerçeveye yönelik bilgi vereceğim. Bülend Tuna zaten az önceki sunuşunda bu konularla ilgili, oldukça ayrıntılı bilgi aktardı. İkinci bölümde ise SMGM, MiMeKK, MİAK ve Mim.Ar birimlerini tanıtacağım. Bu dört birim nedir? Bugüne kadar neler yapmıştır? Sorularına yanıtlar vermeye çalışacağım. Son olarak ise, mevcut duruma ilişkin bu aktarılanlar üzerinden “mimarlık eğitim ve pratiğinin geleceğine yönelik ortak öngörüler, hedefler ve inisiyatifler tanımlanabilir mi?” sorusuna odaklanarak, yorumlarımı paylaşacağım.

Mimarlık eğitim ve pratiğinin konumuna ilişkin bir değerlendirme

Bu sunuşun ilk kısmını, yöntem olarak kronolojik düzende dış etkiler ve iç etkiler şeklinde gruplayarak (bunun da bir kısmını Selahattin Bey de açış konuşmasında ifade etti) aktarmayı planlıyorum. Yani iç ve dış etkilerden söz edip, mevcut mevzuat ile ulaşılan kurumsallaşma düzeyini aktarmaya çalışacağım.

İkinci bölümde, birimleri anlatırken, her bir birimin kuruluş amacı, görevleri, organizasyon yapısı ve bugüne kadar neler yaptığı, yasal bir dayanağı var mı/yok mu? Tanınırlığı, gerçekleştirdiği ya da gerçekleştiremediği faaliyetleri ve etkinlikleri, mevcut duruma ilişkin sorunlar neler ve gelecek planlarından

söz etmek istiyorum. Üçüncü aşamada ise, tüm bu nitelikleri ortak bir tabloda birleştirerek, her birimin öne çıkan özelliklerini, ortaklıkları/farklılıkları ifade etmeye çalışacağım.

Az önce Selahattin Önür'ün de oturum açış konuşmasında aktardığı üzere, özellikle birinci kurultaydan bu yana mimarlık alanında eğitimle ilgili, çok ciddi tartışmalar yürütülüyor. Hızlı bir şekilde mimarlık mesleki alanının örgütlenmesini kronolojik bir düzen içinde bakarsak, bu süreci etkileyen önemli faktörler olarak şunlardan söz edilebilir (Tablo 1).

Tablo 1. Türkiye'de Mimarlık Meslek alanının örgütlenmesini yönlendiren iç ve dış etkiler		
DIŞ	İÇ	ETKİLER
	1927	Türk Mimarlar Cemiyeti, 1934 Türk Yüksek Mimarlar Birliği, 1948 UIA (Uluslararası Mimarlar Birliği) temsilciliği
	1950	Üniversite sayısı: 3
	1954	TMMOB Mimarlar Odası (6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu), 2017 yılı itibarıyla Mimarlar Odası 26 Şube ve 85 Temsilciliği ile faaliyetlerini sürdürüyor
1963		Türkiye ve AB arasında 1963 yılında imzalanan ve taraflar arasındaki ilişkinin hukuki dayanağını oluşturan Ortaklık Anlaşması'nın 13'üncü ve 14'üncü maddelerinde hizmetlerin dolaşımının serbestleştirilmesine ilişkin hükümler düzenleniyor.
	1973	Üniversite sayısı: 12
1987		UIA/UNESCO MİMARLIK EĞİTİMİ ŞARTI Dublin (Mimarlık eğitiminin kapsamı, bilgi, beceri ve yetkinlikler)
	1992	Üniversite sayısı: 53
	1995	Mimarlık Bölüm Başkanları arasında iletişim kurulmasına yönelik bir arayış
1996		Gümrük Birliği (AB 1963, 1987)
1996		UIA/UNESCO MİMARLIK EĞİTİMİ ŞARTI rev. (Genel özellikler, eğitim ve hedefleri, ölçütler
	1997	YÖK-Pilot Çalışma İTÜ+YTÜ, Higher Education Funding Council of England (HEFSE)
	1998	MOBBİG (Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu), ilk inisiyatif / iletişim platformu
1999		Türkiye'nin AB adaylığının kabulü
1999		In Beijing in 1999, a protocol establishing the UNESCO-UIA Validation Council for Architectural Education
2000		UNESCO-UIA Mimarlık Eğitimi Validasyon Konseyi, UNESCO ve UIA arasında imzalanan ve UIA Başkanı başkanlığında ve UNESCO tarafından atanan ortak bir başkan olan 6 Mayıs 2000'de imzalanan protokolle oluşturulan ikili bir organdır. UNESCO ve UIA tarafından ortaklaşa belirlendi.
	2001	MÜDEK (Mühendislik Dekanları Konseyi) platformu kuruluşu
	2001	Mimarlık ve Eğitim Kurultayı I, 2001 - VII, 2013; VIII, 2015
	2002	Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği
2002		Berlin'de, UNESCO ve UIA arasında mimarlık eğitimi için UNESCO-UIA Değerlendirme Konseyi'nin oluşturulması için imzalanan ortak bir protokolün imzalanmasının onaylanması, eğitimciler için önemli bir referans belge oluşturan düşünceler ve öneriler içeren «UIA ve mimarlık eğitimi dokümanının» hazırlanması

	2003-2004	AB Genel Sekreterliğinden başlayan Mimarlık Ortak İnisiyatifi (Kasım 2003), Üniversitelerarası Kurul'ca Mart 2004'de oluşturulan Komisyon (ODTÜ, MF Dekanı Prof. Dr. Haluk Pamir, YTÜ MF Dekanı Prof. Dr. Emre Aysu, MSGSÜ MF Dekanı Prof. Dr. İlgı Yüce Aşkun ve İTÜ MF Dekanı Prof. Dr. Ferhan Yürekli) mesleklerin serbest dolaşımı ile ilgili direktifin yorumlanması konusunda hukuki çerçeveye yönelik tartışmayı içeren bir çalışmanın hazırlanıp, Mayıs 2004'de AB Genel Sekreterliği'ne sunuluyor ve sonrasında da diğer mesleklerden de katılımcılarla birlikte bu süreçle ilgili çalışmalara katılınıyor. Öte yandan bu sürece yönelik tartışmalarda MO'nın yanı sıra Serbest Mimarlar Derneği, MOBBİG vb. kurumların ve kişilerin (S. Önür, E. Aközer, M. Artu) katkısı, desteği oluyor.
	2003-2006	TMMOB Mimarlar Odası ve MOBBİG desteğinde Mimarlık Akreditasyon Komisyonu kuruluyor, dünya örnekleri ve UIA belgelerinden yararlanılarak akreditasyon sistemi (MİAK'ın altyapısı) geliştiriliyor.
2004		UIA/UNESCO Mimarlık Eğitimi Şartı rev. (Mimarlık eğitiminin kapsamı, bilgi, beceri ve yetkinlikler ve akreditasyon şartları)
	2004	SMGM'nin kuruluşu: TMMOB Mimarlar Odası, Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi Yönetmeliği
	2005	UIA 2005 İstanbul Dünya Mimarlık Kongresi ile uluslararası boyutların ve kurumsal yetkinliklerin gündeme gelmesi ve İstanbul'da UNESCO ve UIA Konseyi Tüzük güncellemelerine katkıda bulunmuş.
2005		DIRECTIVE 2005/36/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 7 September 2005, on the Recognition of Professional Qualifications, Official Journal of the European Union (Section 8, Article 46-; pp 47-)
	2006	Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği, YÖK, RGT: 20.09.2005, RGS: 25942/ rev. RG-28/12/2006-26390
	2006	MİAK'ın kuruluşu: Mimarlar Odası- Mimarlık Akreditasyon Kurulu Yönetmeliği
2005 AB onayı 2009		MESLEKİ YETERLİLİKLERİN TANINMASINDA AVRUPA PARLAMENTOSU VE KONSEY DİREKTİFİ'nde Tıp, Mimarlık, Hukuk alanlarına ilişkin tanımlar yer alır. Direktifin Bölüm 8, «Mimar» başlıklı bölümünde Madde 42'den 45'e kadar mimarların eğitiminden (4+2 veya 3+3= toplam 6 yıllık bir eğitim), eğitim şartlarında tadilatlar, mimarların mesleki faaliyetlerini sürdürmeleri ve mimarlara özgü kazanılmış haklar yer alıyor.
2007		UNESCO ve Uluslararası Mimarlar Birliği UIA'nın 2004'de revize edilen Mimarlık Eğitimi Şartı, 24 Ocak 2007'de dünyaya duyurulur. UIA İstanbul Genel Kurulu'nda, Temmuz 2005'de kabul edilen UNESCO-UIA Validasyon Konseyi kararında eğitim süresi ve aşamaları açıklamalı olarak ortaya konmaktadır. Buna göre: «... Eşkredilendirilmiş / onaylanmış / tanınmış üniversite veya eşdeğer bir kurumda, eşkredilendirilmiş / onaylanmış / tanınmış bir mimarlık programında, mimarlık dalının ana konusunu oluşturduğu, beş yıldan az olmayan bir eğitimidir.
2008		Torino, UIA-RIBA yönetim anlaşması ve RIBA tarafından onaylanmış diplomaların karşılıklı tanınması ile mimari eğitim programları için UNESCO-UIA Onaylama sistemi genişletilmiştir.
	2008	Türkiye'nin her ilinde en az 1 devlet üniversitesi kurulması 2006 yılında toplam üniversite sayısı:93
	2009	Mim.Ar'ın kuruluşu: TMMOB Mimarlar Odası 40. Dönem, TMMOB Mimarlar Odası Araştırma Çalışma Grubu: (Mim.Ar) Yönetmelik Taslağı Nisan 2011.
	2011	MiMeKK'in kuruluşu: Mimarlar Odası Mesleğe Kabul Kurulu
2011		Tokyo'da UIA/UNESCO MİMARLIK EĞİTİMİ ŞARTI ile UNESCO-UIA Mimarlık Eğitimi Validasyon Sistemi belgesi güncellendi.

2013/2016	- 2013 yılında kabul edilen ve 18 Ocak 2016 tarihinde yürürlüğe giren Modernize Edilmiş Mesleki Yeterlilikler Yönergesi (2013/55/AB sayılı ve 20 Kasım 2013 tarihli Mesleki Yeterliliklerin Tanınması Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Yönergesi, http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0123&from=EN, Erişim Tarihi: 19.12.2015) - Mesleki Yeterlilikler Yönergesi, Birlik genelinde bazı mesleklerin otomatik olarak tanınmasına imkân veriyor. Tıp doktorluğu, diş hekimliği, hemşirelik, ebelik, eczacılık, veteriner hekimlik ve mimarlık meslekleri için geçerli olan otomatik tanıma sistemine göre, üye devletlerin kendi sınırları içinde söz konusu meslekleri icra etmek isteyen kişilerin mesleki yeterliliklerinin yönerge ile aynı doğrultuda olup olmadığını kontrol etmeleri öngörülüyor. Dolayısıyla bu mesleklerle ilişkin tüm üye devletlerde geçerli olan asgari eğitim koşulları Birlik genelinde düzenleniyor ve tüm AB'yi kapsıyor (Kaynak: Hizmetlerin Serbest Dolaşımı: Türkiye-AB Üyelik Müzakereleri ve Gümrük Birliği'nin Güncellenmesi, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayın No: 280, Haz. Buşra CATIR, İstanbul, Mayıs 2016)
2014-2015	Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı'nın Avrupa Birliği'ne Katılım için Ulusal Eylem Planı I. Aşama - Kasım 2014 - Haziran 2015 sunumu'nda (https://www.ab.gov.tr/files/uepwebsontr.pdf) Fasıl 3: İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi başlıklı bölümünde (sf. 10) «İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi Faslı siyasi blokaj nedeniyle müzakerelere açılmamaktadır.» ifadesi yer alır. Bu açıklamaya göre 2013'de kabul edilen yönergenin 2016'de yürürlüğe girip girmediği anlaşılmamaktadır.
2015	Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği (23 Temmuz 2015, RGS:29423) ile Yükseköğretim Kalite Kurulu'nun kurulması
2016	Yükseköğretim Kalite Kurulunun Çalışma Usul ve Esasları, 17.02.2016 tarihli YÖK kararı ile kabul edilmiştir.
2016	Yükseköğretim Kalite Kurulu Kurumsal Dış Değerlendirme Yönergesi, 11.05.2016 tarihli YÖK kararıyla kabul edilmiştir.
2016	Yükseköğretim Alanında Faaliyet Gösteren Dış Değerlendirme ve Akreditasyon Kuruluşlarının Yetkilendirilmesine İlişkin Yönerge, 07.09.2016 tarihli Yükseköğretim Kurulu kararı ile kabul edilmiştir.
2017	UNESCO-UIA Mimarlık Eğitimi Validasyon Konseyi' nce "Eğitim Programları ve Sistemleri için UNESCO-UIA Doğrulama Sistemi Usulleri El Kitabı" (Revize Edilen Sürüm Haziran 2017), UIA meclisinde onaylanmak üzere güncellenmiştir. Bu değişiklikler doğrulama sürecini önemli ölçüde iyileştirir ve netleştirir.

6235 sayılı yasa ile 1954'de kurulan Mimarlar Odası'nın mimarlık mesleği ile ilgili ana kurum olarak işlev üstlendiği 1950'li yıllarda Türkiye'deki üniversite sayısı 3'dür. Tablo 2'de görüldüğü üzere 1973'e gelindiğinde bu sayı 12'ye yükselirken, ilk ivmenin 1984 yılında ilk vakıf üniversitesi olarak Bilkent Üniversitesi'nin kurulması olduğu söylenebilir. Bu sayı 1992'de 53'e, 2006'da 93'e, 2015 yılı sonunda 197'ye ulaşmıştır. 15 Temmuz sonrasında 2017'de bazı üniversitelerin kapatılmasıyla, 186'ya gerileyen olan üniversitelerin sayısındaki bu hızlı artışla ilgili olarak YÖK'ün yürüttüğü politika, *YÖK Stratejik Planı 2016-2020*'de şöyle açıklanmaktadır:

"Ülkemizde de yükseköğretime erişim ve yükseköğretim alanındaki okullaşma oranının artırılması 2000'li yıllar öncesinde çözümlenmesi gereken en öncelikli konu iken özellikle 2003-2014 yılları arasında bu konuda niceliksel bakımdan, sayısal açıdan çok önemli gelişmeler sağlanmış, yatay büyüme olarak adlandırabileceğimiz büyük bir büyümeye şahit olunmuştur. Haziran

Tablo 2. 1950-2017 yılları arasında Türkiye’de Üniversite sayısının artışı

Yıl	Üniversite Sayısı ¹
1950	3
1973	12
1980 ²	19
1992	53
2006	93
2015	197
2017	186

¹ Sargı, S., «Türkiye’de üniversitelerin gelişim süreci ve bölgesel dağılımı», *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 3, Sayı: 5, 2007, 133-150.

² İlk Vakıf Üniversitesinin kurulması 1984

2015 tarihi itibari ile yükseköğretim kurumu sayımız 193’e ulaşmış ve öğrenci sayımız da altı milyonu aşmış, bu öğrenci sayımız ile Avrupa Yükseköğretim Alanındaki en yüksek öğrenci sayısına sahip ikinci ülke konumuna gelinmiştir. Yükseköğretim sistemimizdeki bu istikametteki büyüme sürecinin bundan sonraki aşaması keyfiyet itibariyle, nitelik ve kalite bakımından da büyümedir.” (Yükseköğretim Kurulu Stratejik Planı 2016-202, sf 22).

Dolayısı ile bu açıklamadan, nitelikten bağımsız yaşanan bu hızlı niceliksel artışın arka planında, Türkiye’nin AB perspektifi olduğu anlaşılmaktadır. Aslında 1954’ten bugüne mimarlık eğitim ve pratiğine ba-

kıldığında, AB perspektifinin Türkiye’yi dolayısıyla mesleki ortamımızı da her zaman etkilediğini söyleyebiliriz. AB ile ortaklık kurma niyetinin resmileştiği 1963’den bu yana, hizmetlerin serbest dolaşımına ilişkin konu müzakerelerde yer almaya başlar (Tablo 1).

Türkiye’nin AB’ye girişinin pek de tartışılmadığı bir dönemde, 1987 yılında gündeme gelen *UNESCO ve UIA (Uluslararası Mimarlar Birliği) Mimarlık Şartı* ise Türkiye’de mimarlığın meslek ortamında yankı yapmış, gündeme getirilip tartışılmış ve benimsenmiştir (ki Selahattin Bey’in bizim için “temelden geldi ve tartışıldı” diye ifade ettiği). Özellikle 1990’lı yıllardan itibaren de mimarlık eğitim şartı Mimarlar Odası ve Türkiye’deki akademisyenlerce uluslararası bir temel belge olarak kabul görerek, meslek yasası ile ilgili tartışmalardan, eğitim ortamına kadar pek çok tartışmaya zemin oluşturup, kullanılmaya başlanmıştır. 1996’da Gümrük Birliği’nin gündeme gelmesine paralel olarak, aynı yıl yine UIA ve UNESCO Mimarlık Şartı’nın revize edildiğini ve paylaşıldığını görüyoruz. Böylece mimarlık eğitiminin hedef ve ölçütleri de, bu belge içinde yer almaya başlar.

Türkiye’de YÖK’ün yaptırdığı ilk pilot mimarlık eğitimi akreditasyon çalışması da 1997-98’de İTÜ ve YTÜ mimarlık programlarını kapsayacak şekilde gerçekleştirilir. Bu tartışma ve gelişmeler, o dönemde sayıları çok olmasa da mimarlık okulları bölüm başkanlarını da harekete geçirir ve 1998’de *Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu*, kısaca MOBBİG adı altında bir iletişim platformunun oluşturulmasına vesile olur.

Türkiye’nin AB adaylığının kabul edildiği 1999 yılında, *UNESCO-UIA Mimarlık Eğitimi Validasyon Konseyi*’nin kurulmasına ilişkin protokol de hazırlanır ve 2000 yılında konsey oluşturulur. Bu gelişme mimarlık eğitiminin kalitesine ilişkin ortak kaygıların uluslararası alanda paylaşılması ve ortak düzeyde bir alt sınır tanımlama çabası olarak da tarif edilebilir.

Türkiye’de AB üyeliği ve mesleklerin serbest dolaşımıyla ilgili tartışmalara paralel olarak, 2001 yılında Mühendislik Dekanları Konseyi kurulmuş, mühendis-

ler mimarlardan daha önce örgütlenerek, AB'ye uyum çalışmalarının içinde yer almaya başlamışlardır. Yine de 2001 mimarlık disiplini için de önemli bir yıl olur. Çünkü bugün dokuzuncusu gerçekleştirilen Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nın ilki 2001'de gerçekleştirilecektir. Ardından 2002 yılında YÖK tarafından *Yükseköğretim Kurumunda Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği* çıkarılır. Yükseköğretimin akreditasyonunu gündeme getiren konuyla ilgili bir altlık oluşturan bu yönetmelik, kurumsal bir yapılanmaya yönelik mevzuatla desteklenmediği için pek de etkili olamasa da konunun mevzuatta ilk kez yer alması açısından önemlidir.

2002 yılında Berlin'de, UNESCO ve UIA arasında mimarlık eğitimi için *UNESCO-UIA Değerlendirme Konseyi*'nin oluşturulmasına yönelik kararın çıkması, eğitimciler için önemli bir referans belge oluşturan düşünce ve önerileri içeren UIA ve Mimarlık Eğitimi Dokümanı'nın hazırlanmasının yolunu açar. Nitekim 2003'ten itibaren, AB'ye uyum sürecinde mimarlık eğitimiyle ilgili tartışmalar, farklı platformlarda devam eder (ki az önce Selahattin Bey de bunu ifade etti). Hatırlanacağı üzere bu dönemde AB Genel Sekreterliği'nin önerisiyle bir Mimarlık Ortak İnisiyatifi (Kasım 2003) ya da Ortak Mimarlık Platformu kurulması ve çalışmaların böyle sürdürülmesi gündeme gelmiştir. Ancak bu konuda başarı sağlanamayınca, Üniversitelerarası Kurul Mart 2004'de ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Haluk Pamir, YTÜ Mimarlık Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Emre Aysu, MSGSÜ Mimarlık Fakültesi Dekanı Prof. Dr. İlgi Yüce Aşkun ve İTÜ Mimarlık Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ferhan Yürekliden oluşturulan bir komisyon kurarak, görevlendirir. Bu komisyon mesleklerin serbest dolaşımı ile ilgili direktifin yorumlanması ile hukuki çerçeveye yönelik tartışmayı içeren bir metin hazırlayarak, Mayıs 2004'de AB Genel Sekreterliği'ne sunar. (<http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=1412>). Sonrasında ise bu komisyon diğer mesleklerden de katılımcılarla birlikte, bu süreçle ilgili çalışmalara bir süre daha devam eder. Bu sürece yönelik tartışmalarda Mimarlar Odası ile birlikte, Serbest Mimarlar Derneği, MOBBİG gibi kurumların yanı sıra pek çok meslektaş ve akademisyenin de katkısı olmuştur ki sanıyorum bu kişilerin büyük kısmı şimdi burada, MEK IX'un katılımcılarını oluşturuyor.

AB uyum süreci ile ilgili gelişmelere paralel olarak, mimarlık eğitiminin niteliği ve özellikle süresine ilişkin tartışmalar bir yandan devam ederken; 2003 yılında Mimarlar Odası bünyesinde özellikle akademisyenlerden oluşan bir Mimarlık Akreditasyon Komisyonu kurulur. Bu komisyon özellikle UIA belgeleri ve dünya örneklerinden yararlanarak ve 2004 yılında revize edilen UIA Mimarlık Eğitim Şartı'nı esas alarak (ki bu belgeler sürekli güncellenen, aktif belgeler) mimarlık eğitiminin akreditasyonu ve Mimarlık Akreditasyon Kurulu'nun (MİAK) oluşturulmasına yönelik süreç ve koşulları içeren bir altyapı oluşturur. Geliştirilen bu altyapı ile 2006 yılında yayımlanan TMMOB Mimarlar Odası-Mimarlık Akreditasyon Kurulu Yönetmeliği ile MİAK kurulur (<http://miak.org>).

Bu süreçte MO bünyesinde geliştirilen Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi (SMGM), Yönetmeliği'nin çıkması ile 2004 yılında kurulur. Bu gelişme kuşkusuz çok önemlidir, çünkü AB perspektifinde tanımlanan Uluslararası Yeterlilik-

ler Çerçevesi¹ ve “Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi²” kapsamında tanımlanan **hayat boyu öğrenme yaklaşımının** meslek alanına uyarlanması açısından çok önemlidir. SMGM ile üniversiteden mezun olup, mesleğe başladıktan yıllar sonra da, mimarların meslek alanı ile ilgili gelişmeleri takip edilebilecekleri eğitimlerin alınabileceği bir yapı oluşturulmuştur.

2005’ten itibaren de mesleklerin serbest dolaşımıyla ilgili AB direktifi gündeme gelir ve konuyla ilgili düzenlemeler 2005 ile 2009 arasında kademeli olarak Avrupa Parlamentosu’nda onaylanır. *Mesleki Yeterliliklerin Tanınmasında Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi*’nde “Tıp, Mimarlık, Hukuk” alanlarına ilişkin tanımlar bulunur. Direktifin “Bölüm 8, Mimar” başlıklı bölümünde Madde 42’den 45’e kadar mimarların eğitiminden (4+2 veya 3+3= toplam 6 yıllık bir eğitim), eğitim şartlarında tadilatlar, mimarların mesleki faaliyetlerini sürdürmeleri ve mimarlara özgü kazanılmış haklar yer alır.

UIA’nın 2005 yılında İstanbul’da gerçekleştirilen Genel Kurulu’nda ise Temmuz 2005’de kabul edilen UNESCO-UIA Validasyon Konseyi kararında belirlenen eğitim süresi ve aşamaları, açıklamalı olarak ortaya koyulur. Bu tanımda: “... Eş kredilendirilmiş / onaylanmış / tanınmış üniversite veya eşdeğer bir kurumda, eş kredilendirilmiş / onaylanmış / tanınmış bir mimarlık programında, mimarlık dalının ana konusunu oluşturduğu, beş yıldan az olmayan bir eğitimidir.” kabulü yer alır. Bu tartışmalar Türkiye gündeminde 2003’de başlatılan ve belirli bir uzlaşmaya varan mimarlık eğitimi süresiyle ilgili uzlaşmayla örtüşmektedir. Dolayısıyla UIA İstanbul Genel Kurulu’ndan dönemden itibaren, yani özellikle son 10 yılda mimarlık meslek alanında eğitimin niteliği ve süresi en çok tartışılan konulardan biri olsa da, konuyla ilgili somut bir gelişmeden söz edilemez. UNESCO ve Uluslararası Mimarlar Birliği UIA’nın 2004’de revize edilen Mimarlık Eğitimi Şartı, 24 Ocak 2007’de dünyaya duyurulur. Ki eski versiyonları da MİAK’ın gelişim süreçlerine temel oluşturan bu belge, daha sonra *MİAK Koşullar Belgesi*’nin altığını oluşturacaktır. Bu süreçte de ilk kez 2002’de gündeme gelen *Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği* 2006 yılında yeniden revize edilir.

2009’a geldiğimizde, *Mimarlar Odası Araştırma Çalışma Grubu*, yani Mim. Ar kurulur. Henüz onaylanmamış olmakla birlikte bu birimin de bir yönetmelik taslağı mevcuttur. Daha önce oluşturulan UIA ve UNESCO’nun Mimarlık Eği-

1. Ulusal düzeyde eğitim sistemindeki yeterliliklerle bunlar arasındaki ilişkilerini açıklayan Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi “ulusal ve uluslararası paydaşlarca tanınan ve ilişkilendirilebilen yeterliliklerin belirli bir düzen içerisinde yapılandırıldığı bir sistemdir. Bu sistem aracılığıyla, yükseköğretimde tüm yeterlilikler ve diğer öğrenme kazanımları açıklanabilir ve tutarlı bir şekilde birbiri ile ilişkilendirilebilir”.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) ise “Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ile uyumlu olacak şekilde tasarlanan; ilk, orta ve yükseköğretim dâhil, meslekî, genel ve akademik eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla kazanılan tüm yeterlilik esaslarını gösteren ulusal yeterlilikler çerçevesini ifade etmektedir”. Konuyla ilgili daha fazla ayrıntı için bkz: <http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/tuerkiye-yeterlilikler-cercevesi>, Erişim tarihi: 26 Ocak 2018.

2. Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi kapsamında “Avrupa Birliği (AB) tarafından 2000 yılında yayınlanan Lizbon Stratejisi hedefleri ve ülkemizin 2001 yılında dahil olduğu Bologna Süreci hedeflerine yönelik olarak, Bologna Süreci’ne üye ülkelerin yükseköğretim sistemlerinde şeffaflık, tanınma ve hareketliliği artırma amaçlarıyla 2010 yılına kadar oluşturmaya taahhüt ettikleri “yükseköğretim alanında ulusal yeterlilikler çerçevesi geliştirme” konusunda ulusal düzeyde gerçekleştirilen çalışmalar” için bkz: <http://tyyc.yok.gov.tr/>

timi Validasyon Sistemi Belgesi. 2011'de Tokyo'da güncellenir. Aynı yıl, 2011'de Türkiye'de ise Mimarlar Odası Mesleğe Kabul Kurulu yani MiMeKK kurulur. Mesleklerin serbest dolaşımı söz konusu olduğunda, MiMeKK'ın varlığı ve sorumluluklarının mesleki alanın düzenlenmesi açısından çok önemli olduğu vurgulanmalıdır. Çünkü bilindiği üzere Türkiye'de 4 yıllık mimarlık lisans eğitimi alan herkes, Mimarlar Odası'na kayıt yaptırarak, mimarlık mesleğini icra etme yetkisine sahiptir. Oysa Avrupa Birliği'nde ülkelere göre farklılıklar olsa da, 3 yıllık mimarlık lisans eğitimi sonrasında mezunlar doğrudan meslek pratiğinde mimar olarak görev alamazlar. Eğitim süresinin 5 yıl (3+2) olmasının yanında, pratik yaparak ve bazen de sınavlara vererek, mimarlık yapma yetkisini kazanabilmektedirler. Bu durum AB ülkelerinde 3 yıllık mimarlık lisans eğitimi alan kişilerin Türkiye'ye gelip, Oda'ya kayıt olarak meslek pratiğine katılmalarını olanaklı hale getirdiği için, gündeme gelen mesleğe kabul sorunlarını gündeme getirmek ve çözümlemek üzere MiMeKK, yani Mimarlık Mesleği Kabul Kurulu görev yapmaya başlamıştır. Bu birim kendi çalışma düzenine ilişkin ölçülerini geliştirmiş olmakla birlikte, kuruluş yönetmeliği henüz çıkarılmadığı için, işlevsel açıdan henüz bir yasal çerçeveye sahip değildir.

Daha önce 2005 yılında gündeme gelen mesleklerin serbest dolaşımı konusu ise 2013'de yılında gündeme gelen Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin *Modernize Edilmiş Mesleki Yeterlilikler Yönergesi*³ kapsamında içerilerek, kabul edilmiştir. Bu Yönerge: *"Birlik genelinde tıp doktorluğu, diş hekimliği, hemşirelik, ebelik, eczacılık, veteriner hekimlik ve mimarlık mesleklerinin geçerli olan otomatik tanıma sistemine göre tanınmasına imkân veriyor. Üye devletlerin kendi sınırları içinde söz konusu meslekleri icra etmek isteyen kişilerin mesleki yeterliliklerinin Yönerge ile aynı doğrultuda olup olmadığını kontrol etmeleri öngörülüyor. Dolayısıyla bu mesleklere ilişkin tüm Üye Devletlerde geçerli olan asgari eğitim koşulları Birlik genelinde düzenleniyor ve tüm AB'yi kapsıyor"* (Hizmetlerin Serbest Dolaşımı: Türkiye-AB Üyelik Müzakereleri ve Gümrük Birliği'nin Güncellenmesi, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayın No: 280, Haz. Buşra CATIR, İstanbul, 2016).

18 Ocak 2016'da yürürlüğe girmiş olması beklenen bu yönerge Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığının Avrupa Birliği'ne Katılım için Ulusal Eylem Planı 1. Aşama - Kasım 2014 - Haziran 2015 sunumunun *"FASIL 3: İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi"* başlıklı bölümünde, *"İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi Faslı siyasi blokaj nedeniyle müzakerelere açılmamaktadır."* ifadesi yer almaktadır (<https://www.ab.gov.tr/files/uepwebsont.pdf>). Yani, yaşanan problemlere bağlı olarak, AB ile ilişkilerin durma noktasına geldiği günümüzde Türkiye'nin pozisyonu da belirsizliğini koruyor. Ancak her an değişebilecek bu durumun izlenerek, meslek alanına olası etkilerinin değerlendirilmesi gerekli görünüyor.

2015'te Türkiye'de Yükseköğretim kurumlarında eğitimin kalitesi açısından önemli bir gelişme daha oldu. Yukarıda söz edildiği ve daha önceki konuşması Bülend

3. 2013/55/AB sayılı ve 20 Kasım 2013 tarihli Mesleki Yeterliliklerin Tanınması Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Yönergesi, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0123&from=EN>, Erişim Tarihi: 19.12.2015.

Bey’in de açıkladığı üzere, Türkiye’nin AB perspektifinde son 10 yılda üniversite mezunu oranını yükseltmek için üniversitelerdeki sayısal artış, YÖK’ün tanımladığı politik hedeflere ulaştı. Artık YÖK nicelikten öte, nitelikte yani kaliteyle ilgilenmeye başladı ve 2015’te *Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği* çıkarılarak, Yükseköğretim Kalite Kurumu (YKK) kuruldu. Bu yönetmelik ve ilgili mevzuata göre (Tablo 1) YKK, yükseköğretim alanında kalitenin sağlanması için alanı düzenleyen özerk bir kurum olarak tanımlanırken; diğer yandan da Türkiye’de yükseköğretim alanında akreditasyon yapacak MİAK (Mimarlık Akreditasyon Kurulu); MÜDEK (*Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği*), TEPEAD (Tıp Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği) gibi kurumları tanıyan bir üst kurul olarak çalışması öngörülmektedir.

Bu kurumsallaşma Türkiye açısından kuşkusuz önemli bir gelişmedir. Ancak henüz YKK da gelişme aşamasında olup, mali özerkliğini de yeni kazanmış durumdadır. AB perspektifinde YKK’nın, YÖK’le ilişkili ancak bağımsız, özerk bir kurum olarak görev yapması herhalde, yükseköğretim kurumlarında kalitenin sağlanması açısından kuşkusuz en önemli düzenleyici kurum olarak çok etkili olacaktır. Nitekim YKK üniversitelerde kalite değerlendirmelerine başlamış olup, bu konuda alana ilişkin düzenlemeleri yapmak üzere çalışmalarını sürdürmektedir.

2017’de UNESCO-UIA Mimarlık Eğitimi Validasyon Konseyi’nce hazırlanan “Eğitim Programları ve Sistemleri için UNESCO-UIA Doğrulama Sistemi Usulleri El Kitabı”nda da bazı güncellemeler yapılır. Bunlar kuşkusuz çok önemlidir. Çünkü bizler de Türkiye’de meslek alanına yönelik geliştirilen birimlerimizle bunların değerlendirme sistemlerini, sürekli olarak bu uluslararası belgelere göre güncelleştirmek durumundayız.

Yukarıda kısaca aktarmaya çalıştığım genel çerçeve ve mevzuata ilişkin kronolojik bakış, üniversite sayılarındaki artış (Tablo 1 ve 2) ve mimarlık ve eğitimi ile ilgili yeni kurumlar ve bunların kurumsallaşma düzeyi ile ilgili gelişmeler, Bülend Tuna’nın sunumundaki gerçekliklerle birlikte değerlendirildiğinde bugüne dair bir resim ortaya çıkıyor. Bunların üstüne aslında benim daha çok şey söylememe de gerek kalmıyor. Bu resmi çok iyi tanımlayan bir mektup da var MİAK’a da iletilmiş durumda. Bu mektup ismini vermek istemediğim, X Üniversitesi, Mimarlık Bölümü öğrencileri tarafından yazılmış (Resim 1).

Resim 1. Türkiye’de bir Mimarlık Programında eğitim gören öğrencilerin sorunlarını içeren 23 Eylül 2017 tarihinde MİAK’a iletilen bir mesaj.

Okullarındaki eğitimin sorunlarından ve kalitesizliğinden şikâyet eden, farklı kurumlara ve bu arada MİAK'a da iletilmiş bu mektup şöyle sonlanıyor:

“Yanlış ve zayıf bir mimarlık eğitimi alan öğrencilerin mezun olduğunda şehirlerin başına nasıl sorunlar açabileceğini, bu bağlamda insanların ve toplumun bu olgudan nasıl etkileneceğini, Mimarlar Odası yöneticileri olarak bizlerden daha iyi bilmektesiniz. Bizim tek istediğimiz, hakkımız olan nitelikli eğitimi alabilmek. Bu konunun araştırılmasını ve bize destek olmanızı rica ediyoruz.”

Bu öğrenciler kendi okulları ve rektörleri de dâhil bir sürü kuruma başvuru yapıyorlar ve hiçbir sonuç alamadıkları için sonunda Mimarlar Odası ve MİAK'a da bu mektubu iletiyorlar. Bu mesaj, ülkemizde gelinen durumu en iyi özetleyen belgedir. Türkiye'de mimarlık okullarının bu kadar kontrolsüz şekilde artışı, gelinen noktada bu ortamın bileşenleri olarak hepimizin dönüp kendimize bakmamızı ve bir şeyler yapmamızı gerekli kılıyor.

MİAK + MiMeKK + SMGM + Mim.Ar Birimlerimin Özellikleri

Sunumumun ikinci kısmında, Mimarlar Odası desteğinde kurulan, kuruldukları dönemde tanımlanan mevzuat ya da çalışma esaslarına göre özerk ve şeffaf bir şekilde faaliyetlerini gösteren SMGM; MİAK, MiMeKK ve son dönemde daha aktif hale gelen Mim.Ar birimlerini tanıtacağımızı ifade etmiştim. Bu yaparken de hem her bir birime özgü olarak birim adı, iletişim bilgileri, sorumlulukları, amacı, kuruluş tarihi, organizasyonel yapısı ve gelişimi, yasal dayanağı, çalışma belgeleri (prensipler / ölçütler vb. belgeler), tanınırlığı, gerçekleştirdiği ya da gerçekleştiremediği etkinlikleri tanımladıktan sonra bir mevcut durum değerlendirmesi yaparak sorunlar, başarılanlar / değerler ve potansiyelleri tanımlamaya çalışacağım. Bununla birlikte her bir birimin kısa ve uzun vade gelecek planlarına da değineceğim. Böylesi bir bakışın hem mesleki ortamın örgütlenme düzeyini anlamamıza yardımcı olacak ve hem de hangi alanlarda görüş geliştirmek gerektiği konusunda da bizlere yardımcı olacağını umuyorum. Bu nu da izninizle çok fazla zamanınızı almadan, çok hızlı bir şekilde bu birimleri tanıtarak yapmak istiyorum. Bu düzene paralel olarak, her bir kurumla / birimle ilgili birilileri de tablolarla aktaracağım.

SMGM

En eski birim SMGM, 2004'te kuruldu, “kurumun amacı meslek mensuplarına değişen dünya koşulları ve bilimsel teknolojik gelişmeler ve çağdaş toplumsal gereksinimler çerçevesinde mesleki formasyonlarını sürekli geliştirme ortamlarında olanaklarını, fırsatlarını sunmak”. Bu amaca uygun olarak da çok etkin görevler yapan SMGM, bir kısmı sertifikalı olmak üzere çok sayıda mesleki eğitim veriyor. Bu amaca uygun farklı yöntem ve teknikler geliştiriyor, bu konuda olağanüstü bir veri tabanı oluşturarak ve güçlü bir ilişkiler ağı da kurmuş durumda. SMGM düzenlediği eğitimlerle ilişkili olarak toplumdaki farklı kurumlarla özellikle üniversiteler, merkezler ve benzer kuruluşlarla işbirliği yapıyor. Uluslararası çalışmaları izliyor, bunlardan örnek çıkararak mesleki gelişimle ilgili programlar hazırlıyor. Uluslararası düzeyde hizmet veren bir akredite bir kurum olmak üzere de çalışıyor.

SMGM 2004’te bir yönetmelikle kurulduğu için yasal dayanağı var. SMGM’nin kurulma aşamasında Türkiye’deki siyasi ortam, bu mevzuatın oluşturulmasına uygundu. Hatta SMGM ile yaşam boyu ve sürekli eğitim açısından, devletin AB taahhütlerine uygun bir serbest örgütlenme modeli de geliştirilmiş olduğu rahatlıkla söylenebilir. SMGM Adalet Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı gibi ilgili bakanlıklarla birlikte Mimarlar Odası, UIA ve başka mimarlar birlikleri tarafından tanınan bir birim.

SMGM yönetmeliğine uygun olarak ve Yürütme Kurulunca yönetiliyor. Diğer organları ise Bilimsel Danışma Kurulu ile birlikte yapılan eğitimlerin düzeyini geliştirmeye yönelik düzenli çalışan Eğitim Değerlendirme Birimi. Bu tür sürekli eğitim veren kurumların kendi iç denetimleri de bu birimler aracılığıyla sağlanıyor. Bir de Ölçme ve Değerlendirme Kurulu gibi bir organı daha var ki bu birim de verilen eğitimlerin etkinliğini anlamaya yönelik çalışan bir birim. Dolayısıyla SMGM’nin 13 yıllık deneyimi ve örgütlenme düzeyi açısından oldukça gelişmiş bir sisteme sahip olduğunu söylememiz mümkün. SMGM’nin çalışma prensip ve ölçütleri ile ilgili belgelerine baktığımızda; bu birimin çalışma usullerini tarif eden, kendi internet sitesinde erişime açık, dolayısı ile şeffaf bir SMGM yönergesi ile genelgelerinden söz edebiliriz. Meslek ortamı dışında ulusal düzeyde ilgili bakanlıklarca; uluslararası düzeyde ise UIA tarafından tanınmış bir birim SMGM.

Tablo 3. Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi (SMGM)	
Adı	Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi (SMGM)
İletişim Bilgileri	info-smgm@mo.org.tr / 0212 251 39 33-34
Sorumlulukları	• Mesleki hizmet alanlarının değişim ve gelişimlerini gözlemleyerek akslarını ve önceliklerini belirlemek, • Bu doğrultuda farklı yöntem ve teknikler geliştirmek ve uygulamaya sokmak, • Farklı birimlerdeki uygulanan programların eşdeğerliliğini sağlamak, kayıtlarını tutmak ve kredilendirme yöntemlerini belirlemek, • Mimarlık mesleğine ilişkin düzenlenen konferans, seminer, toplantı ve benzeri etkinlikleri izlemek, duyurmak, eşdeğer bulunanları saptamak, • Konusu ile ilgili arşiv, kütüphane ve benzeri tesisleri kurmak, • Toplumun mimarlık alanında bilgisini ve duyarlılığını geliştirmeye yönelik eğitim projeleri üretmek, uygulamak, • Üniversite, vakıf, enstitü ve benzeri kuruluşlarla işbirliği sağlamak, • Sürekli mesleki gelişim çalışmalarına ilişkin uluslararası çalışmaları izlemek, • Sürekli mesleki gelişimle ilgili ulusal ve uluslararası alanda seminer, konferans, toplantı ve benzeri etkinlikleri düzenlemek, • SMGM’nin uluslararası düzeyde hizmet veren, akredite bir kurum olmasını sağlamak.
Amacı	Mimarlık mesleği ve mesleki hizmetin; etkinliğini, verimliliğini ve gelişimini sürekli kılmak üzere; meslek mensuplarına değişen dünya koşulları, bilimsel-teknolojik gelişmeler ve çağdaş toplumsal gereksinimler çerçevesinde, mesleki formasyonlarını sürekli geliştirme ortamlarını, olanaklarını ve fırsatlarını sunmak, mevcut deneyimleri ile birlikte bilgilerini güncelleştirmek, edindiği yeni bilgi ve becerilerini değerlendirmek ve referansları haline getirmek.

Kuruluş Tarihi	2004
Organizasyonel Yapısı ve Gelişimi	• Yürütme Kurulu / 7 Üye; Mimarlar Odası MYK tarafından iki yılda bir belirlenir. 1 Başkan, 1 YK Sekreteri ve 5 Üyeden oluşur. • Bilim-Danışma Kurulu / 16 Üye + SMGM YK Üyeleri; Mimarlar Odası MYK tarafından iki yılda bir belirlenir. • Eğitim Değerlendirme Birimi / 3 Üye; YK tarafından BDK Üyeleri arasından belirlenir • Ölçme ve Değerlendirme Kurulu / 3 Üye; YK tarafından tercihen BDK Üyeleri arasından belirlenir.
Yasal Dayanaklar	• Anayasa'nın 135. maddesi • 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Kanun • 6235 sayılı TMMOB Kanunu • TMMOB Mimarlar Odası SMGM Yönetmeliği (2004)
Prensipler / Ölçütler Belgeleri	• SMGM Yönergeleri (her yılın Ocak ayında yayımlanır.) • SMGM Genelgeleri (SMGM Yönergeleri'ne ek olarak gerektiğinde yayımlanır.)
Tanınırlık (Ulusal / Uluslararası)	• TMMOB • Adalet Bakanlığı / Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Sertifikalı Eğitimler) • Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) • Avrupa Mimarlar Birliği (ACE) • Akdeniz Mimarlar Birliği (UMAR) • Karadeniz Mimarlar Birliği (FABSR)
Gerçekleştirilen Etkinlikler	• Yüz Yüze Eğitimler (Sertifikalı Eğitimler / Bilgilendirme Eğitimleri) • E-Eğitimler • Sicil Kayıtları (SMGM Eğitimleri, Oda Etkinlikleri) • Çalışma Raporları - Dönem Raporları - Yıllık Raporlar • Rutin Toplantı ve Çalıştaylar - YK ve BDK Toplantıları - Eğitim Toplantıları • Ortak Bilgilendirme ve İşbirliği Ortamları - Bakanlıklar ile Toplantılar - Diğer Odaların akran birimleri ile paylaşımlar - MO Komite ve Kurulları ile Bilgi Paylaşımı - MOBBİG ve MEK Toplantıları - Yapı Sektöründeki Birlik ve Dernekler ile Eğitim İşbirlikleri
Gerçekleştirilemeyen Etkinlikler	• Sicil Kayıtları (Yayınlar, Ulusal Mimarlık Sergileri, Ödüller, SMGM dışı eğitimler, tezler, Oda dışı etkinlikler) • Yerinde Mimarlık Programları • Uluslararası SMG kredisi denkliği • SMGM Çalıştayları - SMG Sorumluları Toplantıları • Mimarlar Odası Programı (MOP)'nın gelişen gereksinimlere göre geliştirilmesi
Mevcut Durum Değerlendirmesi	
Sorunlar	• Sertifika zorunluluğu olmayan bilgilendirme eğitimlerine taleplerin azlığı • Uzun süredir açılmayan eğitimlerin uzmanları ile iletişim kopukluğu, eğitimlerin güncelliğinin sağlanamaması • MOP'un ve kayıt sisteminin SMG kapsamındaki tüm etkinliklerin işlenmesine elverişli olmaması • Oda dışı eğitim ve etkinliklerin SMG kapsamında değerlendirilmesi ve sicillere işlenmesinin zorluğu • Artan iş yüküne karşın kısıtlı çalışan sayısı, deneyimli kadrolardaki azalma

Başarılanlar / Değerler	• SMGM'nin kurulduğu 2004'ten bu yana 13 yıllık deneyim kazanılmış olması • 14.000'e yakın eğitim katılımcısı ile 40.000'e yakın etkinlik kaydının SMG kapsamında kayıtlara geçirilmesi • Oda örgütü ve mimarlar nezdinde sürekli mesleki gelişim sisteminin varlığının bilinmesi ve gereksinim halinde başvuru ve danışılan merci olarak görülmesi • Bakanlıklardan alınan yetkiye dayalı sertifika programları dolayısıyla uzmanlıkların sicillere işlenebilmesi, Üye bilgilerinin bu vesile ile güncelliğinin korunması
Potansiyeller	• Mimarlar Odası'nın Şube ve Temsilcilikleri dolayısıyla yurt çapında yaygın bir haberleşme ağına ve mekân/altyapı avantajına sahip olması • Mimarlar Odası çatısı altında eğitime ilişkin akran kurul ve bilgilendirme ortamlarıyla iletişim ve işbirliği kolaylığı • Özellikle zorunluluk gerektiren Sertifikalı Eğitim Programları vesilesiyle Oda ile iletişimi zayıf üyeler ile yeniden temas kurulabilmesi • Eğitimlere katılım vesilesiyle üyelerin ilgi ve yetki alanlarının sicillerine işlenebilmesi, gerektiğinde bu bilgiye erişime olanak sağlaması • Mesleğe Kabul Süreci yasalarla düzenlendiği anda, yetişkin eğitimi gerektiren ara süreçler için yeterli deneyimin bulunması • UIA'nın uluslararası SMG kriterlerinin ulusal sistemimizdeki ilkelerle örtüşmesi, gerektiğinde uluslararası eşdeğerlik için kolayca uyarlabilirlik
Gelecek Planları	
Kısa Vade	• Yaz Okulları Yönergesinin 2018 yılında hayata geçirilmesi ile öğrencilerin staj yerine de geçebilecek programların yürütülmesi • Bilirkişilik için gerekli Mimarlık Alt Alanlarına ilişkin eğitimlerin kurgulanması • Sertifikalı eğitimler için her şubede yerel eğitmenlerin bulunacağı şekilde eğitmen havuzlarının genişletilmesi • Mimarlık öğrencilerine yönelik meslek ortamı tanıtım sunumlarının kurgulanması ve okullarda yapılmasının sağlanması
Uzun Vade	• MIAK, MiMeKK, Mim.Ar vb. kurullar ile iletişim ve işbirliği içinde eğitim hayatından itibaren mimar adaylarına (öğrencilere) SMG bilincinin ve alışkanlığının kazandırılması • MOP'un ve kayıt sisteminin SMG kapsamındaki tüm etkinliklerin işlenmesine ve tüm üye ve akran kurumların bilgi aktarımına elverişli hale getirilmesi • Sertifika programlarının ve bilgilendirme eğitimlerinin çeşitliliğinin ve yaygınlığının sağlanması, önceden takvimlendirilecek şekilde sürekliliğinin garanti edilmesi • Mesleğe Kabul Sürecinin SMG'yi de kapsayacak şekilde hayata geçirilmesi ve yürütülmesi için çalışmalara destek verilmesi • Türkiye SMG sisteminin uluslararası eşdeğerliliğinin ve tanınırlığının sağlanması

Gerçekleştirilen etkinlikler, aktif ve güncel bir web sitesi aracılığıyla paylaşıyor. Yaygın bir hizmet sunuyor ve yüz yüze eğitimlerle birlikte, e-eğitimler yapıyor, sicil kayıtlarını tutuyor. Çalışma raporlarını yıllık, dönemlik hazırlarken, toplantı ve çalıştaylar, ortak bilgilendirme ve işbirliği ortamları yaratıyor ki bunların hepsi Tablo 3'de verilmiştir.

SMGM'nin halen gerçekleştiremediği hedeflerinden biri sicil kayıtlarının daha kapsayıcı ve farklı sorgulamalara olanak verecek şekilde düzenlenmesi ve Mimarlar Odası veri tabanıyla ortak çalışabilmesi; gerektiğinde de üyelerin kişisel sicillerine ulaşabilecekleri şekilde sistemin geliştirilmesi. Dolayısıyla mesleği icra edenler açısından yeterliliklerle ilgili bir ihtiyaç olduğunda, bu veri tabanının tüm bu nitelikleri kapsaması hedefleniyor. SMGM ayrıca yerinde mimarlık programları ya da SMGM kredisinde olduğu gibi uluslararası düzeyde, başka etkinlikler de gerçekleştirmeyi planlıyor.

Bunlar belki detay gibi algılanabilir ancak özellikle SMGM ile başarılanlar ve yaratılan değerler bence meslek ortamımız ve tüm meslektaşlarımız açısından çok önemli. Sabah oturumunda değerli hocamız İbrahim Kaboğlu da konuşmasında, başarıların üzerinden devam etmeyi, yaratılan değerlerin / kazanımların korunması gerektiğini söyledi. Ben de bu çerçevede SMGM'nin geldiği aşamayı çok önemli ve etkileyici buluyorum ve o nedenle bu görüşümü özellikle paylaşmak isterim.

Kurulduğu 2004'ten bu yana 13 yıllık deneyime sahip SMGM, 14.000'e yakın eğitim katılımcısına ulaşmış ve 40.000'e yakın etkinlik gerçekleştirmiş durumdadır. Günümüzde Mimarlar Odası ve mimarlar nezdinde sürekli mesleki gelişim sisteminin varlığı biliniyor ve bir gereksinim olduğunda SMGM başvuru ve danışılan bir merci konumuna ulaşmıştır. Bakanlıklardan alınan yetkiye dayalı sertifika programları dolayısıyla da uzmanlıkların sicillere işlenebilmesi, üye bilgilerinin bu vesileyle güncellenerek korunması sağlanabilmektedir. Ki bunlar gerçekten önemli kazanımlardır.

MİAK

MİAK ise mimarlık eğitimi değerlendirme ve akreditasyonu çalışmaları aracılığıyla geliştirmek amacıyla kurulmuş bir birim olup; görevi temelde mimarlık eğitimi veren programların değerlendirilmesi ve işlevsellikleri üzerine politikalar, yöntemler ve ölçütler belirlemek; bu amaçla biriktirdiği bilgiyi kurumlarla paylaşmak ve ayrıca tanımladığı koşullar ve süreçler belgesine uygun olarak da akreditasyon yapmaktır.

MİAK'ın da kuruluşu 2006 yılında çıkan yönetmeliğe dayanır (Tablo 4). Organizasyon yapısına baktığımızda MİAK beş tanesi MOBBİG, iki tanesi ise Mimarlar Odası tarafından seçilen toplam 7 kişilik bir kuruldan oluşur. Kurul üyeleri 2 yıl için seçilirken, kurul kendi içinden bir başkan ve bir de başkan yardımcısı seçerek çalışır. MİAK'ın bir Danışma Kurulu ve bir de Kalite Değerlendirme Birimi vardır. YKK'nun da öngördüğü şemaya uygun olarak Kalite Değerlendirme Birimi, MİAK'ı ve çalışmalarını değerlendiren bir iç değerlendirme birimi olarak görev yapar. Bu birim MİAK'ın kendini kurumsal olarak uluslararası düzeye taşıması için de gerekli bir organdır. MİAK danışmanlarının yanı sıra bir de en önemli organı MİAK Ziyaret Takımlarıdır. MİAK asıl değerlendirme ve akreditasyon işlevini kendi mevzuatına uygun olarak oluşturduğu deneyimli akademisyen ve mimarlardan oluşan Ziyaret Takımları aracılığıyla gerçekleştirir ve gerçekleştirir.

MİAK’ın akreditasyonla ilgili tüm faaliyetlerini “MİAK Koşulları” ve “MİAK Süreçleri” belgelerinin yanı sıra, yönetmeliğine de uygun olarak hazırlanmış olan MİAK Çalışma Esasları’na dayanarak gerçekleştirir. “MİAK Koşulları” ve “MİAK Süreçleri” belgelerinin ikisi de çok önemli olup, akreditasyon için başvuracak eğitim programının bu süreç ve koşullara uygun olarak başvuru yapması beklenir. Bunlara ek olarak tanımlanması gereken bir başka belge de MİAK’ın kendi “Kalite Politikası” belgesidir. Bu belge de az önce söz ettiğim Kalite Değerlendirme Birimi’yle birlikte, MİAK’ın kurumsal yapısını sürekli iyileştirmeye yönelik tutumunun ne olacağını açıklayan bir belgedir. MİAK 2012 ve 2015 yıllarında önce YÖK Kalite Kurumu daha sonra ise Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından tanınmıştır. Sonraki yıllar içinde YKK’na başvuru yapmış olup, değerlendirme sonucunun tamamlanması beklenmektedir. MİAK kurumsallaşma açısından karar aşamasında olmakla birlikte, bu konu Türkiye’de mimarlık eğitimi süresiyle ilişkili olduğundan, mesleki alanda daha geniş bir uzlaşma ortamının yaratılmasına bağlı olarak kurumsallaşma ile ilgili henüz somut adımlar atmamaktadır.

Tablo 4. Mimarlık Akreditasyon Kurulu	
Adı	Mimarlık Akreditasyon Kurulu (MiAK)
İletişim Bilgileri	info@miak.org / 0212 251 39 33-34
Sorumlulukları	• Mimarlık programlarının değerlendirilmesi ve işlevselliği üzerine politikalar, yöntemler ve ölçütler belirler. Yürürlükteki politikaları, yöntemleri ve değerlendirme ölçütlerini gözden geçirerek değişiklikler önerir. • Toplumu, öğrenci adaylarını, öğrenci danışmanlarını, öğrenci velilerini, eğitim kurumlarını, mesleki kurumları, ilgili işverenleri ve devlet kurumlarını bilgilendirmek için değerlendirme ölçütlerini sağlayan programları akredite eder. Akredite edilen mimarlık programlarının adlarını belirler ve duyurur. • Program Değerlendirme Ekiplerini oluşturur ve değerlendirmelerin oluşturulan ölçütler çerçevesinde yapılmasını sağlar. • Program Değerlendiricilerinin ve Kurul üyelerinin eğitimlerini sağlar. • Kurul bütçesini, çalışma programını ve çalışma raporunu hazırlar. • Bu görev ve etkinliklerin gerçekleştirilmesi için Kurul çalışmalarını Danışma Kurulu ve Program Değerlendirme Ekipleri ile birlikte yürütür.
Amacı	Mimarlık eğitiminin değerlendirme ve akreditasyon çalışmaları aracılığı ile geliştirilmesidir. Böylece, daha iyi eğitilmiş ve kalitesi yükseltilmiş mimarlar yetiştirilerek toplum refahını ileri götürülmesi hedeflenmiştir.
Kuruluş Tarihi	2006
Organizasyonel Yapısı ve Gelişimi	• Kurul / 7 Üye; 5’i MOBBİG, 2’si Mimarlar Odası tarafından iki yılda bir belirlenir. 1 Başkan, 1 Başkan Yardımcısı ve 5 Üyeden oluşur. • Danışma Kurulu / 16 Üye; MiAK tarafından iki yılda bir belirlenir. • Kalite Değerlendirme Birimi / 3 Üye; MiAK tarafından iki yılda bir belirlenir. • MiAK danışmanları / Sayı sınırlaması yoktur, MiAK tarafından iki yılda bir belirlenir. • MiAK Ziyaret Takımları / 3 Üye + en fazla 3 Gözlemci, MiAK tarafından her program için ayrı belirlenir.
Yasal Dayanaklar	• Anayasa’nın 135. maddesi • 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Kanun • 6235 sayılı TMMOB Kanunu’nun 2. ve 39. maddeleri • TMMOB Mimarlar Odası MiAK Yönetmeliği (2006)

Prensip / Ölçütler Belgeleri	• MiAK Çalışma Esasları (2015) • MiAK Akreditasyon Koşulları (2014) • MiAK Akreditasyon Süreçleri (2015) • MiAK Kalite Politikası
Tanınırlık (Ulusal / Uluslararası)	• TMMOB • YÖK - Yükseköğretim Kalite Kurulu
Gerçekleştirilen Etkinlikler	• 13 Programdan başvuru alındı. - 7 Programın akreditasyonu tamamlandı. - 5 Programın akreditasyonu süreci devam ediyor. - 3 Programın tekrar akreditasyonu tamamlandı. - 1 Programın tekrar akreditasyon süreci devam ediyor. • Çalışma Raporları - Dönem Raporları - YKK'ya sunulan Çalışma Raporları • Rutin Toplantı ve Çalıştaylar - Kurul ve Danışma Kurulu Toplantıları - Ziyaret Takımı Çalıştayları - Program Çalıştayları • Ortak Bilgilendirme ve İşbirliği Ortamları - YÖK-YKK Toplantıları - Diğer Ulusal Akreditasyon Kurumları ile toplantı ve paylaşımlar - Ulusal-Uluslararası Akreditasyon ve Eğitim Sempozyumlarında Temsil ve Katılım - MO, MOBBİG ve MEK Toplantıları - Üniversitelerde Bilgilendirme Toplantıları
Gerçekleştirile- meyen Etkinlikler	• Uluslararası tanınırlık, üyelikler (CANBERRA, UIA Eğitim Komisyonu vb.) • Uluslararası işbirlikleri (Yurt dışında veya yurt dışından Kurul Üyeleri ve Değerlendiricilerin görev alması) • Basılı broşür ve kitapçıklar • Değerlendirici eğitimleri • Kurul Üyelerinin MiAK arşivine erişimine elveren web sunucusu • Programlardan akreditasyon bedeli alınması • Lisansüstü Mimarlık Programlarının akreditasyonu
Mevcut Durum Değerlendirmesi:	
Sorunlar	• Artan iş yüküne karşın kısıtlı sekreteryaya desteği • Başvurularda öngörülen artışa yanıt verebilecek değerlendiricilerin kısıtlılığı riski • Uluslararası üyeliğin gerektirdiği en az 5 yıllık lisans eğitimini lisan-süstü akreditasyon ile tamamlanmak zorunluluğu • Programlardan ücret alınamaması sebebiyle Mimarlar Odası bütçesine yükün giderek artması
Başarılar / Değerler	• YÖK tarafından tanınması, ÖSYM tercih kitapçığında programların akreditasyon durumlarının belirtilmesi ve mimarlık alanında tek akreditasyon kurumu olması nedeniyle MiAK'ın varlığının vazgeçilmez ve tartışılmaz duruma gelmesi • Ulusal mimarlık eğitim kurumları nezdinde ve ortamlarında aranır-lık, tanınırlık, güvenirlik ve saygınlık • Tamamen gönüllü katkılarla yürütülen süreçlerde MiAK organlarında görev alan akademisyen ve mimarlarca sahiplenilmesi desteklenmesi • Kalite bilincinin kısa sürede yaygınlaşması ile eğitimin tüm aktörleri-nin bu süreçten fayda sağlayacaklarına inanması

Potansiyeller	• Özdeğerlendirme çalışmaları dolayısıyla eğitim sistemindeki eksikliklerin tespiti ve giderilmesinde gerçekçi öneriler ve etkin sonuçlar alınması • MiAK’ın YÖK tarafından tanınırlığı ve uluslararası tanınırlığın beklenmesi vesilesiyle mimarlık eğitiminin geliştirilmesinde ve sorunlarının çözülmesinde zorlayıcı etken ve güç odağı haline gelebilmek • Ziyaret Takımlarında yer almaları dolayısıyla öğretim üyeleri, öğrenci ve mimarların diğer kurumların eğitimlerini tanımaları, karşılaştırabilmelerine olanak sağlaması
Gelecek Planları:	
Kısa Vade	• Mevcut sistemin edinilen deneyimler ve yeni gelişmeler ışığında mükemmelleştirilmeye çalışılması: kılavuz belgelerin güncellenmesi, organların güçlendirilmesi ve yetkinleştirilmesi • Kalite Değerlendirme Birimi (KDB) aracılığıyla MiAK özdeğerlendirme sürecini başlatmak • Değerlendirici havuzunun genişletilmesi; eğitimlerin ve dokümanlarının oluşturulması
Uzun Vade	• Kurumsal sürekliliğin garanti altına alınmasına yönelik yapısal ve bütçesel bağımsızlığın sağlanması • Uluslararası tanınırlık için üyeliklere başvurulması; bu amaçla 5 yıla tamamlayan lisansüstü akreditasyona başlanması

MİAK bugüne kadar 13 programdan başvuru almış olup, bunlardan 7 tanesi 2017 yılı öncesinde gerçekleşmiştir. Bir kısmı yeniden değerlendirme olmakla birlikte, 2017 yılında 6 başvuru yapılmıştır. Bu artışın nedenlerinden biri akreditasyon alan mimarlık programlarının akredite olduğuna dair bilginin ÖSYM kitapçığında yayınlamaya başlamasıdır. Öğrencilerin tercih belirleme aşamasında programın akredite olmasını gözetmeleri, zaten bu konuyu önemseyen kurumların, akreditasyona öncelik vermelerine neden olmuştur. Bu gelişmeye bağlı olarak geçmişte yılda 1 veya 2 değerlendirme yapılırken, MİAK 2018 yılında 6 tane programın değerlendirmesini birden yürütmek durumundadır.

Bu temel işlevinin yanı sıra MİAK düzenli olarak Ziyaretçi Takımı Eğitimleri ve MOBBİG’lere katılım yoluyla, başvuru yapacak kurumlara yönelik eğitim çalışmaları gerçekleştirmektedir. Ayrıca rutin toplantıların yanı sıra Danışma Kurulu Toplantıları, diğer Ulusal Akreditasyon Kurumları ile eşgüdüm ve bilgi paylaşımına yönelik toplantı ve paylaşımlarla birlikte, ulusal ve/veya uluslararası akreditasyon ve eğitim sempozyumlarına ve Türkiye’de bu alanı düzenleyici kurumlar olarak YÖK ve YKK tarafından gerçekleştirilen toplantı ve faaliyetlere katılmaktadır. Tüm bu katılım ve görevlerini ise düzenli olarak hazırladığı Dönem Raporları ile kurum içinde, YKK’ya sunulan Çalışma Raporları ile de ulusal ortamla paylaşmaktadır.

MİAK’ın gündeminde olup bugüne kadar gerçekleştiremediği etkinliklerden en önemlisi uluslararası tanınırlık ve üyeliğe geçmektir. Sunduğu hizmetlerin türü ve niteliği itibarıyla MİAK bunu sağlayacak kapasitede olmasına rağmen, uluslararası bir şemsiyenin üyesi olmak için sekretarya hizmetleri ve finansal destekler açısından gerekli nesnel koşulları hangi düzeyde sağladığı ve başka örgütlenme şemalarına geçilmesi konuları gündemde olan tartışma konularıdır. Bu çerçevede MİAK bir yandan Canberra Accord üyesi olmayı hedeflerken, (<http://www.canberraaccord.org/>) diğer yandan da UIA eğitim

komisyonu bu çerçevede işbirlikleri ve görüşmelerini sürdürmektedir. Bu süreçte MİAK açısından en önemli problem UIA'nın tanımladığı *Mimarlık Eğitim Şartı*'na göre Avrupa'da ya da başka ülkelerde mimarlık eğitiminin en az 5 yıllık bir süreyi kapsamasıdır. Bu konuda bir gelişme olmaması durumunda MİAK'ın sistemini uluslararası düzeye eşit koşullara taşıması da pek olası görülmemektedir.

Bu durumla ilişkili bir başka konu da MİAK'ın güçlü bir kurumsallaşmaya ulaşması. Şu anda bilindiği üzere MİAK üyelikleri ve ziyaret takımlarında görev alan herkes gönüllülük esasına göre çalışmakta olup, akreditasyonla ilgili MİAK bir bedel talep etmemektedir. Bu açıdan MİAK, mühendislik programlarını akredite eden MÜDEK'ten farklılaşıyor. Şu anda MİAK akreditasyonu bedelli değil; ancak sekreteryaya desteği, mekân tahsis ve MİAK'la ilgili toplantıların finansını Mimarlar Odası tarafından sağlanıyor ve bu durumun bir süre daha böyle devam etmesini öngörüyoruz. Ancak kuşkusuz bu durumun yarattığı ciddi zorluklar da oluyor. Çünkü bütün altyapı ve finansal destek, diğer kurumlarda da olduğu gibi Mimarlar Odası'nca üstleniyor ve talepler arttıkça sekreteryaya hizmetlerinin yükü çok artıyor. Mevcut personel ihtiyaca yetmiyor ve bütün bunlar da aslında yeni örgütlenmeleri zorunlu kılıyor. Bütün bunlar, Mimarlar Odası üzerindeki baskı ve maddi sıkıntılarla birleşince, meslek örgütümüzün de zorlandığını biliyoruz. Hepimizin bu sorunların farkında olması gerekiyor.

MİAK'ın da SMGM gibi en önemli sorununun personel sayısındaki yetersizliğe bağlı olarak sekreteryaya hizmetleri ile ziyaret takımı oluşturmaktaki güçlükler olarak tanımlanabilir. Pek çok mimarlık programı eğer akreditasyon sürecinde hiç yer almadıysa, bu okullarda idareciler ve öğretim üyeleri ziyaret takımında yer almayı talep etmiyor ya da bu konuda hiç teşvik edilmiyorlar. Bu sorunu aşmak için MİAK üyeleri ve ZT üyeleri kişisel iletişimle ZT geliştirmeye çalışıyoruz.

MİAK'a başarılanlar açısından baktığımızda da, tamamen gönüllülük esasına göre gelişmiş bir kurum olarak ulaştığı düzeyin başarılı olduğunu; MİAK'ın akademik ortam açısından güvenilen ve desteklenen bir kurum olarak algılandığını düşünüyorum. Eğitimin akreditasyon Türkiye'deki tüm mimarlık okullarınca yeterince bilinmese de, MİAK'ın tarafsız ve farklı paydaşları eşit tutumu ile güven kazanmış bir kurum olarak gözlemliyorum.

Her ne kadar Mimarlar Odası'nın sekreteryaya, mekân ve finansal desteği ile gelişmiş kurumlar olsalar da hem MİAK ve hem de SMGM, asıl desteği her zaman konusunda uzman akademisyenlerle, meslek mensuplarından almaktadır. Temelde gönüllülük esasına dayanarak geliştirilen bu kurumlar, ulusal düzeyde kabul görmüşlerdir. MİAK'ın resmî kurumlarca tanınan, danışılan ve akredite olmak için başvuru alan bir kurum olması, bu süreçte katkı koyan tüm meslek mensuplarının toplu başarısı ve yarattığı ortak bir değerdir.

MİAK'ın uzun vadedeki sorunları arasında kurumsal sürekliliğinin garanti altına alınmasına yönelik yapısal ve bütçesel kapasitenin artırılması ve bir özerkliğinin sağlanması en önemli konulardan biri olarak görünüyor. Pratikte MİAK şu anda da özerk bir kurum olsa da, dışarıdan bakıldığında bağımsız bir bütçeye

sahip olmaması kurumsal özerklik açısından sorun gibi algılanabilir. Örneğin bugüne kadar MİAK’ı mimarlık eğitimin programlarını akredite eden bir kurum olarak tanıyan YKK, mevcut yapılanma biçimi nedeniyle MİAK’ı ekonomik özerkliğe sahip olmadığı gerekçesiyle tanımaktan vazgeçerse, MİAK da ekonomik bağımsızlık için yeni arayışlara geçmek zorunda kalabilir.

Bunun alternatifi ise MİAK’ı mimarlık alanında uluslararası akreditasyon kurumuna dönüştürmek üzere, uluslararası bir şemsiyenin tanıyacağı düzeye çıkarmak olabilir. Bu durumda ise karşımıza çıkan sorun ise MİAK’ın akreditasyon koşullarını UIA’nın Mimarlık Eğitim Şartını karşılayacak düzeye çıkarmak olacaktır. Ki bu konu ülkedeki mimarlık eğitimi politikası ile ilişkili, çok boyutlu bir konu olarak tek başına MİAK’ın karar üretebileceği bir konu değildir. Bu konuyu Türkiye’deki mimarlık ortamını bir bütün olarak değerlendirerek, ele almak ve tüm paydaşlarla birlikte düşünmek gereklidir.

Mim.Ar

Mim.Ar mimarlık mesleğinin niteliği geliştirmek ve zenginleştirmek amacıyla Mimarlar Odası’nın meslek kuruluşu olarak ihtiyaç duyduğu araştırmaları yapmak, bilgi toplamak, topladığı bilgiyi ilgili tarafların kullanımına sunmak üzere 2009’da kurulmuş bir birimdir (Tablo 5). Görevleri arasında da mesleki ve örgütsel araştırma gereksinimlerini saptamak ve buna yönelik ilgili kuruluşlarla ortaklıklar yapmak, çalışmalar düzenlemek, çalıştaylar yapmak da bulunmaktadır.

Aslında ben -sizlerin kişisel deneyimini bilmiyorum- Mim.Ar’ın misyonu ile ilgili olarak şahsen oldukça çok az bilgi sahibi olduğumu fark ettim. MİAK üyeliğim sırasında Oda’yla daha yakın çalışma olanağı bulduğum için, bu birimin de işlevini kavrama fırsatım oldu. Mim.Ar mimarlık alanına özgü araştırma yapmayı amaçlıyor ki bu konu biz mimarlar ya da mimarlık hocaları olarak -kendime de bir özeleştirir- bu şekilde niceliksel veri toplamaya dayalı araştırma pek yapmıyoruz, bu konuyla pek de ilgilenmiyoruz.

Ben mimarlık ortamı ve eğitimi ile ilgili bütün bu verileri, bilgileri son birkaç yıldır MOBBİG toplantılarında Bülend Bey’den öğreniyorum ki bu bana özgü bir durum da değil. Birçok mimarlık bölüm başkanının da aynı durumda olduğunu, MOBBİG toplantılarında gözleme fırsatım oldu. Çünkü biz birebir eğitime dayalı bir disiplin olarak, hem eğitim verirken ve hem de bunu değerlendirirken, istatistiksel verilerle çalışmaya alışkın ve yatkın bir meslek grubu değiliz. Hatta bunu biraz da reddediyoruz. Ancak niceliksel veriler de aslında çok önemli araçlar. Sayısal verileri toptan reddetmek yerine biz de bunları nasıl kullanabileceğimizi düşünmek durumundayız. Çünkü büyük resmi görmek için bu verilere ihtiyacımız var. Ben bu tür niceliksel verilere dayalı araştırmaları çok önemsiyorum ve bütün mimarlık ortamının, her akademisyenin kendi alanıyla ilgili mutlaka sayısallaştırılabilecek verileri toplayarak, bu ortama aktarması gerektiğini düşünüyorum. Bunu bugüne kadar hiç yapmamış olmamızın da büyük bir eksiklik olduğunu görüyorum. Dolayısıyla Mim.Ar bu çerçevede ben- ce çok önemli bir birim; görece olarak daha yeni bir kurum olsa da, çok fazla gelişme potansiyeline sahip bir birim.

Mim.Ar'ın bugüne kadar gerçekleştirdiği çalıştayların bir kısmı araştırma odaklıdır. Az önce Bülend Bey de zaten bunlardan bir tanesinin sonuçlarını sundu. Bu çalışmalar kuşkusuz devam edecek, ancak bunların çok artırılması ve geliştirilmesi gerekiyor. Geleceğe yönelik olarak da Mi.Ar'ın planı, Mimarlar Odası'nı ve mimarlığı tanıtmak bir yandan, diğer anlamda mimarlık araştırmalarına yapılacak katkıların sistemleştirilmesi. Mim.Ar'ı desteklemek üzere bizlerin de düzenli olarak veri ve bilgi toplaması, bu verileri mesleğin ve eğitimin gelişmesine yönelik değerlendirmelerde kullanabilmemiz için çok gerekli görülüyor.

Tablo 5. Mimarlar Odası Araştırma Merkezi - Mim.Ar	
Adı	Mimarlar Odası Araştırma Merkezi - Mim.Ar
İletişim	mo.org.tr / 0212 251 39 33-34
Kuruluş	2009'dan itibaren çalışmalarını gerçekleştiriliyor
Amacı	Bir meslek kuruluşunun gerektirdiği araştıran, bilgi toplayan ve topladığı bilgiyi ilgililerin kullanımına sunan niteliğini geliştirmek ve zenginleştirmektir.
Görevleri	• Mimarlar Odası'nın mesleki ve örgütsel araştırma gereksinimini saptamak, • Bu gereksinimin Oda olanakları ya da hizmet alımı yoluyla gerçekleşmesine karar vermek, • Araştırmanın konusunu parasal kaynaklarını ve insan kaynaklarını belirlemek, • Araştırmanın gerçekleştirilmesinden sonra tüm ilgililere dağıtımını sağlamak, • Hizmetin gerektirdiği çalışma gruplarını oluşturmak bu grupların eşgüdümünü sağlamak, • Araştırma alanında hizmet veren ulusal ve uluslararası kurumlarla ilişkiye geçmek ve bu kurumların çalışmalarını inceleyerek kuram ve uygulamaya yönelik yeni usul ve esaslar oluşturmak • Üniversite vakıf enstitü ve benzeri kuruluşlarla işbirliğini sağlamak, • Uluslararası çalışmaları izlemek, • İlgili ulusal kuruluşlarla ortak araştırma yapmak, • Hizmetin niteliğini alınma yöntemini ve hizmeti verecek kaynağı belirlemek.
Yasal Dayanaklar	TMMOB Mimarlar Odası 40. Dönem Mim.Ar Yönetmelik (Taslağı Nisan 2011) Yönetmelik Taslağı Yasal Dayanağı Madde 3: (1) Bu belge 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu'nun 2. maddesinin (b) bendi ile Mimarlar Odası Ana Yönetmeliği'nin 6. maddesi uyarınca hazırlanmıştır.

Organizasyon Yapısı ve Gelişimi	Oda araştırma etkinliklerinin yürütülmesi için gerekli organlar şunlardır: • Mim.Ar Başkanı (Mimarlar Odası tarafından iki yılda bir belirlenir.) • Mim.Ar Yürütme Kurulu (Yürütme Kurulu; Başkan Sekreter ve Oda Yönetim Kurulu’nca seçilen 5 üye ile birlikte 7 kişiden oluşur.) • Mim.Ar Yürütme Kurulu Sekreteri (Oda Yönetim Kurulu tarafından Yönetim Kurulu dışından seçilen sekreter Mim.Ar’ın faaliyet alanının yürütülmesinden sorumludur. • Mim.Ar Bilim-Danışma Kurulu (BDK Yürütme Kurulu üyelerinin katılımı ile 23 kişiden oluşur. Üyelerden en az 2 (iki)’si mimarlık mesleği dışındaki meslek grupları arasından Oda Yönetim Kurulu tarafından seçilir. Bunlardan en az 1 (bir)’inin araştırma kurumu elemanı olması ve fiilen araştırma hizmetlerinde görev alması esastır. BDK üyeliğinin görev süresi 2 yıldır.
Prensipier / Ölçütler Belgeleri	Mimarlar Odası’nın 2 ana alanda araştırma etkinliklerine gereksinim duyduğu saptanmıştır; bunlar “Mesleki Araştırmalar” ve “Örgütsel Araştırmalar”dır.
Tanınırlık (Ulusal / Uluslararası)	X
Gerçekleştirilen Etkinlikler	• İnşaat ve Ekonomi Çalıştay 2013 • Dönüşüm Sürecinde Mimar-Üye Bilgi Sistemi’nin Güncellenmesi için Mimarların Mesleki Profilinin Değişimi Araştırması 1995-2015 • Fikri Haklar Çalıştayı 2017 • Mimarlık Eğitim Araştırmaları 2017 • Genç Mimarların Çalışma Sorunları Raporu 2017
Gerçekleştirilemeyen Etkinlikler	X
Mevcut Durum Değerlendirmesi:	
Sorunlar	X
Başarılanlar / Değerler	X
Potansiyeller	X
Gelecek Planları:	
	• Mimarlığı ve Mimarlar Odası’nı Tanıtma • “Mimarlık Araştırmaları”na yapılacak katkıların sistemleştirilmesi • Yapılmış bir araştırmanın yayınlanması, özellikle Oda’nın gerek duyduğu bir araştırmaya yönelen öğrencilere yüksek lisans ve doktora tezi aşamasında bulunan öğrencilerin desteklenmesi vb. değişik ödüllendirme ve teşvik biçimleri geliştirilmesi gündemdedir. • Bu çalışmaların Mimarlık Vakfı-Enstitüsü, üniversitelerin araştırma merkezleri, TÜBİTAK ve bağımsız araştırma grupları ile bağlantılarının oluşturulması ve gelecekte özerk bir modeli hedeflemesi düşünülmektedir.”

MiMeKK

Son kurum olarak tanıtmayı planladığım birim MiMeKK, Mimarlar Odası Mesleğe Kabul Kurulu. Bu kurulun da amacı, mimar unvanı almak ya da mimarlık mesleğini yapmak üzere, Mimarlar Odası'na yapılan başvuruları inceleyerek görüş geliştirmek ve bu görüşü karar organı olan Mimarlar Odası Yönetim Kuruluna sunmaktır. Aslında bu Mimarlar Odası'nın temel görevlerinden biridir.

Bildiğiniz üzere, Türkiye'de 4 yıllık mimarlık mezunu olan bir kişinin diplomasında "mimar" yazar, yani üniversite diplomaları ile meslek unvanı verilmektedir. Mesleği icra etmek isteyen mezun için tek koşul, Mimarlar Odası'na kayıtlı olmaktır. Bu konu daha önce gündeme gelmiş, diplomalarda mesleki unvan yazılmaması konusu gerek akademik ortamda ve gerekse bu konuyla ilgili tartışmalar katılan MO mensuplarınca da benimsenmiş olmakla birlikte, buna paralel olarak mimarlık unvanının nasıl alınacağı konusunda bir mevzuat geliştirilmeden bu uygulamaya başlandığı için, konu mahkemeye taşınmış ve eski sisteme geri dönmüştür.

Bugün halen üniversite diplomalarına meslek unvanı yazılıyor ve MO adına mesleğe kabul edilecek mezunları değerlendiren birim MiMeKK. Şu anda yasal dayanağı olmamakla birlikte, bir yönetmelik taslağı hazırlanıyor ve bu birim de tanınırlığını artırmayı hedefliyor. Şu andaki siyasi ortamda bu mevzuatın çıkarılması tek başına zor gibi görünse de, eğitim ve meslek alanı ve AB sürecindeki gelişmeler, mezunlarımızın yurt dışında mimar olarak kabul edilmemeleri durumu ile birlikte bütün olarak değerlendirildiğinde, bu konuda ivedilikle ortak görüşler geliştirme zorunluluğu rahatça görülmektedir.

MiMeKK'in organizasyon yapısı da diğer birimlere benzemektedir. Yedi kişilik bir kurulla, Danışma Kurulu ve alt değerlendirme ekipleri ile birlikte görev yapan MiMeKK'in çalışma usulleri "MiMeKK Çalışma Esasları" belgesinde tanımlanmıştır. Mimar unvanı ile ilgili olarak yukarıda kısaca tanımlanan sorunlar çerçevesinde ise MiMeKK aşağıdaki belgeleri de temel ulusal / uluslararası belgeler olarak değerlendirerek, kullanmaktadır:

- 10 Haziran 1985 tarihli (85/384/EEC) tarihli Mimarlar Direktifi,
- Mimarlık Pratiği İçin Tavsiye Edilen Uluslararası Profesyonellik Standartları Konusunda UIA Mutabakat Metni,
- 02.02.2008 tarih ve 26775 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış olan "Doktorluk, Hemşirelik, Ebelik, Diş Hekimliği, Veterinerlik, Eczacılık Mimarlık Eğitim Programlarının Asgari Eğitim Koşullarının Belirlenmesine Dair Yönetmelik"
- Mimarlık Akreditasyon Kurulu'nun (MİAK) Koşullar Belgesinde MİMAR'ın sahip olması gereken özellikler

MiMeKK şu anda MO dışında ulusal düzeyde tanınan bir birim olmamakla birlikte, kendi çalışma sistemi içerisinde de olabildiğince şeffaf toplantılar gerçekleştirerek, mesleğe kabul için esas olacak minimum koşullarla ilgili ölçütler geliştirmeye çalışmaktadır. Yakın dönemde bu amaçla geniş katılımlı bir çalıştay gerçekleştirme planlanmaktadır.

MiMeKK Türkiye’de mimarlık yapmak üzer başvuran kişilerin başvurular üzerinden değerlendirmeler yaparak bu konuyla ilgili sorunları tanımlamakta ve olası çözüm yolları aramaktadır.

Tablo 6. Mesleğe Kabul Kurulu - MiMeKK	
Adı	Mesleğe Kabul Kurulu (MiMeKK)
İletişim Bilgileri	Sibel Baş Genel Sekreter Yardımcısı / Assistant Secretary General TMMOB Mimarlar Odası / UCTEA Chamber of Architects Konur Sokak 4/2 06650 Kızılay Ankara/TURKEY tel: +90 312 417 37 27 e-mail: sibelbas@mo.org.tr
Sorumlulukları	a) Mimarlık Mesleğe Kabul Kurulu, “Mimar” unvanı alarak “Mimarlık” mesleğini yapma yetkisi almak isteyen adayların değerlendirilebilmesi için politikalar, yöntemler ve ölçütler belirler. Yürürlükteki politikaları, yöntemleri ve değerlendirme ölçütlerini gözden geçirerek değişiklikler önerir. Mevcut politika, yöntem ve ölçütlere dayalı olarak değerlendirme sürecini yönetir. b) Kararlara itirazların değerlendirilmesinde izlenecek yöntemi belirler ve bu itirazların karara bağlanması için yeniden inceleme yapar ya da yaptırır. c) Tüm değerlendirme sürecinin yürütülmesi ve sonuçlandırılması MiMeKK tarafından onaylanarak yayınlanmış çalışma esasları değerlendirme ölçütlerine dayanır. d) Alt Değerlendirme Ekiplerini oluşturur ve değerlendirmelerin belirlenen kriterler çerçevesinde yapılmasını sağlar. e) Alt Değerlendiricilerinin eğitilmesini sağlar. f) Mimarlık eğitim programlarından mezun olup “Mimar” unvanını almak ve “Mimarlık” mesleğini yapmak için Mimarlar Odası’na kayıt olmak üzere başvuranların başvurularını incelemeye alır. g) M. Odası’na kayıt için gerekli belgelerin neler olduğunu tespit eder. h) Başvuranların mesleğe kabul için gerekli niteliklerini değerlendirir. i) Başvuranların durumuna bağlı olarak gerektiğinde ilgili kişi ve kurumlardan bilgi ister. j) Alt Değerlendirme raporlarını inceleyip kabul işlemi için hazırlanan dosyayı “Mimar” unvanı ve “Mimarlık” mesleğini yapma yetkisi verilmesine karar vermek üzere Mimarlar Odası Yönetim Kurulu’na iletir. k) “Mimar” unvanı ve “Mimarlık” mesleğini yapma yetkisi kapsamında alınan eğitim ve mesleki uygulama koşullarının değerlendirilmesine ilişkin ölçütler üzerine çalışmalar yapar. l) Oda tarafından belirlenen başvuru formu ve istenen belgelerin MiMeKK Mesleğe Kabul Ölçütlerine uygun biçimde düzenlenmesini sağlar. m) MiMeKK, eğitim kurumları, mesleki kurumlar, MİAK, SMGM, MOBBİG, MİDEKON, öğrenci temsilcileri, ilgili işverenler ve temsilcileri ve diğer ilgili kurumlarla işbirliği yapar. n) Kurul bütçesini, çalışma programını ve çalışma raporunu hazırlar.
Amacı	Mimarlık Mesleğe Kabul Kurulu, mimarlık eğitimi veren programlardan mezun olup, değerlendirme ölçütlerini yerine getirerek “Mimar” unvanını almak ve “Mimarlık” mesleğini yapmak üzere Mimarlar Odası’na başvuranların, • Başvurularını ve eklerini incelemek ve karar vermek üzere görüşünü Mimarlar Odası Yönetim Kurulu’na sunmak, • Mesleğe kabul sürecini tanımlamaya yönelik çalışmalar yapmak ve bu esaslarda düzenlenen usul ve esaslar çerçevesinde çalışmalar yürütmek, • Mimarlık Mesleği ile ilgili Ulusal ve Uluslararası mevzuat, direktif ve çeşitli belgeler ışığında yurt dışındaki uygulamaları da örnek alarak Mimar adaylarının Mimarlar Odası’na kabul, kayıt ve tescil (yetki-sorumluluk) işlemlerine ait ölçütlerin belirlemek,

Kuruluş Tarihi	2011
Organizasyonel Yapısı ve Gelişimi	• Kurul / 7 Üye; 5'i Mimarlar Odası Yönetim Kurulu tarafından, Mimarlar Odası üyeleri arasından, 2'si Mimarlık programlarının mimar öğretim üyeleri arasından belirlenir. Üyelerin görev süresi iki yıldır. 1 Başkan, 1 Başkan Yardımcısı ve 5 Üyeden oluşur. • Danışma Kurulu / Aşağıda sekiz ana başlıkta belirtilen üyelerden MiMeKK tarafından iki yılda bir belirlenir; a) Yapı üretiminde yer alan birlikler, b) Mimarlık Vakfı, Mimarlık Merkezleri vb. kuruluşlar, c) Mimarlık hizmetini talep eden kamu kurum ve kuruluşlarının, yerel yönetimlerin ve yüklenici birliklerinin temsilcileri, d) Serbest mimarlar, e) Öğretim üyeleri, f) Öğrenciler, g) Tüketici birlikleri, h) Mimarlık Akreditasyon Kurulu (MİAK). • Alt Değerlendirme Ekipleri, MiMeKK tarafından iki yılda bir belirlenir. a) Serbest mimarlar, kamuda çalışan mimarlar, özel sektörde ücretli çalışan mimarlar, b) Öğretim üyeleri, c) Mesleki kurum ve kuruluş temsilci,
Yasal Dayanaklar	• Anayasa'nın 135. maddesi • 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Kanun • 6235 sayılı TMMOB Kanunu'nun 2. ve 39. maddeleri
Premsipler / Ölçütler Belgeleri	• MiMeKK Çalışma Esasları • 10 Haziran 1985 (85/384/EEC) tarihli Mimarlar Direktifi • Mimarlık Pratiği İçin Tavsiye Edilen Uluslararası Profesyonellik Standartları Konusunda UIA Mutabakat Metni • 02.02.2008 tarih ve 26775 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış olan "Doktorluk, Hemşirelik, Ebelik, Diş Hekimliği, Veterinerlik, Eczacılık Ve Mimarlık Eğitim Programlarının Asgari Eğitim Koşullarının Belirlenmesine Dair Yönetmelik" • Mimarlık Akreditasyon Kurulu'nun (MİAK) Koşullar Belgesinde MİMAR'ın sahip olması gereken özellikler
Tanınırlık (Ulusal / Uluslararası)	• TMMOB
Gerçekleştirilen Etkinlikler	• MiMeKK'in özerk yapısına kavuşturulması amacıyla yapılan çalışmalar, • Çalışma Raporları, - Dönem Raporları - Yönetim Kurulu'na sunulan Çalışma Raporları • Rutin Kurul Toplantıları • Ortak Bilgilendirme ve İşbirliği Ortamları - YÖK-YKK Toplantıları - Diğer Ulusal Akreditasyon Kurumları ile toplantı ve paylaşımlar - Ulusal-Uluslararası Akreditasyon ve Eğitim Sempozyumlarında Temsil ve Katılım - MİAK, SMGM, Mim-Ar, MOBBİG Toplantıları - Mimarlar Odası Eğitim Kurultayı ve MOBBİG Bilgilendirme Toplantıları
Gerçekleştirile-meyen Etkinlikler	• MiMeKK Çalıştayı, • MiMeKK Yönetmeliği'nin yetkili kurullara sunulması,

Mevcut Durum Değerlendirmesi:	
Sorunlar	• Artan iş yüküne karşın kısıtlı sekretarya desteği, • Başvurularda yer alan YÖK tarafından verilen Diploma Denklik Belgesi’nin dayandığı yurt dışı eğitim kurumundan alınan Lisans Diploması ve eki transkriptlerde belirtilen eğitim içeriği, eğitim süresi ve AKTS kredisinin ülkemizde geçerli mevzuatta belirtilen mimarlık lisans mezunu olmak üzere belirtilmiş ölçütlere uygun olmaması sonucu oluşan sorunlar, • MiMeKK’in MiAK gibi kendine özgü yönetmeliği olmaması, • YÖK ve uluslararası kuruluşlarda tanınırlığının olmaması, • Çift Anadal Programlarından mezun olan mimar Adaylarının diplomalarında Ana Dal bilgisine yer verilmemesi, • Mimarlık Programlarından mezun olanların meslek ortamı ve çalışma esaslarına tam olarak hazır olmaması, mesleki etik kuralları ve mesleki davranış kurallarını bilmemesi, yeterince meslek pratiğine sahip olmamasına rağmen Mimarlar Odası’na kayıt olmasını müteakip, sınırsız nitelik ve büyüklükte yapı projelerine imza atma yetkisine sahip olması, • YÖK tarafından verilen diploma denklik belgeleri uygulamalarında çelişkili davranması
Başarılanlar / Değerler	• YÖK ile yapılan görüşmeler sonucunda yurt dışındaki mimarlık programlarında 3 yıllık lisans eğitimini (180 AKTS) tamamlayan adayların eksik kredilerini YÖK’e bağlı mimarlık programlarında tamamlamalarına dair YÖK kararı ve diploma denklik belgesinin bu koşul yerine getirildikten sonra verilmesi
Potansiyeller	• MiMeKK’in kendine özgü yönetmeliğinin henüz hayata geçirilmemiş olması, YÖK tarafından tanınırlığının ve uluslararası tanınırlığının olmamasının sorunlarının çözülmesinde ve meslek niteliğinin korunmasında zorlayıcı etken olduğu dikkate alınarak, Mimarlar Odası Yönetiminin desteklediği, Mimarlar Odası örgütsel gücü, yoğun bilgi birikimi ve konunun uzmanları, duayenleri ile gerekli çalışmaların yapılması
Gelecek Planları:	
Kısa Vade	• Mimarlık Pratiği İçin Tavsiye Edilen Uluslararası Profesyonellik Standartları metninde mesleğe kayıt/tescil/ruhsat işlemi bir bireyin bağımsız mimar olarak mesleğini uygulamaya yeterli kişisel birikime sahip olduğunun resmi olarak ve yasal açıdan tanımını sağlayacak belgelerin ve meslek pratiğinin tartışılacağı çalıştayda düzenlenmesi, • Mesleğe Kayıt ve Kabul süreçlerinin mimarlık ortamına ve topluma tanıtılabilmesi amacıyla; çalıştaya meslekte deneyimli ve eğitmen olan mimarların, mimarlık alanında kurumsal yapılanmaların kurucusu olan mimarların ve öğrenci temsilcilerinin davet edilmesi, Çalıştayda; • Çalışma Esaslarının ve Kayıt Yönergesinin geliştirilerek tamamlanmasına yönelik olarak; çalışma programını temel alan, kayıt ve kabul esaslarının, sınav, meslek pratiği ve akredite olmuş kurumların değerlendirilmesi, • Meslek pratiğinin tanımlanması, • Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ile ilişkilerin sürdürülmesi ve sağlıklı yürütülmesinin sağlanması,
Uzun Vade	• MiMeKK’in Kurumsal ve Bağımsız yapısına kavuşmasının gerçekleştirilmesi ve kurumsal yapının sürekliliğin garanti altına alınmasının sağlanması • Mesleğe Kabul Ölçütlerinin yasal mevzuatta yer almasının sağlanması, • Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından tanınırlığın ve uluslararası tanınırlık elde edilmesi amaçlı tüm girişimlerde bulunulması gerekli çalışmaların yapılması

Bu süreçte MİMeKK'in başarılı olduğu en önemli konu, yurtdışındaki mimarlık programlarından 3 yıllık lisans eğitimini tamamlayan adayların mesleğe kabulü için eksik kredilerinin tamamlanmasına yönelik YÖK kararının çıkarılmasını sağlamak olmuştur. Bu gerçekten büyük bir başarıdır. Çünkü bu karar öncesinde YÖK 3 yıllık mimarlık okulu mezunlarının diplomalarını eşdeğer görüyordu. Halbuki bu kişiler 3 yıllık diploma ile kendi ülkelerinde mimarlık mesleğini icra edemiyorlar, teknik personel olarak çalışabiliyorlar.

Kuşkusuz bu ara karar da aslında Türkiye'de mimar mesleği unvanının alınması ya da 4 yıllık lisans mezunlarımızın yurtdışında (Balkanlar ve Suriye'de dâhil olmak üzere) doğrudan mesleği icra edecek seviyede görülmemeleri ile ilgili sorunları çözmek için yeterli değil. Ancak yine de en azından bu uygulama ile MİMeKK şu anda Türkiye'deki koşulları eşdeğer hale getirmeyi, bir düzeye kadar sağlamıştır. Mesleğe kabul ve eğitim süreci ile ilgili konular ve bu konudaki birikimlerin ise MİMeKK'in yapmayı planladığı çalıştay sonrasında geliştirilecek yeni düzenlemelerle, sürece ilişkin sorunların çözülmesine doğru bizi taşımasını umuyoruz.

Sonuç kısmına geçmeden önce bu birimlerde 2016-2018 döneminde Yürütme Kurulu üyesi olarak görev yapan üyelerimizin de isimlerini zikrederek, gönüllü işbirliği ve çalışmaları için onlara hepiniz adına teşekkür etmek isterim (Tablo 7).

Tablo 7. MİAK + MiMeKK + SMGM + Mim.Ar / 2016-2018 dönemi				
Adı	SMGM	MİAK	Mim.Ar	MiMeKK
Amacı	Mimarın Sürekli eğitimi	Eğitimde kalitenin sağlanması	Meslek ortamı için araştırma	Mesleğin yetkin mimarlarca icrası
2016-2018 dönemi Yürütme Kurulu	Ali Okan Yılmaz Eyüp Muhcu H. Murat Günaydın İsmail Doğanyılmaz Necip Mutlu Nilgöl Yılmaz	Neriman Şahin Güçhan Ufuk Doğrusöz H. Bülend Tuna Candan Çıtak Cânâ Bilsel Sait Ali Köknar Mine K. Özkâr	Arsal Arısal Belkıs Uluoğlu H. Bülend Tuna M. Zafer Akdemir Özen Eyüce	Bülend Ceylan Deniz İncedayı Metin Karadağ Neslihan Dostoğlu Nur Esin Orhan Hacıhasanoğlu Zeynep Eres
Yürütücü Sekreter	Dilşad Aktaş Canatay Merve Yıldırım	Dilşad Aktaş Canatay	Dilşad Aktaş Canatay Merve Yıldırım	Sibel Baş

Sonuç: Mimarlık eğitimi ve pratiğinin geleceğine yönelik ortak sorular / sorunlar, yöngörü, hedef ve inisiyatifler tanımlanabilir mi?

Yukarıda aktarılan mevcut yasal çerçevedeki belirsizlikler ve boşluklara rağmen, 2004'den bu yana oluşturulan SMGM, MİAK, Mim.Ar ve MiMeKK yapılanmalarının gönüllülük esasına göre çalışan MO'nın mimarlık alanında parçası olduğu ve benimsediği uluslararası düzeyde eğitim ve hizmet üretimini sağlamak üzere çalışan birimler olduğunu söyleyebiliriz. Aktif olan bu dört birime bütünleşik olarak bakıldığında:

- SMGM'nin mimarların sürekli-yaşam boyu eğitimini sağlamayı,
- MİAK'ın mimarlık eğitiminin uluslararası düzeyde sunumunu ve bunun sürekliliğini sağlamayı,

- Mim.Ar’ın meslek ortamını sürekli geliştirmeye yönelik araştırmalar yapmayı üstlendiğini ve
- MiMeKK’in de mesleğin yetkili ve yetkin mimarlarca uygulanmasını amaçladığını

Ve bu birimlerin her birinin amaçlarına uygun olarak önemli düzeyde birikim edindiklerini, mimarlık alanına yönelik önemli kazanımlar sağladıklarını ve kurumsallaşma açısından da belirli olgunluğa ulaştıklarını görürüz.

Tablo 8. MİAK + MİMeKK + SMGM + Mim.Ar / 2017				
Adı	SMGM	MİAK	Mim.Ar	MİMeKK
Kuruluş	2004	2006	2009	2011
Amaç	Mimarın sürekli eğitimi	Eğitimde kalitenin sağlanması	Meslek ortamı için araştırma	Mesleğin yetkin mimarlarca icrası
Görevleri	Meslek içinde yer alanların sürekli eğitim	Eğitimde kalite ve akreditasyon	Mimarlık Araştırmaları	Mesleğe Kabul
Yasal Dayanaklar	Yönetmelik	Yönetmelik	Yönetmelik taslağı	MİMeKK Çalışma Esasları
Organizasyon Yapısı ve Gelişimi	MO + Akademi	MO + Akademi	MO + Akademi	MO + Akademi
Prensip / Ölçütler / Belgeler	SMGM Yönergeleri SMGM Genelgeleri	MİAK Çal. Esasları (2015) MİAK Akreditasyon Koşl.(2014) MİAK Akreditasyon Süreci.(2015) MİAK Kalite Politikası (2016)	Mesleki Araştırmalar Örgütsel Araştırmalar	UIA Eğitim Şartı MİMeKK Çal. Esasları MİAK Akr. Koşulları Yön.02.02.2008/26775*
Tanınırlık: Ulusal / Uluslararası	TMMOB Adalet Bakanlığı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı UIA / ACE / UMAR FABSIR	TMMOB YÖK TKK	X	X
Gerçekleştirilen Etkinlikler	Yaygın / Çeşitli Eğitim Pr. (Sertifikalı / Bilgilendirici / E-Eğitimler) Aktif WEB sitesi Sicil Kayıtları Çalışma Raporları	13 Program başvuru 7 program akreditasyonu Aktif ve Şeffaf WEB sitesi Çalışma Raporları Rutin Toplantı / Çalıştay Ortak / İşbirliği Ortamları	Çalıştaylar Üye Bilgi Sistemi Mesleki Profil/ Mezunlar/ okullarla ilgili Araştırma ve Anketler (veri toplama)	Çalışma Raporları Rutin Toplantı ve Çalıştaylar Ortak Bilgilendirme ve İşbirliği Ortamları

Gerçekleştirilemeyen Etkinlikler	Uluslararası denklik Sicil Kayıtları Yerinde Mimarlık Programları SMGM Çalıştayları Mimarlar Odası Programın geliştirilmesi	Uluslararası tanınırlık (Canberra Accord) Eğitim Süresi 4+1 Lisansüstü Prog. Akır. Uluslararası işbirlikleri Güçlü Kurumsallaşma		MiMeKK Çalıştayı MiMeKK Yönetmeliği'nin kabulü
Mevcut Durum:				
Sorunlar	Zayıf kurumsallaşma düzeyi (İnsan kaynakları/ teknik donanım)	Zayıf kurumsallaşma düzeyi güçlendirilmesi Kısıtlı ZT havuzu MO bütçesine yükün giderek artması		Zayıf kurumsallaşma düzeyi Ulusal ve uluslararası denklikteki belirsizlik YÖK'ün çelişkili tutumu Yasal dayanak eksikliği Ulusal tanınırlığı düşük
Başarılar / Yaratılan Değer	13 yıllık deneyim 14.000 katılımcı, 40.000 etkinlik Mesleki güvenilirlik Bakanlık yetkisi alma Program veri tabanı	Ulusal tanınırlık Saygın / Sahiplenilen Akreditasyon talebi artışı Kurumlararası iletişim ve etkileşimin artması		yurt dışında 3 yıllık lisans eğitimi (180 AKTS) tamamlayanları TR'de eksik kredilerini tamamlamalarına dair YÖK kararı ve denkliğin bu koşula bağlı olması
Olanaklar	Yaygın bir ağ ve altyapı Üye ve akran iletişimi Üye sicil kayıt/ erişim Mesleğe Kabul Süreci için UIA uyumlu yapısal donanım/ kayıt sistemi	Kalite bilincinin artması Özdeğerlendirmenin etkilerinin görülmesi Uluslararası tanınırlık koşulları sahip olmak		MO Yönetimi desteğinde MO'nın örgütsel gücü yoğun bilgi birikimi ve konunun uzmanları ile birlikte çalışma ortamının varlığı
Gelecek Planları:				
Kısa Vade	SMGM eğitimlerinde çeşitlilik/yaygınlık /süreklilik güçlü /yerele erişen eğitimci havuzu mimarlık öğrencileri için eğitimler	Sekretaryanın güçlendirilmesi Belgelerin güncellenmesi MiAK özdeğerlendirme sürecini KDB ile başlatmak	Sistemli araştırma ve mevcut araştırmaların yayınlanması Lisansüstü öğr. teşviki Araştırma kurumlarıyla bağlantılı özerk bir yapı oluşturmak	Mesleğe Kayıt ve Kabul ilişkin mevzuatın geliştirilmesi için bir çalıştay Meslek pratiğinin tanımlanması YÖK ilişkilerin sağlıklı yürütülmesi

Uzun Vade	MO+SMG bütünleşik veri tabanı Mesleğe Kabul Süreci+SMG uluslararası eşdeğerlik / tanınırlık	Uluslararası tanınırlık 4+1= 5 yıllık eğitimi Güçlü Kurumsallaşma (personel, mali) ZT havuzu / eğitimi Kılavuz hazırlamak		
-----------	--	--	--	--

Dolayısı ile bu birimleri, mevcut sistemdeki sorunları tespit ederek, bunları çözmeye yönelik önemli deneyime sahip, birimler olarak tanımlayabiliriz. Bu birimlerin her biri, mimarlığın meslek alanının düzenlenmesinden, meslek alanında uygulama yapacak mimarın eğitimine; mesleğe kabul ve sonrasında da sürekli desteklenerek kendisini geliştirmesine yardımcı olacak bir “bütünleşik bir sürecin bileşenlerini” oluşturuyor.

Bu birimler kademeli olarak yasal çerçeveye kavuşarak ülkedeki değişken /süreksiz politikalara rağmen **ulusal düzeyde tanınırlık kazanıp; saygın güvenilir** birimler olarak mesleki alanda benimsenmişlerdir. Geline nokta daha önce kurulan SMGM ve MİAK daha örgütlü birimler gibi görünmekle birlikte, daha yeni olan MiMeKK ve Mim.Ar da mimarlık eğitimi ve mesleğini daha iyi bir düzeye yükseltmek üzere -tüm dışsal sorunlara rağmen- aynı gelişme çizgisini başarıyla sürdürmektedirler.

Bu birimler MO’nın çatısı altında, onun mekân ve sekreteryaya desteğiyle, bağımsız birimler olarak gelişmekte ulusal ve uluslararası tanınırlık kazanmaktadır. Bu süreçte tüm birimler çoğunluğu akademisyen olan üyeler ve mimarların gönüllü katkıları ile hizmet vermeye devam etmektedirler. Dolayısıyla bu birimlerin başarıları yarattıkları yeni değerler ve geliştirdikleri kapasite dış etkiler ve özelde AB ve UIA’nın belirlediği ölçütlerle yeni örgütlenme modellerine doğru evrilmelerini zorlamaktadır.

Bu birimlerin geleceğe yönelik **uluslararası eşdeğerliliği ve tanınırlığının sağlanmasına** yönelik vizyonu gerçekleştirmelerinin ne sadece bu birimler ne Mimarlar Odası’nın ve ne de sadece eğitimcilerin üretebilecekleri kararlara bağlı değildir. Tersine bu **karar** hangi pozisyonda olursa olsun **mimarlık alanının tüm bileşenleri** birlikte üretilmek zorunda olan bir **karardır**.

Bu noktada **MİAK + MiMeKK + SMGM + Mim.Ar** birimlerinde gönüllü olarak görev yapan bizler **mimarlık alanının tüm bileşenlerine Mimarlık ve Eğitimi Kurultayı**’nda bu soruya yanıt beklediğimizi ifade etmeliyiz. Çünkü geline noktada meslek alanını **uluslararası eşdeğerliliği ve tanınırlığa sahip kılmak istiyorsak başta UIA Eğitim Şartı** olmak üzere gerekli **standartları sağlama konusunda** -minimum beş yıllık eğitim ve mesleğe geçişle ilgili ölçütler/koşullar- **karar verme** aşamasına gelinmiştir.

Bu kararı verecek inisiyatif hangi kurum ya da platformdur? Ben sunuşumu bu soruyla bitirmek istiyorum. Çünkü bu sorunun cevabı, **MİAK + MiMeKK +**

SMGM + Mim.Ar olarak bu dört kurulun da geleceğe bakışını ve kendini nasıl formüle edip ilerleteceğini belirleyecek temeli oluşturacaktır. Teşekkür ediyorum.

Kaynakça

Mevzuat:

6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu

UIA/UNESCO MİMARLIK EĞİTİMİ ŞARTI rev. 2004 1996 1987.

DIRECTIVE 2005/36/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 7 September 2005 on the Recognition Of Professional Qualifications Official Journal of the European Union (Section 8 Article 46-; pp 47-)

Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği YÖK RGT: 20.09.2005 RGS: 25942/ rev. RG-28/12/2006-26390

Modernize Edilmiş Mesleki Yeterlilikler Yönergesi(2013/55/AB sayılı ve 20 Kasım 2013 tarihli Mesleki Yeterliliklerin Tanınması Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Yönergesi <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0123&from=EN> Erişim Tarihi: 19.12.2015)

Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı'nın Avrupa Birliği'ne Katılım için Ulusal Eylem Planı- I. Aşama - Kasım 2014 - Haziran 2015 (<https://www.ab.gov.tr/files/uep-websontr.pdf>)

Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği (23 Temmuz 2015 RGS:29423)

Yükseköğretim Kalite Kurulunun Çalışma Usul ve Esasları 17.02.2016 Yükseköğretim Kalite Kurulu Kurumsal Dış Değerlendirme Yönergesi11.05.2016

Yükseköğretim Alanında Faaliyet Gösteren Dış Değerlendirme ve Akreditasyon Kuruluşlarının Yetkilendirilmesine İlişkin Yönerge 07.09.2016 UNESCO-UIA Mimarlık Eğitimi Validasyon Konseyi'nce "Eğitim Programları ve Sistemleri için UNESCO-UIA Doğrulama Sistemi Usulleri El Kitabı"(Revize Edilen Sürüm Haziran 2017).

Yararlanılan Kaynaklar:

Catır, Büşra, 2016. Hizmetlerin Serbest Dolaşımı: Türkiye-AB Üyelik Müzakereleri ve Gümrük Birliği'nin Güncellenmesi İktisadi Kalkınma Vakfı Yayın No: 280 İstanbul Mayıs 2016.

Küçükdoğu M.,Ş., Alioğlu F., Dostoğlu N., Esin N., Türkçü Ç., Coşgun N. Enginöz E. B., Arslan M.E.; 2013. «Mimarlık Bölümü Açılması ve Sürdürülmesinde Aranacak Asgari Koşullar Üzerine Bir Araştırma» Mimarlık Kasım Aralık_2013 MIMARLIK 374_ss 60-68

Sargı S. 2007. «Türkiye'de üniversitelerin gelişim süreci ve bölgesel dağılımı» Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Yıl: 3 Sayı: 5 2007 133-150.

Tuna B. 2017. «IX. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'na Doğru Türkiye Mimarlık ve Eğitim Politikasını Tartışmak» Mimarlık 397 Eylül-Ekim 2017.

E-Kaynaklar:

<http://www.miak.org/index.cfm>

<http://www.mimarlarodasi.org.tr/>

<http://www.mimarlarodasi.org.tr/smgm/>

Avrupa Birliği Sürecinde Mimarlık Eğitiminin Dönüşümü 2004 <http://www.mimarlarodasi-an-kara.org/index.php?Did=1412> Bülten 25 (Ekim 2004) - Avrupa Birliği Sürecinde Mimarlık...»

Mimarlık ve Eğitim Kurultayı - IX

1. Gün (16 Kasım 2017)

Forumlardan Yansımalar

Nur Esin
Oturum Başkanı

Öğrenci Temsilcileri
Öğrenci Forumlarının Sonuçları

Tartışma / sorular...

Esin Kasapoğlu
İstanbul Akademisyen Forumu Sonuçları

Serpil Özaloğlu
Ankara Akademisyen Forumu Sonuçları

Hikmet Sivri Gökmen
İzmir Akademisyen Forumu Sonuçları

Cemil Atakara
KKTC Forumlarının Sonuçları

Nur Esin

(*Oturum Başkanı*)

“Forumlardan Yansımalar” başlıklı oturuma geçiyoruz. Programda ufak bir değişiklik yaparak öğrenci sunumlarını öne alalım, daha sonra akademisyen forumlarının raporlarını dinleriz.

Öğrenci Forumlarının Sonuçları

Gülşah Birler

Nesnesi olduğumuz mimarlık eğitiminde biz öğrencileri özne konumuna getiren Mimarlık ve Eğitim Kurultayı üyelerine ve Mimarlar Odası’na hazırladıkları bu program için öncelikle teşekkür ederek başlamak istiyorum.

Mimarlık kültürel bir birikime çok büyük katkıları olan mesleklerden biridir. Hem kültürel ilişkilere mekân oluşturur, hem de kendi varlığıyla kültürü besler. Mimarlık ve mimari yapılar bulunduğu çağa göre şekil alır ve bulunduğu çağı da ileri noktalara taşır. Biz de öğrenciler olarak kendimizi gerekli bir düzende günümüz dünyasını oluşturan parçalardan biri ve aynı zamanda bu dünyadan etkilenen bireyler olarak tanımlayabiliriz.

Bu tanım bize geleceğin kültürünün oluşturulmasında kurucu irade olma görevini de beraberinde getirir. Kendimize yüklediğimiz bu tanım ve sorumlulukların üstesinden gelebilmek için, iyi bir eğitim sürecinden geçip, kendimizi donanımlı hale getirmemiz gerektiğinin de farkındayız. Eğitimde yaşadığımız bazı sorunlar, yaklaşık bir buçuk yıl içinde bulunduğumuz OHAL döneminde daha da derinleşti ve yeni sorunlar oluşmaya başladı. MEK 8 Öğrenci Forumunda 60 kişilik sınıflar çok fazla 30 kişilik sınıflar olmalı, mimarlık eğitimi 5 yıl olmalı diye tartışırken, MEK 9’da 130 kişilik sınıflarda kritik alabilir miyiz acaba tartışmaları yaptık.

Bu sorunları tartıştığımız ve çözüm üretmeye çalıştığımız öğrenci forumlarından çıkan sonuçları İzmir, Ankara ve İstanbul şubelerinden çıkan üç sonucu da birleştirerek, şimdi karşınızda size bir liste halinde sunacağız.

Günümüzde üniversite sayısı bir hayli arttı. Bu artış beraberinde mimarlık fakültesindeki sayılarda da artışı getirdi. Fakat mimarlık eğitiminin verilmesinin uygun koşullarının kaçırılmasına yerine getirilebiliyor. Yeterli stüdyoların olmadığı, her öğrenciye bir çalışma masasının düşmediği ve eşyalarımızın güvenliğinin sağlanmadığı stüdyolarda ne kadar verimliyiz? OHAL sürecinin getirdiği kontenjan artışı ve akademisyen yetersizliği gibi sorunlara kalıcı sorunlar üretilmesi gerekmektedir.

Mimarlık eğitimi usta çırak ilişkisiyle ilerlerken, sayılardaki uyumsuzluk eğitim seviyesini ciddi bir düşüşe sürüklemiştir. Ayrıca bu usta çırak ilişkisinin günümüzde alt üst ilişkisine dönüştüğünü fark etmekteyiz ve bu da mimarlık eğitimini ciddi manada etkilemektedir.

İyi bir mimar, iyi bir akademisyen olabilir mi? Nitelikli mimarların stüdyo derslerine girmesi eğitimimiz açısından çok önem teşkil etmekte. Ancak derse devamlılık göstermemeleri halinde kritik eksikleri, tasarım sürecindeki danışmanın jüride bulunmaması gibi sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu gibi sorunların yaşanmaması adına, devamlılığın sağlanması konusunda titiz davranılması gerekmektedir.

Her üniversitenin kendi yerellerinde yaşadığı farklı sorunlar ve bu sorunlara çözüm ürettikleri farklı pratikler olabilir. Bu pratikleri birbirimizle paylaşabilmemiz ve kuracağımız öğrenci örgütülüğünü daha üst seviyeye taşımak için üniversiteler arasındaki ilişkilerin güçlenmesi gerekmektedir. Üniversiteler arasındaki eğitim eşitsizliği vurgulanması gereken bir konudur. Her öğrenci eşit düzeyde eğitim alamamaktadır. Bu yüzden eğitim kalitesi yüksek olan üniversiteler örnek alınarak, teknik imkânların standartlaştırılması ve mecburi hale getirilmesi gerekmektedir. Aynı durum ders içeriklerindeki farklılıklar için de geçerlidir. Eğitimin bir minimum ortak seviyesi olmalı ve okullar buna uymalıdır.

Mezun olduğumuzda farklı dillerde konuşmaktan ve birbirimizi anlayamamaktan endişe duyuyoruz. Aldığımız eğitim teorik açıdan bizi donanımlı hale getirebiliyorsa da, pratik mimarlık hayatına dair çok az şey bilerek mezun oluyoruz. Bunun yarattığı sıkıntılarla karşılaşmamamız için, teorik ve pratik uygulamaların eğitim sisteminde daha dengeli yer alması gerektiğini düşünüyoruz.

Öğrencilerin ve akademisyenlerin toplumla daha çok buluşmasını sağlamak amacıyla, halk için halkla birlikte somut işler üretebilen, ücretsiz yaz atölyelerinin oluşturulması, desteklenmesi ve çoğaltılmasını talep ediyoruz.

Küçük yaşlardan itibaren eğitimin içinde bulunduğu rekabet ortamında büyümekteyiz. Üniversitelerde de devam eden bu rekabetçi ortam, mezun olan bireyler arasında da yine bir rekabet ve rant ortamı oluşturmaktadır. Bu sorunu çözebilmek için, mesleki etiğin eğitim sürecinde daha iyi anlatılmasının gerekli olduğunu düşünmekteyiz. Sonuçta bizler var olan rantı dayalı mimarlık ortamını değiştirmek istiyorsak, eğitim sürecinde toplum için üretim yapmamız gerektiğinin bilincine vararak ilerlemeliyiz.

Mimarlar Odası şubelerinin kendilerini daha iyi tanıtmalarını, etkinliklerini öğrenciye yönelik ve okullarla koordineli bir şekilde yürütmelerini beklemekteyiz. Bu konuda temsilciler olarak biz de elimizden gelen katkıyı koyacağımızın sözünü veriyoruz.

Bölümün temel derslerinin mühendislik öğrencileriyle birlikte verilmesi ve bu ağır derslerin mimarlık derslerine ayrılan zamanı azaltması sebebiyle, bu derslerin mimarlık öğrencileri için fakülte özelinde ayrılmasını talep ediyoruz. Mimarlık mimarın her alanda donanımlı olmasını gerektirir. Mimarlık eğitimin-

deki yoğun program, biz öğrencilerin kendilerini donanımlı kılmasına olanak sağlamamaktadır. Sosyal aktivitelere zaman ayıramamak, etkinlikleri takip edememek bizi ciddi manada geride bırakmaktadır.

Mimarlık eğitiminin programı aynı kalmak koşuluyla, süresinin gözden geçirilmesini talep ediyoruz. Jüriye ayrılan süre içerisinde tamamlamak için çoğu zaman öğrenciye kendisini ifade etmesine yetecek süreler verilmeden devam ediliyor. Başka öğrencilerin jüri sürecine dahil olabilmek fikirlerin gelişmesini sağlamak istediklerinde ise, buna zaman ve imkân tanınmıyor. Kalabalık sınıflar dolayısıyla birbirimizin projelerini jüride görebiliyoruz ve jüride öğrencilerin de fikir paylaşımları yapabildiğini istiyoruz.

Bu kalabalık sınıflar kısmını açmak istiyorum. Çok basit, tamamen öğrencilerin dilinden OHAL sürecindeki bir olayla anlatacağım. Samsun 19 Mayıs Üniversitesi'nde bir arkadaşım 130 kişilik sınıfında saat akşam 21.15'te sadece üç dakikalık kritik alabildiği için, kritik aldım diye sevindiğini söyledi. OHAL'de kapatılan okullardan birisi tamamen öğrenciler olarak Samsun 19 Mayıs Üniversitesi'ne geçti ve sınıflarının gerçekten ciddi kalabalıklarından dolayı kritik bile alamıyorlar. Tasarım gibi ciddi bir dersin bu şekilde işlenmesi konusunda sizler de neler düşünüyorsunuz aslında öğrenmek isteriz.

Projelerimizin fikir aşamasında ve gelişme aşamasında yer alan akademisyenlerin, fikirlerimize hiçbir referans vermeden piyasadaki projelerinin uygulama aşamasında kullandıklarını, hatta projelerimizi birebir uyguladıklarına tanık oluyoruz. Okullarımızda oluşturulacak fikir arşivleriyle haklarımızın korunmasını talep ediyoruz.

Mimarlık dersleri sadece ders saatlerinde kalmayıp, uzun süreçler gerektirir ve bu da hatta sayıca oldukça fazladır. Üniversitenin programlarının ve akademisyenlerinin koordine olmamasından kaynaklı ciddi çakışma sorunları yaşanmaktadır. Biz öğrencilerin bu süreçte bazen dersler arasında seçim yapması bile gerekmektedir. Eğitimin kalitesini artırmak için bu koordinasyon sağlanmalı, programlar buna göre düzenlenmelidir.

Teknolojilerin ve programların bu kadar geliştiği bir dünyada bu gelişmeleri takip etmek yerine, geleneksel yöntemlerde ısrar edilmektedir. Geleneksel yöntemler ve gelişmiş teknolojiler arasında denge daha iyi sağlanmalı, eğitime teknolojik gelişmeler adapte edilmelidir.

Mimarlık stüdyolarıyla yaşayan bir bölümdür. Stüdyolar 7-24 kullanıma açık olmalıdır ki, eğitim sürecimiz doğru işlesin. Özellikle OHAL sonrası okullarımızın stüdyoları ders sonrası kullanımları sınırlandırıldı ve çoğu okulun, farklı okulların stüdyoları belli saatlerde kapanıyor. Stüdyo şartlarımızın düzenlenmesini ve farklı çalışma alanlarının sağlanmasını istiyoruz.

Aslında biz mimarlık öğrencileri olarak aldığımız eğitimin sisteminin dönem aralarında ve ortalarında ani değişimi, eğitimin ve bizlerin zarar görmesine ve mezuniyet sürecinde sıkıntı yaşamamıza, dönem uzatmalarımıza sebep olabiliyor. Bunun da gözden geçirilmesini istiyoruz. Ve son olarak, aldığımız

kritikler sırasında fikir verip dayatmak yerine, yeni ufuklar açacak önerilerin verilmesini beklemekteyiz. Yıkıcı eleştiriler değil, yapıcı eleştiriler istiyoruz.

Nur Esin

Arkadaşımıza çok teşekkür ediyoruz, çok güzel ifade etti. Burada çok sayıda öğrencimizi temsilen dört mimar adayımız bulunuyor. Önce kendinizi bize tanıtırız. Sonra da yapılan sunuma varsa katkınızı sırayla açıklayınız. Birlikte şöyle bir zihin turu yapalım.

Cem Karaharman

Öncelikle herkese teşekkür ediyorum dinledikleri için. Ben Çankaya Üniversitesi dördüncü sınıf öğrencisiyim. Kendim bu sunumda İzmir sunumunu yaparak katkıda bulundum. Bildiğiniz gibi üç tane ilde yapıldı, İzmir, İstanbul ve Ankara olarak. Onun dışında diğer arkadaşlara vereyim sözü. Soru-cevap kısmına geçebiliriz.

Gülşah Birler

Merhabalar, ben Başkent Üniversitesi dördüncü sınıf öğrencisiyim. Ben de bu sürecin Ankara sunumlarında yer alıyordum ve bu süreçte aslında eklemek istediğimiz şöyle bir şey var. Biz bu süreçte OHAL'i neden konu aldık? Çünkü OHAL'den sonra sınıflarımızda ciddi bir öğrenci sirkülasyonundan dolayı çok farklılıklar yaşadık ve biz kendi öğrenci forumumuzda da buna dair sunumlar yaptık. Türkiye genelinde 231 kişilik bir anketle, öğrencinin yaşadığı sıkıntıları analiz ettik ve hem o sıkıntılar, hem de mimarlığın genel sıkıntılarını sunmak istedik size. Umarım yeterince bilgilendirici olmuştur. Daha çok fazla yaşanan sıkıntı var, ama en temellerini ve en önemlilerini ele aldık. Ve bize bu imkânı verdiğiniz için çok teşekkür ederiz.

Ahmet Berk Özerk

Merhabalar, ben İstanbul Kültür Üniversitesi'nde dördüncü sınıf öğrencisiyim. Ben de bu süreçte İstanbul forumunda bulundum. Orada okul temsilcileriyle forumun üzerine tartışmalar yaptık ve bilgilere katkı verdik.

Kemal Yılmaz

Merhabalar, ben ODTÜ birinci sınıf öğrencisiyim. Bu süreçte anketler, akademisyenler röportajlar yaptık, onun dışında eğitim sürecini araştırdık. Bunların koordineli bir şekilde çalışması için koordinatörlük görevini üstlenmiştim. Ben de herkese teşekkür ediyorum.

Cem Karaharman

Eklemekten ziyade, sizden soru bekliyorum. Niye dersseniz, bunların birçoğuna belki hepiniz katılıyorsunuz, ama katılmayan veya eğitim sistemimizdeki YÖK'ün sağlayamadığı kısımları da sizden duymak isteriz. Niye yapılamıyor? Açıklamalar bekliyoruz. Öyle söyleyeyim.

Mehmet Şener Küçükdoğru

Ben şimdi öğrenci olsam, daha da yüksek sesle bütün bu söylediklerinizi gerçekten haykırırdım. Çok teşekkür ediyorum, tamamen katılıyorum. Burada aslında bu sorunları kendi içinde bir tasnif etmekte yarar var. Bu sorunların bir kısmının çözümü öğretim üyesine, bir kısmının çözümü bölüme, bir kısmının çözümü rektörlüğe, bazıları da YÖK'e kadar gidiyor.

Dolayısıyla bunları yıllardır çeşitli ortamlarda tartışıyoruz ve zaten içinde bulunduğumuz akademik ortamda hani biz kendi üniversitemizde, benim çalıştığım üniversitelerde bunları kısmen yaşasak da yaşamasa da, ama gözümüz kapalı da değil, kulaklarımız tıkalı değil. Diğer üniversitelerde neler oluyor, neler bitiyor? Bunları gözlüyoruz, duyuyoruz ve bunlardan üzüntü duyuyoruz. Onun içindir ki, bir oturum önce Sayın Bülend Tuna'nın sunumunda da belirtildi, bir mimarlık bölümünün açılması için sağlanması gereken asgari koşullar nelerdir diye bu kurultaylarda, bundan önce MOBBİG'de, olması gereken de odur zaten. MOBBİG ortamında oluşturulan, Sevgili Nur'la, Neslihan'la ve diğer arkadaşlarımızla. O kurulan komisyonda bu koşulları tanımlamaya çalıştık ve bu daha sonra kurultayda sunuldu ve daha sonra Mimarlık dergisinde de yayınlandı, YÖK'e kadar gönderildi.

Ama bazı şeyler var ki söylediğiniz, örneğin öğrenci sayısı değil mi? Kabul edilir bir sınıf büyüklüğü var, öğretim üyesi açısından da bu sınıfa ders verirken sizin öğrenciyle doğrudan en azından göz temasını kurabilmeniz lazım. 130 kişiyle ders mi yapılır? Hukuk dersi filan veya sosyal bilimlerdeki çeşitli alanlarda belki olabilir, ama bizim mesleğimizde bu çok büyük. Bu büyük sayı bizim üniversitemizde de, benim çalıştığım daha evvel İstanbul Teknik Üniversitesi'nde üç şubeye eğitim yaptım. Aynı dersi üç kere anlatmanın da ne kadar ayrı bir problem olduğunu hoca açısından, onu da bir kenara koyalım. Ama İstanbul Teknik Üniversitesi'nde üç şubeye eğitim yaptık, şu anda bilmiyorum kaç şube eğitim yapılıyor. Daha sonra İstanbul Kültür Üniversitesi'ndeyim şimdi. İstanbul Kültür Üniversitesi'nde Türkçe programda iki şube halinde eğitim yapıyoruz. Bu eğitimi nasıl yapıyoruz? Gerekli sayıda öğretim üyesini de kadromuza katarak yapıyoruz.

Dolayısıyla öncelikle bölümlerin bu kadroları oluşturması lazım, ama bu kadar sayıda program açılırsa, Türkiye'de tarla belli, tarlada yetişen çiçekler belli, sayısı belli, yetmiyor. Yetmeyince maalesef biraz önce söylediğinizden de büyük üzüntü duydum, öğretim üyelerinin de bazı etik değerlerden uzaklaşmasını getiriyor ki, bu üzücü. Anlatabiliyor muyum? Bunun fazla ayrıntısına girip daha da üzmem istemiyorum kendimi de sizi de.

Bunları söylediğim gibi, ama örneğin bir jüride sizin yeterli sürede dinlenmemiş olmanız, öğretim üyesi ile çözülecek bir mesele. Ama bir derslik sayısının artırılması, kendi üniversiteniz içinde çözülebilecek sorunlar. Ama bu kadar sayıda bölümün açılması, bu kadar yetersiz nitelikte fiziksel ortam sağlanmadan bölümlerin açılması, yalnız yeterli sayıda değil, nitelikte öğretim üyesinin olmadığı programların açılarak oraya öğrencilerin yönlendirilmesi de YÖK'ün sorunu. Bunları sizlerden gelen bu tespitlerin gerçekten tartışılıp, bu sesin bel-

li yerlere ulaştırılması lazım. Bunun için bir önceki oturumda söyleyecektim, yarınki oturumda söylemeyi düşünüyordum, ama şimdi söylemek zorunda kaldım. MOBBİG'e büyük görev düşüyor. MOBBİG bundan önceki yıllarda Sevgili Selahattin çok iyi hatırlar, burada hatırlayacak arkadaşlarımız da var, biraz evvel Bülend Bey'in sunumundaki MİAK'ın kuruluşu olsun, SMGM'nin kuruluşu olsun, meslek yasalarının tartışılması, bütün bunlar o mutfakta oluştu, orada tartışıldı. Ama son yıllarda bakıyorum ki MOBBİG bir sempozyum haline dönüştü. MOBBİG'in yeniden gözden geçirilmesi lazım.

Bu kadar sorun var, Neriman Hanım da ilgili sorunları belirtti, Bülend Bey'in sunumunda da bunlar var. Hepimiz içinde yaşıyoruz, ama bu sorunlar varken sempozyum havasında bir MOBBİG olmaz, MOBBİG'in gündemini değiştirmesi lazım. Bütün bu sorunları orada tartışıp sizlerin de katılımıyla, kurultaylarda tartışıp bunları gerekli yerlere iletmemiz gerekiyor. Bunları iletebilecek kurumlarımız da var. Başta MİDEKON var, Mimarlar Odası var. Bunlar aracılığıyla da, hocayla, bölümle, üniversiteyle çözemeyeceğiniz sorunların YÖK'te çözülebilmesi için ulaştırabilecek araçlarımız da var.

Tekrar ben bütün hepinize teşekkür ediyorum bu çalışmalarınızdan dolayı, ama ısrar edin lütfen, peşini bırakmayın.

Salondan

Öğrenciler kendilerini bir şekilde özeleştiriyeye tabi tuttular mı? Bunlarla alakalı birtakım şeyler var mı? Tabii ki hassas teraziye koyarsanız bile bazı şeyler daha ağır basıyor, ama öğrenciler de nihayetinde işin en dinamik olan tarafı.

Cem Karaharman

Öncelikle şöyle söyleyeyim, en başta zaten arkadaşımızın söylediği gibi, kendimiz de farkındayız eksiklerimizin ve gelişmemiz gerektiğinin. Bunun dışındaki kendimizi geliştirmeye özellikle engel olan şeylerden bir tanesi akademik yetersizlik oluyor. Yani derslerde verilen güncel teknolojinin kullanılmaması oluyor. Onun dışında ben eksiklerin en çok da "mimarlık 4 yıl mı olmalı" kısmındayım. Bence 6 yıl bile olabilir mimarlık eğitimi. Çünkü bazı şeyleri yavaş ve sindirerek öğrenmemiz gerekir ki, bu temeldeki eğitim sistemimizden kaynaklı. Onun dışında, hani şu an için cevap verebileceğim başka bir şey yok, ama kendimizi de değerlendirdiğimiz durumlar oluyor.

Bilal Yakut

Karabük Üniversitesi'nde üç-dört yıldır mimari proje dersleri vermekteyiz bir grup arkadaşımızla. Bir pratiğimi burada tartışılın istiyorum, onu aktarmak için söz aldım.

Biz geçen dönem, genellikle her dönem bir ana tema üzerinden çeşitli konular çalıştırıyoruz da, geçen dönem iyice uçtuk. Yedi arkadaşlık, 118 de öğrencimiz vardı. Dördüncü proje, altı, yedi ve sekiz. Bir ana tema verdik, onun dışında hiçbir kısıtlama veya yön gösterme olmaksızın, öğrenciyi tamamen özgür bıraktık. İsteddiği yerde yer seçimini yapacak, istediği bir konuyu bu ana

tema çerçevesinde çalışacak. 118 tane ayrı alanda, 118 tane ayrı konu çalışıldı. Özellikle öğrencilerin böyle bir çalışmayı tartışmasını isterim burada. Biz de bundan ders çıkarır mıyız? Gerçi çıkarsak ne olur? Bu dönem işimizi son verirler. Şimdilik beklemedeyiz. Bunu bir tartışalım diye açmak istemişim.

Nuray Bayraktar

Ben bir soru soracağım, ama ondan önce mikrofonu şu nedenle aldım. Birçok ortamda dile getirdiğim bir eleştiriyi burada tekrar seslendirmek istiyorum kayıtlara geçsin diye. Bu öğrenci forumlarında ve beraberinde akademisyen forumlarında, eğitimi tartışıyoruz ve şu anda Türkiye'nin birçok yerinden gelen hocalarımız var. Ama bu forumlar sadece Ankara, İstanbul ve İzmir'de yapıldı. Dolayısıyla bugün burada öğrencilerin dile getirdiği ki, çok önemseyeceğim birçok konu başlığı var, eminim ki bu forumlar başka illere yaygınlaştaysa çok daha farklı bir çerçevede gelecekti. Dolayısıyla ben bunun çok ciddi bir eksiklik olduğunu düşünüyorum. Yani buradan kurultayı düzenleyenlere bu anlamda ciddi bir eleştiri getiriyorum. Çünkü bir yandan eğitimin kalitesini tartışıyoruz, niteliğini tartışıyoruz. O konuda da çok farklı düşüncelerim var, ama çok reel bir durum var. Yani Ankara, İstanbul ve İzmir'in ötesine geçememek, üstelik de geçme durumu olan bir pozisyondayken, bu önemli bir eksiklik. Bir bunun altını çiziceğim.

Bir de konuyu biraz açmalarını isteyeceğim öğrenci arkadaşlardan. Bu fikir arşivleri talebi çok çarpıcı geldi bana. Bununla beraber bir konuyu daha aslında gündeme getirmek istiyorum. Üniversitelerde hani lisans düzeyinde değil belki, ama yüksek lisans ve doktora düzeyinde ciddi bir öğrenci emek sömürsü olduğunu hepimiz biliyoruz. Hatta lisansta da olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla belki eğitim tartışılırken bu konu bir gündem maddesi olabilir. O yüzden teşekkür ediyorum bunu gündeme getirdikleri için. Biraz daha açarlarsa çok sevinirim bu fikir arşivleri konusunu.

Bir şey daha... Hocamız bu taleplerin muhataplarını söyledi. Aslında çok temel öyle bir kaç kez vurgulanan bu KHK süreci. Burada da değinildi. Çok farklı bir ortam ve ben dilerim ve inanırım ki öğrenci arkadaşlarımız bu anlamdaki sıkıntılarını aslında bu salonların dışında, gerçekten eğitim konusundaki bu büyük darbeyi başka yerlerde yüksek seslerle dile getirirler. Okulları kapanan öğrenciler bir sürü okula geldi. Bu onların problemi değildi, yani bu başka bir politikaydı. Herhalde burada öğrencileri ya da sayısal kalabalığı tartışmak yerine, bunu oluşturan koşulları tartışmak bizi daha doğru bir yere götürür.

Son olarak öğrenci arkadaşlara da teşekkür edeceğim, hepinize katkılarınız ve emekleriniz için.

Tezcan Karakuş Candan

Ben de birkaç şey soracağım aslında arkadaşlara. Bir kere bugün öğrenci temsilcileri olarak gördüğümüz arkadaşlarımızdan üç tanesi özel üniversitelerin mimarlık fakültesinden, devlet üniversitesinden Orta Doğu Teknik Üniversitesinden. Bütün bu tartışmalar yürütülürken, aslında biraz da devlet üniversitesi

ve özel üniversitelerdeki eğitim programı üzerinde ya da öğrencilerin kendilerini ifade etmeleri, akademisyenlerin aslında öğrencilerle ders üzerinden kurdukları ilişkilerin sorgulanması süreci nasıl yaşandı? Bir miktar bunu açmalarını isterim, o tartışmalarda ne oldu?

Bir de şeyi söylemek istiyorum aslında. Şimdi Mimarlık ve Eğitimi Kurultayı sürecinde bütün oturumlarda aşağı yukarı sunumları izlemeye çalıştım. Sorunlar tespit edilmiş durumda ve güncel olarak nasıl çözümler yapılabilir? Bunlar tespit edilmiş durumda. Ben bir eksiklik olduğunu gördüğüm için şunu söylemek istiyorum. Bir kere mimarlık eğitimi ve mimarlık mesleğinin kendisi ya da bütün yaşam alanlarımızın kendisi teknolojik gelişmelerle birlikte farklı noktalara doğru gidebiliyor. Dolayısıyla bizim bir mimarlık eğitiminde, hani bugünü tartışıyoruz, ama sorunlara bir şeyler çıkartmaya çalışıyoruz, ama gelecek projemiz nedir? Ben bunu çok merak ediyorum.

Çünkü 2040 yılında yapay zekânın bütün dünyada hâkim olacağı bir süreçte, yapı üretim sürecinde artık robot teknolojilerinin girdiği bir noktada, işte Endüstri 4.0 dediğimiz aslında hayatın her alanına giren ve birçok mesleği ortadan kaldıracak bir gelişme süreci içerisinde mimarlık mesleği ya da mimarlık eğitimi bunu nasıl tartışıyor ve nasıl şekillendiriyor? Bugün işte Amerika'da 3 yaşındaki çocuklara bile kod eğitimi, kod yazılımı eğitimi verilirken, mesela mimarlık eğitiminde de bir kod yazılımı süreci ya da bu alanda bir ARGE yapma noktası bizim gündemimizde mi gelecek açısından? Yani gelecek çok da uzak değil aslında. Ben biraz da mimarlık eğitimi ve mimarlık alanında bunların eksik kaldığını düşünüyorum. Belki bu konuda da çalışma yapılan okullar varsa, belki arkadaşlarımız onların bilgisini de verebilirler.

Ahmet Berk Özerk

Ben birinci sorudan başlamak istiyorum. Birinci soruda sanırım 110 öğrenciyi serbest bıraktık, ne düşünüyorsunuz gibi bir soruydu. Öğrenciler bazından baktığımızda şahsi görüşlerim, grup adına görüşlerimi de katarsak şöyle demek istiyorum. Serbest bırakmanız aslında çok güzel, öğrencinin yaratıcılığı ve kendini ifade edebilmesi için. Ama bunun altında ben öğrenciyi ilk başlarda, hele üniversiteye ilk gelen öğrenciyi berrak bir su olarak görüyorum; hani ne katı, ne yumuşak, ne gaz. Öğrenciyi bu kadar serbest bırakmak için iyi bir donanımına sahip bir okul olmak gerektiğini düşünüyorum. Şöyle ki, iyi bir kütüphane, iyi araştırma ekipmanları, iyi seçmeli dersler. Umarım başarılı olmuştur tabii. Eğer birikim sağlayabilecek olanaklar ya da kaynaklar yeterli değilse, çoğu projenin kolaya kaçacağını düşünüyorum. Bu benim şahsi görüşüm.

Kemal Yılmaz

Ben de ikinci soruya cevap vereyim istiyorsanız. Ankara, İstanbul ve İzmir'in ötesine geçemedik dediniz sanırım bu kurultay sürecinde. Mesela anket düzenledik, anketi tüm Türkiye'ye yaymaya çalıştık. İşte gruplar olsun, oradaki temsilciler olsun, onlara da duyurarak aslında ülke genelinde yaklaşık 300'e yakın bir katılıma ulaştık. Bu sayının katılım göstermeye eğilimli öğrenciler arasında iyi bir oran olduğu kanısındayım.

Onun dışında Batman'dan ihraç edilen bir hocamız akademisyenimiz vardı, onunla iletişim kurmaya çalıştık. Yine İstanbul'dan vardı. Ama bu forumların sadece üç yerde yapılması bile bizi çok zorladı, çünkü zaten 9-10 kişilik bir ekiptik. Ama bunun dışında bir de, mesela Ankara'da yaptığımız forumda Mersin'den, Samsun'dan, Antalya'dan temsilciler gelmişti. Ankara'da yapıyoruz diye sadece Ankara temsilcilerinin ya da öğrencilerin yaptığı bir forum olarak geçmiyordu. İstanbul ve İzmir'de de aynı şekilde, başka illerden gelen arkadaşlarımız oluyordu.

Dediğim gibi, bu biraz da oradaki temsilcilerle kurabildiğiniz... Yani özeleştiri de vermek gerekirse, bizler öğrenciler olarak oradaki öğrencilerle iletişimimiz belki eksik kalmış olabilir, daha fazla yere belki ulaşabiliydik. Ama bu forum sürecinde böyle kaldı.

Gülşah Birler

Ben fikir arşivi kısmına değinmek istiyorum. Bu aslında benim yönettiğim forumda çıkan bir maddeydi. Okul isimlerini vermeden genel olarak kısaca üstünden şöyle bir anlatım yapacağım.

Birkaç arkadaşımız bu şikâyetlerle geldiler, yani bunları dile getirdiler. Gerçekten projelerini ve fikirlerini gerçek hayatta gördüklerini, birebir çizimlerinin projelerin uygulandıklarını gördüklerini belirttiler. Başka bir arkadaşımız da, kendi okulunda var olan bir fikir arşivinden bahsetti bize. Kendi okullarında ilk aşamadan, ilk eskizlerinden sonuç ürüne kadar her aşamasını raporlaştırdıklarını ve bu raporlaştırdıkları dijitalerin üniversitenin arşivinde, üniversitenin kendi kanuni haklarıyla beraber korunduğundan bahsetti bize. Kendi bütün projelerini raporlandıklarını ilk süreçten son sürece, böyle herhangi bir duruma karşı bir şey gördüklerinde de, kendi üniversitelerinin fikir arşivi deposuna başvurarak, kendi üniversitelerinin koruması altında tamamen bunun korunabildiklerinden bahsetti bize.

Bu fikir bizim çok hoşumuza gitti açıkçası. Biz de neden kendi okullarımızda bunu yapmayalım, neden bütün okullar bunu yapmasın? Ve gerçekten güvende olduğumuzu hissetmeyelim dedik. Bir fikir yasası var, sanatın her alanını koruyan bir yasa var ve ilk eskizden sonuç ürüne kadar korunduğumuzu biliyoruz, ama biz öğrenciyiz ve akademisyenle aramızda bir ast üst ilişkisi tabii ki var. Kendi haklarımızı savunmaya çalıştığımızda ya da bu süreci başlattığımızda, resmi süreci başlattığımızda ne kadar haklı çıkabiliriz ya da ne kadar güçlü olabiliriz? Bunun kaygısını hepimiz yaşıyoruz diye düşünüyorum öğrenciler olarak. Bu yüzden de aslında bu şekilde bir korumayla kendimizi daha çok güvende hissedebileceğimizi düşünerek, biz akademisyenlerimizden bunu talep ediyoruz biz öğrenciler olarak.

Ahmet Berk Özerk

Burada biz araştırmamızı bu sene KHK sürecinin öğrencilere ve eğitime etkisi olarak araştırmıştık ve buna karşı şöyle bir soru gelmişti. Evet, ama burası tam yeri değil gibi bir soru gelmişti. Ben aslında şu anlamda tam yeri olduğunu

düşünüyorum. Bu süreçte okulların istemsizce nüfusları arttı ve aslında eğitimlerindeki kendi çatlaklarını görme fırsatları bulduklarını düşünüyorum. Böylece bunları düzeltip, daha iyi bir eğitim hayatına geçebilirler. O yüzden KHK'lerin bence önemi var.

Cem Karaharman

Ben sadece şunu eklemek istiyorum. Karabük Üniversitesi düşey stüdyoyu uyguladığını söylemişti. Birçok üniversitede yatay ve düşey olarak ayrılıyor. Düşey stüdyonun en büyük avantajı, çocukları ne kadar serbest bıraksalar da birilerinden destek alma durumunda oluyor. Yani sekizinci projeyi alan bir kişi, dördüncü projeyi alandan fikir alabiliyor veya dördüncü projeyi alan birisi sekizinci projeyi alan kişiden fikir alabiliyor. Bu öğrenciler arasında biraz daha rahat oluyor. Hani akademisyenlerle öğrencilerin arasındaki dediğiniz gibi üst ast veya usta çırak ilişkisinden dolayı sormaya çekinilir gibi durumlar olabiliyor. Ama o sınıftaki kişilere bunları daha rahat sorabiliriz, kendi projemizi daha rahat eleştiri olarak yönetiyoruz, tamamlamaya çalışıyoruz. Onun için bu stüdyo sisteminde kendi aramızda ben de, yani üniversitelerimizde tartışılmasını talep ediyorum. Başka diyeceğim bir şey yok. Teşekkürler.

Gülşah Birler

Tezcan Hocamın devlet ve özel program hakkındaki farklılıklarla ilgili bir sorusu vardı. Aslında arkadaşlarım da benim gibi düşünüyor anladığım kadarıyla, akademisyenler son zamanlarda vakıf üniversitelerini biraz daha tercih ediyorlar sanırım. Ben bir vakıf üniversitesi öğrencisiyim ve bir devlet üniversitesini de kazanabiliyordum, ama bir vakıf üniversitesine tam burslu girmeyi biraz tercih de ettim açıkçası. Çünkü hem eğitimin kalitesi, hem biraz da teknik imkânlar bu konuda çok daha fazla. Kabul edersiniz ki biraz teknik imkânlarından dolayı da, fonksiyon olarak da daha iyi olduğu ve akademisyenler olarak da kadroları güçlü olduğu için ben böyle bir tercihte bulundum, şahsi tercihim bu yöneydi.

Ama tabii ki farklılıklar var, ama biz bunun aslında bir arada bir toplulukta beraber olduğumuzda bunu hiç fark etmiyoruz ya da konuşmuyoruz, bunun üzerine düşünmüyoruz. Belki de bunu da ele alsak eğitim konularında daha iyi olabilir. Bu akademisyen öğrenciyle ilgili sorunların sürecinin nasıl işlediğini de, aslında buradaki söylediğimiz şeyler tamamen Türkiye genelinde topladığımız maddelerdi, biz bir şey eklemedik ya da çıkartmadık, öğrencilerin ağızından konuşmak istedik. Bunları tespit ederken de, açıkçası gidip direkt forumlarda neler söylemek istersiniz diye çok net bir şekilde sorduk ve söylemek istedikleri her şeyi sizin önünüze bu platforma taşıdık. Bize değer verdiğiniz dinlediğiniz için tekrar teşekkür ederim.

Son olarak da bu teknolojik gelişmeler ve gelecek projeniz sorusuna cevap vermek istiyorum. Biz bunu okulumuzda da tartışmıştık, mimarlık nereye gidiyor ve gerçekten dijital programlar tasarım yapmaya başladığında, mimarlık mesleği ne olacak diye bir tartışma yaptık okulumuzda. Kendi aramızda yürüttüğümüz bir tartışmaydı. Gerçekten mimarlık kadar duyarlılık gerektiren,

hassas noktaları olan bir meslek programlar tarafından yapılabilir mi? Bunu tartıştık. Yakın bir zamanda bu hassasiyetin programlar tarafından yakalanamayacağını umut ederek, aslında umutsuz bir sonuca vardık diyebiliriz. Çünkü mimarlık gerçekten verileri girerek sonuç alabileceğiniz bir meslek değil. Gerçekten de bazı noktaları var ve o tamamen insani noktalar ve onlar olmadan da bu ürünlere ne kadar mimari ürün diyebiliriz bilemiyorum.

Kemal Yılmaz

Gelecek tartışmaları için ben de şeyi söyleyebilirim. Sanayi 4.0 konusunda gerçekten bir yapay zekâya doğru giden bir dönüşüm var. Bu eğer bu sömürü düzenini daha ileri bir noktaya taşıyacak bir şekilde ilerlerse kötü bir noktaya gidiyoruz. Ama işte bu dediğiniz mesleki etik olsun ya da toplum için mimarlık olsun, bu noktada bu konuyu ilerletebilirsek daha iyi bir sürece doğru gidebiliriz diye düşünüyorum. Ama öğrenciler konusunda bunun eksikliği, bu ufkun eksikliği var gibi duruyor.

Bülend Tuna

Ben kurultayın düzenleme kurulu üyesiyim, o bakımdan da bazı sorulara cevap vermek istedim. Başından beri kurultayları yaparken, öğrenci forumlarını çok önemsedik. İkinci kurultaydan itibaren öğrenci forumları gerçekleştirildi, yayını da çıktı. Tabii ki o zamanki öğrenciler şu anda meslektaşımız olarak aramızda. Bu ortamın böyle bir “sorunu” var. Bizde de var o sorun tabii, bilginin aktarılması anlamında, ama öğrenciler öğrencilikleri bittikten sonra meslek hayatının başka sorunlarıyla karşılaşılıyorlar ve bir kopukluk olabiliyor. Bütün bu toplantıları, forumları, kurultayın o zamanki formatı içerisinde, kayda alıyor, bilgisayara koyuyorduk ve paylaşımı, katılımı bu şekilde yapmaya çalışıyorduk.

Şimdi öğrenci forumlarını bu dönem üç şehirde yapabildik, arada da zaman zaman çağırdıkları için, pek çok okula gidip buna benzer sunuşlar yapıyoruz. Öğrencilere meslek ortamıyla ilgili bilgiler de veriyoruz, bunun çok yararlı olduğunu düşünüyorum.

Başka okullardan, başka şehirlerden de forumlara gelindi, sadece İstanbul, Ankara, İzmir değil, öyle bir çağrımız var. Bu toplantıları sadece kurultay sürecinde değil değişiklik ortamlarda daha da artırabiliriz. Belirtmemiz gerekiyor, 37 bin mimarlık öğrencisinden bahsediyoruz. Bu forumlara zaten çok az kişi katıldı, 37 bin öğrenci arasından, daha duyarlı konuya hâkim olmuş genç arkadaşlarımız katıldı. Bizim 37 bin öğrenciye nasıl ulaşabiliriz diye bir problemimiz var. Bunu ele almamız lazım.

Tamam, Oda olarak da yardımcı olalım, ama bu toplantıları nasıl yapacağız, hangi birisine gideceğiz? Farklı okullarda, şehirlerde... İstanbul’da örneğin 30 tane mimarlık bölümü var. Başka yerlere de gidilebilir, ama davet çağrılarının da olması lazım. Her gittiğimiz toplantıda biz bir şey anlatıyoruz, paylaşıyoruz, bir şeyler de öğreniyoruz. Dolayısıyla bu karşılıklı etkileşim içerisinde sorunları paylaşarak bir yerlere varmaya çalışıyoruz. Bunu bir süreç olarak görelim, ama dediğim gibi sorunun büyüklüğünü de hissedelim... Elbette sorun diye

anlatmayalım, 37 bin mimarlık öğrencisine meslek ortamında nelerle karşılaşacaklarını aktarmamız, mimarlık eğitimimizin durumu üzerindeki tartışmaları sürdürebilmemiz, onların görüşlerini alabilmemizin mekanizmasını kurmamız lazım. Öğrencilerle okul ortamında birebir ilişki kurmamız lazım, bu çok önemli.

Neslihan Dostoğlu

Ben öncelikle katkılarınız için sizlere çok teşekkür ederim. Birkaç önerim olacak. Sizin bizden beklentileriniz var, ama ben de bir öğretim üyesi olarak öğrencilere bazı düşünce ve önerilerimi iletmek istedim.

Mimarlık bölümlerinde her sınıfın bir öğrenci temsilcisi olması, bu temsilcilerin bölüm temsilcisini seçmeleri konusunu değerlendirmelisiniz. Böylece, çeşitli taleplerinizi hem yönetime, hem de hocalarınıza daha etkin ve hızlı bir biçimde iletebilmeniz mümkün olabilir.

Sizin taleplerinizi yönetime aktarabilmeniz, örneğin akreditasyon konusunu gündeme getirmeniz gerçekten çok önemli. Biliyorsunuz artık “ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu”nda akredite olmuş bölümler belirtiliyor ve aday öğrenciler için bu bir tercih nedeni oluyor. Yöneticilerinize kendi bölümünüzün neden akredite olmadığını sormalısınız. Çünkü, bu sürece giren bir bölüm doğal olarak hem akademisyen sayısını, hem fiziksel ortamını, hem çeşitli değerlerini, bilgi, beceri, yetkinlikler gibi özelliklerini gözden geçirmek ve bunları güncellemek, yani dünyayla paralel hale getirmek durumunda. Onun için öğrenciler de bu konudaki taleplerini bence yöneticilerine iletebilmeliler.

İşin kolayına kaçmamamız gerekiyor. Mimarlık eğitimi dünyanın her yerinde zor. Ancak, sizlerin de öğrenciler olarak sorumlu bireyler olmanız lazım. Ödevlerinizi yaparken Google'dan kopya çekmeden, gerçekten araştırarak, gerçekten emek vererek işinizi yapmanız gerekiyor. Bizler mimarlık eğitiminde idealin en az 5 yıl olduğunu düşünüyoruz, sizler de “biz 4 yılda mezun olalım da, süre sonra değişsin” demek yerine, eğitiminizin daha kaliteli ve doyurucu olabilmesi için bu süreci desteklemelisiniz.

Ben aynı zamanda MiMeKK (Mimarlar Odası Mesleğe Kabul Kurulu) üyesiyim. Bize Mimarlar Odası'ndan sürekli olarak yurtdışında mimarlık eğitimi almış mimar adaylarının başvuru dosyaları geliyor. Biz de değerlendiriyoruz ve bazılarını süre ve kredi toplamı koşullarına uymadığı için reddediyoruz. Örneğin, Avrupa'da genellikle uygulanan 3 yıl lisans + 2 yıl yüksek lisans olmak üzere bir paket olan, ardından en az 1 yıl pratik yapılan ve son olarak da bir sınavla sonuçlanan mimar olma sürecinin sadece 3 yıllık eğitim kısmını tamamlayarak lisans diploması alan aday, Türkiye'de mimar olmak için başvuruyor. Oysa bu aday Avrupa'da üç yıl sonunda lisans diploması alsa bile mimarlık yapamıyor. Bu talepleri YÖK uzun süre kabul etti, biz de Kurul olarak reddettik ve pek çok kez Oda ile YÖK arasında bu konu dava nedeni oldu. Son zamanlarda artık YÖK de üç yıllık eğitim alan adayların Türkiye'deki bazı köklü mimarlık okullarında bir sene daha okuyarak 60 AKTS'yi tamamlamalarını istiyor.

Sizlerin de Türkiye’de eğitim almış mimarlık öğrencileri ve mimarlar olarak, yurtdışına gittiğinizde diplomalarınızın tanınmasını istemeniz lazım. Bunun için de biraz önce konuştuğumuz, 5 yıl (4 + 1 olabilir) minimum mimarlık eğitim süresi desteklenmelidir. Ayrıca, staj sürelerinin ve zamanlamalarının yeniden düşünülmesi lazım. Türkiye’de o kadar çok mimarlık öğrencisi var ki (37.000 civarında), bunların tümüne büro veya şantiye stajı için yer bulmak çok zor. Bu kapsamda, stajlarda birtakım çeşitlilikler, her yıla yayılan stajlar gibi pek çok olanak veya alternatif üzerinde düşünülebilir.

Özetle mimarlık eğitiminde yapılacak iyileştirmeler, uluslararası ortamla yapılacak işbirlikleri mimarlık eğitimindeki tüm paydaşlar tarafından ele alınmalı ve değerlendirilmelidir. Çok teşekkürler.

Deniz Inceday

Ben öncelikle teşekkür etmek istiyorum öğrencilere, bu çabaları, değerlendirmeleri ve raporlamaları için. Söylenenlere katılmamak mümkün değil, hepsi gerçekten hepimizin önem verdiği ortak sorunlar şüphesiz. Kısaca bir şey ilave etmek istiyorum.

Özeleştiri de yapmış olacağım belki, eğitim kurumlarında yöneticilerin öğrencilerle, sizlerle daha sıkı bir diyalog geliştirmesi gerekiyor. Ve bu noktada, sizlerden de bir talep gelmesi çok iyi olur. Bugün sıklıkla internet ortamı kullanılıyor, anlık, gündelik sorunlar paylaşılıyor, bu amaçla ilişkiler kuruluyor belki ama özel gündemli toplantılarda sorunları konuşabilmek, tartışabilmek gerekiyor bence. Örneğin, sadece kredilerin sayılması veya sayılmaması, seçmeli dersler veya takvim sorunları gibi teknik sorunlar değil de, daha çok eğitimin içeriğinin ve yöntemlerinin değerlendirilmesi, yeni talepler vb. gibi konular gündeme getirilmeli. Bu noktada da öğrencilerin daha çok talepkâr olmaları beklenmeli, daha aktif rol üstlenmelidir. Yoğun gündemlerin içerisinde sanki hep ihmal ediliyor kendi sorunlarımız. Teşekkür ederim.

Nur Esin

Arkadaşlarım, bir de kendime söz vereyim izin verirsiniz. Şimdi Mimarlar Odası ve MOBBİG denilen kuruluşumuz, yani Mimarlık Bölüm Başkanları İletişim Grubu dediğimiz, her altı ayda bir toplanan grup size bazı yapılar sundu. Bu yapılar yoluyla hakkınızı arayabilirsiniz. Örneğin, MİAK’a akredite olmak demek, okulu, vakfı ya da devleti çeşitli yönlerde bağlayıcı bir şeydir ve kalitenin sağlanması çabasına girebilmek, kalitenin sürdürülebilmesi için adanmışlık gerektirir. Öğrenci için birçok bakımdan yarar sağlar. Tüm bu çabalar, eğitimin kalitesinde ısrar öğrenci içindir, biz orada sizler için varız.

Burada sözü edilen bütün bu kuruluşların çalışması ve olgunlaşması gönüllülük esasıyla gerçekleşmiştir. Hiçbirisi para karşılığı çalışan kurumlar değil gördüğünüz gibi. Onun için burada yanımızda sizleri görmek bizim için çok önemli. Ayrıca da Mimarlar Odamızla, kendi şubelerimizle de ilişkilerin sürdürülmesi konusunda arkadaşlarınıza mesajlar iletebilirsiniz.

Bir başka şey de, eğitim sırasında müfredatımızda olmazsa olmaz değerler vardır, bazı konular vardır bir mimarın bilmesi gereken. Birtakım okullar kredileri düşürüp, daha popülist olmak amacıyla bunları ders programlarına koymuyorlar. Talep etmeniz gerekir. Size bilgisayar öğretilmesi gerekir, hem de gelişmiş programlar öğretilmelidir. Yoksa başka türlü, ilk mezun olduğunuzda para kazanamazsınız. Talepkâr olma konusunda isyanı başlatanlardan biri benim, o söylediğiniz isyanlardan birini. Çünkü çocuklar pırıl pırıldı ve bu tür almaları gereken şeyi alamıyorlardı, hem de parasını verdikleri halde. Böyle bir olanaklar serisini bizler elimizden geldiği kadar sunmaya çalıştığımız için, sizin de farkında olup birbirimizin arkasında durarak, destek olarak ve odayla ilişkileri sıkı götürerek sürdürmemiz gerekiyor.

Çok şey istiyorum biliyorum, hepimizden çok şey istiyoruz. Arka tarafta güzel sorular olduğuna eminim, çok kısa lütfen...

Salondan

Şöyle; yaptığınız araştırmalar için öncelikle teşekkür ediyorum. Her şey çok güzel, ama yaptığımız araştırmalara çözüm üretmemiz nasıl olacak? Bu konuda benim kaygılarım var. Bunları dile getirmenizi isteyecektim, bu yüzden söz istedim.

Salondan

Şöyle bir eleştirim olacak. Dediniz ki, okulda çok teorik bir eğitim alıyoruz, ama uygulamaya pratiğe yönelik bir eğitim almıyoruz ve bunun eksikliğini yaşıyoruz. Ben bunun tam tersini düşünüyorum. Anadolu üniversitelerinde hoca eksikliği yaşayan üniversitelerde çoğu uygulamaya yönelik ve tamamen proje dersi olarak ve o da tamamen bir şekilde biçim üretmek odaklı eğitimler olduğunu düşünüyorum. Bütün eğitimlerin teorik eğitimler olduğunu da düşünmüyorum açıkçası. O yüzden mesela dediniz ki 300 katılımla yaptık anketi. 100 küsur tane Türkiye’de mimarlık bölümü var diye konuşuyoruz. Katılımı artırmak için daha ne düşünüyorsunuz ya da bu kadar düşük bir katılımdan böyle bir genelleme yapabilmek ne kadar sağlıklı? Çeşitli ulusal çalıştaylar düzenliyoruz, öğrenci çalıştayları ve özellikle orada biz bunları çok duyuyoruz. Teorinin çok eksik kaldığını, çok uygulamaya yönelik, bir şekilde teknik ressam yetiştirmek üzere biz bunların eğitim aldığını çok duyuyoruz ve bu konuda ne düşündüğünüzü merak ediyorum.

Gülşah Birler

Aslında ben bu akademisyen öğrenci temasına cevap verecektim, arkadaşımızın söylediğine ikisine birlikte bir cevap vermiş gibi olacak.

Ben kendi okulum adına konuşayım, okulumdan beş arkadaşım okulumuzun ihtiyaçlarını belirtmek için iki yıl önce randevu alıp dekanımıza gittik. Bütün eksiklerimizi belirttik ve süreç içerisinde bunların tamamlandığını gördük. Bu şekilde gerçekten diyalog kurulması gerektiğini ben de düşünüyorum. Eğitimde dördüncü yılım ve bu diyalogu kurmak için elimden gelen her şeyi kendi

adıma yaptığımı da düşünüyorum. Ama mimarlık eğitimi gerçekten çok yoğun bir eğitim, bunu hepimiz biliyoruz, hepimiz bu süreçten geçtik. Bu süreçte buna yetismeye çalışırken, kendi adıma ben Oda'da dört yıldır okul temsilcisiyim. Okuldan bir şeylerden fedakârlık ederek ben bu toplantılara katılıyorum ya da derslerime gece uyumam çalışırım, bu toplantıya gitmem gerekiyor diyerek fedakârlıklar yaparak, hepimiz aynı şekilde bunu yapıyoruz. Herkes bu fedakârlığı belki de yapmak istemeyebilir. Yani yapmıyoruz, açıkçası şu an özeleştiriy yapacağım. Öğrencilerin çoğu bu bilinçte değiller, değiliz. Kendimizi de görüyoruz, kendi içimizde de bu konuda konuşuyoruz.

Bu anketlere katılmamak, etkinliklere katılmamak, aramızdaki öğrenci arkadaşlarımızın sayısının azlığı hepinizin dikkatini çekmiştir. Burada kendi haklarımızı savunuyoruz, ama biz burada yokuz. Bu aslında belki de bu eğitimin yoğunluğu olabilir, bu bilincin tam oluşmaması olabilir. En temelinden belki ilkokulda ortaokulda aldığımız eğitimlerin bu bilinci oluşturamamasından olabilir. Bir eksik var, ama bu eksiğin nerede olduğunu hepimiz söylüyoruz. Bir eksik var diyoruz, ama arıyoruz da belki, bulamıyoruz. Gerçekten bulamıyoruz, çünkü çok uğraşmaya çalışıyoruz. Ankara'da 8 üniversite var, her üniversiteden 8 temsilci var. Bir temsilci toplantısında 10 kişiyi geçtiğimizde çok seviniyoruz. Belki de okullarımızda, hani sizden ricam, akademisyenlerden ricam; bu temsil, hak arama, bilinç oluşturma ve bu etkinliklere katılmanın önemini belki de aşılmalı ve birbirimize aktarmalıyız. Bu şekilde hem katılım sorununu, hem de diyalog sorununu çözebileceğimizi düşünüyorum.

Bu teorik eğitimin ve hoca eksik olduğu için teorik eğitim alamadığını söyleyen arkadaşlarımıza, ben bunun çok fazla platforma girdim, çok fazla çalıştaylara katıldım, güz kampına katıldım, yaz kampına katıldım, ben bunu ilk defa duydum çok açık söylüyorum. Bir öğrenci temsilcisi olarak bu sorunla ilk defa karşılaştım. Biz teorik almaktan yakınırken, böyle şeylerin olduğunu da hani gerçekten bir sonraki kurultayın konusu belki de bu olabilir diye düşünüyorum. Bunu not aldığımızı belirtmek isterim.

Ahmet Berk Özerk

Öncelikle bir yerden sonraki soruların, aslında bizim bahsettiğimiz bildiride cevaplandığını düşünüyorum. Çünkü bizim bildirimiz aslında etiği olan öğrencileri ilgilendiren bir konudur. Hocam sizin bahsettiğiniz gibi, etiği olan her öğrenci sizinle aynı şeyleri istemesi gerekmektedir.

Bunun yanında şöyle bir detaydan bahsetmek istiyorum. Siz hepiniz burada meslek sahibi olurken, biz öğrenci unvanına sahibiz ki, öğrenci unvanı aslında geçici bir unvandır. Sadece burada 4 ya da 5 sene bulunan insanlarız. Bunun yanında bu toplantılar yıllardır olmakta ve Bülend Bey'in gösterdiği slaytlarda aslında ben şuna dikkat ettim. Kimliklerden daha çok analizlere ve sayılara dikkat ediliyor. Yani hepimiz artan ürünlerden dolayı artık bir rakamlara bir analizlere dönüşmeye başladık. Buna nazaran her sene aslında kaybedilen bir nesil haline geliyor, eğer çözüme yönelik çalışmalarda hızlanma olmazsa, bence mimarlık eğitimi daha da kötüye gidecektir.

Nur Esin

Teşekkür ediyorum genç arkadaşlarımıza. Ne kadar bilinçli olduklarını görmek hepimizi mutlu etti.

Sorunlar hepimizin sorunları ve gerçekten bu platformlarda tartışmamız gereken sorunlar. Geleceğe yönelik Tezcan Hanım'ın uyarısı, galiba bundan sonraki forumlarda daha derin girmemiz gereken konunun bir başka boyutu var. Sanırım burada mümkün olamayacak o derinlikte girmek.

Şimdi öğretim üyelerimizin forumlarda aldığı sonuçları dinlemek istiyoruz kısa kısa. Çünkü süremizi oldukça aşmışız. Buyurun.

Akademisyen Forumlarının Sunuşları

İstanbul Akademisyen Forumu Sonuçları

Esin Kasapoğlu

Teşekkür ederim. Bizler İstanbul'daki akademisyenler olarak 28 Ekim Cumartesi günü Karaköy'deki Mimarlar Odası binasında bir araya geldik. Çeşitli vakıf ve devlet üniversitesinden bir grup oluşturduk ve çeşitli boyutlarıyla sorunlarımızı tartıştık.

Öncelikle, karşımıza, daha önceki oturumlarda ifade edilen rakamlar çıktı. Öğretim üyelerinin ne kadar büyük bir sayıda öğrenciyle başa çıkmak zorunda kaldığı gerçeğini, bir kere daha idrak ettik. Devlet üniversitesinde ya da vakıf üniversitesinde çalışmanın eğitimin kalitesi açısından bir ölçüt olmadığını da gördük. Çünkü ifade edilen sorunların bir kısmı vakıf üniversitelerinde varken, devlet üniversitelerinde de, özellikle Anadolu'daki devlet üniversitelerinde, yine karşımıza çıkıyor.

Dolayısıyla, artan öğrenci sayısı ile yarışamayan öğretim elemanı sayısının, ne kadar büyük ve önemli olduğu gerçeğiyle bir kere daha yüzleştik. Çünkü bir öğretim elemanını yetiştirmek, kolay değil. Her bir okulun, 115 tane mevcut mimarlık bölümü olduğu söyleniyor, her sene aldığı öğrenci sayıları ile her sene biten doktora tezlerinin sayılarını karşılaştırdırca, yetişen öğretim elemanı ile mevcut öğrencilerin oranı, aradaki uçurum çok daha net bir şekilde ortaya çıkıyor.

Sonuçta, bir öğretim elemanını yetiştirmek o kadar kolay değil; fakat kontenjanı artırıp öğrencileri almak çok kolay. Burada ortaya çıkan bir başka gerçek de; vakıf üniversitelerinin aslında öğretim elemanı yetiştirmeye pek fazla yanaşmamakta olup, yetişmiş öğretim elemanlarını almayı tercih etmeleriydi. Yetiştirmek üzere araştırma görevlisi almayı pek tercih etmedikleri için, yetişen öğretim elemanı sayısının daha yavaş artmakta olduğu ifade edildi. Sonrasında ortaya çıkan büyük açıkların, grup halinde, uygulamalı olarak atölyelerde yürütülen tasarım ve yapı bilgisi derslerinde öğrenci sayısının giderek artmasını beraberinde getirdiği ifade edildi.

Bu durum ise, öğretim elemanı bulamayınca, piyasada çalışan mimarları öğretim görevlisi olarak derslere girmeye başlamalarını beraberinde getirmektedir. Aslında olumlu sonuçları olabilecekken, beklendiğinin tersine, olumsuz sonuçları olan bir durum ortaya çıkmaktadır. Çünkü mimarlık aslında uygulamalı bir meslek olduğu için, başarılı olmuş, kendilerini kanıtlamış mimarların üniversitede öğrencilerle birebir buluşması, onlara ders vermesinin son derece olumlu sonuçları olması beklenirken, sürecin bu biçimde işlemediği görülmektedir. Çünkü bir kere deneyimli mimarların yanında, yeni mezun olanlar, yani öğrencilikten yeni çıkmış ve henüz yeterince deneyim kazanmamış olan mimarların da öğretim görevlisi olarak atanıp, derslere sokulduğu ifade edilmiştir.

Bu durumda da, öğretim üyesi olmanın da bir eğitim süreci gerektirdiği için, piyasadan gelen kişilerinde mimarlık deneyimleri olmasına karşılık, doğal olarak eğitim deneyimleri yoktur. Dolayısıyla, piyasadan görevlendirilen öğretim elemanlarının belirli bir oranı geçmemesi, özellikle ders verdikleri ilk yıllarda, akademisyenlerle birlikte ortak çalışmalar yapmalarının eğitim açısından daha olumlu sonuçları olacağı ifade edilmiştir. Kimi bölümlerde tüm dersler öğretim görevlisi ya da yardımcı doçentler tarafından verilmekte, profesörlerin sayısı çok az olup, doçentlere çok daha az rastlanmaktadır. Eğitimsizliğin ne kadar ciddi bir iş olduğu bir kez daha ifade edilerek, bu konuda deneyim kazanmış uzman mimarların öğretim görevlisi olarak yer almasının önemi bir kez daha vurgulandı. Ama ortaya konan rakamlarla bunun mümkün olamadığı, aradaki açığın uzmanlık alanı farklı öğretim elemanları tarafından ya da yeni mezun olmuş, yeterince deneyime sahip olmayan mimarlar tarafından doldurulduğu, bunun da ister istemez eğitimin kalitesini düşürdüğü ifade edildi.

Bir başka yetersizlik olarak profesör sayılarının azlığına vurgu yapılmıştır. Pek çok okulda yardımcı doçentlerle veya öğretim görevlileriyle derslerin yürütülmek durumunda kalındığı, aslında onların da genç öğretim elemanları olarak yetişmeye ihtiyaçları olduğu, ancak onları yetiştirecek olan profesörlerin sayısının azlığı nedeniyle, bu sürecin eğitim kalitesinin gelişmesini yine olumsuz etkilemekte olduğu ifade edilmiştir. Doçentlerin sayısının daha da az olduğu, çoğu okulda olmamasının ise önemli bir boşluk yarattığı ifade edilmiştir.

Bu sorunlara bulunan çeşitli çözümler ortaya konmuştur. Bir tanesinin, öğretim elemanlarının, yeni mezun ve mimar arkadaşların derse sokulması olduğu az önce ifade edilmişti. Bir başkası da, aslında mimarlık eğitimi için çok önemli olan bazı derslerin sayılarının azaltılması, ders saatlerinin azaltılması ya da bazılarının eğitim programlarında hiç yer verilmemesi gibi birtakım çözümlere başvurulduğunun görülmekte olmasıdır. Örneğin, yapı bilgisi dersini örnek verebilirim. Kendi gözlerimle gördüğüm için çok rahat ifade edebiliyorum. Vakıf üniversitelerinden birinin eğitim programında bir tane zorunlu yapı bilgisi dersi vardı, diğer yapı bilgisi dersleri seçmeli yapılmıştı. Yani ana temel derslerimizden bir tanesi olan yapı bilgisi dersi bu şekilde, öğretim elemanı bulamadıkları için sadece bir tane zorunlu dersle yürütülüyordu. Benzeri şekilde seçmeli yapılmış başka temel dersler de var. Bir mimarlık eğitimi programında mutlaka olması gereken bazı derslerin eğitim programlarında hiç olmadığı ifade edilmiştir.

Bunu kontrol edebilmenin en iyi yöntemi akreditasyon süreci olmasına rağmen, bir okulun akreditasyon sürecine hiç girmeyince istediği gibi, zorunlu olması gereken bir dersi seçmeli hale getirebildiği, bazı derslere eğitim programında hiç yer vermeden öğrencileri mezun edebildiği görülmüştür. Mimarlık eğitiminde istenen kaliteyi yakalayabilmek için, önemli bir ölçüt olan akreditasyonun bu programlarla alınması mümkün değilken, bu bölümlerden bazılarının yüksek puanlarla öğrenci almakta olup, önde gelen mimarlık bölümleri arasında kabul edildiği ifade edilmiştir. Her ne kadar YÖK akredite olmuş okullar ile akredite olmamış okulları kılavuzlarda yayınlasa da, yeterli bilinçte olmayan adayların aradaki farkı idrak edemediğinin görüldüğü vurgulanmıştır. Akredite olmak için öğrencilerin, hatta öğrenci adaylarının bile akredite olmuş okullara öncelik verip, bu okulların akredite olmaya doğru zorlanması gerektiği ifade edilmiştir. Çünkü eğitim programları tam olmadığı sürece akredite olamayacakları ve dolayısıyla eksiklerini tamamlamaya zorlanacakları vurgulanmıştır. İster istemez kestirmeden dersi ders programından çıkarmak yerine, başka türlü çözümler aramak durumunda kalacakları ifade edilmiştir.

Bu çerçevede; özellikle adayların çok bilinçli olması gerektiği vurgulanmıştır. Çünkü eğitimdeki kaliteyi yakalamak için, akreditasyonun tek bir ölçüt olmadığı, ama önemli olduğunun altı çizilmiştir. Öte yandan, kalite odaklı değil, sektör odaklı akreditasyon hedeflerinin olabileceği de ifade edilerek, bunun da başka türlü olumsuz sonuçları olacağı vurgulanmıştır.

Bologna ölçütlerinden, Bologna kriterlerinin eğitimi tek tipleşmeye doğru götürmesinden, okullar arası farklılaşmanın giderek yok olduğundan bahsedilmiştir. Bu arada tabii öğretim elemanlarının sayısının az olması, kontenjanların artmasıyla birlikte, boş kalan kontenjanların yabancı öğrencilerle doldurulmasını beraberinde getirdiği ifade edilmiştir. Bunun da başka türlü bir eğitim sorununun doğmasına neden olduğu vurgulanmıştır. Çünkü yabancı öğrencilerin İngilizce programlara daha ağırlıklı olarak gelseler de, Türkçe programlara da kabul edildiği ifade edilmiştir. İngilizce programlardaki öğrencilerin, kimisi iyi düzeyde İngilizce biliyor, kimisi daha alt düzeyde veya hiç bilmiyor, yani çok yetersiz olduğu halde İngilizce programda eğitim almaya geldiği belirtilmiştir. Aynı durumun, Türkçe programlar için de geçerli olduğu vurgulanmıştır. Türkçe programlardaki yabancı öğrencilerin aslında belirli bir Türkçe bilgisi sınavından geçerek geliyor olmalarına rağmen, bir kısmının Türkçeyi doğru dürüst konuşmadığı ve öğretim elemanının Türk, öğrencilerin çoğunun Türk olduğu bir ortamda, yabancı bir dilde eğitim almaya çalıştığı ifade edilmiş olup, bunun da çok ciddi bir problem yarattığı vurgulanmıştır.

Bir başka problem olarak, yabancı öğrencilerin altyapılarının yetersiz olması gösterilmiştir. Biz kendi öğrencilerimizin teknik altyapısından, ortaöğretimden gelen eksiklerinden yakınıyor, üzülyorken, yabancı öğrencilerde bunun çok daha büyük bir sorun olarak ortaya çıkmakta olduğu ifade edilmiştir. Türkçe programlarda bu öğrencilerin çok büyük bir kısmının başarısız olduğu, İngilizce programlarda ise sayıları çok olduğu için, eğitim seviyesini, ister istemez düşürdüğü ifade edilmiştir.

Bolonya ölçütlerine uyup, tek tipleştirilmeye çalışılan eğitimin getirdiği sonuçlarında, ayrıca değerlendirilmesi gereğine vurgu yapılmıştır. Sürekli değişen ders programlarının da ayrı bir sorun yaratmakta olduğu, değişen sistemde aksamalar görülse de, aceleci davranmayıp, bir süre uygulayıp, eksikliklerinin iyice incelenip, sonrasında, düzeltici önlemlerin alınmasının daha olumlu sonuçlarının olacağı ifade edilmiştir.

Öğretim elemanlarının sayısının azlığının, ders yüklerinin artmasını da beraberinde getirdiği vurgulanmıştır. Bazı üniversitelerde, ders yüklerinin çokluğuna bakılmadan getirilen yayın yapma zorunluluğu da, öğretim elemanlarının yüklerinin daha da artmasını getiren bir başka etken olduğu ifade edilmiştir. Öğretim elemanları, kaldıracabilecekleri yüklerin üstünde derse girerken, bu durumun akademik anlamda gelişmelerini sağlayacak çalışmaları yapmakta da zorlanmakta olduğu, dersleri külfet olarak gören, sadece puan almaya odaklı akademisyenliği beraberinde getirmekte olduğu görülmektedir.

Çok fazla saatlerde derse giriyor olmalarının, öğretim elemanlarının kendi kariyerleri için çalışmaya zamanları bulmakta çok zorlandıkları vurgulanmıştır. Yeni akademik ölçütler, kurum içi rekabet, akademik yer değiştirmeler akademisyenlerin son dönemlerde karşı karşıya olduğu sorunlardan bazılarıdır. Olağanüstü halin getirdiği yansımaların sonucu, her an işten atılacakmış gibi bir gerginlik altında çalıştıkları da bir başka gerçek olarak ortaya çıkmıştır. Olağanüstü hal ve KHK'lardan (Kanun Hükmünde Kararnamelerden) bireysel olarak zarar görülse de, kurumların da kaçınılmaz olarak bu durumdan etkilendiği ifade edilmiştir. Kendilerini güvende hissetmeyen akademisyenlerin, işlerini kaybetme endişesiyle, ister istemez verimlerinin düştüğü ve eğitimin de bu durumdan etkilendiğini belirtmişlerdir. Bütün bu gelişmeler ışığında akademisyenlerin kendini psikolojik zulüm ve baskı altında hissetmesi, içe kapanma, hevesini kaybetme gibi sonuçların ortaya çıkmakta olduğu vurgulanmıştır.

Günümüzde üniversite eğitiminin düzeyini düşüren en önemli etkenlerden birinin orta öğretimden kaynaklanan eksiklikler olduğu saptanmıştır. Öğretim düzeyi düştükçe, alt yapısı zayıf olan öğrencilerin dört yılda, mevcut eksikliklerinin kapatılarak gereken donanımına sahip mimarlar olarak mezun olmalarını zorlaştıran bir durumun ortaya çıktığı görülmektedir. Öte yandan, İngilizce programlarda eğitim gören öğrenciler için durum daha da karmaşık hale gelmekte olduğu vurgulanmıştır. Türkçe bölüm de kendi anadiliyle eğitim alırken zorlanan öğrenci, başka bir dilde bu eğitimi alırken çok daha fazla zorlanmaktadır. Bir yıllık bir hazırlık eğitiminin, genelde meslek eğitimine başlayan öğrenciler için yeterli olmadığı vurgulanmıştır.

Öğrencilerin özelliklerinin okula göre değişebilmekte olduğu, bununla birlikte değişmeyen bazı ortak özellikler gösterdiği de saptanmıştır. Ortaya çıkan farklılaşmaların, devlet ya da vakıf üniversitelerinde, büyük ayrımlar göstermemekte, her iki tür üniversite de her türden öğrenciye rastlanmakta olduğu ortaya konmuştur. Öğrencilerin Y kuşağına dönüşümüyle birlikte, ortaya çıkan nesil farkı da bir başka sorun olarak karşımıza çıkmıştır. Teknolojik gelişmeler,

özellikle internet, akıllı telefon gibi yeniliklerin öğrencilerin davranış biçimlerinin değişmesinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Kurumlardaki öğretim üyelerinin dağılmaya başlamasının, ekol kavramının ortadan kalkmasına neden olduğunun altı çizilerek, tasarım yaklaşımlarında ortaya çıkan farklılıkların, getirdiği zenginliğin kaybolduğu ifade edilmiştir.

Öğrenci sayılarındaki artışın ve yetersiz öğretim elemanının getirdiği sonuçlardan biri de öğrencilerin projelerini dışarıya yaptırması olduğunun altı çizilmiştir. Devlet ya da vakıf üniversitelerinde ortaya çıkabilecek bu durum, artan sayı ile birlikte öğretim elemanının öğrencileri takip etmesinin zorlaşmasıyla, daha da kolaylaşmaktadır. Öğretim elemanlarının, çoğu zaman dedektiflik yapmak durumunda kaldığı ifade edilmiştir.

Öte yandan, mimarlık eğitiminde farklı eğitim kurumlarının giderek derinleşen farklılaşmalarının ortaya konması, farklı eğitim ekollerinin korunması / geliştirilmesi, öğrenci yapısının giderek değişen / dönüşen niteliğinin saptanması konularında ulusal bir politika metninin oluşturulması ihtiyacının bütün yakıncılığıyla gündemimize girdiği forumda ifade edilen saptamalardan bir diğeri olmuştur. Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası metni gerek geleceğe dönük ve kavramsal yapısıyla yol gösterici, gerekse de uygulamaya dönük farklı kurum ve ekoller kapsayacak çeşitlilikte ve elbette eğitimin kalitesini sağlayıcı asgari müştereklerin de çerçevesini çizecek içerikte olması gerektiği vurgulanmıştır. Ölçülmesi zor bir eğitimin, eğitim ortamının ölçülmesinin de zor olduğu ifade edilerek, mimarlık eğitimine yönelik bir politika oluşturmanın zorluğu ifade edilmiştir. Dünyadaki ve ülkemizdeki gelişmelerin devlet ve vakıf, tüm üniversiteleri kaçınılmaz olarak etkilediği, farklı meslek alanlarının ayrışması ya da temasının söz konusu olabildiğinin altı çizilmiştir. Ortaya atılan çözümler, nasıl bir yeterlilik istendiği, kurumsallaşma çabaları, farklı kurumsal alanların birbirine geçişi, farklı kurumların özel sorunları çerçevesinde biçimlendiği; somut, ölçülebilen ya da ölçülemeyen tüm etkenlerin etkili olabildiği vurgulanmıştır.

Günümüz mimarlık ortamına baktığımızda, sınırlı mimari anlayış, teknik eleman yetiştirmenin normal olarak görülmeye başlanması, taşeronlaşma, imzacı mimarların meslek ortamını dönüştürmesinin söz konusu olduğu vurgulanan gerçeklerden bazılarıdır. Herkesin mimar unvanı aldığı bir ortamda, farklı okullardan gelenler için bir eleme yapılmasının önemi vurgulanmıştır. YÖK'ün dışardan gelen üniversitelerde, çeşitli bölümlerde okumuş öğrencilere denklik verebildiği; örneğin, üç yıl orman mühendisliği, artı bir yıl sahne sanatları okumuş birine Mimarlar Odası'na kayıt hakkı verebilmekte olduğu ifade edilmiştir. Bu tür örneklerin çoğalmasının, meslek ortamına getireceği olumsuzluklar, yetersiz bulunan mimarlık eğitimini bile almamış, ama aynı haklara sahip mezunların getirdiği olumsuz sonuçların önümüzdeki yıllarda daha da ortaya çıkacağı vurgulanmıştır.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte, uzaktan eğitim derslerinin yaygınlaşmakta olmasının sonuçlarının, uzun vadede ortaya çıkacağı belirtilmiştir. Öğretim üyesi ve öğrencinin aynı mekânda olmasının zorunluluğunun ortadan kalkmaya başladığını; zaman içinde belki de daha da yaygınlaşarak devam edecek

bu durumun, ister istemez, eğitimde farklı yöntemlere dönüşümün öngörüldüğü vurgulanmıştır. Dünyada belli başlı üniversitelerde bu uygulamaların yaygınlaşmakta olduğu; herkese açık ya da kapalı olabilen bu derslerin, eğitimin özünün temas olduğu yaklaşımını da değiştirecek gibi görüldüğü ifade edilmiştir.

Bu gelişmeler ışığında, çok isteyerek gelen öğrenciler yanında, piyasayı ve para kazanmayı hedefleyen öğrencilerinde olduğu saptanmıştır. Bütün bu olumsuzluklara rağmen, içinde bulunduğumuz koşulların işimizi yapmamıza engel olmaması gerektiği, öğrencilerle bağ kurarak işimizi daha iyi yapmanın yollarının aranması gerektiği vurgulanmıştır. Olumlu bir hava içerisinde, bir şekilde moralimizi bozmadan elimizden geleni yapmaya devam ederek, daha iyi bir eğitimin yollarını aramanın, hatta eğitimden sonrasının bile tartışılmasının önemi vurgulanarak forum kapanmıştır.

Teşekkür ederim.

Ankara Akademisyen Forumu Sonuçları

Serpil Özaloğlu

Ankara forumunu toplam 9 kişiyle gerçekleştirdik. Katılımcılar Oda'nın temsilcisiyle birlikte ODTÜ, Bilkent, TED, Çankaya ve Başkent üniversitelerindendi. Dolayısıyla tartışma ortamı forum değil bir yuvarlak masa toplantısıydı. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı Ankara Akademisyen Forumu'nun teması "Mimarlık Eğitimi Politikası" idi. Tartışma iki ana başlık altında yapıldı:

1. Eğitim ortamının sorunları;
2. Eğitimin şehir / kent / ülke ilişkisi.

1. Eğitim ortamının sorunları

Eğitim ortamının önde gelen sorunu, okul sayısının artışı ve bu okullarda fiziksel (mekânsal ve altyapı) koşulların ve insan kaynakları standardının (öğretim elemanı ve öğrenci sayısı) sağlanamamasıdır. Senelerdir bizim de Mimarlık ve Eğitim Kurultaylarında gündeme getirdiğimiz bu durum mimarlık eğitiminde kalite sorununu beraberinde getirdi.

Altyapı ve kadro sıkıntısı çekmeyen köklü okullarda da öğrenci sayısının artması benzer şekilde sorun oluşturuyor. Ortaya çıkan öğretim elemanı ihtiyacı, yarı zamanlı öğretim elemanlarının artmasına neden oldu, ama bu çözüm olamıyor. Stüdyolarda ve derslerde öğrenci sayısının artması (ODTÜ örneği, stüdyoda 120 öğrenci) eğitimin kalitesini de olumsuz yönde etkiliyor.

Kaliteli eğitimin koşullarının sağlanabilmesi için MOBBİG'de (Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu) akreditasyonun gerekliliği konusunda fikir birliğine varılmış. Böylece sorunların vurgulanması için ortam hazırlanacağına inanılıyor. Ama öncelikle tasarım stüdyosunun eğitiminin merkezinde olduğu

mimarlık okullarında devlete bildirilmesi gereken oranlar ve asgari şartlar var. Bunlar öncelikle;

- Öğrenci / öğretim üyesi oranı ile öğretim elemanının vereceği ders sayısı ve saati.
- Eğitim mekânlarının, özellikle stüdyo mekanının özellikleri.

Sayısal olarak uluslararası standartları sağlayan birkaç okul var, örneğin bir sınıfta 22-30 arası öğrenci, stüdyoda en fazla 15 öğrenci olması gibi. Fakat YÖK'na asgari şartların ne olduğunun bildirilmesi yetmiyor, asıl olan bu sayıların kurumsallaşabilmesi. Bu da MOBBİG ile MİAK-Mimarlık Akreditasyon Kurulu'nun önemini ortaya koymakta.

Eğitimde stüdyonun mekân olarak önemini biz mimarlar biliyoruz ama bunun özellikle idari kadroda yer alan diğer bölümlerden gelmiş görevlilere / sorumlu kişilere de anlatılması gerekir. Genellikle içinde öğrenci yokken bu stüdyoları gören bu görevliler altyapıda problem ya da eksik olmadığı izlenimine kapılıyorlar. Oysaki bazen kâğıt üzerinde standarda uygun sayılar sağlanmakla birlikte, fiziksel koşulların yetersizliği nedeniyle uygulamada durum farklılaşıyor. Yetersiz stüdyo sayısı nedeniyle iki hatta bazen üç hoca'nın aynı stüdyoda kendi adlarına kayıtlı öğrencilerle birlikte derse girmek zorunda kalması aslında kişi başına düşen öğrenci sayısını artırabiliyor. Özellikle yeni açılan Anadolu üniversitelerinin durumu zor, fiziksel koşulların ve insan kaynakları standartlarının tanımlanması ve bunun MİAK aracılığıyla YÖK tarafından da kabul edilmesi, bu üniversitelerdeki mimarlık bölümlerinin de işini kolaylaştıracaktır.

YÖK'ün derdinin lise mezunu öğrenciyi bir şekilde üniversiteye yerleştirmek olduğu, sayısı 100'ü geçen mimarlık okullarının da aslında Türkiye'nin AB'ne olan taahhüdünü yerine getirmek için açıldığı söylendi. Bu konuda toplantıya katılan MİAK Başkanı Neriman Hocamız bilgi verecektir. Sayı açısından yerine getirilen taahhütten sonra sıra AB perspektifinde kalitenin sağlanmasına gelmiş, bu kontrol da belgeler üzerinden başlamış bulunmaktadır. Fakat denetim mekanizmasında mimar olmayan eğitimciler yer almaktadır. Oysaki kalite kontrol kurullarında mimar eğitimcilerin olması gerekir. Bu yüzden akademisyenlerin bu göreve talip olması önemli. Bu süreç düzenli olarak işlemeye başladığında kuşkusuz bazı okulların kapanacağını öngörebiliriz.

Şu anda YÖK'nun açıkladığı öğrenci-öğretim üyesi oranı, öğretim üyesi çalışma saati, vb. standartlar, maximum minimum değerler yok. Devlet okulları göz önüne alındığında öğretim elemanına 30 saate kadar ödeme yapılması gerektiği yazılı olarak var, o kadar. Denetim mekanizmasının işlemesi halinde benzeri standartlar bölümlerin isteklerini rektörlüğe kabul ettirme sürecinde de rahatlatma sağlayacak.

Yapılan araştırmalara göre denetim mekanizmasının da işini kolaylaştırabilecek şekilde, mimarlık eğitimi konusunda veri toplayan öğretim üyesi yok. Geleceğe yönelik meslek eğitiminin tarifinin nasıl olabileceğinin Kurultayda konuşulması lazım.

MOBBİG'e gelince, mimarlık bölümlerinin sayısı çok arttığından bunun Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubunu da olumsuz olarak etkilediği söylenebilir. Eskiden iyi çalışan bir iletişim ortamıyken şimdi o özelliğini büyük oranda kaybetmiş bulunmaktadır.

Yüksek Öğrenim Kurumu'nun bizim kurullarımızı nasıl değerlendirdiğine gelince, YÖK Mimarlık Akreditasyon Kurulu'nu, kısa adıyla MİAK'ı tanıyor. Önce kuruldan fatura kesmesini, yani özelleşmesini istemişler, fakat kurul üyelerinin gönüllü olarak çalıştığını öğrenince değerlendirmeye alacaklarını söylemişler. Değerlendirme sonunda MİAK'ın dernek ya da vakıf olarak faaliyetlerini sürdüreceğini öngörebiliriz. Fakat önemli sorunlardan biri de, resmi olarak tanınıp kurumsallaştıktan sonra bu tür kurumların atananlardan oluşmaması.

MOBBİG ya da Mimarlık ve Eğitim Kurultayı gibi oluşum ve etkinliklerimizde üretilen sonuçlar ise YÖK'e ulaşmıyor.

MİAK sürecinden geçmiş 7 okul var, oysaki toplam mimarlık okulumuz 100'ün üzerinde. Neyin norm olması gerektiği, minimum koşulların ancak nasıl sağlanabileceği ortak bir metinde belirtilmeli. Standartlar YÖK'e kabul ettirilebilirse mimarlık okullarının açılmasına ona göre karar verilebilir. MİAK da açılan okulu denetleyince mimarlık okulu açılmasına karar verilmeden önce standartları sağlıyor muyuz diye düşünülür.

2. Eğitimin şehir / kent / ülke ilişkisi

Bu başlığı kurumlararası ilişki ve mesleğin eğitiminin tanıtımı olarak ele almak daha doğru geliyor.

2.1. Kurumlar arası ilişki

Eğitim kurumlarının diğer meslek örgütleriyle ilişkisi önemli ama bunun sürekliliğinin sağlanması lazım. Kurumlar arasında iletişimsizlikten söz edildi. Örneğin akademisyen forumunun olduğu gün Ankara'da aynı anda 5 etkinlik vardı, bu da iletişimsizliğin göstergelerinden biridir.

Mimarlık okullarının ve dolayısıyla öğrenci sayısından söz edince, bu yıl bazı bölümlerin üniversite sınavı sonrasında kotalarında açık kaldı. Oysaki mimarlık okullarında kotalar büyük oranda dolmuş. Ama mimarlığın yükseköğretimde tercih edilmesi mesleğin ve eğitiminin nasıl olduğunun bilinmesinden çok ülkede inşaat sektörünün aktif olmasıyla ilgili.

2.2. Tanıtım

Bu durumda okulların tanıtım faaliyetleri önem kazanıyor. Mesleğin tanıtımının da kurumsallaşması gerektiğini düşünüyoruz. Mesleğin tanıtımı bir üst organizasyon tarafından sağlanabilir. Bunun örgütlenmesi ülke çapında zor olabilir ama kent ölçeğinde başarılı olabilir. Bir de tanıtımın yükseköğretim sınavından sonra değil, önce yapılması daha yararlı olabilir. Sınavdan önce yapılan tanıtımlara örnekler verildi. Örneğin Bilkent'te "Gençlik Akademisi" uygulaması var; ODTÜ'de de üniversite çapında yapılan benzer bir uygulama var. Ankara

dışından gelen lise öğrencileri kampüste belirli bir süre kalıyorlar, derslere giriyorlar, tanıtımlara katılıyorlar, sonra kendi yaşadıkları yerlere dönüyorlar. Bir sonraki sene sınavda seçim yaparken mutlaka bu tecrübelerini kullanıyorlar. Bir diğer uygulama olarak, ODTÜ ve TEDÜ birkaç yıl sınav tercihi öncesinde mimarlık alanı özelinde bir tanıtım programını birlikte yürüttüler. Benzer başka tanıtım örnekleri de var ama bu tanıtımları gerçekleştirenler kendi aralarında iletişim içerisinde değiller.

Tanıtımların farklı mimarlık okulu ekolleri hakkında da öğrencilere bilgi verilebileceğinden söz edildi. Gerçi farklı ekollerin oluşması için okulların eğitimde bir gelenek oluşturabilecek kadar eski olması gereğinin üzerine de konuşuldu.

Öğrencilerin tanıtım programlarında en çok sordukları soru mezun olunca para kazanıp kazanamayacaklarıyla ilgili. Nasıl bir eğitim alacakları ve nasıl bir mesleğin içinde yer alacakları seçimleri açısından çok önemli olmasına rağmen bu soruları soranlar yok denecek kadar az.

2.3. Eğitim süresi

Eğitim politikası ile ilgili olarak eğitimin süresi, AB süreci daha sıkı ve ciddi bir şekilde ele alınırken tartışılan önemli konulardan biriydi. Mezun olan herkesin imza yetkisinin olup olmayacağına nasıl karar verilecek? Eğitim politikası yeni bir duruma nasıl evrilecek, eğitim yılı “4+2” veya “5 yıl” mı olacak. Sonunda mezunlar imza yetkisini alabilmek için yeniden bir sınavdan geçecekler mi?

4 yıllık mezunların mimar olarak kabul edilebilmeleri için önce piyasada, bir mimarlık ofisinde çalışıp girecekleri sınavdan sonra bu yetkiye sahip olmaları gerekliliği geçmiş yıllarda çok tartışıldı. Bir ara diplomaya “mimar” yazılmadı, “mimarlık eğitimi almıştır” yazıldı. Bu da mimar olmak için diğer aşamaların olacağı varsayımıyla yazıldı. Ama diğer aşamalar olamayınca bu uygulama da kalktı.

Mezuniyetten sonra mezunların işsiz kalmaları, ya da çok düşük ücretlerle çalıştırılmaları da bir başka sorun. Ancak bu akademinin çözebileceği bir sorun olamıyor. İstihdam politikası, Mimarlar Odası’nın bu konuda öngörülleri ve mimarlık pratiğini götürönlere çalışmaları ortaklaşa çözüm önerilerinin üretimini sağlayabilir.

Okula giren herkesin mezun olması gerekli mi sorusu da başka bir konuyu gündeme getirdi. Her ne kadar YÖK puanlara bir sınırlama getirdiyse de, alt sınır çok tatmin edici değil. Açıklamalara göre ilk 200.000’e girenlerin mimarlık okullarına girebilmesi söz konusu. Bir ara üniversitelerden başarısızlık nedeniyle atılma kalktı, şimdi yeniden kondu. Tüm bu koşullarda eğitimin 5 yıla çıkarılması, belirli normların uygulamaya konması, meslek etiğinin eğitimin bir parçası olması tartışılan sorunların önemli bir parçası.

Eğitimin içeriğiyle ilgili Normlar YÖK’te yok. UIA’da var, Oda ve MİAK da bu normları kabul ediyor. YÖK eğitim konusuna şimdilik sadece öğrenci sayısı açısından yaklaşıyor. MİAK denetleme süreci bu normların uygulanması açısından da önemli.

Eğitimin kent ve ülke ile ilişkisi konusu başlığı altında siyasi koşulların eğitim kurumlarını etkilemesine de değinildi ama sadece değinebildik ve dedik ki, ülke problemleri ile mimarlık eğitimini birbirinden ayırabiliriz ama yükseköğrenimin mutlaka problemlerle ele alınması lazım. Mimarlık eğitimine disiplinler arası bir bakış açısı dahil edilebilir, extra curricular / ders programı dışında bazı etkinlikler öğrencilere mecbur kılınabilir. Bu tür uygulamaları yapan üniversiteler var.

Sonuç olarak özetlemeye çalıştığım yuvarlak masa toplantısı, (gerçi bizim masamız uzun, dikdörtgen bir masaydı) yukarıda sözünü etmeye çalıştığım konuların tümünü içerdi, bazılarını ayrıntılı konuştuk, bazılarına sadece değinebildik. Ama ayrıntılı olarak ele alınması gereken mimarlık eğitimi akreditasyon konusunu Neriman Hocamız zaten burada açıklayacak. Diğer konularla ilgili de iki günlük kurultay sırasında mutlaka konuşmalar tartışmalar olacaktır diye düşünüyorum.

İzmir Akademisyen Forumu Sonuçları

Hikmet Sivri Gökmen

Hepinizi günün ilerleyen saatinde sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Genç arkadaşlara da sunumları için çok teşekkür ediyorum.

Mimarlık ve Eğitim Kurultaylarının bir geleneği olarak yapılan Öğrenci Forum'larının yanı sıra, kurultay süreçlerine katılamayan akademisyenler için oluşturulan Akademisyen Forumu'nun, bu kurultay için üç kentte yapılmasını kurultaylar adına önemsiyorum. Mimarlar Odası İzmir Şubesi olarak 28 Ekim'de yapılacak foruma katılım için şubeye kayıtlı 127 akademisyene dört kez davet yazısı gönderilmiştir. Çağrımıza benimle birlikte sekiz akademisyen arkadaşımız katılmıştır. Katılan tüm arkadaşlarıma bir kez de buradan teşekkürlerimi sunuyorum. Bu toplantıda aldığımız bir kararla diğer arkadaşlarımızın çeşitli nedenlerle katılamadıklarını düşünüp, mail adreslerine gönderdiğimiz bir yazı ile yazılı olarak katkı koyabileceklerini ilettik. Bu yazılı davete de sadece iki kişiden yanıt gelmiştir. Yaptıkları katkılar için bu arkadaşlarımıza da teşekkürler.

Mimarlık ve Eğitim kurultayı IX'un çağrı metninin paylaşıldığı toplantıda, katılımcılardan "Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası oluşturulmasında, akademisyen olarak bu metinde nelerin yer almasını istersiniz? Bu doğrultuda bir akademisyen olarak, akla gelen sorunlar, birebir yaşanan sorunlar ve öneriler neler olabilir?" üzerinden konu tartışmaya açılmıştır.

Aslında gençleri ve İstanbul ve Ankara sunumlarını dinledikten sonra sorunlarımızın birçok alanda çok da benzer olduğu anlaşılmakta. Bu yüzden bunları tekrarlamayacağım. Süremim kısalığına da dikkate alarak, sorunları sıralamak yerine bunların bazıları için önerilerde bulunacağım. Evet, siz artan sayılardan, yeterli kritik alamadığınızdan, kritik süresinin azlığından bahsediyorsunuz, aynı şey bizler için de geçerli. Geçen sene Dokuz Eylül Üniversitesi olarak kapatılan üniversitelerden 200 yeni öğrenci okulumuza geldi. 13-

15 olan öğrenci sayılarımız 20-23'lere çıktı. Bu öğrenciler, puanlarına göre Türkiye'deki başka bir üniversiteye yerleştirilmiş olsalar da, çeşitli nedenlerle eğitimlerine bizde devam ettiler, ediyorlar. Yani bir başka deyişle, başka üniversitelere kayıtlılar ve eğitim ücretlerini bu üniversitelere yatırıyorlar. Bizim okulumuza gelen hiçbir şey yok, ama biz o yükü çekiyoruz. Sıkıntı tek boyutlu değil, sizin tarafınızdan başka bizim tarafımızdan başka. Ben geçen sene birinci sınıf "Mimarlığa Giriş" dersini 237 kişiye anlattım, böylesi bir konferans alanında 14 hafta boyunca.

Yani bunlar tek taraflı çözülecek şeyler değil ve ikinci kurultaydan bu yana kurultaylara katılan bir kişi olarak, şunu çok rahatlıkla söyleyebilirim, bunları kurultay süreçlerinde çok tartıştık. Aslında bu kurultayların bir noktada eksik kaldığına inanıyorum. "Mimarlık ve Eğitim Kurultayı" evet eğitimi çok tartışıyoruz, ama Doğan Hasol haricinde kurultayları takip eden mimarlık ortamında söz sahibi olan, etkin olan, farklı noktalardaki meslektaşlarımızı kurultaylarda görmedim, görmedik. Yani bu tek başına olan bir şey değil. Mimarlık ve eğitimin tüm aktörleri ile birlikte tüm boyutları ile ele alınması gerekiyor. Bu tartışmaların sürekliliğini sağladığı ve dokuzuncusunu gerçekleştirdiği Kurultaylar için Mimarlar Odası'na kendi adıma çok teşekkür ediyorum.

Ama öğretim üyesi olarak baktığımızda da, şöyle birtakım sıkıntılar var. Yani mimarlık eğitime başlayanların büyük bir çoğunluğu mezun oluyor ve hukuki olarak herkes aynı imza yetkisine sahip. Benim bir önerim var, MOBBİG toplantılarında bu öneri geliştirebilir mi? Benim önerim derken, aslında İzmir'deki toplantının sonuçlarından çıkan bir öneri. Bir dönemler, benim öğrenciliğimde de vardı, mimarlık eğitiminde barajlar vardı. Yani tekrar bir baraj sistemi mimarlık eğitime getirilebilir mi? Bunu akademisyenler, Mimarlar Odası, farklı gruplarla konuşarak YÖK'e önerebilir miyiz? Evet, hep sorunlar... Ama bu sorunların üstesinden nasıl gelebiliriz diye hep tartışmalıyız.

İkincisi, gerçekten değişen bir öğrenci profili var. Sabah bir eğitimci hocamız çok keyifli bir sunuş yaptı ve Japon balıklarından bahsetti. Benim oğlum iki yıldır yurtdışında okuyor. Geçen hafta bir derste, hocalarının "Japon balıkları 10 saniye düşünüyor, siz 9 saniye düşünen bir nesilsiniz" dediğini anlattı. Aslında öğrenci her yerde aynı, çok farklı değil. Demek ki eğitimcilerin de bir şeyler öğrenmesi gerekiyor. Biz onlarla nasıl iletişim kuracağımızı tam olarak bilmiyoruz. Bizim öğrendiğimiz yöntemlerle değil, farklı yöntemlerle onlarla diyalog kurmanın yollarını aramamız gerekiyor.

Bir de bizim ülkemizde şöyle bir sıkıntı var. Öğrenciler mimarlık eğitime gelene kadar "kalma" duygusunu yaşamıyorlar. Türkçe derslerinin 50'nin altında olmaması ve not ortalamasının 50'yi tutması durumunda, isterse dört dersi kırık olsun, bir üst sınıfa geçebiliyor. Yani böyle bir sistemden gelen öğrenci mimarlık eğitiminde özellikle de birinci, ikinci sınıfta stüdyo derslerinden kaldığı zaman, çok farklı duygular yaşıyor. Bunları hepimiz birlikte yaşıyoruz.

O zaman biraz bu konunun üzerine gitmek gerekiyor, Finlandiya'nın 98 yılında yapıp, 2000'li yıllarda "Mimarlık Kültürü" dersini eğitim müfredatına koyduğu gibi bir dersi, ortaöğretim düzeyinde mi olur, ilköğretimin son yıllarında mı olur,

bunu kurultay süreçlerinde tartışabiliriz. Kent kültürü, tasarım, sanat tarihini anlatan bir dersin hazırlığını yapıp önerebilir miyiz Milli Eğitime? Evet, sorunlar var, ama bu sorunlara bir başka şekilde gitmemiz gerekiyor. Sayılar çok, hepimiz biliyoruz, ben de şikâyetçiyim. Derse randevuyla gelen bir öğrenci grubu var. Öğrencinin çok benimsemediği bir ortam var. Okula çok isteksiz geliyorlar. Yani böyle isteksiz bir öğrenci grubu var şu anda.

Bu biraz da okullarda artan öğrenci sayılarından kaynaklanıyor. Okul ortamını kendilerine ait bir mekân olarak hissetmiyorlar. Eşyalarını koyacakları dolapları yok, hep yanlarında taşımak zorundalar, sınıflar ya kapalı ya da ders yapılmakta. Okulu verimli bir şekilde kullanamıyorlar. Bunların bir kısmı OHAL sonrası gelen bazı kısıtlamalar. Yani saat 17.00'de stüdyoların kilitlenmesi, sabah geldiğimizde stüdyoların kilitli olması, mimarlık eğitiminde pek aklımızın basmadığı şeyler, ama bunları gün geçtikçe yoğun olarak yaşıyoruz ve çözüm üretemiyoruz.

Öğretim üyeleri olarak ne yapıyoruz? Biraz zamanı zorluyoruz, kat görevlilerinden rica ediyoruz, ama tabii bunlar tek taraflı hallolacak işler değil. İzmir'de yaptığımız Akademisyen Forumunda çıkan en önemli istek, dilek, beklenti, bölüm başkanlarının ve dekanların öncelikle mimar olması. İzmir'deki forumumuza Balıkesir Üniversitesi'nden de bir arkadaşımız katıldı, kendisine çok teşekkür ediyorum. Yani mühendis ya da farklı kökenli yöneticiler yerine mimar yöneticilerin atanmasını bekliyoruz. Bunlar nasıl aşılır, ne olur? Hemen şu anda yanıtlanacak konular değil, ama büyük çoğunluk bu konudan çok şikâyetçi.

En son şunu söyleyip bitireyim, Nur Hocam'ın da bana verdiği üç dakikayı, beş altı dakikada toparlamış olurum gibi geliyor. Mimarlık eğitim politikası yazacağız. Mimarlık dediğimizde mimarlar var, mimarlık ortamı var. Eğitim dediğimizde eğitimciler, okullar ve öğrenciler var. Politika dediğimizde de YÖK ve ülke gündemi var. Bunları bir arada tutan Mimarlar Odası. Bunlardan birinin ağırlığı üstüne alması ile sorun çözülmeyecek. Her birinin dil birliği içinde, gönülden bunu çözmek için masanın başına beraber oturması gerektiğine inanıyoruz. Bundan sonra da kurumların kendi özdenetimlerini sürdürmelerini sağlayacak bir ortamın gelişmesi için çalışması gerekiyor. Çünkü yaşadığımız sorunlar şu anda bizim sıkıntımız olsa da, aslında hepimizin bildiği sorunlar ve bu Türkiye'deki mevcut durumun bir yansıması. Hepinize teşekkür ediyorum.

KKTC Forumları Sonuçları

Cemil Atakara

Gördüğüm kadarıyla salon yorgun gözlerle bakmakta hatta göz kapakları düşünler dahi var. Onun için herkesten önce üç kez derin nefes almasını rica edeceğim ve şu hareketi yapmalarını, lütfen. Çünkü bana 10 dakika tahammül etmenizi rica edeceğim.

Söylendiği gibi forum ve eğitim kurultayları sadece İzmir, İstanbul ve Ankara'da yapılmadı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde de yapıldı, KKTC Mimarlar Odası başkanının davetiyle ve Türkiye'de yapılan forumlara paralel bir şekilde 28 Ekim'de KKTC'de geniş bir katılımı ile hem öğrenci forumu, hem akademisyen forumu gerçekleştirilmiştir. Öğrenci forumunda aslında burada konuşulan pek çok konu tartışıldı ve günün sonunda geldiğimiz nokta, akreditasyondur. Birçok ortak mesele, şimdi benim konuşacaklarım da buna dahil, çok büyük bir bölümü aslında akreditasyon süreçleri içerisinde çözülebilmektedir.

Sabahki oturumda eğitim fakültesinden bir akademisyen arkadaşımızın sunumu vardı. O da çok önemli bazı noktalara değindi. Öncelikle ben akreditasyon sürecinde kendi yaşadığımız tecrübeleri çok kısa anlatmak istiyorum. UKÜ'de MİAK akreditasyonu ile ilgili görevlendirildim. Bir buçuk yıl sonra da MİAK akreditasyonunu aldık. Ama bu süreç hiç kolay olmadı. Biz aslında evimizi düzenledik, yani kendi bulunduğumuz ortamın özdeğerlendirmesini yaptık ve tertipledik. Burada konuşulan tüm konular aslında bu süreç içerisinde değerlendiriliyor. Onun için akreditasyon sürecine başlamamış veya başlamayı düşünen bütün okullara şiddetle tavsiye ediyorum.

Bizim akademik forumumuzda, akademisyenlerin bulunduğu forumda, tüm üniversitelerin temsilcileri vardı. Bu üniversitelerde şu anda on tane öğrencisi olan da var, ama bin tane öğrencisi olan da var ve bunların sorunları çeşitleniyor. Ama genel anlamda baktığımız zaman biz başlıca sorunlarımızın transfer öğrenciler, DGS dediğimiz öğrenciler özellikle, fiziki altyapı sorunları, akademisyen atama kriterleri, eğitim süresi, yaz okulu ve stajlar olarak ana başlıklar altında toplardık.

Transfer Öğrenciler

Transfer öğrencilerde hem akademisyenler tarafından, hem öğrenciler tarafından çok ciddi sorunlar var. Yani okulların akademik takvimleriyle hiç örtüşmeyen zamanlarda öğrenci kabulleri oluyor.

Farklı üniversitelerden gelen DGS öğrencilerinin almış oldukları derslerin kredileri okullara göre farklılık göstermektedir. Bu da benzer derslerin bazen eklenerek tek ders yerine sayılmasına, bunun sonucunda toplamda farklı sayılan ders rakamlarına ulaşmaya sebep olmaktadır. Öğrencilerin sürekli birbirleri ile sayılan derslerini kıyaslaması, bu durumda sıkıntı yaratmakta, hatta haklarının yendiğini düşünmektedirler.

DGS ile gelen öğrenciler, aynı bölümlerden, hatta aynı okullardan gelmiş olmalarına rağmen, seçmiş oldukları farklı seçmeli derslerden dolayı farklı dersler transfer edilebilmektedir. Bu durum, yine öğrenciler arasında farklılıklar oluşturmakta ve hem öğrenci hem de muafiyet yapan görevli için sıkıntı oluşturmaktadır.

Muafiyet için başvuran DGS öğrencileri, farklı KKTC üniversitelerinden görüş aldıklarında, farklı sonuçlar aldıklarını bildirip, daha çok derslerinin sayılmasını talep ediyorlar. Ders sayılması hususundaki tutarsızlık hem öğrenci hem de

okul için sıkıntı yaratmaktadır. Bu sebeple, benzer bölümlerden gelen öğrencilerin, en azından standart sayıda dersten muaf olmaları ve bu standardın tüm okullarda geçerli olması, bu sıkıntıyı azaltacaktır.

Fiziki Altyapı

Fiziki altyapı sorunları, akreditasyon süreci yaşamış iki üniversitede çok ciddi oranda yok. Hiç yok diyemeyiz var, ama diğerlerine göre çok daha az şekilde var. Bunlarda dahi, akreditasyon süreci geçirmiş okullarda dahi 24 saat stüdyo ortamı maalesef yok; en büyük sıkıntı burada. Sadece, sınav ya da jüri dönemlerinde olabiliyor.

KKTC akademik forumda konuşurken, aldığım sorulara farklı üniversitelerden gelen cevapları da ben bu sunuma koydum. Akredite olmuş iki okulda studio derslerinde hoca başına düşen 15 öğrenci, bazen çok zor durumda kalınıyorsa 17-18 öğrenci hoca başına stüdyoda yer alabiliyor. Akreditasyon geçirmemiş üniversitenin iki tanesinde bu konuda ciddi sorunlar var, daha kalabalık gruplar, konuşulduğu gibi oralarda da mevcut.

Akademisyen Atama Kriterleri

Bir diğer akademisyenlerle ilgili problem, atama kriterleriyle alakalı. Bu konular KKTC'deki forum ve kurultayda detaylıca konuşuldu.

Öğretim görevlisi veya yardımcı doçent pozisyonunda olan öğretim elemanlarımız, atama ve yükseltme kriterlerini yerini getirebilmek ve yeni unvanlarını alabilmek için yapmaları gereken akademik çalışmalarını okuldaki yoğun iş yükü nedeni ile tamamlamakta zorlanmaktadırlar. Bu iş yükü sadece akademik ders yükünden değil, idari görevlendirmelerden ve bürokratik işlerden kaynaklı da olabilmektedir. Özellikle kredi fazlası iş yükü ile karşılaştıklarında çalışmaları için ihtiyaç duyulan zamanı ayırmaları giderek güçleşmektedir. Bununla birlikte akademisyenlerin konsantrasyonlarını yüksek tutabilecekleri çalışma ortamları bulunmamakta; deneysel çalışmalar için gerekli mekân ve donatılar sağlanamamaktadır.

Doktora çalışmalarını sürdüren hocalarımızdan üniversite lisansüstü eğitim yönetmeliği gereği SCI-Exp., SSCI , AHCI indeksleri kapsamındaki dergilerde birinci yazar olmak koşuluyla bir özgün makale şartının aranması öğretim elemanlarımızın doktora sürecinin uzamasına neden olmaktadır. Bu konu ile ilgili olarak alanın mimarlık olduğu düşünüldüğünde diğer disiplinlerden (temel bilimler, mühendislik alanları vb. gibi) farklı olduğunun ve makale hazırlama sürecinin de bu alanlara göre daha uzun bir süreci gerektirdiğinin göz önüne alınması gerekmektedir.

Akademik atama kriterleri içinde bulunan “İngilizce yeterlilikle ilgili” durumun da netleştirilmesi gerekmektedir. Örneğin İngilizce eğitim veren üniversite mezunlarından ve/veya uzun yıllardır İngilizce eğitim verdiği bilinen öğretim elemanlarından da bazı sınavları geçmeleri istenmektedir. Bu sınavlar yılın belli zamanlarında ve Türkiye’de yapılmaktadır. Akademik atamalara başvurular sı-

rasında yapılması gereken çok fazla belgeleme işleri bulunmaktadır. Bu işlerin sağlıklı ve en kısa sürede yapılabilirliği yukarıda da belirtilen fiziki yetersizlikler sebebiyle mümkün olmamaktadır.

Akademik atamaların gerçekleşmesinin öğretim elemanı açısından çok etkin ve teşvik edici bir yönü pek bulunmamaktadır. Kuzey Kıbrıs'ta gerçekleşen akademik atamaların Türkiye ve diğer ülkelerdeki geçerliliği konusu da net olarak bilinmemektedir.

Eğitim Süresi

Eğitim süresiyle ilgili aslında ben burada konuşulanların ötesinde, Kıbrıs'ın başka bir yerde olduğunu gördüm. KKTC Mimarlar Odası çok yakın bir tarihte 300 ECTS arayacak Oda üyeliği için. Biz hep bir ağızdan hemfikiriz dört artı bir sisteminde prensipte bir sıkıntı yok gibi görülüyor. İki tane üniversite bunu başlatmış durumda. Bir tanesi senato kararına kalmış durumda. Buradaki bizim sıkıntımız şu şekilde. 4 yıllık diplomalara ne yazacağız? Burada biliyorsunuz, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde TC kökenli öğrenci sayısı oldukça yüksek. Eğer sertifika gibi bir şey yazarsak buradaki denkliği ne olacak gibi sorunlar var. Bizim aslında yakın gelecekte akademik kurullarımızda konuşacağımız hususlar büyük ihtimalle bunlar olacak.

Tabii Türkiye'deki sistemin de buna yaklaşması bizim oradaki işimizi çok kolaylaştıracak diye düşünüyorum, ama biraz daha uzak gibi görüyorum ben. Bu benim kendi kişisel görüşüm, daha zaman var gibi görüyorum bugün burada konuşulanlardan hareket ederek.

Yaz Okulu

Diğer bir mesele yaz okullarıyla alakalı. Burada maalesef tek bir ağızdan konuşmuyoruz. Bir kısmımız kesinlikle açılmamalıdır diyoruz. Bir kısmımız kalan öğrencilerin D gibi bir notla kalan öğrencilerin yaz okulunda devam etmesi şeklinde konuşuyoruz. "Yaz okullarında açılacak atölye derslerinin bahar döneminde başarısız olan öğrencilerin eksiklerini giderecekleri bir telafi olanağı ve yaz okulu sürecinin esasen meslek pratiğinin ön plana çıkacağı bir süreç olarak tasarlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır." Bir üniversitemiz kesinlikle açılmalıdır, yedi hafta da buna yeterli bir süreçtir diyor. "Yaz okulunda stüdyo dersi verilmesi doğru bir uygulamadır. 7 Hafta bir proje yapmak için uygun bir süredir. Öğrenciler kısa sürede çalışmayı öğreniyorlar. Çağımızda özellikle zaman yönetimi önemli bir beceridir. Bu becerilerin benzer uygulamalarla geliştirilmesi gerekir."

Ben üç görüşü de burada bulundurmak istedim.

Staj

Diğer bir önemli mesele staj; staj konusunda yine akredite olmuş üniversitelerde 25 gün ofis veya şantiyede, 10 gün de üniversitede ölçme, röleve gibi derslerin alındığı. Yalnız burada tabii başka bir sıkıntı var, Kıbrıs küçük bir yer, ofis sayısı çok kısıtlı. Staj yapmak için uygun ofis şantiye bulmakta öğrenciler

güçlük çekiyorlar. Bir diğer mesele de, bunların stajlarının doğruluğunun ölçülmesi; bu ciddi sıkıntılarımızdan.

Son program değişikliği kapsamında tüm yaz stajları yeniden ele alınmıştır. Bu doğrultuda öğrenciden beklentiler daha net ortaya konulmuş, zaman ve dersin kapsamı daha açıklayıcı bir şekilde düzenlenmiştir. Yeni kurguda, yaz stajı 1 kapsamında dersin en az 10 gün içerisinde ölçüm kısmının tamamlanması, sonrasında ise en çok 10 günlük süreç içerisinde atölye çalışması / teknik gezi şeklinde ele alınıp tamamlanması kararlaştırılmıştır.

Aynı zamanda hem atölye çalışması hem de teknik gezi, güz ara döneminde de gerçekleştirilmesine imkân verilmiştir. Bölüm tarafından hazırlanan staj rapor dosyası doldurulup belgelerle desteklenerek şantiye sorumlusu tarafından da onaylanması beklenmektedir. Toplam staj süresi 25 günü içermektedir.

Ofis stajında, öğrencilerin çeşitli mimari tasarım proje süreçlerinde yer almaları beklenmektedir. 25 gün olarak kurgulanan ofis stajı raporları tamamlanıp belgelerle birlikte bölüme teslim edilerek tamamlanmaktadır.

Stajlarla başlamak gerekirse, eğitim sürecinin gerektirdiği öğrencilerin yaz dönemlerinde tamamlamaları beklenen 30 işgünü ofis staj ve de 30 işgünü olan şantiye stajları için ofis bulma sıkıntısı mevcuttur. Öğrencilerimizin büyük yüzdeliği staj yapmak için ofis bulmakta güçlük çekmektedir. Bu mazeretle sahte staj raporları ve dosya teslimlerine başvuran öğrenci sayısı her geçen yıl artmakta ve bu sorun daha da büyümektedir.

Yabancı öğrenciler (ekonomik ve can güvenliği sebebiyle ülkesine dönemeyen) için kampüs içerisinde staj yapabilecekleri olanaklar yaratılmasına rağmen yetersiz kalabilmekte ve Mimarlara Odası aracılığıyla KKTC'deki mimari bürolarla işbirliği ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Sahte stajların önüne geçmek ve özellikle yurtdışında yürütülen stajların denetlenmesine yönelik olarak, web tabanlı, günlük raporların ve görsellerin yüklenilebileceği bir program üzerinde çalışmalarımızı yürütüyoruz.

Dinlediğiniz ve tahammülünüz için teşekkür ederim, sağ olun.

Hikmet Sivri Gökmen

Hocam bir ekleme yapabilir miyim? Nur Hanım'ın verdiği üç dakikada atlamışım. Kapanan üniversiteler ve yaşanan mağduriyetler var. İzmir'de biz bunu yoğun olarak yaşadık. İki üniversite kapatıldı. İzmir'deki bu kapatılan üniversitedeki arkadaşlarımızın hiçbirisi ciddi bir soruşturma geçirmede ve bunlar Türkiye'nin farklı yerlerindeki kurumlara başvurdıklarında da, kimi kurum kabul etti, kimi kurum kabul etmedi; aynı noktada olsalar da, hiçbirisi soruşturmaya geçirip bir kere bile bir görüşmeye davet edilmeseler bile. Ama bu kadar işte sayı şikâyetinden, sayılardan şikâyet ediyoruz, ama bu ortada yetişmiş ve hiçbir yere yerleştirilmeyen birçok akademisyen var... Evet, bunların içinden elenecek olanlar varsa elenebilir, ama bir yıldır bir buçuk yıldır oturan gençlere olanak yaratmak gerekiyor. Bu arkadaşların bir kısmı iş buldu, ama bir kısmı

bulamadı. Yani biraz okullar olarak, akademisyenler olarak farklı noktalarda belki Oda olarak artık bu arkadaşlarımızın da bir yerlerde tekrardan hayatlarına devam etmelerinin yolunu arayacak bir şeyleri düşünmemiz gerektiğine inanıyorum. Onlar adına da bunu sizinle tekrar paylaşmak istedim. Çünkü şöyle bir şey var. İzmir’de iki üniversite kapatıldı, iki tane devlet üniversitesi açıldı. Aslında onlar kapatılanlar yerine açılmadı, öyle bir efsane yaratıldı. İki tane farklı devlet üniversitesi açıldı, o binaları kullanarak.

Tekrar teşekkür ediyorum.

Mimarlık ve Eğitim Kurultayı - IX

2. Gün (17 Kasım 2017)

Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası Oturumu

Mehmet Şener Küçükdoğu
Oturum Başkanı

Ayşen Ciravoğlu
Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası Çalışma Grubu'nun Sunuşu

Nilay Coşgun
MOBBİG Çalışmalarının Aktarımı

Neslihan Dostoğlu
Çalışma Grubu Değerlendirmesi

Tartışma / sorular...

Ek:
Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası

Mehmet Şener Küçükdoğu

(Oturum Başkanı)

Efendim, hepinize günaydın öncelikle, bu Kurultayımızın 2. gününe hoş geldiniz. Oturumumuza başlamadan önce ben bu Kurultayın düzenlenmesinde emeği geçen tüm arkadaşlarıma, Mimarlar Odası'na ve özellikle bu Kurultay için ev sahipliğini üstlenen Ortadoğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dekanlığına teşekkürlerimi iletmek istiyorum.

Bu 9. Kurultayımız ve ben ilk kurultaylardan beri bu kurultayları dikkatle izlemeye çalışan bir arkadaşınız olarak her geçen yıl kurultaylara olan ilginin,

katılımın azalmış olmasından üzüntü duyduğumu sizinle paylaşmak istiyorum. Dün size rakamlarla ifade edildi, Türkiye'deki mimarlık eğitimini yapan kurumlar, Oda'ya kaydolan mimarların sayısının artışı ve bu büyümenin getirdiği birçok sorunun olmasına rağmen bu sorunların tartışılacağı, bunlara çözüm üretilebileceği bir ortam oluşturulmuşken bu ortamdan neden uzak kalınır, onu bilemiyorum. Dün hep orada oturdum, bugün şimdi burada oturuyorum, buradan salona baktığım zaman gerçekten üzüleniyorum; bu kadar arkadaşımızın emekleri ile gerçekleştiriliyor bu toplantılar, yani bunu sizinle paylaşıyorum. Sizlere sitem değil asla, çünkü siz buraya geldiniz, ama gelmeyenlerin neden gelemediklerini veya gelmediklerini anlamaya çalışıyorum. Çünkü biz kendi sorunlarımızı ortaya koyup tartışıp, onlara birtakım çözümler üretmedikçe bunları başkalarının mı yapmasını bekleyeceğiz, başkaları yaptığı zaman daha mı iyi olacak? Evet, hani bunu sadece sizinle paylaşmak için bu sözlerle başlamak da üzüntü duydum doğrusu, çünkü bu salonun bence dolmuş olması gerekirdi diye düşünüyorum.

Bu kurultayımızın ana teması bildiğiniz gibi "Türkiye Mimarlık Eğitimi ve Mimarlık Politikalarının Belirlenmesi" mesleğin ve eğitimimizin politikalarının belirlenmesine ilişkin ana tema seçildi ve bu alanda da, bu konuda birçok arkadaşımızın katılımıyla kurulan çalışma gruplarında birçok toplantılar yapıldı ve bugün burada bu raporları sunacaklar. Bugünkü bu oturumumuzda eğitim politikaları çalışma grubunun çalışmaları sunulacak Ayşen Hanım tarafından, ona da katkılarından dolayı teşekkür ediyorum. Dün özellikle Bülend Bey'in sunumunda hepimiz gördük tabloyu ve ondan sonra da eğitimin hem öğrenci ayağı, hem de öğretim üyesi ayağında buradaki daha önceki yaptıkları toplantılardan elde ettikleri sonuçları bizimle paylaştılar. Sorunlarımız bir hayli, ama bu sorunlara gerçekten bizler birtakım çözümler üretmediğimiz zaman -ben

bunun hep altını çizmek istiyorum, bunu son derece önemsiyorum- başkaları bunu yapmak durumunda kalıyor. Yapmıyorlar veya bizi devamlı daha başka sorunlarla karşılaşıyorlar. Yani bir yerde bizim bir elbirliği, güç birliği yapmamız gerekiyor ve sesimizi bir yerlere duyurmamız ve arkasından ısrar etmemiz gerekiyor. Bunun için de YÖK nezdinde tanınan birtakım birimlerimiz var ve bunları harekete geçirmemiz lazım. Bunların başında da MİDEKON -Mimarlık Dekanlar Konseyi- geliyor.

Efendim, ben de bunca yıl dekanlık yaptım, şimdi çok şükür Neslihan Hanım'a devretmiş olmanın mutluluğunu yaşıyorum, bu MİDEKON dediğimiz kuruluş maalesef çalışmıyor, çalışmıyor. Neden çalışmıyor? Burada onu açmak istemiyorum, tartışmak istemiyorum, ama bunu dekan arkadaşlarımdan rica ediyorum, lütfen çalıştırınız ve etkili hale getiriniz YÖK nezdinde, çünkü burada üretilecek birtakım kararların veya bildirgelerin YÖK'e iletilmesinde en önemli aracımız, en önemli organımız MİDEKON diye düşünüyorum. Bu bakımdan MİDEKON'a önemli bir görev düşüyor. İkincisi, Nilay Hanım'ın sunumunda daha ayrıntılarıyla göreceğiz, MOBBİG bu işin mutfağı arkadaşlar, yani Mimarlık Bölüm Başkanları İletişim Grubu yılda iki defa toplanıyor ve gerçekten bu kadar gün geçtikçe büyüyen sorunlara çözüm aranması gerekirken, onların tartışılması gerekirken MOBBİG toplantıları bir sempozyum havasına döndü. Bunu tekrar eski MİAK'ın kuruluşu olsun, SMGM'nin kuruluşu olsun, meslek yasasının hazırlanması, bununla ilgili önerinin geliştirilmesi gibi birçok konuda bugün geldiğimiz nokta MOBBİG'de tartışılarak getirildi. MOBBİG o denli önemli, MOBBİG'in içeriğiyle oynanmasın lütfen, MOBBİG'de tartışılması gereken konular varken bu sürecin kontrol edilmesi gerekiyor. Özellikle bölüm başkanları arkadaşlarımızdan bunu rica ediyorum. Ev sahipliği yapacak bölümlerin de bu konuda daha evvel neler yapılmış, bir hatırlamalarında yarar var. Belki bugün Nilay Hanımın konuşması o hatırlatmada önemli bir rol oynayacaktır diye düşünüyorum.

Evet, dolayısıyla işin mutfağı MOBBİG, yılda iki defa toplanan MOBBİG'de dün ortaya konulan sorunların birçoğuna ortak çözüm üretilebilir. Ben şunun da altını çizmek istiyorum: Burada iki dekan arkadaşım yanımda oturuyor, lütfen dekanlar da katılsınlar MOBBİG toplantılarına, MOBBİG toplantılarıyla paralel MİDEKON toplantıları da yapılsın. Çünkü dekanlar altın kafeslerinde oturmasınlar efendim, girsinler buraya, bu ortamda bulunsunlar. Burada bilmiyorum bir elin beş parmağını geçecek sayıda dekan var mı, neden gelmiyorlar, neden korkuyorlar?

Evet, özür dilerim. Biraz heyecanlandık, daha ileri şeyler söylemek istemiyorum. Onun için ben sözlerimi burada bitirmek istiyorum, arkadaşlarıma söz vermek istiyorum ve arkadaşlarıma da şimdi zaman tutacağım. Ben kendime demek ki 10 dakika ayırmışım, onlara da 25'er dakikalık süre ayırarak zamanında bitirmek istiyoruz. Çünkü tartışmalara daha uzun bir zamanı kalsın diyerek ilk sözü ben Sayın Ayşen Ciravoğlu'na bırakıyorum. Kendisi bize Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası Çalışma Grubunun sunumunu yapacak. Bu çalışma grubunun raporu sizlere takdim edilen dosyaların içerisinde de özet olarak var. Şimdi Ayşen Hanım'dan daha ayrıntılı çalışmalarla ilgili bilgi alacağız, buyurun Ayşen Hanım.

Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası Üzerine Notlar

Ayşen Ciravoğlu

Sözlerime teşekkür ederek başlamak istiyorum. Bu özgün mekânları bir kez daha deneyimleme fırsatı sağladıkları ve toplantıya ev sahipliği yaptıkları için ODTÜ Mimarlık Fakültesine ve Mimarlık ve Eğitim tartışmalarını neredeyse 20 seneye yaklaşan bir süreçte ısrarla sürdürdükleri ve bizleri bu tartışmaya davet ettikleri için Mimarlar Odası'na çok teşekkür ederim.

Burada, Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikasına dair kısa notlarımı sunmaya çalışacağım. Çalışma grubu tarafından hazırlanan taslak metin dosyalarda

mevcut. Ancak burada izninizle metnin referanslarını ve kavramsal arka planını çizmeye çalışacağım. Dolayısıyla sunuşumu üç parçada yapmak istiyorum: İlk bölümde sizi iki sene önceye, Mimarlık ve Eğitim Kurultayı 8'e taşımak istiyorum. Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası üzerine iki oturum düzenlenmişti ve önemli sunuşlar yapılmıştı; bir politika metni yazma fikri bu toplantıda şekillenmişti. O gün konuşulanları anımsamakta yarar olduğuna inanıyorum. Bunun ardından Mimarlık Eğitimi Politikası üzerine dünyadan örneklerle farklı kurumların bakışlarını açmaya çalışacağım. Son olarak Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası metni için bir yol haritası çizmeye çalışacağım.

Giriş

Mimarlık eğitiminin sorun ve potansiyelleri özellikle dünya ile bütünleşmenin giderek hız kazandığı küreselleşme çağında sıklıkla tartışılan bir konuyu oluşturuyor. Eğitimin geneline dair güncel sorun ve olası çözümler mimarlık alanına özgü eğitim/öğretim yaklaşımlarıyla bütünleşince tartışma oldukça kapsamlı hale geliyor. Bu bağlamda dünyada ve ülkemizdeki gelişmeler ülkemiz akademisyenlerini ve Mimarlar Odası yöneticilerini yakından ilgilendiriyor. Özellikle UIA ve ACE gibi kurumların mimarlık eğitiminin süresi, nitelikleri, mezundan bekledikleri gibi öğeleri çeşitlendikçe, pozisyon belirlemek, sistemi güncellemek ve eşdeğerliği sağlamak giderek zorlaşıyor. Böylelikle bu konu üzerine düşünme pratikleri de artıyor.

Öte yandan konuyu ülkemiz çerçevesinden incelediğimizde, eşdeğerliğin eş-nitelik sağlamadığını söylemek şaşırtıcı olmayacaktır. Örneğin eğitimin süresi tüm ülkede birbirine eşdeğer olmakla birlikte, eğitim politikaları, pedagojik yaklaşımlar, müfredatın yapısı gibi bileşenlere baktığımızda mimarlık eğitiminin giderek çeşitlenmekte, çoğullaşmakta, kısmen gelişmekte, özellikle kaynak, altyapı ve motivasyon sorunları yaşanan yerlerde ise sıradanlaşmakta ve yetersizleşmekte olduğu görülüyor. Böylelikle kimi kurumlar dünya ile bütünleşen, kimileri ise dünya çapında öncü kurumlarla yarışan bir içerikle eğitim vermekten, nitelikli ve yetersiz mimarlık eğitimi arasındaki uçurum iyice açılıyor. Üstelik “iyi” ve “kötünün” belirlenmesinde elimizde belirli şablonlar yok.

Nitelikli ve nitelsiz eğitimi ayırtırmada yakın zamana dek kullanılagelmiş olan devlet-vakıf, büyükşehir-taşra gibi ayrımlar da ters yüz olmuş durumda. Eğitimin niteliğini belirleyen konumunun değil, özgün yaklaşımlar, iyi bir yönetim, sunulan ortam ve insan kaynağıyla ilişkisini olduğu açık.

Kuşkusuz mimarlık eğitiminin niteliğini değerlendiren ulusal ve uluslararası kurumlar bulunmakta. Sayıca oldukça artan mimarlık eğitimi veren kurumların içinde çoğunluktan ayrılmak isteyenler kendilerini önce özdeğerlendirmeye sonra da bu kurumların değerlendirmesine tabi tutmakta. Ancak bu tür uygulamaların gönüllülüğe bağlı olması muazzam sayılara ulaşan mimarlık okulları için değerlendirme yapılabilmesini imkânsız kılmakta. Dolayısıyla çeşitliliğe ve zenginliğe saygılı, özgün değerleri yücelten ve asgari koşullara işaret eden bir yol haritasının yaşamsal olduğunu söyleyebiliriz. Bu sunuşta bu politika metni-ne kaynak oluşturmak için derlenen notlar sunuluyor.

MEK 8'den MEK 9'a Yansıyanlar

Kuşkusuz Mimarlar Odası çalışmaları açısından bakıldığında özellikle Mimarlık ve Eğitim Kurultayı bağlamında mimarlık eğitimi üzerine politika geliştirme düşüncesi on altı yıllık bir arka plana dayanıyor. Ancak Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası için Öneriler başlıklı iki oturum ilk kez 2015 yılındaki 8. Mimarlık ve Eğitim Kurultayında¹ düzenlendi. Burada kısaca MEK8'deki Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikasına dair satırbaşlarını aktarmak istiyorum.

8. Mimarlık ve Eğitim Kurultayında Türkiye Mimarlık Politikası İçin Öneriler başlıklı oturum kapsamında öncelikle kurumsal sunuşların yapıldığını söyleyebiliriz. Bu bağlamda Nur Esin (MİAK), Bülend Ceylan (Mesleğe Kabul Kurulu), Necip Mutlu (SMGM), Kubilay Ünal (Mim.Ar) farklı kurumları temsilen mimarlık eğitimi politikasına bakışlarını özetlemeye çalıştılar.

Mimarlık Akreditasyon Kurulu adına söz alan Nur Esin, mimarlık mesleğinin bütünlüğüne vurgu yapmış; bu bağlamda meslek alanlarının ayrışması ve yapı çevrenin bütünsel olarak ele alınamamasının tehlikelerine dikkat çekmişti. Esin, Mimarlık eğitimi özelinde ise eğitimin sürekli olması gerektiğini ve bu noktada eğitsel tartışmalarda öne çıkan kavramlardan olan yaşam boyu öğrenme kavramını irdelemiş, bu kapsamda eğitimde nitelik tartışmalarına değinilmiş ve nitelik geliştirmenin ancak süreklilik gösteren bir çaba olması dâhilinde gerçek kılınabileceğine vurgu yapılmıştı. Konuşmada toplum yararı ve etik değerlerin bireye kazandırılması öncelikli olduğu dile getirilmiş ve son olarak mimarlık eğitiminde örgütlenme/koordinasyon ve arşiv/belgelemenin önemi tartışılmıştı.

Bülend Ceylan, Mimarlar Odası Mesleğe Kabul Kurulunu temsilen gerçekleştirdiği konuşmasında mimarlık eğitiminde niceliksel verilerin niteliğin önüne geçtiğini belirtmiş; birçok eğitim kurumunda nitelikli meslek insanı yetiştirecek sayıda ve/veya nitelikte akademisyen bulunmadığı çıkarımında bulunmuştu. Ceylan konuşmasında eğitimde yeterince yer almayan mimarlık meslek etiği,

1.12-13 Kasım 2015 tarihinde Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde düzenlenen 8. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'na dair yayımlanmamış bant çözümlerinden derlenmiştir.

kamu, toplum ve bireysel yarar kavramlarının eğitimde yer alma sıklığının gerekliliğinin altını çizmişti.

Mimarlar Odası Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi adına söz alan Necip Mutlu, Esin ile benzer şekilde yaşam boyu eğitimin vazgeçilmezliğinin öneminden bahsetmiş; öğrencilik süresince katılınan, yararlanılan enformel mesleki bilgi paylaşım araçlarının, ortamlarının kişisel portföylere dönüştürmesinin teşvik edilmesi veya aranması gerekliliğini belirtmişti. Mimarlar Odasına öğrenci üyeliğinin özendirilmesinin gerekliliğinin altı çizilmiş ve öğrencilerin eğitim sürecinden başlayarak Mimarlar Odası'nı tanımaları ve mesleğe geçiş sürecinde sürekli odayla bağlantı kurmalarının sağlanması gerektiğinin önemi dile getirilmişti.

8. Mimarlık ve Eğitim Kurultayının mimarlık eğitimi politikası için öneriler toplayan ikinci oturumda ise Bülend Tuna, Güven Arif Sargın ve Ayşen Ciravoğlu konuşmacı olarak yer almıştı.

Bülend Tuna konuşmasında Türkiye'deki mimarlık eğitiminin niceliksel bir özeti ni çıkarmıştı. Konuşma kapsamında, mimar sayısı ve öğrenci kontenjanlarındaki kontrolsüz artışa dikkat çekmiş, bu bağlamda "Diploma=iş" denkleminin sağlanmadığı ve Türkiye'deki diplomalı işsizlik durumunun ciddiyeti dile getirilmişti. 1954'te Mimarlar Odası'na üye olan meslek insanı sayısı 735 iken, 2014'te 47.209'ye çıktığı aktarılmıştı. Her yıl mimarlık okullarına 7.522 öğrencinin kayıt olduğu (2016-2017 öğretim yılı itibarıyla) mezun olan öğrenci sayısının ise 3.292 olduğu saptanmıştı. Bu niceliksel veriler ışığında mimarlık eğitimi ve meslek ortamındaki küreselleşmenin etkilerinin tartışılması ve eğitimde kalite arayışlarının artmasının gerekliliği vurgulanmıştı. Söz konusu kalite arayışları bağlamında Tuna, tasarım ağırlıklı eğitimin farklı alanlarda eğitim yapılmasına fırsat tanımadığını; diğer tasarım disiplinleri ile mimarlık mesleğinin ayrışmasının derinleşmesi sorunsalını ve eğitimin ortak yapılabilmesi konularının irdelenmesi gerektiğini aktarmıştı. Eğitimde kalite sağlanmasının ancak eğitim öncesi, sırası ve sonrası ile bütüncül bir bakış ile ele alınarak değerlendirilebilirse yakalanacağı ifade edilmişti. Eğitim sırasında okullarda yürütülecek proje derslerinden en azından bir tanesinin konusunun sosyal gelişim kapsamında olup olamayacağı sorgulanmıştı. Eğitim sonrası için ise mesleki yetkinlik, yetki ve yemin maddelerinin tartışmaya açılması önerilmişti. Son olarak konuşma kapsamında Türkiye mimarlık eğitim politikasının ulusal mimarlık politikasının önemli bir parçası olduğu ifade edilmişti.

Güven Arif Sargın konuşmasında eğitimde var olan tekdüzeliğin kırılması gerektiğinin altını çizmişti. Sargın'a göre mimarlık okulları arasındaki benzeşim öylesine ileri safhadadır ki, her okul özgün kimliğini kurmaktan ve yansıtmaktan çok uzak bir görüntü çiziyor. Sargın'a göre, eğitim kapsamında sorulması gereken temel soru "Mimar özne kimdir ve nasıl donatılmalıdır?" olmalı. Konuşmada herkes gibi olabilmeye yönelik masum iradenin toplumsal ölçekte vasat olanı genel geçer bir uygulamaya dönüştürebilme tehlikesini taşıdığı ifade edilmişti. Sargın'a göre söz konusu vasatlığı aşabilmenin en etkin yolu, toplumcu ve fakat kolektif bir algıyı yeniden inşa edebilmek ve gerektiğinde ortak amaçla hareket edebilmektir. Mimarlığın konumlandırılması ile ilişkili olarak diğer disiplin ve alanları yadsımadan, mimarlığın kendine dair nasıl bir

sözünün olabileceği tartışılması gereken konu başlıklarından biri olarak ortaya koyulmuştu.

Ayşen Ciravoğlu ise mimarlık eğitiminin içeriğinin uygulamaya dönük somut bilgileri öğretmek yerine onlara her defasında yeni bir yaratıcılıkla çözümleyebilecek zihinlerin gelişimine yardımcı olmak olduğunu dile getirerek, mimarlık eğitimi tartışmalarında buz dağının görünen kısmını ölçülebilen olgular, görünmeyen tarafı ise ölçülemeyen olgular metaforu ile açıklanmıştı. Ciravoğlu, eğitimdeki ölçülemeyen olgular da göz önüne alındığında, eğitimin misyonunun sorgulayan, araştıran, düşünen, yaratıcı, etik kavramını özümsemiş, entelektüel bireylerin gelişimine ortam hazırlamak olduğu vurgusunu yapmıştı. İçerisinde bulunan dönemin eğitimde önceliğin ne öğrenildiğinin değil, nasıl öğrenildiğinin önem kazandığı bir dönemde olduğu dile getirilmiş ve ölçülebilenleri ölçmek yerine, ölçülemeyenleri zenginleştirecek bir çerçevenin nasıl kurulabileceği tartışmaya açılmıştı. Bu bağlamda mesleğin standartlarını, eğitimin ise zenginleşmesinin bir ortak akılla nasıl oluşturulabileceğinin sorgulanmasının gerekliliği dile getirilmişti.

Mimarlık Eğitimi Politikasına Dair Dünya Örneklerinden Bir Kesit

Bir yandan özellikle sorunlar yumağı haline gelmiş bir eğitim altyapısıyla baş ederken çoğulcu, zengin, kaliteli bir mimarlık eğitiminin asgari ilkelerini ortaya koymak oldukça güç bir çaba. Bu nedenle farklı ülkelerin mimarlık politikalarını incelemenin ipuçları yakalamak konusunda yol gösterici olacağı düşüncesiyle bu bölümde mevcut mimarlık eğitim politikası örneklerini inceledik. Bu amaçla bu bölümde İrlanda Mimarlar Enstitüsü (RIAI), Avustralya Mimarlar Enstitüsü, Yeni Zelanda Peyzaj Mimarları Enstitüsü eğitim politikaları ve ACE, UIA ve EAAE gibi kurumların mimarlık eğitime bakışları aktarılmaya çalışıldı.

İrlanda Mimarlık Eğitimi Politikası

İrlanda Kraliyet Mimarlar Enstitüsü tarafından 2016 yılında yayımlanan İrlanda Mimarlık Eğitimi Politikası² metninde, çekici ve sürdürülebilir bir yapıyı çevre oluşturmak, kültür mirasını zenginleştirmek ve bu mirasın sürekliliğini sağlamak, ekonominin rekabetçiliğine katkıda bulunmak ve İrlanda halkının yaşam kalitesini bugün ve gelecek kuşaklar için artırmak başlıkları öne çıkıyor. Bu başlıklara ek olarak toplum yararı, eğitimin sürekliliği, paydaşların katılımı politika metni içinde yer alan unsurlar. İrlanda mimarlık eğitim politikası güncel mimarlık eğitim tartışmalarında da sıklıkla yer alan yaşam boyu öğrenme, iklim değişikliğinin (sürdürülebilirlik) artan etkileri, evrensel tasarım (kapsayıcılık) gibi kavramlara vurgu yapıyor. Ayrıca metindeki önemli bir vurgu da benimsenecek politikanın sürekli yenilenmesi ve değişimin toplumsal bir bağlamın arka planına bağlı olarak yapılması gerekli-

Şekil 1. İrlanda Mimarlar Enstitüsü Logosu.

2. THE RIAI - The Royal Institute of the Architects of Ireland Statement Of Policy On Education 2016 https://www.riai.ie/education/policy_standards/ erişim tarihi: 13 Kasım 2017.

liği. Ayrıca politika kapsamında değişen eğitim araçlarına da değinilerek artan hareketlilik, dijitalleşen dünya, uzmanlaşma ve kariyer planlama kapsamında da politikanın güncellenmesi gerektiğinin altı çiziliyor.

Politika metninde eğitim sürecine dair birtakım ön kabuller ve öneriler de yer almakta. Bunlardan ilki akredite edilmiş 5 yıllık mesleki eğitim ve 2 yıllık mesleki tecrübe ile akredite edilmiş bir sınavın mesleğe kabulde olması gerektiği. Ayrıca mimarlık eğitiminin bir stüdyo ortamında öğretilmesi önkabulü ile tasarım stüdyosunun akademik program kredilerinin en az % 50'sini oluşturması, uygulayıcı ve uzman katılımcılarla birlikte stüdyo tabanlı eğitimin esas alınması gerektiği de dile getirilmiş. İrlanda Mimarlık Eğitim Politikası metninde mimarlık mezunlarının bilgi yönetimi ve modelleme teknolojileri, tasarım sürecinin yönetimi, disiplinler arası işbirliği ve işbirlikçi ekip uygulamaları için fırsatlar, artan teknik-tasarım karmaşıklığına hâkimiyet ve karmaşık bileşenler karşısında düzenleyici tavır geliştirme hakkında bilgi sahibi olmaları da savunuluyor.

Metinde yer alan önemli bir ifade ise öğrencilerin, mezunların ve mimarların kariyer planlamalarının sürekliliği ile ruhsal-bedensel sağlıklarının da önemli olduğunun dile getirilmesidir. RIAI'de, mimarın eğitimi ve öğretimine bir çeşitlilik kazandırma politikası benimsenmesi temel alınmış, bu sürecin yürütülmesinde en az iki devlet okulunun bu politika içerisinde olması, eğitimin desteklenmesi, sosyo-kültürel ve ekonomik bir ayrım oluşmaması için her beş yılda bir eğitim fonlarının güncellenmesi önerilmiştir. Kurumun eğitim sürecinin özellikle ilk ve son yıllarında öğrenciler ile ortaklıklar kurmayı da önemsedığını ekleyelim.

Avustralya Mimarlık Eğitimi Politikası

Araştırma kapsamında incelenen bir diğer politika metni ise Avustralya Mimarlık Enstitüsü tarafından yayımlanan Avustralya Mimarlık Eğitimi Politikası.³ Avustralya Mimarlık Enstitüsü, mimarlık eğitiminin meslek pratiğinin temel bileşeni olduğuna inanıyor, bu noktada politika metninde farklı paydaşların eğitim kalitesini sağlamak için üstlenecekleri misyonların çerçevesi çizilmiş. Örneğin, hükümetler ve üniversiteler öğrenciler için, Avustralya mimarlık okullarını uluslararası düzeyde rekabetçi bir konuma yerleştiren finansman ve politika ortamlarını sağlamakla ve uluslararası ortamda yer bulan en ileri uygulamalarla stüdyo öğrenme ortamı sağlamakla yükümlü olarak görülüyor. Benzer şekilde, hükümetler ve üniversitelerin mimarlık eğitimcileri için ise mimarlık disiplininin kalite ve performans ölçütlerine yanıt veren kariyer yolları sağlamak ve meslek ve disiplin tarafından değer verilen araştırma çabalarını tanımak ve ödüllendirmek gibi misyonları bulunmakta. Ülkede yer alan/mevcut mimarlık komitelerinin ise mimarlık

eğitmenleri için performans kriterlerinin geliştirilmesine katılmak ve mimarlık derslerinin gelişimini gözlemlemek ve katkıda bulunmak

Şekil 2. Avustralya Mimarlık Enstitüsü logosu.

3. The Australian Institute of Architects Policy on Tertiary Education of Architects - Standards for Programs in Architecture 2009 <http://www.architecture.com.au/i-cms?page=542> erişim tarihi: 13 Kasım 2017.

gibi görevleri politika metninde yer alıyor. Son olarak uygulayıcılardan beklenen katkılar ise tanınmış profesyonel yükseköğrenim kurumlarına kayıtlı öğrenciler için iş tecrübesi, yarı zamanlı istihdam ve iş öğrenme fırsatları sağlamak ile Enstitünün Yüksek Lisans Programını desteklemek olarak belirtiliyor.

Avustralya Eğitim Politikası metni kapsamında program süresi 5 yıl akademik (sürekli eğitim + mesleki pratik) olarak öngörülüyor. Metinde yer alan eğitim kaynakları başlığı altında ise akademik liderlik, personel/öğrenci nitelik ve nicelikleri ile eğitim tesisleri inceleniyor. Bu bağlamda öngörülen ideal personel/öğrenci oranları 1/17 (tam zamanlı akademik personel/ tam zamanlı öğrenciler) olarak belirtiliyor. Metinde altı çizilen bir başka başlık ise eğitim tesisleri ve altyapılarının standardize edilmesine ilişkin. Eğitimin programa dair içerikleri ise tasarım ve bütünleştirme çalışmaları, belgeleme ve teknik çalışmalar, kuram ve tarih, uygulama ve proje yönetimi, seçmeli ders çalışmaları, çevresel çalışmalar, iletişim becerileri olarak tanımlanıyor. Buna ek olarak metinde mesleğe giriş esaslarının tanımlandığı RIAI Mimarın Bilgi, Beceri ve Yeterliliği Standardından söz ediliyor. Bu standardın mimarlığın sosyal ve çevresel sorumlulukları çerçevesinde hazırlandığı görülüyor. Ülkenin Yapı Kanunuyla da uyumlu şekilde çalışan bu metin mimarın mesleki düzeyde (bağımsız uygulama kapasitesine sahip) gerekli bilgi, beceri ve yeterliliği alanlarını ve seviyelerini tanımlıyor.

Yeni Zelanda Peyzaj Mimarlığı Eğitimi Politikası

Yeni Zelanda'nın mimarlık eğitimi politikasına ulaşamamıştır. Ancak Peyzaj Mimarlığı Eğitimi Politikası⁴ metninin de yol gösterici olması nedeniyle bu çalışma kapsamında yer verilebileceği düşünülmüştür. Bu bağlamda akreditasyon ve standartlaşma seçenekleri sunan ve bu seçeneklere metin kapsamında yer veren Yeni Zelanda Peyzaj Mimarlığı Eğitimi Politikasında benimsenen temel ilkeler şöyle özetlenebilir: Yeni nesil öğrencileri gelecekte mesleğe yön verecek bilgi, beceri, bağlılık ve vizyonla eğitmek; peyzaj mimarlığı mesleğinin geliştirilmesi ve tanınması için çeşitli eğitim programları arasında işbirliği oluşturmak ve programların esnek yapılanmasının geliştirilmesini teşvik etmek, doğal ve yapıllı çevrelerde çok disiplinli tasarım ortamlarının ve karar verme süreçlerinin dinamiklerinin ve değerinin farkında olmak, peyzaj mimarlarının sürdürülebilir bir geleceğe ulaşmada temel katkıda bulunan meslek insanları olarak görülmesini teşvik etmek, duyarlı ve ileri görüşlü bir meslek pratiğinin desteğiyle güçlü ve farklı bir eğitim sektörü oluşturmak.

Şekil 3. Yeni Zelanda Peyzaj Mimarları Enstitüsü logosu.

Politika metninde akademik yeterlilik için gerekli görülen asgari eğitim süresi 4 yıllık bir akademik eğitim ve 2 yıllık tam zamanlı çalışma şartı olarak belirtiliyor. Akreditasyon ve standartlaşma için 4 ve/veya 3 + 2 lisans, 2 ya da daha fazla yıl lisansüstü gibi çeşitli seçenekler de öngörülmekte. Eğitim sürecinde yer alan seçmeli dersler ise uz-

4. Nzila Education Policy And Standards 2016 https://nzila.co.nz/media/uploads/2017_01/nzilaeducationpolicyandstandardsfinaldocumentfebruary2016.pdf erişim tarihi: 13 Kasım 2017.

manlaşma için gerekli görülmekte ancak politika metninde bunların çekirdek derslerin yerini almamaları gerektiği belirtilmekte.

UIA, ACE ve EAAE'den Güncel Notlar

UIA, ACE ve EAAE'nin mimarlık eğitime bakışını burada özetlemek bu sunuşun sınırları nedeniyle olanaklı değil. Sayısız toplantı ve üretilen belge mimarlık eğitiminin zaman içinde değişen, gelişen, çeşitlenen yapısına dair ilkeleri ve izlekleri açıklamakta. Ancak burada kurumların yakın zamanlı toplantılarından yola çıkarak çeşitli satırbaşlarını mimarlık eğitimi politika metnine etkileri bağlamında özetlemekte fayda var.

Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA)

Öncelikle UIA'nın önemseydiği başlıklara yer verelim. UIA,⁵ mimarlık okullarında temellenecek gelecek vizyonunun, insan yerleşimlerinin tüm kullanıcılarının yeterli bir yaşam kalitesine sahip olması, insanların toplumsal, kültürel ve estetik ihtiyaçlarına saygı duyacak teknolojik uygulamaların gerçekleştirilmesi, yapı ve doğal çevrenin ekolojik açıdan dengeli ve sürdürülebilir gelişmesi, mimarlık ve çevrenin eğitimin bir parçası olması, ilk ve ortaokullarda erken farkındalığın önemi nedeniyle eğitim programlarına alınması, sürekli mesleki gelişimin yaşam boyu öğrenimin bir parçası olması, mimari miras eğitiminin, sürdürülebilirlik, toplumsal bağlam ve yerin ruhunu kavramak için eğitimin bir parçası olması, kültürel çeşitliliğin, doğa için biyoçeşitliliğin olduğu gibi insan türü için gerekli olduğunun kavranması konularına vurgu yapıyor.

Şekil 4. Uluslararası Mimarlar Birliği Mimarlık Eğitimi Şartı.

Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE)

Avrupa Mimarlar Konseyi'nin notları ise 2017 genel kurulunda⁶ ve Avrupa Mimarlık Eğitimi Birliği ile işbirliği içinde düzenlediği Eğitim ve Uygulama-Mimarın Geleceği başlıklı sempozyumun tartışma alanlarından yola çıkarak oluşturuldu. Buna göre, ACE, toplumun değişen ihtiyaçlarına yanıt vermede yaşamsal olan yenilikçi mimarlık eğitimi modelleri ve fikirlerini incelemenin gerekliliğinin altını çizirken, sorumluluk sahibi bir pratik için mimarın öncü ve savunucu olması gerektiğini belirtiyor. Bu başlıklara ek olarak kurum tarafından

uluslararasılaşma ile üniversiteler ve pratiğin nasıl baş ettiği, teknolojinin eğitimi ve meslek pratiğini nasıl şekillendirdiği, ideal mimarın ne yapacağı, koordinatör, yenilikçi, lider, takip eden mi olması gerektiği tartışmaya açılıyor. Sözü edilen

Şekil 5. ACE-EAAE ortak sempozyum afişi.

5. UIA and Architectural Education Reflections And Recommendations http://www.uia-architectes.org/sites/default/files/DOCEDU_EN_2014_0.pdf erişim tarihi: 13 Kasım 2017.

6. ACE (Architects' Council of Europe) <https://www.ace-cae.eu/activities/events/2017/education-symposium/> erişim tarihi: 13 Kasım 2017.

toplantıda mimarlık ortamını etkileyen piyasa güçlerinin neler olduğu konuşulmuş ve teknolojinin mimarlık ortamını katılım ve kentsel demokrasinin farklı bir formuna yönlendirmesi olasılıkları dile getirilmiştir.

Avrupa Mimarlık Eğitimi Birliği (EAAE)

EAAE'nin 2016 yılında düzenlediği genel kurulunda⁷ da eğitim politikası ile ilişkilendirilebilecek bazı konu başlıkları yer almıştır. Örneğin değişen mimarlık pratiği bağlamında ne öğretilmesi gerektiği sorgulanmıştır. Eğitimde "tasarımın insancillaştırılması" olgusu tartışmaya açılmış; çok-aktörlü yaklaşımlara nasıl hazırlanılması gerektiği, animasyon ve otomasyon odaklı yaratma çağında ne tür donanımlara sahip olunması gerektiği sorunsalları dile getirilmiştir. Genel kurulda, Avrupa'da mimarlık okullarında süregelen değişim sürecinde okulların

Şekil 6. Avrupa Mimarlık Eğitimi Birliği logosu.

stratejisinin, ortak bir çekirdek müfredat standardına ulaşmaktan ziyade, eğitim kurumlarının bölgesel ve ulusal miraslarını gözетerek, kendi kurumsal gelenekleri ve eğitim profillerini koruyarak küresel sorunlara yerel çözümler üretmenin gerekliliği ifade edilmiştir.

Sonuç

Mimarlık ve Eğitim alanında bugüne dek yapılan çalışmalar ve belgeler incelendiğinde özellikle Türkiye bağlamında mimarlık eğitimi için ufuk açıcı bir politika metninin gerekliliği yaşamsal gözüküyor. Ancak örneklerden de izlenebileceği gibi mimarlık eğitimi politikaları dünyayla bütünleşme içinde ancak ulusal öncelikleri de kapsayan bir perspektifte yazılmalı. Dolayısıyla önemli bir soru, metnin kapsayıcı, çeşitlilikleri ve özgünlükleri garanti altına alan yapısı nedeniyle nasıl bir dili ve içeriği olmalı? Bu oldukça zor soru karşısında irdelenen örnekler çerçevesinde asgari koşullar ve sürelerin belirlenmesi, yaşam boyu öğrenim kavramına vurgu yapması ve özellikle etik altyapının, kültür ve doğa korumacı tavrın, mimarın toplumsal sorumluluğunun altının çizilmesi önemli olduğu ortaya koyulabilir. Bu bağlamda özellikle süre, altyapı ve ortam açısından minimumların (asgari koşullar) ancak özgün eğitim içerikleri, konuları, metodolojiler, pedagojik yaklaşımlar ve kavramsal arka plan açısından ise maksimumların (hedefler ve vizyon) masaya yatırılacağı bir yol haritasından söz edilebilir.

Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası Çalışma Grubu bu anlamda bir başlangıç yaratmak için Türkiye koşulları açısından konunun irdelendiği bir metin geliştirdi. Kuşkusuz mimarlık eğitiminin öncelikli asgari koşulu nitelikli bir mekânsal çevre içerisinde yapılması. Bunun için öncelikle mimarlık politikalarının yaşama geçmesi gerekiyor. Bu iki politika metni arasındaki bağlantı, birlikte düşünmek ve üretmeyi gerekli kılıyor. Bu anlamda mimarlık eğitimi politikalarının da mimarlık ve mimarlık eğitiminin tüm paydaşlarını bir araya getiren bir platformla birlikte düşünmenin zenginleştirici yönünden beslenmesi yararlı olacaktır. Katkılarına açık olan bu metnin paydaşlarca süreç içinde geliştirilmesi öngörülüyor.

7. Yorgancıoğlu, D., 2016., EAAE Konferansından Mimarlık Eğitimine Bakış, Mimarlık, 392, <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=406&RecID=4048> erişim tarihi: 13 Kasım 2017.

Ancak burada şu konuya temas etmeden geçmemek gerekiyor: PISA Direktörü Andreas Schleicher⁸ “Eğitimin genel başarısı asla öğretmenlerin başarısından fazla olamaz. Yani öğretmenler ne kadar iyiye, sistem de o kadar iyi olur.” demektedir. Bu bakış açısını aklımızda tutarak eğitimin tüm aktörlerinin umut, motivasyon ve niteliklerinin zenginleşmesi için birlikte düşünmek dileğiyle...

Teşekkür

Metnin oluşturulması ve araştırma altyapısının hazırlanmasındaki katkıları nedeniyle Ömür Kararmaz’a çok teşekkür ederim.

Mehmet Şener Küçükdoğu

Sevgili Ayşen’e çok teşekkür ediyorum. Beni de mazur görün, çünkü burada bir program yapılmış, öğleden sonra da oturumlar var, orada da konuşacak arkadaşlarımız var, onlara da zaman tanımamız lazım. Çok geniş bir çalışma grubunun emek verdiği son derece önemli bir konu, zaten ana başlığımızı da taşıyor. Ayşen’in, yıllardır hepiniz tanıyorsunuz, Kurultaylarda çalışmalarıyla olağanüstü çabaları var. Tabii zamanı biraz aştık, ama hepinizin affınıza sığınıyorum. Şimdi Nilay Hanım’a söz vereyim. Bize MOBBİG çalışmalarıyla ilgili bir aktarım yapacaklar. Biraz evvel açış sözlerimde de belirttiğim gibi MOBBİG benim son derece önemseydiğim bir kuruluş, buyurun.

MOBBİG Çalışmalarının Aktarımı

Nilay Coşgun

Hocam, teşekkür ederim. Öncelikle herkesi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Burada size aktaracağım, başlangıcından bugüne kadar yapılmış olan 45 MOBBİG toplantısının bir dökümünü oluşturmaya çalıştım. Yani 45 toplantı evet, çok uzun sürebilir aktarımı, ama süremi aşmadan toparlamaya çalışacağım, daha doğrusu sonuca varmaya çalışacağım.

Bu belgeleri toplarken öncelikle Selahattin Önür Hocama çok teşekkür etmek istiyorum. Çünkü 29. MOBBİG toplantısı için yapmış oldukları bir çalışma vardı, bir çalışma grubu kurulmuştu. Selahattin

Önür, Nur Esin ve Çetin Türkçü hocalarım bu toparlamayı yapmışlardı. Onu benimle paylaştı, 29’a kadar işim kolaydı, 29’dan sonrasında biraz zorlandım diyebilirim, basılı belgelerin bir kısmı elimde vardı, diğerleri yoktu. KTÜ’nün web sayfasında var, oradan ulaşmaya çalıştım. 40’tan sonrası benim elimde var, çünkü 40’tan sonra koordinasyon kurulunda görev almıştım ve hepsini takip ediyordum, ama 2001’den beri sıkı takipçisiyim. Neslihan Hocamla başlamıştık, onun Uludağ’da bölüm başkanı olduğu dönemde, teşekkür ediyorum, beni de götürmüştü ve bu şekilde başladı benim MOBBİG maceram diyeyim.

8. Schleicher, A. ,2017., <http://www.haberturk.com/pisa-direktoru-andreas-schleicher-ogrettikleriniz-artik-gereksiz-1711035> erişim tarihi: 13 Kasım 2017.

Tabii bu belgeleri incelerken duygusal iniş-çıkışlar da yaşadım. Şu anda en başından beri bu işe baş koymuş, ama şu anda aramızda olmayan hocalarımızın hep isimleri geçiyor o belgelerde, onları da rahmetle anmak istiyorum.

MOBBİG'in başlangıcı, bunu Selahattin Önür Hocamın çalışmasından aldım, önemli bulduğum için okumak istiyorum:

“1994 -1996 yıllarında Türkiye mimarlık okulları günümüzdeki Bologna sürecine hazırlanma çalışmalarını aratmayacak kapsamlı bir uğraş içindeydi. Bunun nedeni akademik başka sorunların daha da önünde ODTÜ Mimarlık Fakültesinin mimarlık lisans eğitimini 4 yıldan 5 yıla çıkarma önerisini üniversite senatosuna götürmesi ve onaylatmasıydı. Ancak diğer dallarda lisans bölümlerinin tümünün 4 yıl olduğu ülkemizde böyle bir talebin YÖK ve Üniversitelerarası Kurul'da kabul edilmesi için mimarlık eğitim camiasının görüşlerinin alınması ve bu isteğin tüm bölümlerce kabullenerek bir bütün olarak hareket etmesi sağlanmalıydı. Bu amaçla ODTÜ rektörü ve Üniversitelerarası Kurul Fen-Teknik Bilimleri Eğitim Konseyi başkanı imzalı bir yazı 31.3.1995 tarihinde mimarlık bölümlerine gönderilmiş ve bu konuda görüşleri istenmişti. Böylece mimarlık bölümleri arasında yoğun bir yazışma trafiği başlatılmış oldu. DEÜ Mimarlık Bölümü akademik kurullarında bu konu yoğun bir şekilde tartışıldı ve 5 yıllık lisans eğitimini desteklediğimizi resmi bir yazıyla ODTÜ mimarlık bölüm başkanlığına gönderdiğimizi hatırlıyorum.”

Bunu yazan Çetin Türkçü Hocamız o grup içindeki ilk 4 yıllık toplantının dökümünü yapmıştı. Çeşitli ortamlarda bir araya gelindiğinde mimarlık bölümlerinin sorunlarının tartışılabileceği bir platformun eksikliği sık sık gündeme getiriliyor ve İTÜ Mimarlık Fakültesi o dönemin bölüm başkanı Prof. Dr. Mine İnceoğlu'nun mimarlık bölüm başkanlarını bir toplantıya davet etmesi dile getiriliyor. Prof. Dr. Mine İnceoğlu'nun davetiyle 15 Mart 1996'da ilk toplantı gerçekleştiriliyor. İlk toplantı İstanbul Teknik Üniversitesi'nde 11 okulun bölüm başkanının ve temsilcilerinin katılımıyla gerçekleşiyor. Burada ilk öne çıkan konu eğitim süresinin 5 yıla çıkartılması ve mimarlık bölümlerinin nasıl örgütlenebileceği konusunda, daha sonra Mayıs 1996'da 2. Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları Toplantısı yapılıyor. Bu toplantı da 10 bölüm başkanı, 10 okuldan 17 katılımcı ve Dokuz Eylül Üniversitesi'nde düzenleniyor ve bir grup kurulma kararı alınıyor. Bu grup dernek mi olacak, bir iletişim grubu mu olacak, bunun üzerine tartışmalar yapılıyor ve sonucunda Dokuz Eylül Üniversitesi'nin bir teklifiyle “Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu” kısaca MOBBİG olarak karar veriliyor ve bir tüzük oluşturuluyor. Bu toplantıda yine 5 yıl öne çıkan bir konu ve akreditasyon konularına değiniliyor, mimarlık öğrencilerinin ne şekilde seçileceği ile ilgili seçme sınavı konuşuluyor. Burada yine dikkatinizi çekmek istediğim bir konu var. Alınan kararların YÖK'e ve ilgili kurumlara nasıl iletilebileceği de konuşuluyor. Hazırlanan tüzükte, amacın ne olduğu, bunun bir iletişim grubu olduğu, bir diyalog ortamının oluşturulmasının amaçlandığı belirtiliyor. Katılımcılar; bölüm başkanları veya temsilcileri ve yılda iki kez toplanması konusunda karara varılıyor. Her toplantının başka bir bölümün ev sahipliğinde yapılmasına karar veriliyor ve bu 10 Mayıs 1996 İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi'nde yapılan MOBBİG 2. toplantısında onaylanmış oluyor ve tüzük oluşturuluyor.

3. MOBBİG toplantısı Kasım ayında. Bundan sonrasında hep Mayıs ve Kasım başı veya Ekim sonu diye gidiyor toplantılar. 45.sini yakın zamanda yaptık, 46. belirlendi ve hep çok düzgün bir şekilde toplanılmış, kararlı bir şekilde toplanılmış. 3. toplantı Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde yapılıyor ve bu toplantının ilk defa iki gün olması ve yarım gün veya bir gün veya bir-iki gün gezi şeklinde düzenlenmesine karar veriliyor, o şekilde organize ediliyor. Burada yine öne çıkan konu eğitim süresi ve 5 yıl olması konusu, eşkredilendirme konusu konuşuluyor. Özel okullar konusu konuşuluyor, vakıf üniversiteleri diye tanımlıyoruz şu anda, asgari mimarlık eğitim şartlarını sağlayıp sağlayamadığı konusunda konuşmalar yapılıyor ve yine öğrenci seçme sınavıyla ilgili tartışmalar yapılıyor. Bu toplantı sırasında, bir not var o aldığım belgelerde, 5 yıllık program konusunun YÖK'te askıya alındığı öğreniliyor.

4. toplantıda Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde son gelişmeler konuşuluyor, yasa taslağı, koruma kurulları, geçmiş toplantı gündemi, o sırada LES sınavı konulmuş, o tartışılıyor ve yine 5 yıllık eğitim süresi ön plana çıkıyor. 5. MOBBİG toplantısında yine 5 yıllık eğitim süresi öne çıkıyor, ama bu sırada artık akreditasyon konularına da girilmeye başlanıyor. Deneyimlerini aktarıyor İTÜ ve YTÜ, burada bir not var: Özel okul bölüm başkanlarıyla Oda temsilcilerinin toplantıya çağırılması kararlaştırıldı. Demek ki vakıflar daha sonra katılmaya başladı diye izliyorum buradan, akademik kadro sorunları tartışılıyor. Akademik kadro sorunları o dönemlerde de var. 6. toplantı yine Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde yapılmış, bölümlerin öz değerlendirilmesinin yapılması konusu var. MOBBİG hakkında YÖK'e yazı yazılması, tanınırlığıyla ilgili konuşmalar var ve 5 yıl konusu yine öne çıkıyor. 7. toplantıda MOBBİG'in statüsüyle ilgili üç seçenek öne sürülüyor. Nasıl bir örgütlenme olsun diye tartışılıyor ve 8. toplantıda Uludağ Üniversitesi'nde bunun gönüllü birliklilik ve enformel bir yapıda oluşmasına karar veriliyor. Mimar Sinan Üniversitesi'nde yapılan 9. Toplantıda bölümler tarafından akademik ve idari örgütlenme şemaları paylaşılıyor. Burada mimarlık bölümlerinin mühendislik ve mimarlık fakültelerinin altında olmalarının bir sorun olduğu tartışılıyor. 35. madde, yani bir üniversitede araştırma görevlisiyken başka bir üniversitede doktora veya yüksek lisans yapan akademik elemanların eğitimlerini sürdürdükleri üniversitede olmalarıyla ilgili bu madde, bu tabii ki görev aldıkları bölümleri bayağı sıkıntıya düşüren bir konu ve o dönemde epeyce bir hareketlilik başladı. Yetişmekte olan elemanın, derslerde yardımcı eleman olarak kullandığınız elemanlar bir anda başka üniversitelere, eğitim gördükleri üniversitelere gitmeye başladılar.

Selçuk Üniversitesi'nde yapılan toplantıdaysa, MOBBİG'in kurumsal bir yapısı ve yaptırımı olan bir kimliğe kavuşması üzerinde duruluyor. Deprem yaşandı ülkemizde, depremle ilgili konular geçiyor. Mimarlık Meslek Yasa Tasarısı ve İmar Mevzuatı tartışılıyor. Çukurova Üniversitesi'nde yapılan 11. toplantıda öğretim elemanlarının rotasyonu, yatay geçiş, dikey geçiş ilkeleri, yine akreditasyon konusu tartışılıyor. 12. toplantı Anadolu Üniversitesi'nde yapılmış, burada katılımlarla ilgili bilgiler yok, onlara da ulaşmaya çalışacağım. AKTS kredileri, Avrupa'ya uyum süreci başlıyor. Burada Bologna reform süreci ve uygulamaların reform için ne anlam ifade edildiği açıklanıyor. 13. MOBBİG'de, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nde yapılan toplantıda Mimarlık ve Eğitim Kurultayının ön değerlendirmeleri var. Mimarlık ve Eğitim Kurultayının ilk başladığı dönem

bu dönem, Yapı Denetim Kanununun değerlendirmesi yapılıyor ve yine daha sonraki toplantılarda da hep Bologna süreci, akreditasyon, eşkredilendirme, AKTS kredileri, bu arada 15. toplantının son satırlarına doğru bakarsak MÜDEK konusu konuşuluyor. MÜDEK'in akreditasyon sistemi ve uygulamalarıyla ilgili bir sunum yapılıyor ve bu süreçte de bazı okulların model eğitim planları da açıklanmaya başlanıyor, anlatılıyor.

26. toplantıda yine Doğu Akdeniz Üniversitesi'ne gidilmiş, NAAB süreci, yine ECTS'ler tartışılıyor, daha sonraki toplantılarda yine ECTS, meslek içi eğitim konuları devreye giriyor. UIA'nın İstanbul toplantısı yapıldı o dönemde, yapılacak, onunla ilgili bilgi veriliyor. Daha sonraki toplantılara geldiğimizde bakın, altını çizip boldladığım 4+2'ler konuşuluyor yine ve bu arada buçuk toplantılar başlıyor. Yani 18. toplantı yetmemiş süresi demek ki, buçukta toplanalım da bir sonuca varalım istenmiş. Sonuca varıldı mı? Sonuca hâlâ varabilmiş değiliz, eğitim süresi tartışılmış çünkü buçukta, daha sonra 19. toplantıda yine eğitim süresi, 19,5 yapılıyor yine, eğitim süresi ve modeller üzerine çalışmalar yapılıyor. 21'e geldiğimizde yine ön plana çıkan okulların eğitim süresiyle ilgili bu toplantı Yıldız Teknik Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi işbirliğinde, buradaki notlardan, satır aralarından yakaladığım 42 mimarlık okulu olduğu o dönemde, katılımcı bilgisi yok, ama o dönemde MİAK'la ilgili sunum yapılıyor. Bu arada bir kararla, mimarlık okullarıyla ilgili bir veri toplanabilir mi diye, veri tabanı çalışma grubu oluşturuluyor, bu çalışma grubu üç-dört sene çalıştı, daha sonra çalışmayı sonlandırdık. Ben de o grubun içindeydim, sonlandırdık diyemeyeceğim, çünkü bilgi toplamada epeyce sorunlar yaşadığımızı söyleyebilirim. Veri tabanı hep göreceksiniz şimdi var, çalışıyor. MİDEKON devreye girdi, 2006'da MİDEKON'dan söz ediliyor ve arada 22,5 yine buçuklu bir toplantı yapılmış ve program önerisi üzerinde çalışmalar yapılmış. MİAK için 5 üye seçimi yapılmış ilk defa 2006'da o buçuklu toplantıda, bu arada görüyorsunuz yine mesleki yeterlilikler düzenlemesi konusu devreye giriyor. 24. toplantıda 5 yıllık konu akademik yükseltme, atama kriterleri konuşulmaya başlanıyor. Veri tabanı sürekli çalışmasına devam edip sunumlarını yapıyor, o aralarda MİAK sunumları devreye giriyor. Yüksek eğitimde kalite ve akreditasyon konusu konuşuluyor, çift ana dal, yan dal programları tartışılıyor. Bu şekilde, hep işte şuradan katılımcılardan da göreceksiniz, MİAK üyeleri, MİDEKON üyeleri, Mimarlar Odası temsilcileri artık toplantılara katılmaya başlıyor.

29. toplantıda, Trakya'da yapılan toplantıda MİAK üye seçim ilkeleri kabul ediyor. Bir taslak hazırlanmış demek ki, o kabul ediliyor ve 29. toplantıda MOB-BİG çalışma esasları önerisi getiriliyor. Yani bir çalışma esası olsun, neye göre yapılacak bu işler diye biraz daha kurumsal yapıya yaklaştırma çabası var. 30. toplantıda Mesleğe Kabul Kurulunun oluşturulması gerektiği konuşuluyor ve yine devam eden toplantılarda süre konusu var, kontenjan problemi var, kadro sorunu var, bunlar hep tartışılıyor. 32. toplantıda MOB-BİG'in çalışma esasları yürürlüğe giriyor. Burada Koordinasyon Kurulu kimlerden oluşacak, dönem başkanı kim, önceki dönem başkanı, dönem yürütme kurulu, çalışma grupları nasıl çalışacaklar, nasıl yürütülecek diye bir tüzük, çalışma esasları hazırlanıyor ve daha sonrasında bir güncelleme yapılıyor. Bu güncelleme de 2015 Kasım'da Gediz'de yapılan toplantıda yürürlüğe sokuldu.

Bunları Hocam, biraz daha hızlı geçeyim. Mimarlar Odası Mimarlık Mesleğe Kabul Kurulu çalışmaları 36. toplantıda, Maltepe Üniversitesi'nde yapılan toplantıda gündeme geliyor. Bu toplantıda yine bir sonraki toplantının Girne'de yapılması, bununla ilgili bilgim yok maalesef, edinemedim. Bir de 38. toplantının Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde yapılmasına ve bir tema altında toplanmasına karar veriliyor. Yani 38. toplantıdan itibaren artık temalar devreye giriyor ve bu tema çerçevesinde sunumlar yapılmaya başlanıyor. Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde yapılan toplantının teması 101 artı, burada da okul sayısının artık yüzleri geçtiği ve nereye doğru gideceği üzerine konuşmalar var. Daha sonrasındaki tema çokluk Bilgi Üniversitesi'nde müfredat ağırlıklı bir toplantıydı bu, daha sonrasında tam da sayısı ve okunuşu benzer olduğu için tema XL olarak belirlenmişti. Burada katılım sayıları epey arttı. 47 okul katılmış Gediz'de 41. toplantıda, bütünlük teması altında bütünlük programları tartışıldı. Daha sonra Gaziantep Zirve Üniversitesi'nde yapılan toplantıda yerel teması seçmişti oranın düzenleyici bölüm başkanı ve ekibi, yerel üzerine, mimarlık eğitime yerelliğin etkileri tartışıldı ve bu toplantıda YÖK'ün üniversitelerde kalite komisyonu oluşturması devreye girmişti. Bu konuşuldu. MİAK'ın dünyadaki akreditasyon kurumlarıyla entegrasyonunun önemi üzerinde duruldu ve MOBBİG'in web sayfasının oluşturulması, yani güncellenmesi üzerinde duruldu. Daha sonraki toplantı yine Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde mimarlık eğitiminde kalite üzerine öz değerlendirme, akreditasyon, müfredat konuları tartışılıyor.

Gebze Teknik Üniversitesi'nde 44. toplantı yapıldı. Burada tema müfredattı, ayrıştırısına girildi bu sefer müfredat konusunun, bu toplantıda yine eğitim süresi devreye giriyor. Belli bir yerde kesinti var. Eğitim süresi çok net olarak karşımıza çıkmıyor toplantılarda, ama artık 40'lardan sonra tekrar başlıyor eğitim süresi tekrar devreye giriyor. Bu toplantıda paralel olarak MİDEKON toplantısı da yapıldı. Hocama cevap niteliğinde belki olacak, 105 okula biz davet metni gönderdik. Demet İrklı Eryıldız Hocam bütün okulların dekanlarının adresini toplamıştı, davet metnini yolladık. Ancak 18 dekan katılmıştı, ama ümitliyiz, katılım olacak. Burada da toplantılara Gaziantep'te mesela önemli bir düşünüş var, 23 okul katılmış. 45, 46, 47 katılırken birden düştü. O toplantıda da çok iyi hatırlıyorum, bir hafta öncesinde bir terör saldırısı olmuştu, ürkmüştü katılımcılar ve gelmekten vazgeçmişlerdi. Dolayısıyla o toplantıda aslında sunumlar yapacak olanlar da gelmeyince sunumlar yerine, Neslihan Hocam da hatırlar, bir serbest konuşma ortamı oluşturulmuş dedik. Katılımcılardan hangi konuları konuşalım diye, Neslihan Hocam yönetmişti o oturumu da ve çok verimli geçtiğini düşünüyorum. Yani sürekli böyle bir konferans veya hatta da sempozyum havasından çıkıp yine karşılıklı tartışmalar, aslında bölüm başkanları veya temsilcileri MOBBİG toplantılarına sıkıntılarını konuşmak, paylaşmak ve nasıl bir çözüm bulabilirim şeklinde geliyor, ama sadece sunumları dinleyerek ve tartışmaları da şimdi de olduğu gibi vaktiniz kalmadı, vaktiniz kalmadı deyince çok verimli geçmiyor diye düşünüyorum benim şahsi kanaatim. 45'te tema "mezuniyet yılı" idi. Abdullah Gül Üniversitesi'nde toplandık çok yakın zamanda, 3-4 Kasım'daydı. Mezuniyet yılı tartışıldı. Bu da güzeldi, yine 5 yıllık eğitim öne çıktı ve bir sonraki toplantıda 5 yıllık eğitim modeli, Doğu Akdeniz Üniversitesi'nin uygulamaya koyduğu veya koyacağı 5 yıllık eğitim modelini sunması istendi. Bir sonraki toplantı Çukurova Üniversitesi'nde yine Mayıs başında, ama henüz tarihleri kesinleşmedi. İlgiyenenleri bekliyoruz diyeyim.

Sonuç olarak baktığımda Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde fazlaca toplanılmış, 4 toplantı yapılmış. Kıbrıs diye mi acaba? Onun dışında çünkü Lefke, Girne, vb. var. Yani birazdan göstereceğim size, 3,5 toplantı İstanbul Teknik Üniversitesi'nde -niye buçuk? Çünkü YTÜ'yle paylaşmışlardı, onun için buçuk dedim ona- 3 toplantı ODTÜ'de yapılmış, 2 toplantıysa Dokuz Eylül Üniversitesi, KTÜ ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar, Erciyes'te yapılmış, Yıldız Teknik Üniversitesi'nde, bir toplantı da Çukurova'da yapılmış, şimdi ikinciye gideceğiz. En çok tartışılan konular neler? Mimarlık eğitiminin süresi tartışılıyor, akreditasyon tartışılıyor, mimarlık lisans eğitim programlarının açılmasında asgari koşullar tartışılıyor. Bu asgari koşullar çalışma grubunda ben de vardım, hakikaten çok yoğun, yaz boyunca 3 haftada bir falan toplandık. Bayağı iyi çalışmıştık ve bu raporu ben kendi üniversitemde rektörlükten bir şey talep ederken kaynak olarak sunuyorum. Mimarlıkta böyle, buna uymak zorundayız diyorum. Sağ olsun, şu anki mevcut rektörümüz tarafından kabul görüyor, şu anda benim üniversitemde. Öğrenci kontenjanları seçme sınavı sistemi tartışılmış çok fazlaca, akademik kadro sorunu, atama yükseltme kriterleri tartışılmış, mesleki yeterlilikler tartışılıyor, mühendislik, mimarlık fakülteleri bünyesinde mimarlık bölümlerinin olması tartışılıyor. Şurada mesleki yeterlilikler demişken bir hatırlatma yapmak istiyorum. 13 Kasım 2015 tarihli YÖK duyurusunda bu kontenjan 200.000 sıralamasını duyurduğu yazının sonunda diyor ki: "Mezuniyet sonrasında meslek icrası için sadece YÖK'ün değil, diğer ilgili paydaşların da katkı sağlayacağı bir mesleki yeterlilik sınavının olması gerektiğini düşünmekteyiz. Bu konuya ilişkin bir yasa taslağı üzerinde çalışılmaktadır." Bu mimarlık bölümleriyle ilgili bir karar, ama işte iki yıl geçmiş üzerinden, henüz bir şey yok.

Burada da yine mühendislik, mimarlık fakültesi bünyelerinde olmaları bölümlere sorun yaratıyor. Ona da bir çalışmada bakmıştım. Bütün fakülteleri sıraladım, hatırladığım kadarıyla burada 115 olması lazım toplam sayı, hatırlamıyorum şimdi, mimarlık fakültesi 39, mühendislik mimarlık fakültesiye 20, hatta sadece mühendislik fakültesi altında olan mimarlık da var diye hatırlıyorum. Yani epeyce yüksek bir oran, bunların sorunları da mühendislik fakültesinde eğer bir üst amir mimar değilse, hakikaten sorun olabiliyor. MOBBİG'in örgüt yapısı, statüsü, toplantılarda alınan kararların yaptırım olanakları çokça tartışılmış, sürekli de tartışılıyor ve kararların YÖK'e iletilmesi veya ilgili kurumlara iletilmesi olasılıkları da çokça tartışılan konular arasında. Kaynaklarımı da yazdım, teşekkür ediyorum tekrar hocalarıma. Ve son olarak toplantıların yapıldığı yerleri haritada işaretlemek istedim. İstanbul'da çokça yapılıyor, İzmir'de, Kıbrıs'ta ve Ankara onları takip ediyor, ama gördüğünüz gibi biraz daha yayılmamız gerekiyor. Ama ev sahibi, yani "ben üstleneyim bu toplantıyı" diye aday olunuyor. O toplantının yapılması da üst yönetimlerden destek ve ödenek sağlanmasıyla ilgili, bu da bir sorun olabiliyor.

Kontenjan konusuna değindim. Kontenjanlar fazla, kadro sayımız sıkıntılı diye konuşuluyor. Bu aslında, hocalar bu yoğunluk içinde bu tip toplantılara katılma fırsatı bulamıyorlar ne yazık ki, yani önemli bir sebebi de bu, bir de MOBBİG toplantılarına katılmama sebebini de şöyle görüyorum: Bilgi aktarımı yetersizliği var. Yani bölüm başkanı değiştiği zaman veya bölüm başkanı MOBBİG toplantısına katıldığında kurumuna geri döndüğünde bütün elemanlarını bilgilendirirse, yani bölümlerde bir MOBBİG ruhu oluşturulursa, daha sonra gelenler de buna katılma çabası ve isteği gösterirler diye düşünüyorum. Bu bir eksiklik diye kendim için de söyleyebilirim bunu, benim söyleyeceklerim bu kadar, teşekkür ediyorum.

Toplantı Sayısı	Toplantı Tarihi	Toplantı Yeri	Katılımcılar	Tema/Tartışma Konuları /Kararlar
MOBBİG I	15 Mart 1996	İstanbul Teknik Üniversitesi İstanbul	11 okul (16 katılımcı)	- Lisans eğitim süresinin 5 yıla çıkarılması - Mimarlık bölümlerinin nasıl örgütlenebileceği - Kapasite ve birikimi olmayan illerde mimarlık bölümü açılmasının sakınca ve zararları konusunda yetkililerin uyarılması
MOBBİG II	10 Mayıs 1996	Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir	10 okul (17 katılımcı) Anadolu Ü., Balıkesir Ü., Dicle Ü., DAÜ (KKTC), DEÜ, İTÜ, İYTE, SDÜ, Uludağ Ü., YTÜ	- Dernek veya iletişim grubu olmak - Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu - MOBBİG Tüzük Oluşturuluyor - Lisans eğitim süresinin 5 yıla çıkarılması gerekliliği ve bunun tüm okullara uygulanması - Beş yıllık eğitim ile ilgili görüşler: - Her bölümün kendine özgü özelliklerinin olması; - Yapı, tasarım, restorasyon/koruma, planlama içerikli paket programların geliştirilmesi. - Mimarlık eğitiminde kültür derslerinin yetersizliği - Akreditasyon amacı ile, yabancı ülke okulları ile program ve kredi birliğinin sağlanması gerektiği, lisansüstü eğitime gidenlerin sıkıntıları - Mimarlık öğrencilerinin seçilmesi (puan türü, merkezi yetenek sınavı vb.) - Yeni mimarlık okulları açılması; baraj/hazırlık sınıfı; yatay geçiş - Kararların YÖK'e ve ilgili kurumlara iletilmesi
MOBBİG III	08-09 Kasım 1996 2 gün toplantı + 1/2 gün gezi	Doğu Akdeniz Üniversitesi Gazi Magosa KKTC	13 okul (8 Türkiye 5 KKTC) (toplam okul sayısı 21)	- Lisans eğitim süresinin 5 yıla çıkarılması - Bir sonraki toplantıda 5 yıllık eğitim sistemi konusu ve sınav sistemi ile ilgili çalışma yapılacak. ideal olarak: - Kaç kredi ve hangi kredilendirme yöntemi, hangi içerik, ne kadar süre? - Uygulanabilirliği; uygulanabilme koşulları - Nasıl bir öğrenci seçme sistemi? 5 yıl konusunda görüş birliği olursa baskı oluşturulacak. - Sınav merkezi sistem kalmalı - Puan türü - Mimarlığa özel kapsamlı sorular konusu - Baraj ve hazırlık sınıfına gerek yok. - Eşkredilendirme (akreditasyon) ve yatay geçiş konusunun "ideal eğitim sistemi" dahilinde ele alınması. aynı programlar renkliliği öldürür; eşlik, eşitlik demek değildir. - Özel okullar - asgari mimarlık eğitim şartları saptayıp denetleyecek bir encümen kurulması için baskı yapılması önerildi. toplantı sırasında 5 yıllık program konusunun YÖK'te askıya alındığı öğrenilmiştir.

Toplantı Sayısı	Toplantı Tarihi	Toplantı Yeri	Katılımcılar	Tema/Tartışma Konuları /Kararlar
MOBBİG IV	02-03 Mayıs 1997	Orta Doğu Teknik Üniversitesi Ankara	16 okul 30 katılımcı (10 Türkiye 6 KKTC) (toplam okul sayısı 26)	- Son gelişmeler (Yasa taslağı; Koruma Kurulları; MEGİP Projesi; Taksim Cami) - Geçmiş toplantı gündemi - LES Sınava - Yeni program ve anabilim dalları konusu 5 yıllık eğitim ile ilgili olarak, YÖK Başkanlığı'na gidilerek MOBBİG olarak 02 Mayıs 1997 tarihli yazı verildi. Yazıda; gerekçeleri belirtilerek, eğitimin 5 yıla çıkarılmasının ortak ve zorunlu bir uygulamaya olması, koşulları elvermeyen okulların 5 yıl içinde geçiş yapmalarına oybirliği ile karar verildiği belirtilmekteydi.
MOBBİG V	07-09 Kasım 1997	Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon	16 okul 21 katılımcı (10 Türkiye 6 KKTC) (toplam okul sayısı 26)	5 yıllık eğitimi gerçekleştirme yolları önerisi (hazırlık sınıfı, 4+1-tezsiz y.l. ile) - Akreditasyon, özdeğerlendirme, eşdeğerlik, yatay geçiş - İTÜ ve Yıldız'ın akreditasyon deneyimi - Akademik kadro sorunları - MOBBİG 6'nın "eşkredilendirme (akreditasyon)" üzerine tek madde ile toplanması - Özel okul bölüm başkanları ile oda temsilcilerinin toplantılara çağırılması kararlaştırıldı. - Mimarlık okulları örgütlenmesinin hukuki ve örgütsel kimliğinin araştırılması (ODTÜ tarafından MOBBİG örgütlenmesine ilişkin uluslararası ortamdan bilgi toplandı (ABD'de ACSA ve İngiltere'de SCHOSA)) - Bölgülerin özdeğerlendirmelerinin yapılması - Akademik değerlendirme ve denetlemeye ilişkin rapor hazırlanması - MOBBİG hakkında YÖK'e yazı yazılması (aktif bir kurul, kararlar için müeyyide yok, ama üyeler uyguluyor, alt grup çalışmaları yapıyor (idari örgütlenme; özdeğerlendirme; akademik değerlendirme)) 5 yıl konusunda fikir birliği oluşmuş durumda
MOBBİG VI	20-21 Nisan 1998	Doğu Akdeniz Üniversitesi Gazi Magosa KKTC	bilgi yok	- MOBBİG'in statüsü ile ilgili 3 seçenek göstermiştir; - Üniversitelerarası Kurul'a bağlı iletişim ve danışma işlevi gören bir kurul olmak (Eğitim fakülteleri dekanlar fiili kurulu gibi) - Mimarlar Odası ile bağlantılı danışma işlevi gören bir ihtisas komisyonu olarak kurulması, Oda'nın da sekretaryasından yararlanmak - Bölüm başkanları olarak fiilen kendini sürdürmesi. Sekretarya ile de eşgüdüm sağlanır.
MOBBİG VII	06 Kasım 1998	Dicle Üniversitesi Diyarbakır	bilgi yok	

MOBBİG VIII	13-14 Mayıs 1999	Uludağ Üniversitesi Bursa	bilgi yok	• KTÜ, İTÜ ve DAÜ'den öğretim elemanlarının oluşturduğu ve özdeğerlendirmeye baz olacak nitelik değerlendirme formatına göre bölümlerin bir çalışma yaparak bir sonraki toplantıya getirmeleri • MOBBİG'in YÖK'e bağlı "Milli Komite" olarak sürdürülmesi önerisi kabul edilmedi. "Gönüllü birliklilik ve enformel yapı"nın korunması istendi.
MOBBİG IX	04-06 Kasım 1999	Mimar Sinan Üniversitesi İstanbul	bilgi yok	• Bölümler tarafından akademik ve idari örgütlenme şemaları paylaşıldı. • Mimarlık bölümlerinin Mühendislik-Mimarlık Fakültelerine bağlı olmalarının oluşturduğu sorunlar • 35. madde uygulaması ve sorunlar • Bayındırlık Bakanlığına önerilen Mimarlık Meslek Yasası'nda (Kanun Hükümünde Kararname) eğitimi ilgilendiren maddeler, taslak ile ilgili görüşler • 4-7 Eylül 1999 tarihinde Hanya'da yapılan 2. Avrupa Mimarlık Okul Başkanları Toplantısı'nın kararı duyuruldu: <i>Avrupa Komisyonu'na bağlı çalışan Mimarlık Danışma Komitesi'nde eğitimcilerin temsil yeti oranının düşürülmemesi çağrısında bulunuldu.</i>
MOBBİG X	11-12 Mayıs 2000	Selçuk Üniversitesi Konya	bilgi yok	• Mimarlık bölümlerinin Mühendislik-Mimarlık Fakültelerinden ayrılmaları; bölümlerin bu konuda desteklenmeleri. • Çevre bilinci üzerinde durulması • Akreditasyon sorunları • Tasarım ve yapı grubu dersleri ve ağırlıkları; staj uygulamaları ve yaz okulları • Dünyada mimarlık eğitimi için alınan kararların Türkiye'de yansısı (UIA/UNESCO Charter) • Depremler ve mimarlık eğitime yansısı. Mimarlık Meslek Yasa tasarısı KHK(*) ve imar mevzuatına etkileri • MOBBİG'in kurumsal yapısı ve yaptırımı olan bir kimliğe kavuşması (*) <i>Mimarlık Meslek Yasa Tasarısı KHK ile ilgili olarak, Bakanlar Kurulu kararı olduğu için, Başbakan Bülent Ecevit'e MOBBİG adına doğrudan bir yazı yazılma kararı alındı ve uygulandı.</i>
MOBBİG XI	09-10 Kasım 2000	Çukurova Üniversitesi Adana	bilgi yok	• Öğretim elemanlarının rotasyonu • Yatay ve dikey geçiş ilkeleri • Akreditasyon • Yapılanma ve öğrenci seçme sistemleri • Stajlar ve CAD programları • Ders programları: kol ve küme dersleri

Toplantı Sayısı	Toplantı Tarihi	Toplantı Yeri	Katılımcılar	Tema/Tartışma Konuları /Kararlar
MOBBİG XII	10-11 Mayıs 2001	Anadolu Üniversitesi Eskişehir	bilgi yok	595 Sayılı KHK ve 601 Sayılı KHK - Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECTS) (ECTS) ve diploma ekleri gibi uygulamaların YÖK tarafından parçası oldukları Avrupa Yüksek Öğretim Alanı reformu ile ilgili bütünsel bilgilendirme yapılmadan üniversitelerden istenmesinin anlamsızlığı ve yanlışlığı dile getirildi. - MOBBİG grubuna Bologna reform süreci ve bu uygulamaların reform için ne anlam ifade ettiği açıklandı.
MOBBİG XIII	22-23 Kasım 2001	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü İzmir	bilgi yok	- Avrupa Birliği'nin Eğitim Bakanları tarafından imzalanan Bologna Deklarasyonunun mimarlık eğitimi açısından değerlendirilmesi. Bologna reform sürecini ve Eylül 2001 başında Hanya'da yapılan 4. Avrupa Mimarlık Okul Başkanları Toplantısı'nda mimarlık eğitiminin bu süreçteki özgün yeri ve duruşunun oybirliği ile saptandığı Hanya Bildirgesi'ni anlatan rapor sunuldu. - Mimarlık Eğitim Kurultayının ön değerlendirmesi - Yapı Denetim Kanununun değerlendirilmesi - Bir sonraki toplantının temasının "Mimarî Tasarım Eğitiminde Farklı Stratejiler" olmasına ve her bölümden gönderilecek öğrenci projeleri ile sergi düzenlenmesine karar verilmiştir.
MOBBİG XIV	09-10 Mayıs 2002	İstanbul Teknik Üniversitesi İstanbul	bilgi yok	Bologna reform sürecindeki gelişmeler, mimarlık eğitiminin bu süreçteki tutumu ve Türkiye'de mimarlık eğitimi için önemi
MOBBİG XV	24-26 Kasım 2002	Erciyes Üniversitesi Kayseri	bilgi yok	- Hanya 5. Avrupa Mimarlık Okul Başkanları Toplantısı sonuçları - ECTS, eğitim ve eğitim programları - Ulusal ve uluslararası düzeyde akreditasyon - Bölümlerarası asgari ders birlikteliği - Mimarlık eğitiminde süre, staj süresi ve dönemi - Bölümlerarası ilişkiler (işbirliği, ögr. elemanı değişim olanakları, ortak mimari proje atölyeleri, kısa dönem ortak atölye çalışmaları) - Mühendislik fakültelerinde yer alan mimarlık bölümlerinin durumu - Mimarlık bölümleri ile mimarlık sıfatı taşıyan bölümlerin yapısal ilişkisi, anabilim dallarının entegrasyonu

				• Doçentlik yönetmeliği, doç./prof. atama/yükseltme ölçütleri • MOBBİG sayfası düzenlenmesi • Hanya 5. Mimarlık Okul Başkanları Avrupa Ağı'nın (ENHSA) kuruluşu ve mimarlık eğitiminin içeriğine yönelik konularda alt-ağlar oluşturulmaya başlanması ile ilgili bilgilendirme. • MÜDEK akreditasyon sistemi ve uygulamalarıyla ilgili sunuş • KTÜ, İTÜ ve DAU elemanlarınca geliştirilen nitelik değerlendirme modelinin mimarlık okulları akreditasyonunda kullanılmasına yönelik sunuş
MOBBİG XVI	08-09 Mayıs 2003	Doğu Akdeniz Üniversitesi Gazi Magosa KKTC	bilgi yok	• Akademik yükseltme kriterleri: YÖK "Mimarlık için Akademik Kriterleri Belirleme Komitesi"nin çalışmalarının özet sunumu • Mimarlık Eğitiminde Ulusal Değerlendirme Çalışmaları konusunda İTÜ'de NAAB danışmanlığında hazırlanan ve İTÜ Akademik Kuruluna sunulan rapor • Mimarlık eğitiminde kaliteyi yükseltme çalışmaları ve akreditasyon konusunda YTÜ'de yapılan bir çalıştay • Mimar olma kriterleri, zorunlu dersler ve kredileri, stüdyo ders saatleri, eğitim stratejileri, öğretim üyesi yükleri • MOBBİG'in akreditasyon çalışmalarındaki rolü ve kurumsallaşması ile ECTS kredi sistemi konularının bir sonraki toplantıda ele alınması
MOBBİG XVII	13-14 Kasım 2003	Orta Doğu Teknik Üniversitesi Ankara	bilgi yok	• Meslek-içi Eğitim - Mimarlar Odası Ankara Şubesi • Orman Arazileri-2B ve Sit Alanları konularında ODTÜ Raporları • Üniversite Yasası'nın içermesi ve çelişmemesi gereken ilkeler ve yüksek öğretimin yönetim ve esgüdümünde mimarlık gibi tasarım ve sanat alanlarının temsil gücünün sağlanması • Lisans ve Lisansüstü Tasarım Eğitiminde Yönelişler • Mimarlık Eğitiminin Değerlendirilmesi, Mimarlık Eğitimi ve Araştırmalarında İnsan Kaynağı ve Sorunları • Türkiye Mimarlık Eğitimi Envanteri • UIA 2005 İstanbul Toplantısı • Socrates/Erasmus Değişim Programları ve Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECTS) • Koruma Eğitiminin Bugünü ve Geleceği

Toplantı Sayısı	Toplantı Tarihi	Toplantı Yeri	Katılımcılar	Tema/Tartışma Konuları /Kararlar
				- Kararlar: - Toplantı sonuç metninin YÖK'e iletilmesi için Toplantı Sekreteryası görevlendirildi: 'Mimarlık Akademik Alanı', 'Tasarım Akademik Alanı'nın bir parçasıdır. 'Tasarım', 'Bilim', 'Sanat' ve 'Teknoloji'den farklı bir bilgi anlama ve bilgi üretme ortamıdır. Yüksek Öğretim Alanımız ve Akademik Ortamımız yeniden düzenlenirken bu ortama farklılığının gerektirdiği özellikleri gözetken bir yaklaşım içinde olunmalıdır. - Türkiye Yüksek Öğretim Alanı düzenlenmesi, eğitim, araştırma ve uygulama bileşenleri olan bir politika olmalıdır. - Bölüm Alan Kurulları Güçlenmeli - Akademik Etik Ön Plana Çıkarılmalıdır
MOBBİG XVIII	13-15 Mayıs 2004	Yakın Doğu Üniversitesi Lefkoşa KKTC	bilgi yok	"Mesleki Yeterliklerin Düzenlenmesi ve Tanınması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı" içerisinde Mimarlık Eğitimi ile ilgili maddelerde değişiklik öneren ve Üniversitelerarası Kurul Mimarlık Avrupa Birliği Uyum Komisyonu tarafından MOBBİG ve Mimarlık Oda ve Demekleri ile görüşülerek hazırlanmış olan metin okundu. (Bu metindeki 8. Ayrım'da mimarlık eğitimi lisans ve lisansüstü 4+2, altı yıl olarak yer aldı; staj süresi 2 yıl olarak belirlendi.) - Toplantıda, önerilmiş olan değişikliklerle ilişkili olarak, öncelikle ders programları olmak üzere (lisans+yüksek lisans ve doktora), 1) "ders programları ('curriculum')"; 2) "araştırma"; 3) "değerlendirme"; 4) "lisansüstü okul/enstitü ve 5) "profesyonel alanla ilişkiler" konu başlıkları altında çalışma grupları kurularak bir çalışma yapılması gündeme getirildi. - Özellikle ders programlarının netleşmesi olmak üzere, yapılacak çalışmaların sonuçlarının 15 Haziran 2004 tarihine kadar ODTÜ Mimarlık Bölümü Başkanlığı'na iletilmesi ve sonuçların görüşülmesi için 20-25 Haziran 2004 tarihlerinde ODTÜ'de ara toplantı yapılmasına karar verildi.
MOBBİG 18½	08 Temmuz 2004	Orta Doğu Teknik Üniversitesi Ankara	bilgi yok	- Mimarlık meslek diploması için 4+2 yıl (lisans ve lisansüstü) ve 2 yıl staj süresi yasalaşma sürecine sokulmak üzere kabul edildi. - Diğer uzmanlıklar için, 4 yıl lisans sonrası 2 veya programın özelliklerine göre 3 yıl lisansüstü eğitim süresi öngörüldü.
MOBBİG XIX	02-04 Aralık 2004	Osman Gazi Üniversitesi Eskişehir	bilgi yok	- MOBBİG 18 ve 18½'te görüşülen onaylanan mimarlık eğitiminin evre ve süreleri ile ilgili olarak yasayla alması öngörülen şekli üzerinde görüşmeler - Toplantı sırasında 3+2 düzenlenmesinin olabileceği yönünde alınan bilgi üzerine, söz konusu 8. Ayrım metni buna göre yeniden düzenlendi.

MOBBİG 19½	Aralık 2004	İstanbul Teknik Üniversitesi İstanbul	bilgi yok	bilgi yok	5 yıl ve 4+1 modelleri üzerinde yoğunlaşan bir sonuç ortaya çıktı
MOBBİG XX	06-07 Mayıs 2005	Mersin Üniversitesi Mersin	bilgi yok	bilgi yok	- Çalıştaylar sonunda bir panel ve sonuç bildirgesi - Kurulma aşamasındaki MİAK "Mimarlık eğitiminde özdeğerlendirme ve akreditasyon sistemi" başlıklı bir sunuş - UIA eğitim kriterleri - Çalıştay konuları: Mimarlık eğitiminde; - Kurumsal özdeğerlendirme - Ulusal akreditasyon - Lisans müfredatı - Uzmanlık alanları - Tezsiz yüksek lisans programı - Doktora programı (akademisyen eğitimi) - Mimarlık bölümünde akademik yapının örgütlenmesi 5 yıl ve 4+1 - Mimarlık okulları veri tabanı çalışma grubu oluşturuldu.
MOBBİG XXI	12-15 Ekim 2005	Yıldız Teknik Üniversitesi İstanbul İstanbul Teknik Üniversitesi İşbirliği İstanbul	bilgi yok (42 mimarlık okulu)	bilgi yok (42 mimarlık okulu)	- Mimarlık Akreditasyon Kurulu Yönetmeliği - Türkiye'de mimarlık eğitimine ilişkin bilginin açığa çıkartılması sürecinde veritabanı oluşturma çalışması - Mimarlık Okulları Eğitim Programı Taslağı
MOBBİG XXII	11-12 Mayıs 2006	Bahçeşehir Üniversitesi İstanbul	18 okul (42 mimarlık okulu)	18 okul (42 mimarlık okulu)	- Üç farklı çekirdek program önerisi üzerinden ortaklaşa bir çekirdek program yapıldı. ancak böyle bir çekirdek program anlayışının, kazanılması gereken yetkinliklerden çok derslerden yola çıkılması nedeniyle, okullarda yetkinliklere referansla özgün ve yaratıcı programlar tasarlama olanağını sınırlayacağı savını aklı getirmektedir. - MİAK için MOBBİG üyeleri 5 üyenin seçimini yaptı.
MOBBİG 22½	16 Haziran 2006	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi İstanbul	bilgi yok	bilgi yok	

Toplantı Sayısı	Toplantı Tarihi	Toplantı Yeri	Katılımcılar	Tema/Tartışma Konuları /Kararlar
MOBBİG XXIII	13-14 Kasım 2006	İstanbul Kültür Üniversitesi İstanbul	bilgi yok	• Akreditasyon • MIKEDON bağlamında YÖK ile Mimarlık Okulları ilişkisinde sorunlar ve MOBBİG'in kurumsal kimliği • Hanya Toplantısı bilgilendirmesi • Öğretim Elemanının Yetiştirilmesi • Lisans Programı ile Uzmanlık Alanları • Yükseltme ve Atama Ölçütleri • Öğretim elemanının uygulama olanakları ve Mimarlık eğitiminde uygulama olanakları
MOBBİG XXIV	30 Nisan-02 Mayıs 2007	Lefke Avrupa Üniversitesi KKTC	18 okul (14 Türkiye 4 KKTC) MİAK, MİDEKON, TMMOB Mimarlar Odası, KKTC MMOB-MO temsilcileri	• Mimarlık eğitimi tartışmaları "Mesleki Yeterliklerin Düzenlenmesi ve Tanınması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı", 5 yıl konusu • Akreditasyon değerlendirmeleri • Akademik yükseltme ölçütleri "Akademik Yükseltme-Atama Yeni Model Önerisi" başlıklı rapor • Veritabanı çalışmaları sunumu
MOBBİG XXV	05-06 Kasım 2007	Gazi Üniversitesi Ankara	bilgi yok	• Mimarlık mesleğinin gelişimi • Veritabanı oluşturma komisyonu çalışmalarının aktarımı • Mimarlık eğitim ortamlarının güncellenmesinde ders programları ve derslerin yeri • Mimarlık eğitiminde dersler ve tarihçeleri • Mimarlık eğitiminde konu alanlarının pedagojisinin iyileştirilmesi • Mimarlık eğitim programlarının geliştirilmesinde yöntem sorunu
MOBBİG XXVI	08-09 Mayıs 2008	Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir	30 okul (26 Türkiye 4 KKTC) MİAK, MİDEKON, TMMOB MO temsilcileri	• MİAK sunumu • Yüksek öğretimde kalite ve akreditasyon • Çift anadal ve yan dal • Mimarlık eğitimi ve niteliği • Ulusal yeterlikler çerçevesi çalışması sunumu

MOBBİG XXVII	06-07 Kasım 2008	Yıldız Teknik Üniversitesi İstanbul	34 okul (14 Türkiye 4 KKTC) MİAK, MIDEKON, Mimarlar Odası, ACE temsilcileri	- Mimarlık eğitimi / Avrupa yasal çerçevesi / yeterliklerin tanınması - ENHSA (Avrupa Mimarlık Bölüm Başkanları Ağı) Raporu: Yeni yaklaşımlar - Mimarlık eğitimi ve meslek pratiği / Mesleğe kabul kurul taslağı - Akademik yükseltme/atama - MOBBİG web-sitesi işlerliği - Tarihçe, kuruluş, çalışma esasları yönergesi - MOBBİG'in kurumsallaşması; etkin ve yetkin olması - Mimarlık eğitimi süre ve kapsamı - Enstitüler - Kurumlararası farklılıklar - Hareketlilik 5 yıl ve 4+1
MOBBİG XXVIII	30 Nisan - 01 Mayıs 2009	Trakya Üniversitesi Edirne	22 okul MİAK, Mimarlar Odası temsilcileri	- MOBBİG tarihçesi ve kuruluş çalışma esasları "YTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünde 4+1 Yapılanması Üzerine Çalışmalar: Kavramsal Program Önerisi" - Mimari stajda rotasyon - MİAK Üye Seçim İlkeleri kabul edildi - Çift Anadal ve Yandal
MOBBİG XXIX	03-05 Ekim 2009	Akdeniz Üniversitesi Antalya	31 okul (30 Türkiye 1 KKTC) MİAK, Mimarlar Odası temsilcileri	- MOBBİG çalışma esasları önerisi - Hanya buluşmasının ardından sunumu - NAAB üzerine bir değerlendirme: uludağ üniversitesi mimarlık bölümü deneyimi - Tasarım ve planlama eğitimi'nde "engellilik bölüm programları, derster, projeler" - MOBBİG veritabanı komisyonu çalışmalarında geline aşama - Mimarlık eğitiminde eko-tasarımın yeri ve önemi - Bauhaus ve eğitim ilkeleri sunumları
MOBBİG XXX	20-22 Mayıs 2010	Yüzüncü Yıl Üniversitesi Van	31 okul (30 Türkiye 1 KKTC) MİAK, Mimarlar Odası temsilcileri	- Veritabanı oluşturma komisyonu çalışmalarının aktarımı - MIDEKON'un toplantılara davet edilmesi - NAAB kriterlerinin AB yönergesinde tanımlanan mesleğe özgü yeterliklerin ve yaşam boyu öğrenimin mimarlık eğitimi yeterlikler çerçevesinde yeniden yorumlanması gerektiği - Mesleğe Kabul Kurulunun oluşturulması gerektiği

Toplantı Sayısı	Toplantı Tarihi	Toplantı Yeri	Katılımcılar	Tema/Tartışma Konuları /Kararlar
MOBBİG XXXI	27-28 Ekim 2010	Amasya Üniversitesi Amasya	24 okul (22 Türkiye 2 KKTC) MIAK, Mimarlar Odası temsilcileri	- Mimarlık Okulları Sayısal Veritabanı (MOSAV) - Mimarlık Okulları İletişim Ağı (MOIA) ile ilgili bilgilendirme - Alınan kararların ilgili makamlara iletilmesi konusunda çalışma yapılması - Mimari stajda rotasyonun sistematik olarak yeniden kurgulanması - Mimarlık bölümlerinin açılma kriterleri - Mimarlık eğitiminde Bologna süreci - Tasarım meslek gruplarının eğitim birlikteliğinin gerekliliği 4 yılı kesintisiz 5 yıllık eğitim ve 1 yıl (52 hafta) mesleki pratik modelinin eğitim ve meslek pratiği olarak kabul edilmesi gerektiği
MOBBİG XXXII	05-06 Mayıs 2011	Erciyes Üniversitesi Kayseri	32 okul (30 Türkiye 2 KKTC) MIAK, Mimarlar Odası, ÇEKÜL vakfı temsilcileri	'MOBBİG-Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu Çalışma Esasları' - yürürlüğe girdi - YÖK yeterlilikler çerçevesi düzenlemeleri - MIAK akreditasyon süreçleri - Öğretim üyesi/öğrenci değişim programları - Mimarlık eğitimi ve istihdam ilişkisi - Yeni açılan bölümlere Bologna sürecinin etkisi - Mimarlık eğitiminde yeni yapılanma örnekleri
MOBBİG XXXIII	06-07 Ekim 2011	Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta	25 okul (24 Türkiye 1 KKTC) MIAK, Mimarlar Odası, temsilcileri (57 mimarlık okulu)	- Mimarlık eğitiminin geleceği - YÖK yeterlilikler çerçevesi kapsamında Türkiye'deki mimarlık eğitime genel bir bakış - Güncel gelişmelerin mimarlık eğitim programlarında irdelenmesi - Çift anadal, yandal, dikey geçiş uygulamaları - Mimarlık bölümlerinin kuruluşunda ve sürdürülmesinde aranacak asgari koşullar - Akademik yükseltme ve atama kriterleri - Mimari koruma ve restorasyonda eğitimin rolü - Türkiye mimarlık okullarının mimarlık eğitimi için Avrupa ortaklığı (EAAE) ile ilişkisine ait gelişmeler

MOBBİG XXXIV	03-04 Mayıs 2012	Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon	37 okul (34 Türkiye 3 KKTC) MIAK, Mimarlar Odası, temsilcileri	• MOBBİG tarihçesi • Bologna süreciyle mesleki yeterlilikler direktifi arasındaki bağlantısızlık ve mimarlık eğitimi açısından çözüm arayışları • 5+1, 4+2 mimarlık eğitimi süresi • Mimarlık eğitiminde tasarım stüdyoları üzerine bir inceleme • Bologna süreci ve 6111 sayılı yasanın yan dal ve çift anadal yönetmeliklerine etkisi • Mimarlık eğitiminde staj • Mimari tasarım stüdyosunda disiplinlerarası yaklaşımlar • Akademik yükseltme ve atama kriterleri • Mimarlık eğitiminde kalite için kurumsal yapılar sistemi
MOBBİG XXXV	08-09 Kasım 2012	Yaşar Üniversitesi İzmir	39 okul (38 Türkiye 1 KKTC) MIAK, Mimarlar Odası, (68 mimarlık okulu)	• MOBBİG tarihçesi • MIAK çalışmaları • Öğrenci değişim programları • Stajda kalite ve değerlendirme • Atama yükseltme kriterleri • Yeni açılan bölümlerin eğitim programları bilgilendirmesi
MOBBİG XXXVI	02-03 Mayıs 2013	Maltepe Üniversitesi İstanbul	46 okul (43 Türkiye 3 KKTC) MIAK Mimarlar Odası temsilcileri	• Mimarlık eğitiminde bilişim teknolojileri • Mimarlık okullarında diploma projeleri üzerine bir durum değerlendirmesi • Veritabanı oluşturma komisyonunun çalışmalarının değerlendirilmesi • Akademik yükseltme ve atamaya bütünsel bir bakış: sorunların tespiti • Mimarlık eğitiminde staj kalitesi ve değerlendirilmesi için bir yöntem önerisi • Mimarlar Odası, mimarlık mesleğe kabul kurulu (MİMEK) çalışmaları • Yeni açılan bölümlerin eğitim programlarına yönelik sunuşlar • Akreditasyon çalışmaları ile ilgili gelişmeler • MOBBİG XXXVIII. toplantısının, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ile geliştirilmesi önerisi
MOBBİG XXXVII	03-04 Ekim 2013	Girne Amerikan Üniversitesi Girne KKTC	bilgi yok	bilgi yok

Toplantı Sayısı	Toplantı Tarihi	Toplantı Yeri	Katılımcılar	Tema/Tartışma Konuları /Kararlar
MOBBİG XXXVIII	08-09 Mayıs 2014	Orta Doğu Teknik Üniversitesi Ankara	56 okul (53 Türkiye 3 KKTC) MİAK Mimarlar Odası temsilcileri	• Tema: 101+ • Eğitim Siyaseti; yükseköğrenimin içsel ve dışsal kuvvetlerle nasıl biçimlendiğini sorgulamış, mimarlık eğitimi özelinde, yaratıcı öğrenci kadar, başka yetkinlikleri olan öğrenciler için de görece zengin müfredatların önemi • Örgütsel Atalet; toplumsal ve akademik gelişmelerin ışığında, yeniden yapılanması zorunlu hale gelen üniversite ve mimarlık/tasarım okullarının ne tür yeni sorumluluklarla hareket etmesi ve dolayısıyla müfredat geliştirilmesi gerektiği, • Epistemik Yanılsamalar; mimarlık eğitiminin müfredat yapılanmasına başat, içsel ve dışsal özgürlük alanlarının önemine vurgu , mimarlık eğitimi veren ortamların özgür ve yaratıcı olması gerektiği • Homojen Genler; mimarlık kurumlarının özgür ve yaratıcı bir niteliğe ve örgütlülük yapısına sahip olunması gerektiği • Azılık/Çokluk 'Beşeri Sermaye'; insan kaynağı sorunu, atama ve terfi ile ilgili kararlar, aşırı hiyerarşik yapılanma, ÖYP ve 50d kadroları • Kamusal Fayda, 'Sosyal Sermaye'; MİAK, MİMEKK vb., mimarlıkta kalite güvencesi
MOBBİG XXXIX	06-07 Kasım 2014	Bilgi Üniversitesi İstanbul		• Tema: çokluk • Bağimsızlaştırıcı biriktelik - neden mobbig? • Eğitim, mekan, mimarlık - eğitimin mekanları, mimarlık-eğitim ilişkisi • Kişisel insiyatifler - topluma katı, eğitime katkı, bilgiye katkı • alternatifler - müfredatlar, içerikleri yürütülüşler • Farklılıklar/ayrılıklar - akreditasyon süreçleri, standartlaşma-ayrışma
MOBBİG XL	07-08 Mayıs 2015	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Ankara	46 okul (43 Türkiye 3 KKTC) MİAK Mimarlar Odası MİDEKON MİMEK temsilcileri	• Tema: XL • XL temasının mimarlık alanındaki açılımları • Mimarlık mesleğinin üretim alanlarının "büyüklük"lerine dikkat • Artan mimarlık okulu sayısı, kontenjan, kadro sorunu • Tekil özgürlük için kolektif hareket etmenin önemi • Tasarım enstitüsünün olmayışı

MOBBİG 41	05-06 Kasım 2015	Gediz Üniversitesi İzmir	47 okul	- Tema: BÜTÜNLEŞ-ik - MOBBİG-Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu Çalışma Esasları - güncellendi - MEK bilgilendirme - MIAK bilgilendirme - Mimarlık stüdyoları pratiği - Bütünleşme ideali, ilişkisel ve tercüme - Bütünleşik mimarlık eğitimi ve pratiği - Uygulama ve mimarlık eğitimi üzerine örnekler düşünceler 2 sorun, 2 eleştiri ve 1 bütünleşme deneyimi - Engelli öğrenci yarası - Üniversite giriş sınavı baraj uygulaması - Akreditasyon
MOBBİG 42	05-08 Mayıs 2016	Zirve Üniversitesi Gaziantep	24 okul (23 Türkiye 1 KKTC)	- Tema: yerellik - Mimarlık ve sığınmacı/mülteci krizi - Güneydoğu anadolu bölgesinde kamu yapılarının ekolojikleştirilmesi - Öğretim elemanı sıkıntısı - Yerellik kavramının geleneksel, biçimsel, yaşamsal, mekânsal, enformal ve kentsel açıdan değerlendirme 'Göremediğimizi görebilmeyi keşfetmek' başlığı altında eğitim deneyimleri aktarımı - Mimarlık okulunun kuruluş aşamasında yerelin etkileri - Akreditasyonla ilgili dünyadan ve Türkiye'deki uygulamalar - YÖK'ün üniversitelerde kalite komisyonu oluşturulması - MIAK'ın dünyadaki akreditasyon kurumlarıyla entegrasyonunun önemi - MOBBİG web sayfasının güncellenmesi - Uygulamalı derslerde ön şart ve bütünleme sınavları
MOBBİG 43	29 Eylül-02 Ekim 2016	Doğu Akdeniz Üniversitesi Gazi Magosa KKTC	23 okul (19 Türkiye 4 KKTC) MIAK MO MIDEKON MiMeKK temsilcileri	- Tema: mimarlık eğitiminde kalite - Yenilikçilik - Yaratıcılık - Özgünlük - Olanaklar - İşbirlikleri - Ortaklıklar

Toplantı Sayısı	Toplantı Tarihi	Toplantı Yeri	Katılımcılar	Tema/Tartışma Konuları /Kararlar
				• Özdeğerlendirme ve akreditasyonlar • Müfredat ve müfredat dışı etkinlikler • Eğitim araçları ve yöntemleri • DAÜ mimarlık lisans programının NAAB SE denklik süreci bilgilendirmesi • MiMeKK sunumu • MIAK sunumu • MOBBİG
MOBBİG 44	05-06 Mayıs 2017	Gebze Teknik Üniversitesi Kocaeli	47 okul	• Tema: müfredat • “Mimarlık Eğitiminde Farklı Yaklaşımlar” • Müfredat / Bütünleştirme (Ağlar ve ilişkiler, Parçalar ve Bütünler, Kopuşlar ve Süreklilikler) • “Bütünleşik Eğitim, Deneyimler” • “Bütünleştirilen haliyle Tasarla ve Yapı Stüdyosu” • “Mimarlık Eğitiminde Teori/Pratik Bütünleşmesine Dair” • Müfredat / Yenilenme (Müfredat içeriğinin yenilenmesi, Temsil araçlarının yenilenmesi, Akademik yenilenme) • Mimarlık Eğitiminde Koruma: “Yerinde Deneyim” • “Başka Bir Mimarlık Eğitimi Mümkün mü?” • “Öğretim Programı Yenileme ve Bir ‘Atılım’ Deneyimi” • “Eğitimde Alternatif Yaklaşımlar” • Müfredat / Hazırlanışlık Mimarlık Eğitimi için ve Mesleki Deneyim için Hazırlanışlık (Öğrenci / Mezun Sunumları) • MIAK, MiMeKK, SMGM, MimED Bilgilendirme Sunumları • Eğitimin süresinin durumu, staj olanakları, kontenjan sayısının artması ve üniversite sınavlarındaki başarı sırasının yukarı çekilmesi konularındaki problemler • MIDEKON toplantısı

MOBBİG 45	03-04 Kasım 2017	Abdullah Gül Üniversitesi Kayseri	34 okul (32 Türkiye, 2 KKTC) MİAK, Mimarlar Odası temsilcileri	• Tema: mezuniyet yılı • Disiplin ve Meslek Arasında Kaybolmak: Toplumsal Faydayı Yeniden Tariflerken, Süreç, Yöntem ve Siyasa Üzerine Kısa Değinnmeler • Mezunlar, Beklentiler, Meslektaş İlişkileri • Akademisyenler Gözüyle Mezuniyet Yılı • Mezuniyet Sonrası Mimarlık Ortamı; Beklentiler, Yüzleşmeler • Mimarlık Okulları Mezuniyet Yılı Örnekleri • Bir Tasarımla Araştırma Pratiği Olarak Bitirme Ödevi • DAÜ Bitirme Stüdyosu: Kapsamlı ve Ayrıntılı Bir Tasarımı Amaçlamak • e-FIADE • Mimari Proje Derslerinin Hedef ve Çıktılarının Birbirleriyle Koordineli Olarak Geliştirilmesi • DAÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde uygulamaya geçilmesi öngörülen 5 yıllık eğitim modeli ile ilgili değerlendirme sunumunun 46. MOBBİG'de yapılmasına
MOBBİG 46	Mayıs 2018	Çukurova Üniversitesi Adana		

Mehmet Şener Küçükdoğu

Sevgili Nilay'a çok teşekkür ediyorum. Gerçekten bir belge oluşturabilecek ileriye yönelik bize bir çalışma yapmış. 2006 Kasım ayında biz ev sahibi olmuştuk, buçukları da yapmıştık, neyse, eksikleri de tamamlayarak ben bu belgeyi çok önemsiyorum gerçekten, çünkü bölüm başkanlığı görevi 3 yılda bir değişiyor. Değişen arkadaşımız hiç daha evvel neler yapılmış, bunlardan habersiz kalabiliyor. Onların hepsinin eline verebilecek, çok teşekkürler sahiden bu emeğine, bunu bütün üniversitelerimize gönderelim ki bölüm başkanları ellerinde bu belgeyi bulundursunlar. Bundan önce neler yapılmış? Dün kısmen bir söz alıp değinmeye çalışmıştım. MOBBİG toplantıları bu işlerin mutfağıydı. İşte burada gündemlerde Nilay Hanım o kadar güzel özetledi ki bize, bugün geldiğimiz birçok noktada MOBBİG'in çalışmalarının eseri olduğunu da görebiliyoruz.

Şimdi son konuşmayı Neslihan yapacaklar. Bu çalışma grubunu değerlendirmesini yapacak.

Çalışma Grubu Değerlendirmesi

Neslihan Dostoğlu

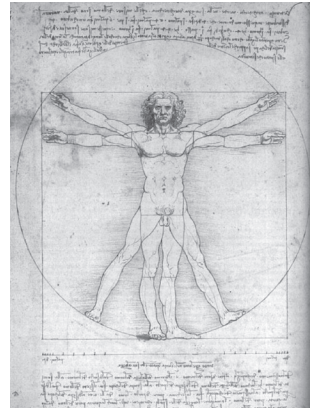
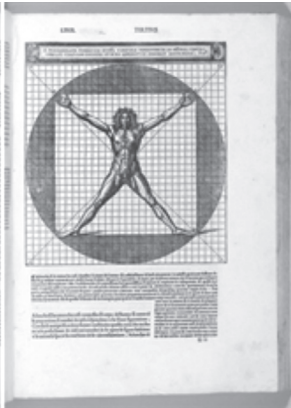
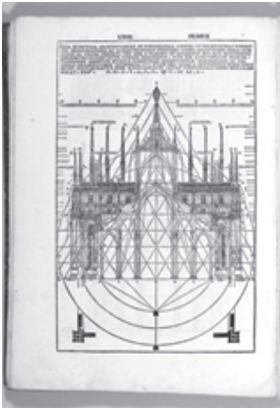
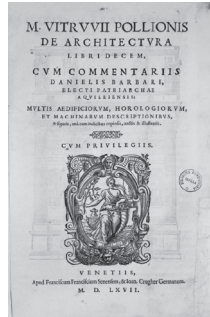

Merhaba. Öncelikle davetleri için Mimarlar Odası'na ve ev sahibi Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ne teşekkür etmek istiyorum. Ben bugün oldukça heyecanlıyım, mezun olduğum üniversitedeyim, her yeri anılarla dolu benim için, kendimi burada evimde hissediyorum.

Prof. Dr. Nilay Coşgun'un MOBBİG'le ilgili sunumunu izlerken bu toplantılarla ilgili anılarım canlandı. Sanırım aranızdan MOBBİG toplantılarına en fazla katılan kişiyim. 20 yıl içinde süreklilik gösteren bir üye olarak 3'ü veya 4'ü hariç toplantılara katıldım ve elimden geldiği kadar da katkıda bulunmaya

çalıştım. Bu konuşmam da aslında 44. MOBBİG toplantısından kaynaklandı. Gebze Teknik Üniversitesi'nde düzenlenen 44. MOBBİG toplantısı öncesinde Bölüm Başkanı bana konuşma yapmam için teklifte bulunduğunda, mimarlık eğitimi ile ilgili detaylı bir sunum hazırladım. Bu sunum oldukça ilgi gördü ve bunu benim ilk Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nda yeniden yapmam talep edildi. Daha sonra Mimarlar Odası, Mimarlık ve Eğitim Kurultayı IX sürecinde Türkiye mimarlık eğitim politikası üzerine bir değerlendirme yapmamı isteyince, 44. MOBBİG'de yapmış olduğum sunumu revize ederek sizlerle paylaşmaya karar verdim. Türkiye mimarlık eğitimi politikasını değerlendirirken biraz daha geniş bir perspektiften bakmak, dünyanın en eski mesleklerinden biri olan mimarlığın gelişim serüveninin kırılma noktalarına çok kısa değinerek sizlere bu sunumu yapmak istedim. Gerçi Doç. Dr. Ayşen Ciravoğlu dünyadaki bazı ülkelerdeki mimarlık eğitimine değindi, ama ben farklı ülkelerden söz edeceğim ve ardından Türkiye'deki durumu ele alacağım.

Öncelikle mimarlık ve eğitimde tarihsel süreçten bahsetmek istiyorum. Mimarlar ilk kentleşme ve toplumsal işbölümü sürecinde ortaya çıkıyor. M.Ö. 2600'li yıllarda Mısır'da Firavun Zoser'in piramidini tasarlayan İmhotep tarihteki ilk mimar olarak kabul ediliyor. Bir başka kırılma noktası da M.Ö. 1. yüzyıl. Tarihte bilinen ilk mimarlık kitabı *Mimarlıkta On Kitap* Romalı mimar Vitruvius tarafından yazılıyor. Türkçeye de çevrilen bu kitap günümüze kadar çok farklı şekillerde yorumlanıp, yeni bilgilerle geliştirilerek mimarlık kuramının temelini oluşturmaya devam ediyor. 15. yüzyıla geldiğimizde disiplinler bir mimarlık eğitimi için ilk adımların atıldığını görüyoruz. Aslında bütün bu süreç içinde 18. yüzyıldaki Endüstri Devrimi'ne kadar mimarların güçlü kurum ve kişilerle, kiliseyle, üst gelir gruplarıyla ilişki içinde olan bir meslek grubu olduğunu, ancak Endüstri Devrimi'yle birlikte mimar-

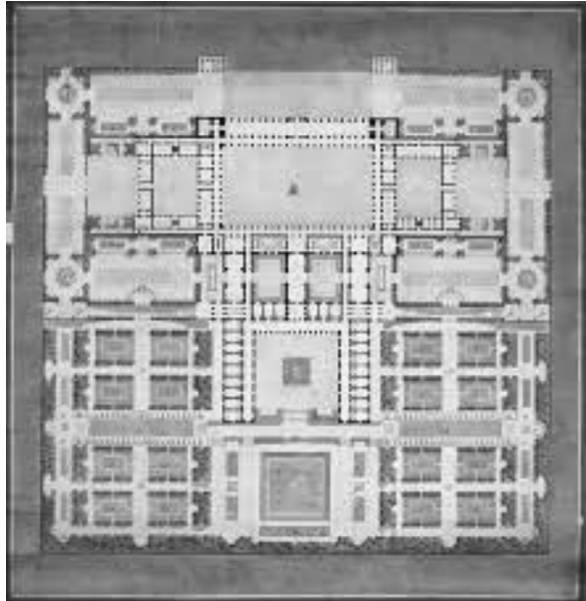

ların bir kimlik arayışı içine girdiğini, kendilerine yeniden bakarak toplumda yeni bir rol üstlendiğini görüyoruz.

1797'de Fransa'da Ecole des Beaux-Arts açılıyor ve uzun bir süre bu okuldaki mimarlık eğitimi yaklaşımı dünyanın farklı ülkelerini etkiliyor. Amerika Birleşik Devletleri'nden Türkiye'ye mimarlık eğitiminin biçimlenmesinde bunu görüyoruz.

Bu noktada, kısaca kadınların mimarlıktaki yerinden biraz bahsedeceğim. Kurulduktan 100 yıl sonra 1897'de Beaux-Arts'a ilk kadın öğrenci kabul ediliyor. Bu da Amerikalı bir inşaat mühendisi. O dönemlerde kadınların mimarlık mesleğine kabul edilmesi çok zor, çünkü bu eğitimi almalarına izin verilse bile mezun olduktan sonra iç dünya, yani ev, duygusal olan kadına uygun görülüyor, daha çok dekorasyon veya iç mimari anlamında roller benimsemeleri bekleniyor; şantiye ve dış dünya ise erkek mimarlara uygun görülüyor. Burada Beaux-Arts'a kabul edilen ilk kadın olan Julia Morgan'ın fotoğrafını görüyorsunuz. Kendisi Ka-

liforniya Berkeley'den inşaat mühendisi olarak mezun olarak Beaux-Arts'a kabul ediliyor. Bu da o dönemden bir öğrenci projesi örneği.

19. yüzyılda mimarlık eğitimi ve pratiği açısından dünyada pek çok değişiklikler yaşanıyor. Endüstri Devrimi'yle birlikte mimarlık ve mühendislik mesleklerinin ayrımı söz konusu oluyor; dünyanın içinde bulunduğu yeni düzenin hızlı ve sürekli değişimi karşısında mimarlık ve eğitiminin ortamları kurumsallaşüyor ve gelişerek çeşitleniyor. Bauhaus da Almanya'da farklı bir eğitim yaklaşımıyla 20. yüzyılın hemen başında açılıyor ve bu okulun öğretileri mimarlık eğitiminde uluslararası ölçekte etkili oluyor.

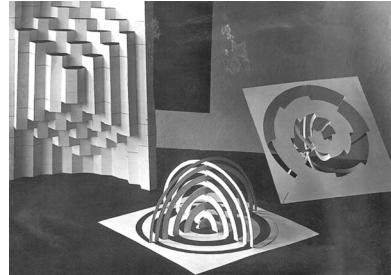
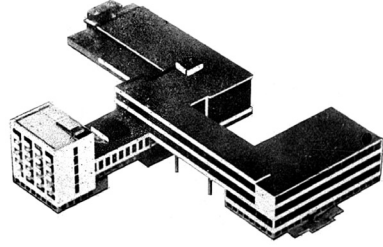
Walter Gropius

Herbert Bayer

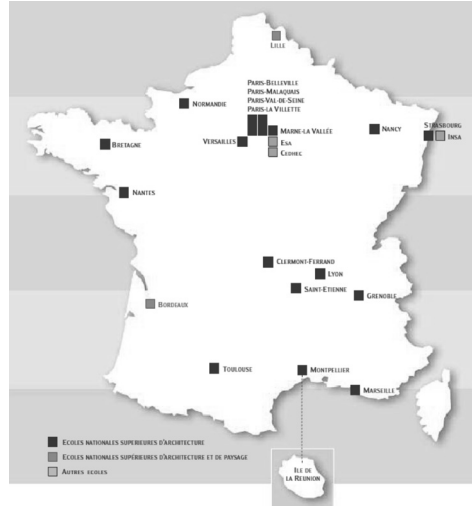
Paul Klee

Şimdi ikinci başlığa geçiyorum. Farklı ülkelerde mimarlık eğitimindeki güncel duruma değinmek istiyorum. Günümüzde küreselleşen bir dünyadan söz ediyoruz. Bu küresel yapılanma karşısında eğitim odaklı kuruluşlar da mimarlık eğitiminin alması gerekli pozisyonları tartışıyorlar. Örneğin, son yıllarda üzerinde oldukça durulan akreditasyon konusu veya Bologna sistemi günümüzde pek çok ülkede eğitimde etkisini gösteriyor. Dünkü sunumlarda ve tartışmalarda akreditasyonun önemini çeşitli konuşmacılar vurguladı. Türkiye'de mimarlık eğitimindeki eşitsiz ortamdan bahsederken, akredite olmanın önemini öğrenciler ve akademisyenler tarafından kavranması ve talep edilmesi çok önemli. MiMeKK (Mimarlar Odası Mesleğe Kabul Kurulu) toplantılarında biz hep yurtdışında eğitim görenleri değerlendiriyoruz; bizden yurtdışına gidecek olanlara bakmıyoruz. Aslında bu konu çok önemli ve ivedilikle değerlendirilmesi gerekiyor. Bir başka deyişle, küreselleşen dünyada Türkiye'de mimarlık eğitimi tamamlamış bir kişinin diplomasının yurtdışında da kabul edilmesi için gerekli adımlar atılmalı.

Bu noktada yeni öğrendiğim bir konudan söz etmek istiyorum. Dün Kıbrıs'tan bir meslektaşım ile konuşma fırsatımız oldu. Kendisi, Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde Suriyeli öğrencilerin 4 yıllık diploması aldıktan sonra Suriye'de mimar olarak kabul edilmediklerini, bu nedenle dört yıllık eğitimin üzerine bir sene daha okumayı talep ettiklerini belirtti. Bu konu, çok sayıda yabancı öğrencinin eğitim görmekte olduğu Kıbrıs mimarlık okullarının tümünde +1'lik tezsiz yüksek lisans programlarının yaygınlaşmasına yol açmış. Bu gelişmelerin mutlaka değerlendirilmesi gerekiyor.

Konuşmamın bu bölümünde farklı ülkelerdeki mimarlık eğitiminden kısaca söz edeceğim. Önce Fransa. Fransa'da mimarlık eğitimi Kültür ve İletişim Bakanlığı'nın himayesi altındaki 20 adet ulusal yüksek mimarlık okulu (Ecole Nationale Supérieure d'Architecture / ENSA) aracılığıyla yürütülüyor. Yaklaşık 19.000 öğrenci var. Oysa günümüzde Türkiye ve KKTC'de 115, sadece İstanbul'da ise 28 mimarlık okulundan bahsediliyor. Mimarlık öğrencisi sayısı ise yaklaşık 37.000. Bu sayılar da her an yükselebilir çünkü artışlar büyük bir hızla devam ediyor.

Fransa'da her yıl 2.800 yeni mimarlık öğrencisi ilk seneye kaydoluyor. Fransa'da uzun yıllardan beri 3+2 sistemi var; öğrenciler 180 krediyi lisans eğitimi, 120 krediyi de yüksek lisans eğitimi olarak tamamlıyorlar. Bu aşamanın ardından adaylar, en az 6 ayı denetimli mesleki pratik ve 150 saati özel kurslar olmak üzere 1 yıllık bir çalışmayı tamamlamakta ve bir jüri önünde hem mesleki uygulama çalışmalarını, hem de aldıkları kuramsal dersleri içeren tezlerini sunmaktadır. Başarılı olanlar HMONP derecesini alarak Fransa Mimarlar Odası'na kayıt yaptırabilmektedir. 2013 yılında Fransa'da 2.100 mimarlık mezununun % 25'i yüksek lisans sonrası (post-master) uzmanlaşma formasyonlarına (mimarlık lisans ve yüksek lisans programları tamamlandıktan sonra peyzaj, imar, çevre, kent uygarlığı gibi alanlarda uzmanlık) kayıt yaptırmıştır,

% 75'i ise mesleğini icra etme ve imza atma yetkisi (HMONP) almaya yönelik sürece devam etmiştir.

Bu noktada MiMeKK (Mimarlar Odası Mesleğe Kabul Kurulu) deneyimimden söz etmek istiyorum. MiMeKK'te, bizim en büyük sıkıntımız Avrupa'daki okullarda 3 yıllık mimarlık eğitimi alan kişilerin diplomalarının YÖK tarafından tanınması oldu. Her seferinde biz reddettik ve konu mahkemeye aktarıldı. Mimarlar Odası'nın çabaları sonucunda YÖK, üç yıl eğitim alan mimarlık öğrencilerinin artı 1 senenin fark derslerini bazı devlet üniversitelerinde alarak eksik kredilerini tamamlamasını şart olarak getirdi. Örneğin, Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi gibi devlet üniversitelerinde artı 1 senelik eğitimlerin devam ettiğini yapmış olduğum araştırmalarda gördüm. Ancak, bir yandan da MiMeKK'e, hala üç yıllık eğitim sonucunda almış oldukları diplomaları YÖK tarafından kabul edilen öğrencilerin başvuruları gelmeye devam ediyor. MiMeKK Başkanı Bülend Ceylan YÖK'te gözden kaçanlar olabileceğini belirtti. Belki forumda da bu konudaki görüşlerini aktarır.

İtalya'ya baktığımızda, İtalya'da 5 yıl kesintisiz veya 3+2 sistemi bulunmaktadır. Her iki sistem de birlikte sürdürülmektedir. Ancak, mimar adayları eğitimlerini tamamladıktan sonra devlet tarafından hazırlanan bir sınavı geçmek zorundadır. Bir süredir İtalya'da mimar adaylarının sınava girmeden önce 18 ay zorunlu pratik yapması ciddi bir şekilde değerlendirilmekte ise de henüz bir sonuca ulaşamamıştır. Bu konu hep gündemdedir, ancak henüz geçerlilik kazanmamış durumdadır. İtalya'da 28 mimarlık fakültesinde farklı sistemler uygulanmasına rağmen sonuçta sınav sistemi olduğu için, eğitim kesintisiz 5 sene de olsa, 3+2 sistemi de olsa belirli kriterleri uyguladıkları için ve sınavdan geçme zorunlulukları olduğu için belli bir standart sürdürülebilmektedir. İtalya'da "mimar" profesyonel unvanı ve dolayısıyla ilgili meslek, yasal olarak tamamen koruma altındadır. Mesleğin düzeni ve korunmasıyla ilgili otorite Mimarlar, Plancılar, Peyzaj Mimarları ve Konservatörler Ulusal Odası'dır. Bu meslekleri uygulayabilmek için Bölgesel Oda'ya kayıt olmak şarttır. Dolayısıyla, geleneksel olarak sadece mimarları ilgilendiren yasal çerçeve, artık plancıları, peyzaj mimarlarını ve konservatörleri de içerecek şekilde genişletilmiştir. Halen kayıtlı mimarların sürekli mesleki eğitimi zorunlu değildir, ancak bu durumun değişmesi öngörülmektedir.

Toplam 44 mimarlık okulu bulunan İngiltere'de mimarlık eğitimi Part 1, Part 2 ve Part 3 olarak üç kısımdan oluşmaktadır. Part 1 ilk üç seneden oluşan temel eğitim kısmı olup, İtalya'da ve Fransa'da olduğu gibi bu sürenin sonunda mimarlık lisans diploması alınmaktadır. Part 2 kısmına, öğrencinin isteğine bağlı olarak ara verilmeden devam edilebilse de, mutlaka tekrar bir başvuru yapılarak aynı okuldan veya farklı okullardan kabul almış olmak gerekmektedir. 2 yıllık Part 2 programı sonucunda yüksek lisans diploması alınmaktadır. Ancak, genel olarak Part 1 ve Part 2 arasında öğrencilerin iş tecrübesi edinmesi önerilmektedir.

"Mimar" unvanının alınabilmesi ve Mimarlar Odası'na kayıt yaptırılabilmesi için öğrencinin Part 1, 2 ve 3'ü tamamlaması gerekmektedir. Part 3 için bir

öğrencinin Part 2'yi bitirdikten sonra en az iki yıl iş tecrübesi edinmesi gerekmektedir. Öğrenci, Part 3 eğitimini, çalışırken akşam ve hafta sonu üniversite dersleri ile tamamlamaktadır. Bu eğitim öğrencinin düzenine göre 1-2 yıl sürebilmektedir. Part 3'ün sonunda öğrenci iş yerinde çalıştığı bir proje üzerine inşaat tecrübesini de kapsayacak bir şekilde kapsamlı bir çalışma hazırlayıp jüri karşısına çıkmakta ve geçerli not alırsa eğitimini tamamlayıp mimar unvanını alabilmektedir.

Amerika'da çok daha zorlu bir sistem bulunmaktadır. Çok daha uzun eğitim, staj ve sınavlardan oluşan bir süreç. Öncelikle 5 yıllık mimarlık lisans eğitiminin tamamlanması gerekmektedir. Bu yoğunlukla kesintisiz 5 yıllık bir eğitimidir ve bu eğitimi verenler akredite olan kurumlardır. Ardından bir yıl yüksek lisans eğitimi sürdürülmektedir. Eğer 4 yıllık eğitim yapıldıysa, ardından 2 yıl yüksek lisans sürecine devam edilmektedir. Bunun gibi çeşitli alternatif uygulamalar bulunmaktadır. Fakat ondan sonraki zorunlu pratik dönemi ve ardından başarılmaması gereken sınavlar bir garantidir, yani sistemin ne kadar farklı yaklaşımları veya ne kadar alternatifleri olsa da, sonuçta mezun olan mimarların belli bir kalitede olduğu kanıtlanmaktadır.

Türkiye'deki en büyük sorun bence bu, yani her mimarlık okulunda 4 yıllık eğitim var; ancak, mezun olanların hangi kalitede olduğunu, hangi bilgi ve becerilere sahip olduğunu maalesef bilemiyoruz. Geçen gün ismini vermeyeceğim Anadolu'dan bir mimarlık fakültesinin dekanı beni aradı. Kendisi bir jeoloji mühendisi, okulda mimar olmadığı için rektör kendisini mimarlık fakültesinin dekanı olarak atamış. Fakültede 400 kadar mimarlık öğrencisi olduğunu ve sadece bir mimar kökenli hocaları olduğunu, diğerlerinin şehir plancısı, sanat tarihçisi, inşaat mühendisi olduğunu belirterek bana, hangi kademede olursa olsun doktorasını bitirmiş eleman aradıklarını aktardı. Kendisi çok iyi eğitim almış bir jeoloji mühendisi, yurtdışında doktorasını yapmış. Fakültelerine bir mimar profesör geldiği takdirde anında dekanlığı bırakacağını belirtti. Türkiye'de pek çok mimarlık bölümünde benzer sorunlar var. Öğretim üyelerinin nicelik ve niteliği ile fiziksel koşullar açısından yetersiz bölümlerden mezun olanlar da var, yıllardır kendilerini kanıtlamış ODTÜ gibi, İTÜ gibi kurumlardan mezun olanlar da var. Bunlar aynı anda hiç pratik yapmadan, hiçbir sınava tabi olmadan aynı haklara sahip olarak mesleklerini icra ediyorlar.

Bologna sürecinden bahsediliyor yıllardır; 1999 yılında 29 Avrupa ülkesinin eğitim bakanlarınca görüşülerek imzalanan bir program. Her ülkenin tamamıyla kendi özgür iradesi ile katılması öngörülen ve tipleşmiş bir yükseköğretim sistemine karşı olduğu özellikle belirtilen Bologna süreci temel olarak, çeşitlilik ile birlik arasında bir denge kurulmasını, yükseköğretim sistemlerinin kendilerine özgü farklılıklarının korunarak birbirleriyle karşılaştırılabilir olmasını ve uyumlu hale getirilmesini, bir ülkeden ya da yükseköğretim sisteminden bir diğerine geçişin kolaylaşmasını, öğrenciler ve öğretim görevlilerin hareketliliği ve istihdamının artırılmasını amaçlamaktadır.

Bologna sürecinin temel kriterlerini değerlendirdiğinizde, aslında hiç de reddedebileceğiniz bir konu yok, ama Türkiye'deki uygulamaya baktığınızda yüzde

25 seçme ders, herkes aynı şeyi uyguluyor, bir tek ODTÜ haricinde. Hatta staj konusunda AKTS oranlarında da pek çok mimarlık bölümü benzer uygulamalar yapmış durumda.

Şu anda Avrupa ve Amerika'daki güncel duruma baktığımızda çok ilginç bir durum söz konusu. Ben 4 yıldır Avrupa'nın farklı ülkelerinde düzenlenen EAAE toplantılarına katılıyorum ve bu toplantılarda dünyada mimarlık eğitimi alanındaki gelişmeleri izleme fırsatını buluyorum. Avrupa ve Amerika'da mimarlık eğitimi almak isteyen öğrenci sayılarında ciddi düşüşler var. Hatta bazı okullar birleştiriliyor. Bir başka deyişle, okula yeterli öğrenci gelmediği için iki farklı okul birleşme kararı verebiliyor. Böyle durumlar olabiliyor. Ben EAAE toplantılarından birinde Türkiye'deki mimarlık okulu ve mimarlık öğrencisi sayılarındaki artıştan söz ettiğimde, pek çok akademisyen bana onlarca soru sordu. Dünyada tam tersi olurken Türkiye'deki kontrolsüz artışı katılımcılar anlamakta zorluk çektiler. Bir de tabii şu konuşuluyor: Günümüzde Avrupa'da 5+0 veya 4+2 sistemlerinin benimsenmesi üzerinde duruluyor. Ancak, artık mimar öyle klasik anlamdaki bir mimar değil, yani mimarlık öğrencisi gençler farklı arayışlar içindeler. Mezun olayım, gideyim bir ofiste çalışayım diye bir yaklaşım yok. Farklı alanlara kayabiliyorlar. Dolayısıyla, mimarlık okulları bu anlamda ne yapabileceklerini, değişen bu dünya koşullarına nasıl uyum sağlayacaklarını değerlendiriyor.

Türkiye'deki mimarlık eğitimindeki güncel duruma baktığımızda şaşırtıcı rakamlardan söz etmemiz gerekiyor. 2001 yılında 32 olan mimarlık okulları sayısı 2014'te ODTÜ'nün ev sahipliğinde yapılan MOBBİG toplantısında 101 olarak belirtilmişti. 2016 yılında kapatılan çeşitli üniversiteler nedeniyle mimarlık bölümlerinin sayısı bir miktar azaldı, ancak bu üniversitelerin öğrencileri puanlarına ve koşullarına göre diğer okullara dağıtıldı. Bülend Tuna'nın çalışmasını referans alarak son rakamlara baktığımızda, Türkiye, KKTC ve YÖK'e bağlı yurtdışı üniversitelerde 99 mimarlık bölümünün bulunduğu, İngilizce ve Türkçe programlar ayrı hesaplandığında sayının 115'e çıktığını, 45 yeni mimarlık bölümünün daha açılması ile ilgili karar alındığını söyleyebiliriz. Gerçekten bu hızı takip edebilmek çok zor. Mimarlık bölümlerindeki öğrenci sayısı ise 36.153. Ayrıca, yabancı öğrencilerin sayısı da 2.067. Türkiye'de pek çok mimarlık bölümünde özellikle Ortadoğu ülkelerinden gelen öğrenciler bulunmakta.

Mimarlar Odası'nın üye kayıt sayısına bakıldığında, giderek büyük bir artış yaşandığı göze çarpmaktadır. 2001'de Mimarlar Odası'na kayıtlı aktif üye sayısı 26.702 iken, 2015 yılında sayı 45.541'e, 2017 yılında 54.347'ye çıkmış durumda. Tabii dağılım açısından İstanbul birinci sırada. Türkiye'deki mimarların yüzde 40,19'u İstanbul'da bulunuyor. En az üye ise yüzde 0,2'lik bir oranla Giresun'da. Genel değerlendirmede kadınlar hâlâ azınlıkta (yüzde 44 kadınlar, yüzde 56 erkekler), ancak yıllık kayıtlara baktığımızda bu oranların giderek tersine döndüğünü de görmek mümkün.

Türkiye'de kaygı veren gelişmelerden birinin biraz önce de bahsettiğim gibi programların tek tipleşme eğilimi olduğunu söyleyebiliriz. Bologna süreci tanımlarında asıl önemsenen konu tek tip bir yükseköğretim sisteminin aksine,

özgünlüklerin ortaya çıkarılması iken, Türkiye’de mimarlık programlarının tanımlamalarında, içinde bulunulan coğrafya, akademik kadro gibi parametrelerin hiçbiri yok, hep aynı şeyler uygulanıyor. Giderek artan okul ve öğrenci sayısı nedeniyle çok fazla niceliksel ve niteliksel sorun var. Tabii bu değerlendirmeler kapsamında AKTS etiketlerinden de söz etmemiz gerekiyor. MiAK (Mimarlık Akreditasyon Kurulu) tarafından tanımlanan yaklaşımların ele alınarak program yeterliliklerinin belirlenmesi gerekiyor. Bütün bu çalışmaların da aslında bölümler tarafından kalite güvencesine yönelik olarak sürdürülmesi gerekiyor.

Şimdi 115 mimarlık okulundan bahsediyoruz. Biraz önce Anadolu’daki bir mimarlık fakültesi dekanının yaşadığı sıkıntıları sizlere aktardım. 115 okulun pek çoğunda sorunlar var. Burada farklı okullardan gelen hocalarımız var, kendilerine seslenmek istiyorum. Gerçekten MiAK’ı desteklememiz ve akreditasyon süreçlerini kurumlarımızdan talep etmemiz lazım. 115 mimarlık okulu var, ancak 7 mimarlık programı akredite olmuş. 5 mimarlık programı da bu sürece girme niyetini bildirmiş.

Son yıllarda Türkiye’de mimarlık bölümlerinin sayılarının hızla artması ve pek çok mimarlık bölümünde yeterli öğretim üyesi ve fiziksel olanakların bulunmaması dikkate alındığında, mimarlık bölümlerinin açılması ve sürdürülmesinde gerekli koşulların sağlanamadığı anlaşılmaktadır.

Halbuki mimarlık eğitim müfredatının kazandırması gereken bilgi, beceri ve yetkinliklerin sağlanabilmesi için niteliksel ve niceliksel bazı temel koşullar zorunludur. Bu değerler, mimarlık programlarında eğitimin kalitesini, öğretim elemanlarının gelişimini, öğrencilerin birikimini ve mezunların niteliklerini önemli oranda belirlemektedir.

Bu koşullardan biri, öğrenci sayısı ve öğrenci / akademisyen oranıdır. Uluslararası standartlara göre, her öğretim kurumu, öğrenci sayısını öğretim kapasitesine göre belirlemelidir. Atölye eğitiminin öğrenim sürecinin ana bileşeni olması, fiziksel çevrede yeterli sayıda atölye, laboratuvar, araştırma hizmeti, kütüphane sağlanması hedeflenmelidir. Bütün bunlar belirlenirken de bölümün kontenjanı ve buna bağlı olarak 4 yıl içinde erişeceği toplam öğrenci sayısı mutlaka düşünülmelidir. 15 öğrenciye 1 öğretim üyesi mimarlık bölümleri için genel olarak kabul edilen bir ölçüdür, ancak dün de çeşitli konuşmacılar tarafından belirtildiği gibi özellikle kanun hükmünde kararnameyle gelen öğrencilerle birlikte bu sayılar çok artmış durumdadır. Dışarıdan gelen öğretim görevlilerinin, tam zamanlı akademik personelin yüzde 30’unu geçmemesi gibi konulara da dikkat edilmesi gerekmektedir.

Yapılan araştırmalar sonucunda mimarlık bölümü (Lisans ve Lisansüstü Programları) açılması ve sürdürülmesinde asgari fiziksel veriler değerlendirildiğinde bir bölümün toplam alanlarının yaklaşık 20 m² / öğrenci olarak sağlanmasının gerektiği ortaya çıkmaktadır. Kuşkusuz bu alanların gerektirdiği, donatı elemanları ile ısıtma, havalandırma, aydınlatma ve akustik açıdan gereken konfor koşullarının yerine getirilmesi de kaçınılmazdır. Bu konular Nilay Hoca ve Mehmet Hocayla birlikte yazdığımız bir makalede de yer alıyor. Bu makale

hem 2011 yılında gerçekleştirilen MEK VI'da sunuldu, hem de Mimarlık dergisinde yayımlandı. Orada çok daha detaylı bu konular.

Konuşmamın bu son bölümünde bir değerlendirme yapacağım. Öncelikle üzerinde durulması gereken konulardan biri mimarlık eğitiminin verildiği ortam ve çevrelerde öğrenme yetkinliği ve kalitesinin nasıl iyileştirileceği; bir başka deyişle, müfredat yapılanmasından fiziki ortamların iyileştirilmesine kadar uzanan geniş bir kapsamda sorunlar ve olası çözümler üzerinde düşünmek gerekiyor. Öğrenim kalitesi ve öğretim elemanlarının gelişmesi önemli, bunun için dün Johan de Walsche'nin de söz ettiği gibi eğitim sürecinde araştırma yapacak zaman ayırmamız lazım. Ancak, Van'daki bir hocamız diyor ki bana: *"40 saat derse giyorum. Ben nasıl araştırma yapayım?"* Türkiye'de bu tür dengesizlikler olduğu sürece mimarlık eğitiminde genel bir kaliteden söz etmek çok zor.

Öğrenci temini çok önemli, nitelikli öğrenciyi çekebilmek ve tabii değişimle yüzleşmek. Şu sıralar Avrupa'nın pek çok ülkesinde değişimle yüzleşmek konusu üzerinde duruluyor. Biraz önce de söz ettiğim gibi artık mimarlar farklı bir profile sahipler ve belirsizliğin egemen olduğu bir ortamayız. Dünyada da öyle, ülkemizde de öyle, yarın ne olacağı belli değil, hangi noktada savasın çıkacağı belli değil. Biz akademisyenler kendi ortamlarımızda mimarlık eğitiminin daha iyi olması için gayret gösteriyoruz. Ancak, mimarlık bölümlerinin ve öğrenci sayısının kontrolsüz bir hızla arttığı ülkemizde küreselleşen dünyadaki gelişmelerin göz önüne alınması gerekiyor. Günümüzde bina, kent, ülke ve dünya gibi çeşitli ölçeklerde etkili olan küreselleşme, bir yandan dünya ölçeğinde benzer yaklaşımları savunarak kültürel kimlikleri ortadan kaldırdığı için eleştirilirken, diğer yandan da yöresel değerlerle çelişmeyen bazı evrensel değerleri vurguladığı için önemseniyor. Bu değerlerden bazıları din, dil, kültür farklılıklarının bir zenginlik olarak kabul edilmesi, kökeni ne olursa olsun herkese saygı duyulması, değerli kültürel ve doğal varlıkların korunması, enerji tasarrufu, demokrasiye olan inanç gibi değerler. Örneğin, günümüzde herkes için tasarım, sürdürülebilirlik gibi çok temel ölçütlerle tanımlanabilen evrensel tasarım ilkelerine her zaman olduğundan daha fazla ihtiyacımız var. Bu kapsamda uluslararası ölçekte kurumlar arasında yeni akademik ve profesyonel ağların oluşturulması çok önemli. Özellikle, değişen mimarlık ve mimarlık eğitimi paradigmalarına başat yeni birlikteliklerin nasıl ve hangi araçlarla kurulabileceğine dair önerilerin geliştirilmesi önemli. Ülkemizde inşaat sektörü sürekli ve kontrolsüz bir biçimde büyüyor; ancak, kalitenin güvence altına alınması, gelişmiş ülkelerin standartlarına erişmek için çaba gösterilmesi çok önemli; bunun için de bilgi, beceri ve yetkinlikler gerek. İşte plansız yapılaşmalardan bir örnek, İstanbul'dan bir örnek, Bursa'dan bir başka örnek.

Ben bu konuşmayı Aravena'nın küratörlüğünü yaptığı 2016 Venedik Bienali'nin ana sorusuyla bitirmek istedim. *"Reporting From the Front"* başlıklı Venedik Bienali, yanıtlaması giderek daha zorlaşan aslında basit bir soru soruyor: *"Mimarlığın gelişimi fiziksel ihtiyaçlar ve yerel bağlamlar değerlendirildiğinde, insanların yaşam kalitesini gerçekte nasıl iyileştirebilir?"* Aslında mimarlık eğitiminin de ana sorusu bu olmalı; ülkemizde de bu hedeflenmeli. Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

Mehmet Şener Küçükdoğu

Evet sevgili arkadaşlarımız, kendilerine son derece saygı duyduğum çalışmalarıyla, kişilikleriyle her üç arkadaşımızın sunumu için kendilerine ayrı ayrı tekrar teşekkür ediyorum. Gerçekten bundan önceki gerek MOBBİG, gerek Kurultay toplantılarımızda çok değerli katkıları oldu bugüne kadar, bugünkü Kurultayımıza da bu değerli çalışmalarıyla katkılar sundular. Şimdi biraz zamanımız var, onun için sizlerin katkıları ya da konuşmacı arkadaşlarımıza soruları varsa, bunları lütfen işaret ediniz. Önce isminiz ve kurumunuzu da belirterek sözlerinize başlayabilirsiniz.

Pınar Arabacıoğlu

Çok teşekkür ediyorum, merhabalar. Yıldız Teknik Üniversitesi'nden katılıyorum, öğretim üyesiyim. Bugüne kadar Mimarlık ve Eğitim Kurultaylarını, mimarlık eğitimine dair toplantıları uzaktan takip edebildim. O yüzden saptamalarım da bilgi eksikliğine dair bir hatam olursa, şimdiden affınızı rica ediyorum.

Dün de bugün de çok çeşitli sorunlardan bahsedildi. Özellikle ta ortaöğretimden başlayan, öğrenim sürecini etkileyen sorunları tartışma fırsatımız oldu. Biraz önce yapılan sunumlarda da yükseköğrenim ayağında özellikle MOBBİG toplantılarının başlangıcından itibaren nasıl geliştiğini, bu toplantılarda hangi konuların ele alındığını, hangi sorunların ağırlıklı olarak tartışıldığını gördük. Oysa MİDEKON toplantılarının ne şekilde geliştiğini, MOBBİG toplantılarının temalarının bu toplantılara ne kadar yansıdığını veya ne şekilde ele alındığını mesela ben şahsım olarak tam bilmiyorum. Öte yandan Sayın Bülend Tuna'nın sunumunda gördük ki, içinde mimarlık bölümünü barındıran mimarlık fakültelerinin yanı sıra mimarlık-mühendislik veya mühendislik fakülteleri de sayıca oldukça fazla. Dolayısıyla bu mühendislik fakültelerinin dekanlarının sözü geçen MİDEKON toplantılarına ne oranda katıldıkları ve akabinde mimarlıkla ilgili sorunların YÖK'e aktarılmasında ne kadar etkili oldukları, hatta bu konuları bir sorun olarak görüp görmedikleri konuları benim için çok büyük soru işareti. Sayın Mehmet Şener Küçükdoğu Hocam, konuşmanızın başında dediniz ki, "MİDEKON toplantılarına dekanların katılım oranı oldukça az" belki de mimarlık eğitiminin sorunlarını anlayıp benimseyen ve bunların çözümüne ilişkin çaba içerisinde olan dekanlarımızın sayısı az. Tam da MOBBİG'de de ele alınan mühendislik-mimarlık fakülteleri ve içlerinde barındırdıkları çok sayıda mühendislik bölümü arasında mimarlık bölümünün yaşadığı sıkıntıların eriyip gidiyor olması sorunu yüzünden...

Bir yandan da bu sıkıntıların konuşulacağı ortamlar olan MOBBİG gibi MİDEKON gibi platformlarda temsil edilen bölüm ve fakülte sayısının çokluğu, söz konusu meseleleri konuşabilmek, tartışabilmek anlamında bir problem olarak görülebilir. Katılım oranının tam olduğu bir durumda 115 dekanın veya 115 bölüm başkanının birden katıldığı toplantılarda sağlıklı bir tartışma ortamı yaratmak da çok mümkün görünmüyor. Bu kurultay kapsamında yeni platformların kurulması ve sorunların da alt başlıklarda ele alınmasından söz edildi, ama belki de yeni platformlar kurmak yerine mevcuttaki iletişim platformlarının yeniden yapılanmasına, bu platformların çok daha ateşleyici ve yenilikçi

fikirlerle bir araya gelmesine ihtiyaç var. Geçtiğimiz senelerdeki tartışmaları dinlediğimizde hep aynı sorunların konuşulduğunu ve çözüme ulaşamamış temel konuların olduğunu görebiliyoruz. Örneğin Sayın Nilay Coşgun'un sunumunda gördük ki mimarlık eğitiminin 5 yıllık bir yapılanma içerisinde ele alınması gerekliliği 2006 yılındaki ilk MOBBİG toplantısında da, 2016 yılında da dile getirilmiş veya Sayın Ayşen Ciravoğlu'nun sunumunda izlediğimiz üzere 8. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı ile 9. Mimarlık ve Eğitim Kurultayında tartışılan konular büyük farklılık içermiyor çünkü sonuca ulaşamamış. Tam da bu nedenle "ateşleyici," hepimizi harekete geçirecek, taze ve bazen de radikal fikirlere ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Çünkü hep kendi aramızda konuştuğumuz, dile getirdiğimiz, öğrencilerin öğretim üyelerinden, öğretim üyelerinin öğrencilerden, öğrenci ve öğretim üyelerinin YÖK'ten beklentileri ve yaşanan sorunlardan ziyade "ne yapabiliriz?" sorusuna ve çözüm önerilerine odaklanmaya çok daha fazla ihtiyacımızın olduğu günlerden geçiyoruz. Dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum...

Nazan Kırıcı

Merhaba, Gazi Üniversitesi'ndenim. Bir şey söylemek istiyorum. Bu toparlayıcı çalışmalar, insanlar kurumlardan yer değiştirdikçe, yenileri göreve geldikçe, bulunduğunuz görevden ayrıldığınız zaman bilgi aktarımı konusunda kopukluklar olduğu sıklıkla dile getiriliyor. Bu yüzden belli aralıklarla birikmiş bilginin derlenip toplanıp yeni gruba sunulmasında çok büyük fayda var. Bugünkü bu sunumda Nilay Hanımın özetlediği MOBBİG'in genel gündeminin yenilenmiş, tazelenmiş gruba aktarımı çok hoş bir şeydi. Böylece az evvel de dile getirilen yeni insanların göreve geldiğinde habersiz kalma durumunun önüne geçilmiş olabilir. MOBBİG XL'da TOBB Üniversitesi'nde Eğitim Komisyonu olarak da mimarlık eğitim gündemini toparlamıştık. Burada da MİDEKON'a çok fazla dekan katılımı olamadığı çeşitli sebeplerle söylendiğine göre belki de onların statüleriyle de ilgili olabilir. Sizin de söz ettiğiniz gibi Neslihan Hocam, başka bir bilim dalından biri atanmıştır. Oradaki toplantılarda alınan kararların daha geniş katılımlı mimarlık toplantılarına aktarılması da tıpkı MOBBİG'lerde yaptığımız gibi faydalı olabilir diye düşünüyorum. Bu da düşünülebilir, yani MİDEKON aktarımları belli aralıklarla. Bir de bir şey kaçırdım ben, Neslihan Hocam iki okuldan söz ettiniz bir yıllık ek işlemi uyarlıyorlar diye, onu tekrar hatırlatır mısınız? Ben dinlemeye ihtiyaç duyuyorum orayı, duyamadım çünkü başını. Teşekkür ederim.

Nur Esin

Efendim, ben katılımcılara çok teşekkür ediyorum, çok dolu dolu görüştük, ayrıca özet olarak bir şeyleri hatırlama şansı bulduk. Daha önce bu konuda yapılan hazırlıkların tekrarlandığını da biliyoruz. Yeni katılımcıların varlığı, politik ortamın değişiklikleri vb. nedenlerle bu tekrarlar gereklilik haline geldi. Şimdi bu oturumun ismi "*eğitim politikaları*"; böyle olunca iznimize sığınarak bir öneri getirmek istiyorum. Bizim artık galiba politikanın içinde geçen sözcüklerin üzerine giderek onların içeriklerinin çağımızda nasıl değişmekte olduğunu irdelememiz lazım. Örneğin, hepimizin ağızımıza sakız ettiğimiz toplumsal yarar

ve etik meselesini hangi bağlamda almaya başlayacağız? Burada hukukçu arkadaşımızın bizlere sunduğu hukukun, anayasanın bir ana teması var ve ülkelerin anayasaları bu ana tema etrafında biçimlenmeye başlıyor. Hiçbir kavram eskiden olduğu gibi tanımlanamıyor, onun için bizler de eğitim politikamızı oluştururken genel tema konusunda bir bakışımız olması gerekiyor. Bu genel anlamdaki bir önerimdi. Bülend Bey'in de ifade etmiş olduğu bir "eğitim kurulu" oluşturulması konusu var. Belki de bu tür üst çalışmaların bu tür bir kurul tarafından olgunlaştırılıp sonra MOBBİG'de ve diğer ortamlarda paylaşılmasında büyük yarar olabilir diye düşünüyorum. Her kavramın altını bir kere bu çağdaş bağlamda açmamız gerekir.

Bir de başka bir pratik önerim var. Biz günlük sorunlarımızın içerisinde çok fazla yoğrulduğumuz için çoğu zaman asıl yapmamız gereken yönleri bakmıyoruz. O yüzden de biraz bu tür bir kurulu gerekli görüyorum ki onlar biraz daha ileriye dönük şeyleri çalışabilirler. Bir başka arkadaşımızın çok güzel ifade etmiş olduğu gibi, çağımız bilişim çağı ve biz ona nasıl adapte olacağız, uzaydaki binaların tasarımıyla ilgili mimarlık eğitimi nasıl cevap verecek gibi ileri konulara giremiyoruz, vaktimiz yok. Fakat buna karşılık detaylara da giremiyoruz. Bir ders nasıl verilmelidir? Yani beş ana başlık altında mimarlığın sağlaması gereken; tasarım, kent kültürü, yapı sorunları, mesleki sorunlar gibi tanımlanmış olan MİAK'ın da aradığı bu bilgi-beceri birikimlerini sağlayan derslerin nasıl verildiği konusunda daha alt toplantılara ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Biz daha önceki eski geleneklerimizle yapı hocası ne yapması gerektiğini bilir, dersi nasıl vermesi gerektiğini bilir, onun egemenlik alanına karışamayız diye düşünüyoruz. Birbirimize olan aşırı saygımızdan biraz geri duruyoruz, ama sorun bu değil. Sorun yeni yetişen öğretim üyelerimiz için de açık kapılar ve olanakları ya da seçeneklerin artırılması için bazı deneyimlerin paylaşılmasını getirebilecek belki konular bağlamında yoğunlaşmış küçük toplantılar düzenlemeliyiz. Tarihçiler ya da yapı grupları da bir araya gelmeli. Tasarım grupları bunu çok yapar biliyorsunuz. Özellikle de ilk yıl tasarım grubunun üzerine çok saldırırız, bir sürü toplantı yapılmıştır neler yaptıklarını anlattıkları, ama bir yapı derslerinin tartışıldığı bir toplantı olduğunu ben hatırlamıyorum ya da yanılıyorum, katılmamış olabilirim. Özel uzmanlık olarak değil de, genel olarak eğitimin içindeki yerini sorgulamak. İkinci bir seri de birçok başlık altında yer almış olan konuların arasında bütünleşme arayan toplantılar olması. Alt uzmanlık gruplarının temsilcilerinin ve kendi içlerindeki çıkarımlardan bir tarih grubuyla bir yapı grubunun nasıl bir araya gelerek karıştırılmış bir eğitim biçimi yaratabileceği tartışılabilir. Binaların, tarihsel dönemlerin yapı sistemlerine de girebildiği yahut sanatsal eğilimlerin, felsefenin mimari tasarıma nasıl girebileceği, kentin bunlar bağlamında nasıl değiştiği gibi ortak çalışma alanlarına da ihtiyacımız var. Yani bu çağda kendi alanımızda kalmamızın yetmeyeceği, açılmamızı, birbirimizden öğrenmemizi gerektirecek gündemlerdeyiz. Ara kesitlerde bulunduğumuz zaman saygı çerçevesinde uzmanlıklar bir araya gelip ortak bir ders kurgulayabilirsiniz ve bundan öğrenci yarar sağlar. Şu anda benim çelik, betonarme derslerimi veren son derece değerli bir öğretim üyem var, fakat bu öğretim üyeme proje stüdyosuna katılmasını ve onlara kullanılabilir örneklenabilir bilgiler verme-

sini istiyorum. Konusunda o kadar uzman ve donanımlı ki buna yanaşmıyor. Yani çeliği bir maketle gösterse, benim çocuğum anlayacak, ama öbür türlü hesap kitapla gösterdiği zaman öğreniyor, kopya çekiyor, çelikten geçiyor ve çelikle işi orada bitiyor. Onun için de disiplinler arası bu kaymaların bizler ve kendi verdiğimiz dersler bağlamında da detayda tartışılmasının gerekli olduğunu düşünüyorum. Çok teşekkür ediyorum.

Murat Şahin

Teşekkür ederim Hocam. Sunumlar üzerine büyük emek verilmiş, özenle hazırlanmışlar, çok teşekkür ediyoruz. Ben uzatmadan bir-iki küçük ekleme yapmak istiyorum. Birincisi, bazı şeyler özetlendiği zaman şöyle bir tehlike olmaya başlıyor: Sadece yüzeydekiler aslında görülür hale geliyor. Aslında bunun arkasında pek çok konu var. Mesela, çok çeşitli bölgelerde bu işlerde ne gibi zorluklar yaşandı, bunları öğrendik. Bu konularda yapılmış çalışmaların yazıya döküldüğünü gördük. Hakikaten bu alanda düşünsel olarak yapılmış pek çok çalışmanın MOBBİG'in çalışmaları içinden çıktığını ve en önemlisinin de MİAK olduğunu düşünüyorum. Yani biz ne yaparsak yapalım kendi yaptıklarımız, konuşmalarımız, etrafından dolanarak devamlı devamlı girişimlerde bulunarak, politikalarımızı değiştirerek, yeni stratejiler belirleyerek bu tüm aktörlerle işbirliği yapmanın yollarını aramaya devam etmeliyiz. Başka da yolumuz olmadığını düşünüyorum. Teşekkür ederim.

Nurhak Yüksel

Ben Trabzon'dan katılıyorum, öğrenciyim. Neslihan Hocamın söylediğiyle ilgili bir şey söylemek istiyorum. İngiltere'de 44 mimarlık okulu olduğunu söyledik. Türkiye'de bunun yaklaşık üç katı kadar mimarlık okulu var, ama İngiltere'nin yüzölçümü 130 km², Türkiye'nin yüzölçümü 780 km², yani yaklaşık olarak altı katı. Bu şekilde bakınca bölüm sayısı üç kat, ülkenin kilometrekaresi altı kat ve mimarlara iki iş düşme ihtimali oluyor. Mimarın da bu iki işten birini seçme ihtimali oluyor hani bir oranlama yaparsak, ama bu şekilde olmuyor. Bunu bölüm sayısının fazlalığına değil de bence eğitimin niteliksizliğine ve DGS'yle ya da ne bileyim, sonradan daha farklı şekilde gelen öğrencilere vurmaliyiz. Yani bölüm sayısının fazlalığına değil, bölümdeki kontenjan fazlalığına, çünkü bizim dönemimizde 130, 140 hatta, başta 140 küsur kişiydik biz, 70 kişi olarak giriyoruz okula, kontenjanımız 70'ti, ama sonradan gelen öğrencilerle işte 120, şu an 120'yiz. İşte geçiş yapanlar, falan oldu yine, 140'a kadar yürümüşük. Yani mimarlık olarak gelen 70 kişiyi ikiye katladık ve bunu bölüm olarak değil de, işte dediğim gibi dışarıdan sonradan gelen yabancı öğrenciler olsun sizin de dediğiniz gibi ya da ne bileyim, iki yıllık bitirip sonra bunu dörde tamamlayan öğrenciler olsun, bunu da sınırlandırmayı daha doğru buluyorum. Çünkü ülke geneline bakınca biz büyük sayılabilecek -hani İngiltere'ye göre basit bir şekilde söyleyeyim- bir ülkeyiz. O zaman iş oranımızın daha fazla olması gerekiyor. Bizde de çok inşaat yapılıyor, mimari belki değil, ama inşaat oranı fazla, öyle olunca dediğim gibi bölümle değil de gelecek olan kuralların ya da yasaların milyarlık öğrencisine yönelik gelmesi gerektiğini düşünüyorum, ama bölüm öğrencisine, sonradan gelecek olan kişilere değil. Teşekkür ederim.

Mehmet Ali Özkan

Merhabalar. Çok serbest mimar, bazı üniversitelerde öğrenim görevliliği yaparken yaşadığımız tecrübeleri paylaşmanın önemini herkes biliyor. Bir açıyı da ben değerlendirmek istiyorum. Bu da bireysel katkı, yani burada kurumsallaşma üzerine çeşitli renkler konuşuldu. Konuşulacak, çok kıymetlidir. Fakat bu dinleyici sayısı ile sunucu sayısının arasındaki oran da bence önemlidir. Bizatihi birey bir güç odağıdır. Buradan bakıldığında bu kişisel deneyimlerin de bu değerli çalışmalar arasında uyulması gereklidir diye düşünüyorum. Bir örnekle arz edeceğim. Bu yüz kûsur mimarlık fakültelerinden birinde bir deneyim imkânı oldu, tanık olduğum için arz ediyorum. İsim vermek vermemek bir seçim, ama verelim. Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde bir mimarlık bölümü varmış. Ben de geç öğrenenlerdenim, ama oraya bir yolumuz düştü. Orada da kantin konuşmalarında benzer şikâyetler, yani Türkiye'de bu çok oluyor, onun için bireysel odaktan bahsettim. Hep şikâyet dinledik, yani çaylar içtik, şikâyetler dinledik hoca az gibi, filan filan. Bu aynı zamanda çok da değerli insanların, yani meslektaşlarımızın orada bulunuşuyla bu şikâyet durumunun çelişki olduğunu düşündüm ben şahsen ve küçük deneyimlere geçtik. Onları kısaca arz edeceğim.

Mimarlık uygulamalarında adı bilinen veya az bilinen veya çok fazla bilinen isimler de verelim. Değerli arkadaşlarımız Hasan Özbay, Erkut Şahinbaş, Erhan Çoban, Ersan Gürsel, bizim meslek dışından yine ağabeylerimiz Ruşen Keleş, şimdi sırada Celal Abdi Güzer, yani bir birey olarak üç-beş arkadaş olarak bu adını saydığım ve saymadığım kişilerle sadece bir telefon teması kurularak davet edildiler. Çarşamba günleri Abant'ta farklı bir mimarlık fakültesinde farklı bir renk oldu. "*Mimarlık Günleri*" adı da verildi. Güzel bir yer olduğu için Abant malumularınız konuşmacı için sofralar düzenlendi, konuşma bittikten sonra piknik yapıldı. Yine bir tablo çizmek istiyorum: Şikâyetler azaldı ve teklifler gelmeye başladı, sergiler açıldı. Bunlar gayet iddiasızca, yani ne şekilde yansıyor bilmiyorum, ama alçak gönüllülük içinde değerlendirilmesi gerektiğini söyleyeyim. Zaten söylenmek istenilen de budur. Piknik düzenleyen öğrenci daha sonra bu tartışmalara katıldı. Onun dediği sadece bir cümleyi, bir öğrencimizin bir cümlesini söyleyerek bitiriyorum. O genç öğrencinin kritiği şu oldu: "*Mimarca durumu öğrenmek çok da zor değilmiş.*" Yani özgüvene ilişkin bir şey bu, tanıklık bu, yani başını dik tutmayı belki sorun eden öğrenci "*mimarca durumu*" diye bir kavram üretti. Duyduğum için söylüyorum. Belirli öğretim görevlilerinden ikisi de şu anda yanımdadır. Onlara saygı ve sevgilerimi sunuyorum. Sadece bir katkı anlamında söyledim, alçak gönüllülük çağrımı da tekrar ediyorum. Teşekkür ediyorum, saygılar.

Özen Eyüce

Bahçeşehir Üniversitesi'ndeyim. Aralıklarla MOBBİG toplantılarına katıldım, zaman zaman katkıda bulunduk, İYTE'de ve Bahçeşehir'de ev sahipliği de yaptık, bir süre de uzak kaldım, ama görüyorum ki, önceki 45 toplantıda tartıştığımız konular çok fazla değişmiyor. Galiba, çok fazla sonuca ulaşamıyoruz. Ulaştığımız noktalar var, yok değil. Örneğin, MİAK veya Mesleğe Kabul gibi

konularda ciddi adımlar atılmış. Bunlar gayet güzel, ama bazı şeyler var ki sürekli gündeme geliyor. Dolayısıyla, bu toplantılardan bekleneni, biraz da, bizim katılım hevesimizi kırıyor sanıyorum. Bölüm başkanlıklarının el değiştirmesi sonucu, bu bilgilerin aktarılamaması, ister istemez kopuklukları getiriyor. Belki bütün buradaki -Bülend Hanım'a da, Neriman Hanım'a da söyledim- sunumların, 45 toplantının özeti Mimarlar Odası'nın sayfasında yer alsın ve herkes bunu görebilse, neler konuşuyoruz, neler tartışıyoruz ve buradan bir özetle, daha yaptırımı olabilecek yerlere bunların iletilmesini sağlasak, bence bu çok önemli bir adım olacaktır.

İkinci konu: aslında bizim temel amacımız, tüm bu eğitimin amacı daha kaliteli yaşanabilir çevreler oluşturmak ise, bu sürecin bütün paydaşlarının bu toplantılarda yer alması gerekir diye düşünüyorum ve bizim eğitim politikaları oluşturma metnimizde de bir şekilde yer alması gerekir diye düşünüyorum. Şöyle ki, şimdi biz eğitimle uğraşıyoruz. Bologna süreci, akreditasyon, vesaire zaten bunlarla yeteri kadar uğraştık, ama bize gelen öğrenci nedir, nereden gelir, ne kadar bilinçlidir ve aslında onların parçası olduğu toplum mimarlık konusunda ne kadar bilinçlidir, bu konuda biz ne gibi önlemler almalıyız, bunu çok fazla tartışmıyoruz. Mimarlığı topluma anlatmamız lazım, benim mimarlığa gelen öğrencim, mimarlığı sadece gökdelen yapmak olarak biliyor. Dolayısıyla, ilk olarak eğitim öncesi gelenleri bilinçlendirmek, ikincisi eğitim sonrası, yani uygulamada olan kişileri ve tabii uygulamayı yapan kişi sadece mimar olmadığına göre, mesleğe yardımcı diğer kişilerin de eğitilmesinin bizim politikalarımız içerisinde yer almasını sağlamamız gerekiyor. Benim söyleyeceklerim bu kadar, teşekkürler.

Şaban Öztürk

Mimarlar Odası Bursa Şubesi'ndenim. Ben de ilk Kurultaya katıldığımda Neslihan Hocam getirmişti beni, öğrenciydim o zaman, 4. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı yine bu salondaydı. O zaman çok daha dolu bir salondur açıkçası, sanırım konuşulanlar hiçbir zaman değişmeyecek. Çünkü ne yapacağımızı çok iyi biliyoruz, yirmi senedir aynı şeyler konuşulmuş gördüğüm kadarıyla, ama nasıl yapacağımızı ve kimin bunu yapacağını bir türlü çözemiyoruz. Yani burada bence şu anda neyi yapacağımızı değil, nasıl yapacağımızı ve kime bunu nasıl dikte edeceğimizi konuşmamız çok daha doğru olur diye düşünüyorum. Çünkü dediğim gibi yirmi senedir Nilay Hanım hepsini geçti toplantıların, hepsinde maddeler hemen hemen değişmemiş. Bu eğitimin kalitelileştirilmesiyle ilgili de ben de aynı şekilde SMGM'ydi sanırım, gerçi kaldırdılar bir şekilde, nasıl olduğunu ben de bilmiyorum, ama onu çok önemsiyorum. Bir de bu yeterlilikle ilgili şeyi önemsiyorum, ama sürekli yeni nesil, yani yeni mezunlar üzerinden yürüyor bu yeterlilik konusu, ben bu konuya katılmıyorum. Antalya'da gerçekleştirdiğimiz Serbest Mimarlar Çalıştayı'nda da aynı şekilde yürüyordu. Onur Kurulundaki bir beyefendi kalkıp *"hep gençleri eleştiriyorsunuz, ama Onur Kurulunda en çok ceza verdiğimiz insanlar 60-70 yaşın üstündeki insanlar"* demişti. Bilmiyorum ne kadar doğrudur, Başkanımız da burada, yani bu yeterliliği konuşurken sadece yeni mezun olan insanlar üzerinden değil, kendini geliştirmeyen eski mimarlar üzerinden de konuşmak gerektiğini düşünüyorum.

Bir de yani şimdi iyi eğitimi tartışıyoruz, çünkü ülkemizde iyi mimarlık istiyoruz. İyi mimarlık olması için de iyi eğitim yeterli mi, bir de onu tartışmak lazım bence, burada tabii Mimarlar Odası'na da çok büyük iş düşüyor, ama bilmiyorum neden olduğunu, ama bir türlü yetkilerimiz elimizden alınıyor, sürekli mesleki alanımız daraltılıyor. Bununla ilgili de bir çalışma yapmak gerekiyor sanki, çünkü ne kadar iyi mimar olursanız olun inşa ettirebildiğiniz kadar iyisiniz aslında, bunu inşa eden de müteahhitler olduğu sürece bu iyi mimarlığa çok uzun bir süre kavuşabileceğimizi düşünmüyorum açıkçası. Teşekkür ederim.

Eyüp Muhcu

Onur Kurulu çalışmalarıyla ilgili bilgi aktarıldı, yani bu konuşulmuş olabilir. Ancak Mimarlar Odası'nın üyelerine ceza verdiği durumuyla ilgili açıklama gerçeğe alakalı değildir. Söz konusu yaptırımlar Mimarlar Odası hukuku gereği Onur Kuruluna sevk edilen meslektaşlarımızla ilgili verilen cezalardır. Bunlar mimari tasarım, mimarlığı yapmaktan ziyade mesleki denetim süreci içerisindeki rollerine ilişkindir. Bunu yaş grubu olarak nitelemek de doğru değil, çünkü mesleki denetim sürecinde yer alan her yaş grubuyla ilgili Bakanlık tarafından Mimarlar Odası'na dosya gelmesi halinde Onur Kurulu tarafından değerlendirilip ceza verilmektedir. Bunu bir not olarak düştüm. Bu sizin aktardığınız düşünce, sunum doğrudur, ama bu gerçeği yansıtmamaktadır. Onu ifade etmek istedim.

Faruk Soydemir

Ben mimarlık eğitimindeki müfredatla ilgili bir-iki şey söylemek istiyorum. Şimdi geleneksel mimarimiz var, yöresel mimarimiz var. Bunlarla birlikte konut, koruma, çevre, bunun tümünü aldığımız zaman koruma konusundaki önemli bir şey bence ortaya çıkıyor. Bunların eğitimindeki yeri, okullarda verilen müfredatta ben biraz yetersiz gibi görüyorum. Aslında belki iddialı olabilir, ama serbest çalışıyorum ve çoğunlukla da bu koruma konusunda çalışıyorum, yöresel mimari, kırsal mimari, bu konularda ve artık gelen arkadaşlarla, ofiste gelen arkadaşlarla konuşuyorum. Biraz yetersiz olduğu görüşündeyim aslında, ama bu yanlış da olabilir belki, ama bence biraz ihtiyaç var. Bu konuların biraz daha fazla okulda öğrencilere öğretilmesinde, anlatılmasında, örneğin taş yapılar, kerpiç yapılar, geleneksel mimarimizin büyük kısmını o oluşturuyor. Taşın özellikleri, o taşın yapımındaki ustanın çalışmaları gibi bunlar bence çok önemli, ama okullarda da buna biraz önem verilmesi gerekiyor bence, bunun dışında ahşap yapılarıdaki, yine kerpiç yapılarıdaki yapım teknikleri, bunlar da çok başlı başına şeyler. Yani özetle bunlar aslında anlatmak istediğim çok da uzatmak istemiyorum, okullarda biraz yetersiz gibi geliyor bana, bir de koruma konusundaki koruma kültürünün ki artık bu koruma kültürünün mimarlık eğitiminin dışında da verilmesi gerekiyor bence, hatta liselerden başlayarak belki çok ufak da olsa koruma ve çevre. Söylemek istediklerim bu kadar, teşekkür ederim.

Mehmet Şener Küçükdoğu

Çok teşekkürler efendim. Şimdi izninizle bazı sorular veya katkılar bana diğerleri arkadaşlarımıza yönelikti konuşmalarına veya onların bu konuşmalar

üzerine verebileceği sözler var. Ben en son konuşmak istiyorum, önce yine deminki konuşma sırasına göre Ayşen Hanım'dan başlayayım, siz buyurun.

Ayşen Ciravoğlu

Çok teşekkür ederim. Açıkçası biraz daha yüksek beklentilerle gelmişim demek ki, öyle düşünüyorum. Ben hani doğrudan bu ortaya koyduğumuz metin üzerinde ciddi itirazlar olabileceğini ya da hani geliştirmek üzerine katkılar da olabileceğini bekliyordum, ama daha çok bir Kurultay süreçleri ve MOBBİG süreçleriyle ilgili yorumlar geldi. O yüzden hani onunla ilgili belki kısaca fikrimi söyleyebilirim. Bence Kurultaylar ve MOBBİG'ler ikisi de aslında çok önemli aşamaları gösteriyor. Tabii ki çok uzun yıllardır bunları konuşuyoruz. 20 seneye falan yayınca, hele MOBBİG'ler daha da eski, yani birtakım tekrarlar kaçınılmaz hale geliyor. Böyle söyleyince belki çok fazla bir kazanım yokmuş gibi gelebilir, ama bugün aslında kullandığımız bütün enstrümanların ve bugünkü donanımımızın altyapısının aslında hep buralarda yapılan tartışmalardan kaynaklandığını düşünüyorum. Dolayısıyla Nur Hocama ben de katılıyorum, bazen hani tekrarların da bir amacı olabiliyor ve bir misyonu, ama Pınar arkadaşşıma da katılıyorum. Şöyle bir beklenti içinde muhtemelen: *“Peki, tamam, güzel bütün bunlar, ama buradan böyle bir çıkış yolunda olacak ateşleyici bir şey olmalı”* dedi. Tabii ki onu da katılıyorum. Evet, belki içinde bulunduğumuz konjonktür nedeniyle belki o kıvılcımı yakalamak şu an için biraz zor, ama özellikle bu eğitim politikalarıyla ilgili elimizdeki taslak metin ve onun üzerine belki biraz daha düşünerek, burada Kurultay sürecinde iki günde hazmetmesi ve onunla ilgili fikri katkı yapmak sınırlı olmuş olabilir, ama bundan sonraki süreç içinde o tür fikirleri, yaratıcı fikirleri ve bu metni çok daha ileriye götürebilecek gerekli kapsayıcılığa ulaştırabilecek ve belki de elimizde bir farklı kurumlarla bir araya gelmek ve konuşmak için bir yol haritasına dönüştürecek enerjiyi bundan sonraki günlerde birlikte üretmeyi diliyorum. Teşekkürler.

Nilay Coşgun

Teşekkür ediyorum. Aslında söyleyeceklerimin pek çoğunu söylediniz, katılıyorum hocama. Ben şunu eklemek istiyorum: Evet, bölümler sayıca fazlaştı ve çoğunun katılmış olması ve orada toplantıların bir görüş alışverişi şeklinde yapılması çok güç. Bu nedenle Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde yapılan toplantıda önerilen bir tema çerçevesinde toplanılmaya başlanıyor. Bundan sonrasındaki sebep de o zaten. Yani sayılar çoğaldı ve belirli bir tema çerçevesi belirleyip, o temalar üzerinde tartışmalar yapılıyor. Murat Hocamın da söylediği gibi evet, bu sunumda, konuyu özetleyince işin özü birazcık kaybolabiliyor. Hakikaten çok yoğun tartışmalar, kahve aralarında bile bilgi paylaşımları, deneyim paylaşımları söz konusu oluyor. Bence, MOBBİG'in içinden çıkan pek çok yapılanma da aslında oradaki tartışmaların sonucunda oluşan yapılanmalar. O tartışmalar besledi ve bugüne gelindi. Belgelere erişim şu anda mümkün değil, sadece birkaç belgeye söylediğim gibi konuşmamda Karadeniz Teknik Üniversitesi'nin web sayfasından ulaşabiliyorsunuz; Mimarlık Bölümünden. Mimarlar Odası'nın web sayfasında MOBBİG diye bir erişimimiz vardı, ama o yakın zamanda kapandı. Şu anda ona erişemiyoruz, ama daha önceki, yani

Kasım başında yaptığımız MOBBİG toplantısında o konuda da bilgi aldık. Arşivde duruyor ve dolayısıyla biz şimdi koordinasyon kurulu olarak nasıl farklı bir erişim kanalı oluşturabiliriz arayışı içindeyiz. Yani bütün bölümlerin bu belgelere kolaylıkla erişebilecekleri bir yapı nasıl oluşturabiliriz? Bunu da en kısa zamanda çözmeye çalışacağız.

Neslihan Dostoğlu

Öncelikle hem Doç. Dr. Ayşen Cıravoğlu'na, hem de Prof. Dr. Nilay Coşgun'a teşekkür ederim sunumları için. Nilay Hoca'nın aktardığı 45 toplantılık MOBBİG tarihçesini şöyle bir gözden geçirdiğimde birkaç ana başlık ön plana çıkıyor. 5 yıl konusu ilk toplantılardan itibaren hep gündemde kalmış. Mimarlık bölümlerinin açılmasında gerekli olan asgari koşullar konusu, başladığından kısa bir süre sonra ortaya çıkmış ve yine günümüze kadar sürdürülmüş, akreditasyon ve mesleğe kabul konusu, yani bu dört başlık aslında hep gündemde kalmış. Özellikle, mimarlık eğitiminde uluslararası ölçekte kabul ve eşdeğerlik açısından, dünyada farklı modelleri olan 5 yıllık eğitimin (3+2, 4+1 veya 5 yıl kesintisiz) ülkemizdeki sisteme en uygun şekilde ele alınması gerektiğini düşünüyorum. Ben burada değerli hocam rahmetli Ahmet Eyüce'yi anmak istiyorum. MOBBİG sürecindeki buçuğuncu toplantılardan biri Ahmet Eyüce hocamızın ev sahipliğinde Bahçeşehir Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde yapılmış, bu toplantıya Mimarlar Odası da katılım sağlamıştı. Bu toplantıda 4+1 formülü üzerinde akademisyenler ve Mimarlar Odası arasında bir mutabakat sağlanmıştı. YÖK'e aktarılacak üzere çok detaylı bir çalışma yapıldı sonuca varılmıştı. Fakat sonradan YÖK'ten gelen karar bizi şaşırttı, çünkü bu, YÖK'e iletilmek üzere ilgili dekanlara aktarılan belgelerdeki kararlarımızdan çok farklıydı. O aşamada, belgelerin karıştığı söylendi bize ve yine 4 yıllık sisteme devam edildi.

Aslında, 20 senelik tekrarlara ve hedeflerimizin gerçekleşmemesine rağmen yine de umudumu kaybetmek istemiyorum. Çünkü Türkiye'de birtakım gelişmeler var. Şöyle ki, YÖK örneğin mimarlık için 200.000 sınırını getirdi. Tıp, hukuk, mühendislik gibi meslekler için sınırlar getirildi. Demek ki YÖK bu meslekleri farklı görüyor. Tıp alanına bakarsanız eğitim yılları çok daha fazla; aynı şekilde hukuk da öyle. Oysa, mimarlığa biz en fazla 200.000 sıradan öğrenci alıyor olsak da eğitim süresi dört yıl. YÖK'e tekrar gidilirse, dünyadaki uygulamalar bir rapor halinde sunulursa, ben bir yere varılabileceğini düşünüyorum, çünkü zaten onlar da bunun farkındalar ki böyle bir sınır getiriyorlar. Ayrıca, şu anda Avrupa'daki 3+2 sisteminin sorunlarının da farkındalar. Avrupa'da üç yıllık eğitim alarak gelen mezunlara eksik kredilerini tamamlamak için bir yıllık bir eğitim süresi tanınıyor artık. Dün Kıbrıslı arkadaşımın söyledikleri beni çok etkiledi. 2011 yılından beri savaş altında olan bir ülke olan Suriye bile 4 yıllık eğitimi kabul etmiyor. Gerçekten düşünmemiz gereken bir konu bu ve MİDEKON'a da bu konuda çok önemli bir rol düşünüyor. MOBBİG 45. toplantısını yapıyor, ama YÖK'le irtibat kurmakta dekanların daha aktif bir görev alabileceğini düşünüyorum.

Mesleğe kabul konusu gerçekten çok önemli, sadece farklı ülkelerden gelenlerin değil, kendi mezunlarımızın da mesleğe kabulü konusunda Oda'nın adım-

lar atması gerekiyor. Bunun için de staj, pratik ve arkasından da sınav süreci olmalı. Sırf sınav sistemi bile zorunlu olsa, bu kadar kolay bölüm açılmayacaktır. O zaman mimarlık bölümlerinin açılmasındaki asgari koşullara çok daha fazla itina gösterilecektir, çünkü bu sınavdan herkes geçemeyecektir. Demin örneğini verdiğim 400 mimarlık öğrencisinden bir kısmı seneye mezun olacak ve 4 yıllık eğitimleri boyunca sadece bir mimar hocadan ders almış olacak. Van'da hem şehirciliğe, hem yapıya, hem tasarıma, hem mimarlık tarihine girmek zorunda kalan bir hocaların bulunduğu bir bölümden mezun olarak hayata atılacak genç mimarlar. Bu gençlerin suçu değil, bu konunun gerçekten çok detaylı olarak ele alınması gerekiyor.

Son sözüm: Bu Kurultayın adı "Mimarlık ve Eğitim Kurultayı." Sadece akademisyenleri değil, mimarları da buraya çekebilmenin yollarını aramamız lazım. Diploma projelerini sergiliyoruz. Belki ulusal mimarlık ödülleri sergisini de bu ortama taşıyabiliriz. Mimarların daha fazla buraya katılımını sağlayabilecek veya teşvik edebilecek pek çok yöntem düşünülebilir. Teşekkür ederim.

Mehmet Şener Küçükdoğan

Efendim, herkese teşekkür ediyorum. Özür dilerim, bitti. Ben son sözü söyleyeceğim ve kapatacağım. Çünkü zaman da bitti. Şimdi arkadaşlar bakın, bir kere mimarlık bölümleri artık mühendislik fakültelerinin, mühendislik mimarlık fakültelerinin bünyesinden çıkması lazım. Nasıl çıkacak? Mücadele edeceksiniz. Ben nasıl çıktım, siz de çıkacaksınız. Ben üç sene bekledim fakülte olmak için, üç sene, ama fakülte olduk, mühendisliğin altından çıktık. Beni rahatsız mı ediyordu mühendisler? Etmiyordu, ama MİDEKON kurulmuştu, biz MİDEKON'a katılamıyorduk. Çünkü dekanımız mühendisti. Onun için bu bir mücadele işidir, baş koyma işidir. MİAK kuruldu, ilk başvuran program biz olduk. Bunu ancak tam zamanlı kadronuz olursa yapabilirsiniz. Saat ücretiyle çok değerli arkadaşlarımız çeşitli üniversitelerde ders veriyorlar, ama o arkadaşlarımız o üniversitede bu gibi çalışmaların altına ellerini sokmuyorlar ya da sokamıyorlar. Bunu yapabilecek ancak sizin tam zamanlı kadronuzdur. Tam zamanlı kadronuzu arttırmanız lazım, işte asgari koşullar burada size yol gösterici olacaktır. Bu bakımdan öncelikle mühendis veya başka mesleklerden, işte biyolog varmış dekan olarak, bunlardan mimarlık eğitiminin sıyrılarak bu ortamlara girebilmesi lazım. Bu ortamlara girme konusunda da efendim, bakınız, hadi buraya katılamıyorlar, neden? Çünkü hükümetin birçok icraatına karşı dava açan Mimarlar Odası'nın düzenlediği bir toplantıya kendi öğretim üyesini göndermiyor ya da o kişi o koltuğundan olur diye buraya gelemiyor. Korkuyorlar dedim ya biraz evvel, işte bundan korkuyorlar. Eğri oturalım doğru konuşalım, ama MOBBİG toplantısına niye katılmazlar, ben bunu anlamıyorum. Orayı Mimarlar Odası düzenlemiyor, niye katılmazlar? Onun için işte kendi sorunlarının tartışılacağı ortamdır bu, bu arkadaşlarımızı mutlaka buraya sayıları çok olsun, zararı yok, yeter ki katılsınlar, haberdar olsunlar. Devamlı değiştikleri için Nur Hocam diyor ki her şey hep tekrarlandı. Buradaki arkadaşlarımız da yani Nilay Hanım okudu, işte 20 yıldır aynı şeyler konuşuluyor. Aynı şey konuşuluyor, çünkü oraya yeni gelen arkadaşımız öncekiler daha evvel basılıyordu, Mimarlar Odası'nca da bu kayıtlar deşifre ediliyordu kayıtlar

ve basılıyordu. Bende duruyor MOBBİG toplantılarının raporları, ama bizde okuma alışkanlığı yok veya sormak da yok, geliyor oraya sanki bu konular hiç konuşulmamış gibi el kaldırıyor. Efendim, işte şu konuda benim, o konuda dünya kadar konuşulmuş, hadi tekrar saygı gereği aynı konuya bir daha dönüyorsunuz. Bir daha bir daha dönüyoruz, her toplantıda yeniden konuşuluyor. Zarar yok, konuşulsun, demin Neslihan Hanım'ın da dediği gibi yeter ki herkes bu konularda bilinçlensin. Tabii burada çalışma grupları kuruluyor. Bütün MOBBİG toplantılarının altında, bütün kurultayların altında hep çalışma grupları var. İşte biraz evvel Ayşen Hanım'ın sunumu bu mimarlık eğitim politikalarının belirlenmesine, hazırlanmasına yönelik taslak hazırlayan çok geniş katılımlı bir komisyonun çalışmasıydı. Yoksa her şey burada tartışılarak bir yere varamayız, mutlaka bir ön çalışmanın olması gerekiyor. O da yapılageliyor bugüne kadar, ama her şey bakın, işte 5 yıllık eğitim meselesi yıllarca tartıştık. 5 yıllık eğitim niye uygulanamadı? Uygulanamıyor. Neden? Çünkü önce YÖK'e gidip bunu anlatmak lazım, kim anlatacak, YÖK'ün tanıdığı örgüt kim? MİDEKON, Dekanlar Konseyi, MİDEKON ben de kendime özeleştiri yapıyorum, ben de çünkü iki yıl o MİDEKON'un yönetim kademesinde oldum, ama hiçbir şey yapamadık, toplanamadık, yürütücümüz bizi toplayamadı. Bilemiyorum, her neyse bunun ayrıntısına girmek istemiyorum, ama MİDEKON'a büyük görev düşüyor, dekan arkadaşlarıma büyük görev düşüyor. Tabii koltuğundan korkan dekan arkadaşlarıma bir şey söyleyemiyorum, korkmayan arkadaşlarımla biz yolumuza devam edeceğiz. Ben buna inanıyorum. Hiç de kötümser değilim. Bu yaşıma geldim, bu kadar bu toplantılara katıldım. Ben bu toplantılardan mutlaka bir şeyler çıkacağına inanıyorum, bu inancımı da hiçbir zaman yitirmeyeceğim. Hepinize sevgiler, saygılar katıldığınız için.

EK:

TÜRKİYE MİMARLIK EĞİTİMİ POLİTİKASI

Taslak, 13 Kasım 2017

MİMARLIK VE EĞİTİM KURULTAYI IX

Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası Çalışma Grubu

Ayşen Ciravoğlu / Raportör (YTÜ), Berin Gür (TED Ü.),
Deniz İncedayı (MSGSÜ), Derya Oktay (On Dokuz Mayıs Ü.),
T. Elvan Altan (ODTÜ), Emre Aysu (Okan Ü.),
Gaye Birol (Balıkesir Ü.), Güven Arif Sargın (ODTÜ),
İpek Yada Akpınar (İTÜ), Mehmet Şener Küçükdoğu (İKÜ),
Murat Günaydın (İTÜ), Neslihan Dostoğlu (İKÜ),
Nilay Coşgun (Gebze Teknik Ü.), Nur Çağlar (TOBB Ü.),
Nur Esin (Okan Ü.), Nuray Bayraktar (Başkent Ü.),
Ozan Avcı (İTÜ), Sait Ali Köknar (Kadir Has Ü.),
Selahattin Önür (Atılım Ü.), Şebnem Yalınay Çinicı (Bilgi Ü.)

Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası

Taslak, 13 Kasım 2017

Mimarlık eğitiminin ulusal ve uluslararası ölçekte çeşitlenen yapısı nedeniyle, farklı eğitim kurumlarının (altyapıları, öğrenci sayıları, araştırma kaynaklarını da içeren kapsamda) giderek derinleşen çoğulcu yapılarının ortaya konması, gerek dünya gerekse ülke koşullarında gereken mimar profilinin eğitimi için asgari niteliklerin belirlenmesi, farklı eğitim ekollerinin korunması/geliştirilmesi ve öğrenci profilinin giderek değişen/dönüşen niteliğine yönelik ulusal bir politika metninin oluşturulması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu politika metninin gerek vizyoner ve kavramsal yapısıyla yol gösterici olması gerekse de uygulamaya dönük farklı kurum ve ekollerini kapsayacak çeşitlilikte ve eğitimin kalitesini sağlayıcı asgari müştereklerin de çerçevesini çezecek içerikte olması hedeflenmektedir.

Kurultay teması çerçevesinde oluşturulan “Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası Çalışma Grubu” mimarlık eğitiminin mimarlık mesleğinin temel bileşeni olduğuna inanmakta ve ülkemizdeki mimarlık eğitimi üzerine ilkelerimiz ve çağdaş dünyanın fikri yapısıyla uyumlu eğitim felsefemizin ne olması gerektiği üzerine tartışmalar yürütmeyi ve bu yönde üretilecek metinleri mimarlık ve eğitim ortamında paylaşarak irdelemeyi hedeflemektedir.

Çalışma Grubu aşağıda satır başlarıyla belirtilen konularda çalışmaların yürütülmesini kararlaştırmış, kısıtlı zaman içerisinde az sayıda toplantı yapılabilmiş ve elektronik ortamda katkılarının alınmasına çalışılmıştır. Ortaya çıkan taslak metin henüz bir politika metni olarak değerlendirilemez. Sadece politika metninde yer alabilecek başlıkları derleme girişimidir. Bu kapsamda henüz çalışma grubu bünyesinde de etraflıca tartışma olanağı bulamamıştır. Dolayısıyla gerek kurultay katılımcılarının gerekse de kurultay sonrasında gelecek katkılara açıktır. 2015 yılında düzenlenen Mimarlık ve Eğitim Kurultayı VIII’de gündeme gelen ve iki ayrı oturumda ele alınarak geliştirilen “Türkiye Mimarlık Eğitimi Kurulu”nun oluşturulması üzerinde durulmuş ve Kurultay’ın ilgili oturumunda önerinin yeniden irdelenmesi yönünde bir eğilim belirlenmiştir.

Giriş, Tanımlar ve Kapsam

Mimarlık eğitiminin öncelikli asgari koşulu nitelikli bir mekânsal çevre içerisinde yapılmasıdır. Bunun için Mimarlık Politikalarının yaşama geçmesi gerekmektedir.

Mimarın eğitimi süreklilik temel alınarak yapılmalıdır. Bir başka deyişle ilköğrenim çağlarından başlayan, lisans eğitimini ve sonrasındaki yaşam boyu eğitimi

kapsayan bir yapıdadır. Dolayısıyla bu metin sadece üniversiter eğitimi değil, mimar adayının ve mimarın yapılı çevreyle ilgili perspektifini oluşturacak yaşam boyu eğitimi kapsar.

İçinden geçtiğimiz dönemde mimarın ve eğitiminin giderek daha da yaşamsal hale gelen etik, toplumsal ve çevresel sorumluluğu bu metnin ana strüktürünü oluşturmaktadır. Kaliteli bir yapılı çevre için toplumun tüm düzeylerinde olması gerektiği gibi özellikle mesleki sorumluluklar düşünüldüğünde mimarlık eğitiminde de yaşam çevrelerine karşı adil, kapsayıcı ve sürdürülebilir bir bakış açısı geliştirilmesinin gerekliliği açıktır. Kamu yararı meslek ortamının ve eğitiminin esasıdır.

Nitelikler ve Standartlar

Mimarlık eğitiminin farklı metin ve kriterlere, şartlara atıfla esnek, heterojen ve özgün yaklaşımları kapsayıcı asgari niteliklerinin belirlenmesi için gerekenlerin müzakereye açılması. Bu kapsamda önceki kurultaylar kapsamında yapılan çalışmaların yeniden değerlendirilip geliştirilmesi gerekmektedir (bkz. Mimarlık bölümü açılması ve sürdürülmesinde aranacak asgari koşullar üzerine bir araştırma). Öneri başlıklar: Program süresi ve kapsamı, eğitimin kaynakları, program içerikleri.

Ana Başlıklar ve Görüşler

- Ülkemiz ve Dünyadaki Eğitim Ortamını Etkileyen Gelişmeler:
 - Bolonya süreci ve eğitime etkileri;
 - Avrupa'daki değerlendirmeler, ülkemizden farklı yaklaşımlar;
 - Ülkemizdeki yükseköğretim stratejisi üzerine değerlendirmeler;
 - Mimarlık eğitimindeki nicelik sorunu; (Mimarlık eğitiminin en önemli bileşeni olan tasarım derslerinde gereken ideal öğretim üyesi - öğrenci sayısı oranının dikkate alınmadan artırılan öğrenci kontenjanları);
 - 15 Temmuz sonrasındaki OHAL ortamı, kapatılan üniversiteler ve bu üniversitelerden aktarılan öğrencilerle bazı bölümlerde sayıların iyice artması, uzaklaştırılan öğretim üyeleri, vb. sorunlar;
 - Teknolojik gelişmelerin mimarlık eğitimindeki yeri: Teknolojik gelişmelerin sağladığı olanaklarla mimarlık stüdyolarındaki geleneksel eğitim-öğretim yöntemlerinin sorgulanması;
 - Mesleğin değişen koşullarının mimarlık eğitim süreci ile ilişkisi: Kamu-özel sektör, özel bürolar (%17) holding/şirket haline gelmiş bürolar, yabancı şirketler biçiminde çeşitlenen meslek pratiğinin mimarlık eğitimi ile ilişkisinin sorgulanması (Bu sektörler içinde ücretli çalışanların oranı %52'dir)
 - Dünyayla bütünleşmede hareketliliğin azalmasının etkisi

- Disiplinlerarası İlişkiler:
 - Diğer tasarım/planlama gruplarıyla ortak eğitim yaklaşımları;
 - Ortak eğitim arayışlarının meslek ortamına yansımaları;
 - Mimarlık eğitiminin ana omurgasını “tasarım” stüdyosunun oluşturması. Ancak eğitimin çağın gereksinimlerini de karşılayacak entelektüel bir meslek insanı yetiştirecek çok yönlülüğüne vurgu yapılması. Ayrıca ülke şartlarına yönelik ek uzmanlıklar, ileri düzeyde araştırmalar önerilmesi (kimi alanlarda eğitim açısından boşluklar dolması ve bunların farklı disiplinler tarafından doldurulması ortak bir sorun olarak değerlendirilmektedir. Buna en çarpıcı örnekler “Yapı Denetimi” ve “Strüktür” alanında daha çok “mühendislik” alanından kişilerin, “koruma” ve “kentsel tasarım” alanlarında “şehir ve bölge planlama” alanından kişilerin istihdam edilmesidir. Bu durumun uzun vadede önemli sonuçlara yol açacağı açıktır. Meslek alanının genişlemesi için mimarlık eğitim politikaları içinde “müfredat” açısından mesleğin çok yönlülüğüne vurgu yapan bir yaklaşımın benimsenmesi önemlidir.)
- Mesleki Yeterlilik:
 - Mesleğe kabul aşamasının kurumlaşmasının önemi;
 - Uluslararası ortamda farklı sürelerle yapılan eğitimin yarattığı sorunların irdelenmesi; (4 + 0) (4 + 2) (4 + 1) (5 + 0) (3 + 2)
 - Uluslararası akreditasyonun önemi; 4 yıllık eğitimin akreditasyonunun yarattığı sorunlar; uluslararası denklikler;
 - “Nitelikli eğitim” konusunun asgari standartlarla ölçülemeyen yönleri: Örneğin az sayıda öğretim elemanı ile eğitim sürdürmeye çalışan kimi okullarda verilen eğitimin niteliği ile ilgili olarak yapılan tespitler ve ön kabuller;
- Türkiye Mimarlık Eğitimi Ortamında Kurumlaşma Çalışmaları
 - Temsili kurumların eksikliği, var olanların yeterliliğinin irdelenmesi
 - Staj ve Meslek Pratiği Eşgüdüm Kurulu (tasarı halinde): Staj ve Meslek Pratiği Eşgüdüm Kurulu’nun önemi açıktır. Kurulun hayata geçirilmesiyle birlikte “stajlar” aracılığı ile eğitimin niteliği hakkında çarpıcı sonuçlara ulaşılabileceği önemli bir kabuldür. Kurul aracılığı ile elde edilecek staj verileri sonucunda mimarlık meslek alanının ihtiyaçlarının belirlenmesi, nitelik tartışmalarına bir cevap bulunması, müfredatlar arasında karşılaştırma yapılması mümkün olacaktır. Bu nedenle Mimarlık ve Eğitim Kurultayı’nda Staj ve Meslek Pratiği Eşgüdüm Kurulu’nun hayata geçirilmesini sağlayacak bir politika belirlenmesi önemli ve gereklidir.
 - “Türkiye Mimarlık Eğitim Kurulu” oluşturulması.

▪ Kurumsal Yapılanma:

- Üniversiteler arasında çeşitlenme (Girişimci üniversite, Araştırma üniversitesi, vb.)
- Devlet ve vakıf üniversiteleri bünyesinde yer alan mimarlık bölümlerinin farklı sorun alanları (Devlet üniversitelerindeki siyasallaşma, vakıf üniversitelerinde ticarileşme, nicelik ve nitelik sorunu, öğretim elemanlarının sıkça kurum değiştirmesi, taban ve tavan puanları arasındaki farklar vb.)
- Mimarlık bölümlerinin bağlı oldukları fakültelerde yaşanan farklı sorun alanları (Mimarlık Fak., Mühendislik-Mimarlık Fak., Güzel Sanatlar Fak. vb.)
- Mimarlık Bölümlerinin bağlı oldukları fakültelerde yönetim kadrosu sorunu (Yöneticilerin mimar olmaması vb.)

Yeni oluşum önerisi: “Mimarlık ve Eğitim Kurulu”

Ülkemizde mimarlık eğitimi alanında dile getirdiğimiz sorunların üstesinden gelebilmek, birlikte oluşturacağımız “ Türkiye Mimarlık Politikası” ile bağlantı içinde “Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası”nı etkin bir şekilde hayata geçirebilmek için bir platform önerilmektedir. Tüzüksel bağımlılıklar içeren bir yapılanmadan söz edilmemektedir. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı süreçlerinde yapılmaya çalışıldığı gibi sorunlarımızı beraber irdelemek, beraber üretmek ve fikir birliğine varmanın hedeflendiği, tavsiye niteliğinde metinler üreten bir oluşum önerilmektedir.

Bu alanda çalışma yürüten oluşumlar / paydaşlar:

- Mimarlar Odası
- Mimarlık Vakfı / MİVE
- MİDEKON
- MOBBİG
- MiAK
- MİMEKK
- SMGM
- Mim.Ar
- “Staj ve Meslek Pratiği Eşgüdüm Kurulu” (Yeni Oluşum)
- MimED
- Öğrenci Temsilciliği

– ...

Her kurumun kendi içerisinde karar süreçleri vardır, o süreçlerden geçerek kendi kararlarını verecektir. Burada önerilen eğitim ortamındaki paydaşların birbirini ikna ederek süreci geliştirmelerini sağlamaktır. Birlikte oluşturacağımız bu platformla iki yılda bir Mimarlık ve Eğitim Kurultaylarında yürüttüğümüz tartışmalarla sınırlı olmayacak şekilde, daha başka ortamlarda da politika üretmesini hedefleyelim, temsil niteliği yüksek bir oluşum yaratalım.

Neler yapılabilir:

- **Mimarlık ve Eğitim Kurultayı**’nın etkin çalışması örgütlenebilir, gündemi ve teması belirlenebilir;
- YÖK ve ilgili kurumlar nezdinde mimarlık eğitim ortamının güçlü bir şekilde temsil edilmesi sağlanabilir;
- Yıllık ve dönemsel raporlar hazırlanabilir;
- Kamuoyuna yönelik yayın yapılabilir;
- Kurumsal sürekliliğin, bilgi birikiminin sağlanması hedeflenebilir;
- AB, ACE ve UIA nezdinde eğitim ortamıyla ilgili görüşmelerin izlenmesi, katkı yapılması ve duyurulması sağlanabilir;
- AB Genel Sekreterliği (Bakanlığı) bünyesinde yürütülen ve şimdi dondurulan “**Mesleki Yeterliliklerin Belirlenmesi ve Karşılıklı Tanınması Hakkındaki Direktif**” kapsamında görüşmelerin tekrar başlaması halinde tek ve güçlü bir ses verilmesi mümkün olabilir.

Mimarlık ve Eğitim Kurultayı - IX

2. Gün (17 Kasım 2017)

Türkiye Mimarlık Politikası Oturumu

Erkan Karakaya
Oturum Başkanı

Doğan Hasol
Türkiye Mimarlık Politikası Çalışma Grubu'nun Sunuşu

Necip Mutlu
Toplum ve Mimarlık Çalışmaları

Deniz Dkgz
Çalışma Grubu Değerlendirmesi

Tartışma / sorular...

Ek:
Türkiye Mimarlık Politikası

Erkan Karakaya

(Oturum Başkanı)

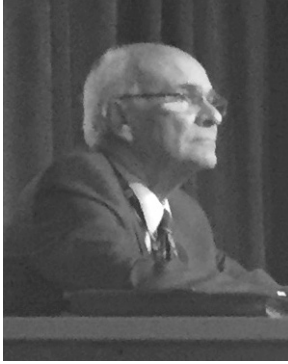
Değerli arkadaşlar, Dokuzuncu Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nın ikinci günü son oturumunda hepiniz hoş geldiniz. Bu oturumumuzda "*Mimarlık Politikası*"nı konuşacağız.

Mimarlık politikası uzunca bir süredir Mimarlar Odası'nın gündemindeki bir konu, hepiniz biliyorsunuzdur. Hatta gündeme 2000'li yılların başında Doğan Hasol Hocamızın yazdığı bir makaleyle girdiğini hatırlıyorum. 2000'li yılların başıydı, "*Mimarlık Politikalarına Doğru*" diye bir metin, bir makale yazmıştı. O makaleyle en azından ben ilk kez duy-

muştum mimarlık politikası konusunu, daha sonra Odamızın hep gündeminde oldu bu mimarlık politikası konusu. O yıllardan sonra 2005 yılında Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nın sonuç bildirgesinin o zamanki başkanımız Oktay Ekinci'nin açıklamasında da şöyle yer almıştı: "*Türkiye'nin mimarlık politikasının olmadığını*" belirterek, "*politikasızlığın mimarlık kültüründen uzak yasadışı kimliksiz şehirler meydana getirdiğini*" söyleyerek açmıştı metni kamuoyuna. Bundan sonra Oda gündeminde yoğun bir şekilde yer alan mimarlık politikası kapsamında hazırlanan metin 27.02.2007 tarihinde İstanbul'da kamuoyuyla paylaşıldı. Bu metnin hazırlanmasında o dönem emeği geçen pek çok arkadaşımız olmuştu. En azından bir kısmını sayabilirim: Doğan Kuban, Behruz Çinici, Doğan Tekeli, Cengiz Bektaş, Doğan Hasol, Şaban Ormanlar gibi pek çok mesleğin duayeni bu konuda katkı koymuş ve bir metin elde etmiştik. Bu metni de bir basın toplantısıyla dönemin Merkez Yönetim Kurulu Başkanı yine Bülend Tuna arkadaşımızın açıklamasıyla kamuoyuyla paylaşmıştık. Amacımız bu metni kamuoyuna mal edip tartıştırmak ve Türkiye'nin bir mimarlık politikasına sahip olması yolunda adım atmaktı. Bu süreç o günden bugüne kadar sürekli Oda'nın gündemindeydi. Son olarak Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nın gündeminde, zaten okuduğunuz gibi Kurultay'a mimarlık politikası ve eğitim politikasının geliştirilmesi doğrultusunda bir temayla gidildi. Şu anda bizim oturumumuzda da mimarlık politikasını tartışacağız. Bu doğrultuda da ilk sözü Doğan Hasol Hocamıza vereceğim, buyurun Hocam.

Türkiye Mimarlık Politikası Üzerine Notlar

Doğan Hasol

Teşekkür ederim. Burada sizlerle birlikte olmaktan mutluluk duyuyorum. Sabahki konuya değinmekte yarar var: 45 defa toplandığı söylendi. Aslında o süreç zaten o tür toplantıları gerektiriyor. Gelelim mimarlık politikası konusuna... Mimarlık politikası konusunda Oda'nın, 2000 yılından bu yana pek çok çalışması oldu. Bu kurultaya hazırlık için toplandığımızda arkadaşlarımıza şöyle bir önerim oldu: "Biz tek taraflı dahi olsa mimarlık politikasını yazalım, nihai bir şekle getirelim. Zaman içinde doğal olarak rötüşler yapılabilir; sonra da, belirlenecek metni bir şekilde uygulamaya koyalım." Politikayı kendi başımıza zaten sürdüremeyiz; devletin bu işin içinde olması gerekir. Nitekim yurtdışında mimarlık konusunda sistemi belirleyen mimarlık yasaları ya da mimarlık politikaları var. Örneğin, Fransa'daki Mimarlık Yasası, ya da Finlandiya'daki Mimarlık Politikası gibi...

Fransız Mimarlık Yasası'nın 1. maddesi şöyledir: "*Mimarlık kültürün bir ifadesidir*". Gerçekten de mimarlık, kültürün en iyi göstergesidir. İşte Winston Churchill'in dediği gibi, "*biz binalarımızı biçimlendiririz, sonra binalar bizi biçimlendirir*". Bunu ben daha genişleterek şöyle diyorum: "*Biz kentlerimizi biçimlendiririz kentliler olarak, sonra da kentler bizi biçimlendirir*".

Şimdi kentlerimizin haline baktığımızda bir perişanlık söz konusu. Bu haliyle şehirlerimiz bizim hakkımızda nasıl bir fikir veriyor acaba? Çok merak ediyorum. Ayrıca herkes, hattâ sorumlu makamda olanlar, ülke üst düzey yönetimi bile bundan şikâyetçi. İşte en üst düzeyde bile "*İstanbul'u biz ne hale getirdik*" diyebiliyorlar. Şimdi sorumlu aramaktan çok, bu işi iyi yapmanın nasıl olacağını belirlemek lazım.

Bir başka örnek: Finlandiya'da ülkenin Mimarlık Politikası var. Bir dönemin başbakanı tarafından ilan edilmiş, ardından gelen başbakanlar, hükümetler o politikayı aynen uyguluyorlar. Metinde, gerekçeler belirtilmiş, altlarında kararlar var. İşte bunlar gibi pek çok ülkenin ya Mimarlık Politikası var, ya da Mimarlık Yasası. Yıllar önce Odamız çeşitli ülkelerin o metinlerini bir kitap halinde topladı. Çok da iyi yapıldı; aranızda o kitabı inceleyenler mutlaka olmuştur; olmanlara da tavsiye ederim, lütfen oradaki politikaları ve yasaları incelesinler.

Şimdi hep yakınıyoruz. Mimarlık, bugün ülkede sancılı meslektir. Öğrenciler sancılı, mimarlar sancılı, mimarların hizmet verdiği kuruluşlar da sancılı. Bu durum nereden kaynaklanıyor? Yanıtı basit: Mesleğin uygulanmasında bir düzenimiz olmamasından. Mimarlar Odası geçtiğimiz yıllarda Mimarlık Yasası için çok çalıştı, çaba gösterdi, ama ilgili Bakanlık aynı duyarlılığı göstermedi. 2009 yılında Kentleşme Şûrası yapılmış, o toplantılara komisyonlar halinde yüzlerce kişi katılmıştı. Şûra Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün konuşmasıyla sonuçlanmıştı. Bizler de görev almıştık. Sonuçta, "Kentsel Gelişme ve Strateji

Belgesi ve Eylem Planı” (KENTGES) adlı bir yol haritası belirlenmişti. Ne var ki o da uygulanmadı; şehirlerimizin perişan hali devam etmekte.

Bizde mimarlık hakkında bir kanun var; onu da söyleyelim: Mimarlık ve Mühendislik Hakkında Kanun. 1938 tarihli, orada sadece meslekî yetkiler yer alıyor.

Bugün bir okullar enflasyonu karşı karşıyayız. Dün de bu sabah da konuşuldu; o konuda söylenenlere eklenecek fazla bir şey yok. Bugünküne benzer bir durumu 1960’lı yıllarda özel mimarlık yüksekokullarıyla yaşamıştık. Orada da yine en büyük çabayı Mimarlar Odası ile İnşaat Mühendisleri Odası birlikte hareket ederek göstermişlerdi. Çok başarılı bir süreç oldu; şöyle: Buradaki genç öğrenci arkadaşlarımı üzmemek istemem, ama o tarihte Mimarlar Odası ve İnşaat Mühendisleri Odası o özel okullardan mezun olan genç mimarları üyeliğe kabul etmediler, onun üzerine mezunlar odaları mahkemeye verdiler. Mahkeme de Mimarlar Odası ile İnşaat Mühendisleri Odası’nın savunmasını aldıktan sonra konuyu Anayasa Mahkemesi’ne iletti. O tarihte Anayasa “*Üniversiteler devlet eliyle kurulur*” diyordu: Bu yüksekokulların hiçbirisi devlet eliyle kurulmamıştı. Sonuçta Anayasa Mahkemesi kararına uyularak bu okulların bazıları kapatıldı; bir bölümü de devlet okulları içinde eritildi. O zaman öyle bir süreçten geçtik. Şimdi şu anda bizde ciddi bir okul enflasyonu var, eğitimde kalite sorunu var, sürelerde ciddi sorunlar var; okulların düzeyleri çok farklı; meslekî yetkinlik konusunda da ciddi sorunlar var.

Bugün eğitimde YÖK sistemi var. YÖK bir 12 Eylül kurumudur. 1980’de Prof. İhsan Doğramacı’nın güdümünde kuruldu ve üniversiteleri disiplin altına almaya ve bir hizaya getirmeye çalıştı. Tıp dışında bütün disiplinlerde öğretim tekdüze 4’er yıl olacak denildi. Böylece bir 12 Eylül kararıyla bütün okullar 4 yıla indi. Mimarlık da o nedenle bu çizgiye geldi. Şimdi bizim sıkıntımız şu: Dün ve bu sabah konuşulan sorunlar belki YÖK kararı ile çözülebilir, ama Mimarlık Politikası meslek pratiğine ilişkindir, YÖK içinde çözülmesine olanak yoktur. O daha güçlü bir irade istiyor. Bazı konular YÖK’e kabul ettirilmiş zaten, onları hızlı bir şekilde izleyip sonuçlandıırırsak yararlı olur. Mimarlık Politikası eğitimden çok, hükümet kararlarıyla ilgili; onları ikna etmemiz lazım. Bunun zor olduğunu biliyoruz. İktidar-Oda ilişkileri hiçbir dönemde iyi olmamıştır. Benim Oda’da görev aldığım 1960’lı yıllarda da iyi değildi, bugün de doğal olarak iyi değil. Oda’nın sürekli olarak mesleğin doğrularını söylemesi iktidarların hoşuna gitmiyor.

Bir anı: İstanbul’un imarı konusu... Demokrat Parti iktidarda ama Başbakan Adnan Menderes daha çok iktidarda... Başbakan 1955’ten sonra “İstanbul’un İmarı” diye bir şey tutturmuştu. “Buradan bakınca şurayı göreceğim” diyor. Yollar genişletiliyor. Yolum genişliği, Menderes’in yerden alıp karşı tarafa attığı taşla belirleniyor. Belediye Meclisi kendisine “Fahri Belediye Başkanı” payesi bile veriyor. Bu süreç içinde Mimarlar Odası’nın yine bir başvurusu var. Mimarlar Odası daha çok yeni. Bir deyişle, o dönemde Oda, Aydın Boysan’ın çantasında, Gündüz Özdeş’in fakülteodaki odasında idi. Çok nazik bir yazı yazıyorlar, Başbakan Menderes’e gönderiyorlar. Diyorlar ki: “*Biz size yardımcı olmak istiyoruz İstanbul’un imarı konularında*”... Hiçbir yanıt gelmiyor. O tarihlerde, İTÜ Mimarlık Fakültesi’nin kurucusu ve Odamızın da bir numaralı üyesi Prof. Emin

Onat milletvekili... Oda yönetimi çaresiz kalınca -Doğan Tekeli'nin "*Mimarlık Zor Sanat*" adlı kitabında da vardır bu- Emin Hoca'ya başvuruyorlar. Diyorlar ki: "*Biz İstanbul'un imarı çalışmalarına katkıda bulunmak istiyoruz. Biz de bir ucundan tutalım.*" Emin Hoca bu konuyu Menderes'e açtığı anda aldığı yanıt şu oluyor: "*Karışmasınlar, Oda'yı kapatırım.*"

Ne yazık ki iktidarlarda hep bu anlayış süregeliyor. Onun için Oda'ya yakın durmayan bazı arkadaşlarımız zaman zaman şikâyetçi olurlar: "Oda devamlı eleştiriyor..." Kardeşim, eleştirmeyip ne yapsın? Bütün bu yaklaşım çabaları gösteriliyor, ama bir sonuç alınamıyor. Ben İstanbul Serbest Mimarlar Derneği başkanırken Kentleşme Şûrası sırasında Bayındırlık Bakanı'nı ziyaret ettim. Mimarlık yasası da konuşuluyor o tarihlerde, konu çok canlı. Bakanın bana söylediği şu oldu: "*Ne olur söyleyin Mimarlar Odası'na, TMMOB'dan ayrılınsınlar*"... Bölünmemizi istiyorlar. Ne kadar bölünürsek iktidarlara için, o kadar iyi oluyor çünkü. Anladım ki hiçbir şey çıkmayacak; nitekim çıkmadı da. Şûradan da bir şey çıkmadı zaten. Geçenlerde de bir Şehircilik Şûrası topladılar; ama ne var ki meslek odalarını bile çağırmadılar. Çok yazık! Ülke yöneticilerinin işe bakış tarzı bu.

Şimdi yine zor bir dönemdeyiz. Mimarlık Politikasının benimsetilmesi çok zor, ama ne var ki biz yola çıkalım, öncelikle bu politikayı yazalım. Mimarlar Odası belki önce kendi üyeleri arasında bunu kullanabilir. Bilemiyorum, benimsetme süreci ayrı bir konu, ama politikanın kesinlikle yazılması gerekir diye düşünüyorum. Bunun için yapılmış çalışmalar var... Oda'nın yıllardan beri yaptığı çalışmalar... Biz çalışma grubu olarak "yapılmış olan çalışmaları derleyelim, onları biraz daha geliştirelim" dedik. Finlandiya'nın mimarlık politikasını örnek aldık. Onlar, kısa tarihlerine karşın, "*Alvar Aalto'nun ülkesi Finlandiya mimarlıklar ülkesidir*" diye yola çıkmışlar ve bu politikayı hükümet olarak hazırlayıp uygulanması için bakanlıklara yaymışlar. Oralarda hükümet değiştiği zaman bütün politikalar değişmiyor, Kamu yönetiminde süreklilik var.

Mimarlık Politikası çalışma grubu Abdi Güzer, Boğaçhan Dünderalp, Bülend Tuna, Bülent Batuman, Cengiz Bektaş, Deniz Dokgöz, Ersen Gürsel, Eyüp Muhcu, Haydar Karabey, Osman Aydın'dan oluşuyor. Ben de raportör olarak görev yaptım. Daha çok biz süreci yazışmalar yoluyla sürdürdük. Çok sık toplanmadık, ama çalışmayı yazışmalar yoluyla yürüttük. Herkes fikrini söyledi, o fikirler bizim çalışma grubumuzun nihai metnine aktarıldı.

Finlandiya örneğinden yararlanarak bir metin hazırladık: Önce bir gerekçe... Size verilen dosyaların içinde var. Gerekçe; "*Türkiye mimarlık politikasına doğru*" başlığını taşıyor. Daha önce yapılmış çalışmalardan bahsediyoruz ve bugün yapılması gerekeni söylüyoruz. Ardından sıra politika metnine geliyor. Mimarlık Politikasının amacını, Mimarlar Odası'nı, mimarlık eğitiminin durumunu anlatıyoruz.

Mimarlar mimarlık politikasına sahip çıkmalıdır, yani öncelikle bunun olması lazım. Sancılı meslek diyoruz. Herkes şikâyetçi, kimse konumundan, durumundan mutlu değil, aynı şekilde öğrencilerin de benzer yakınmaları olduğunu biliyoruz. Kamu yönetimi; yurttaşların sağlıklı, güvenli ve nitelikli çevrelerde yaşama hakkını yerine getirme görevi nedeniyle mimarlık politikasının uygulamasında asli

ve öncü bir role sahiptir. Bunu kendilerine anımsatmak gerekiyor. Öte yandan, toplumsal bilinçlenme lazım, yani toplumun mimarlığı istemesi gerekiyor. Bu toplantıda belirlenecek görüşlere göre politika metni daha da geliştirilebilir.

Mimarlık Politikasının ana gerekçesi şu: Türkiye bir mimarlıklar ülkesidir. Türkiye yüzyıllardan beri bu topraklar üzerinde oluşmuş mimarlık yapıtlarının mirasçısıdır. Hitit de bizim, Göbeklitepe de bizim, Roma kalıntıları da bizim... Kısacası, bu ülkenin topraklarında ne varsa, bunların mirasçısı ve koruyucusu biziz. Bunca deneyim ve birikime karşılık bir kısırdöngünün içindeyiz. Yapılmakta olan işlerden herkes yakınıyor. Kamuda iş dağıtım süreci iyi işlemiyor. Çıkan sonuçlar da, özellikle koordinasyon kurulamadığı için, özellikle de “kentsel planlama, kentsel tasarım, mimarlık” bütünleşmesi sağlanamadığı için iyi olmuyor. Sorunlar eğitimde ve uzmanlık türlerinde de var. Örneğin, içmimarlık... içmimarlık mimarlığın bir uzmanlık koludur; tıpkı tıptaki jinekolog gibi, göz hekimi gibi... içmimar önce mimarlık okuyacak; daha sonra içmimarlıkta uzmanlaşacak. Bunu vaktiyle, rahmetli Utarit İzgi'yle uzunca görüşmüştük; onun da fikri buydu. Genç arkadaşlar Utarit Bey'i bilmeyebilirler belki. Utarit İzgi, bugünkü Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin direklerinden biriydi. Epeyce görüştük o tarihlerde. Ama ne var ki, 1970'te özel yüksekokullardan devralınan öğretim görevlilerine kadro sağlayabilmek için içmimarlık bölümü kuruldu ve ne yazık ki apayrı bir meslek gibi gelişti. Bugünkü durumda içmimarların beklentisi şu: “Mimar binanın dışını yapsın, çekilsin; içini biz yaparız”. Benzer çelişkiler, kentsel tasarım, peyzaj tasarımı gibi uzmanlık dallarıyla ilişkilerde de var.

Bir mimarlık ülkesi olan ülkemizin mimarlık alanında çağdaş, güncel bir mimarlık politikasına bir an önce kavuşma ihtiyacı vardır. Türkiye Mimarlık Politikası'nın ülkemizin uluslararası bağlamda da eşit ve karşılıklı mimarlık hizmeti sunumuna rehberlik edeceği açıktır. İşte sabah konuşuldu: Suriye bile bizim mimarlık okullarından mezun olanları yetkin mimar olarak kabul etmiyor. Avrupa'da da durum aynı. Biz burada mevcut okullarımızda mimarları yetiştirdiğimizi varsayıyoruz, ama onları ABD de, Avrupa da kabul etmiyor. Bırakın Avrupa'yı, Suriye kabul etmiyormuş; böyle bir şey olabilir mi? Bunun yetkililere anlatılması lazım. Türkiye'nin olanakları var, gelecekteki oluşumları var... Bütün bunların iyi değerlendirilmesi lazım.

Hazırladığımız metin şunları kapsıyor: 1. Mimarlık Politikasının amacı; mimarlık nedir? İyi çevre ve iyi mimarlık insanlık hakkıdır. Mimarlığın ülke refahına etkisi vardır; mimari mirasın önemi; 2. Örnek model olarak kamu yapıları... Kamu taşınmazlarının sahibi ve işveren olarak devletin rolü; 3. İnşaatla devlet yatırımları ve finansmanı; 4. Kültür, eğitim, öğretim. Mimari mirasımız kültürel ve sanatsal yaşamımızın bir parçası olarak mimarlık; temel kültürel eğitim; mimarlık eğitimi... Mesleğe kabul sistemi, yetkinlik konusu, sürekli mesleki eğitim; 5. Araştırma ve Mimarlık. Mimarlık ve İnşaat kalitesi... Yapılar bitiyor, ama mimarisinden memnun olmadığımız gibi inşaat kalitesinden de değiliz. Örneğin, kamu yapılarının belirleyicisi devlet. İhale Kanunu 2003 yılından beri 42 kez değiştirilmiş. Tam bir yaz-boz... Olacak şey değil bu; 6. Toplumda mimarlık bilincini artırmak, İletişim, Teşvik ve Ödüllendirmeler; 7. Politika hedef ve ilkeleri... Hedefler, ilkeler, sıralanıyor.

Türkiye Mimarlık Politikası'nın yürütülmesi kuşkusuz, işin en güç yanı. Buna nasıl bir çözüm bulabileceğimizi henüz bilmiyoruz, ama en azından yola çıkmamız, bizim politikamız budur diye ilan etmemiz gerekiyor. Burada iki engel var: Biri siyasal iktidar; onlar paylaşmayı sevmiyorlar. İhale Kanunu 42 kez değişiyorsa, bunun bir nedeni olmalı onların açısından. Bizim istediğimizse, kamu yapılarının hepsinin tıpkı Almanya'daki gibi yarışmayla yapılması: Sınırlı yarışmalar, genel yarışmalar, uluslararası yarışmalar... Bizde böyle bir şey yapılmıyor. İşler genellikle müteahhide veriliyor. Müteahhit kendi mimarını seçiyor. O müteahhit televizyon reklamında masanın üstünden bütün projeleri şöyle sıyırıp yere atabiliyor. Adamın kendisi için seçtiği isim zaten "yaşam mimarı", tıpkı Menderes'in fahri belediye başkanı olması gibi...

Hazırladığımız metinde açıklamalar var: "Mimarlık nedir?" türünden. Bunları anlatacak değilim. İyi çevre ve iyi mimarlık insan hakkıdır. Mimarlığın ülke refahına etkisi vardır. Mimari mirasın önemi; mimari mirasımızı da korumak zorundayız. Mimari mirasta da bazen din, dil, ırk ayrımı yapılıyor. Yani Bizans yapılarını restore edemezsiniz gibi... Ne demek bu? Hiçbir şey demek değil, Bizans yapıları bizim, Süleymaniye ne kadar bizimse, Ayasofya da o kadar bizim; bu toprağın malı ve onları korumak insanlık borcumuzdur.

Ondan sonra... Örnek model olarak kamu yapıları, kamu taşınmazlarının sahibi olarak devletin rolü; devlet yatırımları ve finansmanı... Ne yapıldığından çoğu kez haberimiz bile olmuyor. İşte mesela, Cumhurbaşkanlığı Sarayı yapılıyor. Hangi mimara, hangi yarışmayla verilmiş? Ortaya çıkan ürün gerçekten Türkiye Cumhuriyeti'nin Başkanlık Sarayı olmaya yaklaşıyor mu? Bunlar hiç konuşulmuyor...

Yönlendirme ve Denetim, inşaat mevzuatı ve ona ilişkin öteki resmi mevzuat çok önemli... Mimarlığın kültürel ve sanatsal yaşamımızla da ilgisi var. Temel kültürel eğitim, mimarlık eğitimi... Mimarlık okulları, mesleğe kabul prosedürü, sürekli mesleki gelişim... Araştırma ve mimarlık, inşaat kalitesi, mimarlık yarışmaları... Bunlara da eğildik, kamu ihale sistemine değindik. İletişim, teşvik ve ödüllendirmeler... Bunların kamu kesiminde de yapılmasında büyük yarar vardır.

Politikanın hedeflerini şöyle özetledik: Yurttaşların iyi bir çevreye sahip olabilmeleriyle ilgili anayasal hakların gerçekleştirilmesi için olanaklar yaratmak, mimarlık eğitimini ve kamuoyu bilincini desteklemek; yurttaşların kendi çevreleriyle ilgili sorumluluk ve haklarını gerçekleştirmelerine yardımcı olmak; kamu yapıları ve taşınmaz malların yönetiminde yüksek kalite standartları saptamak ve böylece tüm inşaat sektörü için bir model oluşturmak. Kamunun özel kesime model oluşturmak gibi önemli bir görevi olduğunu da vurguladık. Mimarlık eğitimini yeniden AB standartlarında bir düzene sokmak; Araştırma-geliştirme çalışmaları ve yenilikleri desteklemek; kamu kurumlarının, mimarlık politikasında açıklanan hedeflere uyumunu sağlamak; mimari miras ve yapı çevrenin gelişimiyle ilgili sorumluluğu kültür tarihi ve mimarlık üzerine kurulu kapsamlı bir yaklaşımın bir parçası olarak iyileştirmek.

Bazı ilkeler belirledik ve bunları sıraladık. Sonra da şöyle bir yol izledik: Bütün bunlar gerekçe ve sonradan konunun açılması olarak ortaya konuluyor tıpkı

Finlilerin mimarlık politikası metnindeki gibi. Onlar açıklama maddelerinin aralarına kararları sıkıştırmış. Biz kararlar noktasına kadar geldik, daha ileri gitmek istemedik. Çoğaltılacak maddeler mimarlık, mimarlık eğitimi ve yetkinlik, koruma vb. gibi... Her birinin alt açımları olacak. Örneğin, eğitim... Mimarlık okulları arasında nitelik belirlenmesi için akreditasyon sistemi bir an önce kurulmalı. Üniversitelerde mimarlık eğitimi süresi AB kuruluşlarınca kabul edildiği gibi en az 5 yıl olmalıdır; mesleğe kabul ve yetkinlik için de öngörülebilecek staj, sınav ve benzeri süreçlerin yapılması söz konusudur. Kararlara ilişkin bu son bölüm yazılmaya muhtaç, ama bir tartışmadan sonra belki. Metinde kamuya kabul ettirilebilecek bir dilin de kullanılması lazım kuşkusuz.

Bizim çalışmamız şu anda bu noktada; Oda'da, Mimarlık Politikası için yeterince birikim var. Nasıl sonuçlandırırız bilmiyorum; cesaret diliyorum. Teşekkür ederim dinlediğiniz için.

Erkan Karakaya

Teşekkür ederim Hocam. Şimdi konuşma sırası Necip Mutlu arkadaşımızda, Konuşmasının başlığı **“Toplum ve Mimarlık Çalışmaları”** üzerine buyurun.

Toplum ve Mimarlık Çalışmaları

Necip Mutlu

Değerli katılımcılar, ben de sözlerime bu Kurultayı düzenleyen Mimarlar Odası ve ODTÜ Mimarlık Fakültesine teşekkür ederek başlamak istiyorum. Bugünkü sunumumda “Toplum ve Mimarlık Çalışmaları” başlığı altında Mimarlar Odası’nın bu alandaki çalışmalarını, uluslararası süreci ve bu gündemde yer alan temel konulara değineceğim.

Mimarlar Odası kurulduğu tarih olan 1954 yılından bugüne kadar toplum ve mimarlık çalışmalarını yürütmüş, mimarlığın kamusal sorumluluğunu gündeme getirmiş ve kamuoyu oluşturmuştur. Bu kapsamda kentlerimizi, kıyılarımızı, ormanlarımızı, doğal ve kültürel değerlerimizi korumaya yönelik çalışmalar yapmış, kamu yararına aykırı uygulamalara karşı yasal ve hukuksal girişimlerde bulunmuştur. Toplum ve mimarlık çalışmaları kapsamında “Çocuk ve Mimarlık,” “Özürllüler

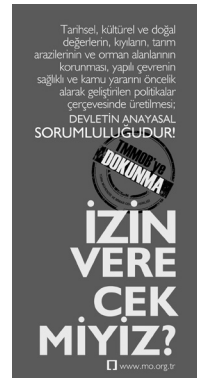

ve Mimarlık,” “Göç ve Mimarlık,” “Yoksulluk ve Mimarlık” ve “Kentleşme Politikaları” gibi pek çok konu çeşitli ortamlarda odamızın gündeminde yer almış ve almaya devam etmektedir.

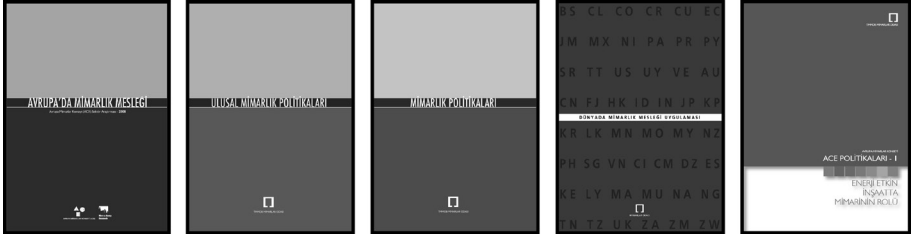
Mimarlar Odası toplum ve mimarlık alanında önemli bir tartışma zemini yaratmasını umduğu “Türkiye Mimarlık Politikasına Doğru” metnini biraz önce Doğan Hasol anlattı, ben çok kısa geçeceğim. Mimarlar Odası 2006 yılında bir kampanyayla Türkiye mimarlık kamuoyunun değerlendirmesine sunmuştur. Bu kampanya kapsamında basın toplantısı düzenlendi, basından köşe yazarlarıyla görüşüldü, gazete ekleri hazırlandı, gazete ilanları verildi, şube ve temsilciliklerimiz aracılığıyla kampanyanın tüm yurttaki yaygınlaştırılması sağlandı. Bu kapsamda hazırlanan afişleri görüyorsunuz.

Mimarlığın toplumsal sorumluluğu bağlamında günümüz dünyasında toplumun yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik Türkiye mimarlık politikası oluşum süreciyle başını kurmayı amaçlayan çalışmalar, bu içeriğe uygun temaların işlenmesi her zaman odamız gündeminde yer almıştır. Ulusal mimarlık politikaları, mimarlık ürünleri ve yapı çevrenin niteliğinin kamu yararına olduğu düşüncesinden hareketle mimarlık uygulamalarında standartları yukarıya çekme hedefini hükümet politikalarıyla bütünleştirme amacını taşımaktadır. Toplum ve mimarlık çalışmalarının ana metinlerinden birisi olması gereken Türkiye mimarlık politikası metni her zaman mimarlık kamuoyunun gündeminde yer almalıdır.

Mimarlar Odası 2006 yılından itibaren Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu'nun toplantılarına üye olarak katılmıştır. İlk olarak 2006 yılında mimarlıklar ülkesi olarak anılan Finlandiya'da yapılan toplantıya katıldık. 6 ayda bir Avrupa Birliği dönem başkanlığını üstlenen ülkede ilgili bakanlıklar, meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla yapılan bu toplantılarda üye ülkelerin ulusal mimarlık politikaları kapsamındaki çalışmaları ve bu alana katkı verecek sunumlar yapılmış, tartışma ve değerlendirme ortamları sağlanmıştır. Bu toplantılara Mimarlar Odası'nın yanı sıra Türkiye'den Bayındırlık ve İskân Bakanlığı temsilcileri de katılmıştır. Mimarlar Odası olarak hazırladığımız "Türkiye mimarlık politikası" metnini İngilizceye çevirerek broşür haline getirdik, Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu toplantılarında sunduk ve Uluslararası Mimarlar Birliği başta olmak üzere uluslararası ortamlarla paylaştık. Ayrıca Avrupa ülkeleri başta olmak üzere birçok ülkenin ulusal mimarlık politikalarının incelenip Türkçeye çevrilerek derlenip bir kitap haline getirildi. Biraz önceki Doğan ağabeyin sunumunda bahsettiği bu kitabı ekranda da görüyorsunuz. Ulusal

mimarlık politikalarının dünya örnekleri Türkiye mimarlık ortamında birçok çalışmada kaynak oluşturmıştır. Yaklaşık 10 yıl önce yapılan dünya örneklerinin yayın haline getirilmesi çalışması güncellenerek Türkiye mimarlık ortamına sunulması güncel belgeleri takip etmek açısından çok önemlidir.

Avrupa Mimarlar Birliği ACE 1995 yılında Avrupa'da yapı çevre için öneriler içeren beyaz kitap olarak ifade edilen "Avrupa Mimarlık ve Yarın" kitabını ve yine ACE 2004 yılında "Beyaz Kitap"ın devamı niteliğinde "Mimarlık ve Yaşam Kalitesi" kitabını yayınlamıştır. Her iki kitapta da Avrupa bütününde mimarlık ve yaşam kalitesinin yükseltilmesine yönelik saptamalar ve hayata geçirilmesi için öneriler yer almıştır. Ayrıca Avrupa'da çeşitli ülkelerin mimarlık politikaları belgelerinin ortaklaştırılarak Avrupa Mimarlık Politikası belgesi üretilmesi hedeflenmiştir.

Uluslararası Mimarlar Birliği her yıl ekim ayının ilk pazartesi gününü Dünya Mimarlık Günü olarak belirlemiştir. UIA tarafından belirlenen tema kapsamında üye ülkeler çeşitli etkinlikler düzenlemektedir. Her yıl belirlenen temalarla bütün dünyada mimarlık, kentleşme, çevre ve benzeri konu başlıklarında dünya çapında kamuoyu oluşturulması ve toplumların bilgilendirilmesi amaçlanmaktadır. Türkiye’de de Mimarlar Odası Genel Merkezi ve şubeleri Dünya Mimarlık Günü’nde bir hafta ve hatta iki haftaya yayarak “Mimarlık Haftası” adı altında mimarlığın toplumla buluşabildiği birçok kapalı ve açık alan etkinlikleri düzenlemektedir.

Kentli Hakları

Kentli hakları en geniş şekilde Avrupa Konseyi’nin kentsel politikalarından yola çıkarak oluşturulan Avrupa Kentsel Şartı’nda yer almaktadır. Avrupa Konseyi Avrupa Yerel Yönetimler Konferansında Mart 1992’de kabul edilen bu belge yerleşimlerdeki yaşamın daha da iyileştirilmesini amaçlamakta ve dört temel konuya ağırlık vermektedir. Bunlar fiziki kentsel çevrenin iyileştirilmesi, mevcut konut stokunun iyileştirilmesi, yerleşim birimlerinde sosyal ve kültürel olanakların yaratılması ve toplumsal kalkınma ve halk katılımının özendirilmesi olarak sıralanmıştır.

Burada gördüğünüz listede güvenlikten başlayıp eşitliğe kadar giden bir dizi Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu’nda yer alan maddeler yer almaktadır. Bunlarla ilgili bazı açılımlarda bulunacağız.

Güvenlik: Güvenlik olabilenin en üst düzeyde suç, şiddet ve yasadışı olaylardan arındırılmış emin ve güvenli bir kent beklentisi kentlilerin diğer birçok isteğinin önünde gelmektedir.

Kirletilmemiş, Sağlıklı Bir Çevre: Kentli hava, gürültü, su ve toprak kirliliği olmayan doğası ve doğal kaynakları korunan bir çevre özlemi içindedir ve böylelikle bir çevrede yaşamını sürdürmeyi doğal bir hak olarak görmektedir. Yerel yönetimler doğal miraslarını dikkatle koruyan ev sahipleri olmalıdır. Ayrıca kaynak kullanımını iyileştirmek, çevre kalitesini yükseltmek, temiz ve sağlıklı yerel yönetim ulaşım ve tüketimi teşvik ederek doğal yapıları korumakla yükümlüdür.

Konut: Konut hakkı, konut bireye ait kişisel bir mekân olup ikamet edenin kentsel varlığının temel simgesi, toplumun temel yaşama birimidir. Konut stoku kentin yapılaşmış alanının büyük bir bölümünü kaplar. Konut bir insanın yaşamında sahip olmak için en büyük bedeli ödediği harcama kalemi olup çalışma, dinlenme ve ulaşımıyla birlikte kent yaşamının temel işlevlerinden biridir. Bu alanda yerel yönetimlerden temel beklenti mahremiyet ve dokunulmazlığın garanti edildiği sağlıklı, satın alınabilir yeterli konut stokunun sağlanmasıdır.

Dolaşım ve Ulaşım: Yeni düzenlemeler getirilmezse, dolaşım konusunda araç trafiği, özellikle de özel araçlar ve kamyonlar sadece kentleri tahrip etmekle kalmayacak, sera etkisiyle tüm çevrenin zarar görmesine de katkıda bulunacaktır. Araçlar ayrıca kentleri gürültü, rahatsızlık, ruhsal ve fiziksel tehlike, çevre estetiği ve sosyal alanların yok olması, hava kirliliği gibi sorunlarla tehdit ederler. Sokağın yaşanabilir sosyal bir mekân olarak kaybı kentte güvensizliğin artması ve kentsel bozulmayı da beraberinde getirir.

Sağlık: Kent ölçeğinde sağlık koşulları çevrenin beden ve ruh sağlığının korunmasında yardımcı olacak biçimde tasarlanması ve donatılmasıyla sağlanabilir. Buysa kapsamlı kentsel çevre politikaları oluşturarak atıkları yöneterek, kentsel çevreyi sürekli gözlem altında tutarak, özürülere özel hizmet sağlayarak ve genel olarak toplumun gelişimi ve sosyal yenilenmeyi tesis ederek mümkün olabilir.

Spor ve Dinlenme: Temel düzeyde spor yapabilen birçok kişi özgüvenlerini geliştirmek ve kişisel bütünlüklerini oluşturmak için sporla ilgilerini sürdürmeye gayret ederler. Yaş, yetenek ve gelir durumu ne olursa olsun her birey için spor ve boş vakitlerini değerlendirebileceği olanaklara ulaşması ve tüm kent sakinlerinin eğlence, dinlenme ve spor faaliyetlerinde yer alma hakkı vardır.

Kaliteli Bir Mimari ve Fiziksel Çevre: Bir kentin karakteri onun çağdaş mimarisi ve tarihi dokusundadır. Bir kentin çekiciliği, mevcut yapılarının sağlıklılaştırılması ve yenilerinin birbiriyle ve çevreyle çekici ve uyum içinde olmasıyla artırılır. İyi tasarlanmış ve planlanmış açık alanlar kentin çekiciliğini arttırdığı gibi yaşamına ve ekonomisine de katkıda bulunurlar. Toplum için bir çeşit yaşama mekânı oluşturarak kolektif yaşamı sağlar, insan boyutunu kentin yaşamına katar. Kaliteli kent çevrelerinin oluşturulmasında meskûn alanların hava, su, toprak ve yeraltı kirlenmelerine karşı korunması, tampon bölgeler, parklar, bahçeler oluşturulması, rahatsızlık yaratan ağır trafiğin kentten ayrılması ve çeşitli kültürel ve sportif etkinliklerin gerçekleşmesi diğer önemli yardımcı etkenlerdir.

Katılım: Yerel demokrasilerde halkın katılım hakkı saklıdır. Halk bu hakkını karar verme yetkisine sahip seçilmiş temsilciler aracılığıyla kullanır. Bu kişilerde aldıkları yetkiyi yöre halkının refahı için geliştirilecek politikalar, programlar ve projelerin uygulanması için kullanırlar. Yerel demokrasinin kökleri halktır. Halk toplumu yönetmek ve planlamak için alınan kararlarda yerel kamu yöneticilerinin ve seçilmiş temsilcilerinin ortaklarıdır.

Planlama: Kent planlama kentin fiziki, sosyal, ekonomik ve çevre değerlerini kapsayan projelerin, programların, stratejilerin veya planların geliştirilerek değerlendirildiği bir alandır.

Ekonomik Kalkınma: Tüm yerel yönetimler doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik kalkınmaya katkı konusunda sorumluluk sahibidir ve olmalıdır. Çalışma yaşına gelmiş her birey kendi olanaklarıyla kent yaşamının sunabildiği çalışma fırsatlarını değerlendirme hakkına sahiptir. Kent sakinleri özellikle ilk işlerini arayan genç insanlar yerel yönetimlerin diğer devlet kurumları ve özel sektörle işbirliği içinde iş olanakları yaratabileceği ve kolaylaştırılabileceği beklentisindedir. Bu nedenle yerel yönetimler kentte ekonomik kalkınmayı teşvik edecek koşulları yaratmak, girişimcilere yardımcı olmak için gerekli olanakları sağlamakla da yükümlüdür.

Doğal Zenginlikler ve Kaynaklar: Yerel doğal kaynak ve değerlerin yerel yönetimlerce akıllı, dikkatli, verimli ve adil bir biçimde yaşayanların yararı gözetilerek korunması ve idaresi gerekmektedir. Sürdürülebilir kalkınma ilkesi kapsamında yerel idareler sınırlı kaynakları enerji, su, hava, toprak, hammadde, besin idareli kullanmakta hassas davranmak ve aynı zamanda kendi sınırları içinde oluşan evsel ve tehlikeli atıkları başka alanlara taşıyarak gelecek kuşaklara miras bırakmak yerine gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

Kültür: Her yerleşmenin korunması ve vurgulanması gereken bir kimliği vardır. Yerleşimin bölgesel ilişkileri, konumu, nüfusu, fiziki sınırları, çevresi, iklimi, formu, yapısı, kökeni, tarihi, işlevleri ve benzeri faktörler bir yerleşimin diğerinden farkını ortaya koyar. Bunlar arasında yapılaşmış çevrenin ayrı bir önemi vardır. Kentsel mimari çağlar boyu önemli ve değerli olagelmiş, tarihi yapı mirası olup kentin kimliğini ve yaşanmışlığını en somut öğeleridir. Bu miras insan becerisinin ürünü sanatsal ve kültürel değer taşıyan taşınmaz varlıklar olabildikleri gibi konum, topografya ve iklim koşullarında oluşan doğal varlıklar da olabilirler.

Kentlerdeki Özürlülere Yönelik Engeller: Her kentlinin en temel hakkı kentteki tüm sosyal aktivite ve olanaklara yaş, bedensel ve zihinsel kabiliyetlerine bakılmaksızın kendi özgür iradeleriyle erişebilme hakkıdır. Ancak genel bir kural olarak kentlerimiz öncelikle ve elden geldiğince mevcut çalışan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamak için imkânlar sunar. Özürlü kişilerin temel kişilik haklarını kullanabilmeleri diğer kent sakinlerinin anlayış ve rehberliğiyle mümkündür.

Toplum ve Mimarlık

Mimarlığı toplumsal yaşamın ve kültürün maddi ve moral gereksinimlerine göre yapı, toplu yapı ve kent biçimlendirmesi, tasarımı, üretimi, kullanımı ve yeniden kullanımı kolektif süreçleri ve sonuçlarını kapsayan ve güzel sanatlar ağırlıklı bir kültür faaliyeti olarak tanımlıyoruz. Bu tanım doğal olarak bizlere yapıllı çevrelerimizin biçimlenmesinde önemli bir sorumluluk yüklemektedir. Mimarlık mesleği en temelde insana ve çevreye saygılı yapılar yapmakla yükümlüdür. Yapı elde etme sürecinde toplam kaliteden bahsederken tek bir yapının değil, yaşam çevresinin toplam kalitesini gözeterek hareket etmemiz gerektiğini düşünüyoruz.

Mimarlık ve Kentlerimizin Yaşam Kalitesi: Kentleri yaşanılır kılan, yaşam kalitesini yükselten, yaşayanları mutlu eden kriterler vardır. Bunlar kentin konulan ve yaşanan tarihi mimarisi, çağı yansıtan yapıları, insanca ve etkin

ulaşım sistemi, yürüme ve bisiklet yolu ağları, yeşil alanlar, buluşma yerleri, meydanlar gibi öğelerdir. Bu kriterlerle kentlerimize baktığımız zaman gelecek için karamsar olmamıza yol açan bir manzaryla karşılaşırız.

Toplum ve mimarlık konusunda öncelikle toplumun mekânla, kentle ilişkisinin irdelenmesinin önemi üzerinde durmamız gerekiyor. Kentler sosyal gelişmelerin, kültürel etkinliklerin, uygarlıkların oluşup yoğunlaştığı merkezler olarak kentlilik bilincini etkiler. Kentlerin mimari örgüsü bir yandan orada yaşamış, o kentleri biçimlendirmiş olan toplumun tarihsel gelişimi ve kültürel düzeyini yansıtır mimari miras oluştururken, bir yandan da içinde yaşayanların davranış ve yaşam biçimini belirler. Bir kentin gerçek sahibi o kentte yaşayan, kentle bütünleşen ve kendisini kente ait hisseden kişilerdir.

Kentlilik kültürünün ve kentlilik bilincinin geliştirilmesi yönünde yerel yönetimlerin ve merkezi kurumların çalışmaları olmaktadır. Mimarlar Odası kentlilik bilincinin geliştirilmesinde mekânsal sorunların önemi konusunda vurgu yapmakta, toplumun mekânla ilgilerini sağlamaya çalışmaktadır.

Çocuk ve Mimarlık: Kentlilik bilincinin kenti karşı duyarlılığı nasıl geliştireceği noktasında her yaştaki çocuğu mimarlık ve tasarım kültürünün verilmesine yönelik çocuk ve mimarlık çalışmaları çok önemlidir. Bu başlık çerçevesinde şubelerimiz tarafından birçok etkinlikler, yarışmalar ve geziler düzenlenmektedir. Ayrıca her yıl ilkokullar, ortaokullar ve liselerde öğrencilerle buluşarak atölye çalışmaları ve sunuşlar yapılmaktadır.

Uluslararası Mimarlar Birliği Çocuk ve Mimarlık Çalışma Grubu üyesi olarak katılım sağladığımız ve ortak faaliyetler de sürdürdüğümüz bir yapılanmadır. Bu kapsamda Uluslararası Mimarlar Birliği Çocuk ve Mimarlık Çalışma Grubu her 3 yılda bir üye ülkelerin çocuk ve mimarlık alanında bir çalışma yapan kişi ve kurumlarının katılımına yönelik Uluslararası Golden Cube, Altın Küp Yarışması düzenlemekte ve daha sonra sergi haline getirerek Dünya Mimarlık Kongresinde sergilemektedir. Çocukların kentlilik bilincine ulaşması yönünde gelişim sağlamasını, mimarlığı sevmesini ve bu çalışmaların sonucunda duyarlı düşünebilen ve sorgulayabilen, çevrelerine ilişkin izlenim ve özlemlerini özgürce ifade edebilen kentlileşme, yapı çevre üzerine gözlemler yapabilen gençlerin eğitime yardımcı olması hedeflenmektedir.

Göç ve kent yoksulluğu: Değişik nedenlerle kentlere göçün devam ettiğini, bunun da etkisiyle kent yoksulluğunun her geçen gün arttığını gözliyoruz.

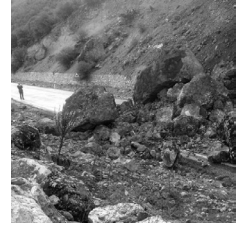
Mimarinin yoksulluk üzerine, özellikle kent yoksulluğu üzerine bir söyleminin olması, programında bu konuya yer vermesi kaçınılmazdır. Kentlerin giderek büyümesi ve kent nüfusunun artmasıyla mega kent kavramı ortaya çıkmış ve sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Çöküntü alanları gecekondu bölgeleri oluşturmakta, kent nüfusunun büyük bir bölümü sağlıksız, kaçak yerleşmelerde oturmakta ve yoksulluk içinde birçok şeyden yoksun olarak yaşamaktadır. Bu yaşam biçimi de toplumsal sorunlara yol açmakta, umutsuz insanlar ortaya çıkarmaktadır. Yoksulluk denildiğinde anlaşılması gereken toplum kesimi, konutu olmayan, düzenli işi olmayan, yardım beklentisi içinde olan ve ailenin çözümlüne süreci içinde olduğu kesimdir. Yoksulluk sadece maddi bir olgu değildir, aynı zamanda birçok şeyden yoksunluğu da beraberinde getirir.

Özürllüler ve Mimarlık: Kentlerimizdeki mekânsal düzenlemelerin özürllerin kent yaşamına katılmasına çok elverişli düzeyde olmadığını biliyoruz. Nüfusunuzun yüzde onu civarında özürllü vatandaşımızın bulunduğu önemli bir kısmının ortopedik özürllü olduğunu ve bunun yoksullar arasında daha büyük oranda olduğunu öncelikle belirtmemiz gerekiyor. Ayrıca yaşlı ve çocuklu kişilerin de toplum yaşamına katılımını zorlaştıran mekânsal engellerin giderilmesi yönünde çalışma yürütülmesi, doğru bir tasarımın alınması ve uygulanması yönünde çağrı yapılması oldukça geniş bir toplum kesimini ilgilendirmektedir.

Afetler ve Mimarlık: Ülkemizin en güncel sorunlarından birisi olan afetler, özellikle de deprem konusu üzerinde titizlikli durmamız gereken bir konu olarak gündemimizdedir. Afetlerin çoğunlukla yapılaşma kararlarının yanlışlığı nedeniyle çok acı sonuçları olmaktadır. Böylesi ortamlarda kentlerimizdeki yapılaşma sorunları gündeme gelmekte ve sorgulanmaktadır. Toplum ortalık-taki bilgi kirlenmesinden rahatsız olmakta, sağlıklı bilgi edinmek istemektedir. Toplum ve mimarlık kapsamındaki bu değerlendirmede afet ve mimarlık konusuna da değinilmesi kaçınılmaz olarak yer almaktadır. Kamuoyunda uyarılanan sağlam ve kaliteli mekân arayışı konusundaki duyarlılığın değerlendirilmesi önem kazanmaktadır.

Çevre ve Mimarlık: Küresel ısınma ve buna bağlı çevre felaketleri her geçen yıl daha yoğun olarak yaşanmaktadır. Bu kapsamda çevre konularının daha sık gündemimize gelmesi ve konunun meslektaşlarımızca içselleştirilmesi ve çevreye daha duyarlı bir mimarlığın yapılabilirliği tartışılması kaçınılmaz olacaktır.

Toplum ve mimarlık çalışmaları kapsamında genel bir panorama sunmaya çalıştım. Bu çalışmaların karşılık bulması için toplumda mimarlık kültürünün yerleşmesi, benimsenmesi, mimarlık değerlerinin sadece ilgili kişi ve kurumlar tarafından değil, herkes tarafından içselleştirilmesi gerekir. Yeterli kültürel birikime sahip birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış bu coğrafyanın iyi mimarlıkta buluşması için tüm paydaşlarla birlikte çaba gösterilmesi ve toplum tarafından talep edilmesi gerekir.

Burada sözlerime son verirken önümüzdeki süreçlerde toplumla dayanışma içinde mimarlık politikalarında yer alan ilkeler çerçevesinde çalışmalar sürdürülmesini diliyorum. Teşekkür ederim.

Erkan Karakaya

Necip Bey'e teşekkür ediyoruz. Şimdi son konuşmacımız Deniz Dokgöz arkadaşımız, **Mimarlık ve Eğitim Kurultayı Çalışma Grubu** adına **değerlendirmeyi** sunacak arkadaşımız.

Çalışma Grubu Değerlendirmesi

Deniz Dokgöz

Merhabalar, ben de öncelikle hem Mimarlar Odası'na, hem de Ortadoğu Teknik Üniversitesi'ne çok teşekkür ederim bu olanağı sundukları için. İki günlük konuşmalar zaten bize birçok şeyi irdeleme ve değerlendirme şansı tanıdı. Aslında benim bugün yapacağım konuşma, Doğan Bey'in de bahsettiği gibi hem yazışmalardan, hem de kısa metrajlı toplantılardan süzülen notlar şeklinde olacak. Konuşmanın özünde konuyu akademik alan, mesleki alan ve eğitim alanı gibi üç ana eksen üzerinden tariflemeye çalıştım. Aslında anlatacağım şeylerin birçoğu konuştuğumuz, tartıştığımız, üzerine görüş

bildirdiğimiz konuları içeriyor. Dolayısıyla bazı şeyler yeni değil, ama bazı gördüğünüz şeylerin yeni olabileceğini tahmin ediyorum.

Mimarlar Odası bugüne kadar gelen süreçte hem yayınladığı yayınlarla, kitaplarla, hem de bize şu anda vermiş olduğu tekste de artık Türkiye'nin mimarlık politikasının oluşma sürecinin tamamlandığını, bunun deklare edilmesi gerektiğini, dolayısıyla bu politikanın temel taşlarının oluştuğunu düşünüyor. Dolayısıyla bu noktadan sonra bu politikanın mimarlık ve yapıyı çevreyle ilgili tarafından nasıl benimseneceği, sahiplenileceği ve geliştirileceğinin konuşulması gerekiyor. Ben buradan hareketle, yani toplumsal ve kültürel yaşamımıza da bunun getireceği desteklerle birlikte mimarlık hizmetlerinin hem eğitim, hem mesleki alan, hem de dediğim gibi kültür alanı üzerindeki oynamalarını ele alacağım.

Özünde "Türkiye mimarlık politikası hayata geçiyor" söylemi genel bir çerçeve tanımlıyor. Bu genel çerçevede çeşitli maddelerden oluşuyor. Bu maddeler; toplumsal, kültürel yaşamımızda mimarlığı ve mimarlık hizmetlerini etkin kılmak, yaşam yerlerimizin mimarlık kültürü ve hizmetinden yoksun bırakılmış mevcut durumunu tersine çevirme potansiyellerini elde etmek, toplumu mimarlığın sanatsal, kültürel, insancıl ve işlevsel özellikleriyle yeniden buluşturmak gibi hedefler çerçevesinde ortak bir sorumluluk bilinci yaratmak. Dolayısıyla bu söylemler Türkiye mimarlık politikasının genel çerçevesini özetlemekte.

Konuşmamın içeriğini genel çerçevenin biraz önce bahsettiğim üç ana eksen üzerindeki dokunuşları oluşturmakta. Bu alanlar ve tanımladığı içerik ise, yapı üretim pratiğini ele aldığım mesleki alan; bugün birçok konuda konuştuğumuz öğrenci, akademisyen ve üniversiteleri kapsayan eğitim alanı ve mimarlığın toplumla buluşma noktasını tarifleyen kültürel alan. Mesleki alana baktığımız zaman bu alan aslında mimarlık ortamının temel aktörlerinin yer aldığı alanı oluşturuyor. Buradaki üretim modelleri üzerinden temel beklentinin nasıl karşılanacağına dair ciddi adımların atılması gerekiyor. Eğitim alanına geçtiğimiz zaman daha iyi bir eğitim mimarlık eğitimi için nasıl eğitim modellerinin kurgulanması gerektiği, kültür alanı dediğimiz noktadaysa, mimarlık kültürüyle toplum, mimarlık hizmetiyle kullanıcı arasındaki bağı yeniden daha iyi, daha

nitelikli nasıl kurabiliriz ve daha nitelikli çevreleri nasıl elde edebiliriz sorusuna yanıt vermemiz gerekiyor. Bu üç temel alan üzerinde ciddi anlamda modeller üretmeye gereksinimimiz var.

Alanlara daha detaylı yaklaştığımız zaman; mesleki alanın önemli bir maddesini yarışmalar oluşturuyor. Yarışmalar nitelikli ve özgün yapı üretimi adına çok önemli bir konu ve bu konunun kamu eliyle üretilen yapılar üzerinden yeniden kurgulanması gerekiyor. Bu noktada Mimarlar Odası'nın merkezi ve yerel yönetimlerin yarışma açmasına önayak olacak şekilde yeni modeller üretmesi gerekiyor. Bu noktada Oda'nın daha aktif rol alması elzem bir durum. Bunu nasıl formüle ederiz, özel, profesyonel, amatör, gönüllü vb. bu durum üzerinde yarışmaların tüm paydaşları ile ciddi mesailer harcanması gerekiyor. Akademik alanda kurgulanan ve kurumsal temsil olanakları anlamında resmi kurumlar tarafından tanınan MİDEKON örneğinde olduğu gibi; yarışmalar üzerinden de daha farklı oluşumların/modellerin örgütlenmesi gerekiyor. Çünkü bugün siz kamu yapılarının elde edilme sürecinde yarışmalarda gerekli etkinliği göstermediğiniz sürece kamu yapıları şekilde görmüş olduğunuz yapıları yarışma projesi diye lanse edebiliyor. Bu örnek TOKİ'nin açmış olduğu 7 iklim 7 bölge yarışma projesinde birincilik ödülü alan tasarım.

Görsel 1. 7 İklim 7 Bölge Kastamonu 1. Ödül.

Bu tasarımın normal bir mimarlık yarışmasında bırakın ilk üçü, mansiyon alma olasılığı bile yok. Siz Oda olarak yarışmalardan elinizi çektiğiniz anda başkaları bu alanı dolduruyor. Dolayısıyla bu noktada Oda'nın yarışmalar konusunda ivedilikle yeni modeller üretmesi gerekiyor.

Bir diğer konu yeni mezunlar ki zaten eğitimle de direkt ilişkili bir durum. Yeni mezun mimarların mesleki hayata atılımında inşaat sektörünün yarattığı sömürü düzenine karşın güvence sağlanabilecek noktaların geliştirilmesi gerekiyor. Bu noktaların nasıl geliştirileceğine dair yine biraz önce bahsettiğim gibi söylem üzerinden değil, eylem üzerinden harekete geçilmesi gerekiyor. Nasıl modellerin kurgulanması gerektiği üzerine tartışılması gerekiyor ve bunlara dair çözüm önerilerinin üretilmesi gerekiyor.

Çalışan mimarlarla ilgili sorunlar bir diğer konu. Mimarlar Odası'nda dönem dönem düzenlenen çalıştayların sonuç bildirgelerinin, sadece sonuç bildir-

gesi olmaktan çıkıp reel hayata nasıl entegre edilebileceğine dair çalışmalar yapılması gerekiyor. Kurgulanan çalıştay sonuçlarının hayata geçmesi gerekiyor. Mevcut yönetmeliklerin mesleki formasyonu geliştirecek biçimde yeniden ele alınması ve düzenlenmesi gerekiyor. Doğan Bey zaten bahsetti, İhale Kanunu'nun 2003 yılından beri 43 kere nasıl değiştirildiğini, 1938 yılında hazırlanan kanunla hâlâ bazı şeylerin devam ettiğini, dolayısıyla çağın artık değiştiğini ve bu değişen çağa ayak uyduracak yönetmeliklerin de revize edilmesi, bunun için de çeşitli çalışmaların yapılması gerektiği çok açık.

Direkt yarışmalar konusuyla ilişkili olmasa da dolaylı olarak ilişkili bir durum ise merkezi yönetimlerin ideolojik ve sığ bir yaklaşım modeli olarak ürettikleri Osmanlı-Selçuklu biçimsel kabullü kamu yapıları. Bugün birçok müşavirlik firması Türkiye'nin birçok yerinde Adliye binalarından tutun, Milli Eğitim Bakanlığı'na ait okullara, Emniyet Müdürlüğü'nden İç İşleri Bakanlığı'na ait birçok yapıyı Osmanlı-Selçuklu biçimler ile üretiyor. Bu üretimlerin çoğunu müşavirlik firmaları yapıyor, bu firmaların internet sitelerinden birçok örneği görebilirsiniz. Bol miktarda mevcut olan bu üretimleri müşavirlik firması içerisindeki bir kaç mimar yapıyor muhtemelen. Bu üretim modeline karşılık yeni argümanlarla aktif bir tavır ve yeni modeller geliştirmemiz gerekiyor. Yoksa gün geçmiyor ki çevremizde bu tür yapılardan çok daha fazlasını görmeyelim.

Selçuklu-Osmanlı üretimi kadar ele alınması gereken bir diğer konu ise koruma konusu, yani nitelikli yapı stoğunun yok edilmesine karşı mücadele biçimleri. Özellikle Cumhuriyet dönemi ve Cumhuriyet dönemi sonrasında yapılsa bile Cumhuriyet dönemi olarak adlandırabileceğimiz nitelikli kamu yapılarının yok edilmesine karşı daha etkin bir mücadele göstermemiz gerekiyor. Belki de mevcut mücadele yöntemlerinin değiştirilmesi, kamuoyu baskısı yaratacak bir biçimde geliştirilmesi gerekiyor. Bu noktada medya olanakları ve daha farklı parametreler geliştirilebilir. Bugün sosyal medyada Doğan Bey bir haber paylaştı. Florya Atatürk Köşkü'nün kaderine terk edildiğinin ve yıkılabileceğine dair öngörüsünü paylaştı. Bu yıkımların ve akabinde ortaya konan ve hunharca gerçekleştirilen inşaat istilasının önüne geçilmesi gerekiyor. Bu noktada toplumsal mücadele gücünün hayata geçirilmesi gerekiyor.

Görsel 2. Seyfi Arkan İller Bankası ve istilacılar...
(Karikatür Deniz Dokgöz).

Bir diğer konu da etik sorunlar. Bugün Mimarlar Odası'nın daha etkin olabileceği bir konu bu. Şimdi görsel 3'de görmüş olduğunuz örnek 2006 yılında yarışmayla yapılan bir belediye binası, onun altındaysa Samsun'da yapılan bir bina.

Görsel 3. Varsak Belediye Hizmet Binası Bölgesel Yarışması 1. Ödül (2006) ve Samsun Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası binası (2012).

Samsun'da bu binayı yapan mimar hâlâ mimarlık yapıyor. Bunun olmaması lazım, olamaması lazım. Bu kopyalama olgusu onur kurulunda verilecek ufak bir cezayla ya da bilemiyorum, başka türlü bir cezayla geçirilemez. Bu bina 5 yıldır ayakta ve bu bir kurum binası, özel bir şirket değil ve binanın müellifi yarışmayı kazanan kişiler değil. Bu son derece etik olmayan bir durum ve bu durumun yaptırımının meslekten men olması gerekiyor. Ben eminim ki Türkiye'de bunun gibi birçok örnek vardır, ama bu örneklerin ifşa edilebilmesi için denk gelmeniz gerekiyor.

Eğitim alanı ise bugün konuştuğumuz ve üzerine daha fazla eğilmemiz gereken bir diğer alan. Bu noktada artan üniversite sayısı, niteliksizleşen eğitim, öğretim üyesi sayısının azlığı, kontenjanların sürekli artması, akademik sorunlar, sorunlar, sorunlar. Oda birçok noktada araştırmalar yaptı, Bülend Bey bu araştırmaları ve sonuçlarını Mimarlık dergisinde çok güzel bir biçimde aktardı, Türkiye'de kaç okul var, kaç hoca var, hangi okulda kaç hoca var, hangi okul kaç öğrenci alıyor? Bu noktada Oda, üniversite sınavlarına girecek ve mimarlık okullarını tercih edecek öğrenciler için şöyle bir kılavuz hazırlayabilir: Türkiye'de kaç okul var, bu okulların öğretim görevlisi kadrosu kimlerden oluşuyor, kaç öğrenci alıyor, eğitim olanakları ve fiziksel yapıları, kampüsleri, derslikleri nasıl gibi birçok veriyi sınavdan önce açıklayabilir. Bu açıklama öğrenciye şunu demektir. Bu okulları tercih etmeyin, bu okullara girmeyin. Esasında deklare edilen; yeterli öğretim elemanının olmadığı, gereğinden fazla öğrenci alan bir okulu öğrencilerin tercih etmemesidir. Öğrenci bu ifadedden *“buraya gitmemem lazım”* diye düşünür ve tercihlerini ona göre yapar. Bu da okulları kendilerine dair sorgulama yapmaya iter. Bugünkü konuşmalardan öğrendiğimiz kadarı ile MİDEKON bugün YÖK tarafından kabul edilen yani tanınırlığı olan bir kurumsal yapılanma. Bu yapılanma ile birlikte eğitim alanında yeni açılımlar yapmak mümkün görünüyor. Örneğin eğitim yılının 5 yıla çıkartılması ya da daha radikal öneriler. Örneğin bu kurum ile birlikte mimarlık okulları farklı bir yapılanma modeline gidebilir. Avrupa'da olan örneklerle birlikte kontenjan kotası kaldırılan bir yapılanma. Çok öğrencinin alındığı ve 1. sınıf eğitiminin sıkı bir biçimde kurgulandığı ama bir üst sınıfta çok düşük kotanın uygulandığı bir model. Yani öyle bir kota koysun ki oraya gelen öğrenci gerçekten mimarlık okumak isteyen, gerçekten mimar olmak isteyen kişi bir üst kota ulaşsın. Her giren mezun olmasın, üzgünüm, ama bu lafı hepiniz duyuyorsunuzdur: Bir eşiği bağlarsanız 5-6 yılda mezun oluyor. Devamı da geliyor, yani biraz daha bağlarsanız araştırma görevlisi oluyor, vb. Yani bu lafı öğrenciler söy-

lüyor, biz de biliyoruz, mezun olana kadar atılma yok, hiçbir şey yok. Adam diyor ki geçireceksin beni, mecbur geçireceksin. Bu dönem geçmedi, bir sonra geçireceksin. İşte bu bakış açısının silinmesi gerekiyor. Bunun için birilerinin de taşın altına elini koyması gerekiyor. Bunu da YÖK’le muhatap olabilen kurum MİDEKON olduğu için dekanların olduğunu düşünüyorum deyip, konudan sıyrılıyım.

Akademisyenlerin durumu da aslında çok da parlak değil, çünkü bugün birçok örnek konuşuldu. Yani bir akademisyen olarak da bunları söylüyorum. Çoğu üniversitede çok fazla sayıda öğrenci var, yeterli akademisyen yok ve akademisyenler çok fazla sayıda derse giriyor. Bu durum akademik anlamda üretim yapmanızı dolaylı da olsa engelliyor. Onun dışında mimari pratikten kopmamızı da engelleyebiliyor. Dolayısıyla mimarlık mesleğini pratikten kopuk bir meslek olarak ele alamayacağımız gerçeğinden hareketle serbest üretim yapan ve akademiye dışarıdan destek olan mimarların, tasarım derslerinde olmasını da çok önemsiyorum. Bu durum akademisyen eksikliğinden çok mimari tasarım dersi üretim modeli anlamında mimari pratik yapan bir kişinin bilgi ve deneyimlerini aktarması açısından son derece önemli. Dolayısıyla bu birlikteliğin daha iyi formüle edilmesini ve bunun eğitim hayatına bir model çerçevesinde uygulanması gerekliliğini düşünüyorum. Çünkü pratikten yoksun bir mimarlık hayatı hiç gerçekçi değil, gerçekçi olması da düşünülemez. Dolayısıyla biz öğrenciyi de akademisyen olarak yetiştirmiyoruz, öyle bir derdimiz de yok. Akademisyenin de salt o bilgilerle, akademik bilgilerle nitelikli bir mimarlık öğrencisi yetiştireceğini düşünmüyorum, bu noktada mimari pratikten mutlaka destek alması gerekiyor.

Dün yine konuşuldu, Hikmet Hocam bahsetti ilk, ortaöğretim ve liselerde mimarlığın bir kültür dersi olarak yer alması gerektiğinden. Evet, bu görüşe katılmamak mümkün değil. Milli Eğitim Bakanlığı’yla koordineli bir şekilde mimarlık kültürünün eğitim hayatına alt sınıflardan itibaren yerleştirilmesi gerekiyor. Çünkü ciddi anlamda mimarlık kültürel bir problem, yani biz o kültürü vermediğimiz sürece iyi mimarlık, iyi bina elde etme olasılığımız, iyi yaşam alanları elde etme olasılığımız yok. Bugün tasarımda ve inşasında brüt beton kullandığınız ve kullanılmaya başlayan bir yapıya rektör yardımcısı “*inşaat ne zaman bitecek*” diye soruyorsa üstelik bu soru bir profesör tarafından geliyorsa ciddi anlamda oturup düşünmek gerekiyor. Dolayısıyla ilkokul, ortaokul ve liselerde mimarlık kültürü, sanat tarihi gibi derslerin eğitimin içerisinde yer alması gerekiyor.

Bir diğer konu da enformel eğitim, enformel eğitim mimarlık eğitim alanında son derece önemli. Öğrenci bakış açısının sadece not ve değerlendirme üzerinden kurulduğunu düşünürsek normal eğitim sisteminin öğrenciyi “bir üst sınıfa geçmek” kurgusu dışında yeni bir modelin varlığını ortaya koyması açısından enformel eğitim son derece değerli. Çalıştaylar, yarışmalar, buluşmalar, yaz kampları gibi birçok etkinlik aslında öğrencilerin hem mesleğe, hem de kültürel anlamda gelişmesine, entelektüel bir birikime sahip olmasına önayak oluyor. Dolayısıyla bu tür enformel eğitim eylemlerinin eğitim kurumlarından bağımsız olarak artması gerekiyor. Bu eğitimin üniversitede mimarlık okuyan

öğrenci dışında lise, ortaokul ve ilkokul düzeyindeki öğrencilerle de gerçekleştirilecek potansiyeli var. Dolayısıyla Oda'nın özellikle öğrencilerle ilgili yarışmalar, Çalıştay, buluşma ve kampların sayısının artırılması gerekiyor. Yapmıyor demiyorum, çok başarılı ürünlerin üretildiği, tartışıldığı birçok yarışma, çalıştay, yaz okulu yapılıyor. Bunların sayısının artırılması ve kurumsallaşması, yani birincisi, ikincisi aynı MOBBİG gibi 40'lara, 50'lere falan ulaşması gerekiyor. Bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum, yani formel eğitim kadar önemli, enformel eğitim çok önemli çünkü öğrenci oraya hiçbir kaygıyla gitmiyor, not için gitmiyor, geçeceğim diye gitmiyor, öğrenmek için gidiyor. Gerçekten öğrenmek için gelen bir kişiye siz birçok şey öğretebilirsiniz ve ondan da birçok şey öğrenebilirsiniz.

Şimdi kültürel alana geldiğimiz zaman da başka sorunlar var. Fikir Sanat Eserleri Kanunu çerçevesinde mimarlık ediniminin yeniden ele alınması gerekir.

Görsel 4'te görmüş olduğunuz yapı(!) İzmir'de bir yapı, tam olarak yapı diyemiyoruz, heykel mi, onu da diyemiyoruz, şimdi yapının kullanımı ile ilgili belediyenin çekinceleri var. Yıkma istiyor ama harcanan paradan dolayı yıkamıyor. Ama yapının yapı olarak ele alınmasından çok, heykel olarak kurgulanması durumu iyice karmaşık hale getiriyor. Sonuçta bazı şeylerin net bir şekilde tariflenmesi ve buna göre bir yol haritasının kurumlara önerilmesi gerekiyor. Bunun için de fikir sanat eserleri kanunu ile ilgili yönetmeliklerin değerlendirilmesi elzem gibi duruyor.

Yine kültürel alanda tüm yaşam alanlarının kurgusunda mimarlığın rolünün topluma aktarılması gerekiyor. Bu aktarma işinin de birçok noktada payı var.

Göstermiş olduğum örnek 2006 yılında Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin açmış olduğu bir afiş yarışması 1.lık ödülü alan tasarım. Bu bir grafik sunum, bu örnek ve diğer ödül alanlar ve sergilenenler 2006 yılında İzmir'deki billboardlarda, otobüslerde kentin her yerinde kentliye ulaştı. Mimar ve mimarlık kavramını halkı yakınlaştırmak

Görsel 4. Nasreddin Hoca
(Ya tutarsa) Heykeli/Binası
Karabağlar/İzmir.

Görsel 5. Mimarlar Odası İzmir
Şubesi Afiş Yarışması Gözde Yekta
Afişi (2006).

anlamında önemli bir çalışmaydı. Bu tür çalışmaların sayısı artırılmalı. Çünkü artık sosyal mediasından tutun internete kadar birçok noktada erişebileceğiniz milyonlar var ve önemli olanda yeni genç kesime ulaşma potansiyelini... Bunların kullanılması gerekiyor. Doğru bir şekilde ele alınması durumunda mimarlık alanının eğitim alanı kadar kültürel alanda da toplumda farklılık kucaklayıcı bir noktasının olacağını düşünüyorum.

Bir diğer nokta katılımcı/katılımlı mimarlık modelleri üzerinde çalışmalar gerçekleştirmek. Özellikle kamusal alan eğitim pratiğinde bunun olması gerektiğini düşünüyorum ve bununla ilgili modellerin şubeler tarafından tekrar ele alınarak hem akademinin, hem kentlinin, hem de mimarların ortak ürünler üretebileceği alanlar olduğunu düşünüyorum.

Görsel 6. Kemeraltı Katılım Atölyeleri
Agora Benim Parkım katılımcı mimarlık deneyimi İzmir (2015).

“Agora benim parkım” İzmir’den bir örnek. Dünkü sergide de gördüğümüz üzere taş mektep çalışması hem öğrencilerle, hem halkla yapılan katılımcı ve dolayısıyla kültürel anlamda da mesajlar veren, mimarlık hakkında bilgi veren, mimarlığın ne olduğunu, mimarlığın sadece yıkıp yakmak olmadığını anlatan güzel bir örnek. Bu örnekler artırılabilir. Sürekli ders anlatır gibi öğretici tavırlarla bir yere varamayız. Birlikte üretip birlikte paylaşmak gerektiğini düşünüyorum. Kamusalılık, sürdürülebilirlik gibi kavramların da aslında nitelikli mimarlık üzerinden anlatılması, aktarılması gerektiğini düşünüyorum. Buradaki savım da şu aslında: Son dönem yapılan kamu yapılarına baktığımız zaman 80 ve daha önceki yapılara göre ciddi farklılıklar içerdiğini görüyoruz. Bakanlık ve TOKİ üretimi kamu yapılarını saymazsak -niteliksiz yapıyor son dönemde-kamu yapılarında kamusalılık kavramının öne çıktığını görüyoruz. Bu öne çıkış halkın erişebilmesi, her noktasına ulaşabilmesi halkın mimariye bakış açısını da değiştirecek bir etken. Bunun doğru bir şekilde aktarılması ancak doğru nitelikli yaşam alanlarıyla mümkün. Özellikle çağdaş yerel yönetim yapılarında gördüğümüz bu durumun desteklenmesi gerekiyor.

Tabii ki güncel konular, yani mimarlığın, Oda’nın toplumsal pratikler bağlamında ele aldığı, mücadele ettiği konular, bunların da önemli olduğunu ve bu alanın da terk edilmemesi gerektiğini düşünüyorum. Dolayısıyla aslında bu maddeler artırılabilir, daha detaylandırılabilir, birbiriyle ilişki kurulabilir. Fakat bu alanlara dair ciddi anlamda modellerin üretilmesi gerekiyor ve bu modellerin test edilmesi, yanılıyorsak başka modellerin üretilmesi gerekiyor. Tüm bu üretim modelleri içerisinde de katılımcılık konusunun tekrar tekrar düşünülmesi gerekiyor. Çünkü katılımcılık konusu hem akademiye, hem mimariye pratik anlamda üreten mimarı, hem de kentliyi, yani üç farklı eksen dediğim üç ek-

seni birleştiren önemli bir konu. Dolayısıyla bu birliktelik aslında mesleğimizi daha da ileri noktalara taşıyacak ipuçlarını da barındırıyor diye düşünüyorum. Teşekkür ederim.

Erkan Karakaya

Teşekkür ederiz. Değerli arkadaşlar, oturumumuzdaki sunumları tamamladık. Zaten oturumumuza biraz geç başlamıştık, forum öncesinde 15-20 dakikalık bir soru-cevap yapabiliriz diye düşünüyorum. Sorusu olan arkadaşlar?

Bülend Ceylan

Ben MiMeKK adına söz aldım. Daha sonra da bu oturumdaki sunumlarla ilgili şahsi görüşümü iletmek istiyorum. Biz Mimarlık Mesleğe Kabul Kurulu olarak 2011 yılında Mimarlar Odası tarafından kurulmuş bir kurulumuz. Bunu zaten değerli hocam MİAK Başkanı Neriman Hanım dünkü oturumda ayrıntılı olarak SMGM, MİAK, MiMeKK ve Mim.Ar'ı anlattılar. Dolayısıyla MiMeKK hakkında, Mesleğe Kabul Kurulu hakkında izleyicilerin bilgi sahibi olduğunu biliyorum ve Neriman Hocamın sunumuna da Mimarlar Odası web sayfasından ayrıntılarıyla önümüzdeki günlerde ulaşabilecekler.

Biz Mesleğe Kabul Kurulu olarak henüz yasal çerçevede kurumsallaşmış ve yönetmeliği resmileşmiş bir kurum olmamamıza rağmen çalışma esaslarımız çerçevesinde mesleğe kabul koşullarını ve mezunların Mimarlar Odası'na kabul, kayıt ve tescil, yetki ve sorumluluk işlemlerine ait ölçütlerini belirlemek üzere çalışmalarımızı yürütüyoruz. Kurulun özerk yapıya kavuşması için de büyük bir çaba gösteriyoruz.

Dün bildiğiniz gibi buradaki sunumlar çerçevesinde Bülend Bey MiMeKK olarak bir Çalıştay yapacağımızdan bahsetti. Bir önceki oturumda da Neslihan Hocamız bize mesleğe kabulle ilgili yetki kazanımı konusunda İngiltere ve Amerika'daki örneklerden bahsetti ve Türkiye'de 115'e varan mimarlık programlarının nitelik sorunları da diğer sunumlarda dile getirildi. Bu sunumlar çerçevesinde ve yapılan tartışmalar bağlamında MiMeKK olarak Mimarlar Odası'na kayıt olacak mimarlık programı mezunlarının Mesleğe Kabul Kurulu tarafından dikkate alınacak ölçütlerini belirlemek üzere 25 Aralık'ta İstanbul Büyükşehir Şube binasında bir çalıştay düzenleyeceğiz. Bu çalıştaya sizleri davet ediyoruz ve dileğimiz odur ki bu çalıştay sonrasında elde ettiğimiz sonuçların "Türkiye Mimarlık Politikası" metninde yer alması, bunu son derece önemsiyoruz.

Benim diğer söyleyeceğim diğer konu da, bunu şahsen belirteceğim. En son Deniz Bey yapmış olduğu sunumda; yönetmelikle ilgili bilgilerin verilmesi, eğitim programına alınması, telif hakları ve benzeri konulara değindi. Mimarlar Odası Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi bu tür eğitimleri zaten veriyor. Ama yeni mezun olup Oda'ya kaydolana mesleki davranış ilkeleri, etik kurallar, mesleki mevzuat, imar hukuku ve işveren, müşteri ve çalışan ilişkileri hakkında da eğitimler düzenlenmesi çok sağlıklı olacaktır diye düşünüyorum. Bunu önermek istedim, teşekkür ederim.

Feridun Duyguluer

Mimarlar Odası'nın 2007-2011 yıllarında gündemine aldığı "Türkiye Mimarlık Politikası" hazırlıkları içinde, zannımca 6-7 kentte kongreler düzenlenmişti. İkisine katılmıştım. Sunumlarımla katkıda bulunmuştum. Yine bir Mimarlık ve Eğitim Kurultayında, Oktay'ın okuduğu politika belgesinde, koyu harflerle, "Türkiye Mimarlık Politikası, uluslararası gelişmeler ve ülkemiz gerçekleriyle bağlantılı olarak kullanıcının, mimarlık hizmetinin ve mimarın, toplum ve kamu yararına güvenceye alınmasını hedefler" şekliyle metnin son paragrafında yer alan bölümde, özellikle "kamu yararı, toplum yararı" cümleleriyle biten mimarlığın hangi hedefte olması gerektiğine dair politikayı da çok iyi hatırlıyorum.

Şimdi Sayın Doğan Hocamın okudukları metinle ilgili bir ilave yapmak istiyorum. Son yıllarda, birçok alanda, "sorumluluk" konusunun zayıflaması dikkat çekiyor. Ben de bir bürokrat emeklisi olarak, özellikle kamu kurumlarını ve yürürlüğe giren mevzuat konularını izlerken, "sorumluluk üstlenmeme" gibi bir yaklaşımın ağırlık kazandığını görüyorum.

Dün sevgili Bülend Tuna arkadaşımın da, bir "Bülend Tuna klasiği" olarak sunduğu her zamanki gibi bir "neat work" (temiz iş) olan bildirisinde, kamu kurumlarına dikkat çekmişti. Dün akşam yemekte de Bülend bana sordu: "Kamuyla ilgili konuda haksız mıydım" dedi. Çok haklıydı. Çünkü artık kamu ortamında "iş bilen" bürokrat azaldı. İlaveten, bürokratlar sorumluluk altına girmemeye çalışıyor.

Bugün itibarıyla hazırlanan yeni politika metnine, sorumluluk kavramının da ilave edilmesi önem taşıyor. Bunu sadece mesleki sorumluluk açısından söylemiyorum. Yapılı çevre içinde mimarlığa ilişkin, kişilerin ve toplumun sorumluluğu, kurumsal sorumluluk, politik sorumluluk, eğitimde sorumluluk, teknik sorumluluk, iklim değişikliğine ilişkin sorumluluk, insan haklarına ilişkin sorumluluk, vb. gibi çeşitli sorumluluk başlıkları bulunmaktadır. Oktay'ın okuduğu metinde sorumluluk hususu çeşitli bölümlerde belirtilmişti.

Ben bir emekli bürokrat olarak, artık bu "sorumluluk" konularının daha ciddi bir şekilde ele alınmasının kaçınılmaz olduğunu belirtmek isterim. Hem kamu kurumlarında hem de özel sektör kurumlarında. Hazırlanan politika metninin içine "mimarlık ve sorumluluk" ana fikri altında yazılacak bir paragraf gerekir diye düşünüyorum. Teşekkür ederim.

Selahattin Önür

Bu taslak için çok teşekkürler, gerçekten çok kapsamlı, ancak bu, mimarlık, Türkiye'de mimarlık politikası. Peki, yapılı çevremize baktığımızda mimarlık ölçeğinde birçok şey görüyoruz, sorunlar görüyoruz; ama esas sorunun, daha vahim olan sorunun daha büyük ölçekteki kararlarda olduğunu görüyoruz. Bunların sonucu olarak ortaya çıkan vahim durumlar var. Dolayısıyla Türkiye şehir planlama, kent planlama politikası olmadan sadece bir mimarlık politikasının yazılmış olması yeterli midir Türkiye'de acaba? Bu konuda acaba Şehir Plancıları Odası nasıl bir tutum içerisinde? Ayrıca eğer disiplinleri biz artık bu

çağda birbirinden ayırmıyorsak şehir plancılarıyla mimarlar bu konuda nasıl müşterek olarak çalışacaklardır ve çalışmaları gerekir? Bu olmadığı takdirde sadece mimarlık ölçeğinde görülen olumsuzluklar açısından bakılmasını yetersiz ve haksız görüyorum. Mimarlık olarak çok nitelikli işler de yapılıyor. Ama esas konu tarihi çevrenin yok edilmesi, plansız (*çağdaş planlama bilim ve anlayışlarına aykırı*) gelişmeler; bunların üzerine mimari olarak ne kondurursanız kondurun yürekler acısı bir çevre oluşmaktadır.

Eyüp Muhcu

Mimarlık politikası konusunda bu dönemde yeni bir yöntem önerdik. Mimarlık ve eğitim politikalarını ayrı ayrı belge olarak değerlendirmek üzere Kurultayın teması olarak, başlık olarak ele aldık. Buradaki yaklaşımımız aslında birden fazla belge olabileceği ya da alt belgeler olabileceği konusudur. Bunu vurgulamak istedim, bir de geçmiş belgenin tabii ki yeni sürece yansması, özellikle Doğan Bey'in oturup bizatihi çalışarak emek verdiği bu belge gelişmeye açık, zaten bunu da konuşmasında ifade etti. Buradaki boş bölümler ya da az, kısa geçilen bölümlerin geliştirilmesi isteniyor. İşte bu Kurultayda da elde etmek istediğimiz konu budur. Bunu geliştirmek için yöntemler olarak sadece Kurultay yeterli kalmayacaktır. Çünkü Kurultayın geniş bir gündemi var. Bu gündemin içerisinde sadece bir bölüm kurgu olsa dahi, bundan sonra oluşturulacak Çalıştay ya da sürekli olacak Türkiye Mimarlık Politikaları Forumu gibi bir model içerisinde bunun geliştirilmesi söz konusu olabilir.

Tabii ki bunun mevzuat, iç hukuk, yasa haline getirilmesiyle ilgili çalışmalar da bir taraftan sürdürülmek durumundadır. Bu nedenle de biz aralık ayında Antalya Manavgat'ta yapacağımız Danışma Kurulunda Türkiye Mimarlık Politikasını, Türkiye Mimarlık Eğitim Politikasını değerlendireceğiz. Orada yine birlikte tartışma olanağı olacak ve burada özellikle vurgulamak istediğim husus: Bitmiş bir metin değil, tam da birlikte üretime, Deniz Döğöz arkadaşımızın dediği gibi birlikte üretime açık bir metin var. Buna ilgili kesimlerin katılımı, katkı sağlamaları, emek vermeleri de söz konusudur. Tabii diğer konuları belki forumda tartışacağız. O konuya girmek istemiyorum, ama tabii bir eylem planına ihtiyaç var. Bu eylem planı ne olacak, nasıl olacak, işte bu politika metni nasıl ilerletilecek, bütün bu süreçleri yine birlikte karar altına alacağız.

Erkan Karakaya

Teşekkür ederiz. Arkadaşlar, şimdi masada cevap vermek isteyen Necip Bey.

Necip Mutlu

Mimarlık politikaları bizim katıldığımız uluslararası toplantılarda da bahsedildiği şekilde yerel yönetimlerin, hükümet kuruluşlarının topluma karşı taahhüdü olarak kamuoyuna sunuluyor. Örneğin Avrupa'nın herhangi bir kentindeki yerel yönetim "Ben topluma bu mimarlık politikasını uygulayacağımı taahhüt ediyorum" diyor. Mimarlık politikalarını bizim kamuoyuna sunma sorumluluğumuz var, ama bunun karşılığı olarak bu politikanın hayata geçirilmesi açısından diğer sacayağının da devreye girmesi lazım. Tabii ki bugünkü siyasi koşullar

buna çok ortam sağlamamakla birlikte en azından pilot olarak yerel yönetim düzeyinde belli yerlerde bir çalışma sürdürülebilir.

Doğan Hasol

Evet, şehir plancılarının durumu... Aslında onlarla işbirliği kurulması gerekir kuşkusuz. Bu önemli, çünkü bu bizim sıkıntımız. Suçlanan hep mimarlar, “mimarlar İstanbul’u bu hale getirdiler” türünden söylemler var. İstanbul’u bu hale getiren mimarlar mı? Ne ilgisi var? Mal sahibi mimara elinde imar durumuyla geliyor. Kayırmalı bir imar durumu, yani adamın gücüne göre verilmiş bir imar durumu. Kim veriyor bunu? Belediyeler, şehir planlamasının başında olan insanlar. Sonra da suçlanan hep mimarlar oluyor; “Şu siluet mimarların eseri” deniyor. O siluet mimarların eseri mi? Nerede bu şehrin plancıları? Kentsel tasarımcıları nerede? Bunları sorgulayan yok. Biz, kentsel tasarım konusunu desteklemek noktasındayız.

Bir başka konu Feridun Bey’in değindiği konu... Şunu ekleyelim: Devlet memuru, yaptığından sorumludur, yapmadığından değil. Onun için yapmama-yı tercih eder daima. Biz şimdi tasarımızı elma şekeri gibi sunmak istiyoruz. Adama, senin bu işte sorumluluğun var, sen şunu yapacaksın diyerek kabul ettiremeyiz diye düşünürüm. Aslında herkes sorumluluğunu bir zaman sonra hatırlıyor, kabul ediyor. İşte, Sayın Cumhurbaşkanı bile “İstanbul’un bu hale gelmesinin sorumlusu benim” dedi.

Politika metnini hazırlayalım, bunu nasıl yaşama geçireceğimizi düşünelim. Hangi adımları atacağız? Adımları atmak için öncelikle önümüzde tam bir metnin olması gerekir.

Erkan Karakaya

Teşekkür ederiz. Değerli arkadaşlar, oturumu kapatacağız, forumda buluşmak üzere ara veriyoruz.

EK:

TÜRKİYE MİMARLIK POLİTİKASI

Taslak

MİMARLIK VE EĞİTİM KURULTAYI IX
Türkiye Mimarlık Politikası Çalışma Grubu

Doğan Hasol / Raportör, Abdi Güzer, Boğaçhan Dünderalp,
Bülend Tuna, Bülent Batuman, Cengiz Bektaş, Deniz Dokgöz,
Ersen Gürsel, Eyüp Muhcu, Haydar Karabey, Osman Aydın

Türkiye Mimarlık Politikası’na Doğru

Mimarlar Odası, Türkiye’ye özgü bir “Mimarlık Politikası” oluşturulmasının daha nitelikli, sürdürülebilir yaşam çevrelerine ulaşılması konusunda önemli bir adım olduğu düşüncesiyle, konuyu uzunca bir süredir tartışıyor. Son iki yıllık dönemde bu konu daha da önemli ve öncelikli hale geldi. Geniş katılımlı toplantılarla, bu konudaki geçmiş deneyimlerin yeniden hatırlanması, güncel konuların böyle bir metne nasıl yansıtılabileceğinin tartışılması ve bunları yaparken de uluslararası bağlamdaki gelişmeleri de göz önünde tutarak, ülkemize özgü bir politika metninin üretilmesi amaçlandı. Bugün ise bir adım daha öteye geçerek, uygun bir politika metninin hayata geçmesi için girişimlere başlıyoruz.

Yabancı ülkelerde Mimarlık Politikası metinlerinin önce meslek örgütlerince hazırlandığını, daha sonra ilgili kamu kuruluşları ve yöneticileriyle birlikte irdelenerek ortak metin haline getirildiğini saptamış bulunuyoruz.

Bugün ülkemizdeki siyasi iklimin bu yöndeki gelişmelere olanak tanımadığını biliyoruz. Ne var ki, böyle bir metnin, hazırlanarak benimsenmesi ve içselleştirilmesiyle en azından çalışmalarımızda, söylemlerimizde kullanılabileceğini ve önerilerimizin kamu kesimine daha kolay ve tutarlı bir şekilde aktarılabilceğini düşünebiliriz.

Mimarlık Politikası oluşturulması konusu 2005 yılından itibaren Oda’nın bu amaca yönelik çeşitli komitelerinde ve toplantılarında ele alındı, ayrıca 2006-2007 dönemi boyunca her iki ayda bir farklı şehirlerde gerçekleştirilen “Türkiye Mimarlık Politikası’na doğru Mimarlık ve Kent Buluşmaları” temalı toplantılarda, Politika metninin geliştirilmesine çalışıldı. O çabalar sürerken uluslararası ortamda bu konuda yaşanan gelişmeler ve yapılan çalışmalar da sürekli olarak yakından izlendi.

Politikanın oluşturulma süreci Mimarlar Odası yayınları aracılığıyla kamuoyuna da aktarıldı. Böylece politikanın temel taşlarının oluşturulduğu söylenebilir. Artık üzerinde yoğunlaşmamız gereken asıl konu, bu politikanın mimarlık ve yapıları çevreyle ilgili çeşitli taraflarca nasıl benimseneceği, geliştirileceği ve sahiplenileceğidir.

Toplumsal-kültürel yaşamımızda mimarlığı ve mimarlık hizmetini etkin kılmak, yaşam alanlarımızın mimarlık kültürü ve hizmetinden yoksun bırakıldığını mevcut durumu tersine çevirmek, toplumu mimarlığın sanatsal, kültürel, insancıl ve işlevsel özellikleri ile yeniden buluşturmak gibi hedefler çerçevesinde ortak bir sorumluluk bilinci yaratmamız gerekmektedir. Unutulmalıdır ki mimarlık, herkes için yararlı, herkes için önemlidir. Bu anlamda

önümüzdeki süreçte ilgili her kurum ve kişiye çeşitli görevler düşmektedir. Şöyle ki:

- **Mimarlar Odası**, Türkiye Mimarlık Politikası hedefinin ana merkezidir. Bu hedefe yönelik çalışma stratejisini ve eylem programını ilgili kesimlerle birlikte yürütür ve geliştirir.
- **Mimarlık eğitimi, mesleğin geliştirilmesi ve mimarlık kültürünün tanıtımı ile ilgili her tür kurumsal yapı ve örgütlenme**, Mimarlık Politikası'nın hayata geçmesine kendi çalışma alanı kapsamında destek olacaktır. Mimarlık Politikası, mimarlık kamuoyunun ortak bir uğraşı alanıdır.
- **Mimarlar**, Mimarlık Politikası'na sahip çıkmalıdır. Politika ilkelerini benimsemeleri ve geliştirmeleri, mesleki etkinliklerini bu doğrultuda sürdürmeleri ve mesleki davranış ilkelerine bağlı kalmaları, politikanın uygulanma gücünü artıracaktır.
- **Kamu Yönetimi**, yurttaşların sağlıklı, güvenli ve nitelikli çevrelerde yaşama hakkını yerine getirme görevi nedeniyle Mimarlık Politikası'nın uygulanmasında aslî ve öncü bir role sahiptir. Yasal düzenlemeler yoluyla politikanın uygulanmasını güvence altına alacak, ayrıca öncü ve örnek olma işlevi gereğince iyi uygulamalar yaparak özel uygulamaları da özendirecektir. Bütün bu uygulamalarda merkezî ve yerel yönetimler kendi çalışma alanları dahilinde görevler üstlenecektir.
- **Toplumsal Bilinçlenme**: Mimarlık Politikası'nın önemli hedeflerinden biri de, toplumu bilinçlendirmek ve bu yolla mimarlık kültürü ile toplum, mimarlık hizmeti ile kullanıcı arasındaki bağı sağlıklı bir şekilde kurmaktır. Her şeyden önce, yurttaşlar için sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşama hakkı Anayasal bir haktır. Nitelikli yapıli çevrenin kaliteli bir yaşam getireceği konusunda bilinçlenen toplum, nitelikli yapıli çevreyi talep edecek ve Politika'nın bir güvencesi konumuna gelecektir.

Türkiye Mimarlık Politikası, Mimarlar Odası'nın, mimarların, kamu yönetiminin, yerel yönetimlerin, ilgili STK'lar ve ilgili bütün kesim ve kurumların ülke çıkarları adına ortak hedefi ve sorumluluğudur. Böyle bir işbirliği içinde hayata geçmesi hedefiyle, Politika metni taslağını dikkatlerinize sunuyoruz.

2017 yılında düzenlenen IX. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nda belirecek görüş ve kararlara uygun olarak yapılacak düzenlemenin ardından katılımcı bir kurgu ile tüm mimarlık topluluğunun ve ilgili STK'ların görüşlerine sunulacaktır.

Son olarak da, kamu kesimince de benimsenmesini sağlamak üzere topluca güç birliği içinde ortak çaba gösterilecektir.

Türkiye Mimarlık Politikası

Gerekçe

Mimarlık, Kültürel Ve Sanatsal Bir İfade Biçimi ve Toplumsal Bir Kültür Ögesidir.

Mimarlık, hem kültürel bir öge olarak bütün dünyaya aittir, evrenselidir; hem de ürünleriyle bir yere aittir, yereldir. Ülkelerin somut kültürel birikiminin en önemli bölümünü oluşturur; ülkelerin ve kentlerin uygarlık düzeyini yansıtır. Ülkelerin ve kentlerin dünyadaki yerlerini belirler, imgelerini oluşturur.

Mimarlık, öteki sanat dallarından farklı olarak, insanlara yaşam çevreleri sunar ve onların yaşamını etkiler. Kuşaklar boyu süren bir etkiye sahiptir. Topluma ve bireylere, bir yere ait olma, o yerle bütünleşme ve övünme duygusu verir.

Toplumsal kültür, yapılı çevreyle yakından ilişkilidir. Kültür, yapılı çevreye yansır, yapılı çevreden beslenir ve yaşamı dönüştürür. İyi tasarlanmış yaşanabilir mekânlar, verimliliği artırır, insanlara kimlik verir ve onları mutlu kılar.

Sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşama hakkı, evrensel hukuk açısından en temel insan hakkıdır. Bu hak Anayasamızda, devletin görev ve hedefleri arasında yer almıştır. İyi yapılı çevre, sağlıklı ve güvenli bir toplumsal çevrenin ön adımıdır.

Mimarlık yalnızca estetik değeri olan yapılar üretmeyi hedeflemekle yetinmez; estetiğin yanı sıra gereksinimlere yanıt verme, işlev, sağlamlık, doğru teknoloji seçimi, ekonomi ve çevreyi gözetmek de mimarlık alanının bileşenleridir.

İnsanlar pek farkında olmasalar da sürekli olarak mimari mekânlarda yaşarlar. Konutlar, okullar, işyerleri, fabrikalar, hastaneler gibi yapıların hepsi mimarlık ürünüdür. Mimarlık yalnızca bir yapı ile sınırlı değildir; yapıların içinde bulundukları çevre ve kent parçaları da birer mimarlık mekânıdır. Kentlerin kimliğini oluşturan, ancak eskimiş, yıpranmış yapıların, sokakların ve alanların yeniden düzenlenmesi, restorasyonu ve yenilenmesi de mimarlığın kapsam alanıdır.

Özetle, insanların içinde yaşadığı her ortam mimarlık ortamıdır. Barınaktan kentsel boyuta kadar bütün yerleşmelerin fiziksel ortamını oluşturan yapı üretimi ve mekân tasarımı etkinliği olan **mimarlık, herkes için yararlı, herkes için önemlidir.**

Mimarlık ve Türkiye

Türkiye bir mimarlıklar ülkesidir.

Ülkemiz toprakları, binlerce yıl boyunca birçok kültürün oluşum ve gelişimine kaynaklık etmiş olması nedeniyle çok değerli bir arkeolojik birikime sahiptir. Üst üste katmanlanarak sürüp giden uygarlıkların ülkemiz topraklarında bıraktığı değerli miras gözler önündedir.

Türkiye arkeolojik zenginliğinin yanı sıra büyük bir mimari birikime de sahiptir. Tarihsel süreçte mimarlık, ülkemizin kendisini dünyaya kabul ettirmiş olduğu en önemli sanat dalıdır.

Cumhuriyetimizin ilk yıllarındaki çağdaşlaşma serüveninin bir yansıması olarak planlama ve mimarlık uygulamaları, o günkü koşullar içinde öncü deneyimler kazanabilmiştir. Ancak, 1950’li yıllardan itibaren seçilen politikaların etkisiyle yaşanan, kentlere göç sürecinde kentleşme olgusu, kentleşme hızına ayak uyduramamış; plansızlık, kaçak yapılaşma, gecekondulaşma süreci, kentsel dokunun, tarihsel mirasın ve doğal çevrenin kimlik kaybıyla bozulmasına neden olmuştur. Bu sorunlar, günümüzde de yürürlüktedir.

Yaşanılan sağlıksız kentleşme sürecinden ülkemiz mimarlığının da etkilendiği yadsınamaz. Aşırı kentleşme süreci içinde yapılaşma büyük ölçüde mimarlık katkısı olmadan gerçekleşmiş, mimarlık hizmeti bürokratik bir formaliteye indirgenmiş, nitelik kaybetmiş ve nitelikli mimarlık örneklerinin birçoğu da kargaşa ortamında yitip gitmiştir. Bugünün mimarlık yapıtlarının, geleceğin mimarlık mirasını oluşturacağı düşünülürse kaybın büyüklüğü daha da belirginleşir. Kısa zamanda çok sayıda barınak edinme baskısıyla giderek sağlıksızlaşan kentlerimizde popülist yaklaşımlarla uygulanan sayısız imar-gecekondu afları ve arazi rantını esas alan hukuk dışı imar operasyonları sarmalında mimarlık sürekli olarak göz ardı edilmiştir.

Mimarlıktan yoksun yapılaşma sonucunda yitirilen, insani, kentsel, doğal ve tarihsel değerler olmuştur.

Hedef: “Türkiye Mimarlık Politikası”

Bu kısır döngüyü aşmak için, toplumsal-kültürel yaşamımızda mimarlık hizmeti etkin kılınmalıdır. Mimarlığın sanatsal, kültürel, insancıl ve işlevsel özellikleri ile toplumu ve kentleri yeniden buluşturmak, kimlikli, uygar ve esenlikli bir gelecek için en güçlü güvencelerden biridir.

Ülkemiz insanı yalnızca, tarih boyunca ürettiği mimarlık örnekleriyle övünmekle yetinemez; bugünün ve geleceğin gereksinimlerine de yanıt bulmalıdır. Doğayı, çevreyi ve var olan tarihsel değerleri korumanın yanı sıra, ülke mimarlık birikimine ve geleceğe de miras olarak aktarılacak çağdaş, kimlikli yeni mimarlık değerleri yaratmanın da koşulları oluşturulmalıdır.

Hedef, yerel ve bölgesel değerleri gözetken çağdaş mimarlık örneklerini üreterek ülkenin mimarlık varlığının artırılması, yerleşmelerin bu yolla yaşanabilir

kılınmasıdır. İşte yukarıda sıralanan nedenlerle, kamu yönetim politikaları ve uygulama programlarında ülke planlamasından başlayarak kentsel planlama, kentsel tasarım ve mimarlığın etkisinin artırılmasına olanak sağlayacak ilkelere yer verilmesi kaçınılmazdır.

Dünyanın birçok ülkesinde Mimarlık Politikaları, Mimarlık Programları ve/veya Mimarlık Yasaları vardır. Bunların çoğu, meslek örgütleri ve benzeri kurumların girişim ve inisiyatifleriyle hayata geçirilmiştir.

Bizde 1938 yılında yürürlüğe girmiş bir yasa söz konusudur: “Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun”. Ne var ki 3458 sayılı o yasa ağırlıklı olarak mimarlık ve mühendislik mesleklerinin unvan ve yetkileriyle ilgilidir. Geçen sürede maddelerde yapılan birkaç değişikliğe karşın hâlâ 80 yıl öncesine aittir.

Bir mimarlıklar ülkesi olan ülkemizin, mimarlık alanında çağdaş, güncel bir Mimarlık Politikası’na bir an önce kavuşma ihtiyacı vardır.

Türkiye Mimarlık Politikası’nın, ülkemizin, uluslararası bağlamda eşit ve karşılıklı mimarlık hizmeti sunumuna da rehberlik edeceği açıktır.

Gelecek ve Olanaklar

Türkiye Mimarlık Politikası, aşağıdaki saptamalar ve olanaklar çerçevesinde belirlenmelidir:

Geleceğe İlişkin Saptamalar:

- Türkiye’nin nüfusu, özellikle genç nüfusu hızla artarken yaşlı nüfusu da artmaktadır.
- Kırdan kente göç ve ona ek olarak sığınmacı göçü sürmekte, kentlerin nüfusu hızla artarken kentleşme o hıza ayak uyduramamaktadır.
- Aileler küçülmekte ve yapıları hızla değişmektedir.
- Kentsel gereksinimler hızla artmaktadır.
- Bu hızlı değişim, Türkiye ve dünya eko-sistemi açısından da ciddi bir tehdit oluşturmaktadır.
- Plansız büyümüş kentlerimiz ciddi olarak afet tehdidi altındadır.
- Bütün bu gelişmeler bir yandan yeni yerleşmeleri ve yapılaşmayı, bir yandan da kentsel yenilemeyi ve yapı stokunun elden geçirilmesini gerektirmektedir.
- Bu süreç, kentleşme politikalarına ve kentsel yatırımlara doğru yaklaşımlar getirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Ülkemizin Olanakları:

Türkiye,

- Kültürel ve mimari miras bakımından önemli bir yere,
- Çağdaş teknolojiyi uygulayan, uluslararası anlamda etkinlik gösteren sektör kuruluşlarına,
- Mimarlık ve mühendislik alanında yetişmiş insan gücüne,
- Nitelik ve nicelik bakımından güçlü bir yapı malzemesi üretimine ve yeterli teknolojiye sahiptir.
- Kaynaklarının akılcı yönetilmesini sağlayacak ve kentleşme politikalarına, kentsel yatırımlara yeni yaklaşımlar sunabilecek birikimi bulunmaktadır.
- Yatırımlarını, yaşam çevrelerini oluşturan bütün alanlarda özellikle mimarlık ve mühendislikteki bilgi birikimini kullanarak planlamak, geleceğe ilişkin doğru yanıtlar bulmak zorundadır.
- Türkiye Mimarlık Politikası'nın oluşturulması, Mimarlar Odası'nın, mimarların, kamu yönetiminin, yerel yönetimlerin, ilgili bütün kesim ve kurumların, ülke adına ortak hedefi ve sorumluluğu olmalıdır.

Türkiye Mimarlık Politikası

İçindekiler

1. Mimarlık Politikası'nın amacı

1.1. Mimarlık nedir?

1.2. İyi çevre ve iyi mimarlık insanlık hakkıdır

1.3. Mimarlığın ülke refahına etkisi vardır.

1.4. Mimari mirasın önemi

2. Örnek model olarak kamu yapıları

2.1. Kamu taşınmazlarının sahibi ve işveren olarak devletin rolü

2.2. İnşaatla devlet yatırımları ve finansmanı

3. Yönlendirme ve denetim

3.1. İnşaat mevzuatı ve ilişkin öteki resmi mevzuat

4. Kültür - Eğitim - Öğretim

4.1. Mimari mirasımız

4.2. Kültürel ve sanatsal yaşamımızın bir parçası olarak mimarlık

4.3. Temel kültürel eğitim

4.4. Mimarlık eğitimi

4.4.1. Mimarlık okulları

4.4.2. Mesleğe kabul

4.4.3. Yaşam boyu eğitim

4.5. Araştırma ve mimarlık

5. Mimarlık ve inşaat kalitesi

5.1. Mimari tasarımda kalite ve denetimi

5.2. Kalite güvencesi

5.3. Mimarlık yarışmaları

5.4. Kamu ihale sistemi

6. Toplumda mimarlık bilincini artırmak

6.1. İletişim

6.2. Teşvik ve ödüllendirmeler

7. Politika hedef ve ilkeleri

7.1. Hedefler

7.2. İlkeler

8. Türkiye Mimarlık Politikası'nın yürütülmesi

Türkiye Mimarlık Politikası

1. Mimarlık Politikası'nın amacı

Mimarlığın toplumsal, kültürel ve ekonomik değeri çok büyüktür. Ayrıca, ulusal kültürümüzde önemli bir yere sahiptir. Üstün nitelikli yapılar üretmenin yanı sıra, her yurttaşın yararlanma hakkı olan kaliteli yaşam çevrelerinin oluşturulması için de gerekli olanakları sunmaktadır. Başta kamu kurumları, bu hakkın geliştirilmesiyle yükümlüdür.

Mimarlık politikası ülke mimarlığını iyileştirirken, arazi kullanımı ve yapılarda sürdürülebilir kalkınma ilkelerinin değerini artırmak durumundadır.

1.1. Mimarlık nedir?

Barınaktan kentsel boyuta kadar yerleşmelerin fiziksel ortamını düzenleyen yapı ve mekân tasarımı etkinliği olan mimarlık, toplum yapısına, toplumun gereksinmelerine, ekonomik verilere, teknolojik gelişmelere bağlı olan bir sanattır.

Mimarlık yapıtı günümüz anlayışına göre; topluma yararlılık, yaratıcılık-yenilik, sürdürülebilirlik, çağdaş dil, kimlik, çevreye duyarlılık, estetik değer, iç-dış uyumu, doğru strüktür, işlevsellik, sağlamlık, ekonomik olma gibi ölçütlerin yanı sıra ekoloji, yapı fiziği, otomasyon vb. gibi uzmanlık katkılarını da bünyesinde bulundurmak konumundadır. Kısacası bilim, sanat, teknik ve insan yaşamıyla doğrudan ilişkilidir. Nitekim Avrupa Birliği, mimarlığı, tıp ve hukukla birlikte insana yönelik 3 meslek dalından biri olarak kabul etmiştir. AB üyesi ülkeler mimarlık politikalarını bu doğrultuda geliştirmişlerdir.

Mimarlık zaman ve mekânla ilgilidir. Zaman, yapıları ve çevrelerini birbirleriyle ilişkilendirerek, kültürel miras ve tarihi oluşturur. Mekân ise mimari yapıt ile çevresindeki yerleşim ve doğal çevre arasındaki ilişkiyi anlamlandırır.

Mimarlık, yukarıda sıralanan birçok öğenin yanı sıra, ölçek, formlar, mekânsal ilişkiler, strüktür, malzeme seçimi, detaylandırma ve özenli uygulamadan oluşur. Mimarlık ve yapıt çevre, insanların çeşitli etkinlikleri için ihtiyaç duydukları fiziksel çerçeveyi şekillendirir, ayrıca bu çerçevenin kalitesinin tanımlanmasında önemli bir role sahiptir.

Mimarlık, ulusal ve yerel kimlikleri oluşturan güçlü anlamlar taşır.

Yapıların çok uzun vadeli etkilere sahip olması, mimarlığın, geleceğe dönük kalıcı değerler yaratması gereğinin de temel nedenidir.

1.1. İyi çevre ve iyi mimarlık insanlık hakkıdır

Çevresel bilinçlenme ve doğal çevreye verilen değerin artışı insan-çevre arasındaki ilişkiyi değiştirmiş, hem sürdürülebilir yaşam tarzları hem de sürdürülebilir fiziksel çevrelere duyulan ihtiyacı artırmıştır.

Anayasamız, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkını ve ilişkin temel hakları garanti altına almıştır; aynı zamanda çevre ve kültürel miras konusunda sorumluluklar da getirmektedir. Mimarlık Politikası bu hakların gerçekleşmesi için gerekli desteği sunacaktır.

Karar alma süreci ve yurttaşlar arasında diyalog sağlanması için yaratılan fırsatlar, yurttaş merkezli bir toplumun oluşturulması için önemli bir etmendir. Bunun için, bilgilendirme ve açık karar alma sistemleri gerekmektedir. Özellikle yakın çevreyi ilgilendiren kentsel konularda, bu süreçlere kentlilerin katılımı önem kazanır.

Bunun ötesinde doğal ve kültürel miras sorumluluğu; belediyelerin, planlama ve yapı üretimi konularındaki karar alma sürecinde, mevcut yapı stoku ve yakın çevreyle ilgili kültürel ve estetik değerlerin korunmasına daha çok önem vermesini gerektirmektedir.

1.2. Mimarlığın ülke refahına etkisi vardır

Milli gelirimizin önemli bir bölümü inşaat kesiminden, aktif işgücünün ise yine ciddi bir bölümü inşaat sektöründe çalışanlardan oluşmaktadır. İnşaat sektörü, Gayrisafi Milli Hasıla'nın önemli bir bölümünü yaratmaktadır. Yapının yaşam süresi boyunca gerekebilecek bakım, işletim ve yenilemeyle ilgili harcamalar, inşaat maliyetinin kat kat üstündedir. Kaliteli inşaat bu tür giderleri en aza indirir. Böylece kaliteli mimarlığın milli gelire doğrudan katkısı bulunduğu açıktır.

Ülkemiz inşaat sektörü günümüzde dünya pazarının önemli bir parçası haline gelmiştir. Üstün kalitede yapıların yurtiçinde inşası için olanaklar yaratılmasıyla, dış pazarda iş olanakları ve ekonomik rekabet gücümüz artacaktır. Bu rekabet gücü, mimarlığı ve inşaat sanayisinin kazanacağı saygınlıkla daha da artırılabilir.

1.3. Mimari mirasın önemi

Ulusal ve yerel kültürün temeli, farklı dönemlerde inşa edilmiş yapıların birbirini bütünlendiği bir yapıdır. Sonuç olarak ortaya çıkan, yapı çevreyi geliştirecek ve aynı zamanda gelecekte de kalitesini sürdürmesini sağlayacak olan bir kültürel peyzajdır.

2. Örnek Model Olarak Kamu Yapıları

2.1. Kamu taşınmazlarının sahibi ve işveren olarak devletin rolü

Devlet hem kamu taşınmazlarının sahibi, hem de işveren olarak önemli bir role sahiptir. Kamu inşaat kurum ve kuruluşları tarafından uygulanan yöntemler, genelde özel yatırımcı ve işverenler için de model oluşturur. O nedenle her kamu yapısı özel kesime de örnek oluşturacak yüksek bir mimari kalite

sunmalıdır. Devlet; çevre, bina ya da yenileştirme projelerini bizzat gerçekleştirdiğinde ya da bu tür projeleri desteklediğinde, tasarım ve uygulamanın üstün kalitede ve uzun ömürlü olmasını gözetir. Bu ilkelerin, kamu yönetiminin her etkinliğinde göz önüne alınması zorunludur.

Devlet, kamu taşınmazlarının projelendirme ve yapımı konusunda en önemli yetkilidir ve bütün bunların ihale süreçlerinin güvenilirliğini gözetir. Yüksek standartlara ulaşma çabasında sürekliliğin sağlanması önem taşımaktadır. Bilginin ve yüksek kaliteye ulaşmak için ortaya konan standartların sağladığı bu rehberlik, altyapıların yapımından, teknik hizmetlere, yeşil alanlara kadar, çevreyi etkileyen her tür etkinliği yayılacaktır.

2.2. İnşaat devlet yatırımları ve finansmanı

Devletin kendi taşınmazları üzerinde yaptığı yatırımlar ya da mali destek sağladığı diğer yapım işleri büyük öneme sahiptir. Bu yatırımlar yapılırken, bütçe ve programın yanı sıra çevre koşullarının gözetilmesi ve vatandaşların yaşam çevrelerinin kalitesi üzerindeki etkilerinin dikkate alınması şarttır.

Yapı üretimi ve inşaat yatırımları uzun vadeli. Bu nedenle bütün yapı projeleri, sürdürülebilir kalkınma ilkeleri göz önüne alınarak, dikkatli ve profesyonelce tasarlanmalı ve gerçekleştirilmelidir. Öteki kesimlerde de devletten mali destek alabilmek için, kalite hedeflerine ulaşmak ön koşul olmalıdır. Devlet geniş çaplı bir bütünün parçası olan projelere mali destek verdiğinde de, yapım işlerinin devletin yapıları için konmuş standartlara uyması gerekir.

3. Yönlendirme ve Denetim

3.1. İnşaat mevzuatı ve ilişkin öteki resmi mevzuat

Yasa koyucu olarak devlet, yapı ve yapı çevre üzerinde çok yönlü ve kapsamlı bir sorumluluğa sahiptir. Kullandığı temel araç, yaşam çevrelerinin ve yapıların dengeli gelişimi için çerçeveler tanımlayarak fırsatlar sunan, kaliteli yaşam çevrelerinin oluşumunu ve korunmasını destekleyen inşaat mevzuatıdır.

Hedef, ülke çapında arazi kullanım planlamasını, sürdürülebilir kalkınmayı destekleyecek, çevresel zararları azaltacak ve doğal kaynakları koruyacak bir doğrultuda sürdürmektir. Bu, uygulamada yol gösterici çalışmalar aşamasında, yapım işlerinin kalitesi, çevresel sorunlar ve yaşam döngüsü yaklaşımının üzerinde durulması, yenileme çalışmalarının desteklenmesi anlamına gelir.

Bu konuda çıkarılması olası mevzuat Mimarlık Politikası'nın hedeflerine uygun olmalıdır.

Mimari mirasın korunması konusundaki mevzuat da, kişilere, kendi yaşam çevrelerine ait temel özelliklerin korunması konusunda belediyeler düzeyinde katkıda bulunma olanağı sunmalıdır.

Mevzuatın genel hareket doğrultusu, karar verme sürecinde halkın katılımını artırarak belediyelerin kararlarını güçlendirmektir. Yapı mevzuatı geliştikçe,

bölgesel ve yerel sorumluluk daha da artacaktır. Bu durum ve halkın karar verme sürecine daha çok katılmasıyla ilgili beklentiler, uzmanlık ve kaynaklar arasında güçlü bir ağı oluşturulmasını gerekli kılar.

4. Kültür - Eğitim - Öğretim

4.1. Mimari mirasımız

Mimari mirasın birtakım mevcut avantajlarını kullanabildiğimiz zaman, gündelik hayatımız daha zengin ve anlamlı bir hale gelebilir. Çeşitli zaman katmanları, bölgeye ait bir kimliğin yaratılmasına yardımcı olur; bu nedenle, mimari mirasın korunması kadar, yeni yapıların üretimi için de önemlidir. Yapılı çevrenin özenli bir şekilde bakımının yapılması, mimarlık kültürünün temelidir.

Binaların ve mimari mirasın korunmasının yönetimi için ulusal ölçekte bir strateji saptanmalıdır.

Yapılı çevrenin korunması için, ilgili araştırma programlarının beraberinde çok yönlü bir envanter çalışması gereklidir. Belediyelerde ve Koruma Kurullarında bulunan, yerel ya da ulusal değere sahip mimarlık mirasıyla ilgili yeterli derecedeki bilgi, koruma çalışmaları için mutlak bir gereksinimdir.

Çevrenin gelişimini etkileyecek belediye etkinlikleri, yapılı ve doğal çevrede yüksek kaliteye ulaşmayı ortak bir hedef olarak benimsemelidir.

4.2. Kültürel ve sanatsal yaşamımızın bir parçası olarak mimarlık

Kültür, ulusal varoluşumuzun temelidir. Mimarlık, kültürün merkezinde yer alan ve onun sürekli göz önünde olan bir biçimdir.

Ülke toprakları, süregelen kültürümüzün gücünü ve özgünlüğünü, yapılarıyla gözler önüne sermektedir. Yapılar ve yapılı çevreler ülke kültürünün bir ifadesi olduğundan, ülkemizin temel imgesini oluşturmaktadır.

4.3. Temel kültürel eğitim

Çevre konusu ve bu konudaki tartışmalarla ilgili karar verme sürecine halkın katılımını artırmak, toplumun mimarlık konusunda bilincini artırmakla mümkün olur. Yurttaşlıkla ilgili sorumluluklardan biri de mimarlığı anlamak ve benimsemektir.

Ortaöğretim düzeyindeki okullarda mimarlık eğitimi ile sanat dallarında temel eğitim için çeşitli derslerin kurgulanabileceği iyi bir çerçeve oluşturulması yararlı olur. Öte yandan, mimarlık kültürünün önemi, eğitimci yetiştirme müfredatlarında daha çok vurgulanmalıdır.

4.4. Mimarlık eğitimi

(Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası Çalışma Grubu'nun geliştirdiği ve Mimarlık ve Eğitim Kurultayı IX kapsamında irdelenecek metin doğrultusunda bu bölüm yeniden gözden geçirilecektir.)

Mimarların mesleki becerileri, sadece katı bir şekilde tasarım yeteneklerinin oluşturulmasından ibaret değildir. Mimarlar aynı zamanda, mimarlık, mimari koruma ve inşaat teknikleri ile ilgili ilkeleri tam olarak anlamalı, bir yandan yapı üretim süreçlerine egemen olurken, bir yandan da bu becerilerle çevre ve toplum anlayışını birleştirmelidir.

Mimarlık eğitimi, kendini çevreden yalıtılmış şekilde gerçekleştirilemez; çevresini saran toplumla sıkı sıkıya ilişki içinde olmalıdır. Hem araştırma hem de kuramın pratik içinde uygulanması, eğitim programları içinde merkezi bir yere sahip olmalıdır. Bu şekilde mimarlık öğretimi ve pratiği arasında verimli bir etkileşim sağlanabilir. Buna ek olarak, araştırma, olabildiğince somut amaçlara yönlendirilmeli ve üstün mesleki beceriler güvence altına alınmalıdır.

4.4.1. Mimarlık okulları

Bugün ülkemizdeki mimarlık okullarının eğitim düzeyi yetersiz, buna karşılık sayıları aşırı derecede yüksektir. Ayrıca öğretim süreleri YÖK sisteminde 4 yıl olarak belirlenmiştir. Bu durum bizdeki eğitimin Avrupa ülkelerinin çok gerisinde kaldığına işaret etmektedir.

AB Mimarlar Direktifi ve bunlara ek olarak verilen tavsiye kararlarında da belirtildiği şekliyle mimarlık yetkisine sahip olmak için, en az beş yıllık bir üniversitede mimarlık eğitimi tamamlanmış ve iki yıllık mesleki deneyimden geçmiş olmak gereklidir.

Bizdeki mimarlık eğitimi, mimarlık okullarındaki düzey farklılıkları, eğitim ve staj süreleri bakımından AB'nin garanti altına almış olduğu mesleki dolaşımı sağlamak ya da kültürün kalite üzerine kurulu işleyişini sürdürmek için yeterli bulunmamaktadır.

4.4.2. Mesleğe kabul

Batı ülkelerinde, Avrupa ve ABD'de mesleğe kabul, yani yetkinlik için, okul eğitiminin ardından meslek pratiği ve mesleğe kabul sınavları söz konusudur. Bizde şu anda 4 yıllık bir mimarlık okulu mezunu, "mimar" sıfatıyla en karmaşık yapıların bile mesleki sorumluluğunu üstlenebilmektedir.

4.4.3. Yaşam boyu eğitim

Meslek odalarınca düzenlenir ve sürdürülür.

4.5. Araştırma ve mimarlık

Yapım tekniklerine ilişkin yapılan araştırmalara ayrılan ve teknolojik ve uluslararası rekabetin sürdürülmesine de yardımcı olan araştırmalar mimarlık alanını da kapsamalıdır.

Hem mimarlık araştırma ve geliştirme çalışmaları, hem de deneysel yapı üretim programları için ulusal bir strateji gereklidir. Bu strateji, hem mimarlık araştırma ve geliştirme çalışmaları arasında eşgüdüm sağlanması, hem de ulusal hedeflerin tanımlanmasını amaçlayacaktır.

5. Mimarlık ve İnşaat Kalitesi

5.1. Mimari tasarımda kalite ve denetim

Mimari tasarım, işverenin gereksinimleri ile arazinin ve çevrenin koşullarını bir araya getirmeyi amaçlar. Bu tür bir tasarım, sonuçta ortaya çıkacak olan yapının işlevsel, teknik ve estetik özelliklerini belirler. İnşaatçıların beceri ve motivasyonları ile inşaatla kullanılan teknoloji, malzeme, eleman ve bileşenlerin kalitesi, projenin başarısını belirleyen faktörlerdir. Mimar ve işveren, sadece kullanıcıların dar çevresinin kalitesi için değil, aynı zamanda projenin bulunduğu çevrenin estetik kalitesine yapacağı etki konusunda da sorumluluk taşır.

Yapının bir ekonomik değere ve çevre üzerinde belirgin, kalıcı etkilere sahip olması nedeniyle, tüketici haklarının korunması da önem kazanmaktadır. Bu, inşaat kalitesinin -özellikle sağlık, işlevsellik ve estetik açıdan- sürdürülebilir kalkınma ilkeleriyle uyum içinde geliştirilmesi ve tüm tarafların sorumluluklarının açık şekilde tanımlanması yoluyla gerçekleştirilebilir.

Yapı üretim sürecinin, tasarımdan yapının sonuna kadar bütüncül bir yaklaşımla denetlenmesi önemlidir. Bu kapsamda Mesleki Sorumluluk Sigortasından da denetim aracı olarak yararlanılmalıdır.

5.2. Kalite güvencesi

Kalite, doğru proje ve doğru uygulamanın yanı sıra iyi bir uzman denetimi ile sağlanabilir. Projede çalışan bütün uzmanların nitelikleri projenin gereksinimlerine uygun olmalıdır.

5.3. Mimarlık yarışmaları

İnşa edilecek tüm kamu yapıları için mimarların seçimi, tercihan mimari tasarım yarışmaları ya da sonuç ürünün kalite ve maliyetinin temel alındığı teklif isteme yoluyla olmalıdır. Teklif alma yoluyla yapılan yarışmalarda mimarın tasarım çalışması, inşaat teknikleri ve malzemelerin ustaca kullanımını içeren mesleki becerileri, jüriye yapılacak seçmeye temel olmalıdır.

Mimari tasarım yarışmaları işverene tasarıma ilişkin olarak çok çeşitli çözümler üzerinde çalışma ve sonuçta ortaya çıkacak yapının kalitesini garanti altına alma olanağı verir.

Mimarlık yarışmaları, jüri çalışmalarının da katkılarıyla yapı üretiminde yenilikleri, yeni fikirleri ve mimarlığın gelişimini destekler. Yarışma aynı zamanda bir çeşit ileri eğitim sürecidir ve mesleğe yeni atılan mimarlara olanaklar sağlar. Yarışmalarda üretilen çok sayıdaki alternatif çözüm, çevrenin gelişimiyle ilgili seçenekler üzerine yapılan kamuoyu tartışmalarına da katkıda bulunur.

5.4. Kamu ihale sistemi

Büyük boyutlu yerleşmeler ve büyük projeler genelde üst düzey yönetimden gelen kararlara göre şekillendiriliyor; 3. Köprü, 3. Havalimanı konularında olduğu gibi. Bunlar yürürlükteki planlara uygun olmayan kararlardır.

Bugün büyük yatırım projeleri çoğunlukla, özel girişimcilerin öneri projeleri ve finansman kaynağı sağlamaları yoluyla Yap-İşlet-Devret şeklinde yapılmaktadır. O projelerin çoğu mimarlık kaygısından uzaktır.

Öte yandan kamu ihale yasasının 2003 yılından beri 42 kez değiştirilmiş olduğu biliniyor ve bu olgu, sağlıklı bir uygulamayı işaret etmiyor.

Bu saptamalardan sonra kamu ihale düzeninin iyi işlemediği söylenebilir.

6. Toplumda Mimarlık Bilincini Artırmak

6.1. İletişim

Toplumsal bilincin artırılmasında iletişim önemlidir. Kültür Bakanlığı ülke mimarlığının korunması ve geliştirilmesi yolunda mimarlar, Mimarlar Odası ve ilgili STK'lar ilişki içinde olmalı ve doğru ortak projeleri desteklemelidir. Örneğin kurulacak bir Türkiye Mimarlık Müzesi bu işbirliğinin ilk adımını oluşturabilir.

6.2. Teşvik ve ödüllendirmeler

Meslekî teşvik ve ödüllendirmeler de yine bu kapsamda dikkate alınmalıdır. Örneğin üstün nitelikte gerçekleştirilmiş mimarlık ve yapılaşmış çevre projelerini ve bunların yaratıcılarını ödüllendirme sistemi geliştirilebilir.

7. Politika Hedef ve İlkeleri

7.1. Hedefler:

Mimarlık Politikasının temel hedefleri şöyle belirlenebilir:

- Yurttaşların iyi bir çevreye sahip olabilmeleriyle ilgili anayasal hakların gerçekleştirilmesi için olanaklar yaratmak,
- Mimarlık eğitimi ve kamuoyu bilincini desteklemek yoluyla yurttaşların kendi çevreleriyle ilgili sorumluluk ve haklarını gerçekleştirmelerine yardımcı olmak,
- Kamu yapıları ve taşınmaz malların yönetiminde yüksek kalite standartları saptamak ve böylece tüm inşaat sektörü için bir model oluşturmak,
- Yüksek kalitede mimarlık ve yapı üretimini sağlayacak mevzuatın ivedilikle hazırlanmasını sağlamak,
- Mimarlık eğitimi yeniden AB standartlarında bir düzene sokmak,
- Araştırma-geliştirme çalışmaları yoluyla yenilikleri desteklemek,
- Kamu kurumlarının Mimarlık Politikası'nda açıklanan hedeflere uyumunu sağlamak,
- Mimari miras ve yapı çevrenin gelişimi ile ilgili sorumluluğu, kültür tarihi ve mimarlık üzerine kurulu kapsamlı bir yaklaşımın bir parçası olarak iyileştirmek.

Özetle, Türkiye Mimarlık Politikası, uluslararası gelişmeler ve ülkemiz gerçekleriyle bağlantılı olarak mimarlığın ve mimarlık hizmetlerinin toplum ve kamu yararına güvenceye alınmasını hedefler.

7.2. İlkeler

1. Kamu yönetimi; görevi gereği bütün yurttaşlara olabildiğince eşit özen içinde yaşama koşulları, kaliteli yaşam çevreleri sağlamakla yükümlüdür. Bu nedenle bütünsel olarak sosyo-ekonomik planlamaya paralel olarak bilimsel anlamda ülke çapında fiziksel planlamayı esas alır. Nüfusun ve yerleşmelerin, ülke coğrafyasına dengeli biçimde dağılımını, kültürel ve doğal değerleri korumayı ve afet tehdidi altındaki kentlerin korunmasına yönelik önlemler alma sürecini başlatır. Bu amaçla uygulanacak programları yaşama geçirecek kurumlaşmaları sağlar.
2. Kamu yönetimi, mimari kaliteyi güvence altına alıp desteklemekle yükümlü olarak Mimarlık Politikası'na uyar. Bu politikanın sağlıklı olarak uygulanması için gerekli yasal düzenlemeleri yaparken, evrensel anlamda kamu ve mimarlık hukukunu gözetir, uluslararası hizmet ticareti bağlamında yapılacak düzenlemelerde ülkemiz mimarlığının ve mimarlarının haklarını korur.
3. Ülkemiz yatırımlarının önemli bir bölümü inşaat yatırımlarıdır. Doğası gereği ülke kaynaklarının doğru kullanılmasıyla yakından ilişkili olan mimarlık hizmetleri, tasarım, uygulama, yönetim ve denetim boyutuyla bu yatırımların uygulanma süreçlerinin en önemli bileşenidir. Kamu yönetimi, kamu yatırımlarının gerçekleştirilmesinde mimari kaliteyi öncelikle gözetir, bu yolla ülkedeki bütün yapı faaliyetlerine örnek oluşturacak özendirici bir davranış biçimi ve yapı kalitesi sağlar.
4. Kamu yönetimi yapı üretim sürecinin bütünsel olarak düzenlenmesinden sorumludur. Bu görevi yaparken, mimarlık hizmetlerini gözetir, bu hizmetlerin doğru yürütülmesini güvenceye alır. Ülkenin mimarlık varlığının artırılması için mimari tasarımın bir gereklilik olarak benimsenmesini ve desteklenerek gelişmesini sağlar. Bu kapsamda, tasarım kalitesini artırıcı önlemler alınmasının yanı sıra, yapılacak her çevresel düzenlemede, her yapıda mimari tasarım katkısı aranır.
5. Kamu yönetimi, içinde mimarlık ürünlerini de barındıran tarihsel ve doğal değerlerin korunması ve yaşatılması için, bilimsel esaslara dayalı olarak kurumsal yapılanmalar oluşturur, bu yapılara gerekli desteği verir ve onları kurumlaştırır. Merkezi ve yerel yönetimler, kentlerin simgesel değerini oluşturan koruma-yaşatma projelerine özel önem verir, kentli kuruluşların ve kentlilerin bu konudaki çabalarını destekler, onların bu sürece katılımını sağlayacak koşulları oluşturur. Ülkenin sanat ve kültür birikimi bağlamında Cumhuriyet Dönemi dahil bütün mimarlık mirasımız, envanteri çıkartılıp tescil edilerek koruma altına alınır. Bugünün değerli mimarlık eserlerine de geleceğe bırakılacak miras olarak aynı işlem uygulanır.

6. Mimarlık eserlerinin ve yaşanabilir çevrelerin oluşturulması, yaratıcı çabayı gerektirdiği kadar, çeşitli meslek dallarının yoğun katkısını gerektirir. Bu nedenle herhangi bir hizmet alımı işinden farklı olarak yapı çevreyle ilgili projelerini yaptırılmasında ve uygulamasında, iş verme süreci sağlıklı işleyecek şekilde belirlenir ve yürütülür. Yapı üretim süreci içinde yer alan bütün disiplinlerin, mesleklerin ve uzmanlıkların, yapı üretimine ilişkin ortak sorumluluğu vardır. Bilimsel bilgi ve yaşamın hızı arttıkça zenginleşen bu sürecin bütünlüğünü koruyacak gerekli düzenlemeler yapılır.
7. Merkezi-yerel yönetimin ve inşaat sektörünün mimarlık hizmetinden daha fazla ve verimli yararlanması için, bu sektörlerle ilişkin yasal düzenlemelerin yanı sıra, bu kesimlerin gereksinimlerine ilişkin programlar gerçekleştirilir. Özellikle kamu yapıları ve kentsel çevre düzenlemeleri için mimarlık yarışmaları açılır. Diğer önemli tasarım projelerinin de yarışmayla elde edilmesi özendirilir. Merkezi-yerel yönetim daha nitelikli mimarlık ve kent ortamlarının oluşturulabilmesini sağlamak amacıyla, toplumun eğitimini ve katılımını sağlayacak önlemleri alır. Bu amaçla ulusal ve yerel medyada programlar düzenlenir, okullarda eğitim programları oluşturulur.
8. Mimari müelliflik ve telif hakları korunur. Tasarım ve uygulama süreci başta olmak üzere tüm mimarlık alanında oluşan fikrî hakların yasal güvenceye kavuşturulması yanında, hukuki uygulamalarla geliştirilmesine özen gösterilir.
9. Mimarlık ortamını oluşturan tüm taraflarca, mimarlık eğitiminin (planlama, kentsel tasarım, peyzaj mimarlığı, içmimarlık dahil) geliştirilmesi; sürekli mesleki gelişimin sistemli hale getirilmesi ve mesleki yeterlilik sisteminin kurulup işletilmesi sağlanır. Kamu yönetimi, mimarlık kurum ve STK'larının da desteği ile mimarlık eğitiminin ülkemiz olanaklarını gözeterek ve ülkemiz ihtiyaçlarına yanıt veren bir niteliğe kavuşturulmasına yönelik olarak, eğitim süresi ve niteliğini düzenler.
10. Mimarlık hizmetinin denetimini sağlayacak ve tüketici haklarını, güvenceye alacak, yapı ve mesleki sorumluluk sigortası hayata geçirilir. Mimarlıkla ilgili uygulamanın toplum karşısındaki sorumluluğu, mesleki etik kurallara bağlı olarak garanti altına alınır.
11. Türkiye Mimarlık Politikası bağlamında, yapı çevrenin sorunları ve geleceği için ortak çözüm arayışına yönelik olarak, kamu yönetimi güvencesinde, merkezi-yerel yönetim işbirliğiyle, kentlerin, kentli kuruluşların, toplumun demokratik katılımını içeren eylem programları yürütülür ve bu programların kalıcı kurumsal yapılanmalara dönüştürülmesi hedeflenir. Bu politikaların ve programların merkezî olduğu kadar yerel olarak da oluşturulması ve yürütülmesi özendirilir.

8. Türkiye Mimarlık Politikası'nın Yürütülmesi

Politikanın hedeflerini gerçekleştirmek için ilgili bakanlıklar, meslek odaları ve STK'larla birlikte ayrıntılı bir eylem planı hazırlanmalıdır.

Kültürden ve yapıyı çevreden sorumlu bakanlıklar başta olmak üzere, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları, ilgili uzman STK'lar ve diğer kamusal örgütlenmeler bu politikanın uygulanmasından sorumludur.

TMMOB Mimarlar Odası, Türkiye Mimarlık Politikası hedefinin odağında, bu hedefe yönelik çalışma stratejisini ve eylem programını ilgili kesimlerle birlikte yürütür ve geliştirir.

Karar Tasarısı Örnekleri

“Planlama”, “Arsa ve Arazi Politikası”, “Mimarlık Eğitimi ve Yetkinlik”, “Koruma”, “Kamu İhale Düzeni” vb. gibi pek çok konuda Mimarlık Politikası metninde dile getirilen ilkelerden hareketle “Karar Tasarısı” örnekleri geliştirilebilir.

Mimarlık ve Eğitim Kurultayı - IX

2. Gün (17 Kasım 2017)

Forum

Güven Arif Sargın
Oturum Başkanı

Güven Arif Sargın

(Yöneten)

Hepinizi bir kez daha saygıyla selamlıyorum. Bu son toplantımızda, tüm katılımcıların tartışmaya katkıda bulunacağı; dolayısıyla, mimarlık ve mimarlık eğitim politikalarına dair kaleme aldığımız metinleri zenginleştireceğimiz bir oturumu gerçekleştireceğiz. Bu noktada özellikle belirtmem gerekir, buradaki tartışma ve özellikle yorumlarınızın çok önemli olduğunun altını bir kez daha çizmek isterim. Tartıştığımız her konu, söylediğimiz her söz, yaptığımız her yorum kayıt altına alınacak ve bundan sonraki faaliyetlerimizde, çalışmalarımızda bizi zenginleştirecek birer malzeme olarak kullanılacak. Bunu yaparken de sadece

Kurultayı düzenleyen Mimarlar Odası ve ev sahipliğini yapan ODTÜ Mimarlık Fakültesi ve Bölümüne görev düşmediğini özellikle belirtmek isterim; katılımcı bir sürecin olduğunu, bu tartışmanın burada sonlanmadığını, tam tersine tartışmanın aslında yeni başladığını ve sizlerin katılımınızla da ortamın zenginleşeceğini ekleyerek, sözlerime devam edeyim. Özetle, tüm bileşenlerimiz önümüzdeki dönem içinde hem eğitim hem de mimari pratik ekseninde, kurumsal ya da bireysel olarak, bu sürecin önemli bir parçası olarak görev alacaktır.

Forum'u başlatmadan hemen önce bana verilen görev nispetinde şu ana kadar yapılan sunumlar, açılan tartışmalar ve konu başlıkları üzerinden bir genel değerlendirme yapacağım. Ancak uzun uzadıya bir sunum olmayacak. Eğer 15 dakika kadar sabrederseniz dünden başlayarak bugüne kadar, şu ana değin devam eden ve öne çıkan bazı konuların altını sizlerle birlikte çizeceğim. Bunu iki gerekçeyle yapıyorum: öncelikle Forum öncesi, biraz ortamı ısıtmak iyi olabilir diye düşünüyorum, bir taraftan da görevim hafızamızı tekrar yoklamak - dolayısıyla şu süreç içinde size yardımcı olacağım ve her neyi tartıştık ise, konuları zihnimizden geçirerek notlarımızı birlikte alacağız ve sorularımızı hazırlayacağız.

Öncelikle, ilk gün, ilk oturumda bizlerle paylaşılan sunumların çok önemli olduğunu belirtmek isterim: Bugünkü son oturumlarda, özellikle üzerinde yoğunlaştığımız her iki metnin taslağında yer alan ve sorun addedilen meselelerin, tanımlanan büyük resim içinde çok anlamlı bir yerde durduğunu ilave etmeliyim. Galip Yalman Hocamızın küresel ölçekte başlayan ve Türkiye'ye de kaçınılmaz olarak sirayet eden kapitalist örgütlenme ve kentleşme dahil tüm üretim süreçlerine egemen olan siyasasına ilişkin yorumları, gerçekte, temel çıkmazlarımızın, çelişkisel konumlarımızın da bir özeti gibiydi.

Küresel kapitalizm 1980'lerden başlayarak form değiştirmiş olabilir; yarattığı tahribatın ölçeği, şiddeti hepimizin, öte yandan, malumu. Kentleşme sürecinde, toprağa dayalı birikim rejiminin sonuçta ürettiği de ortada. Maalesef bu süreçte hem akademik hem de meslek ortamımız ciddi anlamda zarar gördü, öte yandan aynı nispette bu sürece teşne olan mimarlık pratiklerinden, eğitiminin de bahsetmekle yükümlüyüz. Dolayısıyla, Galip Hocamızın altını çizdiği kapitalizmle ilgili bütün temel eleştirilerin altında, bizim dahlimizin nerede olduğuna dair de tespitlerimizin yapılması gerektiğini düşünüyorum. Biraz önce üstat Doğan Hasol, şehircilerin, plancıların da bu süreçte yer aldığı konusunda haklı bir uyarıda bulundu; ama ben daha da ileriye gideyim, üst-ölçekte başka organlara bu sorunları taşıyabiliriz ve fakat biz mimarların ve mimarlık eğitimi veren akademisyenlerin de bu sürece teşne olduğunun kabulü üzerinden hareket etmemiz gerekebilir. Bu noktada, bir özeleştiriyeye ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum.

Yine Galip Yalman Hocamızın sunumunda çok ilginç bir saptama söz konusuydu: Ona göre, Türkiye bağlamında yaşananlar neredeyse 19. yüzyıl vahşi kapitalizmine denk. Doğrusu bu tespit insanın içine sinmiyor; çünkü post-endüstriyel bir kapitalist döngü içinde olduğumuz yanılsamasıyla, belki de kendimize bir başka değer atfediyorduk. Öte yandan, sözü edilen ilkel kapitalist rejimin, gerçekte, ne denli egemen olduğu, özellikle Türkiye bağlamında kendisini nasıl ürettiğine dair yapılan tartışma, yeniden değerlendirilmesi gereken önemli noktalardan birisi. İkel birikim rejimi şu anda içine düşürüldüğümüz durumu tarifliyor. İkel, çünkü emek-sermaye çelişkisini emekçiden yana değil, sermayedar tarafına yontuyor. İkel çünkü siyasi ideoloji tüm üstyapı kurumlarıyla -ki buna eğitim ve mesleki pratik de dahil- sözünü ettiğim çelişkiyi yeniden üretmeye odaklı. İkel, çünkü temel çelişkileri, üretim ve tüketim sarmalında çevresel, kentsel, sosyal, kültürel tahribatları öncelikli gören bir süreci mütemadi işlevsel kılmaya çalışıyor. İkel, çünkü temel hak ve özgürlüklerimizi emek-sermaye çelişkisi bağlamında emeği, bedeni ya da entelektüel emeği sömürecek bir devlet ve idari yapılanmasını öncelikli görüyor. Üst ölçekte, emek-sermaye çelişkisi bağlamında yapılan bu tartışmanın, bizim ölçeğimize kadar indirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Emeğin, entelektüel ya da bedeni, sömürsünün mesleki pratiğinde ne kadar yerleşik hale geldiği hepimizin malumu; öte taraftan, mevcut akademik yapı içinde de sözü edilen çelişkinin, kendisini yeniden üreten bir sistemi örgütlediğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Biraz önce bir meslektaşım, tırnak içinde kullanıyorum “eşeği bağlasanız araştırma görevlisi olur” dedi. Ağır bir cümle olduğunu düşünüyorum, ama tam da bu emek-sermaye çelişkisi bağlamında sözü edilen genç meslektaşlarımızın hakkının yenildiğinin de altını çizerek sözlerime devam etmek isterim. Sadece araştırma görevlileri değil, her kesimden akademik ve idari personelin salt bu çelişki nedeniyle sömürüldüğü ortada. Emek-sermaye çelişkisi küresel ölçekte bir şey söylüyor; lakin ben buna bir şey daha ekleyerek tartışmayı zenginleştirmeyi düşünüyorum: Bizim coğrafyamızda bir de şarki bir durum da söz konusu, ki ben buna “alaturka kapitalizm” diyorum. Alaturka modernite ile üst-üste geldiği zaman sorunlarımızın daha da katmerli olduğunun farkındalığıyla ilerlemek iyi olabilir. Hatırlarsınız, bu alaturka durumun iki ciddi kırılma noktası

vardı; bunları da tartışmakta yarar var. Biri 1994 yerel seçimleridir, ikincisi ise 2003 yılında bir kez daha kırılmaya uğrayan siyasi iktidarın, merkezi iktidarın el değiştirmesi sürecidir. Bütün bunların akabinde de irrasyonel bir kapitalist örüntü, neredeyse gündelik hayatımızın her aşamasında; iki gün önce Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin bir toplantısında da, rasyonel akılla anlamaya çalıştığımız durumun arkasındaki irrasyonel, şarki, alaturka kapitalizmin karakteristiğine ve ne kadar yıkıcı bir etkisi olduğuna dair bir şeyler söylemeye çalışmışım - dolayısıyla, sözünü ettiğim bu şarki durumu da tahlil etmekle yükümlüyüz. Çünkü, belki de şark toplumu gibi davranıyor, çözümlerimizi de aynı nispette bir şark toplumu gibi bulmaya çalışıyoruz!

Tam bu noktada, bu çerçeveden bakıldığında Sayın İbrahim Kaboğlu'nun sunumu daha da anlamlı hale geldi. Vahşi, ilkel, şarki, alaturka kapitalizmin "adalet" mefhumunu nasıl yerle yeksan ettiğini hepimiz biliyoruz. Eşitlikliğin gelişmenin nelere mal olduğunu gördük. Son kertede KHK hukuku diye adlandırdığımız ve hepimizi ciddi anlamda mağdur eden sürecin, olgunun nedenselliğini sorgulamak ve ona karşı gardımızı almakla yükümlüyüz. İnsan hakları, hayvan hakları, çevre hakları ve belki de biz meslek erbabını ve akademik perspektiften bakıldığında akademisyenleri bağlayan "kentli hakları" artık temel bir mesele ve adaletsiz, eşitlikliğin, öngörüsüz ve sürdürülebilir olmayan bir gelişme modelini üretmesi nedeniyle ilga edilmek zorunda. KHK'yla kapatılan okullar, KHK'yla yeniden yerinden yurdundan edilen öğrenciler, KHK'yla kamudan ihraç edilen öğretmenler, akademisyenler, KHK'yla yerle yeksan edilen kentler ve çevre bizlerin kaderi olamaz. KHK'yla bedenlerini eksilterek yaşam mücadelesi veren yurttaşlık hukuku diye bir şey de söz konusu olamaz. Burada önce meslek etiği ve sonrasında temel ahlaki normlar üzerinde duran Kaboğlu Hocamızın tartışması ekseninde çokça düşünmemiz gerektiğine inanıyorum. Bu noktada bir ilave yapmak isterim: Nur Esin Hocamız bazı kavramların içinin boşaldığını, dolayısıyla yeniden doldurulması gerektiğine dair haklı bir uyarıda bulunmuştu, bir önceki toplantıda; aynı nispetle meslek etiği ve ahlak meselesini de yeniden tartışmakla yükümlüyüz. Meslek etiği, akademik etik önemli lakin, bizleri beşeri varlık yapan ahlaki normlardan uzaklaştığımızın farkındalığıyla, genel politikalarımızı, meslek politikalarımızı ve akademik anlamda eğitim politikalarımızı da gözden geçirmek iyi olabilir mi? Özellikle, ahlak meselesinin ne kadar netameli bir konu olduğunun bilinciyle, dinsel ya da kültürel norm, kod ve referans vermeden, ahlak tartışmasının gündemimize taşınması öncelikli olmalı diye eklemek isterim.

Benzer bir şekilde Soner Yıldırım Hocamızın sunumunun da bu minvalde değerlendirilmesi gerektiğine inanıyorum. Yeni özne "Homo technicus, homo sapiens"den yola çıkan ve "homo economicus ve homo politicus"a evirilen, yanılmıyorsa neredeyse, 200.000 yıllık serüvenimizin bir ara kesiti gibiydi. Soner Hocanın sunumunda hepimiz epeyce güldük - aslında, bir anlamda ağlayacak halimize güldük. Çünkü hazırlıksız, karşımızda duran yeni kuşağa, profile, kitleye karşı hem kurumsal hem de bireysel olarak hazırlıksız; ama aynı nispette bu yeni öznenin de bize karşı hazırlıksız olduğunu görüyoruz. Bu duruma başat kurumsal ve bireysel anlamda kendimizi yeniden teçhiz etmemiz beklenir. Her şeye rağmen, meslek pratiğini sürdürmek ve eğitim verebil-

mek zorunda bırakıldığımız bu süreç içinde, hazırlığımızı her anlamda sürdürmemiz şart ve politikalarımıza bu yeni durumları, koşulları yedirmemiz olmazsa olmaz bir koşul. Birazdan fırsat olursa bir kez daha değineceğim, özellikle siyaset ve siyasa arasındaki farkı tartışırken, Nur Esin Hocamın uyarısıyla, sözü edilen ödevimizi siyaseten mi yoksa siyasa ile mi yapmamız gerektiğine dair sözümüz olmalı - siyaset olmadan siyasa yapılabilir mi?

Bir sonraki oturumda Johan de Walsche'in sunumunu dikkatle takip ettik. Deniz İncedayı Hocamızın ön-sunumuyla konuyu anlamaya çalıştık ve hemen ardından da farklı alanlara hapsettiğimiz eğitim, araştırma ve mesleki pratiğinin nasıl ve hangi süreç ve yöntemlerle yeniden hemhal edilmesi gerektiğine dair ciddi bir uyarı aldık. Johan de Walsche akademik kadroların Babil Kulelerinden çıkmaları, mesleki pratiği içinde olan mimarların ise, yanılsamalı kahramansı mimarlık tiplerinden süratle uzaklaşmaları gerektiğinin altını çizdi. Hem akademik cenahtan, hem de pratiğin göbeğinden, araştırmanın ayrıışmış ve son dönemde ayrıışması neredeyse meşruiyet kazanmış bu durumu tersyüz edebilecek ve eğitim ve uygulamayı birleştirecek bir niteliği olduğunu söyledi. Bu noktada, Johan de Walsche'in sözlerini bir akademisyen olarak dikkatle not aldım - son dönemlerde sözünü, bu tür yanılsamalı durumlara ayıran birisi olarak. Dolayısıyla, eğitim ve uygulamayı koparan akla dair yeni birleştirici ara-yüzler bulmakla yükümlüyüz; belki de araştırma, bu ara-yüzlerden birisi olabilir.

Özetle, bütün bu tartışmalarda, küresel ve ulusal ölçekte baskın bir ekonomi politiğın var olduğunu ve ideolojik geri planının ise es geçilmeden anlaşılmasının ve sonuçta mevzi tutulmasının gerektiğini belirtmek isterim. Zaten Sela-hattin Önür Hocamızın ön-konuşması, ardından hem Bülend Tuna'nın ayrıntılı analizi hem de Neriman Şahin Güçhan Hocamızın nereden nereye savrulduğumuza ve fakat bu savrilmaya karşı ne tür kurumsal mücadele alanları oluşturmamız gerektiğine dair yorumları bize, sözünü ettiğim mevzi tutmayla ilgili ipuçlarını da veriyor: Öncelikle söylemek gerekirse, Sayın Tuna'nın istatistiği bizi ürkütüyor, ancak bir gerçekliği de var çünkü nesnel bir altlıkla hareket ediyor. Ancak ben bu sayıları biraz farklı okumayı yeğliyorum; örneğin, küresel kapitalist üretim rejimi ve özellikle bize ait olan, biraz önce belirttiğim alaturka kapitalizmin kodları her şeyi olduğu gibi bizleri de nesneleştiriyor ki, metalaşma döngüsü devam edebilsin. Dolayısıyla, şu kadar okuldan bu kadar okula evirildik, bu kadar öğrenci sayısından şu kadar öğrenci sayısına eriştik mealindeki tartışma da, bana göre metalaştırma döngüsüne teşne olmaktan öteye gidemiyor. Amacım, Sayın Tuna'nın emeklerini boşa düşürmek değil, tam tersine onun uğraşısını kıymetlendirmek; kısacası bunu, elde ettiğimiz veri üzerinden başka söylemler üretmemiz gerektiğine inanarak, dikkat çekmek amacıyla söylüyorum. Yani nicel, diyelim ki, ölçülebilir, dolayısıyla istatistiğe dönüşen meslek pratiği ve akademik üretimi süratle, dili, söylemiyle boşa düşürmemiz gerektiğine inanıyorum - bir diğer sözle, istatistik olmaktan çıkmamız iyi olabilir. Dolayısıyla, gücünü emeğinden alan biz emekçiler için, nitelikli üretimin nasıl olacağına dair tartışmalara öncelik vermemizi öneriyorum. Belki, Johan de Walsche'in söylediği gibi, "araştırma" üzerinden bu tartışmayı sürdürmek iyi olabilir. Nitelikli üretim yapmak istiyoruz; ancak meslek ve aka-

demik etiği tartışarak ve biraz önce altını çizdiğim gibi, toplumsal, toplumcu normları ve genel anlamıyla ahlâk tartışmasını da es geçmeden, bunu nasıl başaracağımıza dair hem siyasetimiz hem de siyasalarımızın olması gerekir. Öte yandan, son olarak, tam da bu noktada kurumsal örgütlenmeye şiddetle ihtiyaç duyduğumuzu da eklemeliyim. Güçhan Hocamızın, MİAK, MİMEKK, SMGM ve Mim.Ar örgütlenmelerine ilişkin sunumunu çok dikkatle takip etmemiz gerekir çünkü biz, bu tür örgütsel yapılarla kolektif bir akıl üretebileceğimiz gibi duruyor. Elimizdeki en önemli enstrüman belki de yukarıda sıraladığımız örgütsel bağlar; 1980 sonrası kapitalist üretim rejimi tam da bu tür örgütlü yapının ilga edilmesi üzerinden kendisini inşa etti, ideolojik olarak da. Meslek örgütümüze karşı sürdürülen cephe savaşının da bu tür bir örgütlülüğün yok edilmesi anlamına geldiğinin altını çizmekte fayda var; aynı nispette, meslek ortamlarını bir arada tutan her türlü örgütlülük kadar, akademik örgütlülüğün de hedef tahtası haline getirildiğinin farkındayız. Birazdan değineceğim gibi, MİDEKON ve MOBBİG’le ilgili tartışmalar, sizlerin de altını çizdiğiniz gibi, salt bu açıdan bile çok önemli. Kısacası bu noktada, sözlerimi sonlandırmak için bildik bir çağrıyı yineleyeyim: “lütfe safları sıklaştıralım.”

Son olarak panellerde de gördük ki hem öğrenci kitlesi, hem de öğretmenler, akademisyenler sevabıyla günahıyla, eksiğiyle gediğiyle saflarını sıklaştırma konusunda iradi bir tutum sergiliyor. Nur Esin Hocamız, özellikle öğrencileri öne çekerek -metaforik anlamda da bunu söylüyorum- özerk örgütlenme modellerine işaret etti: yatayda bir araya gelen öznelere, klasik, hiyerarşik örgütlenme modelleriyle değil, özgür iradesiyle sözünü söylemek, iletmek amacıyla sürece doğrudan müdahil olmaları gerektiğine dair bir uyarıydı bu. Dolayısıyla, benim sözüm de bu minvalde; örgütsüz toplumlar, emek-sermaye çelişkisinde emeğin sömürülmesine engel olamazlar; çünkü ancak, kolektif bir bedene sahip olduğumuz sürece her tür iktidarın tahakkümünden kurtulabileceğimizi düşünüyorum. En önemli bileşenimiz öğrencilerin bu konuda gösterdikleri örgütlenme çabasının da aynı nispette çok kıymetli olduğunun altını çizeyim - öğrenci inisiyatiflerinin sayıları 3, 5, 8 olsun, herhalde çoklu sayılar bize çok daha fazla yol gösterebilecek bir kapasite oluşturacaktır. Bu baptan bakıldığında, benzer bir şekilde Sayın Kasapoğlu, Sayın Özaloğlu, Sayın Gökmen ve Sayın Atakara’nın akademik bir mecradan hareketle örgütlenmeye ilişkin yorumları dikkat çekici nitelikteydi. Sorunlarının ortaklaşılması önemli, öte yandan bunu kalıcı ve işleyen bir yapıya nasıl dönüştüreceğimiz de çok önemli; örneğin, KHK sonrası kamu görevlerinden ihraç edilen meslektaşlarımızın örgütlenme biçimlerini, “sokak akademisi,” bu bağlamda, özellikle kıymetlendirmek isterim. Benzer biçimde, Mimarlık Vakfı Akademisi de bu yönde yol alan, siyaset alanımızı büyüten farklı bir çatı; kendilerine buradan, bir sonraki adımın ne olacağını sorarak sözlerimi bağlamaya çalışayım.

Son olarak, bugün gerçekleştirdiğimiz iki oturumda, “Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası” ve “Türkiye Mimarlık Politikası” ön-metinlerini birlikte masaya yatırdık. Bu iki metnin çok önemli olduğunun farkındayız; çünkü, son iki gündür tartıştığımız ve benim de kendi meşrebimce özetlemeye, kıymetlendirmeye çalıştığım meselelere dair bizlere yol gösterecek nitelikte malzeme ihtiva ediyorlar. Özellikle, bugün yaptığımız tartışmalara dair hafızalarımız çok taze,

dolayısıyla onları tekrar etmeyeceğim, bununla birlikte birkaç anahtar sözcük üzerinden belki de argümanımın devamlılığı için bazı konuları sizlerle paylaşacağım. Birincisi, Mehmet Şener Küçükdoğu Hocamızın başkanlığındaki tartışmalarda, MİDEKON ve MOBBİG'in ne denli önemli olduğu, özellikle biraz önce altını çizdiğim örgütlenme kapsamında ne anlama geldiği ifade edildi ve işin mutfağının, özellikle MOBBİG olduğu belirtildi. Kendilerine kesinlikle katılıyorum - uyarıyı da not ederek: "Lütfen aslımıza dönelim". Aslımıza dönmek birçok şeyi çağırıyor ancak ben ne anladığım da belirtiyim çünkü sözü edilen MOBBİG'le ilgili kırılma, yine bu salonda, 08-09 Mayıs 2014 tarihinde, benim de dahlimin olduğu bir çalışma sonrasında oluşmuştu. Özeleştirii yapmak ve fakat yeri geldiğinde de hem geçmişe dair anılarımızı tazelemek, bir taraftan da uyarılar nispetinde MOBBİG gibi örgütsel yapıları bir kez daha gözden geçirmek iyi olabilir.

Bir küçük notla devam edeyim: Ayşen Ciravoğlu Hocamızın sunumunda dikkatimi çeken bir konu üzerine ilave yorumlarda bulunmak isterim - yukarıda kısmen bahsetmiş olmakla birlikte. Dikkatimi çeken anahtar sözcük "siyaset ve siyasa" üzerineydi. Bu sözcüklerin de içini yeniden doldurmak iyi olabilir mi sormayı düşünüyorum: birbirini ikame eden bir şekilde sıklıkla kullanılıyor ve dolayısıyla, muradımızın ne olduğu merak konusu. Gerçekte siyasayla mı uğraşıyoruz, yoksa siyaset mi yapmaya çalışıyoruz? Eğer siyaset üst-söylemimiz ve siyasa ise bu söylemin operasyonel alanıysa, ben her ikisine dair sözümüzün olduğunu düşünüyorum, öte yandan her ikisi de aynı şeye karşılık gelmiyor. Belirttiğim gibi, siyaset, üst-dilimiz, söylemimiz, dolayısıyla dünya görüşümüz siyasa ise sözü edilen şeylerin gündelik hayattaki karşılığı. Kısacası, her ikisi de geçerli ve her ikisini de yapmakla yükümlüyüz; yani, hem üst perdeden sözümüzü söyleyeceğiz, öte taraftan da söylediğimiz sözün gündelik hayatta bir karşılığının olması yönünde irade bir tutum sergileyerek, modeller üreteceğiz. Dolayısıyla, bu toplantıda, sözü edilen modellerin ne olacağı ve nasıl üretileceğine dair daha somut adımların atılması gerekebilir.

Nilay Coşgun Hocamızın sunumu adeta bir röntgen niteliğindeydi; mesela, biraz önce söylediğim ve MOBBİG 2014 toplantımıza ilişkin notum da, gerçekte, bu röntgeni kendimce anlamlandırmaya çalışırken ortaya çıktı. Benzer şekilde, Neslihan Dostoğlu Hocamızın uluslararası bağlamda benzer bir röntgen çekerek, üst-ölçekten kendimize ayna tutmamıza yardımcı olduğunu özellikle söylemeliyim - ODTÜ'ye ilişkin uyarılarınızı not ederek. Dolayısıyla tüm bu sunumlar, toplumsal, tarihsel kırılmalara da referans vererek; kurumsal yapılarımızı bütüncül bir çerçeve içinde okumamıza ve nereden nereye evirildiğimizi görmemize vesile oldu. Özellikle Avrupa merkezli ve ABD'de bulunan mimarlık okullarına referansla, kendimizi yeniden nasıl konumlandırmamız gerektiğine dair önemli notlar bize iletildi - mimarlık eğitimi politikası için yeteri kadar malzemenin oluştuğunu söylemeliyim. Bu noktada, önemli bir uyarıyı, not aldığım için özellikle paylaşmak isterim: "Yeni ağlar oluşturmak ve mevcut ulusal ve küresel ağlar içerisinde varlığımızı yeniden tariflemek ve sürdürmekle yükümlüyüz."

Son panelimiz, "Türkiye Mimarlık Politikaları" üzerineydi; ancak bu panele ve metne dair söyleyecek çok fazla sözümün olmadığını belirtmeliyim. Gerekçesi

herkesin malumu; üstat Doğan Hasol'un da belirttiği gibi, bu çalışma, çok uzun erimli, kolektif bir emeğin ürünü; dolayısıyla bu metin, belge zaten Mimarlar Odamızı hem Türkiye'de, hem de uluslararası bağlamda çok nitelikli bir yerde konumlandırıyor. Şüphesiz ki, değişen koşullara başat hâlâ gediği eksiği söz konusu; bu metne ilişkin tartışmanın mutlaka sürdürülmesi gerektiğini de biliyoruz - zaten burada bulunmamızın amacı da bu.

Beni sabırla dinlediğiniz için, çok teşekkür ederim; umarım biraz olsun hafızanızı canlandırabildim ve ortamı ısıtabildim. İsterseniz Forum'un en önemli kısmını birlikte başlatalım ve hep birlikte genel bir değerlendirmeye geçelim. Öte yandan, sizlere söz vermeden önce bir hatırlatmada bulunmak istiyorum. Kapanış konuşmaları için, özellikle bu sürece sonsuz emek veren herkese ve fakat öncelikle Bülend Tuna'ya söz vereceğim ve daha sonra da meslek örgütümüzün genel başkanı Sayın Eyüp Muhcu'ya söz vereceğim ve kurultay kapanacak.

Kubilay Önal

Teşekkürler. Oda'nın İstanbul Büyükşehir Şubesi üyesi ve Mimarlık Vakfı Mimarlık Enstitüsü Yönetim Kurulu üyesiyim. Evet, kurultayı mümkün olduğunca izlemeye çalıştım. Bütün kurultayı Güven -çok teşekkür ediyorum- biraz önce toparladı. Gerçekten önemli katkılar alındı. Özellikle, ilk oturum nasıl kurultay metinlerine yansiyacak diye merak etmişim. Çok teşekkür ediyorum, Güven bunu sağladı. Ayrıca tabii ODTÜ'de bulunmak dolayısıyla da teşekkür ediyorum.

Şöyle başlayayım: Bütün kurultaylar sürecini 2001'den beri -yani bu 16 yıllık macerayı- ben de izledim, anlamaya çalıştım ve kendime göre belli yorumlarım ve sonuçlarım oldu. Bu çalışmalar iyi niyetli çalışmalar. Son oturumda Güven'in aktardıkları ile birlikte gerçekten bu iyi niyetli çabaların geldiği son durumu değerlendiriyoruz bu kurultayda. Ancak çözümsüzlük çok berraklaşmış durumda ve çözümsüzlük düşüncesi neredeyse bir eğilim haline gelmiş. Bir tür dibe vurulduğunun, vurduğumuzun ifadesi sanki. Dipte olduğumuza dair bir sürü verinin bütün sunumlarda ve ek sunumlarda ortaya çıktığı açık. Ne kadar umut sözcüğünü yan yana kullansak da bir dip süreci yaşadığımız konusunda ortaklaştığımızı düşünüyorum. Tabii bu dip bilinci aynı zamanda çıkış için de -yani dibe vurup çıkacağız- bir olanak aynı zamanda.

Türkiye Mimarlık Politikası ilk metni biliyorsunuz aslında Mimarlık Vakfı'ndan doğan, ama daha sonra Mimarlık Eğitim Kurultaylarına yansıyan oradan Oda'ya taşınan bir konu. Hatırladığım kadarıyla ilk Kurultaydan itibaren. Daha sonra Oda, -2007'de sanıyorum- "Türkiye Mimarlık Politikasına Doğru" diye bir ön metni kamuoyuna sundu. Fakat orada bugünden farklı olarak önemli ayırt edici bir durum vardı. Birincisi, politika metnini Avrupa Birliği süreci ve mesleki yeterliklerle ilgili süreç dinamize ediyordu. Bu kurultayların da aslında bu politika metnine dönük, bir karşılığı vardı ya da umuda ilişkin bir durum vardı. İkincisi de, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'di ve dolayısıyla resmi yapıda da bir karşılığı vardı. Dolayısıyla bir politika metni oluşturulacaksa, bir hedefe doğrudan yönelebiliyordu. Ancak bugün bu dip durumuna bağlantılı

olarak karşılık bulunabilecek bir resmi yapının olmadığı da açık; zaten dibin kendisi de bunu gösteriyor. Dolayısıyla politikayı neye göre kuracağız? Hedefler açısından bu önemli bir soru.

Politika dediğimiz şey bir hedefe yönelik yolu tanımlayan araçlar, yöntemler, stratejiler ve taktiklerse, yalnızca bir metin demek değildir. Eylem planını da içine alır politika. Dolayısıyla yalnızca bir metin olarak bakamayız. İlk metnin sunum amacı, kamuoyunda gerek sivil alanda, gerek resmi alanda karşılık bulabilecek tartışma zeminine doğru yöneltmekti süreci. İkinci adımda hatırlatabildiğim kadarıyla Türkiye Mimarlık Politikasına bir süre sonra o tartışmalar sonucunda ulaşmaktı.

Eğer yeni bir politika metni yazacaksak, o hedefe de yönelteceksek; diyelim ki bir süreç sonucunda, yani 6 yıl sonra, 5 yıl sonra, 10 yıl sonra ulaşabilmek istediğimiz hedefin net olarak belirlenmesi gerekir. Bu hedefe yönelik olarak yol, yöntem, strateji, taktik, vesaire gibi araçların yanına dizilmesi gerekir. Bu hedefle bağlantı kurmadan oluşacak politika metni sadece metin düzleminde kalır. En fazla kamuoyu oluşturma düzeyinde bir anlamı olabilir. Bu anlamda 5-10 yıllık bir projeksiyon yapıp ona göre politika ön metnini tanımlamamız gerektiğini düşünüyorum ve bu yaklaşım Türkiye Mimarlık ve Eğitim Politikası için de uygulanmalı. Dolayısıyla aslında 10 yıl sonrası projekte edebileceğimiz sağlam bir veri sistematizasyonumuzun olması gerekir. Yani araştırma potansiyelimizin olması gerekir. Burada sunulan rakamlar üzerinden değil tabii. Yapılan tüm meslek araştırmaları üzerinden baktığımız zaman veri düzeneğimizde bir sıkıntının olduğunu da bilmemiz gerekir. Şu anda söylenen rakamlar itibarıyla, gerek Bülend Bey'in, gerek diğer konuşmacıların aslında bu verilerin sağlıklı veriler olmadığını da bir yere koyalım.

Şu anda meslek pratiği nasıl seyrediyor dediğimiz zaman Türkiye'de elimizde hâlâ sağlıklı, güvenilir bir bilgi kaynağımız yok. Çünkü bütüne ait bilgi alma konusunda ne modellersek modelleyelim çok sağlıklı geri dönüşler alamıyoruz. Elimizdeki Mimarlar Odası güncel verileri o anlamda sıkıntılı, sadece büro tescil üzerinden mesela serbest mimarları tanımlamak çok doğru bir varsayım oluşturmuyor. Dolayısıyla araştırma potansiyeline yönelik harekete geçmek ve 10 yıllık bir projeksiyonu yapabilir hale gelmemiz lazım. Burada sunulan veriler çok anlamlı yalnız, bu verilerin değersiz olduğunu söylemiyorum, ama yetersiz; araştırma verilerini sağlıklı bir yere çekecek düzeneği oluşturmak çok önemli. Politika belirlemek, yol yöntem belirlemek açısından bunun önemini biraz daha vurgulamamız gerektiğini düşünüyorum. Örneğin, bizim 2015-16'da yaptığımız araştırma da sağlıklı değildi verilerin geri dönüşü açısından, ama serbest çalışan oranının yüzde 17 olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Orada da mesela, iki ana eğilim saptamıştık: Birincisi meslek dışına yönelme eğilimi -burada sınır nedir- var, ikincisi meslek içinde de farklılaşan, geçişen, kaygan, aslında bir yere oturtamadığımız bir eğilim de var. Şimdi bunları önemsemek gerekir.

Son olarak söyleyeceğim şu; ben Enstitü adına burada değilim, ama çok mutlu oldum, yani Mimarlık Vakfı Enstitüsünün de Türkiye Mimarlık ve Eğitim Politi-

ka metni içindeki bir kurulun bileşeni olmasından. Bunu Yönetim Kurulumuza götüreceğim. Bizi de önemli ölçüde bu konuyla ilişkilendirecek bir ilişki biçimi oluşturuyor.

Gelelim Güven'in demin attığın topa, Ali'ye attın, ama ben de aldım. Yani şimdi şöyle, bir de tabii bu kurumsal mecradaki çözümsüzlüğün dışında -Pınar Hanım da ondan söz etmişti konuşmada, yani heyecan, yeni heyecanlar bulmak anlamında- farklı ve görece bağımsız birtakım bu konuyu dert etmiş insanların dünya gerçeği, dünyanın değişim sürecini gerek teorik bazda, gerek pratik bazda, onu algılamaya çalışan yapılara ihtiyacımız var. Mimarlık pratiğinin nasıl değiştiğini, mimarlık eğitiminin nasıl değiştiğini araştıran, geleceğe bakan ve geçmişi hatırlamaya çalışan, en azından kavramsal bir yere oturtmaya çalışan ve bu eğilime bağlı olarak Türkiye'ye özgü çalışmaların neler olabileceğine yönelik önermelerde bulunan bir yapı ya da aksının oluşması gerekir. Mimarlık Vakfı içinde görece bağımsız, ama Mimarlık Vakfı ile bağlantılı bizim "akademi" dediğimiz bir süreç var. Bunun da ön çalışmaları tamamlandı bildiğiniz gibi, ama şu anda bir bekleme durumundayız. Bu tür çalışmaların da, hani kurumsal bazda tanımlanmayan, ama kurum içinde daha serbest, daha bağımsız, daha odak çalışmaların da olması gerektiğini düşünüyoruz. Örneğin bu kurul-tayı da besleyecek ve harekete geçirecek bir enstrüman olarak...

Feridun Duyguluer

Teşekkür ediyorum. Dün, Bülend Tuna arkadaşımın ve Neriman Hocamızın sunumlarından sonra söz almak istemişim. Bugüne kaldı.

Sunumlarda istatistiki bilgiler verilirken, MİAK, Mim.Ar, MİDEKON, MiMeKK gibi kurumsal yapıların destek aldığı kanunlardan da söz edildi. Çok doğaldır ki, 1938 tarihli 3458 sayılı "Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun" ve 1954 tarihli 6235 sayılı "Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu" temel kanunlardır. Ancak, bana göre bir eksiklik var.

Önceki yıllara gidelim. 2005 yılında 36 No.lu direktif (AB Direktifi 2005/36/EC Mesleki Yeterliliklerin Tanınması) duyurulduğunda, mesleki yeterliliklerle ilgili gündem yeniden canlandırılmıştı. "Karşılıklı tanıma" ve "otomatik tanıma" bağlamında 4-5 sene o konuları konuştuk. Diploma sonrası edinilen tecrübenin dikkate alınması üzerinde çeşitli görüşler ve yasa tasarıları geliştirildi ve sonra bu konuyu buzdolabına attık.

O tarihlerde bir makale okumuştum. Okuduğum makale, kuzey Avrupa ülkelerinden (Finlandiya, İsveç, veya Danimarka olabilir) biriyle ilgili olup, şöyle bir cümle içeriyordu: "Bir kasap mimari proje çizebilir." Şaşırdım kaldım.

Bu konuyu biraz araştırdığımda, Frits Meijer ve Henk Visscher tarafından yazılan bir makalede, Avrupa'daki mimarların yasal durumu hakkında önemli bilgiler içeren ve okuduğum konuyu doğrulayan çok önemli bir yazı buldum. 2003-2004 yıllarında 15 adet AB ülkesinde yapılan araştırmaya göre, bazı ülkelerde, "mimarlık unvanı" ve "mimarlık mesleği" bir yasal koruma altında değildi. Bu kapsamda baktığımızda, 36 No.lu direktifin de önemli eksikliklerinin olduğunu

görebiliyorduk. Hatırlatmak istediğim iki önemli kavram var; biri “unvanın korunması” ve diğeri “mesleğin korunması.”

3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun, diploma ile ilgili hükümleri içerdiği için, söz konusu kanun, “unvanın korunmasını” sağlamaktadır. Yani “protection of title.” Mimarlık işi yapmak için söz konusu unvanı almak zorunludur. Bu unvanı başkaları kullanamaz. “Mesleğin korunması” (protection of profession) ise İmar Kanunu sayesindedir.

Eski kanunun, 1956 yılının 6785 sayılı İmar Kanunu’nun 14. maddesi ile hüküm altına alınan ve bugün kullandığımız 1985 tarihli 3194 sayılı İmar Kanunu’nun 38. maddesinde de aynı şekilde yer alan (Yapıların, mimari, ... proje, resim ve hesaplarının hazırlanmasını, ... mimarlar deruhte ederler.) hüküm, mesleğin korunmasına işaret etmektedir. Mimar olmayanların “bir mimari proje” yapmalarına izin verilmez.

Genellikle 36 No.lu direktifin kulvarından gittiğimiz için, diploma bağlantılı olarak “unvanın korunmasını” konuşuyoruz, ama bir de “mesleğin korunması” konusu var ve buna destek veren İmar Kanunu’nu atlamamak gerekir. Her ne kadar İmar Kanunu’na yapılan eklemelerle mesleğe ilişkin zararlar verildiyse de, mesleğin korunmasını sağlayan hüküm devam etmektedir. Yeni kurumsal yapılanmaların gündemleri içinde, 38. madde hükmü, destek alınması gereken bir kural olarak önem taşımaktadır. Özellikle belirtmek istedim. Teşekkür ediyorum.

Bülend Ceylan

Çok güzel sunumlar izledik, gerçekten dolu dolu bir Kurultay yaşadık. Güven Hocam da güzel ev sahipliğinin yanı sıra konuyu çok güzel topladı ve bize özetledi. Sabahki oturum sonrasında MOBBİG’in tarihçesi anlatıldığı sırada, salondan bir eleştiri geldi “20 senedir aynı konuları konuşuyorsunuz” diye. Ben 20. MOBBİG’den itibaren toplantılara katılan bir kişiyim. Değerli Mehmet Hocam çok güzel söylediler, MOBBİG gerçekten bu işin mutfağı. Salonun ifadesiyle 20 yıldır aynı şeyleri konuşan MOBBİG bu ortama SMGM’yi kazandırmıştır, MOBBİG’deki akademisyenler ve Mimarlar Odası temsilcilerinin işbirliğiyle MİAK’ı kazandırmıştır, Mim-Ar’ı kazandırmıştır, Mesleğe Kabul Kurulunu kazandırmıştır. Tartışmaların devam etmesi de bu kurulların daha nasıl iyileşebileceği ve mimarlık programlarının nasıl daha iyi bir noktaya getirilebileceği tartışmasıdır. Yoksa özünde büyük aşamalar kat edilmiştir. Bunu dile getirmek istedim.

Diğer bir konu: Etik gerçekten çok önemli. Bununla ilgili konuları da birçok ortamlarda dile getiriyoruz ki biraz önceki konuşmamda da SMGM’nin bu konuda bir eğitim düzenlemesini önermiştim. Deniz Bey sunumunda şöyle bir örnek gösterdi bize: Antalya’da yapılan bir binanın Samsun’da benzerinin yapıldığını ve Mimarlar Odası’nın bunları takip etmesi gerektiğini. Takdir ederseniz ki Mimarlar Odası’nın bu kadar çok projeyi birebir takip etmesi mümkün değil, ancak projesinin kullanıldığı veya ondan örnek alınarak proje yapıldığı konusunda şikâyetle bulunan mimar meslektaşlarımızın bu şikâyeti değerlendir.

dirildiğinde; kendi projesini yaparken de yurtdışındaki projelerden esinlendiği ve projesinin özgün bir tasarıma sahip olmadığı gözlenmektedir. Dolayısıyla mesleki etiğin ne kadar önemli olduğunu, başka bir meslektaşımıza suç atfederken göz ardı edildiğini de dikkate almakta yarar var.

Diğer bir konu: Mimarlık bölümlerine Türkiye’de talebin çok fazla olduğu ve Bülend Bey’in yapmış olduğu sunumda da büro tescil belgelerinin tüm mimarlık alanlarında yüzde 17 gibi bir oran teşkil ettiğini gördük. Sizler de fark etmişsinizdir, internette ilanlar var veya açıklamalar var. “Mimar olursam ben ne yaparım?” sorusuna “imza atabilirsin, diplomanı kiraya verebilirsin” şeklinde yaklaşımlar var. Dolayısıyla müteahhit ailenin çocuğu mimar olmak istiyor ailenin projelerine imza atmak için ve farklı alanlardan bu mesleğe gelmiş olanlar da yapı denetim bürolarında ya da inşaat teknikleri tarafından çizilen projelere imza atıyorlar. Sonra da onur kuruluna geldiklerinde “ben bunun suç olduğunu bilmiyordum” deyip, çaresizlik içindeki gençlerle karşılaşyoruz. Dolayısıyla bu konuyu çok önemsiyorum.

Diğer bir konu da: Biz eğitim kurumlarımızı çok güzel akredite ediyoruz. Mimarların görevlerini daha iyi yerine getirmeleri ve mesleğimizin yücelmesi için çalışmalar yapıyoruz. Peki, mimarlık hizmetini veren kurum ve kuruluşları denetliyor muyuz, onları akredite ediyor muyuz? Acaba onlar sadece büro tescil belgesini alıp, mesleki denetime projeleri getirdiği zaman mı projelerine bakıyoruz? Mimarlar Odası olarak. Acaba bürolarında çalıştırdıkları elemanları, çalıştırdıkları mimarları gerekli insani koşullarda mı çalıştırıyorlar? Özlük haklarına riayet ediyorlar mı? Etik kurallara uyuyorlar mı? Bu kurum ve kuruluşların da bir şekilde akredite edilmesinin yolunun açılması ve bunun da tartışılmasını öneriyorum.

Nihal Evirgen

Merhaba, Mimarlar Odası Ankara Şubesinde çalışıyorum. Aynı zamanda ODTÜ’de mimarlıkta yüksek lisans öğrencisiyim. Ben öncelikle bütün bu tartışma ortamı için çok teşekkür ediyorum, yani gerçekten iki gündür ciddi tartışmalar döndü, çok önemli sunumlar izledik ve mimarlık ortamında çok da denk gelemediğimiz bir kazanım olduğu için açıkçası mutluyum.

Ben birkaç yapıcı eleştiride bulunmak istiyorum sadece, burada birkaç not aldım. Öncelikle açıkçası Mimarlık ve Eğitim Kurultayı olduğu için eğitim meselesinin, yani şu an Türkiye’deki durumunun biraz üst ölçekten yeniden tartışılmasını bekliyordum burada, Galip Hoca’nın açtığı tartışma tabii ki içinde bulunduğumuz kaotik durumu çok net anlatıyordu, ancak yine de eğitim özelinde biraz eksik kaldığını düşünüyorum. Bunu şöyle açıklayabilirim: Akademisyen Forumu’nun Ankara ayağında da aslında biraz anlatmıştım, bu çok bütünlüklü bir mesele bana kalırsa, çünkü şu anda açıkçası ortaokul düzeyinde laik eğitim almak için dahi mücadele edilmesi gereken bir dönemden geçiyoruz. Yani ortaokul çocuklarına verilen eğitimin, kitaplara giren ifadelerin ne hale geldiği çok açık ve bu nedenle de üniversiteye gelecek neslin gün geçtikçe daha kararmış zihinlerle geleceği bir döneme doğru gidiyoruz. Bu açıdan da aslında eğitimi tartışırken üst ölçekten de, yani sadece mimarlık

eğitimi üzerinden değil, Türkiye’de şu an eğitimin içinde bulunduğu durum üzerinden tartışmaya açılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü öğrenci forumunda da gördüğümüz gibi buradaki tartışan öğrencilerimiz çok bilinçli ve duyarlı arkadaşlarımız ancak ne yazık ki öğrenci toplamları içinde küçük bir kısmı oluşturuyorlar. Şu an aramızda da çok fazla öğrencinin olmadığını görüyoruz zaten ve gelecek neslin de gün geçtikçe duyarsız hale geleceklerini öngörebiliyoruz. Bunun için ne gibi önlemler almak zorunda olduğumuzun farkında olmak gerekiyor. Bunu da aslında yine dünkü bir tartışmaya bağlayarak teori ve pratik ilişkisi üzerinden tartışabiliriz. Öğrenci arkadaşlarımız, biz hep teorik eğitim alıyoruz, aslında pratikte bunun nasıl gerçekleşeceğini bilemiyoruz diye bahsetmişlerdi. Bu noktada, kavramların biraz karıştırıldığını düşünüyorum açıkçası, teoriden bahsederken okulda aldıkları eğitimi kast ederek, serbest piyasaya çıktıklarında bu eğitimin karşılığını nasıl bulacaklarını bilemiyorlar. Fakat bahsedilenin aksine, özellikle Ankara, İstanbul ve İzmir dışındaki illere baktığımızda taşrada verilen eğitimin geldiği nokta, az önce bahsettiğim ortaokulda verilen eğitimle çok da farklılaşan bir durumda değil. Yani akademik üretime baktığımız zaman, kâr ve para kazanma odaklı, sermayenin yararına yönelecek şekilde nasıl hizmet verilecek, ne gibi binalar üretilecek gibi kaygılarla eğitim verildiğini düşünüyorum. Özellikle yine kurultay boyu bahsedilen; üç öğretim elemanıya açılan bölümlerde kadronun da çok iyi olmayışı sebebiyle zaten büyük sıkıntılar yaşanıyor. Bunun yanında lisans seviyesinin sonrasında yüksek lisans ve doktora seviyesinde de üretilen makalelerin, akademik çalışmaların ya da tezlerin kalitesi ve içerikleri oldukça sıkıntılı durumda. Bunu yine Akademi Forumu’nda da biraz şakayla karışık dile getirmiştım, neredeyse Kur’an’ı referans gösterecek makaleler yazılıyor bugün artık, dolayısıyla bütün bu üretimlerin standardize edilmesinin, ya da ortak bir akademik seviyeye getirilecek şekilde denetimden geçirilmesinin yolu bulunmak zorunda bence. Buradan da şuna varacağım: Yine burada tartışmamız sırasında açıkçası fazlasıyla lisans eğitime odaklandık diye düşünüyorum. Yüksek lisans ve doktora sayıları hakkında dün Bülend Hoca’nın sunumunda verdiği rakamlar çok çarpıcıydı. Mimarlara “Mezun olduktan sonra ne yapacaksınız” diye sorulduğunda ortada yüzde 80’inin “yüksek lisans yapacağım”, yüzde 46’sının da “doktora yapacağım” dediği bir durum bulunmakta. Şimdi bizim bu durumda Türkiye’de yapılan yüksek lisans tezlerinin içerikleri, doktoraların ne durumda olduğu ve öğretim elemanlarının kalitesi anlamında -kalite sözcüğünü de yine tırnak içinde kullanıyorum, çok hoşlandığımız bir kelime değildir, ama- bunun içeriklerinin de yeniden bir masaya yatırılması gerektiğini düşünüyorum.

Tüm bunlara ek olarak iki gündür yapılan sunumlar gerçekten çok donanımlı kadrolar tarafından yapıldı. Ancak ben açıkçası kadronun biraz daha gençleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Galiba doçent seviyesinde dahi sadece birkaç hocamızı dinleyebildik, onlar dışındaki konuşmacıların büyük çoğunluğu profesör hocalarımızdı. Açıkçası bu kadronun sorumluluğunun, bütün bu konulara duyarlı gelecek neslin de kadrolarını yetiştirmek olduğunu ve dolayısıyla bu ekibin de biraz yenilenmesi ve zenginleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Güven Arif Sargın

Çok teşekkür ederim. Devam edecek misiniz? Çünkü çok alındım. Yok alınmadım da, ama hakikaten böyle beşer dakikalık böyle zamanlamalar veriyorum ki saatime bakıyorum.

Nihal Evirgen

Son olarak şunu ekleyeceğim: Metinleri okudum. Gerçekten çok iyi kapsamlı, ancak yine Hocam, sizden de öğrendiğimiz gibi teoriyle pratik meselesinde esas olarak praksiyi yaratmanın önemi. Yani bu metinlerde çok iyi açıklanmış şeyler var, ama keşke bir yandan da bir eylem planı, bunun nasıl hayata geçirileceği ve bundan sonraki adımın ne olacağı hakkında praksiye dair de birkaç işaret görebilseydik. Bu açıdan son sunumda Deniz Hoca'nın bahsettiği enformel eğitimin yöntemlerinin bir şekilde bulunması gerekiyor. Sınırlar içinde kaldığımız sürece bunun çok mümkün olduğunu düşünmüyorum. Çünkü içinde bulunduğumuz bürokratik ve formel sistemler tarafından sürekli denetleniyoruz, mimarlık eğitiminin yeniden kendi özgürleştirici pratiklerini yaratabilmesi için bu enformel eğitim meselesine de yeniden bakmak gerekiyor diye düşünüyorum.

Yüksel Dağdemir

Balıkesir Şube. Şimdi Hocam, iki sorum olacak. Birini size: Burada gördük ki öğretim üyesi azlığı yaşıyoruz. Öğretim üyesi yetişmiyor. Öğretim üyeliği çok saygın bir meslek olmasına rağmen bu sistem içinde öğretim üyesi azlığının sebebi nedir? Açıkçası üniversiteler neden öğretim üyesi yetiştiremiyor? Diğer sorum da MYK'daki arkadaşlara: Burada konuşulanları YÖK duyacak mı veya YÖK'e bir sonuç bildirisi verecek misiniz? Teşekkür ederim.

Güven Arif Sargın

Çok teşekkürler, ama doğrudan bana yöneltilmiş bir soru olarak almadım; or-tama iletilmiş bir soru gibi, dolayısıyla söz alacak meslektaşlarım da bir şekilde yanıtlamak isteyebilir. Ben mi yanıtlayayım? İsterseniz sırayla gidelim; çünkü doğrudan ben yanıtlamak istemem, zor bir soru. Ancak kısaca, bu metnin, kaleme alacağımız tüm metinlerin en azından bileşenlerle paylaşılacağını düşünüyorum. Sadece kendi kendimize söyleyip kendimiz için üretmiyoruz; aramızda bulunamayan ama sürece müdahil olacağını bildiğimiz tüm aktörlerle paylaşılmasının ve o paylaşım sonrasında da farklı enstrümanların kullanılmasının yararına inanıyorum. Belki söz aldığı anda ayrıntıda paylaşmak ister, Neriman Hocam; zaten elimizde başka enstrümanlar da oluşmaya başladı. Dolayısıyla bu süreç, farklı örgütlenme biçimlerine de vesile olacaktır. Aktörler arası kopukluğun nedenleri ise malum; ama benim 15 dakika içinde hızlı-hızlı aktarmaya çalıştığım genel resmi de es geçmemek gerek. Farklı gerekçeler söz konusu, örneğin biz bile sayılar üzerinden hareket ediyoruz - zaten üst kurumlar da bizi bu yönde hareket etmeye zorluyor. Bizler birer istatistiksel veriye dönüştürüldüğümüz için burada olması gerektiği gibi sonuçlar üretilmiyor ve istediğimiz türden iletişim kuramıyor olabiliriz. Aklıma binlerce konu geliyor

ama en önemlisi, bu süreç içinde, belki biraz daha yavaşlamamız iyi olabilir. Soruyu kişiselleştirip zaman, sahne çalmak istemiyorum.

Tezcan Karakuş Candan

Ben aslında şöyle bir şey söyleyeceğim: Yani iki gündür çoğunluğunu izlemeye çalıştım, sadece sabah oturumuna katılamadım, ama genel olarak ülkedeki bütün sistemin altüst olduğunu, çöktüğünü, yıkıldığını ve yerine de ne koyabileceklerini bir türlü kestiremeyen bir iktidar sürecinde yine aslında Güven Hocamın bir önceki Ankara Şube toplantısında söylediği hani irrasyonel olanı rasyonel akılla değerlendirme yaklaşımından biraz uzaklaşmak gerektiğini düşünüyorum. Burada da aslında irrasyonel bir durumu, olmaması gereken bir durumun tespitini yaparak bunun üzerinden önermeler çıkartmaya çalışıyoruz. Bence Mimarlar Odası'nın tam da böylesi bir durumda hayatı örgütleyecek bir yol ve eylem platformunun ya da eylem organizasyonu yapması gerektiğini düşünüyorum. Bu açıdan mesela, MİAK, MİMEK, Mim.Ar, SMGM gibi yapıların kendisi aslında çökmüş, bitmiş bir sisteme karşı yeniden bir üniversite oluşturmanın, yeniden bir hayat oluşturmanın kanalları olabilmeli. Yani bir yere bir kurul bir öneri sunmaktan öte, oraya bir şeyi dayatmaktan öte bence yeniden bir yaşamı koordine edebilecek bir üniversite kurmanın ya da bir eğitim organizasyonu kurmanın araçları olmalı diye düşünüyorum. Yani bizim kendi içimizde ürettiğimiz şeylerin. Aynı şekilde yine Mimarlar Odası'nın başarılı potansiyellerinin açığa çıkartılarak, bunların ilişki kurma biçimleri açısından hem üniversitelerde, hem de yaşam boyu eğitim sürecindeki anlamlarının ortaya çıkartılması gerektiğini düşünüyorum.

Onun ötesinde gerçekten Nihal biraz onu söyledi, ben de ona dem vuracaktım. Dokuzuncu Mimarlık ve Eğitim Kurultayındayız, onuncusunda da neyi tartışacağız bilmiyorum, ama ölçülebilir, tıpkı Bülend Bey'in söylediği gibi ölçülebilir eylem programları oluşturmamız gerekiyor bizim, her Mimarlık ve Eğitim Kurultayının sonucunda bir sonrakisini değerlendirebileceğimiz, istatistiklerini oluşturabileceğimiz eylem programlarının oluşturulması gerekiyor. Bunu yapma biçimlerimizin ve söyleme biçimlerimizin bence değiştirilmesi gerekiyor. Bakın, Soner Hocanın sunumundan sonra hepimizin ilgi odağı farklılaştı. Çünkü başka bir yapma biçiminden, başka bir söylem biçiminden bahsetti ve bizim de aslında pratik içerisinde alışkın olduğumuz, ama bir türlü onu soyutlayamadığımız şeylerden bahsetti. Bunların bence ortaya çıkartılması gerekiyor. Yine aslında mesleğin geleceği, ülkenin geleceği sadece verili durumu değil aslında, bir gelecek projesi oluşturulması gerekiyor. Bu açıdan hayatı örgütlemenin de aslında bir anlamı bu "mimarlık nereye gidiyor, eğitim nereye gidiyor"un ötesinde "biz nasıl bir mimarlık istiyoruz, nasıl bir eğitim istiyoruz" ve bunları artık birilerine şöyle olsun, böyle olsun, şu yapılsın, şu olunsun demenin ötesine geçmenin yollarını bulmamız gerekiyor. Belki burada da hani benden sonra konuşacak Ali Ulusoy bu noktada vakıf açısından önemli bir şey olabilir, üniversite kurulması, okul açılması, yurt açılması, işte çocuklara kreş açılması, hayatı yeniden örgütleyeceğimiz sosyal yaşam alanlarının açılması bir şey yapmak artık, bunun bence yollarının bulunması gerekiyor ve geçirgen bir yapımızın olması gerekiyor. Kast bir

yapı değil, geçirgen, bu geçirgenliğe sadece mimarlar ve mimarlık öğrencileri, akademisyenler değil, herkesin geçebileceği, herkesin buradan bir şey alabileceği ve götüreceği, topluma dokunabileceği, hayata dokunabileceği, o anlamda da mesela, Deniz Hocamın söylediği ve bizim bunu yaparken böyle iliklerimize kadar hissettiğimiz o taş mektep geleneğinin Anadolu'nun her bir noktasında mimarlık ortamının yeniden örgütlenmesi için kullanılması gerektiğini düşünüyorum. Sonuç olarak ezcümle söyleyeceğim şu: Ben artık şarkı dinlemek değil, şarkı söylemek istiyorum ve mimarlık toplumda bunu yapması gerektiğini düşünüyorum. Teşekkür ederim.

Ali Ulusoy

Güven Hocam, bana söz verdiğiniz için çok teşekkür ediyorum. Kurultay oturumlarındaki tartışmalar ve sunuşlar, sizin özetlemeniz de, benim açımdan oldukça değerliydi ve öğreticiydi. Kurultayda iki gün boyunca çok önemli konular tartışıldı; emeği geçen herkesin eline sağlık.

Üniversiteden atılan akademisyen arkadaşlar ve içinde bulunduğumuz ortamı değerlendirirken, konuyu “MİV-Akademi” çalışmalarına getirmeniz üzerine, ben konuşma ihtiyacı hissettim. Önemli bir sorunun burada, Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nda gündeme getirilmesinin ve mimarlık ortamı ile paylaşılmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Mimarlık ve Eğitim Kurultaylarında, geçmişten günümüze kadar tartışılacak ve altı kalın çizgilerle çizilen konuları, biz de bir anlamda Mimarlık Vakfı'nda, “MİV-Akademi” başlığı altında tartışıyoruz. Bu çalışma alanı bir anlamda, Mimarlar Odası ortamlarında, MİV Enstitüsü başlığı altında uzun süredir, tartışılan bir konu. “Akademi” çalışmaları ise bağımsız, özerk yeni bir tartışma alanı, yeni bir tartışma zemini oluşturmayı hedeflemektedir.

Bu konu başlığını tartışmaya açmak ise şöyle gelişti: Hepinizin bildiği gibi, ülkemizde “15 Temmuz darbesi” diye ifade edilen, bir ucunda, yıllardır siyasal iktidarlar tarafından korunup kollanan, beslenen “ABD merkezli cemaat yapılanması” diğer ucunda ise bu yapılanmanın devleti ele geçirmesi sürecinde, her aşamada birlikte davrandığı siyasal yapı ile “çıkar kavgası” sonucunda ortaya çıkan durum.

Sonuç olarak, devleti ele geçirerek, kurumları işlemez hale getiren, demokratik talepleri, çağdaşlaşmayı reddeden, ülkemizin her türlü kaynağını “pazarlanacak bir mal” olarak gören, Cumhuriyet'in temel değerlerinin ortadan kaldırılması konusunda her türlü düzenlemeyi yapan bir “siyasal anlayışın” OHAL ilanı ve KHK'larla ülkeyi yönetmeye çalışması sonucunda, uzun süredir özlemi duyulan, yapı taşları yavaş yavaş örülen “otoriter,” baskı rejimi.

OHAL ilan edilmesini ardından, “cemaat darbesi” gerekçe gösterilerek birçok demokratik yapıya, meslek odalarına, sendikalara, siyasal partilere, özellikle “barış bildirisine” imza koyan akademi çevresine, üniversitelerde görev yapan arkadaşlarımıza, meslektaşlarımıza dönük çok yoğun bir baskı ve şiddet uygulanması sonucunda, birçok akademisyen üniversitelerinden atıldılar. Sade-

ce atılmakla kalmadılar, bütün sosyal hakları ellerinden alınarak adeta açlığa mahkûm edildiler.

Bu süreçte sadece akademisyenler atılmadı elbette, siz de ifade ettiniz konuşmanızda, gazeteciler, birçok kamu görevlisi, öğretmenler, işini yapmaya çalışanlar, emekçiler, bilim insanları ya cezaevindeler ya da açlığa mahkûm edilmiş durumdalar. Elbette ki bu durum, farklı mücadele alanlarından, farklı dayanışma yapılanmalarını, farklı zeminlerde bir araya gelmesinin de yolunu açtı.

Tam da bu noktada, Mimarlık Vakfı'nda, bu duruma nasıl müdahale ederiz, sokağa atılan dostlarımızla, nasıl bir dayanışma gösteririz üzerine tartışırken, farklı kentlerden, üniversiteleri ile ilişkisi kesilen arkadaşlarla bir araya gelerek, dayanışma zemini oluşturma kararı aldık ve dayanışma toplantıları yapmak üzere yola çıktık.

Bu buluşmalarda, içerisinde bulunduğumuz siyasal iklim, mimarlık mesleğinin sorunlarını, mimarlık eğitiminin içinde bulunduğu durum, meslek pratiğinin nasıl olması gerektiğini, uygulama konusundaki sıkıntıları, akademinin şu anda içinde bulunduğu anti demokratik baskı ortamını, bu baskı ortamından nasıl çıkacağımız ve dayanışmanın önemi ele alındı. "MİV-Akademi" düşüncesi bu toplantılarda ortaya çıktı.

Güven Hocamın da omuz verdiği ilk toplantı, Ankara'da, Merkez Danışma Kurulu'nda (3 Aralık 2016) gerçekleşmiş, ortak çalışma niyeti belirginleşmiştir. Bu toplantıda MİV Enstitü YK Üyeleri ile Ankara Şube üyeleri ve dayanışma bağlamında iletişim kurulan öğretim üyeleri bulunmuşlardır.

İkinci buluşma 27 Aralık 2016'da yine Ankara'da ve 3. toplantı 19 Ocak 2017'de İstanbul'da yapılmış; bu iki toplantıda; kurumsal yapı, araç, yöntem ve program geliştirilmeye çalışılmıştır. "Mimarlık-Kent-Toplum" ilişkileri bağlamında kendi çalışma alanı üzerinden bir "mücadele-direnış" pratiğı olarak düşünölen "MİV-Akademi" bu pratik içinde sürekli olarak ek katılımlarla zenginleşen bir "ağı" biçiminde organize olmayı hedeflemektedir. Bir anlamda, Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nın tartışma konularının bir kısmını da içeren bir gündemimiz oluştu. Bu tartışma konularını ve ortaya çıkan sonuçları çok kısa olarak sizlerle paylaşmak istiyorum.

Üç adet "Praksis Olarak Mimarlık; Güncel Manifestolar ve Uygulamalar..." Panel / Forumu gerçekleştirilmiştir.

1. Buluşma / İstanbul, 9 Nisan 2017, İstanbul BK Şube Karaköy Binası Toplantı Salonunda gerçekleştirildi. MİV-Akademi hazırlık sürecinde belirlenen "mimarlık mesleğinin, mekânsal ve akademik dönüşüm süreçlerinin" sorgulamasına ilişkin olarak yapılan ilk oturum olan "Praksis Olarak Mimarlık, Güncel Manifestolar ve Uygulamalar" başlıklı etkinlik uzun bir tartışma ortamının sonucunda geline aşamanın, daha geniş bir kitle ile buluşması ve bir arama çağrısı niyetini taşımaktaydı.

2. Buluşma / Ankara, 7 Mayıs 2017, Ankara Şube Toplantı Salonunda gerçekleştirildi. Daha geniş bir kitle ile buluşma ve bir arama çağrısı niteliğindeki ikinci buluşma, gündemin ülke coğrafyasında da karşılığını bulması ve kent akademisi deneyimiyle buluşma amacıyla başkent Ankara'da yapılmıştır.

3. Buluşma / Diyarbakır, 20 Mayıs 2017, Diyarbakır Şube Toplantı Salonunda yapıldı. Sur'da yaşanan kentsel kıyım sonrası belgeleme ve hasar tespit çalışmalarının yapıldığı Diyarbakır özelinde MİV-Akademi girişiminden beklentiler ortaya konulmuş; böyle bir oluşumun gündeminde olan “mekânsızlaşma / mültecileşme” bağlamında alternatifler üretmesinin önemine değinilmiştir.

MİV-Akademi buluşmalarında, bugün burada da ifade edilen birçok konu başlığı tartışmaya açılmış, Akademik ortam, meslek pratiğinin ve mimarlık eğitiminin eleştirisi, vakıf üniversitelerinin sayısının artması sonucunda, mimarlık eğitiminin niteliği ve niceliğiyle ilgili problemler ve bunun mimarlık ortamına yansımaları tartışılmıştır. Dünyanın başka ülkelerinde, mimarlık eğitimi nasıl seyrediyor? Eğitimin süresi, niteliği, meslek pratiği ve meslek ortamı, meslek odalarının sorumlulukları nelerdir. Uluslararası meslek örgütleri UIA, ACE vb. yapılanmaların rolü.

“MİV-Akademi” platformunu, bütün bu tartışmaların yapılacağı özerk, kurumsal olmayan, herkesin katılabileceği bir düşün okulu gibi kurgulamaya çalıştık. Mesleki pratik ve farklı uygulamalar konusu bu toplantılarda da gündeme geldi. Mimarlık mesleğinin, toplum yararını önceleyen, kamu yararını gözetan bir yaklaşımla ele alınması meselesinin altı çizildi. Mimarlar Odası'nın bakış açısı da, geçmişten bugüne kadar bu yönde olagelmıştır.

“MİV-Akademi” toplantılarında üzerinde çalışılmak üzere, çeşitli konu başlıkları önerilmiştir. Örneğin; “Yerinden Edilme,” “Mültecileşme” konusu, son zamanlarda hepimizin canını acıtan önemli bir sorundur. Ortadoğu coğrafyasında yaşananlar, Suriye'de sürmekte olan savaş ve bunun sonucunda, başka ülkelerde yaşamak için sığınmacı olan insanlar. Özellikle Ankara, İstanbul, Adana ve Gaziantep gibi şehirlerimizde ortaya çıkan barınma ve benzeri yaşamsal sorunlara dönük meslek ortamının sorumlulukları neler olmalıdır?

“MİV-Akademi”nin kurumsal bir yapı olmaktan daha çok, özerk bir yapı bir düşünce okulu olması gerektiği konusunun özellikle altı çizilmiştir. Bu süreçte biz yola çıktığımız zaman şöyle bir yanlış algıyla karşılaştık; bu çalışmalar sanki, Mimarlar Odası örgütlenmesine alternatif, paralel bir örgütlenme gibi algılandı. Özellikle belirtmeliyim ki, bu toplantılara katılan arkadaşların ve bizim böyle bir niyetimiz ve düşüncemiz kesinlikle olmamıştır.

Konuşmamın başında da belirttiğim gibi, bu buluşmalarda; bağımsız kendi kendini yönlendirecek, bilimsel ortamın yaratılmasına katkı yapacak, bilgi kaynakları sunacak ve mekânsal deneyimlere açık bir okul düşüncesinin önemi vurgulanmıştır.

Akademik ortama yönelik baskılara karşı, etik sorunlar ve bilimsel üretim eksikliğini ciddiye alan bir akademi organizasyonun çıkış manifestosunun, yapı

ve işleyişe yönelik tüzüğünün ve olası araştırma projelerinin belirlenmesine yönelik çalışmalara başlanması; ticarileşen, akademik kariyer ortamına ve iktidarın memurluğuna dönüşerek eleştirel akıldan uzaklaşan akademiye etkileyecek özgürleştirici bir politik programın oluşturulması vb. konular ele alınmıştır.

Üniversitelerinden atılan akademisyenlerle dayanışmak, mimarlık mesleğine, mimarlık pratiğine ve eğitimine farklı bir pencereden, daha özerk bir bakış açısıyla yaklaşp, buna dönük çözümler üretilebilmesinin zeminini oluşturmak. Bu çalışmalar Mimarlar Odası çalışmalarından, örgütlenmesinden bağımsız, alternatif çalışmalar gibi değil, tam tersine, onu besleyen, onu destekleyen yeni bir soluk, yeni bir bakış açısı ve zenginlik olarak algılanmalıdır.

Hasan Tahsin Selçuk

Bolu İzzet Baysal Üniversitesi. Ben bir alıntıyla başlamak istiyorum: Fevkalade, fevkalade, fevkalade, fakat ortaya çıkan bir aleladelik. Bunun temel sebebi olarak da öncelikle şunu belirteyim: Çünkü eleştireceğim konu bu mecrayı oluşturan kuruma ilişkin, Mimarlar Odası bütün refleks tavırlarını destekliyorum ve arkasındayım. Fakat bunu yapma biçimimiz ve kullandığımız söylem ne kadar doğru? Bu söylemi sorgulamak gerektiği kanaatindeyim. Burada sizi de eleştirerek başlamak istiyorum. Siz de aslında bir Marksist söylemle başlıyorsunuz, fakat artık bu totalci, yapısalcı söylemler ne kadar geçerli? Yani söylemler sadece şık oldukları için ya da farklılık oluşturmak için mi ortaya çıkıyor? Çünkü bir toplumsal dönüşüm var ve o toplumsal dönüşümün ortaya çıkardığı durumlar var ve bu durumları kavramsallaştırmak ve var olan olguları sağlıklı tanımlamak ve gerçekliği anlamak için kuramsallaştırıyoruz, kavramsallaştırıyoruz. Bugünkü durumda oluşan post-modernite ya da yapı-söküm, yapı-bozum niye ortaya çıktı? Bunlar niye bu kadar kulak kabartıyoruz biz bu söylemlere? Bu söylemler bağlamında Mimarlar Odası'nın pozisyonu ve buradaki genel tartışmalar tamamen yapılar üzerine ve bir totallik üzerine çok katı bir modernist söylem ortaya koyuyoruz ve bu modernist söylem de aslında baskıcı ve totalleştirici. Biz yapıyı, oluşumları görmekten uzağız. Bu bağlamda da bizim faileri tanımamız ve onların gerçekleştirmiş olduğu, ortaya koymuş olduğu eylemleri analiz edip, onların dilini anlamak ve onların dilinden konuşmak durumundayız. Bu bağlamda aslında eleştirilecek çok şey var ve o konuştuğumuz tartışmalar 30 yıldır tartışılan, tartışmalarda ortaya konulanlar. 1990'larda bir mimarlık yasası tartışması vardı. Salih Zeki Pekin'in çok ciddi emekleri vardı. En sonunda yıldız ve bıraktı tam sonuca yaklaşmışken, sonra tekrar olgu ortaya saçıldı, tekrar bir derlenip toparlanıp şimdi de politika olarak ortaya koyma çabasındayız, ama politikayı koyma biçimimizin çok dayatmacı olduğu kanaatindeyim. Buna ilişkin pek çok şey söyleyebilirim, ama genel olarak söyleyeceklerim genel çerçevesi bu, daha sonra detaylandırılabilir.

Ozan Emre Demir

Merhaba, ben meslektaşınız değilim, dışarıdan bir dinleyici olarak buraya geldim. Aslında bir sorum, bir de önerim var. ODTÜ Fizik mezunuyum ben, iki gündür geliyorum buraya arkadaşım da mimar adayı olduğu için, tüm bu Mimarlık ve Eğitim Kurultayı boyunca benim anlamadığım bir şey oldu. Öncelikle şunu

hiç anlamadım: Mimarlık eğitiminde başarının ölçüsünü nasıl belirlediğinizi anlamıyorum ve bunu ne üzerine kurguladığınızı da anlamadım, hani ben sanırım mimarlığı bilmediğimden bu böyle, yoksa hani başka bir sebepten mi dolayı? Fakat sanırım hepinizin mimar olması bu Kurultayın bir eksiği bence, bence biraz multidisiplin bir toplantı olmalıydı bu öncelikle. Çünkü kendi içerinizde çok biliyorsunuz her şeyi, ama hepiniz mimar olduğunuz için bunu çok aktaramadığınızı düşünüyorum. Gerçekten bunu çok merak ediyorum, mimarlık eğitiminde başarının ölçüsünü ne olarak tanımladığınızı, ikincisi kapitalizm hani biraz eleştirerek girdiniz. Ben bu arada şeye çok katılıyorum, siz kapitalizmle alakalı “alaturka kapitalizm” demiştiniz. Fakat ben artık kapitalizmin bir problem olarak ele alınmasından çok bunu yönlendirmek üzerine düşünmemiz gerektiğini düşünüyorum. Sermaye evet, el değiştirdi, fakat bu el değişen sermaye sonuçta bize bu yapıları yaptırıyor. Bu yapıların yapılmasının ve nasıl olduğu ya da nasıl bir çevresel etkisinin olduğu ne mimarlarla alakalı, ne de bence buna izin verenlerle alakalı. Bu doğrudan o toplumda yaşayan bireylerin yaşadıkları şehirde nasıl bir beklentiye sahip olduklarıyla alakalı. Bence konsantre olunması gereken yer kişilerin yaşamak istedikleri şehirdeki beklentilerini arttırmaktır. Eğer beklentiler artarsa, o yapılarda yaşamak istemeyeceklerdir. O para da, yani para, sermaye ne olursa olsun, kimin elinde olursa olsun o binalar da çöpe gider ve bizim aslında kendi istediğimiz tarzda bir ya da mimarların kendi sevebileceği bir yaşam tarzını aslında benimsemeye çalışacaklardır. Burada bence yönelmesi gereken şey arkadaşımızın da dediği gibi birazcık daha erken eğitim, yani erken eğitimden kastım mimarlıkla alakalı değil de, gerçekten kişilerin yaşadıkları şehirle alakalı beklentilerinin artmasını sağlayacak şeyler yapılmalı.

Benim bilmediğim bir şey daha var. Hani ben bunu da size sormak istiyorum. Bundaki şey nedir, şu anda kanunlarla da pek alakam yok, ama bir yapı yapılmadan önce, gerçekten Şehir Plancıları Odası belediyelerle birlikte çalışıp çalışamayacağı kanun olarak sunamaz mı? Yani belediyeler kendi başlarına mı karar alıyorlar? Onu çok iyi bilmiyorum, ama bunun bence şöyle bir şekilde buna netleşebiliriz gibi geliyor: Bu iki günde anladığım kadıyla Şehir Plancıları Odalarının tarafsız izni olmadan belli bölgelere sadece belediyelerin izniyle bina yapımının engellenebileceği bir kanun teklifi sunumu için en azından hep birlikte bir şeyler yazılıp teklif edilebilir. Partiler yoluyla da yapılabilir gibi geliyor. Benim diyeceklerim bu kadar, ama ben bu ilk sorunun cevabını gerçekten merak ediyorum.

Metin Karadağ

EKA-MBÇK (TMMOB Mimarlar Odası, İstanbul Büyükşehir Şubesi, Mimarlık, Eğitim ve Kültür Araştırmaları / EKA - Mesleki Bilimsel Çalışma Kurulu) YK Sekreteriyim... En son söyleyeceğim sözü en başta söylüyorum; *“Bütün üniversitelerin öğrencileri birleşin!... hem kendinizi, hem de bizi kurtarın!”* diğer söyleyeceklerim ise bunu desteklemeye daidir.

Genel olarak üniversite, evrensel bilginin tartışılarak üretilip geliştirildiği yer olarak bilinir. Amerikalı sosyal bilimci Prof. Stuart Hall şöyle bir cümle kurmuş: *“Üniversite eleştirinin kurumsal yapısıdır. Eleştiri yoksa -üniversite- hiçbir şey-*

dir..” Öğrenci “eğitimin nesnesi” olarak oyun hamuru gibi şekillendirilerek geliyor üniversitenin kapısına... Üniversitedeki “eleştirel özerklik” ortamında öğren-ciden “eğitimin öznesi” olarak davranması bekleniliyor!.. Tabii bunlar hep kâğıt üzerindeki beklenti tanımları... Gerçekte yok böyle bir şey... Hatta nitelikli ya da nitelsiz o büyük çoğunluğun umurunda bile değil...

Baştan başlayalım; her insanın yeteneği kendinde saklı bir definedir. O defini-neye ömrü boyunca ulaşamayanlar da olabilir, yanlış kazı yapanlar da olabilir, yanlış kaldırımda cüzdan arayanlar da olabilir... Evet çok yetenekli olabilir ama ya neye yetenekli olduğunu bilmiyorsa!.. Üniversite ile öğrencinin karşılaştığı ortamda her ikisi de (üniversite + öğrenci) öyle yapayalnız ki...

Her şeyden önce suyu çekilmiş kuyunun dibindeki kurbağanın yukarıya bak-tığında, kuyunun ağzından gördüğü gökyüzü parçasında görebildiklerini gök-yüzünün bütünü yani evrenin kendisi sanıyorlar. Oysaki kuyunun dışına çıkıp birikimleriyle birlikte birbirleriyle temas etmeleri; kendi gökyüzü parçalarını bir araya getirerek evrensel / universal bir evreni görebilmek için ortak çabaları gerekiyor...

Galata Grubu’nun 1995-96 yıllarında Amasya Yalıboyu Projesi çalışmasından döndüklerinde Amasya tarihiyle ilgili bir de kitap getirmişlerdi. Şöyle bir göz atarken, bir sayfada “Amasya Ahmak Bağları” yazıyordu. Dikkatimi çekti oku-dum. Bu ismi vermelerinin nedeniyse oraya yeni gelenler çorak ve kurak bir tepede bağ kalıntıları görmüşler ve “Buraya hiç su gelir mi, bir şey ekilebilir mi, ne ahmak insanlar varmış...” deyip, oraya Ahmak Bağları adını vermişler. Yaklaşık 6 ay sonra bir televizyonda Amasya ile ilgili hazırlanmış programını izliyordum. Bir elma üreticisi köylüye TV muhabiri soruyordu: “Siz bu elma-ları nasıl bu kadar güzel ve lezzetli yetiştiriyorsunuz?” Köylünün yanıtı sanki Amasya’daki yanlış adlandırmanın yanıtıydı: “Biz, elma ağaçları çiçek açma-dan evvel baharda dallarından birbirlerini aşılarız, Yeşilirmak’ın kıyısındaki de, o kurak tepedeki de aynı güzellik ve lezzetteki elmayı verir...”

Yani “Ahmak Bağları” denilen yerin aslında “zekâ ve akıl bağları” olduğunun bir kanıtıydı bu yanıt. Bu yanıt belki de bizleri üniversiter eğitimin yanlışların-dan koruyabilecek; üniversiter eğitim sürecinin öznelere olan öğrencilerin ortak sorunlarımızı çözmek için kullanabileceği bir yol olabilir. Çünkü, kuyularının dibinden çıkmış, nitelikli organik bir ağ (network) işleyişiyle birlikte çalışan yüz-lerce kişiden oluşan Galata Grubu öğrenci çalışmalarının ayrıntılı ve zengin süreçlerine girmek istemiyorum...

Sonradan Galata Grubu Modeli’nden türettiğimiz binlerce öğrencinin eş za-manlı ama farklı gruplar halinde çalışabildiği yani öğrencilerin eğitim süreci (4 yıl) boyunca; farklı okul, farklı sınıf/yıl temel ilkesiyle işleyen “Mimari Staj-da Rotasyon Programı”^(*) çalışmaları süreçlerinden de söz etmeye vakit yok... Bunların web arşivlerine (www.mimarist.org/msr.htm) internet üzerinden her an ulaşabilirsiniz.

Ama bugün bir önceki bölümde Nilay Coşgun Hocamızın, “MOBBİG Çalış-malarının Aktarımı” başlıklı sunumunda görünce hatırladım; 2007 yılında yine

burada ODTÜ’de, 4. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı’ndan bir gün önce yapılan MOBBİG toplantısında “MEDT - Mimarlık Eğitiminde Dersler ve Tarihçeleri”^(*) sunumunu yapmam için (<http://www.mo.org.tr/mek/index.cfm?kurultay=IV&Su b=belge&RecID=32>) çağrılmıştım. O notu bir satır olarak orada gördüm, sevindim.

2006 yılında henüz MİAK (Mimarlık Akreditasyon Kurulu) çalışmalarının yeni başladığı bir dönemdi ve okulların katılımını kolaylaştırıcı teşvik edici örneklerin paylaşılması için tüm okullardaki derslerin doğal akreditasyonunu oluşturmak amacıyla hazırlanan bu çalışma bugün hâlâ Mimarlar Odası’nın MEK4 web sayfasında, yani 4. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı’nın sayfasını tıkladığınızda karşınıza çıkacak... O tarihte 30 okul vardı, bunun 10’u İstanbul’daydı. 3000 civarında öğrenci vardı. Bütün bunların mekanizmasını kurmak için geliştirilmiş bir sistemdi. Hâlâ da öyle; gelen bir tek çalışma ile bekliyor... Konuşmamı kısaltacağım diye aradaki cümleleri çıkara çıkara hiçbir şey anlaşılmaz hale geldi, neyse ki her şey web sayfasında duruyor.

Necip Mutlu

Bugün burada değinilmeyen önemli bir konudan kayıtlara da geçmesi açısından bahsetmek istiyorum. Mimarlık öğrencilerinin örgütlenmesi ve meslek hayatına geçiş sürecine katkı sağlamak açısından Mimarlar Odası’nın “Öğrenci Üyelik Yönetmeliği” var. Bu düzenlemede mimarlık öğrencileri okul temsilcilerini seçiyor ve şubeler de şube temsilcilerini belirliyor. Bu örgütlenme alanının daha kapsamlı olarak geliştirilmesi, buna kaynak ayrılması ve öğrencilerimizin kendilerini ifade edebileceği ortamlar olarak kullanılmasının sağlanması çok önemli.

Ayrıca Mimarlar Odası’nın mimarlık öğrencilerine yönelik yaz okullarıyla ilgili yönerge haline getirilmiş bir çalışması var. Bu kapsamda bu yıl bütün şubelerimize kendi bölgelerinde yaz okulu düzenlemeleri ile ilgili duyuru yapacağız. Yaz okulları örgütlenmesi enformel eğitim kapsamında çeşitli alanlarda çok çeşitli konuları işleyebilir. Türkiye’nin değişik bölgelerinden mimarlık öğrencilerinin katılacağı şekilde kapsamlı bir çalışma olarak düzenlenmesi hedeflenmektedir. Mimarlar Odası’nın bu deneyimi geçmişte de vardı; Kayaköy’de 100’ün üzerinde Türk ve yabancı öğrencinin iki aylık periyotta dönüşümlü olarak katıldığı yaz okulu düzenlenmiştir. Mimarlar Odası tarafından düzenlenecek yaz okullarının öğrencilerin stajları kapsamında değerlendirilmesi katılımın artmasına katkı sağlar.

Mimarlar Odası’nın üye sayısı 10 yıl sonra iki katına çıkacak. Bu iki katına çıkması şu anlama geliyor: 10 yıl sonra üye sayısının önemli bir kısmı ortalama 5 ile 10 yıllık mimar olacak. Yani Oda üyeleri çok gençleşecek. Bu anlamda örgütlenme alanının da gençleştirilmesinin önemli olduğunu düşünüyorum. Son olarak da iki gündür tartıştığımız mimarlık eğitim alanı ve uygulama alanının ilişkilendirilmesi ve iç içe geçirgenliklerinin daha da fazlaştıracak bir bütün olarak kavranması ve sürecin birlikte örgütlenmesinin gerekli olduğunu düşünüyorum. Teşekkür ederim.

Namık Kemal Kaya

Mimarlar Odası Ankara Şubesi Sekreter üyesiyim. IX. Mimarlık ve Eğitim Kurultayını hazırlayan Mimarlar Odası Genel Merkezine, ev sahipliğinden ötürü Ortadoğu Teknik Üniversitesine ve iki gündür yapılan sunumlara ve sunumlara katkı koyan herkese çok teşekkür ediyorum.

Gerçekleştirdiğimiz IX. Mimarlık ve Eğitim Kurultayına ilişkin bir sonuç elde etmezsek ya da sonuca ilişkin bir yol üretemezsek, kurultay sayısı on, on bir, on iki diye devam edecektir diye düşünüyorum. Birincisi buna dikkat çekmek istiyorum. İkincisi, şu anda bilime ve sanata karşı olan gerici bir iktidar anlayışıyla karşı karşıya olduğumuz bir Türkiye’de yaşadığımızı ve dolayısıyla işimizin çok daha zor olduğunu hepimizin bilmesi gerek. Ancak buna rağmen, mimarlık ve eğitimle ilgili sorunlara çözüm arama noktasında tabii ki bizim çalışmalarımızın devam etmesi gerekiyor.

Kültürel anlamda mimarlık ya da mimarlık eğitimi ne kadar iyi düzeyde olursa olsun, toplumdaki kültürel düzey aynı paralellikte değilse karşılığını ya da değerini bulması son derece zayıftır. Yani siz gerek mimarlık kültürü anlamında gerekse eğitim anlamında ne kadar iyi olursanız olun, toplumda bir karşılığı yoksa işiniz oldukça zordur. Mimarlar Odası olarak bu kültürel farklılığı gidermeye yönelik de bir çalışmanın içerisinde olmak gerektiğinin altını çizmek istiyorum.

İki gündür mimarlık eğitime ilişkin yapılan sunumlar ve değerlendirmelerde, mimarlık eğitiminin sadece üniversite sürecinden bahsedilmekte. Halbuki eğitim süreci ailede başlar, çevre ve doğa ile devam eder, ilköğretim, ortaöğretim ve lise döneminde verilen eğitim ise üniversite eğitiminin altlığını oluşturur. Dolayısıyla üniversite öncesindeki süreçten de bahsetmek ve şekillendirmek gerekiyor. Çünkü Türkiye’nin eğitim sisteminde, her meslekte olduğu gibi mimarlığa hazırlık konusunda da izlenen eğitim politikası doğru bir politika değil. Mimarlık okumak için üniversiteyi beklemek, ya da bölüm tercihinin bu üniversiteye giriş seviyesinde yapmak oldukça önemli bir sorundur. Buna üniversitede alınan eksik eğitim de eklenince sorun giderek derinleşir. Bu nedenle üniversite öncesi ilk, orta ve lise dönemlerini kapsayan mimarlığa hazırlık eğitim sürecinin de değerlendirilmesi ve hayata geçirilmesi konusunda adımlar atmak gerektiğini düşünüyorum. Erken yaşta mimarlık okumak isteyen, ya da mimarlık konusunda idealleri olan çocukların önünün açılması gerekir.

İkinci bir konu olarak da, üniversiteden sonraki eğitim sürecinden de hiç bahsedilmedi. Halbuki eğitim süreci üniversiteden sonra devam ediyor. Bu anlamda en büyük eğitim olanağının olduğu ortam Mimarlar Odası’nın ortamıdır. Bu sürece meslek pratiklerinin yaşandığı proje bürolarını ve uygulama alanlarını da ekleyebiliriz. Mimarlar Odası’nın sağladığı ortamda devam eden eğitim sürecinden ya da bilgi alışverişinden hiç bahsedilmedi. Aslında üniversiteden sonra devam edecek olan bu süreç ile mimar adaylarının bağları üniversite eğitimi sürecinden itibaren güçlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ve bu bağın güçlendirilmesi için ayrıca eğitim çalışmasının yapılması gerektiği aşikârdır. Çünkü bu anlamda yapılan çalışmalar yetersiz kalıyor.

Üniversitelerdeki mimarlık eğitime gelince, son on beş yılda açılan mimarlık bölüm sayısı yüz on beşi buldu. Bu kadar kısa bir sürede üniversite sayısının ve dolayısıyla açılan bölüm sayısının bu denli fazla olması eğitimin kalitesini oldukça düşürmüş durumda. Birkaç köklü üniversitenin dışında her bölümde olduğu gibi mimarlık alanında da verilen eğitimin yeterli olduğundan bahsetmek neredeyse olanaksız görünüyor. İzlenen bu eğitim politikası ile nitelikli ve yeterli kadrolardan yoksun üniversitelerden mimarlık diploması ile mezun olan genç meslektaşlarımızın eksiklerini tamamlamaya yönelik bir çalışma yapmaz isek gelecekte kentlerimizi bir felaket bekliyor demektir. Dolayısıyla bu durum ülke için bir felakettir. AKP hükümetinin neo-liberal politikalarının ürünü olan bu eğitim politikası ile, diploma alan meslektaşlarımızın geleceğin Türkiye'sine vereceği zarar, AKP hükümetinin son on beş yılda verdiği zarardan kat be kat daha büyük olacaktır.

Özet olarak; bu kadar sorunumuz varken, yaptığımız çalışmaların belge ve bilgi düzeyinde kalmaması gerektiğini düşünüyorum. Bunun için somut adımlar atmak gerekiyor. Kendi sorunlarımızı çözme konusunda uygulamaya yönelik hamlelere ihtiyacımızın olduğunu söylemek istiyorum. Bu konuda hem Mimarlar Odası'na hem de üniversitelere büyük görevler düşmektedir. Mimarlar Odası, üniversiteler ile üniversiteler de Mimarlar Odası ile işbirliği yapmak zorundadır. Her iki tarafın da bu konuda sorumluluk alması gerektiğini düşünüyorum ve beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum.

Neriman Şahin Güçhan

Ben konuşmamı çok kısa tutmaya çalışacağım. Ben zaten pragmatist biriyim, bir sürü şey söylendi, onlardan algıladıklarımı birkaç grupta toplayarak ifade etmek isterim. Önce herkese teşekkür ederim. Gerçekten bu son iki gün, çok yoğun bir bilgi aktarımı süreci yaşandı, mevcut durumu yansıtacak iyi bir belgeleme yaptık diye düşünüyorum. Şu andaki rolümüzü, konularımızı, ben en azından kendi adıma, çok iyi anladığımı söyleyebilirim. Kazanımlar açısından da herhalde herkes için de aynı şekilde çok öğretici oldu, bütün tarafları ve pozisyonlarını gayet iyi kavradım. Onun için herkese teşekkür ediyorum.

Kendime pragmatistim dedim. Bu toplantı sonucunda hazırlanacak mimarlık politikaları ile ilgili metinlerine eklenecek çok kısa birkaç önerim var. Bunlar politika metni gibi uzak geleceğe yönelik tanımlardan ziyade, ikisinin arasında kalacak öneriler. İlki Doğan Hasol'un sunduğu metnin üçüncü sayfasında *“Ülkemiz toprakları binlerce yıl boyunca kültürün oluşum ve gelişimine kaynaklık etmiş olması nedeniyle çok değerli bir arkeolojik birikim”* diyor. Onun “mimari birikim” olması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü arkeolojik birikim deyince, bu bizi zamanla sınırlıyor, ikinci önerim Ayşen Ciravoğlu'nun sunuşundaki paydaşlar listesinde, sayfa 3'te bazı STK'ların eksik olduğunu gördüm. Bunları eklemekte fayda olduğunu düşünüyorum ki bunlar “Mimarlar Derneği 1927” ve “Serbest Mimarlar Derneği”.

Nur Esin bu metinlerin içine eklenmesi gereken konular arasında “toplumsal sorumluluk ve kamusal fayda ve etik” konusuna değindi ki buna yürekten katkı-

lıyorum. Oturumlara ilişkin değerlendirmelerde dile getirilen bir başka konu da sonuç bildirgesinde mutlaka net biçimde ifade edilmeli: “Türkiye Cumhuriyet tarihi boyunca doğal ve yapılı çevrenin bu kadar büyük kıyıma uğradığı bir dönem olmamıştır”. Bu yanlış / sorunlu politika ile ilgili değerlendirme bugün akademinin parçası olan ya da bu mesleğin içinde olan herkes tarafından ifade edilmelidir. Bu bir görevdir, bunu biz bugün yapmazsak suçlu durumuna düşeriz. Ben şahsen böyle görüyorum, o yüzden bütün bu kurumların içinde de olabildiğince yer almaya çalışıyorum.

Üçüncü önereceğim konu doğal çevrenin korunması konusu, bunu da sonuç metne koymak durumundayız. Mimarlar sanki sadece yapılı çevreyle ilgileniyorlarmış gibi konuyu bunlarla sınırlamamalıyız. Çünkü doğal çevre ile ilgili konularda da mimarlar karar verebiliyor; su yapıları yapıyor, altyapı yapıyor, mimarlar da başka disiplinlerin yanında yer alıyor. Dolayısıyla “doğal çevreyi ve sürdürülebilirliği” ve “dünyanın büyük krizlere doğru gittiğini” söylemeliyiz, yapılan sunumlarda bu iki konu hiç dile getirilmedi.

Son olarak da ise Bülend Tuna’nın da dile getirdiği öneriyi sonuç metnine eklerken, pragmatist bir tavırla “Biz bu Kurultay sonrasında nasıl bir eylemle ilerleyeceğiz?” sorusunu ve buna ilişkin yanıtımızı da güçlü bir şekilde ifade edelim diyorum. Bu konuda somut bir önerim var. Ben UIA’nın Mimarlık Şartı’nın bizim asıl sırtımızı dayayacağımız uluslararası belge olduğunu düşünüyorum. AB olur olmaz, o önemli değil, ama Uluslararası Mimarlık Örgütü bizim üyesi olduğumuz bir örgüt, onun oluşturduğu belgeleri biz MİAK, Mi-MeKK, SMGM ve Mim.Ar hepimiz kullanıyoruz. Bu bizim sırtımızı yasladığımız ana belgedir.

Bu belgede Mimarlık Şartı’nın ön koşullarından biri eğitimin 5 yıl olmasıdır. Bunu biz destek olarak alıp, Ayşen Ciravoğlu’nun hazırladığı listedeki “*paydaş*” diye tarif ettiğimiz bütün bu tarafların katıldığı bir oluşumla bir Mimarlık ve Eğitim Kurulu oluşturmak zorundayız. Kurultay boyunca birkaç öneri oldu: “*Bunun yeri MOBBİG’dir*” denildi ya da “*bunun yeri MİDEKON’dur*” denildi. Ben onların doğru yer olduğunu düşünmüyorum. Çünkü bir süreklilik önemli burada, ikincisi politik ortam çok değişken, yarın bütün dekanlar gidip hiç bilmediğimiz dekanlar gelebilir ve onlar MİDEKON üyesi olabilir, ya da MOBBİG üyesi olabilirler. Biz dolayısıyla bu konular üzerinden değil ya da atanlar üzerinden değil, somut olarak mesleki olarak deneyimine güvendiğimiz, saygı duyduğumuz ve bütün bunları toplulaştırabilecek, kapasitesini bugüne kadar gördüğümüz genç ve yaşlı farklı gruplardan, kişilerden bu mimarlık kurulunu oluşturmalıyız ve UIA’ya yaslanarak bu temel talebimizi YÖK’e ve YKK’ya bu çerçeveye iletmeliyiz. Bu aşamada MOBBİG ve MİDEKON bizim yanımızda olmalı, olmaları için hep içimizde yer almalılar, ama topu onlara atmanın stratejik bir hata olabileceğini de düşünüyorum.

Son olarak da fizikçi arkadaşlara eleştirisi için çok teşekkür ediyorum. Bence de mimarların böyle bir sorunu var, bu duruma çok güzel bir ışık tuttunuz. Ben zaten insanları üçe ayırıyorum: Kadınlar, erkekler ve mimarlar. Çünkü biz mimarlar o kadar kendi içimize dönük bir dünya yaratıp, çevremize bu dünyayı anlata-

mıyoruz ki, sonra da bunu nasıl anlatamıyoruz / bizi anlamıyorlar diye kendi aramızda dertleşiyoruz. Bu bence çok iyi bir ayna oldu bize, gerçekten bütün bu alanın farklı disiplinlerin bir arada ürettiği yapıları biz tek başımıza üretmiyoruz. Burada jeolog var, inşaat mühendisi var, bunların hepsiyle birlikte aslında bir şey yapıyoruz. Dolayısıyla bunlarla iletişim ağlarını da bu süreçte güçlendirmemiz ve yanımıza almamız gerektiğini düşünüyorum bu grupların, teşekkür ederim.

Faruk Soydemir

Teşekkürler, biraz Neriman Hocadan da devam olacak. Siz konuşmanızda vahşi kapitalizmle, 19. yüzyıla bağ kurulduğunu ve irkildiğinizi söylemişsiniz. Aslında mimarlık bağlamında böyle bir durum söz konusu, 19. yüzyılda Victor Hugo'nun "Yıkıcılarla Savaş" adlı bir metni vardır. Paris'in belediye, devlet tarafından yıkılması ve o dönemin mimarları tarafından da antik dönem esintili devasa büyük ve aslında hiçbir ekonomik işlevi olmayan binalarla doldurulmasını eleştirir. Bugün biz bunu yaşıyoruz özellikle İstanbul'da, mimarlık yıkımlar üzerinden yaşanıyor. Alanları yıkıyoruz, boşaltıyoruz. Ne diyoruz? Bizden öncekiler mimar olsun, her kim olursa olsun kötü şeyler yapmışlar, biz bunları yıkacağız, daha iyisini yapacağız diyoruz, ama yaratılanlar benzer şekilde aslında. Uzun vadede önemli sürdürülebilirlik sorunları ve ekonomik sorunlar yaratacak devasa yapılar yapılıyor. Bu bağlamda geçmiş dönemlere, mimarlara saygı, bizden önceki mimarların tasarımlarına saygı ve o bölgelerde yaşamış insanların yaşamışlıklarına da saygıyı düşünmemiz gerekiyor. Bu sadece tarihi çevre bağlamında değil, her türlü yapıları çevrede bir yaşamışlık varsa, onun kentsel dönüşüm adı altında tümünden yıkılması orada yaşayanların yaşamışlıklarına da saygısızlıktır. Mimar elinden çıkmış yapıların yok edilmesi de bizden önceki mimarların tasarımına saygısızlıktır. Bunlara da bir değinmek istedim.

Güven Arif Sargın

Çok teşekkür ederim Hocam. Müsaade ederseniz Forum'u kapatıyoruz; herkese teşekkürlerimizi ileterek sonlandırıyorum oturumu. Emeğini sakınmayan herkese, bu ortama, bu meclise katkı sağlayan her meslektaşımıza samimiyetle ve yürekten teşekkürlerimizi iletmek istiyoruz. Tabii, bütün bu emeğin, bir de görünmeyen yüzü var: özellikle, lojistiğin sağlanmasında, destek hizmetlerinde emeğinden imtina etmeyen tüm meslektaşlarımıza; fakültemizin idari personeline, iki gün süresince ortamı bize hazırladıkları için özellikle teşekkür etmek istiyorum. Son olarak, müsaade ederseniz üç kişiyi sahneye davet etmek istiyorum. Önce iki ismi zikretmişim ama, müsaadenizle önce ODTÜ Mimarlık Bölümü Başkanı Elvan Altan Hocamızı da buraya davet etmek istiyorum çünkü kurultay hazırlık safhasını kendisiyle birlikte kotardık - Forum nedeniyle, sizlerle ben doğrudan temas kurmuş oldum ama hocamızla birlikte son 3 aydır ortak mesai yaptığımızı belirtmek isterim. Dolayısıyla, Elvan Hocam, daha sonra da ikinci sırada Bülend Bey'i kürsüye davet edeyim. Son olarak, Kurultayın kapanış konuşması için, Eyüp Bey sizden son sözleri almak isteriz.

Elvan Altan

ODTÜ Mimarlık Bölümü adına çok teşekkür ediyorum bütün katılımcılara ve bize bu fırsatı verdiği için Mimarlar Odası'na. Şunu söylemek istiyorum: Aslında bölüm olarak çok sıkışık bir dönemdeyiz; stratejik plan yazıyoruz ve KKTC Kampüsünde bölüm açılması hazırlığı içindeyiz. Tabii bu çalışmalar bu iki günde tartışıklarımızla çok örtüşüyor; ben iki gündür bir yandan Stratejik Planı, bir yandan yeni bölümün programını düşünürken dinledim buradaki tartışmaları ve çok yararlandım. Bir arada olmak, birlikte düşünmek gerçekten çok önemli ve yararlı; yıllardır aynı şeyleri konuşuyoruz şeklindeki şikâyetle kesinlikle katılmıyorum. Ancak konuştuğça durumları ve birbirimizi daha iyi anlayabiliyoruz ve o zaman da çözüm üretmek daha mümkün oluyor. Teşekkür ediyorum; başka birlikteliklerde görüşmek üzere...

Bülend Tuna

Ben de çok teşekkür ediyorum katılarınız ve katılımınız için, Kurultayların dokuzuncusunu yaptık, her Kurultayın farklı bir macerası var, ön hazırlık süreçleri bir buçuk yıla yayılıyor ve ön toplantılardaki katılar süzülerek ortama geliyor. Bütün bunların hepsi kayıtlarda var. En önemli kazanımı dersiniz de birlikte söz söylemeyi becermemiz, şimdiye kadar akademiyle meslek örgütünün ayrı ayrı yaptığı çok iyi şeyler vardı elbette, ama depremden bu yana yaptığımız bu birikim küçümsenecek bir birikim değil, oluşturduğumuz yapılar, yapabildiklerimiz bundan sonra da yapabileceklerimizin bir göstergesi diye düşünüyorum. Bu toplantıdan sonra buradaki konuşmalardan hareketle, tabii ki bir sonuç bildirisi çıkacak, ilgili kurumlar kendilerine görevler üstlenecekler. Mimarlar Odası da buradaki tartışmalardan hareketle kendi danışma kurulunda ve genel kurulunda önümüzdeki dönemin çalışmalarını örgütlemeye çalışacak.

Burada öne çıkan konulardan birisi mesleğe kabul sürecinin örgütlenmesidir. Ben bu konuyu özellikle çok önemsiyorum, artık o aşamaya gelmiştir. Sadece yurtdışı diplomalarının değerlendirilmesi değil, ülkemiz içerisinde farklı seçeneklerin dile getirilmesi, farklı meslek yetki süreçlerinin oluşabilmesi üzerinde yaratıcı bir şekilde görüş geliştirmemiz, farklılıkları ve onlara yönelik çözüm önerilerini tartışmamız gerekir. "Staj ve Meslek Pratiği Eşgüdüm Kurulu"nın daha önceki Kurultaylarda olgunlaştırıldığı biliyorsunuz, ama hayata geçiremedik, bu sefer çok fazla dile getirilmedi. Bunların gündeme gelmesi gerekir. Mimarlar Odası'nda bunların gündeme geldiği gibi MOBBİG'de de gündeme gelmesi gerekir. Burada konuştuğumuz "Türkiye Mimarlık Eğitim Politikası"nın önümüzdeki MOBBİG'in gündeminde yer alması, değerlendirmelerin o ortamda da sürmesi yararlı olacaktır. MOBBİG'in koordinasyon üyeleri aramızda, dikkatlerine sunuyorum. Örneğin, Ayşen Ciravoğlu arkadaşımız 1. Kurultaydan beri Kurultayların içerisinde görev almış, bütün raporların üretilmesinde katkı yapmıştır, ama şimdiye kadar hiçbir MOBBİG toplantısına katılmamıştır. Çünkü bölüm başkanı değildir ve hiçbir zaman da çağrılmamıştır. Elbette, MOBBİG toplantılarında burada konuştuğlarımızın gündeme gelmediği anlamında söylemiyorum. Fakat özel olarak gündemde "Türkiye Mimarlık Eğitim Politikası"nın olması, Kurultaydaki görüşmelerin devamı olarak Mayıs

ayında buradaki tartışmaları sürdürmeliyiz. Orada bu konuyu daha da geliştirmemiz, beraber oluşturacağımız, kuracağımız organlar varsa onların yapılan-
dırılması yönünde çaba göstermemiz gerekir. “Staj ve Meslek Pratiği Eşgüdüm Kurulu” konusunda olsun, “Türkiye Mimarlık Eğitimi Kurulu” konusunda olsun, “Mesleğe Kabul” sürecinin daha olgunlaştırılması konularında olsun, bunları MOBBİG’de tartışmamız, geliştirmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Politika konusunda tabii ki şöyle bir sorun var: Bu konu daha önce gündeme geldiğinde Avrupa Birliği süreci çok canlıydı. 6 ayda bir Avrupa Birliği’nde dönem başkanı olan ülkede bu konuyu tartışıyorduk. “Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu” diye bir örgüt vardı (hâlâ var) ve ev sahibi ülkenin kamu yönetiminden, yapılanmadan sorumlu bakanlıklarıyla beraber mimarlık politikasını irdeliyorduk. Toplantıda katılımcıların önünde, örneğin, Çek Cumhuriyeti Eğitim Bakanı’yla oranın Mimarlar Odası eğitim binalarının daha iyi olabilmesi için neler yapılması gerektiğini içeren bir mimarlık politikasını imzalıyorlardı. Bizimle beraber toplantılara katılan Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Müsteşarı ve ilgili yöneticiler “biz de böyle çalışmalar yapalım” diyorlardı. Yani öyle bir noktaya neredeyse yaklaşılmıştı, ama köprülerin altından çok sular aktı. Avrupa Birliği süreci donduruldu ve “Türkiye Mimarlık Politikası” Kubilay Bey’in hatırlattığı gibi artık devletle, hükümet yetkilileriyle birlikte üretebileceğimiz, beraber ortaklaşabileceğimiz bir politika olmaktan hayli uzak. Ama bu durum böyle bir metin hazırlanmasına ihtiyacımız yok anlamına gelmiyor. Bu politika metni en azından bizim söylemimizi zenginleştirecektir. Şu anda gündemimizdeki kentleşme sorunlarında, kentlerimizdeki yıkımla ilgili sorunlardan tutun da daha iyi bir yaşam çevrelerine nasıl ulaşacağımız konusundaki söylemimizi zenginleştiren bizim kendi politika metnimiz olabilir. Bu çok önemli, ikincisi de niye denemeyelim yerel yönetimlerde böyle bir şeyi? Daha iyi yaşam çevreleri arayışını, böyle bir yerel yönetim modelini bizimle beraber geliştirmek isteyen yerel yönetimler olabilir, böylesi bir politik söylem geliştirmek istiyorlarsa, biz bunu birlikte niye geliştirmeyelim? Bunu çok önemli buluyorum ve denemek mümkün diye düşünüyorum.

Değindi, çok önemli buluyorum, “Kentleşme Şûrası”nda da benzer öneriler gelmişti. Doğan Bey de hatırlayacaktır, Feridun Bey de burada, o dönemki Şûra kararları çok iyi bir birikim sağladı, ama ne yazık ki hayata geçemedi. Yakınlarda gerçekleştirilen “Şehircilik Şûrası”nın onun yanına bile yaklaşmadığı dile getiriliyor. “Kentleşme Şûrası” komisyonlarından benim katıldığım birinde “ortaöğrenimde kentleşme dersleri veremez miyiz” diye öneri getirildi. Milli Eğitim Bakanlığı temsilcisi hemen “veremeyiz” diye müdahale etti. Niye veremeyeceklerini sorduğumuzda da “öncelikle bu dersi kim verecek, 12.000 lise var, binlerce ilkokul var, bununla ilgili bir ders kitabınız var mı, bir metniniz var mı? Hangi öğretmenle ben bu dersi vereceğim? Bırakalım sürekli dersi, bir hafta olarak işleyelim. Bu hafta boyunca bu konuyu işleyecek yeterli malzeme verebilecek misiniz?” diye görüşünü açıkladı. Ben de senelerdir her toplantıda bunu dile getiriyorum, ama bir netice alamadım. Akademik olarak bizim ürettiğimiz bir dil var, kendi aramızda çok güzel anlaştığımız bir dil bu. Bunu aşıp da bir ortaokul öğrencisine mimarlığı ve doğru kentleşmeyi anlatabilecek uygun metinler ne yazık ki fazla üretilmedi. Bir arkadaşımız, Hikmet Hanım,

ortaokullara yönelik bir sanat tarihi dersi kitabı hazırlamayı planladığını söyledi, ne kadar mutlu oldum, keşke yapabilsek. Bütün akademik ortama çağırı yapıyorum; değişik çevrelere, mimar olmayan kesimlere yaratıcı bir şekilde mimarlığı, kentleşmeyi anlatan metinler üretebilsek ve bunlarla beraber toplum ve mimarlık alanında daha fazla ses getirebilsek.

Daha çok şey söylenebilir, ama fazla yormayayım, çok çok teşekkürler emeği geçenlere, ev sahibi okula ve okulun idarecilerine ve katkı yapan odamız personeline, ODTÜ Mimarlık Fakültesi personeline çok çok teşekkürler. Bir dahaki Kurultayda daha yaratıcı, daha katılımcı bir şekilde konularımızı geliştirmek üzere...

Eyüp Muhcu

Değerli arkadaşlar, zamanımızın bittiğinin farkındayım. Ancak bununla birlikte mimarlık politikası teori ve pratikle ilgili birkaç cümle söylememe izin verirsiniz diye tahmin ediyorum. Arkadaşlar, mimarlık politikasını sunumlarda da gördüğünüz gibi biz ilan etmek ve hayata geçirmek için bir eylem programı öngörüyoruz. İkincisi, mimarlık politikasını dinamik ve güncellenen, gelişen bir süreç, eylemlilik olarak da ayrıca ele alıyoruz. Bu çerçevede de çalışmalarımızı birlikte sürdüreceğiz. Bu Kurultayımızın diğer Kurultaylardan farklı olarak Türkiye Mimarlık Politikası üzerindeki tartışma, değerlendirmeye bağlı olarak sürdürmemiz toplantının başarılı geçmesine ve katılımcı bir süreç oluşmasına da önemli katkılar sağladığını da ifade etmek isterim.

Teori-pratik konusu önemli, bir arkadaşımız onu güzel de ifade etti *“ateşlemek lazım bu ortamı”* diye güzel bir ifade. Tabii şunu hatırlayalım: Biz hangi ortamda ne yapacağız, nasıl ateşleyeceğiz? Bir de bu ateşi hakikaten tabii ki gönüllü olarak seve seve üstlenen kesimler var. Mimarlar Odası birimleri de bunlardan birisidir. Ancak bunu birine havale etmeden bulunduğunuz yerde, bulunduğunuz birimde, bulunduğumuz kamusal alanda ya da diğer yerlerde işte o sobaya kendi ateşimizi atarak bu sürece katkı koyacağız. Bunun ötesinde değerlendirildiğinde bunun pratikte ve giderek de teoride karşılığı olmadığını göreceğiz. Birtakım önermelerimizin de bu çerçevede ele alınması gerekir. Mimarlar Odası eylemli, çalışma programı geniş ve gelişmeye, katkılara da açıktır. Bu çerçevede akademi kurulması, üniversite kurulması, binalar yapılması, yurtlar yapılması, hatta sosyal tesislerle Mimarlar Odası'nın mekân örgütlenmesinin tamamlanması dileklerini de benzer şekilde yaklaşımlarla mutlaka ele almamız gerekir. Aksi takdirde ham hayal haline gelir. Bu alanda da hep beraber kimi çok ciddi başarılar elde edildiğinde biliyoruz, bunların ülkenin dört bir yanında arkadaşlarımız örgütleyicisidir. Bunların başarılı bir şekilde elde edilmesi ve sürdürülmesiyle ilgili çalışma ve çabaları takdire şayandır. Bunu belirtmek isterim. Tabii ki bütün bunlar bir denk bütçeyi gerektirir. Denk bütçe için de gelir elde etmeniz gerekir. Mimarlık eylemleriyle ilgili, mimarlık faaliyetleriyle ilgili bütün bu alandan yasal gelirlerinizi elde etmeniz ve bunu denk bütçeyle desteklemeniz gerekir. Aksi takdirde büyük laflar söyleriz ve bunların altında ezilebiliriz. Bir başka örnek: YÖK'le işbirliği yapalım. Teorik olarak bunun altına hep imza atıyoruz, yapıyoruz, yapmaya çalışıyoruz, ama şunu görelim: 12

Eylül 2010 Anayasa referandumundan sonra eleştirdiğimiz YÖK'ün yerine bin kat daha beteri gelmiştir. Bugün artık özellikle bazı arkadaşlarımız uyardılar, bu dönemin farkını vurgulamak gerektiği açısından uyardılar. YÖK 12 Eylül'ün sorunlarını aynı şekilde devam ettirirken bugün gerici, bağınaz, diktatöryal bir YÖK uygulaması vardır ve YÖK işte buradaki bütün sorunları yaratan en büyük kaynaktır. Bunu bildikten sonra biz bu YÖK canavarıyla diyalog kurdurmaya, YÖK'te çalışan bürokratlarla, meslektaşlarımızla, kamu çalışanlarıyla ilişki kurmaya devam edeceğiz. Bunu da teoriyle pratiğin yürütülmesinde ne kadar zorluklarla karşı karşıya olduğumuz açısından hatırlatmak istedim.

Değerli arkadaşlar, bu Kurultayın tartışma, değerlendirmeleri, sunumlarını bir yayın olarak da kamuoyuyla paylaşacağız. Bunu yaparken de bir bildirgemiz olacak. Kongre, Kurultay Düzenleme Kurulumuz bunu organize edecektir, bizler de sunumlarını yapan arkadaşların da desteğiyle Kurultay Bildirgesi tamamlanarak kamuoyuyla paylaşılacak, ilgili kamu kurumlarına iletilecek. Bu çerçevede faaliyetlerimizi sürdüreceğiz ve nihayetinde başarılı bir Kurultay gerçekleştirdiğimizi sizlerle paylaşmak istiyorum. Bunda emeği geçen bütün arkadaşlara teşekkürler, özellikle ev sahibi olarak Mimarlık Fakültesi Dekanımız Güven Arif Sargın, Elvan Altan Hocamız, diğer hocalarımız, sunumları gerçekleştiren meslektaşlarımız ve hocalarımıza, katkı koyan siz değerli arkadaşlarımıza çok teşekkür eder, saygılar sunarım.

İlkini 2001 yılında düzenlediğimiz ve mimarlık ve mimarlık eğitimi tüm bileşenleriyle masaya yatırdığımız Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nın dokuzuncusunu, **“Türkiye Mimarlık ve Eğitim Politikaları”** teması çerçevesinde 16-17 Kasım 2017 tarihinde, Ankara'da ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nde gerçekleştirdik.

İçine düşürdüğümüz, demokratik yaşam alanlarımızı günbegün örseleyen ulusal ve uluslararası koşullar ve genel siyasi iklimin yarattığı toplumsal hezeyana karşın, Mimarlık ve Eğitim Kurultayı gibi önemli bir etkinliği düzenlemekten, umudumuzu, mesleğimiz ve akademya adına tazelemekten büyük bir onur duyuyoruz. İki gün süren ve Türkiye mimarlığının sorunlarının tüm veçheleriyle tartışmaya açıldığı bu süreçte dile getirilen önerilerin Mimarlar Odası ve mimarlık okullarımız aracılığıyla geliştirilmesi en içten dileğimizdir. Her ölçekte toplumsal sözleşmelerin yerle yeksan eylendiği, özneler arası uzlaşmayı toplumsal barış ve varıllık için öncelikli gören demokratik teamüllerin yok sayıldığı, kısaca açık toplum tahayyüllerinden uzaklaştığımız bu dönemde, diyalog ve müzakere ortamlarına çok daha fazla gereksinim duyduğumuzu biliyoruz.

Toplumsal sorumluluk bağlamında, yapı çevrenin kalitesinin artırılmasına yönelik konuları değerlendirmek, toplumla birlikte mimarlığı tartışabilmek, “Mimarlık ve Toplum” ilişkisinin yeniden yorumlanmasını sağlamak kurultayların önemli konuları arasında olmuştur. Türkiye'nin tarihsel birikimlerine yakışır ve çağın gereklerini yerine getiren bir yapı çevre ile kentsel ortamlara kavuşabilmesi için benimsenmesi öngörülen temel ilkeleri içeren “Türkiye Mimarlık Politikası” metni kurultaylar sürecinin bir kazanımı olarak kamuoyuna sunulmuştur.

Dokuzuncusunu gerçekleştirdiğimiz kurultayda, Türkiye mimarlık ve eğitimi politikalarının güncellenmesi yönünde bir irade oluşmuştur. Mimarlık ve eğitimin bir anlamda anayasası, yol haritası olarak addedebileceğimiz **“Türkiye Mimarlık Politikası”** belgesinin gözden geçirilip, güncel tehdit ve potansiyellerin gölgesi/ışığı altında bir kez daha kaleme alınmasının, **“Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası”** oluşturulması doğrultusunda çalışmalar yürütülmesinin yerinde ve öncelikli bir mesele olduğuna inanıyoruz.

